

Central and
Eastern
European Online
Library

ISSN 1857-0976

DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ
SCIENTIFIC DEPARTMENT

ANALE ȘTIINȚIFICE
ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

SCIENTIFIC ANNALS

of the Academy “Stefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Nr. 15

Chișinău, 2022

Aprobate și recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

TIPUL B

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: dr. **Iurie Larii**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
Redactor-șef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Membri:

dr. **Costică Voicu**, prof. univ., Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, România
dr. **Виктор Н. Бесчастный**, профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины
dr. **Simion Carp**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Nelu Niță**, prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România
dr. **George-Marius Țical**, prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Securității Naționale (București, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România
dr. **Cezar Peța**, prof. univ., Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România
dr. hab. **Valeriu Cușnir**, prof. univ., vicedirector al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice din Republica Moldova
dr. hab. **Pavel Moraru**, conf. univ., Departamentul Relații Internaționale, Științe Politice și Studii de Securitate al Facultății de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România
dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Rodica-Diana Apan**, conf. univ., membru al International Association on Consumer Law, membru susținător al European Coalition for Responsible Credit, membru de onoare al Asociației de drept privat comparat, membru și președinte al Asociației Consilierilor Juridici din România, filiala Maramureș, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, România
dr. **Ștefan Belecchiu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Mihail David**, International Police Association, Constanța, România
dr. **Bogdan Cătălin Păun**, avocat, Baroul jud. Prahova, Ploiești, România
dr. **Tudor Osoianu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Dinu Ostavciuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Iurie Odagiu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Igor Trofimov**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Veaceslav Ursu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Marian Gherman**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Alexandru Pareniuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Boris Glavan**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Liliana Creangă**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Oleg Rusu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Valentin Chirița**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Constantin Rusnac**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
Ruslan Condrat, master în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Articolele au fost recenzate.

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

Approved and recommended for editing by the Senate of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

TYPE B

Editorial Board:

Editor-in-chief: PhD **Iurie Larii**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Deputy Editor-in-chief: PhD **Radion Cojocar**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Members:

PhD **Costica Voicu**, university professor, Police Academy “Alexandru Ioan Cuza”, Bucharest, Romania

PhD **Victor N. Beschastny**, university professor, head of the Secretariat of the Constitutional Court of Ukraine, honored lawyer of Ukraine

PhD **Simion Carp**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Nelu Nita**, university professor, “George Bacovia” University, Bacau, Romania

PhD **George-Marius Tical**, university professor, full member of the Academy of National Security Sciences (București, Romania), associate member of the Romanian Academy of Scientists, University „Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Cezar Peta**, university professor, University “Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Valeriu Cusnir**, university professor, Deputy Director of the Institute for Legal, Political and Sociological Research from the Republic of Moldova

PhD **Pavel Moraru**, associate professor, Department of International Relations, Political Science and Security Studies of the Faculty of Socio-Human Sciences of the University “Lucian Blaga” from Sibiu, Romania

PhD **Gheorghe Gladchi**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Rodica-Diana Apan**, associate professor, member of the International Association on Consumer Law, supporting member of the European Coalition for Responsible Credit, honorary member of the Comparative Private Law Association, member and president of the Romanian Association of Legal Advisers, Maramures branch, Christian University „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, Romania

PhD **Stefan Belecciu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Mihail David**, International Police Association, Constanta, Romania

PhD **Bogdan Catalin Paun**, lawyer, Prahova County, Ploiesti, Romania

PhD **Tudor Osoianu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Dinu Ostavciuc**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Iurie Odagiu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Igor Trofimov**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Veaceslav Ursu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Marian Gherman**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Alexandru Pareniuc**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Boris Glavan**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Liliana Creanga**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Oleg Rusu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Valentin Chirița**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Constantin Rusnac**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Ruslan Condrat, master of Law, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

The articles have been reviewed.

The responsibility for the scientific content of the articles lies with the authors

CUPRINS

CONTENTS

Științe juridice/ Legal sciences

Dinu OSTAVCIUC Prezumția de nevinovăție – cadrul național și standardele internaționale <i>Presumption of innocence - national framework and international standards.....</i>	8
Radion COJOCARU, Iurie LARII Reguli și procedee de determinare a obiectului material la încadrarea juridică a infracțiunilor <i>Rules and procedures for determining the material object to the legal framework of offenses.....</i>	26
Tudor OSOIANU, Dumitru CALENDARI Analiza doctrinei altor state cu privire la participarea procurorului în apelul penal <i>Analysis of the doctrine of other states regarding the participation of the prosecutor in the criminal appeal.....</i>	40
Oleg RUSU, Ana-Maria CHEPESTRU Mecanismul organizatorico-juridic privind adaptarea socială a persoanelor eliberate din detenție <i>Organizational-legal mechanism regarding the social adaptation of persons released from detention.....</i>	51
Liliana CREANGĂ Unificarea legislativă și contribuția ei la desăvârșirea Marii Uniri din 1918 <i>Legislative unification and its contribution to the completion of the Great Union of 1918.....</i>	66
Boris GLAVAN Reflecții privind importanța și conținutul sarcinilor activității speciale de investigații prevăzute în art.2 al Legii nr.59/2012 al Republicii Moldova <i>Reflections on the importance and content of the tasks of the special investigation activity provided for in article 2 of the law no.59/2012 of the Republic of Moldova.....</i>	78
Alexandru PARENIUC, Vasili BEDA Concepte de bază ale fenomenului amenințărilor hibride <i>Basic concepts of the hybrid threat phenomenon.....</i>	101
Constantin RUSNAC, Cristina ROBU Conceptul criminalistici prin dezideratele sale istorice <i>The concept of forensic through its historical desideratum.....</i>	107
Dinu OSTAVCIUC Declarațiile publice pot sau nu afecta prezumția nevinovăției? <i>Can public statements affect or not the presumption of innocence?.....</i>	118

Mariana PAVLENCU Transformarea dizabilității în abilitate <i>Transforming disability into ability</i>	131
Liliana BUDEVICI–PUIU, Alexandru CICALA Prevenirea și investigarea corupției în sport prin intermediul măsurilor speciale de investigații <i>Prevention and investigation of corruption in sport through special investigative measures</i>	140
Alexandru PARENIUC, Andrei GHIMPU Aspectele juridico-penale și investigative privind lupta contra organizației criminale <i>Legal-criminal and investigative aspects regarding fight against criminal organization</i>	152
Tatiana DABIJA Radiografia demersurilor doctrinare privind problematica controlului constituționalității legilor <i>Radiography of doctrinal approaches on issues of control of constitutionality of laws</i>	173
Noha ALVAKILI, Ludmila ROȘCA Internaționalizarea în învățământul universitar din Israel: probleme, experiențe valoroase pentru cooperarea internațională în domeniul educației <i>Internationalization in university education in Israel: problems, valuable experiences for international cooperation in the field of education</i>	186
Sofia PILAT Elementele subiective ale vandalismului: concept și caracterizare <i>Subjective elements of vandalism: concept and characterization</i>	201
Dasman EL-FAHEL, Simion ROȘCA Structurarea curriculumului sistemului educațional din Israel pentru secolul XXI <i>Structuring the curriculum of the educational system in Israel for the 21st century</i>	214
Vitalie JITARIUC Unitatea structurală a măsurilor speciale de investigații: abordări doctrinare și reglementări <i>Structural unit of special investigative measures: doctrinal approaches and regulations</i>	231
Valentina RUSSU Individualizarea răspunderii și pedepsei penale aplicate minorului <i>Individualization of liability and criminal unishment applied to minor</i>	248
Ion ROTARU Analiza conceptului de criminalitate violentă <i>Analysis of the concept of violent crime</i>	257
Lilia POPA Metode de comitere a infracțiunilor cu caracter sexual online în privința copiilor în Republica Moldova <i>Methods of online sexual offenses committing regarding children in the Republic of Moldova</i>	266
Mircea GLADCHI Accepțiunile aplicate dreptului de proprietate și protecția mediului din perspectiva jurisprudenței CtEDO <i>Concepts of property law and environmental protection from the perspective of ECtHR case law</i>	276
Olesea CRETU Principiul „non bis in idem” garanție procesuală în materie penală <i>The „nos bis in idem’ principle”, procedural guarantee in criminal matters</i>	289
Alexandr CRUDU Planificarea progresivă a executării pedepsei penale privative de libertate <i>Progressive planning of the execution of the criminal sentence of deprivation of liberty</i>	297

Alexandru GAINA	
Elemente de drept penal comparat privind infracțiunea de divulgare a secretului de stat	
<i>Compared penal law elements on the state secret disclosure offense.....</i>	307
Vladimir VASILIȚA, Andrei LUNGU	
Analiza comparativă a cadrului normativ cu privire la procedura aplicării poligrafului în procesul penal pe plan internațional	
<i>Comparative analysis of the normative framework regarding the procedure of applying the polygraph in the international criminal process.....</i>	320
Ivan ȚERUȘ	
Abordări doctrinare la nivel național în materia instrumentelor juridico-financiare de protecție a mediului	
<i>Doctrinal approaches at national level in the field of legal and financial instruments for environmental protection.....</i>	334
Ecaterina BORTA	
Liberarea condiționată de pedeapsă penală înainte de termen	
<i>Conditional release of criminal penalty before term.....</i>	347
Alexandru STOLEARENCO	
Aprecierea suficientă a probelor la terminarea urmăririi penale	
<i>Sufficient assessment of the evidence at the end of the criminal investigation.....</i>	359

ȘTIINȚE
JURIDICE

Legal sciences

PREZUMȚIA DE NEVINOVĂȚIE – CADRUL NAȚIONAL ȘI STANDARDELE INTERNAȚIONALE*

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Acest subiect este unul sensibil, deoarece organele de drept cunoscând faptul că încălcarea prezumției nevinovăției nu succede sancțiuni procesuale, deseori își „permit” lezarea acestui principiu. Cu toate acestea, prezumția de nevinovăție este un drept garantat, încălcarea căruia poate duce la despăgubiri din partea statului, afectând economia națională. În acest articol s-a analizat cadrul național și standardele internaționale privind prezumția de nevinovăție, precum și s-a încercat a scoate în evidență unele aspecte practice ce duc la vătămarea dreptului respectiv.

Cuvinte cheie: prezumția de nevinovăție, organ judiciar, acte procesuale, judecător de instrucție, instanță de judecată, parte în proces.

PRESUMPTION OF INNOCENCE - NATIONAL FRAMEWORK AND INTERNATIONAL STANDARDS*

Dinu OSTAVCIUC,
PhD, associate professor

This subject is a sensitive one, because the law enforcement bodies, knowing that the violation of the presumption of innocence does not succeed in procedural sanctions, often “allow” themselves to infringe this principle. However, the presumption of innocence is a guaranteed right, the violation of which can lead to compensation from the state, affecting the national economy. This article analyzed the national framework and international standards on the presumption of innocence, as well as tried to highlight some practical issues that lead to the harm of that right.

Keywords: presumption of innocence, judicial body, procedural documents, instruction judge, the court, part in the process.

Introducere. Sub prezumția de nevinovăție, persoana acuzată de o infracțiune este presupusă condiționat nevinovată până la probarea vinovăției. Prezumția de nevinovăție nu echivalează cu o afirmație că acuzatul este cu adevărat nevinovat, ea doar cere să-l considere nevinovat până când va fi găsit vinovat printr-o hotărâre judecătorească care a intrat în vigoare. La baza hotărârii de condamnare a persoanei trebuie să fie puse probe pertinente, concludente și utile de vinovăție.

Potrivit art. 21 din Constituția Republicii Moldova, „Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asi-

Introduction. On the presumption of innocence, the person charged with a crime is presumed conditionally innocent until proven guilty. The presumption of innocence does not amount to a statement that the accused is indeed innocent, it only requires to find him innocent until he is found guilty by a court ruling that has come into force. Relevant, conclusive and useful evidence of guilt must be provided on the basis of the decision to convict the person.

According to art. 21 of the Constitution of the Republic of Moldova, “Any person charged with a criminal offense shall be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guar-

*Articol elaborat în baza proiectului „Asigurarea drepturilor omului în cadrul etapelor prejudiciare: normativul procesual penal național, practici europene și internaționale”, din cadrul Programelor de Postdoctorat pentru anii 2022-2023, cu cifrul 22.00208.0807.04/PD I.

* The article has been developed on the basis of the project “Ensuring Human Rights in the Preliminary Stages: the National Criminal Procedural Norm, European and International Practices”, within the Postdoctoral Programs for the years 2022-2023, with the number 22.00208.0807.04 / PD I

gurat toate garanțiile necesare apărării sale.” Prin reglementarea acestui principiu în Legea Supremă înțelegem că prezumția nevinovăției este un principiu constituțional, care garantează oricărei persoane acuzate dreptul de a nu fi acuzată premeditat în cadrul unei judecăți.

Metode și materiale aplicate. Publicația a fost elaborată prin folosirea materialului teoretic, normativ și empiric. Problema respectivă a fost cercetată cu folosirea mai multor metode de investigare științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

Scopul cercetării. Cercetarea și analiza cadrului normativ intern, jurisprudenței și doctrinei privind aspectele practice ale prezumției nevinovăției și elaborarea recomandărilor optime în vederea garantării dreptului respectiv.

Rezultate obținute și discuții. Consacrarea prezumției nevinovăției se regăsește și în legea procesual-penală (art. 8 CPP). Din prevederile art. 8 CPP putem desprinde faptul că prezumția nevinovăției întrunește următoarele condiții:

„Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată până când vinovăția acesteia nu va fi dovedită în modul prevăzut de CPP, într-un proces public, în cadrul căruia acestei persoane îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.” Din această regulă deducem că numai o instanță de judecată, cu respectarea procedurilor legale prevăzute de CPP, poate face concluzii despre vinovăția unei persoane că a comis o infracțiune. Vinovăția se va stabili într-un proces public, cu respectarea tuturor garanțiilor, deoarece chiar și punerea persoanei sub învinuire și înaintarea acuzării nu poate fi tratată ca stabilirea vinovăției unei persoane.

În Hotărârea nr. 3 din 23.02.2016¹, CC a menționat că „[...] Acest principiu îi permite bănuțului, învinuțului sau inculpatului să fie considerat de bună-credință și să se apere de orice

antees necessary for his defense.” By regulating this principle in the Supreme Law, we mean that the presumption of innocence is a constitutional principle, which guarantees any accused person the right not to be charged premeditatedly with a trial.

Methods and materials applied. The publication was developed using theoretical, normative and empirical material. The problem was investigated using several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal procedure: logical method, comparative analysis method, systemic analysis etc.

The purpose of the research. Research and analysis of the internal normative framework, jurisprudence and doctrine on the practical aspects of the presumption of innocence and elaboration of optimal recommendations in order to guarantee the respective right.

Results obtained and discussions. The consecration of the presumption of innocence is also found in the criminal procedure law (art. 8 of the CCP). From the provisions of art. 8 of the CCP we can deduce that the presumption of innocence consists in the following (meets the following conditions):

“The person accused of committing a crime is presumed innocent until his guilt is proved in the manner provided by the CCP, in a public trial, in which this person will be provided with all the necessary guarantees for his defense, and will not be found guilty by a final conviction.” From this rule, we deduce that only a court, in compliance with the legal procedures provided by the CCP, can draw conclusions about the guilt of a person that has committed a crime. Guilt will be established in a public trial, respecting all guarantees, because even the accusation and indictment cannot be treated as establishing a person’s guilt.

In Decision no. 3 of 23.02.2016¹, CC mentioned that, “[...] This principle allows the suspect, accused or defendant to be considered in good faith and to defend himself against any

¹HCC nr. 3 din 23.02.2016 privind excepția de neconstituționalitate a alineatelor (3), (5), (8) și (9) ale articolului 186 din Codul de procedură penală (termenul arestului preventiv) (pct. 83, 84). Disponibilă: <https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/roh323022016ro2aa9d.pdf> [accesat: 27.04.2022].

¹ DCC no. 3 of 23.02.2016 on the exception of unconstitutionality of the paragraphs (3), (5), (8) and (9) of the article 186 of the Code of Criminal Procedure (the term of pre-trial detention) (points 83, 84). Available: <https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/roh323022016ro2aa9d.pdf> [accessed: 27.04.2022].

posibilă acuzație injustă sau neproportională.”

„Vinovăția se consideră stabilită nu din momentul pronunțării sentinței, ci de la intrarea ei în vigoare, adică la expirarea contestațiilor.”² În cazul în care sentința instanței de fond a fost contestată, aceasta va intra în vigoare numai după examinarea sa de către instanțele ierarhic superioare.

„În acest sens, CtEDO a reținut că este încălcată prezumția de nevinovăție în cazul în care, fără stabilirea în mod legal a vinovăției și, mai ales, fără ca acuzatul să fi avut posibilitatea de a-și exercita dreptul la apărare, o decizie judiciară reflectă sentimentul că acesta este vinovat de săvârșirea unei infracțiuni (CtEDO, *Minelli c. Elveției*, hotărârea din 25 martie 1983, §. 37).” Anume din analiza acestei constatări a Curții, s-a tras concluzia că scopul general al instituirii acestei garanții este reprezentat de necesitatea protejării acuzatului de un verdict de culpabilitate ce nu a fost stabilit legal.

De fapt, în *cauza Minelli c. Elveției*, a fost adoptată prima hotărâre în care a fost instituit, din punct de vedere principial, standardul impus de art. 6 par. 2, precum și ce consideră Curtea a fi o încălcare a acestui standard.

„Bănuitul, învinuitul sau inculpatul nu sunt obligați să-și dovedească nevinovăția.” Obligația de a dovedi vinovăția o are partea care susține învinuirea. Prin urmare, obligația de a dovedi temeinicia acuzației și de a infirma, pe căi legale, argumentele apărării (în cazul în care acestea sunt) este pusă pe umerii părții acuzării (procurorul, organul de urmărire penală, victima, partea vătămată, partea civilă, precum și reprezentanții acestora). Sarcina probei îi revine statului prin intermediul organelor judiciare. Din această perspectivă, probele trebuie să fie interpretate la orice fază și etapă a procesului penal. În toate aceste etape orice persoană acuzată trebuie tratată ca nevinovată, până la proba contrarie (până la adoptarea unei hotărâri definitive de condamnare).

„În orice proces penal, prezumția de nevinovăție plasează sarcina probei asupra acuzării, însemnând că un acuzat nu poate fi obligat să se autoincrimineze, iar o condam-

possible unjust or disproportionate accusation.

“Guilt is considered established not from the moment of pronouncing the sentence, but from its entry into force, i.e. at the expiration of the appeals.”² If the judgment of the court of first instance has been challenged, it will enter into force only after its examination by the hierarchically superior courts.

“In this regard, the ECHR held that the presumption of innocence was violated if, without legally establishing guilt and, in particular, besides the accused being able to exercise his right of defense, a court decision reflects the feeling that he is guilty of committing a crime (*ECHR, Minelli v. Switzerland*, decision from 25 March 1983, §. 37).” Exactly from the analysis of this finding of the Court, it was concluded that the general purpose of establishing this guarantee is the need to protect the accused from a guilty verdict that has not been established by law.

As a matter of fact, in the *case of Minelli v. Switzerland*, the first decision was adopted in which the standard imposed by art. 6 paragraph 2, as well as what the Court considers to be a violation of this standard.

“The suspect, accused or defendant is not obliged to prove his innocence. The burden of proof lies with the party supporting the accusation. Therefore, the obligation to prove the merits of the accusation and to legally refute the arguments of the defense (if any) is placed on the shoulders of the prosecution (prosecutor, criminal investigation body, victim, injured party, civil party, as well as their representatives). The burden of proof rests with the state through the judicial bodies. From this perspective, the evidence must be interpreted at any phase and stage of the criminal proceedings. In all these stages, any accused person must be treated as innocent until proven guilty (pending the adoption of a final conviction).

“In any criminal trial, the presumption of innocence places the burden of proof on the prosecution, meaning that an accused cannot be compelled to incriminate himself and a conviction is to be based on evidence. At the same time, the formulation of presumptions, with the

² Шаталов А.С. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации. Учебный курс, Том I, Общие положения, Издательский дом МПА-Пресс. Москва - Великий Новгород. 2012, с. 126, 127.

² Шаталов А.С. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации. Учебный курс, Том I, Общие положения, Издательский дом МПА-Пресс. Москва - Великий Новгород. 2012, с. 126, 127.

nare urmează să fie bazată pe probe. În același timp, formularea prezumțiilor, cu solicitarea explicațiilor din partea acuzatului, reieșind din unele circumstanțe de fapt, nu va fi neapărat incompatibilă, atâta vreme cât există anumite garanții.”³

În acest sens s-a pronunțat și CC menționând că, „În baza principiului prezumției de nevinovăție, sarcina probei îi revine acuzării, iar situațiile îndoielnice sunt interpretate în favoarea celui acuzat (in dubio pro reo). Prezumpția de nevinovăție implică pentru acuzat dreptul de a propune probe în favoarea sa și de a nu depune mărturii împotriva sa.”⁴

„În plus, acuzarea are obligația de a-i preciza persoanei în cauză ce acuzații i se aduc – pentru a-i oferi ocazia să își pregătească și să își prezinte apărarea în mod corespunzător – și de a oferi probe suficiente pentru a întemeia o declarație de vinovăție (Barberà, Messegué și Jabardo împotriva Spaniei, pct. 77; Janosevic împotriva Suediei, pct. 97).

Prezumția de nevinovăție este încălcată în cazul în care sarcina probei este transferată de la acuzare apărării (Telfner împotriva Austriei, pct. 15). Sarcina probei nu poate fi transferată în cadrul unei acțiuni de despăgubire, introdusă ca urmare a unei rezoluții definitive de încetare a urmăririi penale (Capeau împotriva Belgiei, pct. 25).⁵

Este de menționat că legea nu obligă persoana acuzată să-și demonstreze nevinovăția, deși are dreptul să o facă. Aceasta înseamnă că nu poate fi obligat să depună nicio mărturie, sub orice răspundere legală, iar refuzul de a depune mărturie nu poate fi interpretat ca recunoașterea vinovăției sale sau ca o circumstanță agravantă. Totodată, apărătorul

request of explanations from the accused, arising from certain factual circumstances, will not necessarily be incompatible, as long as there are certain guarantees.”³

In this sense, the CC also ruled, mentioning that, “Based on the principle of the presumption of innocence, the burden of proof lies with the prosecution, and the questionable situations are interpreted in favor of the accused (in dubio pro reo). The presumption of innocence implies for the accused the right to offer evidence in his favor and not to testify against him.”⁴

“In addition, the prosecution has an obligation to specify to the person concerned what charges are brought against him - to give him an opportunity to prepare and present his defense properly - and to provide sufficient evidence to establish a guilty plea (Barberà, Messegué and Jabardo against Spain, point 77; Janosevic against Sweden, point 97).

The presumption of innocence is violated if the burden of proof is transferred from the prosecution to the defense (Telfner against Austria, point 15). The burden of proof may not be transferred in an action for damages brought as a result of a final decision to terminate the criminal proceedings (Capeau against Belgium, point 25).”⁵

It should be noted that the law does not oblige the accused person to prove his innocence, although he has the right to make it. This means that he cannot be compelled to testify under any legal liability, and the refusal to testify cannot be interpreted as an admission of guilt or as an aggravating circumstance. At the same time, the defendant’s lawyer has the right and is obliged to prove to his client his innocence or the presence of a mitigating cir-

³ Jeremy McBride. Drepturile omului și procedura penală. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului Ediția. Consiliul European, Ediția a 2-a, octombrie 2019, publicație în limba română, p. 10.

⁴ HCC nr. 27 din 30 octombrie 2018 privind controlul constituționalității unor dispoziții din articolul 185 din Codul de procedură penală (arestarea preventivă în cazul în care persoana nu și-a recunoscut vina în privința comiterii faptei imputate) (Sesizările nr. 130g/2018, nr. 133g/2018, nr. 134a/2018 și nr. 143g/2018) §82.

⁵ Ghid privind art. 6 din Convenție – Dreptul la un proces echitabil (latura penală). Consiliul European/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2014, pct. 201. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ROM.pdf [accesat: 26.04.2022].

³ Jeremy McBride. Drepturile omului și procedura penală. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului Ediția. Consiliul European, Ediția a 2-a, octombrie 2019, publicație în limba română, p. 10.

⁴ DCC no. 27 of 30 October 2018 on the review of the constitutionality of certain provisions of article 185 of the Code of Criminal Procedure (pre-trial detention if the person has not pleaded guilty to the alleged offense) (Notifications no. 130g/2018, no. 133g/2018, no. 134a/2018 and no. 143g/2018) §82.

⁵ Guide regarding art. 6 of the Convention - The right to a fair trial (criminal side). Council of Europe / European Court of Human Rights, 2014, pct. 201. Available: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ROM.pdf [accessed: 26.04.2022].

învinitului are dreptul și este obligat să-i dovedească clientului său nevinovăția sau prezența unei circumstanțe atenuante. Din prezumția nevinovăției rezultă următoarea regulă: vinovăția neprobată este egală cu nevinovăția probată.

„De principiu, s-a statuat în cauze ca *Saunders contra Marii Britanii* și *Murray contra Marii Britanii* că tăcerea nu se poate traduce în recunoașterea vinovăției. Dacă interpretarea dată tăcerii este în sensul unei recunoașteri a acuzației se poate vorbi de încălcarea prezumției de nevinovăție. Cu toate acestea principiul enunțat mai sus nu este absolut, el putând fi încălcat dacă legea internă permite și dacă se respectă toate garanțiile prevăzute de normele interne și internaționale.”⁶

În cauza *Țurcan și Țurcan c. Moldovei*⁷, Hotărârea din 23.10.2007, §. 51, „Curtea este, în special, frapată de motivele pentru deținerea lui D.T. începând cu 8 noiembrie 2005 [...] și anume că el a refuzat să divulge acuzaării numele martorilor care puteau dovedi nevinovăția sa în proces. Ea consideră că acest lucru nu numai că nu poate constitui un temei pentru arestarea unei persoane, dar este și o încălcare a dreptului unui acuzat de a păstra tăcerea, garantat de articolul 6 al Convenției (a se vedea, printre multe altele, *Jalloh v. Germany [GC]*, nr. 54810/00, § 100, ECHR 2006).”

În una din cauzele examinate⁸, CC a verificat conformitatea prevederilor care permit aplicarea arestării preventive în ipoteza în care inculpatul nu și-a recunoscut vinovăția în privința comiterii faptei imputate cu principiul prezumției nevinovăției, precum și dacă aceste prevederi restrâng sau nu în mod nejustificat dreptul la libertate și la siguranță. În cauza respectivă, §. 78, 83, 86, CC menționează că, „Principiul prezumției de nevinovăție impune, între altele, ca, în îndeplinirea funcțiilor lor, instanțele

cumstance. The following rule follows from the presumption of innocence: unproven guilt is equal to proven innocence.

“In principle, it has been ruled in cases *Saunders against Great Britain* and *Murray against Great Britain* that silence cannot be translated into an admission of guilt. If the interpretation given to the silence is in the sense of an acknowledgment of the accusation, one can speak of the violation of the presumption of innocence. However, the above principle is not absolute, it can be violated if domestic law allows and if all the guarantees provided by domestic and international rules are respected.”⁶

In the case *Țurcan and Țurcan v. Moldova*⁷, Decision from 23.10.2007, §. 51, “The Court is particularly astonished by the reasons for the detention of D.T. starting with November 8, 2005 [...] namely, that he refused to disclose to the prosecution the names of witnesses who could prove his innocence in the trial. It considers that this cannot be a ground for the arrest of a person, but it is also a violation of an accused’s right to remain silent, guaranteed by Article 6 of the Convention (see, among many others, *Jalloh v. Germany [GC]*, no. 54810/00, § 100, ECHR 2006).”

In one of the cases examined⁸, CC verified the conformity of the provisions that allow the application of pre-trial detention in the event that the defendant did not plead guilty to the alleged crime with the principle of presumption of innocence, and whether or not these provisions unjustifiably restrict the right to liberty and security. In that case, §. 78, 83, 86, CC mentions that, “The principle of the presumption of innocence requires, inter alia, that, in the performance of their duties, the courts should not start from the preconceived notion that the person committed the alleged act. The European Court has emphasized that anyone accused of

⁶ Mihail Udrouiu, Ovidiu Predescu, *Protectia europeana a drepturilor omului și procesul penal român*, Tratat, Ed. All Beck, p. 629.

⁷ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112787> [accesat: 27.04.2022].

⁸ HCC nr. 27 din 30 octombrie 2018 privind controlul constituționalității unor dispoziții din articolul 185 din Codul de procedură penală (arestarea preventivă în cazul în care persoana nu și-a recunoscut vina în privința comiterii faptei imputate) (Sesizările nr. 130g/2018, nr. 133g/2018, nr. 134a/2018 și nr. 143g/2018).

⁶ Mihail Udrouiu, Ovidiu Predescu, *Protectia europeana a drepturilor omului și procesul penal român*, Tratat, Ed. All Beck, p. 629.

⁷ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112787> [accessed: 27.04.2022].

⁸ DCC no. 27 of 30 October 2018 on the review of the constitutionality of certain provisions of article 185 of the Code of Criminal Procedure (pre-trial detention if the person has not pleaded guilty to the alleged offense) (Notifications no. 130g/2018, no. 133g/2018, no. 134a/2018 and no. 143g/2018).

de judecată să nu pornească de la ideea preconcepută potrivit căreia persoana a comis fapta imputată. Curtea Europeană a subliniat că orice persoană acuzată de comiterea unei infracțiuni are dreptul de a păstra tăcerea și de a nu se autoincrimina. [...]. Dreptul la tăcere include: 1) dreptul de a nu face nicio declarație cu privire la o faptă care i se atribuie ori o învinuire care i se aduce, fără a i se putea imputa anterior nesinceritatea ca circumstanță agravantă; 2) libertatea de a răspunde sau nu, în cunoștință de cauză, la toate întrebările (dreptul la tăcere totală) sau doar la unele întrebări (dreptul la tăcere parțială); 3) dreptul de a nu contribui la propria sa incriminare (*nemo tenetur se ipsum accusare*)."

„Prezumția de nevinovăție și dreptul la tăcere nu sunt încălcate dacă în instanță sunt folosite probe obținute de la acuzat împotriva voinței lui dar care au o existență independentă de aceasta, spre exemplu documente găsite la percheziție sau probe biologice.”⁹

„Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri.” Aceleași prevederi sunt stipulate și în art. 389 alin. (2) CPP. „Dacă lipsesc probe care confirmă, dovedesc cu certitudine învinuirea și dacă se epuizează toate posibilitățile de administrare a altor probe, procesul penal este clasat sau este pronunțată o sentință de achitare. Concluziile instanței judecătorești cu privire la vinovăția sau nevinovăția inculpatului trebuie să fie motivate în sentință, indicându-se probele cercetate. Sarcina de a dovedi vinovăția revine acuzării, inculpatul și apărătorul lui având posibilitatea în proces de a folosi orice mijloc de probă pentru a o infirma.”¹⁰

„Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condițiile prezentului cod, se interpretează în favoarea bănuțului, învinutului, inculpatului.” Presumția de nevinovăție

committing a crime has the right to remain silent and not to incriminate himself. [...]. The right to silence includes: 1) the right not to make any statement concerning an act attributed to him or an accusation brought against him, without previously being liable for insincerity as an aggravating circumstance; 2) freedom to answer or not, knowingly, all questions (the right to total silence) or only some questions (the right to partial silence); 3) the right not to contribute to his own incrimination (*nemo tenetur se ipsum accusare*)."

“The presumption of innocence and the right to silence are not violated if evidence obtained from the accused against his will is used in court but which exists independently of it, for example documents found during the search or biological evidence.”⁹

“Conclusions about the person’s guilt of committing the crime cannot be based on assumptions.” The same provisions are stipulated in art. 389 paragraph (2) of the CCP. “If there is no evidence to prove it, the accusation is proven with certainty and if all the possibilities of administering other evidence are exhausted, the criminal case is closed or a sentence of acquittal is pronounced. The conclusions of the court regarding the guilt or innocence of the defendant must be motivated in the sentence, indicating the evidence investigated. The burden of proving the blame belongs to the prosecution, while the defendant and his defense counsel having the opportunity in the process to use any means of proof to refute it.”¹⁰

“All doubts in proving the accusation that cannot be removed, under the conditions of this code, are interpreted in favor of the suspect, the accused, the defendant.” The presumption of innocence is a relative presumption that disappears with the evidence to the contrary, i.e.

⁹ D. J. Harris, Law of the European Convention on Human Rights, Ed. Butterworths, pag. 242, în Lan Cranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul national al magistraturii, București, 2009, p. 8. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesat: 25.04.2022].

¹⁰ Iurie Odagiu, Tudor Osoianu și alții. Drept procesual penal. Partea generală. Ed. Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, 2009, p. 85

⁹ D. J. Harris, Law of the European Convention on Human Rights, Ed. Butterworths, pag. 242, în Lan Cranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul national al magistraturii, București, 2009, p. 8. Available: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesed: 25.04.2022].

¹⁰ Iurie Odagiu, Tudor Osoianu și alții. Drept procesual penal. Partea generală. Ed. Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, 2009, p. 85.

este o presupunere relativă care dispare o dată cu proba contrarie, adică atunci când vinovăția persoanei este demonstrată prin probe certe. „Dacă această certitudine nu se manifestă, prezumția de nevinovăție triumfă și poate fi completată cu principiul că orice îndoială este în favoarea inculpatului – *in dubio pro reo*. Principiul *in dubio pro reo* este în strânsă aplicare cu prezumția de nevinovăție, deoarece la pronunțarea unei condamnări instanța nu se poate bizui pe probabilități.”¹¹

„Regula „îndoiala profită acuzatului” este un compliment al prezumției de nevinovăție, un principiu instituțional care reflectă modul în care marele principiu al aflării adevărului se regăsește în materia probațiunii”.¹²

Textul legislatorului „toate dubiile” trebuie înțeles ca toate dubiile ce pun la îndoială, ridică semne de întrebare sau fac incertă și dubioasă o posibilă adoptare a unei hotărâri de condamnare a persoanei. Pornind de la prevederea legală că *fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor*” (art. 101 alin. (1) CPP), dubiile pot apărea în cazul în care instanța de judecată, cercetând probele în cadrul ședințelor, nu poate decide asupra emiterii unei hotărâri de condamnare sau a unei hotărâri de achitare a inculpatului. În aceeași ordine de idei, formula respectivă se va aplica și la faza urmăririi penale, atunci când, la această fază, organul de urmărire penală, în urma cercetării sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei nu a stabilit adevărul. Prin urmare, în urma administrării întregului probatoriu, procurorul, analizând aceste probe, este la limita luării unei decizii, fie a expedierii cauzei în instanța de judecată, fie a lua o decizie în favoarea bănuțului sau învinuțului.

În cauza *Ajdarić contra Croației*¹³, Hotărârea din 13.12.2011, §. 35, Curtea a statuat, de asemenea, în cauze referitoare la diverse aspecte în temeiul articolului 6 din Convenție în

when the person’s guilt is proven by certain evidence. “If this certainty does not manifest itself, the presumption of innocence prevails and can be supplemented by the principle that any doubt is in favor of the defendant – *in dubio pro reo*. The principle *in dubio pro reo* is in close application with the presumption of innocence, because when pronouncing a sentence the court cannot rely on probabilities.”¹¹

“The rule “the doubt benefits the accused” is a compliment to the presumption of innocence, an institutional principle that reflects how the great principle of finding truth is found in the matter of probation”.¹²

The text of the legislator “all doubts” must be understood as all doubts that cast doubt, raise questions or make uncertain and doubtful a possible adoption of a judgment convicting the person. Starting from the legal provision that, *each piece of evidence is to be assessed in terms of its relevance, conclusion, usefulness and veracity, and all the evidence as a whole - in terms of their corroboration*” (art. 101 paragraph (1) of the CCP), doubts may arise if the court, examining the evidence at the hearings, cannot decide on the issuance of a conviction or a verdict of acquittal of the defendant. On the same note, that formula will also apply to the phase of the criminal investigation, when, at this stage, the criminal investigation body, following the investigation in all aspects, complete and objective, of the circumstances of the case has not established the truth. Therefore, following the administration of all the evidence, the prosecutor, analyzing this evidence, is on the verge of making a decision, either to send the case to court or to take a decision in favor of the suspect or accused.

In the case *Ajdarić against Croatia*¹³, Decision of 13.12.2011, §. 35, the Court has also held, in cases relating to various matters under article 6 of the Convention in connection with criminal proceedings, that the burden of proof lies with the prosecution and that any doubt should benefit the accused.

¹¹ Gheorghe Cocuța, Magda Cocuța. Aplicarea principiului *in dubio pro reo*. În “*Dreptul*”, nr. 10/2002, p. 123

¹² Ioan Doltu. Prezumția de nevinovăție în legislația românească și în unele legislații ale statelor Europei, în “*Dreptul*”, nr. 4/1998, p. 75.

¹³ <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-107989> [accesat: 25.04.2022].

¹¹ Gheorghe Cocuța, Magda Cocuța. Aplicarea principiului *in dubio pro reo*. În “*Dreptul*”, nr. 10/2002, p. 123.

¹² Ioan Doltu. Prezumția de nevinovăție în legislația românească și în unele legislații ale statelor Europei, în “*Dreptul*”, nr. 4/1998, p. 75.

¹³ <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-107989> [accessed: 25.04.2022].

legătură cu procedurile penale, că sarcina probei revine acuzării și că orice îndoială ar trebui să beneficieze acuzatul.

Sub acest aspect s-a pronunțat și CC, afirmând că „[...] atunci când dovezile furnizate nu pot conduce la formarea unei convingeri ferme și concordante cu privire la vinovăția persoanei acuzate, instanța de judecată trebuie să aplice principiul in dubio pro reo, potrivit căruia orice dubiu profită inculpatului.”¹⁴

Examinând demersul privind aplicarea față de învinuit a măsurii arestării preventive, judecătorul de instrucție, la etapa aplicării măsurilor preventive, nu este în drept să pună în discuție chestiunea privind vinovăția persoanei, căreia i se incriminează infracțiunea, însă verifică dacă există probe suficiente și indici temeinici ce pot confirma o presupunere rezonabilă că învinuitul a comis o infracțiune.

Într-o hotărâre, cu un impact considerabil în ceea ce privește abuzurile organelor judiciare în materia arestului preventiv, CC a statuat: „Prezumția de nevinovăție nu înseamnă însă că pe parcursul procesului penal nu ar putea fi luate măsuri procesuale împotriva celui cercetat. Ceea ce impune acest principiu este, pe de o parte, că arestarea unei persoane nu înseamnă că la sfârșitul procesului aceasta va fi condamnată, ci că este posibilă orice soluție, inclusiv cea de achitare. Pe de altă parte, atunci când aplică o măsură preventivă, judecătorul nu va pune în discuție chestiunea privind vinovăția persoanei bănuite de a fi comis o infracțiune, ci numai dacă sunt probe sau informații suficiente din care să reiasă bănuiala că acea persoană a comis acea faptă. Persoana supusă unei măsuri preventive, în conformitate cu principiul prezumției de nevinovăție, se consideră nevinovată și trebuie tratată cu nepărtinire și umanism, în condiții ce nu cauzează suferințe fizice sau morale și nu înjosesc demnitatea persoanei. În același timp, Curtea Europeană a stabilit că prezumția este în favoarea eliberării. Astfel, până la condamnare, persoana trebuie prezumată nevinovată și scopul esențial al dispoziției articolului 5§ 3 din Convenție este de a cere eliberarea sa provizorie

The CC also ruled in this regard, stating that, “[...] where the evidence provided cannot lead to the formation of a firm and consistent conviction as to the guilt of the accused person, the court must apply the principle in dubio pro reo, according to which any doubt benefits the defendant.”¹⁴

Examining the application of the measure of pre-trial detention against the accused, the investigating judge, at the stage of applying the pre-trial measures, is not entitled to raise the issue of the guilt of the person charged with the crime, but verifies that there is sufficient evidence and solid indices to support a reasonable presumption that the accused has committed an offense.

In a decision, with a considerable impact on the abuses of judicial bodies in the matter of pre-trial detention, the CC has ruled: “The presumption of innocence does not mean, however, that during the criminal trial no procedural measures could be taken against the investigated person. On the one hand, this principle entails, that the arrest of a person does not definitively mean that he will be convicted at the end of the trial, but that any solution is possible, including acquittal. On the other hand, when applying a precautionary measure, the judge will not discuss the question of the guilt of the person suspected of having committed a crime, but only if there is sufficient evidence or information to show the suspicion that person committed that act. The person subject to a preventive measure, in accordance with the principle of the presumption of innocence, is considered innocent and must be treated impartially and humanely, in conditions that do not cause physical or moral suffering and do not degrade the person’s dignity. At the same time, the European Court has ruled that the presumption is in favor of release. Thus, until the conviction, the person must be presumed innocent and the essential purpose of the provision of Article 5 § 3 of the Convention is to request his provisional release once the need for continued detention has ceased (McKay v.

¹⁴Decizia Curții Constituționale nr. 47 din 22.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 56g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură penală (excluderea probei din dosarul penal) (pct.56).

¹⁴ Decision of the Constitutional Court no. 47 from 22.05.2018 of inadmissibility of the notification no. 56g/2018 on the exception of unconstitutionality of certain provisions from article 94 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure (exclusion of evidence from the criminal case) (point 56).

odată ce necesitatea continuării detenției a încetat (*McKay v. Regatul Unit [MC], nr. 543/03, § 41*).¹⁵

Prin Decizia CP al CSJ RM s-a constatat că judecătorul de instrucție nu este în drept a se expune asupra nevinovăției persoanei, asumându-și atribuții care îi revin instanței de judecată ce judecă cauza penală în fond.¹⁶

„Regula este în favoarea inculpatului, pentru că statul are posibilități multiple de a verifica prin toate probele posibile dacă acesta este vinovat, în timp ce, în sens invers, inculpatul ar avea posibilități restrânse de a-și dovedi nevinovăția. De asemenea, inculpatul s-ar afla deseori în situația de a proba un fapt negativ, ceea ce l-ar situa aproape de *probatio diabolica*, chiar dacă faptul negativ ar putea fi probat uneori prin fapte pozitive determinate”.¹⁷

Suștinem această poziție, deoarece statul, prin intermediul organelor de urmărire penală, dispune de tot arsenalul de instrumente și pârgii pentru administrarea probelor, ceea ce nu o are persoana acuzată, în special la faza urmăririi penale. Chiar dacă, la această fază, persoana respectivă dispune de garanții procesuale, implicit dreptul la apărare, ultima poate să-și exercite limitat posibilitatea de a aduce probe ce ar demonstra nevinovăția, deoarece aceste probe pot fi obținute la fel de către organul de urmărire penală, la cererea apărării. Prin urmare, atunci când există limita decizională și apar dubiile asupra persoanei că anume aceasta a comis o infracțiune, procurorul trebuie să scoată persoana de sub urmărirea penală, să înceteze urmărirea penală în privința bănuțului sau învinuțului, fie să claseze procesul penal. Aceeași formulă se va aplica și la faza judecării cauzei, unde instanța va emite o sentință de achitare a inculpatului.

Un lucru esențial este că prezumția de nevinovăție poate fi afectată și atunci când din conținutul probelor persoana poate fi declara-

Great Britain [MC], no. 543/03, § 41).¹⁵

By the CC Decision of the SCJ of the Republic of Moldova, it was found that the investigating judge is not entitled to expose himself on the innocence of the person, assuming attributions incumbent on the court that judges the criminal case.¹⁶

“The rule is in favor of the defendant, because the state has multiple possibilities to verify through all possible evidence if he is guilty, while, conversely, the defendant would have limited possibilities to prove his innocence. Also, the defendant would often be in a position to prove a negative fact, which would place him close to *probatio diabolica*, even if the negative fact could sometimes be proven by certain positive facts”.¹⁷

We support this position, because the state, through the criminal investigation bodies, has the entire arsenal of tools and levers for the administration of evidence, which the accused person does not have, especially at the stage of the criminal investigation. Even if, at this stage, the person has procedural guarantees, implicitly the right to defense, the latter may exercise to a limited extent the possibility to bring evidence that would prove innocence, because this evidence can also be obtained by the criminal investigation body, at the request of the defense. Therefore, when there is a decision-making limit and there are doubts about the person that he or she has committed a crime, the prosecutor must remove the person from criminal prosecution, stop the criminal prosecution of the suspect or accused, or close the criminal case. The same formula will apply to the trial phase of the case, where the court will issue a sentence of acquittal of the defendant.

An essential thing is that the presump-

¹⁵ Hotărârea Curții Constituționale a RM privind excepția de neconstituționalitate a alineatelor (3), (5), (8) și (9) ale articolului 186 din Codul de procedură penală (termenul arestului preventiv): nr.3 din 23 februarie 2016, §84-86. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 49-54.

¹⁶ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, dos.nr.1r/e-86/2005 din 06.09.2005.

¹⁷ Teodor-Viorel Gheorghe. Aflarea adevărului, principiu fundamental al procesului penal. Editura Hamangiu, București, 2021, p. 77.

¹⁵ Decision of the Constitutional Court of the Republic of Moldova on the exception of unconstitutionality of the paragraphs (3), (5), (8) and (9) of the article 186 of the Code of Criminal Procedure (the term of pre-trial detention): no.3 of 23 February 2016, §84-86. In: Monitorul Oficial of the Republic of Moldova, 2016, no. 49-54.

¹⁶ Decision of the Criminal College of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova, file.no.1r/e-86/2005 from 06.09.2005.

¹⁷ Teodor-Viorel Gheorghe. Aflarea adevărului, principiu fundamental al procesului penal. Editura Hamangiu, București, 2021, p. 77.

tă vinovată de comiterea unei infracțiuni. Prin „conținutul probelor” se are în vedere modul în care probele au fost administrate, felul în care organul de urmărire penală și-a motivat actele sale procesuale etc.

„Astfel, în cauza *Bernard contra Franței*, Curtea a admis că prezumția de nevinovăție este incidentă și poate fi încălcată și în etapa administrării probelor.”¹⁸

Analizând această circumstanță și reieșind din practica CEDO, suntem de părerea că unele părți, cum ar fi specialistul sau expertul, trebuie să se abțină de a face aprecieri cu privire la vinovăția unei persoane, chiar și atunci când este chemat de organul de urmărire penală de a da explicații cu privire la raportul de constatare sau, respectiv, a celui de expertiză. Concluziile respective trebuie date doar în limita strictă a întrebărilor organului de urmărire penală și pe măsura specialității, adică doar asupra cercetărilor concrete efectuate cu privire la obiectul constatării sau al expertizei.

Reieșind din prevederile art. 87 alin. (1), (3) și art. 88 alin. (1), (2) ale CPP, specialistul și expertul nu sunt persoane interesate în rezultatele procesului penal și nu pot fi implicate în acest proces ca specialist sau expert în probleme juridice. Am putea deduce, reieșind și din conținutul principiului contradictorialității, că legislatorul a avut în vedere că specialistul și expertul nu-și pot însuși atribuțiile organului de urmărire penală, a procurorului sau a instanței de judecată. Totuși, aceste reglementări nu dictează direct aceste aspecte și, prin urmare, nu pot fi interpretate în acest mod. Într-o astfel de situație, propunem modificarea și completarea acestor norme procesuale, întrucât legea să prevadă concret acest lucru. Totodată, propunem modificarea normelor invocate în așa mod încât acestea să interzică specialistului sau expertului să facă aprecieri cu privire la vinovăția unei persoane. Or, acest fapt ține de competența instanței de judecată.

¹⁸ CEDO, cauza Bernard c. Franței, cererea nr. 22885/93, hotărârea din 23 aprilie 1998, Recueil 1998-II, citat de Alexandra Caramen Lăncrăjan, auditor de justiție, Institutul Național al Magistraturii. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Revista Forumul Judecătorilor – Nr. 2/2009, p. 114 (p. 116). Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1892104 [accesat: 19.04.2022].

tion of innocence can be affected even when from the content of the evidence the person can be found guilty of committing a crime. The “content of the evidence” refers to the way in which the evidence was administered, how the criminal investigation body motivated its procedural acts, etc.

“Thus, in the case of *Bernard against France*, the Court admitted that the presumption of innocence was incidental and could be infringed at the time of the taking of evidence.”¹⁸

Analyzing this circumstance and based on the practice of the ECHR, we are of the opinion that some parties, such as the specialist or the expert, must refrain from making assessments regarding the guilt of a person, even when summoned by the criminal investigation body to give explanations regarding the finding report or, respectively, the expert report. Those conclusions must be given only within the strict limits of the questions of the criminal investigation body and according to the specialty, i.e. only on the concrete investigations carried out regarding the object of the finding or the expertise.

Proceeding from the provisions of art. 87 paragraphs (1), (3) and art. 88 paragraphs (1), (2) of the Code of Criminal Procedure, the specialist and the expert are not persons interested in the results of the criminal trial and cannot be involved in this process as a specialist or expert in legal matters. We could deduce, also from the content of the adversarial principle that the legislator took into account the fact that the specialist and the expert cannot assume the attributions of the criminal investigation body, of the prosecutor or of the court. However, these regulations do not directly dictate these issues and therefore cannot be interpreted in this way. In such a situation, we propose to amend and supplement these procedural rules, whereas the law specifically provides for this. At the same time, we propose to amend the rules invoked in such a way as to prohibit the specialist

¹⁸ ECHR, the case Bernard v. France, application no. 22885/93, decisions of 23 April 1998, Recueil 1998-II, cited by Alexandra Caramen Lăncrăjan, justice auditor, National Institute of Magistracy. Violation of the presumption of innocence by official statements of state representatives. Magazine Forumul Judecătorilor – No. 2/2009, p. 114 (p. 116). Available: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1892104 [accessed: 19.04.2022].

Totodată, încălcarea principiului prezumției de nevinovăție poate avea loc, după cum am menționat anterior, și prin modul cum organele judiciare (organul de constatare, cel de urmărire penală, procurorul și instanța de judecată) își întocmesc actele procesuale, precum și felul cum aceste organe le motivează.

În cauza *Minelli c. Elvetia* pe lângă altele, s-a constatat o încălcare indirectă a principiului respectiv prin faptul motivării deciziei judecătorești. Curtea a menționat că [...] *Aceasta poate fi adevărat chiar și în absența unei constatări formale; ea evidențiază existența unei motivații care sugerează că tribunalul consideră acuzatul vinovat.* [...]”¹⁹ Astfel, Curtea a notat că decizia instanței de judecată a conținut o motivare prin care se înțelegea că judecătorul care a soluționat litigiul a perceput persoana trimisă în instanță ca fiind deja persoană vinovată.

Există o încălcare a prezumției de nevinovăție dacă o hotărâre judecătorească reflectă sentimentul că un acuzat este vinovat, deși vinovăția sa nu a fost în prealabil stabilită potrivit legii. Este suficient, chiar și în absența unei constatări formale, să existe motive care să sugereze că instanța îl privește pe acuzat ca pe un vinovat (*Hot. CtEDO Nestak c. Slovaciei* din 27.02. 2007, §. 88).²⁰

În cauza *Chesne c. Franței*, s-a constatat că motivarea hotărârilor de arestare preventivă relevă ideea preconcepută cu privire la vinovăția reclamantului, iar nu o simplă descriere a unei suspiciuni rezonabile, în sensul jurisprudenței CtEDO. Instanța europeană a reținut astfel neîndeplinirea condițiilor referitoare la imparțialitatea instanței, deoarece judecătorul francez nu s-a limitat la o apreciere sumară a faptelor de care era acuzat reclamantul pentru a justifica relevanța menținerii în arest a acestuia, ci s-a pronunțat cu privire la existența unor elemente privind vinovăția acestuia prin raportare la acuzația care îi era adusă (*Hot. CtEDO* din 22.04.2010, §.37-40).²¹

Prin urmare, organele de drept trebuie să se abțină să întocmească acte procesuale, prin

or expert from making assessments regarding a person's guilt. Or, this is within the jurisdiction of the court.

At the same time, the violation of the principle of the presumption of innocence can take place, as mentioned above, by the way, the judicial bodies (the finding body, the criminal investigation body, the prosecutor and the court) draw up their procedural documents, as well as the way these bodies motivate them.

In the case *Minelli v. Switzerland*, among others, an indirect breach of that principle was found in the statement of reasons for the judgment. The court mentioned [...] *This may be true even in the absence of a formal finding; it highlights the existence of a statement suggesting that the court finds the accused guilty.* [...]”¹⁹ Thus, the Court noted that the decision of the court contained a reasoning which meant that the judge who settled the dispute perceived the person sent to court as already guilty.

There is a violation of the presumption of innocence if a court decision reflects the feeling that an accused is guilty, even though his guilt has not been previously established by law. It is sufficient, even in the absence of a formal finding, that there are grounds to suggest that the court regards the accused as guilty (*ECHR Decision Nestak v. Slovakia* of 27.02. 2007, §. 88).²⁰

In the case of *Chesne v. France*, it was found that the reasoning of the pre-trial detention orders revealed the preconceived notion of the applicant's guilt, and not a simple description of a reasonable suspicion, within the meaning of ECHR case law. The European Court of Justice thus held that the conditions relating to the impartiality of the court had not been met, as the French judge did not confine himself to a summary assessment of the facts of which the applicant was accused in order to justify his detention, but ruled on the existence of evidence to him in relation to the accusation brought against him (*ECHR Decision* of 22.04.2010, §.37-40).²¹

Therefore, the law enforcement bodies

¹⁹Hot.CtEDO din 25.03.1983, §.37. Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57540%22%5D%7D>. [accesat: 21.04.2022].

²⁰ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79608> [accesat: 28.04.2022].

²¹ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98393> [accesat: 28.04.2022].

¹⁹ECHR Decision of 25.03.1983, §.37. Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57540%22%5D%7D>. [accessed: 21.04.2022].

²⁰ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79608> [accessed: 28.04.2022].

²¹ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98393> [accessed: 28.04.2022].

conținutul cărora reiese vinovăția persoanei, chiar și indirect. Aceste organe au obligația și dreptul de a administra probe atât în favoarea, cât și în defavoarea bănuțitului sau învinuitului, însă fără stabilirea vinovăției. Un exemplu elocvent este cauza Diacenco c. României, Hot. CtEDO din 07.02. 2012, §. 62-66,²² în care CtEDO a reținut că, deși în dispozitivul hotărârii Curtea de apel a menținut soluțiile de achitare pronunțate de instanțele inferioare pe latură penală, considerentele hotărârii au același efect obligatoriu ca și dispozitivul pe care îl explică. Deși Curtea de apel a menținut hotărârea de achitare a instanțelor inferioare, în încercarea de a proteja interesele legitime ale pretinsei victime, a afirmat în mod explicit că reclamantul este vinovat de infracțiunea pentru care a fost trimis în judecată, depășind astfel limitele analizei în materia acțiunii civile și punând sub dubiu corectitudinea soluției de achitare. Pe cale de consecință, instanța europeană a constatat încălcată prezumția de nevinovăție.

Exprimarea de suspiciuni cu privire la nevinovăția unui acuzat nu este acceptabilă după pronunțarea unei hotărâri definitive de achitare. Odată ce achitarea, chiar dispusă pentru existența unui dubiu, a devenit definitivă, ea nu este compatibilă cu respectarea art. 6 par. 2 CEDO: exprimarea de dubii cu privire la nevinovăția celui achitat, chiar dacă acestea ar rezulta din considerentele hotărârii de achitare (Hot. CtEDO Vassilios Stravropoulos c. Greciei din 27.09.2007, §. 38).

Considerăm în calitate de problemă practică faptul că organele de drept întocmesc actele procesuale prin utilizarea unor texte și exprimări care fie afectează în mod direct, fie pot afecta prezumția de nevinovăție. Chiar și ordonanța de punere sub învinuire și înaintarea acuzării nu înseamnă că persoana este deja vinovată.

În majoritatea rapoartelor întocmite de ofițerii de urmărire penală în ordinea art. 289 CPP și a rechizitoriilor întocmite de procurori se folosesc texte ca „vinovăția bănuțitului (învinuitului) se dovedește prin următoarele probe”, „persoana se face vinovată de comiterea infracțiunii, iar vinovăția acestuia se dovedește prin” etc. Aceste texte, după noi, încalcă prin-

must refrain from drawing up procedural documents, the content of which shows the guilt of the person, even indirectly. These bodies have the obligation and the right to administer evidence both in favor and against the suspect or accused, but without establishing guilt. An eloquent example is the case of Diacenco v. Romania, ECHR Decision of 07.02. 2012, §. 62-66,²² by which the ECHR held that, although in the operative part of the judgment the Court of Appeal upheld the acquittals handed down by the lower courts on the criminal side, the recitals of the judgment have the same binding effect as the operative part. Although the Court of Appeal upheld the decision to acquit the lower courts, in an attempt to protect the legitimate interests of the alleged victim, it explicitly stated that the applicant was guilty of the offense for which he had been prosecuted, thus exceeding the scope of the action analysis and questioning the correctness of the acquittal. As a result, the European court found the presumption of innocence violated.

The expression of suspicions regarding the innocence of an accused is not acceptable after the pronouncement of a final acquittal decision. Once the acquittal, even ordered for the existence of a doubt, has become final, it is not compatible with the observance of art. 6 paragraph 2 of the ECHR concerning the expression of doubts regarding the innocence of the acquitted person, even if they would result from the considerations of the acquittal decision (ECHR Decision Vassilios Stravropoulos v. Greece of 27.09.2007, §. 38).

We consider as a practical problem the fact that the law enforcement bodies draw up the procedural acts by using texts and expressions that directly affect or may affect the presumption of innocence. Even an ordinance and indictment do not mean that the person is already guilty.

In most of the reports prepared by the criminal investigation officers in the order of art. 289 of the CCP and of the indictments drawn up by the prosecutors, the following texts are used: “the guilt of the suspect (accused) is proved by the following evidence”, “the person is guilty of committing the crime,

²² Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123624> [accesat: 25.04.2022].

²² Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123624> [accessed: 25.04.2022].

ciplul respectiv, deoarece nici ofițerii de urmărire penală și nici procurorii nu sunt abilitați cu atribuțiile instanței de judecată (a se vedea principiul contradictorialității) și, respectiv, nu au dreptul să declare persoana vinovată. În aceste acte procesuale trebuie folosite texte ce nu afectează acest drept, precum: „există suficiente probe pentru a-l pune sub învinuire și a-i înainta acuzarea” sau „probele administrate în faza urmăririi penale sunt suficiente pentru a înainta cauza în instanța de judecată în privința învinuitului.” etc. Texte și expresii asemănătoare care pot încălca prezumția de nevinovăție sunt utilizate și în alte acte procesuale, în special cele de dispunere, cum ar fi: ordonanțele de percheziție, de ridicare, de dispunere a măsurilor speciale de investigații, de punere sub sechestru etc.

Cum s-ar încălca prezumția de nevinovăție în cazul în care, în urma probelor administrate, urmărirea penală în privința persoanei s-ar înceta? Poate fi afectată prezumția de nevinovăție prin conținutul ordonanței respective?

„Actul prin care încetează urmărirea penală nu trebuie însă să conțină constatări sau sugereări ale existenței vinovăției. Încetarea urmăririi penale nu dă dreptul la despăgubiri sau cheltuieli de judecată dar, din jurisprudența Curții Europene, s-a desprins posibilitatea constatării unei încălcări a prezumției de nevinovăție dacă hotărârea prin care se refuză acordarea cheltuielilor echivalează cu o constatare de culpabilitate, dacă această culpă nu a fost stabilită anterior pe cale judiciară iar reclamantul nu a avut posibilitatea exercitării dreptului la apărare în ceea ce privește vinovăția, în procesul ce are ca obiect rambursarea cheltuielilor.”²³

„Instanța europeană a decis că în situația în care s-a dispus încetarea urmăririi penale a unei persoane, împrejurarea că aceasta nu a fost condamnată penal nu este de natură s-o împiedice să „beneficieze” de prezumția de nevinovăție „în orice altă procedură, de orice natură, inclusiv în cadrul unei proceduri disciplinare.”²⁴

²³ Corneliu Bîrsan. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Volumul I. Ed. All Beck, p. 541.

²⁴ Corneliu Bîrsan. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Ediția 2. Editura C.H. Beck, București, 2010, p. 535.

and his guilt is proved by” etc. These texts, in our view, violate that principle, because neither the criminal investigation officers nor the prosecutors are empowered with the powers of the court (see the principle of adversarial proceedings) and, respectively, have no right to plead guilty. Texts that do not affect this right should be used in these procedural acts, such as: “there is sufficient evidence to prosecute and forward the charge” or “evidence administered in the criminal investigation phase is sufficient to bring the case to court regarding the accused” etc. Texts and similar expressions that may infringe the presumption of innocence are also used in other procedural acts, in particular those of disposition, such as: ordinances for search, lifting, ordering special investigative measures, sequestration etc.

How would the presumption of innocence be violated if, as a result of the evidence administered, the criminal prosecution of the person ceased? Can the presumption of innocence be affected by the content of that ordinance?

“However, the act terminating the criminal investigation must not contain findings or suggestions of the existence of guilt. Termination of criminal proceedings does not entitle to compensation or costs but, from the case law of the European Court, the possibility of finding a breach of the presumption of innocence has been established if the decision refusing to grant costs amounts to a finding of guilt, if this guilt has not been established previously in court and the plaintiff did not have the opportunity to exercise his right to defense in respect of guilt, in the process of reimbursing.”²³

“The European Court has ruled that in the event that a person has been prosecuted, the fact that he or she has not been criminally convicted is not such as to prevent him or her from “benefiting” from the presumption of innocence “in any other proceedings of any kind, including in disciplinary proceedings.”²⁴

An important thing is that compared to

²³ Corneliu Bîrsan. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Volumul I. Ed. All Beck, p. 541.

²⁴ Corneliu Bîrsan. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Ediția 2. Editura C.H. Beck, București, 2010, p. 535.

Un lucru important este că, comparativ cu alte principii, de pildă cel al legalității, asigurării dreptului la apărare, dreptului la un proces echitabil etc., o dată ce acestea au fost încălcate, duc fie la nulitatea actelor procesuale, fie la inadmisibilitatea probelor, pe când încălcarea prezumției de nevinovăție nu duce la aceste sancțiuni procesuale. Acest principiu nu afectează nici soluția pe cauza penală.

„Încălcarea prezumției de nevinovăție ca drept subiectiv nu duce la nulitatea actelor care au adus atingere acestui drept, ci poate conduce la atragerea răspunderii delictuale a persoanei vinovate sau a autorității.”²⁵

Un element important este folosirea în procesul civil a materialelor din cauza penală în care persoana a fost achitată, scoasă de sub urmărirea penală sau urmărirea penală a fost încetată în privința acesteia. În acest caz este sau nu afectată prezumția de nevinovăție a persoanei?, și în general, pot fi admise aceste materiale pentru a fi anexate la cererea de chemare în judecată?

„Folosirea unor probe din procesul penal în care s-a dispus achitarea, în procesul civil ulterior nu-i schimbă acestuia natura și nu atrage incidenta paragrafului 2 al articolului 6 din Convenție. În acest sens poate fi consultată jurisprudența Curții și opiniile Comisiei în cauze precum *X contra Austriei*. În *White contra Suediei*, Curtea a stabilit că garanția instituită de Convenție nu este incidentă când nu exista nici măcar riscul iminent ca o persoană să devină acuzată în materie penală.”²⁶

Prin urmare, în cazul în care o persoană se adresează cu o cerere de chemare în judecată în temeiul Legii nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, această persoană poate anexa la cerere copii ale documentelor procesuale care demonstrează lezarea unui drept. Pe de altă parte, statul, prin

other principles, such as legality, ensuring the right to defense, the right to a fair trial, etc., once they have been violated, they lead to the nullity of procedural documents or the inadmissibility of evidence, while the violation presumption of innocence does not lead to these procedural sanctions. This principle does not affect the solution to the criminal case either.

“Violation of the presumption of innocence as a subjective right does not lead to the nullity of the acts that infringed this right, but may lead to the criminal liability of the guilty person or the authority.”²⁵

An important element is the use in the civil process of the materials due to the criminal case in which the person was acquitted, removed from the criminal investigation or the criminal investigation was terminated in respect of him. In this case, is the presumption of innocence of the person affected or not?, and overall, can these materials be accepted for attachment to the summons?

“The use of evidence from the criminal proceedings in which the acquittal was ordered, in the subsequent civil proceedings does not change its nature and does not attract the incident of paragraph 2 of Article 6 of the Convention. In this regard, the case law of the Court and the views of the Commission in cases such as *X against Austria* can be consulted. In the case *White against Sweden*, the Court held that the guarantee established by the Convention is not incidental when there is not even the imminent risk of a person being prosecuted in criminal matters.”²⁶

Therefore, if a person files a lawsuit under Law no. 1545 of 25.02.1998 on how to repair the damage caused by the illicit actions of the criminal investigation bodies, the prosecutor's office and the courts, this person may attach to the request copies of procedural documents proving the violation of a right. On the other hand, the state, through its bodies, can

²⁵ Denisa Barbu. Drept procesual penal. Partea generală. Editura Lumen, Iași, 2016, p. 32.

²⁶ Lancranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul national al magistraturii, București, 2009, p. 9. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesat: 25.04.2022].

²⁵ Denisa Barbu. Drept procesual penal. Partea generală. Editura Lumen, Iași, 2016, p. 32.

²⁶ Lancranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul national al magistraturii, București, 2009, p. 9. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesat: 25.04.2022].

intermediul organelor sale, poate să prezinte și el asemenea documente. Acest lucru nu încalcă prezumția de nevinovăție a persoanei.

„Atunci când sunt atașate la dosarul cauzei antecedentele penale ori fișa de cazier judiciar, simpla lor prezență și posibilitatea judecătorului de a le consulta nu atrage în mod independent o încălcare a articolului 6-2. Cu toate acestea, dacă inculpatul consideră că atașarea cazierului judiciar la dosarul cauzei a influențat instanța în deliberare, acesta trebuie să dovedească în ce mod a fost influențat judecătorul. În acest caz există o obligație a reprezentanților statului de a da posibilitatea administrării de probe pentru dovedirea acestui fapt.”²⁷

Modalitatea respectivă „de influență” a judecătorilor poate avea loc nu doar la judecarea fondului cauzei, ci și atunci când în privința învinutului sau inculpatului se pot aplica măsuri preventive, în special arestul. Totuși, doada în acest caz aparține învinutului sau inculpatului. Prin urmare, această circumstanță este aplicabilă nu doar fazei de judecată, ci și fazei de urmărire penală.

În cauza *Albert și Le Compte c. Belgiei*²⁸ din 10.02.1983, §. 40, CtEDO a subliniat că „*Consiliul Provincial a ținut într-adevăr seama de antecedentele reclamantei în scopul stabilirii sancțiunii [...] Consiliul Provincial și-a întemeiat opinia pe o serie de factori concordanți, inclusiv declarațiile proprii ale dr. Albert. În cele din urmă, în nicio etapă dr. Albert nu a oferit dovezi în contrariu.*”

Este de menționat faptul că inculpatul beneficiază de prezumția de nevinovăție chiar și după pronunțarea unei hotărâri de condamnare în primă instanță, pe parcursul judecării în apel, legiuitorul reglementând caracterul suspensiv al apelului (CtEDO, Hot. CtEDO *Konstas c. Greciei* din 24.05.2011, §. 36).²⁹

Pe cale de consecință, CtEDO a apreciat că instanța de recurs, în timp ce dispunea încetarea procesului penal, a pus sub îndoială nevinovăția reclamantului pronunțându-se cu privire la vinovăția acestuia potrivit Codului penal, încălcând

also present such documents. This does not violate the person's presumption of innocence.

“When criminal background or criminal records are attached to the case file, their mere presence and the possibility for the judge to consult them do not independently lead to a violation of Article 6-2. However, if the defendant considers that the attachment of the criminal record to the case file influenced the court in the deliberation, he must prove how the judge was influenced. In this case there is an obligation of the representatives of the state to give the possibility to administer evidence to prove this fact.”²⁷

That “influence” of judges can take place not only when judging the merits of the case, but also when preventive measures can be applied to the accused or defendant, in particular the arrest. However, the evidence in this case belongs to the accused or defendant. Therefore, this circumstance is applicable not only to the trial phase, but also to the criminal investigation phase.

In the case *Albert and Le Compte v. Belgium*²⁸ of 10.02.1983, §. 40, the ECHR stressed that, “*The Provincial Council really took into account the applicant's background in order to determine the sanction [...] The Provincial Council based its opinion on a number of concordant factors, including Dr. Albert's own statements. Finally, Dr. Albert did not provide evidence to the contrary at any stage.*”

It should be mentioned that the defendant benefits from the presumption of innocence even after pronouncing a conviction in the first instance, during the trial on appeal, the legislator regulating the suspensive nature of the appeal (ECHR, ECHR Decision *Konstas v. Greece* of 24.05.2011, §. 36).²⁹

Consequently, the ECHR found that the court of appeal, while ordering the termination of the criminal proceedings, questioned the innocence of the plaintiff, ruling on his guilt according to the Criminal Code, violating the provisions of art. 6 paragraph 2 of the ECHR (ECHR Decision,

²⁷ Mihail Udriou. Ovidiu Predescu, *Protectia europeana a drepturilor omului si procesul penal român*, Tratat, Ed. All Beck p.. 625.

²⁸ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57422> [accesat: 25.04.2022].

²⁹ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104857> [accesat: 28.04.2022].

²⁷ Mihail Udriou. Ovidiu Predescu, *Protectia europeana a drepturilor omului si procesul penal roman*, Tratat, Ed. All Beck p.. 625.

²⁸ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57422> [accessed: 25.04.2022].

²⁹ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104857> [accessed: 28.04.2022].

dispozițiilor art. 6 parag. 2 CEDO (Hot. CtEDO, Didu c. României, din 14.04.2009, §. 40-43).³⁰

Tot astfel, în cauza *Caraian c. României*³¹, Hot. din 23.06.2015, CtEDO a reținut încălcarea prezumției de nevinovăție prin dispunerea unei soluții de netrimitere în judecată ca urmare a constatării intervenției prescripției răspunderii penale, în condițiile în care în cuprinsul ordonanței procurorului s-a reținut vinovăția reclamantului pentru complicitate la înșelăciune și fals în înscrisuri sub semnătură privată, mențiune preluată ulterior și în încheierea judecătorului care, sesizat fiind cu plângere împotriva soluției, a reținut aceeași situație de fapt.

În concluzie: În vederea garantării efective și legale a prezumției de nevinovăție, în baza analizei practicii naționale și internaționale, implicit a celei europene, este necesară modificarea și completarea art. 8 CPP, astfel încât:

- să interzică oricărui participant la proces să facă aprecieri cu privire la vinovăția bănuțitului, învinuitului, inculpatului;
- să interzică organului de constatare, celui de urmărire penală și procurorului întocmirea și motivarea actelor procesuale cu texte și expresii care lasă să se înțeleagă că cel urmărit penal sau cel trimis în judecată este persoana vinovată.

Didu v. Romania, of 14.04.2009, §. 40-43).³⁰

Likewise, in the case of *Caraian v. Romania*³¹, Decision of 23.06.2015, the ECHR held the violation of the presumption of innocence by ordering a non-prosecution solution following the finding of the intervention of the prescription of criminal liability, given that the prosecutor's order contained the plaintiff's guilt for complicity in fraud and forgery of documents under signature, subsequently and in the conclusion of the judge who, being notified with a complaint against the solution, retained the same factual situation.

In conclusion: In order to guarantee the effective and legal presumption of innocence, based on the analysis of the national and international practice, implicitly of the European one, it is necessary to modify and complete art. 8 of the CCP, in such a way, that:

- to prohibit any participant in the trial from making assessments regarding the guilt of the suspect, the accused, the defendant;
- to prohibit the investigating body, the criminal investigation body and the prosecutor from drawing up and motivating the procedural documents with texts and expressions that imply that the person prosecuted or the one sent to court is the guilty person.

³⁰ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122778> [accesat: 25.04.2022].

³¹ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155858> [accesat: 28.04.2022].

³⁰ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122778> [accessed: 25.04.2022].

³¹ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155858> [accessed: 28.04.2022].

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Corneliu Bîrsan. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Ediția 2. Editura C.H. Beck, București, 2010.
2. Tudor Osoianu și alții. Drept procesual penal. Partea generală. Ed. Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, 2009.
3. Denisa Barbu. Drept procesual penal. Partea generală. Editura Lumen, Iași, 2016.
4. Lancranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul national al magistraturii, București, 2009, p. 9. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesat: 25.04.2022].
5. Mihail Udrioiu. Ovidiu Predescu, Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român, Tratat, Ed. All Beck.
6. Jeremy McBride. Drepturile omului și procedura penală. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului Ediția. Consiliul Europei, Ediția a 2-a, octombrie 2019, publicație în limba română.
7. Gheorghe Cocuța, Magda Cocuța. Aplicarea principiului *in dubio pro reo* în „Dreptul”, nr. 10/2002, p. 123.
8. Ioan Doltu. Prezumția de nevinovăție în legislația românească și în unele legislații ale statelor Europei, în „Dreptul”, nr. 4/1998, p. 75.
9. Teodor-Viorel Gheorghe. Aflarea adevărului, principiu fundamental al procesului penal. Editura Hamangiu, București, 2021, 489 p.
10. Ghid privind art. 6 din Convenție – Dreptul la un proces echitabil (latura penală). Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2014, pct. 201. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ROM.pdf [accesat: 26.04.2022].
11. Шаталов А.С. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации. Учебный курс, Том I, Общие положения, Издательский дом МПА-Пресс. Москва - Великий Новгород, 2012.
12. Decizia Curții Constituționale nr. 47 din 22.05.2018 de inadmisibilitate a sesiunii nr. 56g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură penală (excluderea probelor din dosarul penal) (pct.56).
13. Hotărârea Curții Constituționale a RM privind excepția de neconstituționalitate a alineatelor (3), (5), (8) și (9) ale articolului 186 din Codul de procedură penală (termenul arestului preventiv): nr.3 din 23 februarie 2016, §84-86. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 49-54.
14. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, dos. nr.1r/e-86/2005 din 06.09.2005.
15. Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 23.02.2016 privind excepția de neconstituționalitate a alineatelor (3), (5), (8) și (9) ale articolului 186 din Codul de procedură penală (termenul arestului preventiv) (pct. 83, 84). Disponibilă: <https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro-h323022016ro2aa9d.pdf> [accesat: 27.04.2022].
16. Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 30 octombrie 2018 privind controlul constituționalității unor dispoziții din articolul 185 din Codul de procedură penală (arestarea preventivă în cazul în care persoana nu și-a recunoscut vina în privința comiterii faptei imputate) (Sesizările nr. 130g/2018, nr. 133g/2018, nr. 134a/2018 și nr. 143g/2018) §82.
17. CtEDO, cauza *Țurcan și Țurcan c. Moldovei*, hotărârea din 23.10.2007, §. 51, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112787> [accesat: 27.04.2022].
18. CtEDO, cauza *Ajdarić contra Croației*, hotărârea din 13.12.2011, §. 35, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-107989> [accesat: 25.04.2022].
19. CtEDO, cauza *Bernard c. Franței*, hotărârea

- din 23.04.1998, disponibilă: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1892104 [accesat: 19.04.2022].
20. CtEDO, cauza *Minelli c. Elvetiei*, hotărârea din 25.03.1983, §.37. disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57540%22%5D%7D>. [accesat: 21.04.2022].
 21. CtEDO, cauza *Nestak c. Slovaciei*, hotărârea din 27.02. 2007, §. 88, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79608> [accesat: 28.04.2022].
 22. CtEDO, cauza *Chesne c. Franței*, hotărârea din 22.04.2010, §.37-40, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98393> [accesat: 28.04.2022].
 23. CtEDO, cauza *Diacenco c. României*, hotărârea din 07.02.2012, §. 62-66, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123624> [accesat: 25.04.2022].
 24. CtEDO, cauza *Albert și Le Compte c. Belgiei*, hotărârea din 10.02.1983, §. 40, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57422> [accesat: 25.04.2022].
 25. CtEDO, cauza *Konstas c. Greciei*, hotărârea din 24.05.2011, §. 36, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104857> [accesat: 28.04.2022].
 26. CtEDO, cauza *Didu c. României*, hotărârea din 14.04.2009, §. 40-43, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122778> [accesat: 25.04.2022].
 27. CtEDO, cauza *Caraian c. României*, hotărârea din 23.06.2015, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155858> [accesat: 28.04.2022].

Despre autor:

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ostavciuc@mail.ru

About author:

Dinu OSTAVCIUC,
PhD, associate professor
rector of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA,
e-mail: ostavciuc@mail.ru

REGULI ȘI PROCEDEE DE DETERMINARE A OBIECTULUI MATERIAL LA ÎNCADRAREA JURIDICĂ A INFRAȚIUNILOR

Radion COJOCARU,
doctor în drept, profesor universitar

Iurie LARII,
doctor în drept, profesor universitar

RULES AND PROCEDURES FOR DETERMINING THE MATERIAL OBJECT TO THE LEGAL FRAMEWORK OF OFFENSES

Radion COJOCARU,
PhD, university professor

Iurie LARII,
PhD, university professor

Obiectul de cercetare al prezentului studiu îl constituie abordarea regulilor și tehnicilor de interpretare a legii penale aplicabile pentru determinarea obiectului material al infracțiunilor în procesul de încadrare juridică. Constatările și concluziile autorilor au o relevanță doctrinară sub aspectul dozării arsenalului teoretic ce stă la baza studiului exegetic al infracțiunilor în baza metodei analizei juridico-penale. Din punct de vedere practic studiul facilitează constatarea practică a obiectului material al infracțiunilor de către reprezentanții organelor de resort la interpretarea și aplicarea legii penale în strictă congruență cu principiul legalității incriminării.

Cuvinte cheie: infracțiune, componentă de infracțiune, obiect juridic, obiect material, mijloc de săvârșire al infracțiunii, produs al infracțiunii etc.

The research object of the present study is the approach of the rules and techniques of interpretation of the applicable criminal law for determining the material object of the crimes in the process of legal classification. The findings and conclusions of the authors have a doctrinal relevance in terms of dosing the theoretical arsenal underlying the exegetical study of crimes based on the method of legal-criminal analysis. From a practical point of view, the study facilitates the practical finding of the material object of the crimes by the representatives of the competent bodies when interpreting and applying the criminal law in strict congruence with the principle of legality of incrimination.

Keywords: offence, crime composition, legal object, material object, means of committing the offense, product of the crime, etc.

Introducere. În literatura juridică de specialitate sunt abordate mai multe noțiuni ale obiectului material al infracțiunii. Într-o primă opinie se consideră că prin obiect material se înțelege entitatea materială (obiect, lucru, energie etc.) asupra căruia se îndreaptă, în materialitatea sa, conduita interzisă și prin intermediul căreia este lezată sau pusă în pericol însăși valoarea sau relația socială ocrotită de legea penală [1, p. 162]. Într-o altă abordare, prin obiect material al infracțiunii se înțeleg obiectele, bunurile și lucrurile, ce servesc dovadă materială, condiții sau mărturii ale existenței anumitor relații sociale, iar luarea, distrugerea, modificarea sau schimbarea lor cauzează daune obiectului juridic al infracțiunii [2, p. 108-109]. Se mai susține că prin obiect

Introduction. Several notions of the material object of the crime are approached in the specialized legal literature. In a first opinion, it is considered that by material object is meant the material entity (object, thing, energy, etc.) on which it is directed, in its materiality the forbidden conduct and through which the very value or social relationship protected by the criminal law is harmed or endangered [1, p. 162]. In another approach, the material object of the crime means the objects, goods and things, which serve as material proof, conditions or evidence of the existence of certain social relations, and their taking, destruction, modification or change cause damage to the legal object of the crime [2, p. 108-109]. It is also argued that the material object of the crime re-

material al infracțiunii se are în vedere o entitate materială concretă în care se manifestă anumite laturi sau calități ale relațiilor sociale (obiectului juridic al infracțiunii), cărora li se provoacă o daună pe calea acțiunii fizice sau psihice asupra acesteia [3, p. 103].

În baza celor consemnate mai sus putem defini *obiectul material al infracțiunii ca fiind entitatea materială asupra căreia este orientată în mod direct acțiunea sau inacțiunea criminală, entitate ce condiționează existența valorilor și relațiile sociale ce formează obiectul protecției juridico-penale.*

Putem identifica următoarele trăsături definitorii ale obiectului material al infracțiunii: constituie o entitate materială care are o natură corporală (bun, corp fizic, act oficial, monument etc.);

condiționează valorile și relațiile sociale, sub aspectul existenței și normalei desfășurări ale acestora în cadrul colectivității. De exemplu, la infracțiunea de furt *bunurile mobile* condiționează existența relațiilor sociale privitoare la dreptul de posesie asupra acestor bunuri, iar la infracțiunea de omor *corpul fizic al persoanei* este privit ca o totalitate de funcții și procese organice ce condiționează relațiile sociale privitoare la protejarea vieții persoanei etc.;

suportă anumite transformări survenite în rezultatul influenței pe care o exercită acțiunea sau inacțiunea săvârșită de către făptuitor. Transformarea obiectului material se poate exprima în vătămarea materială a corpului fizic al persoanei în cazul infracțiunilor de violență; scoaterea bunurilor mobile din posesia făptuitorului în cazul sustragerii; degradarea bunurilor mobile sau imobile în cazul deteriorării sau distrugerii acestora etc. Nu este însă obligatoriu ca obiectul material al infracțiunii să suporte o vătămare materială efectivă. Aceste transformări se mai pot exprima, de exemplu în introducerea drogurilor, analogilor sau etnobotanicilor în circuitul ilegal (art. 217 sau 217¹ C.pen.), folosirea temporară a mijlocului de transport (art. 192¹ C.pen.) etc.

În rezultatul transformărilor pe care le suportă obiectul material sunt periclitate (puse în pericol) sau efectiv vătămăte valorile și relațiile sociale care formează obiectul juridic al respectivei infracțiuni.

Corelația dintre obiectul juridic și

fers to a concrete material entity in which certain aspects or qualities of social relations (the legal object of the crime) are manifested, which are harmed by physical or mental action [3, p. 103].

Based on the above, we can define *the material object of the crime as the material entity on which the criminal action or inaction is directly oriented; an entity that conditions the existence of the values and social relations that form the object of the juridical-criminal protection.*

We can identify the following defining features of the material object of the crime:

it is a material entity that has a corporeal nature (item, physical body, official act, monument, etc.);

conditions social values and relations, in terms of their existence and normal development within the community. For example, the crime of theft of *movable property* conditions the existence of social relations regarding the right of possession over these goods, to the crime of murder, the *physical body of the person* considered as a totality of functions and organic processes conditions the social relations regarding the protection of the person's life, etc.;

bears certain transformations which have occurred as a result of the influence exerted by the act or inaction committed by the perpetrator. The transformation of the material object can be expressed in the material damage of the physical body of the person in the case of violent crimes; removal of movable property from the possession of the perpetrator in case of theft; degradation of movable or immovable property in case of damage or destruction, etc. But it is not mandatory for the material object of the offense to suffer actual pecuniary damage. These transformations can also be expressed, for example, in the introduction of drugs, analogues or ethnobotanicals in the illegal circuit (art. 217 or 217¹ of the Criminal Code), temporary use of the means of transport (art. 192¹ of the Criminal Code), etc.

as a result of the transformations that the material object undergoes, the values and social relations that form the legal object of the respective crime are endangered or actually damaged.

The correlation between the legal ob-

obiectul material al infracțiunii. Distinsul autor A. Borodac susține că deosebirea esențială dintre obiectul material și cel juridic al infracțiunii se face în baza următoarelor criterii: 1) obiectul juridic reprezintă o totalitate de relații sociale ocrotite de legea penală, iar obiectul material reprezintă niște condiții, forme materiale ale existenței relațiilor sociale prin intermediul cărora se atentează la obiectul juridic al infracțiunii; 2) obiectul juridic este un element obligatoriu al fiecărei infracțiuni, pe când obiectul material este un element obligatoriu doar al unor infracțiuni; 3) obiectul material nu întotdeauna suferă daune sau schimbări, uneori chiar se menține ori se îmbunătățește, pe când obiectul juridic întotdeauna suferă daune sau există primejdia reală de a suferi daune [2, p. 111].

Aceste criterii delimitative explică pe deplin corelația existentă între obiectul juridic și obiectul material al infracțiunii. Pentru înțelegerea corectă a acestei corelații, cel mai elocvent exemplu îl constituie infracțiunea de omor, la care obiectul protecției penale nu-l constituie corpul fizic al persoanei, ci relațiile sociale ce sunt condiționate de protejarea dreptului la viață. Conținutul obiectului juridic al omorului nu este determinat de viață ca o totalitate de procese biologice, ci de dreptul la viață privit ca valoare socială, împrejurul căreia se creează un cumul de relații sociale care asigură individului posibilitatea de trăi și de a se bucura de toate beneficiile pe care i le oferă viața. Însă viața ca valoare socială și relațiile sociale ce o caracterizează sunt încorporate într-o entitate materială numită corpul fizic al persoanei. Astfel, fără corpul fizic al persoanei privit ca o totalitate de procese organice care-l mențin în viață nu poate exista nici viața ca valoare socială protejată de normele penale.

Obiectul juridic și obiectul material sunt semne distincte ale componenței de infracțiune. Obiectul juridic reprezintă un semn obligatoriu al componenței de infracțiune, iar obiectul material este un semn facultativ întrucât nu este caracteristic tuturor infracțiunilor incriminate în legea penală. Între obiectul material și obiectul juridic există o legătură interdependentă reciprocă. Obiectul material reprezintă substratul obiectiv datorită căruia există și se dezvoltă valorile și relațiile sociale protejate de legea penală. Lipsa obiectului material atrage

ject and the material object of the crime. Distinguished author A. Borodac argues that the essential distinction between the material and the legal object of the crime is made on the basis of the following criteria: 1) the legal object represents a totality of social relations protected by the criminal law, and the material object represents some conditions, material forms of the existence of the social relations through which the legal object of the crime is attempted; 2) the legal object is a mandatory element of each crime, while the material object is a mandatory element only of some crimes; 3) the material object is not always damaged, changes are sometimes even maintained or improved, while the legal object is always damaged or there is a real danger of damage [2, p. 111].

These delimiting criteria fully explain the correlation between the legal object and the material object of the crime. For the correct understanding of this correlation, the most eloquent example is the crime of murder, in which the object of criminal protection is not the physical body of the person, but the social relations that are conditioned by the protection of the right to life. The content of the legal object of murder is not determined by life as a whole of biological processes, but by the right to life as a social value, around which cumulating of social relations is created that gives the individual the opportunity to live and enjoy all the benefits that life offers. But life as a social value and the social relations that characterize it are incorporated into a material entity called the physical body of the person. Thus, without the physical body of the person seen as a totality of organic processes that keep him alive, there can be no life as a social value protected by criminal law.

The legal object and the material object are distinct signs of the composition of the crime. The legal object represents an obligatory sign of the composition of the crime, and the material object is an optional sign as it is not characteristic to all the crimes incriminated in the criminal law. When it is described as a binding sign between the material object and the legal object there is a reciprocal interdependent link. The material object represents the objective substrate due to which the values and social relations protected by the criminal law exist and

după sine inexistența valorilor și relațiilor sociale pe care făptuitorul voiește să le vatăme și respectiv, imposibilitatea comiterii infracțiunii.

Procedee de stabilire a obiectului material al infracțiunii. Obiectul material este un semn facultativ și nu obligatoriu al componenței de infracțiune. Au obiect material doar acele infracțiuni la care valorile și relațiile sociale sunt încorporate într-o entitate materială și, invers, nu au obiect material infracțiunile la care valoarea amenințată nu este încorporată într-o asemenea entitate.

La cele din urmă infracțiuni atentarea asupra valorilor și relațiilor sociale se face fără ca făptuitorul să influențeze sau să interacționeze cu vreo entitate materială. La încadrarea juridică a acestor infracțiuni, obiectul material nu se va constata, întrucât el este lipsă. Acest lucru poate fi ilustrat prin exemplul infracțiunii de *comunicare mincinoasă cu bună știință* despre actul de terorism (art. 281 C.pen.), la care pentru periclitarea relațiilor sociale din domeniul securității publice nu este necesar ca făptuitorul să acționeze asupra unor entități materiale. Starea de pericol pentru relațiile sociale din domeniul securității publice survine din momentul săvârșirii acțiunii de comunicare mincinoasă despre comiterea unui act terorist, fără a fi necesară o influență asupra unor entități materiale.

Alta este însă situația infracțiunilor la care prejudicierea valorilor și relațiilor sociale este condiționată de influențarea sau acționarea asupra unei entități materiale. De exemplu, în cazul actului terorist (art. 278 C.pen.) pentru a periclita sau pentru a vătăma relațiile sociale referitoare la securitatea publică, făptuitorul trebuie să acționeze asupra unor entități materiale alternative reprezentate de corpul fizic al persoanei, bunuri (clădiri, edificii etc.), mediul înconjurător. Mai este obligatoriu ca făptuitorul să acționeze asupra acestor entități prin una din acțiunile descrise în textul incriminator. Un alt exemplu îl constituie infracțiunea prevăzută la art. 185³ Cod penal al Republicii Moldova, care după cum se menționează în literatura de specialitate este „susceptibilă și de obiect material – reprezentat de documentele ce țin de protecția proprietății intelectuale sau documentele necesare eliberării titlului de protecție, care sunt, după caz, false sau auten-

develop. The lack of the material object entails the non-existence of the values and social relations that the perpetrator wants to harm and, respectively, the impossibility of committing the crime.

Procedures for establishing the material object of the crime. The material object is an optional and not obligatory sign of the composition of the crime. Only those crimes in which the values and social relations are incorporated in a material entity have material object and, conversely, the crimes in which the threatened value is not incorporated in such an entity are not material objects.

In the latter crimes, the attack on values and social relations is done without the perpetrator influencing or interacting with any material entities. In the legal classification of these crimes, the material object will not be ascertained because it is missing. This can be illustrated by the example of the crime of *knowingly lying about the act of terrorism* (art. 281 of the Criminal Code), in which, in order to endanger social relations in the field of public security, it is not necessary for the perpetrator to act on material entities. The state of danger for social relations in the field of public security arises from the moment of committing the act of false communication about the commission of a terrorist act, without the need for an influence on some material entities.

However, the situation is different for crimes in which the prejudice of values and social relations is conditioned by the influence or action on a material entity. For example, in the case of the terrorist act (art. 278 of the Criminal Code) in order to endanger or harm social relations related to public security, the perpetrator must act on alternative material entities represented by the physical body of the person, goods (buildings, edifices, etc.), environment. It is also mandatory for the perpetrator to act on these entities through one of the actions described in the incriminating text. Another example is the offense under art. 185³ of the Criminal Code of the Republic of Moldova, which, as mentioned in the literature, is “susceptible and material object - represented by documents related to the protection of intellectual property or documents necessary for the issuance of the title of protection, which are, where appropri-

tice” [4, p. 73].

Obiectul material al infracțiunii poate fi stabilit prin trei procedee de bază, ce urmează a fi aplicate în funcție de modul de formulare a normei de incriminare la care este prevăzută răspunderea penală pentru infracțiunea ce formează obiectul calificării juridice.

Primul și cel mai răspândit procedeu este prevederea *expresă a obiectului material al infracțiunii chiar în norma din partea specială a C.pen.* Acest procedeu este utilizat mai frecvent în cazul descrierii infracțiunilor cu o componentă formală, la care legiuitorul arată expres în dispoziția articolului entitatea materială asupra căreia se răsfrânge activitatea infracțională. De exemplu, în dispoziția art. 192¹ alin. (1) C.pen în mod expres este prevăzut mijlocul de transport ca obiect material al infracțiunii. Potrivit textului lege infracțiunea constă în *răpirea mijlocului de transport fără scop de însușire*. Se prevede expres că acțiunea de răpire (*verbum regens*) este proiectată asupra „mijlocului de transport”.

Un alt exemplu îl formează infracțiunea de circulație ilegală a plantelor, care conțin droguri sau etnobotanice, prevăzută la art. 217 alin. (1) C.pen. În acest caz, chiar în dispoziția articolului sunt prevăzute acele entități materiale asupra cărora trebuie să se răsfrângă acțiunile criminale și care constau în „plantele care conțin droguri sau etnobotanice”. În conformitate cu textul de lege, infracțiunea se exprimă prin *semănatul sau cultivarea ilegală a plantelor care conțin droguri sau etnobotanice, prelucrarea sau utilizarea a astfel de plante, acțiuni săvârșite în proporții mari și fără scop de înstrăinare*. În același context, în cazul infracțiunii descrise la art. 352¹ C.pen. „...obiectul material este reprezentat de declarația scrisă sau înscrisul în care s-a consemnat declarația verbală, iar obiectul imaterial are în vedere declarația necorespunzătoare adevărului...” [4, p. 115].

Nu este exclus ca procedeu consacrarii exprese a obiectului material, în dispoziția articolului din Partea specială a C.pen., să fie utilizat și la descrierea infracțiunilor care au o componentă materială. De exemplu, la infracțiunea de furt legiuitorul prevede în mod expres că acțiunea de sustragere pe ascuns se răsfrânge asupra *bunurilor altor persoane* (art. 186 C.pen.).

Un alt procedeu îl constituie *deducerea*

ate, false or authentic” [4, p. 73].

The material object of the crime can be established by three basic procedures, which are to be applied depending on the formulation of the norm of incrimination to which the criminal liability is provided for the crime that forms the object of the legal qualification.

The first and most widespread procedure is the *express provision of the material object of the crime even in the norm from the special part of the Criminal Code*. This procedure is more frequently used in the case of the description of offenses with a formal composition, in which the legislator expressly indicates in the article the material entity on which the criminal activity is concerned. For example, in the provision of art.192¹ paragraph (1) of the Criminal Code the means of transport is expressly provided as a material object of the offense. According to the text of the law, the crime consists in the *abduction of the means of transport without the purpose of appropriation*. It is expressly stated that the act of abduction (*verbum regens*) is projected on the “means of transport”.

Another example is the crime of illegal circulation of plants containing drugs or ethnobotanicals provided in art. 217 paragraph (1) of the Criminal Code. In this case, the article itself provides for those material entities on which criminal proceedings are to be directed and which consist of “plants containing drugs or ethnobotanicals”. According to the text of the law, the crime is expressed by the *illegal sowing or cultivation of plants containing drugs or ethnobotanicals, the processing or use of such plants, committed in large proportions and without the purpose of alienation*. In the same context, in the case of the crime described in art. 352¹ of the Criminal Code “...the tangible object is the written statement or the document in which the verbal statement was recorded, and the intangible object is the statement that does not correspond to the truth ...” [4, p. 115].

It is not excluded that the procedure of express consecration of the material object in the provision of the article of the Special Part of the Criminal Code may also be used in the description of crimes that have a material composition. For example, in the case of the crime of theft, the legislator expressly provides that the act of secret theft affects the *property of other*

obiectului material din urmarea prejudiciabilă prevăzută de către legiuitor ca semn al laturii obiective a infracțiunii.

Acest procedeu poate fi folosit în cazul infracțiunilor care au o componentă materială, la descrierea căroră legiuitorul nu prevede în mod expres semnele ce caracterizează obiectul material al infracțiunii. În acest caz, obiectul material va fi dedus din urmarea prejudiciabilă, care survine în rezultatul acțiunii și lezării entității ce formează obiectul material al infracțiunii.

În acest sens, poate fi exemplificată infracțiunea de omor incriminată la art. 145 C.pen. Deși nu este prevăzut expres, obiectul material poate fi dedus din urmarea prejudiciabilă care constă în decesul biologic al victimei. Acest rezultat poate surveni doar în condițiile acțiunii asupra corpului fizic al persoanei, privit ca o totalitate de procese și funcții organice ce-l mențin în viață, întrucât integritatea corpului fizic condiționează în mod indisolubil viața omului.

Un alt exemplu îl formează infracțiunea de încălcare a regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport (art. 264 C.pen.), precum și infracțiunea de încălcare a regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a transportului naval, aerian sau fluvial (art. 263 C.pen.). La descrierea primei infracțiuni sunt prevăzute următoarele urmări prejudiciabile: vătămarea medie sau gravă a integrității corporale sau a sănătății, decesul uneia sau a mai multor persoane. Aceste urmări pot surveni doar în rezultatul acțiunii asupra corpului fizic al persoanei. La descrierea celei de a doua infracțiuni, alternativ mai este prevăzută și provocarea de daune materiale în proporții mari. Pentru a provoca daune materiale în proporții mari, făptuitorul trebuie să acționeze asupra unor bunuri mobile sau imobile. Prin urmare, obiectul material al infracțiunii prevăzute la art. 264 C.pen. îl constituie doar corpul fizic al persoanei, iar al infracțiunii prevăzute la art. 265 C.pen., obiectul material, pe lângă corpul fizic al persoanei, mai este reprezentat și de bunurile mobile sau imobile.

Se poate întâmpla ca nici unul dintre procedeele sus-menționate să nu poată fi aplicat

persons (art. 186 of the Criminal Code).

Another procedure is the *deduction of the material object from the prejudicial consequence provided by the legislator as a sign of the objective side of the crime.*

This procedure can be used in the case of crimes that have a material composition, the description of which the legislator does not expressly provide for the signs that characterize the material object of the crime. In this case, the material object will be deduced from the prejudicial consequence, which occurs as a result of the action and injury of the entity that forms the material object of the crime.

In this sense, the crime of murder incriminated in art. 145 of the Criminal Code can be exemplified. Although not expressly provided for, the material object can be deduced from the prejudicial consequence which consists in the biological death of the victim. This result can occur only in the conditions of acting on the physical body of the person seen as a totality of processes and organic functions that keep him alive, as the integrity of the physical body inextricably conditions human life.

Another example is the offense of violating traffic safety rules or the operation of the means of transport by the person driving the means of transport (art. 264 of the Criminal Code) and the offense of violating traffic safety rules or operating naval, air or inland waterway transport (art. 263 of the Criminal Code). The following prejudicial consequences are provided when describing the first offense: moderate or severe injury to bodily integrity or health, death of one or more persons. These consequences can only occur as a result of acting on the person's physical body. The description of the second alternative crime also provides for the causing of material damage in large proportions. In order to cause extensive material damage, the perpetrator must act on movable or immovable property. Therefore, the material object of the crime provided in art. 264 of the Criminal Code is constituted only by the physical body of the person, and of the crime provided in art. 265 of the Criminal Code, the material object, in addition to the physical body of the person, is also represented by movable or immovable property.

It may happen that none of the above

pentru identificarea obiectului material al infracțiunii. În acest caz, obiectul material se va constata *prin identificarea entității materiale, asupra căreia urmează a fi proiectată acțiunea sau inacțiunea criminală* și care este susceptibilă de a periclita sau pentru a vătăma valorile și relațiilor sociale protejate de legea penală. Se va aplica acest procedeu în două situații: 1) textul de lege nu prevede expres entitatea materială ce formează obiectul material al infracțiunii; 2) obiectul material nu poate fi dedus din urmarea prejudiciabilă.

Aplicarea procedurii sus-menționate constă în identificarea acelei entități materiale susceptibile a fi influențată prin activitatea infracțională descrisă de textul de lege. De exemplu, în cazul infracțiunii de viol (art. 171 C.pen) obiectul material va fi reprezentat de corpul fizic al persoanei, întrucât asupra acestuia trebuie să acționeze făptuitorul pentru executarea acțiunii. Sub aspectul laturii obiective, infracțiunea de viol constă în acțiunea principală de întreținere a raportului sexual, însoțită de acțiunea adiacentă de constrângere fizică sau psihică ori profitarea de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima posibilitatea. Reieșind din natura acestor acțiuni, corpul fizic al persoanei apare ca entitate obiectivă susceptibilă de a fi influențată prin comiterea acțiunilor menționate. În acest caz corpul fizic al persoanei este entitatea materială care încorporează libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei ca valori sociale protejate de legea penală.

Pentru constarea obiectului material nu este suficient de a identifica entitatea materială, care încorporează valoarea și relațiile sociale supuse protecției penale. Mai este necesar de a determina semnificația juridico-penală a acestei entități, lucru care se va stabili în baza procedurilor de interpretare a legii penale.

La aplicarea acestor procedee se va ține cont de regula potrivit căreia interpretarea autentică a legii penale va avea prioritate față de alte procedee de interpretare a legii penale. În acest sens sunt relevante noțiunile definitorii, prin care la Capitolul XIII din Partea generală a C.pen. (Înțelesul unor termeni și expresii în prezentul cod) sunt tălmăcite mai multe entități ce formează obiecte materiale ale unor infracțiuni prevăzute de legea penală.

procedures can be applied to identify the material object of the crime. In this case, the material object will be ascertained by *identifying the material entity, on which the criminal action or inaction is to be projected and which is likely to endanger or harm the values and social relations protected by criminal law*. This procedure will be applied in two situations: 1) the text of the law does not expressly provide for the material entity that forms the material object of the crime; 2) the material object cannot be inferred from the prejudicial consequence.

The application of the above-mentioned procedure consists in the identification of that material entity likely to be influenced by the criminal activity described by the text of the law. For example, in the case of the crime of rape (art. 171 of the Criminal Code) the material object will be represented by the physical body of the person, as the perpetrator must act on it in order to execute the action. From the objective point of view, the crime of rape consists of the main act of maintaining sexual intercourse accompanied by the adjacent action of physical or mental coercion or taking advantage of the victim's inability to defend herself/himself or to express the possibility. Proceeding from the nature of these actions, the physical body of the person appears as an objective entity susceptible to be influenced by committing the mentioned actions. In this case, the physical body of the person is the material entity that incorporates the freedom and sexual inviolability of the person as social values protected by criminal law.

In order to ascertain the material object, it is not enough to identify the material entity that incorporates the value and the social relations subject to criminal protection. It is also necessary to determine the legal-criminal significance of this entity. This will be established on the basis of criminal law interpretation procedures.

When applying these procedures, the rule will be taken into account according to which the authentic interpretation of the criminal law will have priority over other procedures for the interpretation of the criminal law. In this sense, the defining notions are relevant, whereby in Chapter XIII of the General Part of the Criminal Code (Meaning of some terms and

De exemplu, potrivit art. 132¹ C.pen. prin bunuri, în sensul art. 106, 243 și 279, se înțeleg mijloace financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și acte sau alte instrumente juridice sub orice formă, inclusiv în format electronic ori digital, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active). În baza acestei interpretări legale, noțiunea de bun la art. 106, 243 și 279 C.pen. nu poate avea o altă semnificație decât cea oferită de art. 132¹ C.pen. Pe baza acestor interpretări legale de asemenea poate fi clarificată semnificația altor entități materiale, ce pot forma obiectul material al diferitelor infracțiuni descrise în Partea specială a C.pen.: mijloace din fonduri externe – art. 126¹ C.pen.; valori culturale – art. 133 C.pen.; droguri, precursori, etnobotanice, analogi – art. 134¹ C.pen. etc.

Pentru definirea obiectului material al infracțiunilor se poate recurge și la interpretarea sistematică a legii penale. În speță este vorba de dispozițiile de blanchetă prin care pentru descifrarea unor semne ale componenței de infracțiune se face trimitere la alte categorii de legi sau acte normative decât legea penală. În acest caz obiectul material este descris prin termeni juridici extrapenali. Spre exemplu, obiectul material al infracțiunii incriminate la art. 290 C.pen. (purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor și munițiilor, sustragerea lor) îl constituie armele de foc și munițiile. Interpretarea acestor noțiuni se face prin *Legea privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă din 08.07.2012*, potrivit căreia prin *armă de foc* se are în vedere arma portabilă cu țeavă care poate arunca, este concepută să arunce sau poate fi transformată să arunce alieci, un glonț ori un proiectil prin acțiunea unui combustibil de propulsie. Potrivit aceleiași legi, *prin muniție* se înțelege un ansamblu format din tubul cartușului, încărcătura de azvârlire, capsă de aprindere și, după caz, din proiectil.

Alteori pentru constatarea semnificației entității ce formează obiectul material al infracțiunii se poate recurge la interpretarea judiciară. În acest sens, de exemplu, obiectul material al sustragerilor este definit în Hotărârea Plenului CSJ a R. Moldova *Cu privire la practica*

expressions in this code) several entities are interpreted that form material objects of some crimes provided by the criminal law.

For example, according to art. 132¹ of the Criminal Code by goods, within the meaning of art.106, 243 and 279, we understand financial means, any category of tangible or intangible assets, movable or immovable, tangible or intangible, and legal acts or other instruments in any form, including electronic or digital format, which certifies a security or a right, including any share (interest) in respect of those (assets). Based on this legal interpretation, the notion of good in art. 106, 243 and 279 of the Criminal Code cannot have another meaning than the one offered by art.132¹ of the Criminal Code. Based on these legal interpretations, the meaning of other material entities that may form the material object of various crimes described in the Special Part of the Criminal Code can be clarified: resources from external funds – art. 126¹ of the Criminal Code; cultural values – art. 133 of the Criminal Code; drugs, precursors, ethnobotanicals, analogues – art. 134¹ of the Criminal Code, etc.

The systematic interpretation of the criminal law can also be used to define the material object of the crimes. In this case, it is about the blanket provisions by which, in order to decipher some signs of the composition of the crime, reference is made to other categories of laws or normative acts than the criminal law. In this case, the material object is described by extra-criminal legal terms. For example, the material object of the crime incriminated in art. 290 of the Criminal Code (illegal ownership, possession, procurement, manufacture, repair or sale of weapons and ammunition, their theft) are firearms and ammunition. The interpretation of these notions is made by the *Law on the regime of weapons and ammunition for civilian use of 08.07.2012*, according to which the *firearm* refers to the portable weapon with a barrel that can throw, is designed to throw or can be transformed to throw led, a bullet or a projectile by the action of a propellant fuel. According to the same law, *ammunition* means an assembly consisting of the cartridge tube, the throwing charge, the firing cap and, as the case may be, the projectile.

Sometimes, in order to ascertain the sig-

judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor nr. 23 din 28.06.2004. Astfel, conform pct. 1 al acestei hotărâri prin obiect material al sustragerii sau altor infracțiuni contra patrimoniului se consideră bunurile care la momentul săvârșirii infracțiunii nu-i aparțin făptuitorului, nu sunt proprietate a lui și care se pot afla atât în posesia proprietarului cât și în posesia altor persoane, cărora li s-au transmis în folosință aceste bunuri.

Atunci când obiectul material nu este descris prin termeni juridici sau științifici, semnificația acestuia va corespunde cu sensul pe care îl are în vorbirea curentă. De exemplu, noțiunea de corp fizic al persoanei corespunde cu semnificația pe care expresia o are în vorbirea curentă.

Determinarea obiectului material principal și al obiectului material secundar sau facultativ al infracțiunii. Distincția este valabilă pentru infracțiunile complexe, la care atât relațiile sociale ce formează obiectul principal, cât și relațiile sociale ce formează obiect secundar sau obiect facultativ sunt încorporate în entități materiale distincte. Pentru identificarea în procesul calificării infracțiunilor a obiectului material principal și a obiectului material secundar sau facultativ pot fi aplicate două reguli.

Prima regulă vizează obiectul material principal și obiectul material secundar. Potrivit acestei reguli, *obiectul material principal este reprezentat de entitatea materială care încorporează valorile și relațiile sociale referitoare la obiectul juridic special principal, iar obiectul material secundar este determinat de entitatea materială care încorporează valorile și relațiile sociale ce formează obiect juridic special secundar.* Cel mai elocvent exemplu îl constituie infracțiunea de tâlhărie incriminată la art. 188 C.pen., la care acțiunea principală de atac comisă în scopul sustragerii bunurilor corespunde relațiilor sociale condiționate de protejarea dreptului de posesie asupra bunurilor mobile (obiect juridic principal), iar acțiunea adiacentă de aplicare sau amenințare cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei corespunde cu relațiile sociale privitoare la protejarea vieții și sănătății persoanei (obiect juridic secundar). Relațiile sociale referitoare la protejarea dreptului de posesie sunt

nificanță a entității care formează obiectul material al crimei, este posibil să se recurgă la interpretare judiciară. În acest sens, de exemplu, obiectul material al furturilor este definit în Decizia de Plenum al ÎCCJ al Republicii Moldova *Regarding the judicial practice in the criminal proceedings concerning the theft of the goods no. 23 from 28.06.2004.* Astfel, conform pct. 1 al acestei decizii, *obiectul material al furturilor sau altor infracțiuni împotriva proprietății este considerat bunurile care la momentul crimei nu aparțin făptuitorului, nu sunt proprietate a lui și care se pot afla atât în posesia proprietarului cât și în posesia altor persoane, cărora li s-au transmis în folosință aceste bunuri.*

Când obiectul material nu este descris în termeni juridici sau științifici, semnificația sa va corespunde cu sensul pe care îl are în vorbirea curentă. De exemplu, noțiunea de corp fizic al persoanei corespunde cu semnificația pe care expresia o are în vorbirea curentă.

Determinarea obiectului material principal și al obiectului material secundar sau facultativ al infracțiunii. Distincția este valabilă pentru infracțiunile complexe, la care atât relațiile sociale ce formează obiectul principal, cât și relațiile sociale ce formează obiect secundar sau obiect facultativ sunt încorporate în entități materiale distincte. Pentru identificarea în procesul calificării infracțiunilor a obiectului material principal și a obiectului material secundar sau facultativ pot fi aplicate două reguli.

Prima regulă vizează obiectul material principal și obiectul material secundar. Potrivit acestei reguli, *obiectul material principal este reprezentat de entitatea materială care încorporează valorile și relațiile sociale referitoare la obiectul juridic special principal, iar obiectul material secundar este determinat de entitatea materială care încorporează valorile și relațiile sociale ce formează obiect juridic special secundar.* Cel mai elocvent exemplu îl constituie infracțiunea de tâlhărie incriminată la art. 188 C.pen., la care acțiunea principală de atac comisă în scopul sustragerii bunurilor corespunde relațiilor sociale condiționate de protejarea dreptului de posesie asupra bunurilor mobile (obiect juridic principal), iar acțiunea adiacentă de aplicare sau amenințare cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei corespunde cu relațiile sociale privitoare la protejarea vieții și sănătății persoanei (obiect juridic secundar). Relațiile sociale referitoare la protejarea dreptului de posesie sunt

condiționate de bunurile mobile asupra cărora se acționează prin săvârșirea acțiunii criminale principale, iar relațiile sociale referitoare la protejarea vieții și sănătății persoanei sunt condiționate de corpul fizic al persoanei asupra căruia se acționează prin acțiunea secundară. Prin urmare, la infracțiunea de tâlhărie bunurile mobile formează obiectul material principal, iar corpul fizic al persoanei – obiectul material secundar.

Cea de a doua regulă se referă la distincția dintre obiectul material principal și obiectul material facultativ. Potrivit acestei *reguli obiectul material principal este reprezentat de entitatea materială care încorporează valorile și relațiile sociale referitoare la obiectul juridic special principal, iar obiectul material facultativ este determinat de entitatea materială care încorporează valorile și relațiile sociale ce corespund obiectului juridic special facultativ*. În acest sens poate fi exemplificată infracțiunea de jaf însoțită de aplicarea sau amenințarea aplicării violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei [art. 187 alin. (2) lit. e) C.pen.], la care acțiunea principală de sustragere corespunde relațiilor sociale condiționate de protejarea dreptului de posesie asupra bunurilor mobile (obiect juridic principal), iar acțiunea adiacentă de aplicare sau amenințare cu aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei corespunde cu relațiile sociale privitoare la protejarea vieții și sănătății persoanei (obiect juridic facultativ). Relațiile sociale referitoare la protejarea dreptului de posesie sunt încorporate în bunurile mobile asupra cărora se acționează prin săvârșirea acțiunii principale de sustragere, iar relațiile sociale referitoare la protejarea vieții și sănătății persoanei sunt încorporate în corpul fizic al persoanei asupra căruia se acționează prin acțiunea secundară. Prin urmare, la infracțiunea de jaf violent [art. 187 alin. (2) lit. e) C.pen.] bunurile mobile formează obiectul material principal, iar corpul fizic al persoanei formează obiectul material facultativ.

Distincția dintre obiectul material secundar și obiectul material facultativ constă în aceea că primul este un semn ce caracterizează componența de bază a infracțiunilor complexe, iar cel de al doilea caracterizează doar componența cu circumstanțe agravante. Asupra

garding the protection of the life and health of the person (secondary legal object). The social relations regarding the protection of the right of possession are conditioned by the movable goods on which the main criminal action is committed, and the social relations regarding the protection of the person's life and health are conditioned by the physical body of the person on whom the secondary action is acted. Therefore, in the crime of robbery, the movable property forms the main material object, and the physical body of the person - the secondary material object.

The second rule concerns the distinction between the principal material object and the optional material object. According to this rule, *the main material object is the material entity that incorporates the values and social relations related to the main special legal object, and the optional material object is determined by the material entity that incorporates the values and social relations that correspond to the special optional legal object*. In this sense, the crime of robbery may be exemplified, accompanied by the application or threat of the application of violence that is not dangerous for the life or health of the person [art. 187 paragraph (2) letter e) of the Criminal Code], in which the main act of abduction corresponds to the social relations conditioned by the protection of the right of possession over the movable goods (main legal object), and the adjacent action of application or threat with the application of violence not dangerous for the life or health of the person, corresponds to the social relations regarding the protection of the person's life and health (optional legal object). The social relations related to the protection of the right of possession are incorporated in the movable goods on which it is acted by committing the main theft action, and the social relations related to the protection of the life and health of the person are incorporated in the physical body of the person. Therefore, in the case of violent robbery, [art. 187 paragraph (2) letter e) of the Criminal Code] the movable property forms the main material object, and the physical body of the person forms the optional material object.

The distinction between the secondary material object and the optional material object is that the first is a sign that characterizes

obiectului material secundar se acționează de fiecare dată prin comiterea infracțiunii, iar asupra obiectului material facultativ doar atunci când infracțiunea este comisă print-o circumstanță agravată, care implică interacționarea și cu o altă entitate materială decât cea care formează obiectul material principal.

Delimitarea obiectului material de mijloacele de comitere a infracțiunii. La calificarea infracțiunilor este importantă delimitarea obiectului material de mijloacele de comitere a infracțiunii. Aceste două semne ale componenței de infracțiune comportă următoarele similitudini:

- constituie entități care au o natură corporală (bun mobil, document oficial, armă de foc, substanță explozibilă etc.);
- reprezintă semne facultative ale componenței de infracțiune, adică nu caracterizează toate infracțiunile descrise în Partea specială a C.pen.;
- făptuitorul interacționează fizic cu ambele entități la comiterea infracțiunii.

Principală deosebire existentă între obiectul material și mijlocul de comitere a infracțiunii constă în funcțiile diferite pe care aceste semne le îndeplinesc la descrierea componențelor de infracțiune. În timp ce obiectul material al infracțiunii este descris în calitate de semn care întruchiează sau condiționează din punct de vedere obiectiv valorile și relațiilor sociale, *mijlocul de comitere a infracțiunii este descris ca entitate materială cu ajutorul căreia este comisă infracțiunea.*

Prin urmare, la calificarea infracțiunii interpretul legii penale va evalua funcția pe care entitatea materială descrisă în dispoziția textului de lege o exercită în calitate de semn al componenței de infracțiune. Atunci când cu ajutorul obiectului este săvârșită, înlesnită sau este facilitată comiterea infracțiunii, respectivul obiect va constitui mijlocul de comitere a infracțiunii și nu obiectul material al acesteia. De exemplu, la art. 137² C.pen. este prevăzută răspunderea penală pentru infracțiunea ce include *utilizarea de mijloace interzise de purtare a războiului*, infracțiune care constă în utilizarea, în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional, a următoarelor componente: otrăvă sau arme otrăvitoare; gaze asfixiante, toxice sau asimilate și oricare lichide,

the basic composition of complex crimes, and the second characterizes only the composition with aggravating circumstances. The secondary material object is always acted upon by the commission of the crime, and the optional material object is only committed when the crime is committed by an aggravated circumstance that involves interaction with another material entity than the one that forms the main material object.

Delimitation of the material object from the means of committing the crime.

When classifying crimes, it is important to delimit the material object from the means of committing the crime. These two signs of the composition of the crime have the following similarities:

- are entities that have a corporeal nature (movable property, official document, firearm, explosive substance, etc.);
- represents optional signs of the composition of the crime, i.e. it does not characterize all the crimes described in the Special Part of the Criminal Code;
- the perpetrator physically interacts with both entities when committing the crime.

The main difference between the material object and the means of committing the crime consists in the different functions that these signs fulfill in the description of the components of the crime. While the material object of the crime is described as a sign that embodies or objectively conditions social values and relationships, *the means of committing the crime is described as the material entity by which the crime is committed.*

Therefore, when classifying the crime, the interpreter of the criminal law will evaluate the function that the material entity described in the disposition of the text of the law exercises as a sign of the composition of the crime. When using the object it is committed, facilitated or promoted to commit the crime, the object will constitute a means of committing the crime and not its material object. For example, art. 137² of the Criminal Code provides for criminal liability for the crime of *using prohibited means of warfare*, which is the use of, in an armed conflict with or without an international character, of: poisons or toxic weapons; asphyxiating gases, toxic or assimilated and any liquids, similar

materii sau procedee similare; arme, proiectile, materiale de natură să cauzeze suferințe fizice inutile; gloanțe care se dilată sau se aplatizează cu ușurință în corpul uman, cum sunt gloanțele al căror înveliș dur nu acoperă în întregime mijlocul sau sunt perforate de tăieturi.

Se poate întâmpla ca unul și același obiect al lumii înconjurătoare în cadrul unei componente să constituie obiect material al infracțiunii, iar în cazul alteia – mijloc de comitere a infracțiunii. De exemplu, la fapta descrisă la art. 192¹ C.pen. (răpirea mijlocului de transport), mijlocul de transport este obiect material al infracțiunii, iar în cazul infracțiunii de la art. 264 C.pen. (încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport) vehicolul în cauză este un mijloc de comitere a infracțiunii. În primul caz mijlocul de transport este entitatea materială asupra căreia acționează făptuitorul pentru vătămarea relațiilor sociale, iar în cel de al doilea caz mijlocul de transport constituie obiectul cu ajutorul căruia este comisă acțiunea sau inacțiunea de încălcare a regulilor de circulație sau de exploatare a mijloacelor de transport.

Delimitarea obiectului material de produsul infracțiunii. În Partea specială a C.pen. sunt descrise o serie de infracțiuni orientate spre obținerea unor entități materiale ca rezultat al activității infracționale. La descrierea laturii obiective a acestor infracțiuni, legiuitorul utilizează asemenea expresii precum ar fi: fabricarea, falsificarea, producerea, prelucrarea etc. Aceste expresii denotă o activitate infracțională prin care se urmărește obținerea unei entități materiale care fie că se caracterizează printr-un regim deosebit de circulație (droguri, produse etnobotanice, arme de foc, muniții etc.), fie că ține de sarcina unor organe sau instituții special abilitate (bani, titluri de valoare, documente oficiale etc.).

Obiectul material spre deosebire de produsul infracțiunii este un semn preexistent al componenței de infracțiune, care preexistă săvârșirii acesteia și care încorporează în sine relațiile sociale ce formează obiectul juridic al atentării. Produsul infracțiunii este un semn subsecvent al componenței de infracțiune, care apare după comiterea acesteia și reprezintă o finalitate a ceea ce obține făptuitorul drept rezultat al săvârșirii acțiunii incriminate.

materials or processes; weapons, projectiles, materials likely to cause unnecessary physical suffering; bullets that expand or flatten easily in the human body, such as bullets whose hard shell does not completely cover the middle or are perforated by cuts.

It may happen that one and the same object of the surrounding world within a component constitutes a material object of the crime, and in the case of another - a means of committing the crime. For example, in the deed described in art. 192¹ of the Criminal Code (abduction of the means of transport) the means of transport is the material object of the crime, and in the case of the crime from art. 264 of the Criminal Code (violation of traffic safety rules or operation of means of transport) the means of transport is a means of committing the crime. In the first case, the means of transport is the material entity on which the perpetrator acts for the damage of social relations, and in the second case the means of transport is the object by means of which the action or inaction of the violation of the rules of circulation or of the exploitation of the means of transport is committed.

Delimitation of the material object from the proceeds of crime. In the Special Part of the Criminal Code a series of crimes aimed at obtaining material entities as a result of criminal activity are described. When describing the objective side of these crimes, the legislator uses such expressions as: manufacture, counterfeiting, production, processing, etc. These expressions denote a criminal activity aimed at obtaining a material entity that is either characterized by a special regime of circulation (drugs, ethnobotanical products, firearms, ammunition, etc.), or that their issuance is the responsibility of certain organs or specially authorized institutions (money, securities, official documents, etc.).

The material object as opposed to the product of the crime is a pre-existing sign of the composition of the crime that pre-exists its commission and that incorporates in itself the social relations that form the legal object of the attack. The product of the crime is a subsequent sign of the composition of the crime, which appears after its commission and represents a finality of what the perpetrator obtains as a result of committing the incriminated action.

De multe ori una și aceeași entitate materiale poate avea calitatea atât de produs al infracțiunii, cât și de obiect material al infracțiunii. De exemplu, în cazul infracțiunii de fabricare sau punere în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false (art. 236 C.pen.), semnele bănești, reprezentate de bancnote și monede metalice, inclusiv cele jubiliare și comemorative, emise de Banca Națională a Moldovei sau de organul autorizat al unui stat străin sau al unei uniuni monetare de state străine, pot forma fie obiectul material al infracțiunii, fie produsul infracțiunii. Atunci când infracțiunea se comite prin modalitatea fabricării (falsificării) săvârșite prin metoda reproducerii, semnele bănești, adică banii rezultați din această activitate criminală, vor avea calitatea de produs al infracțiunii și nu de obiect material al infracțiunii. Atunci când infracțiunea se săvârșește prin modalitatea fabricării (falsificării) săvârșite prin metoda alterării sau prin modalitatea punerii în circulație, semnele bănești vor avea calitatea de obiect material al infracțiunii.

În acest context poate fi exemplificată infracțiunea de circulație ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau a analogilor acestora, fără scop de înstrăinare [art. 217 alin. (2) C.pen.]. Dacă infracțiunea se comite prin modalitatea producerii sau preparării, atunci drogurile, produsele etnobotanice sau analoage au calitatea de produs al infracțiunii. Dacă infracțiunea se comite prin modalitatea procurării, păstrării, transportării sau expedierii, atunci substanțele sus-menționate au calitatea de obiect material al infracțiunii.

Concluzii. Elucidarea obiectului material al infracțiunii constituie o premisă obligatorie a calificării corecte a infracțiunii în strictă conformitate cu principiul legalității incriminării consacrat la art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 22 din Constituția Republicii Moldova, art. 3 C.pen. al R. Moldova etc. În același timp, corecta constatare a obiectului material și delimitarea de alte semne și entități ale componenței de infracțiune (obiect juridic, mijloc de comitere a infracțiunii, produs al infracțiunii etc.) are o însemnătate relevantă pentru studiul exegetic și practic al infracțiunilor. În context, în funcție de procedeele utilizate de către legiuitor la descrierea obiectului ma-

Often one and the same material entity can have the quality both as a product of the crime and as a material object of the crime. For example, in the case of the crime of manufacturing or putting into circulation false counterfeits or securities (art. 236 of the Criminal Code), banknotes and coins, including jubilee and commemorative coins issued by the National Bank of Moldova or by the authorized body of a foreign state or a monetary union of foreign states, may be either a material object of the offense or a product of crime. When the crime is committed by the method of manufacture (counterfeiting) committed by the method of reproduction, the monetary signs, i.e. the money resulting from this criminal activity will have the quality of product of the crime and not of material object of the crime. When the crime is committed by the manner of manufacture (falsification) committed by the method of alteration or by the manner of putting into circulation, the monetary signs will have the quality of material object of the crime.

In this context, the crime of illegal circulation of drugs, ethnobotanicals or their analogues without the purpose of alienation can be exemplified [art. 217 paragraph (2) of the Criminal Code]. If the crime is committed by the means of production or preparation, then drugs, ethnobotanical products or analogues have the quality of proceeds of crime. If the crime is committed by the means of procurement, storage, transportation, dispatch, then the above-mentioned substances have the quality of a material object of the crime.

Conclusions. The elucidation of the material object of the crime is a mandatory premise of the correct qualification of the crime in strict accordance with the principle of legality of incrimination enshrined in art. 7 of the European Convention on Human Rights, art. 22 of the Constitution of the Republic of Moldova, art. 3 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, etc. At the same time, the correct statement of the material object and the delimitation of other signs and entities of the crime component (legal object, means of committing the crime, product of the crime, etc.) has a relevant significance for the exegetical and practical study of crimes. In this context, depending on the procedure used by the legislator to describe the material object

terial al infracțiunii, pot fi aplicate trei reguli de stabilire a acestuia în procesul de încadrare juridică a infracțiunii. În cazul descrierii exprese, obiectul material al infracțiunii este indicat *ad litteram* chiar în norma de incriminare, iar în cazul descrierii implicite obiectul material poate fi dedus din urmarea prejudiciabilă sau prin identificarea entității materiale, asupra căreia urmează a fi proiectată acțiunea sau inacțiunea criminală și care este susceptibilă de a periclita sau de a vătăma valorile și relațiile sociale protejate de legea penală.

of the crime, three rules can be applied to establish it in the process of legal classification of the crime. In the case of the express description, the material object of the crime is indicated *ad litteram* even in the incriminating norm, and in the case of the implicit description the material object can be deduced from the prejudicial consequence or by identifying the material entity, on which the criminal action or inaction is to be projected and which is likely to endanger or harm the values and social relations protected by criminal law.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. N. Giurgiu. Legea penală și infracțiunea. Doctrină. Legislație. Practică judiciară. Iași: Ed. GAMA, 1993.
2. A. Borodac, M. Gherman. Calificarea infracțiunilor. Chișinău: Î.S. F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2006.
3. Коржанский Н.И. Объект и предмет уголовно-правовой охраны. Москва. 1980.
4. A. Nastas, V. Cușnir. Răspunderea pentru declarațiile cu rea voință în dreptul penal. Monografie. Chișinău: Tipogr. „Tipocart Print”, 2019.

Despre autori:

Radion COJOCARU,

*doctor în drept, profesor universitar,
director al Școlii doctorale
„Științe penale și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com*

Iurie LARII,

*doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Drept penal și criminologie”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: iulari72@gmail.com*

About authors:

Radion COJOCARU,

*PhD, university professor,
Director of the Doctoral School
“Criminal Sciences and Public Law”,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA,
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com*

Iurie LARII,

*PhD, university professor,
Chair “Criminal Procedure, Forensics”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: iulari72@gmail.com*

ANALIZA DOCTRINEI ALTOR STATE CU PRIVIRE LA PARTICIPAREA PROCURORULUI ÎN APELUL PENAL

Tudor OSOIANU,
doctor în drept, profesor universitar

Dumitru CALENDARI,
doctorand

ANALYSIS OF THE DOCTRINE OF OTHER STATES REGARDING THE PARTICIPATION OF THE PROSECUTOR IN THE CRIMINAL APPEAL

Tudor OSOIANU
PhD, university professor

Dumitru CALENDARI
PhD student

Lucrările și cercetările cu implicații nemijlocite asupra participării procurorului la examinarea cauzelor penale în instanțele de apel în Republica Moldova lipsesc. Respectiv, prezintă interes a evidenția modul de tratare a acestui subiect în viziunea diferitor cercetători străini în urma identificării și analizei materialelor științifice relevante, publicate peste hotarele țării.

Cuvinte cheie: proces penal, apel, procuror, doctrina altor state.

Articles and research with direct implications on the participations of the prosecutor in the examination of criminal cases in the courts of appeal in the Republic of Moldova are missing. It is interesting to highlight the way in which this topic is treated in the vision of different foreign researchers following the identification and analysis of relevant scientific materials, published abroad.

Keywords: penal trial, appeal, prosecutor, the doctrine of foreign states.

Introducere. Analizând publicațiile făcute de către autorii străini cu referire la tema abordată în această lucrare, putem menționa că statutul procesual al procurorului în instanța de apel prezintă un interes deosebit cu referire la perfecționarea mecanismului de reglementare a raporturilor juridice între participanții la proces.

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestui articol a fost folosit materialul teoretic, normativ și empiric. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigație științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

Scopul cercetării. Examinarea și analiza doctrinei statelor străine privind participarea procurorului la examinarea cauzelor penale în instanțele de apel.

Rezultate obținute și discuții. După C.-S. Paraschiv, pentru procuror exercitarea căilor de atac constituie mijlocul practic prin care își

Introduction. We can mention that analyzing the publications made by foreign authors with reference to the topic the procedural status of the prosecutor in the appellate court is of particular interest with regard to the improvement of the mechanism for regulating the legal relations between the participants in the trial.

Methods and materials applied. Theoretical, normative and empirical material was used in the elaboration of this article. Also, the research of the respective subject was possible by applying several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal procedure: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, etc.

The purpose of the research. Examination and analysis of the doctrine of foreign states regarding the participation of the prosecutor in the examination of criminal cases in the courts of appeal.

Results obtained and discussions. According to Paraschiv C.-S., for the prosecutor, the exercise of remedies is the practical means

aduce la îndeplinire obligația de a veghea la respectarea legalității în activitatea instanțelor, astfel încât să nu fie afectate interesele generale ale societății, ordinea de drept, drepturile și libertățile cetățenilor. Deoarece legea nu îi recunoaște dreptul de a anula el însuși actul jurisdicțional pe care îl consideră nelegal, procurorul – prin intermediul căilor de atac – va sesiza fie o instanță superioară, fie, mai rar, chiar instanța care a dat hotărârea și va solicita pronunțarea unei hotărâri legale și temeinice [1, p.492; 2, p.2].

„În exercitarea dreptului său de a declara apel, fie că este vorba despre latura penală sau despre latura civilă, procurorul nu este îngrădit de concluziile puse de el sau de un alt reprezentant al Ministerului Public cu ocazia dezbaterei asupra fondului. Ministerul Public, fie în aceeași persoană, fie în persoană diferită, poate uza de calea apelului chiar și în contradicție cu concluziile sale de la prima instanță.” [2, p.42]

Potrivit profesorului Gr. Theodoru, dacă este vorba despre un alt procuror decât cel care a participat în instanța de fond, apelul poate fi declarat numai de prim-procurorul parchetului din care face parte procurorul de ședință care a pus concluziile sau de către procurorul ierarhic superior [3, p.313].

Ă. Bezmeliņina a analizat activitatea funcțională a procurorului și a concluzionat că prima funcție a procurorului în procesul penal este supravegherea privind executarea legii, or această sarcină stabilește ulterioara activitate a procurorului, legată de susținerea învinuirii în instanța de judecată. Dominarea funcției de supraveghere asupra executării legilor în atribuțiile procurorului este determinată de rolul public al procurorului în activitatea sa ca reprezentant al statului. Pentru a disciplina participanții la proces, autorul propune introducerea modificărilor în CPP, și anume: în cazul neprezentării, fără motive întemeiate, a persoanei care a depus apelul, instanța de apel va înceta procedura apelului. De asemenea, autorul a propus ca retragerea apelului să fie făcută până la începerea ședinței de judecată a instanței de apel [4, p.131-159].

Iu. Franțiforov și C. Pronin atrag atenția la importanța pe care o are procurorul, deoarece dreptul la atac și participarea acestuia în procedura de apel, după caracterul și conținutul

by which he fulfills his obligation to ensure compliance with the law in the work of the courts, so as not to affect the general interests of society, the rule of law, the rights and freedoms of citizens. The law does not recognize his right to annul the jurisdictional act which he considers illegal, the prosecutor - through appeals - will refer to either a higher court, be, less often, even the court that gave the judgment and will request a legal and sound judgment [1, p.492; 2, p.2].

„In exercising his right to appeal, on the criminal side or the civil side, the prosecutor is not restricted by the conclusions made by him or by another representative of the Public Ministry during the debate on the merits. The Public Prosecutor’s Office, either in the same person or in a different person, may use the appeal even in contradiction with its conclusions at first instance.” [2, p.42]

According to Professor Theodoru Gr., if it is a different prosecutor than the one who participated in the court of first instance, the appeal can be declared only by the chief prosecutor of the prosecutor’s office of which the sitting prosecutor who made the conclusions belongs or by the hierarchically superior prosecutor [3, p.313].

Bezmeliņina Ā. analyzed the functional activity of the prosecutor and concluded that the first function of the prosecutor in the criminal process is the supervision regarding the execution of the law, it establishes the subsequent activity of the prosecutor, related to the support of the accusation in the court. Dominance of the supervisory function over the execution of laws in the attributions of the prosecutor is determined by the activity and public role of the prosecutor in his activity as a representative of the state. In order to discipline the participants in the process, the author proposes to introduce changes in the Code of Criminal Procedure, namely: in case of failure to appear, without good reason, of the person who filed the appeal, the appellate court will terminate the appeal procedure. The author proposed that the withdrawal of the appeal could be made until the beginning of the court hearing of the court of appeal [4, p.131-159].

Franțiforov Iu. and Pronin C. they draw attention to the importance of the prosecutor,

său nu se deosebesc de dreptul respectiv al părții apărării, în corespundere cu principiul contradictorialității. Totodată, în comparație cu avocatul, care acționează în interesele clientului său, procurorul apără atât interesele inculpatului, cât și ale părții vătămate. Drepturile egale, garantate participanților la proces prin Constituție și normele legislației procesual-penale, constituie un garant ca dreptul la apel să aparțină mai multor persoane [5, p.16].

Analizând prioritățile activității procurorului, R. Nemzorova a menționat că o identificare precisă și realizarea priorităților activității de procuror au un rol important în aprecierea volumului de muncă a lucrătorilor procuraturii. Atingerea organizării optime a activității organelor procuraturii în scopul formării priorităților cu posibilitatea asigurării reale a realizării lor în condițiile procuraturilor concrete este un criteriu important al activității rezultative a procurorilor [6, p.27].

Potrivit lui V. Papandopol și C. Turianu, „procurorul poate face apel în ceea ce privește latura penală și latura civilă. Acest drept, recunoscut procurorului, este în concordanță cu prevederile constituționale, potrivit cărora, în activitatea judiciară, procurorul reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Procurorul poate declara apel împotriva tuturor hotărârilor susceptibile de a fi atacate pe această cale. Dreptul procurorului de a declara apel, în defavoarea sau în favoarea părților, nu este condiționat în niciun fel de atitudinea acestora față de hotărârea pronunțată. El poate acționa în favoarea unei părți chiar dacă acea parte, față de care hotărârea primei instanțe este netemeinică sau nelegală, a rămas inactivă, nefolosindu-se de dreptul de a o ataca” [7, p.46-47].

Gh. Mateuț a menționat că, „în baza principiilor unității sau indivizibilității și al subordonării ierarhice, apelul poate fi declarat fie de către procurorul de la parchetul de pe lângă instanța care a pronunțat hotărârea supusă apelului, fie de către procurorul de la parchetul de pe lângă instanța superioară.” [8, p.205]

Potrivit opiniei lui P. Buneci, „participarea procurorului la judecata în apel este obligatorie, oricare ar fi obiectul cauzei. Dacă motivele de apel se referă la unele aspecte de-

because the right to attack and his participation in the appeal procedure, according to its character and content, it does not differ from the respective right of the defense party, in accordance with the principle of adversarial proceedings. Compared to the lawyer, who acts in the interests of his client, the prosecutor defends the interests of both the defendant and the injured party. The equal rights guaranteed to the participants in the trial by the Constitution and the norms of the criminal procedural legislation, constitute a guarantee that the right to appeal belongs to several persons. [5, p.16].

Nemzorova R. analyzing the prosecutor's work priorities, noted that the precise identification and prioritization of the prosecutor's work have an important role to play in assessing the workload of prosecutors. An important criterion of the resultant activity of prosecutors is it achieving the optimal organization of the activity of the prosecutor's office in order to form priorities with the possibility of real assurance of their realization in the conditions of the concrete prosecutor's offices [6, p.27].

According to Papandopol V. and Turianu C., „the prosecutor can appeal on the criminal side and the civil side. This right, recognized to the prosecutor, is in accordance with the constitutional provisions according to which, in the judicial activity, the prosecutor represents the general interests of the company and defends the rule of law, as well as the rights and freedoms of citizens. The prosecutor may appeal against any decision that may be challenged in this way. The right of the prosecutor to appeal, against or against the parties it is in no way conditioned by their attitude towards the judgment rendered. He may act in favor of a party even if that party did not exercise his right to challenge the judgment” [7, p.46-47].

Mateuț Gh. noted that, „based on the principles of unity or indivisibility and hierarchical subordination, the appeal can be declared either by the prosecutor from the prosecutor's office attached to the court that issued the judgment subject to appeal, either by the prosecutor at the prosecutor's office attached to the higher court” [8, p.205].

According to Buneci P., „the participation of the prosecutor in the trial on appeal is mandatory, whatever the object of the case. If the

terminate, aceste aspecte nu-l opresc pe procuror ca în susținerea apelului să invoce și alte motive pentru care pretinde desființarea hotărârii atacate.” [9, p.196, 222].

I. Sevastianik a concluzionat că, „În apel procurorul este o parte în proces și susține învinuirea de stat prin toate metode acordate de lege, exercitând în continuare funcția de urmărire penală. Reieșind din specificul procedurii de apel, tactica participării procurorului în instanța de apel este la fel specifică și formează un capitol independent al tacticii participării procurorului la examinarea cauzelor penale de instanțele de judecată. La pregătirea pentru participarea la examinarea cauzelor penale în instanța de apel pot fi folosite tehnici și metode dezvoltate de știința criminalistică, precum și metodele program-țintă și metoda modelării.” [10, p.174-176]

Potrivit autorului L. Altînnikova, obligativitatea participării procurorului în instanța de apel și lipsa prevederilor analogice cu referire la inculpat în cazul reexaminării hotărârilor judecătorești este o încălcare a principiului contradictorialității și al egalității de drepturi ale părților [11, p.190-195].

Autorii unui ghid, elaborat sub conducerea lui A. Haliulin, consideră că nu sunt impedimente ca procurorul ierarhic superior să realizeze dreptul la aplicarea unei soluții legale pe o cauză concretă în locul soluției procurorului din subordine [12, p.15].

După opinia doamnei N. Jumakanova, „oricare reprezentant al procuraturii în instanța de apel exercită funcția de susținere a acuzării de stat și are împuterniciri prevăzute de lege în instanța de apel, chiar dacă participă mai mulți procurori, nu pot fi păreri diferite din partea procuraturii” [13, p.101-104].

Trebuie de atras atenția asupra conținutului dovezilor prezentate în apelurile procurorilor. Dacă dovezile și argumentele ale procurorilor se completează unele pe alte, atunci instanța va examina ambele apeluri. Nu se acceptă poziția contrară a procurorilor, or, instanța de apel nu poate fi ca o curte de arbitraj și să soluționeze conflictul între procurori. În cazul în care, procurorul ierarhic superior nu este de acord cu poziția acuzatorului de stat, atunci are dreptul de a declara apel și a participa la examinarea apelului în instanța de apel

reasons for the appeal relate to certain issues, these matters do not prevent the prosecutor from invoking other reasons in support of the appeal for the annulment of the judgment under appeal” [9, p.196, 222].

Sevastianic I. concluded that, „On appeal, the prosecutor is a party to the proceedings and supports the state prosecution by all means provided by law, still exercising the function of criminal prosecution. The tactics of the prosecutor’s participation in the appellate court are equally specific and forms an independent chapter on the tactics of the prosecutor’s participation in the examination of criminal cases by the courts. Techniques and methods developed by forensic science may be used to prepare for participation in the examination of criminal cases in the appellate court, as well as the target program methods and the modeling method.” [10, p.174-176]

According to Altînnikova L., it is a violation of the principle of adversarial proceedings and of equal rights of the parties, in case of re-examination of court decisions, the obligation of the prosecutor’s participation in the appellate court and the lack of analogous provisions regarding the defendant [11, p.190-195].

The authors of a guide, developed under the direction of Haliulin A., considers that there are no impediments to the hierarchically superior prosecutor exercising the right to apply a legal solution to a concrete case instead of the subordinate prosecutor’s solution [12, p.15].

According to Jumakanova N., „any representative of the prosecution in the court of appeal exercises the function of supporting the state prosecution and has the powers provided by law in the appellate court, even if several prosecutors participate, there can be no different opinions from the prosecution” [13, p.101-104].

Attention must be drawn to the content of the evidence presented in the prosecutors’ appeals. If the prosecutors’ evidence and arguments complement each other, then the court will consider both appeals. The opposite position of prosecutors is not accepted. The appellate court cannot be like an arbitration court and resolve the dispute between prosecutors. If the hierarchically superior prosecutor does not agree with the position of the state pros-

sau de a împuternici participarea unui alt procuror [14, p.84-85].

O. Kopîlova a precizat că „procurorul nu are dreptul să fie pasiv în legătură cu încălcările observate, ca ulterior să declare apel împotriva unei sentințe ilegale și nemotivate. Procurorul acționând din numele legii și al statului, nu numai că este în drept, dar și este obligat să întreprindă măsurile pentru înlăturarea încălcărilor legii, indiferent de subiectul procesual, care le-a admis. Prin participarea în ședințele de judecată, procurorul asigură înlăturarea încălcărilor drepturilor și intereselor legitime ale participanților la proces. Statutul procesual al procurorului rămâne neschimbat la orice etapă a procesului penal.” [15]

I. Neagu a precizat că „...în cazul în care, în cursul judecății, au fost încălcate unele dispoziții legale care reglementează desfășurarea procesului penal, de ex. citarea părților, vătămându-se drepturi procesuale ale părții civile sau ale părții responsabile civilmente, și dacă partea respectivă nu a declarat apel, neinvocând nulitatea, procurorul poate totuși să atace hotărârea primei instanțe și să invoce, ca motiv de apel, vătămarea cauzată părții civile sau părții responsabile civilmente, dacă desființarea hotărârii atacate se învederează necesară pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.” [16, p.541]

„Pregătirea minuțioasă pentru participare la examinarea cauzei penale în instanța de apel presupune studierea materialelor respective ale cauzei penale, practicii judiciare în partea aplicării legii penale, analiza legalității urmăririi penale și procedurii judecării cauzei în prima instanță. Procurorul trebuie să accentueze atenția sa nu numai la respectarea normelor legii procesual-penale, dar și să aprecieze probele cercetate în prima instanță din punctul de vedere al prezenței sau absenței unor divergențe în probe. Aceasta va permite procurorului să întocmească corect cererea de apel, dar și să analizeze necesitatea înaintării demersurilor privind cercetarea probelor la judecarea apelului.” [17, p.82-83]

„Este necesar un control asupra pregătirii procurorilor atât la susținerea acuzării de stat, cât și la participarea la judecarea cauzei în ordinea de apel.” [17, p.83-84]

N. Kirillova afirma că „susținerea calita-

ecutor, then he has the right to appeal and to participate in the examination of the appeal in the appellate court or to authorize the participation of another prosecutor [14, p.84-85].

Copîlova O. stated that “the prosecutor has no right to be passive in connection with the observed violations, to subsequently appeal against an illegal and unjustified sentence. Regardless of the procedural subject, who admitted them, the prosecutor acting on behalf of the law and the state, not only is in law, but also is obliged to take measures to remove violations of the law. By participating in court hearings, the prosecutor ensures the removal of violations of the rights and legitimate interests of the participants in the trial. The procedural status of the prosecutor remains unchanged at any stage of the criminal proceedings.” [15]

Neagu I. stated that, “... if, in the course of the trial, some legal provisions governing the conduct of criminal proceedings have been violated, for example, summoning the parties, infringing the procedural rights of the civil party or the civilly liable party, and if the party concerned has not lodged an appeal, failing which the plea may be invoked, the prosecutor may still challenge the judgment of the first instance, if the annulment of the judgment under appeal is necessary to find out the truth and the just settlement of the case.” [16, p.541]

„Thorough preparation for participation in the examination of the criminal case in the appellate court, involves the study of the respective materials of the criminal case, the judicial practice in the application of the criminal law, analysis of the legality of the criminal investigation and the trial procedure in the first instance. The prosecutor must emphasize his attention not only to the observance of the norms of the criminal procedural law, but also to assess the evidence examined at first instance from the point of view of the presence or absence of divergence in evidence. This will allow the prosecutor to process the appeal correctly, but also to analyze the need to submit the steps regarding the investigation of the evidence at the judgment of the appeal” [17, p.82-83].

„It is necessary to control the preparation of prosecutors both in support of the state prosecution as well as to participate in the trial

tivă a învinuirii penale, profesionalismul acuzatorilor de stat sunt condiții necesare pentru contracararea și profilaxia infracționalității. Autorul menționează că participarea acuzatorului de stat în cadrul judecării la toate etapele presupune exercitarea unui rol foarte activ, inherent părții într-un proces penal, în condițiile rolului modificat al instanței de judecată, care are doar sarcina de a crea părților condiții egale pentru executarea obligațiilor procesuale și exercitarea de către acestea a drepturilor acordate.” [18, p.48-49]

„Activitatea acuzatorului de stat poate fi divizată, condiționat, în câteva etape: pregătirea către ședința de judecată, participarea la ședința preliminară, participarea în partea pregătitoare a ședinței de judecată, participarea la cercetarea judecătorească, participarea în debateri, participarea în instanța ierarhic superioară.” [18, p.50-51]

„La fiecare din etapele enumerate se realizează anumite activități tactice ale acuzării de stat. Așa la etapa pregătirii către ședința de judecată, o importanță considerabilă o au planificarea, prognozarea, studierea situațiilor de judecată, conlucrarea cu anchetatorul, procurorul. Activitățile aplicate în cursul ședinței preliminare, în partea pregătitoare a ședinței și în cadrul cercetărilor judecătorești, pot fi diferite, deoarece fiecare etapă a judecării are sarcinile proprii și o reglementare specifică procesuală. Activitățile tactice pot fi diferențiate în dependență de forma procedurii judiciare.” [18, p.51]

N. Danilova și N. Rezeapkina au precizat că „studierea minuțioasă a documentelor din dosar permite procurorului să stabilească care din probe sunt primordiale și indubitabile și care pot fi interpretate de către apărare în folosul inculpatului. Dacă în rezultatul analizei materialelor cauzei penale se face o concluzie că în cadrul urmăririi penale au fost ridicate și cercetate documente nu în volum deplin și există posibilitatea de a obține probe suplimentare, atunci este necesar de a stabili care documente, unde și de la cine pot fi solicitate în cadrul cercetărilor judecătorești pentru a fi anexate la dosar.” [19, p.41-46]

A. Aitzhanova a menționat că „metodologia susținerii acuzării de stat nu poate fi dezvoltată în limitele metodologiei unice ale ur-

of the case in the order of appeal” [17, p.83-84].

Kirillova N. stated that „the qualitative support of the criminal accusation, the professionalism of the state accusers are necessary conditions for counteracting and preventing crime. the participation of the state prosecutor in the trial at all stages implies the exercise of a very active role, inherent in the party in a criminal proceeding, given the modified role of the court, which has only the task of creating a level playing field for the parties to fulfill their procedural obligations and exercise their rights.” [18, p.48-49]

„The activity of the state prosecutor can be divided, conditionally, into several stages: preparation for the court hearing, participation in the preliminary hearing, participation in the preparatory part of the court hearing, participation in judicial investigation, participation in debates, participation in the hierarchically superior court.” [18, p.50-51]

„At each of the listed stages, certain tactical activities of the state prosecution are carried out. At the stage of preparation for the court hearing, planning, forecasting, study of court situations, cooperation with the investigator, the prosecutor is of considerable importance. The activities applied during the preliminary hearing, in the preparatory part of the hearing and in the judicial investigation, may be different, because each stage of the trial has its own tasks and a specific procedural regulation. Tactical activities can be differentiated depending on the form of the judicial procedure.” [18, p.51]

Danilova N. and Rezeapkina N. stated that, „a thorough examination of the documents in the file allows the prosecutor to determine which of the evidence is paramount and indubitable and which can be interpreted by the defense for the benefit of the defendant. If, as a result of the analysis of the materials of the criminal case, a conclusion is made that no documents were collected and investigated in full during the criminal investigation and there is the possibility of obtaining additional evidence, then it is necessary to determine which documents, where and from whom they can be requested in the judicial investigations to be attached to the file.” [19, p.41-46]

Aitzhanova A. stated that, „he methodol-

măririi penale. Acuzatorul de stat nu se ocupă de un model informațional abstract, dar are în fața sa o învinuire concretă formulată în cadrul urmăririi penale, care conține indicarea unei persoane concrete trase la răspundere penală, circumstanțele comiterii infracțiunii, timpul, locul și metoda ș.a. Acuzatorul de stat în activitatea sa operează cu instituțiile incluse în legea procesual-penală, și anume: obiectul probatoriului și limitele cercetării judecătorești.” [20, p.144-148]

Potrivit lui V. Isaenko, „participarea procurorilor la judecarea cauzelor penale necesită nu numai cunoașterea normelor materiale și procesuale, dar și cunoașterea și folosirea metodelor susținerii învinuirii pe cauzele penale privind diferite categorii și tipuri de infracțiuni. Numai în aceste condiții acuzatorul de stat poate să asigure realizarea atribuțiilor acordate lui în instanța de judecată, și datorită unei poziții active și exercitării profesionale a funcției acuzării de stat, să contribuie la adoptarea de instanță a unei sentințe legale, motivate și echitabile.” [21, p.61]

A. Khaidarov, N. Didenko și A. Yunusov au examinat unele „erori tipice care admit procurorii la examinarea cauzelor penale în instanțele de apel” și au evidențiat câteva din acestea, care afectează dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare: „1) Procurorii nu studiază minuțios procesele-verbale al ședințelor de judecată din prima instanță. Astfel, în situații în care lipsește ultimul cuvânt al inculpatului, sau lipsește înscrierea că instanța se retrage în camera deliberării, procurorii nu au reacționat în vederea înlăturării erorilor respective. În rezultat, sentințele au fost casate, ca rezultat al admiterii erorilor respective cu privire la nerespectarea unor norme procesual-penale obligatorii. 2) părții a încheierii și citației privind numirea ședinței pentru un termen mai scurt decât cel prevăzut în lege. 3) Neasigurarea participării avocatului în interesele inculpatului în cazurile când participarea acestuia este obligatorie, și anume: în cazurile când ultimul cuvânt se acordă inculpatului în lipsa avocatului, mai ales dacă inculpatul nu a coordonat poziția sa cu avocatul. La fel și pronunțarea sentinței în lipsa avocatului, din motive întemeiate, este considerată ca o încălcare a dreptului la apărare, la care procurorul

ogy of supporting the state prosecution cannot be developed within the limits of the single methodology of criminal prosecution. The state prosecutor does not deal with an abstract information model, he has before him a concrete accusation formulated in the criminal investigation, which contains the indication of a specific person prosecuted, the circumstances of the crime, the time, place and method, etc. The state prosecutor in his activity operates with the institutions included in the criminal procedural law, namely: the object of the evidence and the limits of the judicial investigation.” [20, p.144-148]

According to Isaenko V. „the participation of prosecutors in the trial of criminal cases requires not only knowledge of material and procedural rules, but also the knowledge and use of methods to support the prosecution of criminal cases regarding different categories and types of crimes. Only in these conditions can the state prosecutor ensure the performance of his duties in court, and, by virtue of an active position and the professional exercise of the function of the state prosecution, to contribute to the adoption of a legal, reasoned and fair sentence in court.” [21, p.61]

Khaidarov A., Didenko N. and Yunusov A. examined some “typical errors that prosecutors admit in examining criminal cases in the courts of appeal” and highlighted some of them, which affect the right to a fair trial and the right to defense: 1) – „Prosecutors do not carefully study the minutes of the first instance court hearings. In cases where the defendant’s last word is missing, or it is missing the record that the court is retiring to the deliberation room, the prosecutors did not react in order to remove the respective errors. As a result, the sentences were overturned as a result of the admission of the respective errors regarding the non-observance of some mandatory procedural-criminal norms.” 2) – „Submission of the part of the conclusion and the summons regarding the appointment of the meeting for a shorter term than the one provided by law.” 3) – „Failure to ensure the participation of the lawyer in the interests of the defendant in cases where his participation is mandatory, namely: in cases where the last word is given to the defendant in the absence of the lawyer, especially

trebuia să reacționeze cu solicitarea amânării ședinței de judecată.” [22, p.81-84]

După părerea lui V. Șadrin, „procurorul, susținând învinuirea de stat în instanța de judecată, exercită urmărirea penală, adică inițiativa, rolul activ în menținerea poziției sale de acuzare și combaterea dovezilor părții apărării. Pregătirea acuzatorului de stat presupune o bună orientare în materialele cauzei penale, previziune a oricăror situații și variante de judecare a cauzei penale, deținerea capacităților volitive și moral-psihologice, inclusiv capacitatea de a se menține cu sânge rece și rezistența în situații de conflict. Acuzatorul de stat trebuie să manifeste imparțialitatea și obiectivitatea în apreciere probelor cercetate în ședință de judecată. Renunțul la învinuire a persoanelor și reabilitarea lor, ca și susținerea învinuirii motivate corespunde în aceeași măsură sarcinilor procesului penal.” [23, p.39-43]

Despre rolul criminalisticii pentru asigurarea judecării apelului, D. Lazarev preciza că „metodele criminalistice ale apelului au un caracter de verificare, însă în sensul îngust, deoarece nu se verifică temeinicia învinuirii în general, dar legalitatea, temeinicia și echitatea sentinței adoptate, care se contestă de către părți.” [24, p.56-57]

„Întrucât procuror în instanța de apel susține învinuirea de stat, atunci metodele tactice ale participării procurorului în prima instanță pot fi aplicate de către procuror și în instanța de apel. Totodată, aceste metode nu pot fi pur și simplu copiate, deoarece judecarea în instanța de apel are obiectul și ordinea procesuală proprie a cercetării.” Autorul expune o opinie precum că „este necesară dezvoltarea unor metode criminalistice specifice procedurii de apel privind anumite tipuri de infracțiuni.” [24, p.57-58]

Potrivit opiniei lui D. Mezinov, „procurorul în procesul penal în instanța de nivelul doi continuă să susțină acuzarea de stat. Sarcina principală a procurorului la această etapă constă în obținerea recunoașterii poziției sale legate de poziția acuzatorului de stat din prima instanță privind chestiunea de legalitate, temeinicie și echitatea hotărârii judecătorești atacate și verificate de instanța de nivelul doi. Această sarcină este concretizată reieșind de către cine este atacată hotărârea primei instanțe, de către

if the defendant did not coordinate his position with the lawyer. Likewise, the pronouncement of the sentence in the absence of the lawyer, for good reasons, is considered as a violation of the right of defense, to which the prosecutor had to react with the request to postpone the court hearing.” [22, p.81-84]

In the opinion of Șadrin V., „the prosecutor, supporting the state accusation in court, is prosecuting, initiative, the active role in maintaining its prosecution position and combating the evidence of the defense. The preparation of the state prosecutor presupposes a good orientation in the materials of the criminal case, forecast of any situations and variants of trial of the criminal case, having volitional and moral-psychological abilities, including the ability to keep cool and resilience in situations of conflict. The state prosecutor must show impartiality and objectivity in assessing the evidence examined in court. The waiver of the accusation of the persons and their rehabilitation, as well as the support of the motivated accusation correspond equally to the tasks of the criminal process.” [23, p.39-43]

Lazarev D. stated that „On the role of forensics in ensuring the judgment of the appeal however, in the narrow sense, because it does not verify the validity of the accusation in general, but the legality, validity and fairness of the sentence adopted, which is contested by the parties.” [24, p.56-57]

„As the prosecutor in the appellate court supports the state accusation, the tactical methods of the prosecutor’s participation in the first instance can be applied by the prosecutor and in the appellate court. At the same time, these methods cannot simply be copied, because the judgment in the appellate court has the object and the own procedural order of the investigation.” The author expresses an opinion like that, „it is necessary to develop forensic methods specific to the appeal procedure for certain types of offenses” [24, p.57-58].

According to Mezinov D., „the prosecutor in the criminal trial in the second level court continues to support the state prosecution. The main task of the prosecutor at this stage is to obtain recognition of his position related to the position of the state prosecutor in the first instance on the issue of legality, soundness and

procuror sau de către o altă parte în proces.” [25, p.55]

„Activitatea procurorului în instanța de nivelul doi se împarte în două părți: 1 - activitatea procurorului până la începerea ședinței de judecată, care constă în redactarea și depunerea cererii de apel; 2 - activitatea procurorului în ședințele de judecată a instanței de apel – în general este asemănătoare cu cea din instanța de fond. În final, dacă procurorul nu este de acord cu hotărârea instanței de judecată de nivelul doi, atunci declară calea de atac respectivă.” [25, p.56]

V. Kriukov menționează că „dezbaterile în instanța de apel nu reprezintă o etapă independentă a procesului și primul ia cuvântul apelantului. La părerea autorului, în instanța de apel primul în dezbateri trebuie să ia cuvântul procurorul, ca acuzatorul de stat, care este obligat să dovedească vinovăția, chiar dacă el nu a depus apel. Discursul procurorului va depinde de cerințele înaintate. Procurorul în instanța de apel apare ca reprezentant al organului de control/supraveghere al statului și ca parte a acuzării, realizând concomitent atât funcția de urmărire penală, cât și activitatea de ocrotire a drepturilor participanților la proces.” [26]

L. Kurocikina și A. Razinkina analizând rolul procurorului în asigurarea drepturilor părții vătămate au menționat că „procurorul, în cadrul cercetărilor judecătorești, prin susținerea cererilor părții vătămate privind citarea și audierea martorilor, dispunerii expertizei repetate sau suplimentare, solicitării unor documente și anexării acestora la dosar, etc., asigură posibilitatea exercitării de către partea vătămată a drepturilor sale procesuale.” Totodată, „Acuzatorul de stat trebuie să atragă o atenție deosebită ca în cadrul ședinței de judecată partea vătămată să nu fie supusă umilirii și insultelor din partea inculpaților, altor participanți la proces, sau persoanelor străine, prezente în sală, trebuie să înainteze instanței de judecată demersuri cu privire la aplicarea măsurilor necesare, de constrângere, în privința acestor persoane pentru comiterea încălcărilor respective.” [27, p.83]

Astfel, s-a constată existența mai multor lucrări ale autorilor străini cu privire la diferite probleme cu care se confruntă procurorii în cadrul participării la examinarea cauzelor

fairness of the judgment challenged and verified by the second instance court. This task is carried out by the person challenging the decision of the first instance court, by the prosecutor or by another party to the proceedings” [25, p.55].

„The activity of the prosecutor in the second level court is divided into two parts: 1 - the activity of the prosecutor until the beginning of the court hearing - consists in drafting and submitting the request for appeal; 2 - the activity of the prosecutor in the court hearings of the appellate court - it is generally similar to that of the court of first instance. Finally, if the prosecutor does not agree with the decision of the second level court, then he declares the respective appeal” [25, p.56].

Kriucov V. mentions that, „the debates in the appellate court are not an independent stage of the process and the appellant is the first to speak. In the author’s opinion, in the appellate court, the prosecutor, as the state prosecutor, must first speak in court, who is obliged to prove guilt, even if he did not appeal. The prosecutor’s speech will depend on the requirements. The prosecutor in the appellate court appears as a representative of the state control / supervision body and as part of the prosecution, performing at the same time both the function of criminal investigation and the activity of protecting the rights of the participants in the process.” [26]

Kurocikina L. and Rezinkina A. analyzing the role of the prosecutor in ensuring the rights of the injured party mentioned that „the prosecutor, in the course of the judicial investigation, by supporting the requests of the injured party regarding the summoning and hearing of witnesses, ordering repeated or additional expertise, requesting documents and attaching them to the file, etc., ensures the possibility for the injured party to exercise its procedural rights.” ... „The state prosecutor must take special care that the injured party is not subjected to humiliation and insults by the defendants during the court hearing, other participants in the proceedings, or to aliens present in the courtroom, must bring proceedings before the court on the application of the necessary measures of constraint in respect of such persons for the commission of those violations.” [27, p.83]

penale în instanța de apel, precum și articole științifice, ghiduri practice și teze de doctorat cu privire la această tematică, care pot contribui la îmbunătățirea, precum și la dezvoltarea doctrinei și a practicii naționale privind participarea procurorului la examinarea cauzelor penale în instanțele de apel.

Thus, it was found that there are several works by foreign authors on various issues faced by prosecutors in participating in the examination of criminal cases in the appellate court, as well as scientific articles, practical guides and doctoral theses on this topic, which can help to improve the development of national doctrine and practice regarding the participation of the prosecutor in the examination of criminal cases in the courts of appeal.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Paraschiv C.-S. Drept procesual penal. București: „Lumina Lex”, 2002, 630 p.
2. Paraschiv C.-S. Apelul penal. București: „Hamangiu”, 2019, 264 p.
3. Theodoru Gr. Drept procesual penal. Partea specială. Iași: „Cugetarea”, 1998, 644 p.
4. Безмельницына Э. Прокурор в судах второй, кассационной и надзорной инстанции. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Волгоград: Волгоградская академия МВД РФ, 2013, 262 с.
5. Францифоров Ю., Пронин К. Апелляционное обжалование судебных решений, не вступивших в законную силу. În: Российский судья, №12/2008, 48 с.
6. Немзорова Р. Приоритеты прокурорской деятельности: практический и теоретический аспекты. Реферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: Академия Генеральной Прокуратуры Российской Федерации, 2015, 191 с.
7. Papadopol V., Turianu C. Apelul penal. București: „Șansa”-SRL, 1994, 293 p.
8. Mateuț Gh. Procedura penală. Partea specială. Vol.II, București: „Lumina Lex”, 1998, 368 p.
9. Buneci P. Drept procesual penal. Partea specială. București: „România de mâine”, 2003, 384 p.
10. Севастьяник И. Участие прокурора в суде апелляционной и кассационной инстанции. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский юридический институт Генеральной Прокуратуры Российской Федерации. 2004, 201 с. Disponibil: <http://www.dslib.net/kriminal-process/uchastie-prokurora-v-sude-apelljacionnoj-i-kassacionnoj-instancii.html>.
11. Алтынникова Л. Особенности реализации принципа состязательности сторон в современном российском апелляционном производстве по уголовным делам. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: Московский государственный юридический университет имени „О.Е. Кутафина”, 2017, 255 с.
12. Халиулин А., Резинкина А., Решетова Н. Участие прокурора в рассмотрении уголовных дел в суде апелляционной и кассационной инстанции: пособие. Москва: Академия Генеральной Прокуратуры Российской Федерации, 2013, 160 с. [Citat 14.10.2015] Disponibil: www.agprf.org/nii/2013/2013-10.rtf.
13. Жумаканова Н.А. Какой прокурор приходит в апелляцию? În: Российский юридический журнал. № 4, 2014, 211 с.
14. Романова А. Современное апелляционное производство в уголовном процессе России. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород: Нижегородская академия МВД России. 2017, 230 с.

15. Копылова О. Роль прокурора в различных стадиях уголовного процесса. Издательство ТГТУ, 2004, 44 с. [Citat 09.08.2019] Disponibil: http://window.edu.ru/catalog/pdf2txt/889/21889/5102?p_page=1.
16. Neagu I. *Tratat de procedură penală*. București: „Pro”, 1997, 732 p.
17. Проскурина Т. Участие прокурора в апелляционном производстве. În: *Юридический вестник Самарского университета*, 2017, №2, т.3, 133 с.
18. Кириллова Н. Поддержание государственного обвинения в суде. Санкт-Петербург: Издательство Санкт-Петербургского юридического института Генеральной прокуратуры РФ, 2003, 148 с.
19. Данилова Н., Резяпкина Н. О некоторых направлениях подготовки прокурора к поддержанию государственного обвинения по уголовному делу о незаконном предпринимательстве. În: *Криминалистъ*, №2(19)/2016, 128 с.
20. Айтжанова А. Современное понятие методики поддержания государственного обвинения. În: *Пробелы в российском законодательстве*, №3/2013, 170 с.
21. Исаенко В. О методике государственного обвинения. În: *Криминалистъ*, №1(8)/2011, 130 с.
22. Хайдаров А., Диденко Н., Юнусов А. Ошибки, допускаемые государственными обвинителями в стадии апелляционного производства по уголовным делам. În: *Вестник Краснодарского университета МВД России*, №2(44), 2019, 122 с.
23. Шадрин В. Отказ от обвинения и изменение прокурором обвинения в судебном разбирательстве. În: *Криминалистъ*, №1(18)/2016, 138 с.
24. Лазарев Д. Роль криминалистики в обеспечении апелляционного производства по уголовным делам. În: *Криминалистъ*, №1(18)/2016, 119 с.
25. Мезинов Д. Участие прокурора в рассмотрении дел судами. Учебное пособие. Томск: ООО «Издательство научно-технической литературы», 2008, 100 с.
26. Крюков В. Прокурор в стадии апелляционного пересмотра уголовных дел: процессуальные и организационные аспекты. În: *Российская юстиция*, №12/2010, 79 с. [Citat 06.08.2019] Disponibil: <http://center-bereg.ru/j1260.html>.
27. Курочкина Л., Разинкина А. О роли прокурора в обеспечении прав потерпевшего в суде первой и апелляционной инстанции. În: *Уголовное право*, №1/2004, 114 с.

Despre autori:

Tudor OSOIANU,

*doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: tosoianu@gmail.com*

Dumitru CALENDARI,

*doctorand,
Universitatea de Stat din Moldova,
e-mail: c.dumitru@mail.ru*

About authors:

Tudor OSOIANU,

*PhD, university professor,
Chair “Criminal Procedure, Forensics
and Information Security”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: tosoianu@gmail.com*

Dumitru CALENDARI,

*PhD student,
The Moldova State University,
e-mail: c.dumitru@mail.ru*

CZU 343.8:316.614

DOI 10.5281/zenodo.6826749

MECANISMUL ORGANIZATORICO-JURIDIC PRIVIND ADAPTAREA SOCIALĂ A PERSOANELOR LIBERATE DIN DETENȚIE

Oleg RUSU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Ana-Maria CHEPESTRU,
doctorandă

ORGANIZATIONAL-LEGAL MECHANISM REGARDING THE SOCIAL ADAPTATION OF PERSONS RELEASED FROM DETENTION

Oleg RUSU,
PhD, associate professor

Ana-Maria CHEPESTRU,
PhD student

O reintegrare socială reușită a persoanelor liberate din detenție depinde în mare parte de un sistem amplu de factori, determinanți fiind cei biologici, psihologici și sociali. Factorii respectivi au un impact esențial și decisiv, iar în calitate de rezultat pot genera adaptarea sau inadaptația socială a persoanelor vizate.

Adaptația socială se realizează prin acțiunea de asimilare de către persoanele liberate din detenție a informațiilor, standardelor, cerințelor, regulilor care sunt acceptate de către societate și considerate drept admisibile în mediul social.

Prin urmare, în cazurile în care persoanele liberate din detenție întâlnesc dificultăți de adaptare și acceptare a principiilor prosoziale, apar problemele de reintegrare care se manifestă prin diverse tipuri de comportament și au drept consecință eșecul persoanelor menționate de a fi admise în societate.

Cuvinte-cheie: reintegrare socială, persoane liberate din detenție, adaptare, societate, principii prosoziale etc.

A successful social reintegration of detainees depends on a wide range of factors, with biological, psychological and social determinants.

The above factors have an essential and decisive impact, and as a result may generate the adaptation or social maladaptation of the people concerned. Social adaptation is achieved through the action of assimilation by people released from detention of information, standards and requirements, rules that are accepted by the society and considered admissible in the social environment.

Therefore, in cases where detainees encounter difficulties in adapting and accepting prosocial principles, there are problems of their reintegration which are manifested by various types of behavior and result in the failure of such persons to be admitted by the society.

Keywords: social reintegration, persons released from detention, adaptation, society, prosocial principles etc.

Introducere. În societatea contemporană, calitatea vieții este în strânsă legătură cu aptitudinea oamenilor de a putea înțelege schimbările care se produc în mediul social. Acest fapt se materializează prin capacitatea persoanelor de a manifesta predispunere și adaptabilitate față de schimbările din viața cotidiană și abilitatea de a înțelege și accepta regulile și comportamentele admise de către societate.

Spațiul penitenciar este, prin definiție, un spațiu închis, dihotomic, penal din punct de vedere juridic, al autorității, și, nu în ultimul rând, este un câmp de forțe – determinat de tacticile

Introduction. In nowadays society, the quality of life is tightly bound to the people's to ability to understand the changes that are taking place in the social environment. This is materializing through the skills of the people to show/present predisposition and flexibility to day-to-day life changes and the skills to understand and accept the rules, as well as the specific behavior consented by the society.

The penitentiary area, is in fact, an enclosed, dichotomic area, a penal one from the judiciary and authoritative point of view. The last but not least, this is an area of a force field

de influențare ale cadrelor și de cele de rezistență ale deținuților. Adaptarea la mediul penitenciar este dificilă din cauza privațiunilor la care este supus deținutul și deoarece trebuie să se adapteze la noi reguli și comportamente. O dată cu intrarea în penitenciar, individul resimte, într-o măsură mai mare sau mai mică, în funcție de vârstă, de structura sa psihologică, de gradul de maturizare socială și de nivelul de cultură, efectele privării de libertate și reacționează într-un mod personal la această nouă situație. Personalitatea deținuților cunoaște sau tinde să înregistreze un proces de degradare [11, p.245].

Pe lângă multiplele probleme de ordin personal ale deținuților, extrem de dificile, cum sunt cele ce țin de: izolarea, renunțarea la modul obișnuit de viață, îndepărtarea temporară de familie și societate, limitarea exercitării anumitor drepturi, obligativitatea respectării unui program, probleme de sănătate, muncă și alte necesități lasă urme și după eliberare. Ex-deținuții, fiind considerați persoane defavorizate, au nevoie de ajutor din partea instituțiilor statale, centrale sau locale, pentru integrarea mai rapidă în societate, inclusiv pe piața muncii [12, p.3-4].

Astfel, multe dintre persoanele eliberate din detenție se confruntă cu diverse bariere în procesul de reintegrare, cum ar fi pesimismul, crizele de personalitate, sentimentul că vor fi depășiți de viață în ciuda eforturilor pe care le vor face, etichetarea și marginalizarea de către comunitate, reticența unor funcționari etc.

Reintegrarea socială a condamnaților rămâne scopul suprem al sistemului penitenciar și reprezintă elementul fundamental al mecanismului ce asigură funcționalitatea societății. În aceste condiții, devine deosebit de importantă funcția educativă a penitenciarului, prin derularea de programe cultural-educative cât mai diverse urmărindu-se fundamentarea unei reinsertii sociale viabile a persoanelor aflate în custodie [11, p.245].

Prin intermediul studiului respectiv, se propune prezentarea situațiilor și problemelor cu care se confruntă persoana după ce a fost eliberată din instituțiile penitenciare, ținându-se cont de faptul că perioada de detenție este un interval de timp în care persoanele suferă schimbări considerabile cauzate de necesitatea de adaptare la un alt mediu, absolut diferit de cel în care s-a dezvoltat și în care a fost obișnuit

determinat de tactica de influențare a personalului pe de o parte și de rezistența deținuților pe de altă parte. Adaptarea la mediul penitenciar este dificilă din cauza privațiunilor la care este supus deținutul și deoarece trebuie să se adapteze la noi reguli și comportamente. O dată cu intrarea în penitenciar, individul resimte, într-o măsură mai mare sau mai mică, în funcție de vârstă, de structura sa psihologică, de gradul de maturizare socială și de nivelul de cultură, efectele privării de libertate și reacționează într-un mod personal la această nouă situație. Personalitatea deținuților cunoaște sau tinde să înregistreze un proces de degradare [11, p.245].

Along with a multitude of personal problems of the detainee that are intense enough, among which is isolation, quitting the common way of life, the temporary estrangement from family and society, the limitation of the exercise of certain rights, the obligation to follow a schedule, health problems, work and other necessities leave traces even after release. Former detainees, being considered disadvantaged people, need help from state, central or local institutions for faster integration into society, including the labor market [12, p. 3-4].

Thus, many of those released from detention face various barriers in the reintegration process, such as pessimism, personality crises, the feeling that they will be overwhelmed by life despite their efforts, labeling and marginalization by the community, reluctance of some officials.

The social reintegration of convicts remains the ultimate goal of the penitentiary system and is the fundamental element of the mechanism that ensures the functionality of society. In these conditions, the educational function of the penitentiary becomes particularly important, through the development of cultural and educational programs as diverse as possible, aiming at substantiating a viable social reintegration of the persons in custody [11, p. 245].

Through this study, it is proposed to present the situations and problems that the person faces after being released from penitentiary institutions, taking into account the fact that the period of detention is a time interval in which people undergo considerable changes caused

să conviețuiască până la acel moment.

Totodată, este de menționat că în perioada de detenție, persoana preia valori și exemple de comportament diferite de cele acceptate de către societate. Anume din acest motiv, în momentul eliberării din spațiul penitenciar se ivesc diferite probleme de ordin social, juridic, economic, profesional, care compromit procesul de reintegrare socială a persoanei eliberate din detenție.

Metode și materiale aplicate. În limitele de studiu ale acestui articol, autorii au utilizat următoarele metode de studiu: metoda sistematică, analiza logică, interpretarea logică și analiza comparativă care se bazează pe metode de investigare: formal-juridice, economico-juridice, socio-juridice. Totodată, baza științifică a cercetării o constituie multiple studii incluse în articole științifice, culegeri de materiale ale conferințelor, etc. De asemenea, se remarcă că în calitate de metodă aleatorie a fost valorificată metoda sondajului de opinie, pe baza chestionării și eșantionării.

Rezultate obținute și discuții.

Taxonomia problemelor existente în procesul de adaptare socială a persoanele liberate din detenție.

Statisticile atestă că circa 50% dintre persoanele private de libertate din Republica Moldova comit infracțiuni repetat. Respectiv, se menționează că cele mai multe infracțiuni sunt săvârșite în primul an după eliberarea din detenție și constituie 52,4%. O mare probabilitate ca persoana eliberată din detenție să săvârșească din nou o infracțiune există în primii trei ani după eliberarea din detenție. Ulterior, după trei ani de la eliberarea din detenție, prezența recidivei la persoanele vizate este în scădere [13, p.7].

O rată atât de înaltă a recidivei infracționale ne demonstrează elocvent faptul că pedeapsa penală de privațiune de libertate nu a dat un rezultat pozitiv, respectiv condamnatul nu a învățat nimic, nu și-a schimbat comportamentul și, astfel, perioada petrecută după gratii nu a fost suficientă pentru a înțelege și a aprecia eficient valorile vieții, ci s-a manifestat ca o simplă petrecere a timpului pe contul statului. Acest lucru confirmă că utilizarea frecventă a metodelor represive (supravegherea și izolarea) în detrimentul celor de resocializare este

by the need for adaptation to another environment, completely different from the environment in which it developed and in which it was accustomed to coexist until that moment.

At the same time, it should be mentioned that during the detention period, the person takes on values and examples of behavior different from those accepted by the company. Precisely for this reason, at the moment of release from the penitentiary space, various social, legal, economic and professional problems arise, which compromise the process of social reintegration of the person released from detention.

Methods and materials applied. Within the study limits of this article, the authors used the following study methods: systematic method, logical analysis, logical interpretation and comparative analysis based on investigative methods: formal-legal, economic-legal, socio-legal.

At the same time, the scientific basis of the research is multiple studies included in scientific articles, collections of conference materials, etc. It is also noted that as a random method, the opinion poll method was used, based on questioning and sampling.

Results obtained and discussions.

Taxonomy of the existing problems in the process of social adaptation of persons released from detention.

Statistics show that about 50% of persons deprived of their liberty in the Republic of Moldova commit repeated crimes. Respectively, it is mentioned that most crimes are committed in the first year after release from detention and constitute 52.4%. A high probability that the person released from detention will re-offend, there is in the first three years after release from detention later, after three years after release from detention, the presence of recidivism in the persons concerned is decreasing [13, p.7].

Such a high rate of criminal recidivism eloquently proves to us that the criminal sentence of deprivation of liberty did not give a positive result, respectively the convict did not learn anything, did not change his behavior and thus the period spent behind bars was not sufficient to understand and appreciate the values of life effectively, but it manifested itself as a mere spending of time on behalf of the state.

cauza ajungerii repetate a persoanelor în penitenciare [13, p.8].

Etapa de integrare o putem împărți în trei perioade, corespunzător nivelului de integrare a individului – fost deținut:

1. Nivelul integrării sociale – în care s-au armonizat relațiile dintre fostul deținut și familia acestuia, alte grupuri sociale, contactele interpersonale sunt intense, individul a aderat la scopurile comune și are un rol social relativ bine determinat în cadrul grupului.

2. Nivelul integrării psihosociale – condita delincentului depinde de statutul actual, sursele de stres devin mai puține sau își diminuează forța.

3. Nivelul integrării subculturale – la acest nivel foștii deținuți interiorizează deja sistemul de valori și norme informale ale grupului de apartenență, devenind un purtător activ al acestora [9, p.167-168].

Procesul de reintegrare socială și adaptare la condițiile adecvate de viață și mediul social normal după detenție este unul destul de complicat și depinde de trei grupuri de factori: particularitățile individuale de personalitate, condițiile mediului social în care se va afla persoana după eliberarea din detenție, condițiile din penitenciarul în care persoana a ispășit pedeapsa privativă de libertate. Acești factori influențează comportamentul în primele luni după eliberare, cea mai problematică perioadă fiind intervalul de timp de la 3 la 6 luni, deoarece anume în acest răstimp este necesară monitorizarea procesului de reintegrare socială a celor eliberați din detenție. Dacă deținutul eliberat din penitenciar nu se angajează la serviciu sau abandonează serviciul ales, nu are un loc stabil de trai sau îl schimbă sistematic, încalcă ordinea publică – toate acestea indică faptul că procesul de reintegrare socială decurge cu probleme și sunt motive reale pentru a considera că există posibilitatea unei recidive [8, pag.2].

În partea ce ține de materializarea factorilor expuși supra, se remarcă că factorii care se referă la particularitățile individuale de personalitate se deduc din cunoștințele generale și profesionale ale persoanei ex-deținute, inteligența, cultura generală și cea juridică a persoanei, concepțiile persoanei referitoare la viitor, moralitate etc.

Un alt factor îl constituie condițiile me-

This confirms that the frequent use of repressive methods (surveillance and isolation) to the detriment of those of resocialization is the cause of the repeated arrival of people in prisons [13, p.8].

The integration stage can be divided into three periods, corresponding to the level of integration of the individual - former detainee:

1. The level of social integration - in which the relations between the former detainee and his family have been harmonized, other social groups, interpersonal contacts are intense, the individual has adhered to common goals and has a relatively well-defined social role within the group.

2. The level of psychosocial integration - the delinquent's behavior depends on the current status, the sources of stress become less or their strength decreases.

3. The level of subcultural integration - at this level the former detainees already internalize the system of values and informal norms of the membership group becoming an active bearer of them [9, p. 167-168].

The process of social reintegration and adaptation to adequate living conditions and the normal social environment after detention is quite complicated and depends on three groups of factors: individual personality traits, conditions of the social environment in which the person will be after release from detention, conditions from the penitentiary where the person served his custodial sentence. These factors influence the behavior in the first months after release, the most problematic period being the time interval from 3 to 6 months, because during this period it is necessary to monitor the process of social reintegration of those released from detention. If a prisoner is not employed or leaves the chosen service, does not have a stable place of residence or is systematically changed, violates public order - all this indicates that the process of social reintegration is having problems and there are real reasons to consider that there is a possibility of recurrence [8, pag.2].

Regarding the materialization of the above factors, it is noted that the factors that refer to the individual personality traits are deduced from the general and professional knowledge of the ex-detainee, intelligence, general and legal

diului social în care se va afla persoana după eliberarea din detenție, care derivă din existența/inexistența unui spațiu locativ, prezența vizei de reședință, existența/inexistența unui loc de muncă, tipul relațiilor cu colectivul, situația familială (celibatar/căsătorit) și relațiile persoanei eliberate din detenție cu membrii familiei etc.

Totodată, se reliefează că factorii referitori la condițiile din penitenciarul în care persoana a ispășit pedeapsa privativă de libertate reies din climatul și componența colectivului, structura grupului mic al cărui membru era persoana, modalitățile de organizare a muncii în cadrul penitenciarului, formele de instruire, existența/inexistența spiritului educativ din partea administrației penitenciarului etc.

În atare circumstanțe, rezultă că în procesul implementării mecanismului de resocializare pot fi evidențiate următoarele probleme de adaptare socială a persoanelor eliberate din detenție.

1. Neexecutarea în totalitate a prevederilor cadrului normativ incident. Prevederile legislației naționale de profil nu sunt executate pe deplin, din cauza apariției diverselor motive. Unele din motive, care pot apărea mai frecvent sunt: activitatea și administrarea defectuoasă a organului ce se ocupă cu implementarea mecanismului de reintegrare socială a persoanelor eliberate din detenție, lipsa mijloacelor financiare pentru ocrotirea și sprijinirea categoriei de persoane vizată, implementarea și funcționarea deficitară și incorectă a reglementărilor cadrului normativ ce vizează procesul de resocializare a persoanelor în cauză.

2. Incertitudinea socială și manifestarea unui comportament discriminatoriu de către membrii societății în raport cu persoanele liberate din detenție. În societatea contemporană, stereotipurile vis-a-vis de un ex-condamnat sunt concepute pornind de la tablourile marginite create de către instituțiile mass-media referitoare la imaginea unor deținuți agresivi și necivilizați. Astfel, reieșind din rezultatele sondajului desfășurat de către Centrul de Justiție Comunitară din mun. Chișinău, se reliefează faptul că o mare parte din membrii societății nu va accepta ușor conviețuirea în preajmă cu un fost deținut, nu îi va acorda ajutor sau un anumit sprijin și nici nu va manifesta sentimente

culture of the person, the person's conceptions regarding the future, morality.

Another factor is the conditions of the social environment in which the person will be after release from detention, which derives from the existence / non-existence of a living space, the presence of a residence visa, the existence / non-existence of a job, the type of relations with the team, family situation (single / married) and the relationship of the person released from detention with family members.

At the same time, it is highlighted that the factors related to the conditions in the penitentiary in which the person served the custodial sentence stem from the climate and composition of the group, the structure of small groups of which the person was a member, the organization of work in the penitentiary / the non-existence of the educational spirit on the part of the penitentiary administration. In such circumstances, it follows that in the process of implementing the resocialization mechanism, the following issues of social adjustment of persons released from detention can be highlighted.

1. Failure to fully comply with the provisions of the incident regulatory framework. The provisions of the relevant national legislation are not fully enforced due to various reasons. Some of the reasons that may occur more frequently are: the activity and maladministration of the body dealing with the implementation of the mechanism of social reintegration of persons released from detention, lack of financial means to protect and support the target group, poor and incorrect implementation and functioning of the regulations of the normative framework regarding the resocialization process of the persons in question.

2. Social uncertainty and manifestation of discriminatory behavior by members of society in relation to persons released from detention. In contemporary society, stereotypes about an ex-convict are conceived from the borderline pictures created by media institutions regarding the image of aggressive and uncivilized detainees. Thus, according to the results of the survey conducted by the Community Justice Center in Chisinau, it is highlighted that a large part of the society members will not easily accept living with a former detainee, will not give him help or some support and nor will he show positive feel-

pozitive în raport cu această categorie de persoane [10].

În continuare, se atașează imaginile grafice cu răspunsurile respondenților la întrebările adresate.

ings towards this category of people [10].

Next, the graphic images are attached with the answers of the respondents to the questions asked.

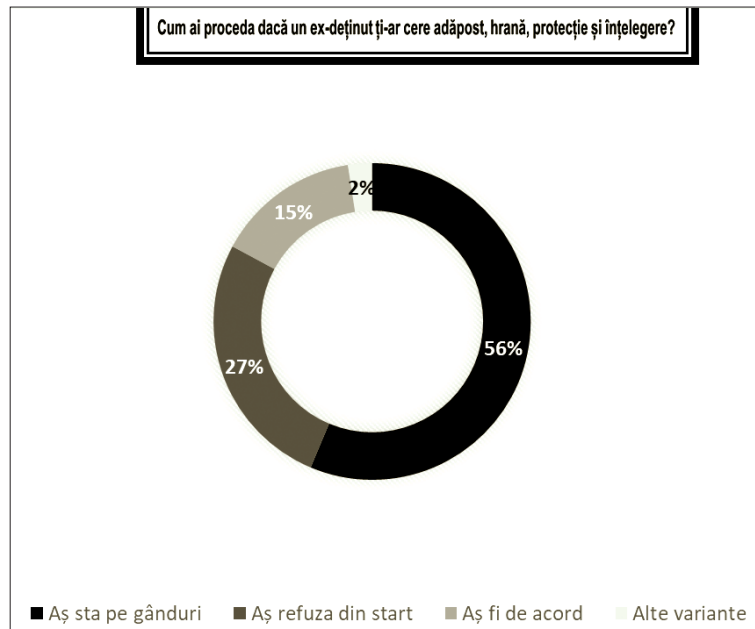

Figura nr.1. Prezentarea procentuală a răspunsurilor respondenților la întrebarea: Cum ai proceda dacă un ex-deținut ți-ar cere adăpost, hrană, protecție și înțelegere?

Figure no.1. Percentage presentation of respondents' answers to the question: How do you do What if an ex-prisoner asks you for shelter, food, protection and understanding?

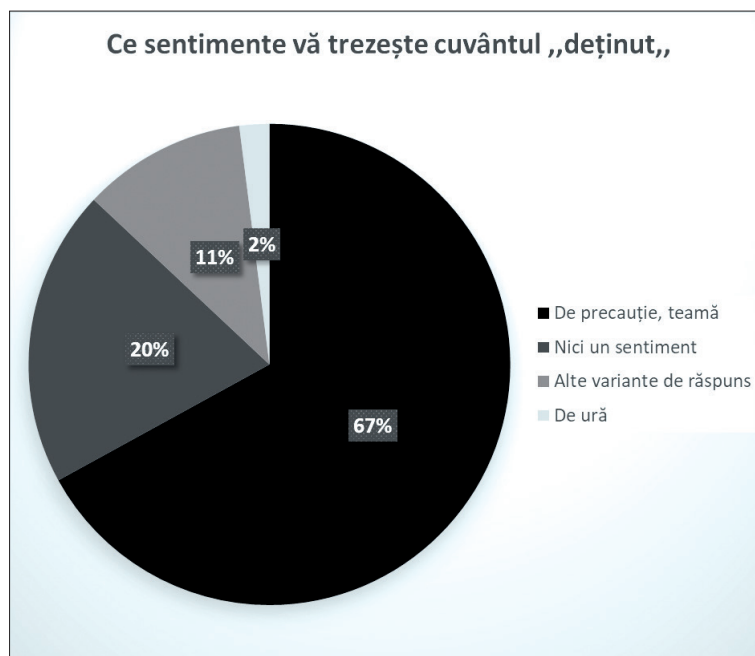

Figura nr.2. Prezentarea procentuală a răspunsurilor respondenților la întrebarea: Ce sentimente vă trezește cuvântul „deținut”?

Figure no.2. Percentage of respondents' answers to the question: How do you feel about the word "detainee"?

3. *Probleme de ordin social privind reintegrarea: existența relațiilor deficitare cu familia, a problemelor de sănătate, lipsa actelor, a unui loc de muncă, a spațiului locativ.* Problemele expuse au fost depistate într-un studiu național realizat de către Institutul de Reforme Penale cu privire la dificultățile cu care se confruntă persoanele eliberate din locurile de detenție. Toate aceste chestiuni nu pot fi analizate în mod particular, pentru că ele se intercondiționează, în așa fel orice problemă la un moment dat poate deveni o cauză a altor probleme. Deci, se formează o legătură cauză-efect valabilă în ambele sensuri. Totuși, principalele aspecte care fac procesul de reintegrare mult mai complicat sau practic imposibil sunt, pe de o parte, dezinteresul ex-deținuților de a se implica în diverse activități, proiecte, nu doar în cadrul penitenciarului, ci și în societatea civilă după eliberare și, pe de altă parte, gradul foarte înalt de stigmatizare în cadrul societății provocat de stereotipurile formate [7, p.185-186].

3. *Social problems regarding reintegration: the existence of poor relations with the family, health problems, lack of documents, a job, housing.* The exposed problems were found in a national study conducted by the Institute of Criminal Reforms on the problems faced by persons released from places of detention. All these problems cannot be analyzed in particular, because they are interconditioned, so that any problem at some point can become a cause of other problems. Thus, a cause-and-effect relationship is formed that is valid in both directions. However, the main aspects that make the reintegration process much more complicated or practically impossible are, on the one hand, the disinterest of ex-detainees to get involved in various activities, projects, not only in the penitentiary but also in civil society after release and , on the other hand, the very high degree of stigma in society caused by the stereotypes formed [7, p.185-186].

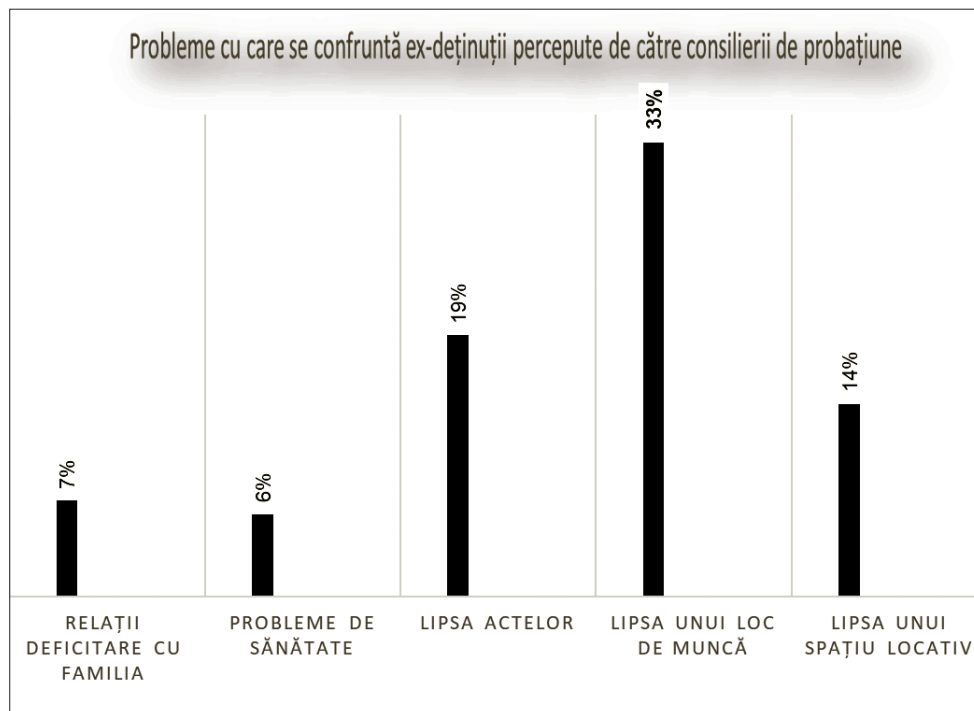

Figura nr.3. Prezentarea procentuală a tipurilor de probleme cu care se confruntă ex-deținuții, percepute de către consilierii de probațiune.

Figure no.3. Percentage presentation of the types of problems faced by ex-prisoners perceived by probation counselors.

Pentru rezolvarea problemelor ex-deținuților se cer intervenții de natură: materială,

In order to solve the problems of the ex-detainees, interventions of a nature are re-

psihologică, educațională, spirituală. Intervențiile de natură materială pot consta în: asigurarea cu îmbrăcăminte, produse alimentare, de curățenie, masa gătită, ajutorarea în efectuarea anumitor acțiuni ce necesită o cantitate mare de material (de construcție). Astfel, se propune a nu se oferi sume de bani pentru a putea evita crearea de dependență economică sau o stare de inactivitate și de neimplicare în acțiunile societății, pe piața muncii.

Intervențiile de natură psihologică pot consta în organizarea întâlnirilor cu beneficiarul și implicarea în discuții și analize pe tema problemelor întâmpinate de acesta, pe o perioadă de timp. Cele legate de latura educațională pot fi: participarea la cursuri de instruire pentru o meserie, cursuri pentru cei ce nu au terminat o școală și nu au o diplomă, organizarea excursiilor educative și de formare profesională, cursurilor de pregătire parentală și socio-relaționare.

Referitor la intervențiile de natură spirituală putem avea în vedere partea morală și religioasă a fiecărei persoane, stabilirea unei relații cu ceea ce înseamnă divinitatea și credința, oferindu-i-se acestuia posibilitatea să găsească în aceste practici o concretizare și un scop al formării sale [8, p.2].

Conform studiilor naționale din 2009 a Institutului de Reforme Penale, în urma sondajului realizat, 53% din respondenți au menționat drept cauză a atitudinii discriminatorii față de persoanele încarcerate stereotipurile create vis-a-vis de aceștia [7, p.186].

Cadrul normativ incident și instituțiile /organele abilitate în domeniul realizării măsurilor de adaptare socială a persoanelor eliberate din detenție.

La nivel național, mecanismul de reintegrare a persoanelor eliberate din locurile de detenție este reglementat de prevederile Legii nr.297/1999 cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție.

Potrivit art.1¹ din Legea nr.297/1999, procesul de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție se bazează pe următoarele principii generale:

- a) asigurarea protecției persoanelor în cauză, realizarea și respectarea drepturilor lor;
- b) crearea sistemului de stat de tutelă post penitenciară și promovarea politicii de stat unice în acest domeniu;

quired: material, psychological, educational, spiritual. Material interventions may consist of: providing clothing, food, cleaning, cooked food, helping to perform certain actions that require a large amount of material (usually construction). Thus, it is proposed not to offer sums of money in order to avoid the creation of economic dependence or a state of inactivity and non-involvement in the actions of society, on the labor market.

Psychological interventions may consist of organizing meetings with the beneficiary and involvement in discussions and analyzes on the issues encountered by him, over a period of time. Those related to the educational side can be: participation in training courses for a profession, courses for those who have not finished school and do not have a diploma, organizing educational and vocational training trips, parenting and socio-relationship training courses.

Regarding spiritual interventions, we can consider the moral and religious part of each person, establishing a relationship with what is meant by divinity and faith, giving him the opportunity to find in these practices a concretization and a purpose of his formation [8, p.2].

According to the 2009 national studies of the Institute of Criminal Reforms, according to the survey, 53% of respondents mentioned as a cause of discriminatory attitudes towards incarcerated people the stereotypes created towards them [7, p.186].

The incidental normative framework and the institutions / bodies empowered in the field of carrying out the measures of social adaptation of the persons released from detention.

At national level, the reintegration mechanism of persons released from detention places is regulated by the provisions of Law no. 297/1999 on the social adaptation of persons released from places of detention. According to art. 1¹ of Law no.297/1999, the process of social adaptation of persons released from places of detention is based on the following general principles:

- a) ensuring the protection of the persons concerned, the realization and observance of their rights;
- b) the creation of the state system of

c) acordarea asistenței garantate de stat persoanelor eliberate din locurile de detenție și susținerea lor în procesul de adaptare socială.

Totodată art.2 din legea prenotată statuează că subiecți ai adaptării sociale se consideră persoanele eliberate din locurile de detenție, care și-au pierdut relațiile socialmente utile și care au nevoie de ajutor din partea statului [1].

Un alt act normativ, care reglementează modalitatea de organizare și funcționare a organelor de probațiune, stabilește competența acestora în scopul prevenirii recidivei de infracțiune și reglementează asistența și consilierea în vederea reintegrării în comunitate a subiecților probațiunii este Legea nr.8/2008 cu privire la probațiune.

Respectiv, conform prevederilor art.3 din Legea nr.8/2008, subiecți ai probațiunii sunt:

- a) persoanele bănuite, învinuite, inculpate pentru care s-a solicitat referatul prezentențial de evaluare psihosocială a personalității;
- b) minorii liberi de răspunderea penală;
- c) persoanele eliberate condiționat de răspunderea penală;
- d) persoanele eliberate de pedeapsa penală;
- e) persoanele eliberate din locurile de detenție care au solicitat asistența post penitenciară;
- f) persoanele condamnate sau sancționate la muncă neremunerată în folosul comunității, precum și cele private de dreptul de a ocupa o anumită funcție sau de a exercita o anumită activitate;
- g) agresorii familiari în privința cărora au fost emise ordonanțe de protecție.

În același context, sunt de evidențiat prevederile art.2⁸ alin.(1) din legea menționată, care stipulează expres că asistența post penitenciară se acordă persoanelor eliberate din detenție înainte de termen și persoanelor eliberate din detenție pe termen.

Alineatul (3) al aceluiași articol reglementează că asistența post-penitenciară constă în:

- a) prezentarea informației despre posibilitățile de acordare a locului de trai;
- b) acordarea suportului în căutarea unui loc de muncă;
- c) acordarea suportului pentru plasament în instituții de servicii sociale;
- d) acordarea suportului în perfectarea buletinului de identitate și a altor documente necesare subiectului probațiunii;

post-penitentiary guardianship and the promotion of the unique state policy in this field;

c) providing state-guaranteed assistance to persons released from places of detention and supporting them in the process of social adjustment.

At the same time, art. 2 of the booked law states that subjects of social adjustment are considered persons released from places of detention, who have lost their socially useful relationships and who need help from the state [1].

Another normative act, which regulates the organization and functioning of probation bodies, establishes their competence in order to prevent recidivism and regulates assistance and counseling for the reintegration of probationers into the community is Law no. 8/2008 on probation.

Respectively, according to the provisions of art. 3 of Law no. 8/2008, the subjects of the probation are:

- a) the suspected, accused, accused persons for whom the face-to-face report of psychosocial evaluation of the personality was requested;
- b) minors released from criminal liability;
- c) persons released on condition of criminal liability;
- d) persons released from criminal punishment;
- e) persons released from places of detention who have requested post-prison assistance;
- f) persons convicted or sanctioned for unpaid work for the benefit of the community, as well as those deprived of the right to hold a certain position or to exercise a certain activity;
- g) family aggressors in respect of whom protection ordinances have been issued.

In the same context, it is necessary to highlight the provisions of art.

Paragraph 3 of the same article regulates that post-penitentiary assistance consists of:

- a) presentation of information about the possibilities of granting the place of residence;
- b) providing support in search of a job;
- c) providing support for placement in social services institutions;
- d) providing support in completing the identity card and other documents necessary

e) organizarea și implicarea în programe probaționale;

f) consilierea pentru soluționarea diverselor probleme sociale și psihologice;

g) implicarea, cu ajutorul autorităților publice, organizațiilor neguvernamentale din domeniul psihologic, medical și social, în soluționarea problemelor subiecților probațiunii;

h) orice alt fel de asistență prevăzut de legislație [2].

Totodată, se menționează că, prin intermediul Hotărârii Guvernului nr.746/2015 cu privire la crearea Consiliului național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, a fost creat Consiliul prenotat și s-a aprobat componența și Regulamentul privind organizarea și funcționarea acestuia [5].

În partea ce ține de instituțiile/organele abilitate în domeniul realizării măsurilor de adaptare socială a persoanelor eliberate din detenție, se reliefează următoarele.

1. Guvernul. Potrivit art.4 din Legea nr.297/1999, în domeniul adaptării sociale a persoanelor eliberate din locurile de detenție, Guvernul:

a) elaborează și aprobă Programul de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție;

b) finanțează realizarea acestui program din mijloacele Bugetului de stat;

c) stimulează participarea întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor comerciale și ale societății civile la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție.

2. Autoritățile administrației publice locale. Potrivit art.5 din Legea nr.297/1999, în domeniul adaptării sociale a persoanelor eliberate din locurile de detenție, în teritoriul subordonat:

a) acordă ajutor persoanelor menționate în soluționarea problemelor ce țin de alegerea domiciliului;

b) colaborează cu agențiile pentru ocuparea forței de muncă situate pe teritoriul subordonat, soluționând problemele ce țin de plasarea în câmpul muncii a persoanelor eliberate din locurile de detenție;

c) creează consilii de tutelă, fonduri pentru acordarea de ajutor material persoanelor eliberate din locurile de detenție care nu au ocupație și domiciliu;

for the subject of probation.

e) organization and involvement in probation programs;

f) counseling for solving various social and psychological problems;

g) involvement, with the help of public authorities, non-governmental organizations in the psychological, medical and social field, in solving the problems of probation subjects;

h) any other kind of assistance provided by the legislation [2].

Also, it is mentioned that through the Government Decision no. 766/2015 on the creation of the National Council for coordinating the activity of social reintegration of persons released from places of detention, the Reserved Council was created and its composition and Regulation on its organization and functioning were approved [5].

In the part related to the institutions / bodies empowered in the field of carrying out the measures of social adaptation of the persons released from detention, the following are highlighted.

The government. According to art. 4 of Law no. 297/1999, in the field of social adaptation of persons released from places of detention, the Government:

a) elaborates and approves the Program for social adaptation of the persons released from the places of detention;

b) finances the realization of this program from the means of the state budget;

c) stimulates the participation of enterprises, institutions, commercial organizations and civil society in the social adaptation of persons released from places of detention.

2. Local public administration authorities.

According to art. 5 of Law no. 297/1999, in the field of social adaptation of persons released from places of detention, in the subordinated territory:

a) provides assistance to the mentioned persons in solving the problems related to the choice of domicile;

b) collaborates with the employment agencies located on the subordinate territory, solving the problems related to the placement in employment of the persons released from the places of detention;

d) coordonează acțiunile întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor comerciale și ale societății civile în acordarea de ajutor persoanelor care au nevoie de adaptare socială;

e) recomandă agenților economici, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, să creeze locuri de muncă pentru persoanele eliberate din locurile de detenție.

3. Consiliul național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție. Potrivit pct.1 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.746/2015, Consiliul este un organ colegial, instituit pe lângă Guvern pe baze obștești, în scopul coordonării și optimizării colaborării între organele din domeniul tutelei post penitenciare și eficientizării procesului de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție și al bunei desfășurări a muncii în rândurile lor.

4. Organele de probațiune. În conformitate cu reglementările art.15 alin.(2) din Legea nr.8/2008 cu privire la probațiune, Inspectoratul Național de Probațiune și subdiviziunile sale teritoriale formează organele de probațiune. La fel, potrivit prevederilor art.15² din Legea nr.8/2008, subdiviziunile teritoriale sunt: inspectoratele regionale de probațiune și birourile de probațiune. Activitatea birourilor de probațiune este organizată conform direcțiilor de activitate: probațiunea prezentențială și juvenilă, probațiunea comunitară, penitenciară și post-penitenciară, monitorizarea executării pedepsei cu munca neremunerată în folosul comunității și a altor pedepse alternative de detenție.

Potrivit pct.4 din Regulamentul cu privire la pregătirea pentru liberare a condamnaților, aprobat prin Ordinul comun nr.04/92 din 27 iunie 2018 al Inspectoratului Național de Probațiune și Administrației Naționale a Penitenciarelor pentru aprobarea Regulamentului cu privire la pregătirea pentru liberare a persoanelor ce execută o pedeapsă privativă de libertate, procesul de pregătire pentru liberare a condamnaților se realizează în instituția penitenciară în ultimele 6 luni de detenție, în conformitate cu art.282 din Codul de execu-

c) creates guardianship councils, funds for granting material assistance to persons released from places of detention who have no occupation and domicile;

d) coordinates the actions of enterprises, institutions, commercial organizations and civil society in providing assistance to persons in need of social adaptation;

e) recommends to the economic agents, regardless of the type of property and the legal form of organization, to create jobs for the persons released from the places of detention.

3. The National Council for the coordination of the social reintegration activity of the persons released from the places of detention.

According to point 1 of the Regulation on the organization and functioning of the National Council for coordinating the social reintegration activity of persons released from places of detention, approved by Government Decision no. 766/2015, the Council is a collegiate body established by the Government on a public basis, in order to coordinate and optimize the collaboration between the bodies in the field of post-penitentiary guardianship and to make more efficient the process of social adaptation of the persons released from the places of detention and of the good development of the work in their ranks.

4. Probation bodies. In accordance with the regulations of art.15 paragraph (2) of Law no.8 / 2008 on probation, the National Probation Inspectorate and its territorial subdivisions form the probation bodies. Likewise, according to the provisions of art. 152 of Law no. 8/2008, the territorial subdivisions are: the regional probation inspectorates and the probation offices. The activity of the probation offices is organized according to the directions of activity: face-to-face and juvenile probation, community, penitentiary and post-penitentiary probation, monitoring the execution of unpaid community service punishment and other alternative punishments to detention.

According to point 4 of the Regulation on the preparation for the release of convicts, approved by Joint Order no. 04/92 of 27 June 2018 of the National Probation Inspectorate and the National Administration of Penitentiaries for the approval of the Regulation on the

tare nr.443/2004 și urmărește consolidarea legăturilor sociale în vederea adaptării și acomodării la viața socială în comunitate. Procesul se realizează prin interacțiunea Inspectoratului Național de Probațiune și a sistemului administrației penitenciare.

5. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă este o autoritate administrativă, subordonată Ministerului Muncii și Protecției Sociale, cu statut de persoană juridică, responsabilă de implementarea politicii în domeniul promovării ocupării forței de muncă. Această autoritate poate implementa programe speciale de ocupare a forței de muncă, respectiv potrivit art.23 alin.(3) lit.f) din Legea nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, șomerii care necesită suport suplimentar pe piața muncii sunt persoanele eliberate din locurile de detenție [3].

6. Alte instituții/organe abilitate în domeniul realizării măsurilor de adaptare socială a persoanelor eliberate din detenție - Direcția municipală/raională pentru protecția drepturilor copilului, Inspectoratul raional/municipal de poliție, Agenția Servicii Publice, Direcția generală asistență socială și sănătate, Direcția raională/municipală educație, tineret și sport, biserici și culte religioase, organizații neguvernamentale din domeniul psihologic, medical și social.

În același context, se comunică că în vederea diversificării diferitelor programe de educație civică, etică și morală, de educație igienico-sanitară, precum și programe de terapie psiho-socială, serviciul de probațiune trebuie să depună toate diligențele pentru a stabili relații de colaborare cu asociațiile obștești care pot acorda consiliere și asistență deținuților, contribuind la adaptarea și reintegrarea lor în societate.

Asociațiile obștești, partidele politice, organizațiile necomerciale, reprezentanții mass-media, alte persoane juridice înființate pe bază de interese comune, concepții politice și interese profesionale constituie o modalitate de resocializare a deținuților, prin influența educativă și profilactică exercitată asupra individului. Mijloacele principale de influențare a deținuților de către opinia publică sunt: întâlnirile cu condamnații, practicarea riturilor religioase legal admise, citirea lecțiilor, demonstrarea fil-

preparation for the release of persons executes a custodial sentence, the process of preparation for the release of convicts is carried out in the penitentiary institution in the last 6 months of detention, in accordance with art.282 of the Enforcement Code no.443 / 2004 and aims to strengthen social ties in order to adapt and accommodation to social life in the community. The process is carried out through the interaction of the National Probation Inspectorate and the penitentiary administration system.

5. National Agency for Employment - is an administrative authority, subordinated to the Ministry of Labor and Social Protection, with the status of a legal entity, responsible for implementing the policy in the field of employment promotion. This authority may implement special employment programs, respectively according to art. 23 paragraph (3) letter f) of Law no. 105/2018 on the promotion of employment and unemployment insurance, the unemployed who need Additional support on the labor market is people released from places of detention [3].

6. Other institutions / bodies empowered in the field of implementing measures for social adjustment of persons released from detention - Municipal / District Directorate for the Protection of the Rights of the Child, District / Municipal Police Inspectorate, Public Services Agency, General Directorate of Social Assistance and Health, District / municipal education, youth and sports, churches and religious denominations, non-governmental organizations in the psychological, medical and social fields.

In the same context, it is communicated that in order to diversify the various programs of civic, ethical and moral education, hygienic-sanitary education, as well as psycho-social therapy programs, the probation service must make every effort to establish collaborative relationships with public associations that can provide counseling and assistance to detainees, contributing to their adaptation and reintegration into society.

Public associations, political parties, non-profit organizations, media representatives, other legal entities established on the basis of common interests, political concepts and confessional interests are a way to resocialize

melor, organizarea și prezentarea concertelor, disputelor și conferințelor etc. Un mijloc important de influențare a deținuților sunt referințele în mijloacele mass-media privind viața și activitatea acestora în instituțiile penitenciare [14, p.191-192].

Concluzii. În perioada actuală, finalitatea procesului de reintegrare socială a ex-deținuților constituie o problemă a prototipului de educație, iar soluționarea acesteia nu se atribuie doar sistemului penitenciar și organelor abilitate în domeniul realizării măsurilor de adaptare socială a persoanelor eliberate din detenție, ci și în fața întregului mediu social. Eliberarea condamnatului din instituțiile penitenciare manifestă o reformare a modului de viață și a statutului, respectiv acesta poate prezenta stres, reacții de inadaptare, crize de existență și de personalitate, din acest motiv existând o mare probabilitate ca în prima perioadă după eliberare să fie comise noi infracțiuni. Acest lucru este condiționat de faptul că ex-deținutul nu poate răspunde într-o modalitate corespunzătoare exigențelor înaintate în momentul eliberării din mediul penitenciar și nici societatea nu este capabilă să accepte o persoană ex-deținută.

Un progres pentru Republica Moldova a fost participarea în cadrul diverselor programe-pilot, obiectivul cărora a fost punerea în practică a unor măsuri ce se referă la necesitățile persoanelor cu antecedente penale, de exemplu proiectul-pilot Centrele de Justiție Comunitară, ulterior acestea fiind înlocuite de inspectoratele regionale de probațiune și de birourile de probațiune.

Reieșind din specificul activităților desfășurate în procesul de reintegrare socială a ex-deținuților, se reliefează faptul că societatea contemporană nu are o experiență multispectuală în domeniu vizat. Totuși, în acest sens, se atestă eforturi substanțiale, care se materializează prin convingerea expresă a autorităților și membrilor societății cu privire la necesitatea aplicării mai frecvente a pedepselor alternative decât a celor privative de libertate, întrucât scopul suprem al pedepsei este schimbarea comportamentului persoanei și dobândirea valorilor morale de către infractor și nicidecum o exasperare și o deznădejde în raport cu viitorul său.

În același context, se precizează faptul că reintegrarea socială a unui ex-deținut constitu-

detainees through the educational and prophylactic influence exerted on the individual. The main means of influencing detainees by public opinion are: meetings with convicts, practicing legally admitted religious rites, reading lessons, film demonstrations, organizing and presenting concerts, disputes and conferences, etc. An important means of influencing detainees are media references about their life and work in prisons [14, p.191-192].

Conclusions. At present, the finality of the process of social reintegration of ex-detainees is a problem of the prototype of education, and its solution is not only attributed to the penitentiary system and the competent bodies in the field of social adaptation measures of persons released from detention, but also to the whole social environment. The release of the convict from penitentiary institutions shows a reform of the way of life and the status, respectively it can present stress, maladaptation reactions, crises of existence and personality, for this reason there is a high probability that in the first period after release will be committed new crimes. This is due to the fact that the ex-detainee cannot respond in a manner appropriate to the requirements submitted at the time of release from prison and the company is not able to accept an ex-detainee either.

Progress for the Republic of Moldova has been the participation in various pilot programs, the aim of which has been to implement measures that address the needs of people with a criminal record, for example the pilot project Centers of Community Justice, which are subsequently replaced by the regional probation inspectorates and probation offices.

Based on the specifics of the activities carried out in the process of social reintegration of ex-prisoners, it is highlighted that the contemporary society does not have a multispectual experience in the field. However, in this respect, enormous efforts are being made, which materialize in the express conviction of the authorities and members of society of the need to apply alternative punishments more frequently than those of deprivation of liberty, as the ultimate goal of punishment is to change a person's behavior and gain moral values by the offender and not an exasperation and despair in relation to his future.

ie un proces lent, însă cu suportul membrilor familiei acestuia, procesul prenotat are un grad de realizare mai intens comparativ cu cel al unui individ lipsit de sprijinul mediului familial. Prin urmare, se constată că anume familia reprezintă pilonul de bază, care prin mijloace distincte are capacitatea de a asigura categoriei de persoane vizate noi raporturi sociale, noi modalități de comportament, izolarea persoanei de anturajele care ar putea instiga la săvârșirea noilor fapte infracționale, dezamorsarea gândurilor referitoare la comiterea unor noi fapte prejudiciabile și redirecționarea spre standardele acceptate și permise de către mediul social.

În concluzie, cu titlu de recomandare se evidențiază anumite soluții eficiente pentru reintegrarea socială a foștilor deținuți: elaborarea unor standarde clar explicate pentru reintegrarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, perfectarea unei baze de date în cadrul căreia să fie incluse informații cu referire la persoanele eliberate din locurile de detenție, crearea unor programe de stat în vederea reintegrării sociale a persoanelor ex-deținute, punerea în sarcină pentru prestatorii de servicii de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție a unor responsabilități bine definite față de persoanele respective, formularea unui sistem de instruire profesională și perfecționarea profesioniștilor antrenați în procesul de reintegrare socială a persoanelor ex-deținute, definirea și divizarea clară a responsabilităților organelor de resort implicate în procesul de implementare a programelor externe de reintegrare socială, desfășurarea unor campanii de încurajare a serviciilor de integrare socială.

In the same context, it is stated that the social reintegration of a former detainee is a slow process, but with the support of his family members, the booked process has a more intense degree of achievement compared to that of an individual without the support of the family environment. Therefore, it is found that the family is the basic pillar, which through distinct means has the ability to ensure new social relationships, new ways of behaving, isolation of the person from the environment that could instigate new crimes, destruction thoughts about committing new harmful acts and redirecting to the standards accepted and allowed by the social environment.

In conclusion, the recommendation highlights certain effective solutions for the social reintegration of former detainees: the development of clearly explained standards for the social reintegration of persons released from places of detention, the development of a database to include information on persons released from places of detention, the creation of state programs for the social reintegration of ex-detainees, the assignment for social reintegration service providers of persons released from places of detention to well-defined responsibilities towards those persons, the wording vocational training system and training of professionals involved in the social reintegration process of ex-detainees, clear definition and division of responsibilities of the relevant bodies involved in the implementation of external social reintegration programs, conducting encouraging social integration services.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Legea nr.297/1999 cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64336&lang=ro, vizitat 04.02.2022;
2. Legea nr.8/2008 cu privire la probațiune. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=90653&lang=ro, vizitat 04.02.2022;
3. Legea nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj (accesat la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105474&lang=ro, vizualizat la 04.02.2022);
4. Hotărârea Guvernului nr.331/2009 cu privire la unele măsuri de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=24654&lang=ro, vizitat

- 04.02.2022;
5. Hotărârea Guvernului nr.746/2015 cu privire la crearea Consiliului național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102851&lang=ro, vizitat 04.02.2022;
 6. Ordinul comun nr.04/92 din 27 iunie 2018 al Inspectoratului Național de Probațiune și Administrației Naționale a Penitenciarelor pentru aprobarea Regulamentului cu privire la pregătirea pentru liberare a persoanelor ce execută o pedeapsă privativă de libertate. <http://probațiune.gov.md/files/getfile/159>, vizitat 07.02.2022;
 7. Braga Irina. Probleme de reintegrare socială a persoanelor cu antecedente penale. În: Materialele Conferinței „Creșterea economică în condițiile globalizării», ediția a 9-a din 16-17 octombrie 2014 Chișinău, Republica Moldova: Institutul Național de Cercetări Economice, 2014, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/180-187_3.pdf, vizitat 04.02.2022;
 8. Cerneavschi Viorica. Reintegrarea socială a persoanelor ex-deținute, <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/498/Cerneavscji%20Reintegrarea.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, vizitat 04.02.2022;
 9. Gîdei Silvia. Aspecte socioasistențiale ale reintegrării persoanelor eliberate din detenție În: Materialele Conferinței „Integrare prin cercetare și inovare” din 26-28 septembrie 2013, Chișinău, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Moldova, 2013, CEP USM, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/166-168_10.pdf, vizitat 04.02.2022;
 10. Minisondaj „Atitudinea populației față de persoanele liberate din detenție”, realizat în februarie 2009 de CJC Chișinău, accesat la: <http://irp.md/activity/probation/228-sondaj-atitudinea-populatiei-fata-de-persoanele-liberate-din-detentie.html>, vizitat 08.02.2022;
 11. Neamțu George, Stan Dumitru. Asistența socială, Iași: editura Polirom, 2005, 1016 p.;
 12. Pintican Iosif. Egalitatea de șanse, resursă pentru viitor mai sigur. În ziarul: Bistrita-News, 2013, Bistrița, <http://bistritanews.ro/index.php?mod=article&cat=8&article=8303>, vizitat 08.02.2022;
 13. Raport de monitorizare: Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție, http://irp.md/uploads/files/2014-06/1402576373_1242890807_ro.pdf, vizitat 04.02.2022;
 14. Zaharia Victor, Țurcan Valeriu. Ghidul formatorului „Instruirea în domeniul drepturilor omului a colaboratorilor din sistemul penitenciar”. Copyright PNUD Moldova: ed. Casa editorial-poligrafică “Bons Offices”, 2008, 235 p.

Despre autori:**Oleg RUSU,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Departamentului știință a
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: articol1@mail.ru*

Ana-Maria CHEPESTRU,

*doctorandă,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: anamaria.1996@mail.ru*

About authors:**Oleg RUSU,**

*PhD, associate professor,
Head of the Science Department of the
Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: articol1@mail.ru*

Ana-Maria CHEPESTRU,

*PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: anamaria.1996@mail.ru*

UNIFICAREA LEGISLATIVĂ ȘI CONTRIBUȚIA EI LA DESĂVÂRȘIREA MARI UNIRI DIN 1918

Liliana CREANGĂ,
doctor în drept, conferențiar universitar

LEGISLATIVE UNIFICATION AND ITS CONTRIBUTION TO THE COMPLETION OF THE GREAT UNION OF 1918

Liliana CREANGĂ,
PhD, associate professor

Unirea din 1918 a fost și rămâne pagina cea mai sublimă a istoriei românești. Măreția ei stă în faptul că desăvârșirea unității naționale nu este opera niciunui om politic, a niciunui guvern sau partid, este fapta istorică a întregii națiuni române, realizată într-un elan tășnit cu putere din străfundurile conștiinței unității neamului, un elan controlat de frunțașii politici, pentru a-l călăuzi cu inteligență politică remarcabilă spre țelul dorit.

Referindu-se la Unire ca la cea mai miraculoasă realizare a poporului român, Nicolae Iorga scria: „În această zi a sosit un ceas pe care-l așteptăm de veacuri, pentru care am trăit întreaga noastră viață națională, pentru care am muncit și am scris, am luptat și am gândit. A sosit ceasul în care cerem și noi lumii dreptul de a trăi pentru noi, dreptul de a nu da nimănui ca robi rodul ostinelilor noastre”.

Cuvinte-cheie: Statul Național Unitar Român, unitate națională, unificare legislativă, rezoluție.

The union of 1918 was and remains the most sublime page in the Romanian history. Its greatness lies in the fact that the realization of national unity is not the work of any politician, of any government or party, it is the historical deed of the entire Romanian nation, realized in a momentum that burst from the depths of the consciousness of the unity of the nation, a momentum controlled by political leaders, to guide it with remarkable political intelligence towards the desired goal.

Referring to the Union as the most miraculous achievement of the Romanian people, Nicolae Iorga wrote: “On this day has come an hour that we have been waiting for centuries, for which we have lived our entire national life, for which we have worked and written, we have fought and we have thought. The hour has come when we also ask the world for the right to live for us, the right not to give anyone as slaves the fruit of our labors”.

Keywords: Romanian National Unitary State, national unity, legislative unification, resolution.

Introducere. Oricât s-ar scrie despre Marea Unire de la 1918, oricâte dovezi și argumente s-ar aduce în favoarea unor legități ale istoriei, care au condus la crearea României Mari, totuși nicio argumentare probantă n-o să spulbere senzația de miracol, și aceasta deoarece anul 1917 punea în fața României nu seculara problemă a reîntregirii, ci elementara problemă a supraviețuirii[1].

Armatele germane au redus dimensiunea țării la o bună parte din teritoriul Moldovei de odinioară, prefăcând Iașul în capitală temporară. Emisarii regali, printre care, la acel moment, foarte activ s-a dovedit a fi poetul Octavian Goga, căutau sistent un loc în Rusia, unde s-ar putea refugia Casa Regală în cazul când ar-

Introduction. No matter how much is written about the Great Union of 1918, no matter how much evidence and arguments are brought in favor of some legitimacies of history, which led to the creation of Greater Romania, still no probative argument will shatter the sensation of a miracle, and this is because the year 1917 posed to Romania not the secular problem of reunification, but the elementary problem of survival [1].

The German armies reduced the size of the country to a large part of the former Moldovan territory, turning Iasi into a temporary capital. The royal emissaries, among whom the poet Octavian Goga proved to be very active at the time, were insistently looking for a place in Russia, where the Royal House could take ref-

mata germană ar fi ocupat și Moldova.

Istoria anilor 1917-1918 ne-a dat o lecție unică și irepetabilă, cum din mai multe forțe slabe, dezbinat, se poate forma un flux politic puternic și bine orientat. Făurirea statului național unitar român prin unirea tuturor teritoriilor românești cu Vechiul Regat a fost opera întregului popor român. Românii din Basarabia, Bucovina, Transilvania și Banat au dus o luptă consecventă împotriva dominației străine, luptă care s-a finalizat, prin hotărârile democratice adoptate de organe alese, despre unirea cu Țara[2].

Unirea deplină înfăptuită în 1918 a avut drept una din premise evenimentele petrecute în Principatele Române după intrarea în vigoare a Convenției de la Paris, care constituiau dovada că poporul român reușise să aducă la îndeplinire rezoluțiile Adunărilor ad-hoc și, depășind prevederile actelor internaționale, să înfăptuiască Unirea celor două țări și *prima etapă a constituirii statului național român. Uniunea personală* a celor două Principate a avut o serie de trăsături specifice: legătura lor prin persoana domnitorului trebuia să fie numai vremelnică, adică numai pe durata domniei lui Alexandru Ioan Cuza, iar domnitorul, deși ales în ambele Principate, trebuia să-și exercite prerogativele în mod distinct și prin acte deosebite, în calitate sa de domnitor al fiecărei țări; fiecare Principat urma să aibă adunarea sa electivă, guvernul și aparatul său de stat. Dar legătura dintre cele două țări cuprindea și elemente ce dovedeau că *uniunea personală constituia începutul procesului de realizare a Unirii depline*, deoarece țările române aveau și anumite instituții comune: Comisia centrală, Curtea de Casație și, într-o anumită măsură, armata. De asemenea, caracteristic este faptul că a fost întreprinsă o acțiune susținută, atât pe plan legislativ, cât și pe plan administrativ, în scopul realizării în fapt a unificării politice a celor două Principate, rămânând ca proclamarea ei oficială să se facă la un moment favorabil.

1. Desăvârșirea unității naționale

Realizarea *unirii depline și a statului național unitar român* a fost înfăptuită la 1 decembrie 1918, în condițiile prăbușirii marilor imperii din Europa. Aproape concomitent (la

uge if the German army would have occupied Moldova as well.

The history of 1917-1918 has given us a unique and unrepeatable lesson, how from a weak, divided force a strong and well-directed political flow can be formed.

The creation of the Romanian unitary national state by uniting all the Romanian territories with the Old Kingdom was the work of the entire Romanian people. The Romanians from Bessarabia, Bukovina, Transylvania and Banat waged a consistent struggle against foreign domination which ended with the democratic decisions adopted by elected bodies on the union with the Country [2].

The full union of 1918 had as one of its premises the events that took place in the Romanian Principalities after the entry into force of the Paris Convention, which proved that the Romanian people had succeeded in carrying out the resolutions of the ad-hoc Assemblies and, exceeding the provisions of the international acts, to realize the Union of the two countries and *the first stage of the constitution of the Romanian national state. The personal union* of the two Principalities had a number of specific features: their relationship through the person of the ruler was to be only temporary, that is, only during Cuza's reign, and the ruler, although elected in both Principalities, had to exercise his prerogatives distinctly and by special acts, in his capacity as ruler of each country; each Principality should have its own elective assembly, government, and state apparatus. But the relationship between the two countries also included elements that proved that personal union was the beginning of the process of achieving full Union, because the Romanian countries also had certain common institutions: the Central Commission, the Court of Cassation and, to some extent, the army. It is also characteristic that a sustained action was taken, both legislatively and administratively, in order to achieve in fact the political unification of the two Principalities, remaining that its official proclamation to be made at a favorable time.

1. The Completion of the National Unity

The realization of full union and of the Romanian national unitary state was achieved on December 1, 1918, in the conditions of the collapse of the great empires in Europe. Almost

27 martie/9 aprilie 1918 la Chișinău, la 15/28 noiembrie 1918 la Cernăuți și la 18 noiembrie/1 decembrie 1918 la Alba-Iulia), națiunea română din provinciile vremelnice încorporate în alte state, prin reprezentanți autentici, și-a decis soarta, hotărând Unirea cu vechea Românie. *Sfatul Țării de la Chișinău, Congresul general al Bucovinei de la Cernăuți și Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia* au fost nu numai *organe reprezentative* ale națiunii române[3], ci și *organe constituante*, pentru că au fost chemate să decidă în probleme fundamentale, cu urmări extrem de importante pentru regimul constituțional al statului național unitar român. Actele elaborate de aceste organe: *Rezoluția Sfatului Țării de la Chișinău*, urmată de *Hotărârea Sfatului Țării*, *Rezoluția Congresului general al Bucovinei de la Cernăuți și Rezoluția Adunării Naționale de la Alba-Iulia* reflectau, prin conținutul lor, caracterul profund democratic al realizării statului național unitar român, urmărindu-se ca „toată suflarea românească să viețuiască într-un stat, ...ca prin unirea tuturor țărilor românești să devenim un popor mare, înaintea căruia să fie deschise toate căile ce duc spre progres și fericire”; ele au fost, din punct de vedere juridic, *declarații de drepturi* prin care se decretau – așa cum se prevede în art. III din Rezoluția de la Alba-Iulia – „principii fundamentale la alcătuirea noului stat român”.

Ca declarații de drepturi, aceste acte constituționale cuprindeau o serie de prevederi, între care se remarcă, în primul rând, deplina *libertate națională* pentru toate naționalitățile conlocuitoare, care urmau a se instrui, administra și judeca în limba lor proprie, „prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc” (art. III pct. 1 din Rezoluția de la Alba-Iulia), prevăzându-se aceeași egală îndreptățire și deplină libertate autonomă și pentru confesiunile de stat (art. III pct.2); în Rezoluția de la Chișinău se preconiza „respectarea drepturilor minorităților din Basarabia” (pct. 6).

Înfăptuirea unui regim *democratic* în toate domeniile vieții publice urma a se face prin votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în

simultaneously (on March 27/April 9, 1918 in Chisinau, on November 15/28, 1918 in Chernivtsi and on November 18/ December 1, 1918 in Alba-Iulia), the Romanian Nation from the provinces temporarily incorporated in other states, through authentic representatives, decided its fate, choosing the Union with old Romania. The Chisinau Country Council, the General Congress of Bukovina in Chernivtsi and the Great National Assembly in Alba-Iulia were not only representative bodies of the Romanian nation [3], but also constituent bodies, because they were called to decide on fundamental issues, with extremely important consequences for the constitutional regime of the Romanian unitary national state. The acts elaborated by these bodies: the Resolution of the Country Council from Chisinau, followed by the Decision of the Country Council, the Resolution of the General Congress of Bukovina from Chernivtsi and the Resolution of the National Assembly from Alba-Iulia reflected, through their content, the deeply democratic character of the achievement of the Romanian unitary national state, aiming that “all the Romanian people live in a state, ... that by uniting all the Romanian countries we would become a great nation, before whom all the paths leading to progress and happiness shall be opened”; they were, from a legal point of view, declarations of rights by which they were decreed – as provided in art. III of the Alba-Iulia Resolution – “fundamental principles in the composition of the new Romanian state”.

As declarations of rights, these constitutional acts contained a number of provisions, including, in the first place, full national freedom for all cohabiting nationalities, who were to be instructed, administered and judged in their own language, “by individuals of its own stock and each people will get the right to be represented in the law bodies and to govern the country in accordance with the number of its people” (art. III point 1 of the Alba-Iulia Resolution), providing the same equal justification and full autonomous freedom and for state confessions (art. III point 2); The Chisinau resolution called for “respect for the rights of minorities in Bessarabia” (point 6).

The establishment of a democratic regime in all areas of public life was to be done

mod proporțional, pentru ambele sexe în vârstă de 21 ani (art. III pct. 3 din Rezoluția de la Alba-Iulia), Rezoluția de la Chișinău stabilind, la pct. 8 și 9, că Basarabia va trimite în parlamentul României un număr de reprezentanți proporțional cu populația, aleși pe baza votului universal, egal, direct și secret, pe baza aceluiași vot făcându-se și alegerile pentru organele locale. Problema votului universal, în condițiile concrete de atunci ale României, constituia una din revendicările fundamentale ale luptei revoluționare și democratice a maselor populare.

Desăvârșita *libertate* de presă, asociere și întrunire, libera propagare a tuturor gândurilor omenești (art. III pct. 4 din Rezoluția de la Alba-Iulia) – prin Rezoluția de la Chișinău cerându-se „libertatea personală, libertatea tiparului, a cuvântului, a credinței, a adunărilor și toate libertățile obștești”, care să fie garantate prin Constituție (pct.10) – reprezentau și ele drepturile și libertățile cetățenești de care națiunea română fusese privată, datorită stăpânirilor străine.

Rezoluția de la Alba-Iulia cuprindea și două prevederi foarte importante privind situația maselor muncitoare. La pct. 5 art. III s-a înscris una din revendicările fundamentale ale luptei revoluționare și democratice, și anume: *reforma agrară*, cerându-se „reforma agrară radicală”, iar la pct.6 al aceluiași articol s-a prevăzut ca muncitorimii industriale să i se asigure „aceleași drepturi și avantaje, care sunt legisferate în cele mai avansate state industriale din apus”. În declarațiile de drepturi se prevedeau, alături de *drepturi politice* și cele mai arzătoare *drepturi social-economice*, condiție *sine qua non* a avansării pe calea progresului societății românești.

2. Legile de unificare – emanație a dreptului de suveranitate

Actele Marii Uniri *au fost confirmate de organele competente ale statului român*, recunoscându-se, astfel, valoarea lor politică și juridică, precum și hotărârile cuprinse în ele[4]. Astfel, la 9 aprilie 1918 a fost elaborat Decretul relativ la unirea Basarabiei cu România, la 13 decembrie 1918 Decretul nr. 3631 pentru unirea Transilvaniei și a celorlalte ținuturi românești din Ungaria cu România, și la 19 decem-

by public vote, direct, equal, secret, communal, proportionally, for both sexes aged 21 years (art. III point 3 of the Alba-Iulia Resolution), Resolution of Chisinau stating, at points 8 and 9, that Bessarabia will send to the Romanian Parliament a number of representatives proportional to the population, elected on the basis of the universal, equal, direct and secret ballot, on the basis of the same vote the elections for the local bodies were being made. The issue of universal suffrage, in the concrete conditions of Romania at that time, was one of the fundamental demands of the revolutionary and democratic struggle of the popular masses.

Perfect freedom of the press, association and assembly, free propagation of all human thoughts (art. III point 4 of the Alba-Iulia Resolution) – the Chisinau Resolution calling for “personal freedom, freedom of the press, of the word, of the faith, of the assemblies and all the public liberties”, to be guaranteed by the Constitution (point 10) – they also represented the rights and civil liberties from which the Romanian nation had been deprived, due to foreign dominions.

The Alba-Iulia Resolution also contained two very important provisions on the situation of the working masses. At point 5 art. III was included one of the fundamental demands of the revolutionary and democratic struggle, namely: the agrarian reform, demanding “radical agrarian reform”, and at point 6 of the same article it was provided that industrial workers should be guaranteed “the same rights and advantages, which are legislated in the most advanced industrial states in the West.” In the declarations of rights was provided, along with political rights and the most burning socio-economic rights, a condition, *sine qua non* of moving forward on the path of the progress of the Romanian society.

2. The laws of unification – emanation of the sovereignty right

The acts of the Great Union were confirmed by the competent bodies of the Romanian state, thus recognizing their political and legal value, as well as the decisions contained therein [4]. Thus, on April 9, 1918, the Decree regarding the union of Bessarabia with Romania was elaborated, on December 13, 1918,

brie 1918 Decretul nr.3744 relativ la unirea Bucovinei cu România. Totodată, au fost elaborate decrete pentru organizarea Transilvaniei și Bucovinei, provinciile unite cu vechea Românie trimitând *miniștri fără portofoliu* în Consiliul de Miniștri de la București. A fost vorba, desigur, de o organizare temporară, destinată să faciliteze integrarea lor în structura statului național unitar român. Pe această linie, o hotărâre a Sfatului Țării, din 27 noiembrie 1918, declara că Basarabia renunță la condițiile de unire stipulate în actul din 27 martie 1918 și admitea „unirea necondiționată a Basarabiei cu România Mare”.

În privința Transilvaniei, Rezoluția de la Alba-Iulia a instituit *Marele Sfat Național* (organ reprezentativ-parlamentar), „care va avea toată îndreptățirea să reprezinte națiunea română oricând și pretutindeni față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiunile pe care le va afla necesare în interesul națiunii”. A doua zi după Unire, la 19 noiembrie 1918 (pe stil vechi, al calendarului Iulian) s-a întrunit Marele Sfat Național ales de Marea Adunare de la Alba-Iulia, care a aprobat, între altele, și lista celor 15 membri numiți șefi de resoarte ai Consiliului Dirigent (organ executiv), ambele organe stabilindu-și temporar sediul la Sibiu.

Elaborarea la 1 ianuarie 1920 a Legii relative la unirea Basarabiei cu România, a Legii pentru unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România și a Legii pentru unirea Bucovinei cu România prin care s-au ratificat, învestindu-se cu putere de lege, Dispozițiile din 1918 privitoare la unirea provinciilor românești, au consacrat faptul că aceste provincii „sunt și rămân de-a pururea unite cu România”. Ca urmare, prin Decretul Legii nr.1462 din 1920 s-a desființat Consiliul Dirigent, atribuțiile sale și ale resoartelor ce-l compuneau trecând asupra organelor centrale ale statului român, iar prin Decretul Legii nr.1476 din 1920 s-a stabilit că atribuțiile directoratelor din Basarabia și ale secretariatelor de serviciu din Bucovina treceau asupra organelor centrale ale statului român, aceste organe locale încetându-și existența. România devenea astfel, așa cum va consacra și Constituția din 1923 (art.1 și 2), „un stat național unitar și indivizibil”, teri-

Decree no. 3631 for the union of Transylvania and the other Romanian lands from Hungary with Romania, and on December 19, 1918 Decree no. 3744 regarding the union of Bukovina with Romania. At the same time, decrees were drafted for the organization of Transylvania and Bukovina, the provinces united with old Romania sending ministers without portfolio to the Council of Ministers in Bucharest. It was, of course, a temporary organization, intended to facilitate their integration into the structure of the Romanian unitary national state. In this line, a decision of the Country Council, of November 27, 1918, declared that Bessarabia renounced the conditions of union stipulated in the act of March 27, 1918 and admitted “the unconditional union of Bessarabia with Greater Romania”.

With regard to Transylvania, the Alba-Iulia's Resolution established the Grand National Council (a representative parliamentary body), “which will have every right to represent the Romanian nation at any time and everywhere before all the nations of the world and to take all the provisions it deems necessary in the interest of the nation.” The day after the Union, on November 19, 1918, the Great National Council elected by the Great Assembly of Alba-Iulia met, which approved, among other things, the list of the 15 members appointed heads of resources of the Governing Council (executive body), and both bodies temporarily establishing their headquarters in Sibiu.

The elaboration on January 1, 1920 of the Law on the union of Bessarabia with Romania, of the Law for the union of Transylvania, Banat, Crishana and Maramuresh with Romania and of the Law for the union of Bukovina with Romania by which they ratified and invested themselves by law, The provisions of 1918 regarding the unification of the Romanian provinces, they consecrated the fact that these provinces “are and remain forever united with Romania”. As a result, by Decree of Law no. 1462 of 1920, the Governing Council was abolished, its attributions and of the resorts that composed it passing on the central bodies of the Romanian state, and by the Decree of Law no. 1476 of 1920 it was established that the attributions of the directorates of Bessarabia and of the secretariats of service from Bukovina were passing on to

toriul său fiind „inalienabil”.

Desigur, o problemă importantă ce s-a impus după realizarea statului național unitar român a fost aceea a *unificării legislative* dintre vechea Românie și provinciile supuse până atunci unor legislații și sisteme de drept diferite și depășite acum de nevoile noului organism politic. Problema nu se punea la noi ca în Franța, Belgia sau Danemarca, pentru câteva departamente sau pentru teritorii și mai reduse, în cadrul unor țări consolidate în care nici nu se ridica măcar o problemă de imediată recodificare a întregii legislații. Teritoriul țării se dublase, iar legislațiile noilor provincii reprezentau sisteme juridice diferite de cel căruia îi aparținea legislația vechii Românie. Un element comun lega totuși între ele toate aceste legiuri, aplicate la acea dată pe teritoriul statului român, și anume esența lor capitalist-burgheză, fapt ce le făcea să aibă între ele asemănări mai mari decât diferențele neesențiale descoperite de contemporani, datorită în parte și influențelor diferite (franceză, respectiv germană) ori mentalităților (raționalistă, respectiv cazuistică) ce stăteau la baza lor.

În opera de unificare legislativă destinată asigurării progresului social și securității juridice, românii nu au recurs, dovedind încă o dată spiritul lor umanitar, la metoda impunerii instituțiilor proprii, ci au preferat ca legile de unificare ce izvorau din dreptul de suveranitate să fie introduse treptat în aplicare. Primul decret al Consiliului Dirigent al Transilvaniei din 1919 prevedea, în art.1, că vechile legi, ordonanțe, regulamente și statute legale anterioare Unirii rămân în vigoare în mod provizoriu până la alte dispoziții „în interesul ordinii publice și pentru a asigura continuitatea de drept”; măsuri similare au fost luate în România prin Decretul Legii nr. 3475 din 18 decembrie 1918, iar în Basarabia prin Hotărârea Sfatului Țării din 27 martie 1918, pct.5[5].

Cauzele ce au făcut ca procesul de unificare legislativă să dureze în timp au fost unele de natură obiectivă, altele subiective. În categoria celor obiective putem aminti: *prioritatea pe care o avea restructurarea statului întregit (organizare administrativă, financiară, penală, agrară etc.) față de unificarea diferitelor ramuri*

the central bodies of the Romanian state, these local bodies ceasing to exist. Romania thus became, as will be enshrined in the Constitution of 1923 (art. 1 and 2), “a unitary and indivisible national state”, its territory being “inalienable”.

Of course, an important issue that arose after the achievement of the Romanian unitary national state was that of *legislative unification* between old Romania and the provinces previously subject to different laws and legal systems and now exceeded by the needs of the new political body. The problem did not arise here as in France, Belgium or Denmark, for a few departments or even smaller territories, in consolidated countries where there was not even a problem of immediate recoding of all legislation. The territory of the country had doubled, and the legislations of the new provinces represented different legal systems from the one to which the legislation of old Romania belonged. A common element, however, linked all these legislations, applied at that time on the territory of the Romanian state, and namely their capitalist-bourgeois essence, which made them more similar to each other than the non-essential differences discovered by contemporaries, due in part to different influences (French, respectively German) or mentalities (rationalist, respectively casuistry) that underlie them.

In the work of legislative unification aimed at ensuring the social progress and legal security, the Romanians did not resort, once again proving their humanitarian spirit, to the method of imposing their own institutions, but preferred that the unification laws arising from the right of sovereignty be gradually introduced in application. The first decree of the Governing Council of Transylvania in 1919 provided, in art. 1, that the old laws, ordinances, regulations and legal statutes prior to the Union remain in force provisionally until other provisions “in the interest of public order and to ensure legal continuity”; similar measures were taken in Romania by the decree of law no. 3475 of December 18, 1918, and in Bessarabia by the Decision of the Country Council of March 27, 1918, point 5 [5].

The causes that made the process of legislative unification last over time were some of an objective nature, others subjective. In the

ale dreptului; în al doilea rând, până la înființarea în 1926 a Consiliului legislativ nu a existat un organ propriu care să examineze în toată complexitatea sa unificarea în domeniul dreptului privat, unde existau simțitoare deosebiri față de vechea Românie, îndeosebi în materie de drept al familiei, succesiuni, publicitatea drepturilor reale imobiliare etc.

În ceea ce privește *cauzele subiective*, convingerea juriștilor, din diferite provincii, că sistemul lor de drept este cel mai bun, era întărită de practică, în primul rând prin siguranța dreptului creată de minuțiosul sistem al evidenței funciare existent în Transilvania și Bucovina și de care proprietarii funciari de toate categoriile erau pe deplin conștienți. La o rutină greu de înlăturat se adăugau apoi *considerente politice*, fruntașii diferitelor partide căutând să exploateze în interes propriu anumite situații locale, îndeosebi cele legate de sistemul proprietății funciare și transmisiunea imobiliară.

Divergențe existau și în privința *spiritului* în care trebuia făcută unificarea legislativă. Istoricii dreptului propuneau o soluție care să pună în lumină „geniul propriu al poporului român” sau măcar o armonizare a mentalităților în spirit latin (V. Roman), în timp ce majoritatea teoreticienilor și practicienilor (G. Buzdugan, A. Gane, N. Vrăbiescu, M. Eliescu) opinau pentru „realizarea unui sistem juridic care să țină seama de ultimele date ale științei dreptului” [6].

În privința *metodei* de unificare legislativă, Comisia ministerială formată în 1920 din magistrați și juriști a optat pentru revizuirea codurilor, idee exprimată de art.137 din Constituția din 1923. În Consiliul legislativ organizat prin Legea nr. 20 din 26 februarie 1925, *două metode principale* s-au ciocnit ireductibil: a) unificarea imediată prin extinderea legislației vechiului regat, ceea ce presupunea, implicit, o grabnică elaborare a unor noi coduri, soluție preconizată de magistrați (A. Rădulescu, C. Hamangiu, prof. C. M Sipsom) și b) menținerea pluralismului regional până la codificarea unificatoare pe baze noi, care să țină seama de tot ce era superior și valabil în dreptul noilor provincii și de cuceririle dreptului comparat, opinie susținută cu precădere de teoreticienii

category of objective causes we can mention: the priority of the restructuring of the entire state (administrative, financial, criminal, agrarian organization, etc.) over the unification of different branches of law; secondly, until the establishment of the Legislative Council in 1926, there was no body of its own to examine in all its complexity the unification in the field of private law, where there were significant differences from old Romania, especially in matters of family law, advertising of real estate rights, etc.

With regard to subjective cases, the belief of jurists in various provinces that their legal system is the best was strengthened by practice, first of all through the legal certainty created by the meticulous system of land records existing in Transylvania and Bukovina and of which landowners of all categories were fully aware. Political considerations were then added to a routine that was difficult to remove, with leaders of various parties seeking to exploit certain local situations in their own interest, especially those related to the land ownership system and real estate transfer.

Divergences also existed in the spirit of legislative unification. Historians of law proposed a solution that would shed light on “the genius of the Romanian people” or at least a harmonization of mentalities in the Latin spirit (V. Roman), while most theorists and practitioners (G. Buzdugan, A. Gane, N. Vrăbiescu, M. Eliescu) opted for “the realization of a legal system that takes into account the latest data of the science of law” [6].

Regarding the method of legislative unification, the ministerial commission formed in 1920 by magistrates and jurists opted for the revision of the codes, an idea expressed by art.137 of the Constitution (1923). In the Legislative Council organized by Law no. 20 of February 26, 1925, two main methods collided irreducibly: a) immediate unification by extending the legislation of the old kingdom, which implied, implicitly, a rapid elaboration of new codes, a solution envisaged by magistrates (A. Radulescu, C. Hamangiu, prof. C. M Sipsom) and b) maintaining regional pluralism until the unifying codification on new bases, which should take into account everything that was superior and valid in the law of the new

dreptului și avocați (A. Oteteleşeanu, A. Gane, St. Laday, M. Eliescu, I. Micescu etc.). Până la urmă, dându-se prioritate dispozițiilor constituționale, ideea *revizuirii* a triumfat în materie penală, în timp ce în celelalte domenii s-a procedat pe calea *extinderii* (Legea nr.36 din 1928 pentru Basarabia, Legea nr.478 din 1938 pentru Bucovina și Legea nr.389 din 1943 pentru Transilvania).

Prin Decretul Legii din 10 aprilie și 13-19 decembrie 1918, organizarea statului a funcționat în mod tacit potrivit Constituției din 1866, anumite excepții fiind prevăzute în aceste decrete până la punerea în vigoare a unei noi Constituții. În fapt, *unificarea prin extinderea expresă a unor legi* a continuat și după apariția noii Constituții din 1923. Astfel, Codul silvic din 8 aprilie 1910, cu modificările ulterioare, a fost extins la 17 iunie 1923 pe întreg teritoriul țării; Legea din 11 aprilie 1928 pentru extinderea cap. VII, art.59-69 din Legea asupra burselor de comerț pe întreg teritoriul țării și modificarea unor dispoziții privitoare la aplicarea acestui capitol făcea același lucru cu legislația în materie din 14 iunie 1913, cu modificările ulterioare din 1918 și 1921. Ca urmare a unificării organizării judecătorești (Legea din 26 iunie 1924), s-au extins asupra noilor provincii o parte din dispozițiile Codului de procedură penală român. Unificarea organizării învățământului s-a realizat extinzându-se, în noile teritorii, o bună parte din dispozițiile din vechea Românie privitoare la organizarea învățământului secundar și superior.

În alte cazuri, mai ales cele privitoare la organizarea statului, legile noi de unificare au fost în principal cele din vechea Românie, extinse pe întreg teritoriul țării, cu anumite dispoziții tranzitorii pentru noile provincii (Legea privind organizarea judecătorească din 26 iunie 1924, Legea privind organizarea Curții de Casație din 20 decembrie 1925, cu modificările ulterioare), stabilindu-se o unitate de jurisprudență, ceea ce era esențial pentru realizarea unificării juridice; Legea din 12 februarie 1923 a unificat normele de organizare a corpului de avocați, iar organizarea administrativă a țării a fost făcută prin Legea din 14 iunie 1923, numită „Pentru unificarea administrativă”.

provinces and the conquests of comparative law, an opinion supported mainly by theorists of law and lawyers (A. Oteteleşeanu, A. Gane, St. Laday, M. Eliescu, I. Micescu, etc). In the end, giving priority to constitutional provisions, the idea of revision prevailed in criminal matters, while in other areas it was extended (Law no. 36 of 1928 for Bessarabia, Law no. 478 of 1938 for Bukovina and Law no. 389 of 1943 for Transylvania).

By the Decree of the Law of April 10 and December 13-19, 1918, the organization of the state functioned tacitly according to the Constitution of 1866, certain exceptions being provided in these decrees until the entry into force of a new Constitution. In fact, unification through the express extension of some laws continued even after the appearance of the new Constitution of 1923. Thus, the Forestry Code of April 8, 1910, with subsequent amendments, was extended on June 17, 1923 throughout the country; the Law of April 11, 1928 for the extension of chap. VII, art. 59 - 69 of the Law on Trade Exchanges throughout the country and the amendment of some provisions regarding the application of this chapter did the same with the relevant legislation of June 14, 1913, with subsequent amendments of 1918 and 1921. As a result of the unification of the judicial organization (Law of June 26, 1924), part of the provisions of the Romanian Code of Criminal Procedure was extended to the new provinces. The unification of the organization of education was achieved by extending, in the new territories, a large part of the provisions of old Romania regarding the organization of secondary and higher education.

In other cases, especially those concerning the organization of the state, the new laws of unification were mainly those of old Romania, extended throughout the country, with certain transitional provisions for the new provinces (Law on the organization of the judiciary of June 26, 1924, Law on the organization of the Court of Cassation of December 20, 1925, with subsequent amendments), establishing a unit of jurisprudence, which was essential for the achievement of legal unification; The law of February 12, 1923 unified the rules of organization of the bar, and the administrative organization of the country was made by the law of

Operația aceasta, ce comporta o bună cunoaștere a situației locale, a fost făcută uneori în grabă, din motive politice, cum a fost, de pildă, cazul cu extinderea Legii miniere din vechea Românie, ce corespundea specificului exploatărilor petroliere și în Transilvania, fără a se ține seama de specificul exploatărilor aurifere de aici, în primul caz comasările făcându-se în funcție de situația de la suprafață, pentru a se putea extinde sondele, în timp ce la exploatarea aurifere se pătrundea lateral prin subsol. Tot astfel, prin aplicarea nediferențiată a Codului comercial și în Transilvania, s-a pierdut din vedere existența aici a unor asociații miniere pe cuxe, cu participarea nu la capital, ci la beneficii; obligativitatea transformării acestora în societăți anonime a dus la substituirea lor cu societăți pe acțiuni cu participare la capital, schimbându-se astfel natura lor juridică[7].

Constituția din 1923, ținând seama de experiența în materie de unificare legislativă în țări ca Germania, Elveția sau Brazilia, recomandă, în art.137, *revizuirea* întregii legislații aplicabile pe teritoriul țării în vederea unificării ei și punerii de acord cu dispozițiile constituționale, până atunci menținându-se în vigoare legile existente și fiind desființate numai regulile contrare noii Constituții, urmând ca ulterior și celelalte să fie adaptate la nevoile și aspirațiile naționale.

a) *Legi de unificare*. Chiar înainte de apariția Constituției, se înfăptuise, prin mai multe legi, *reforma agrară* pe tot întinsul țării. O primă expropriere avusese loc în 1918 (prin Dispoziția Legii nr.3697), completată prin legile din 13 martie 1920 și 17 iulie 1921, iar prin două legi din 30 iulie 1921 s-a înfăptuit exproprierea și în provinciile din vestul și nordul țării, concepțiile ce au prezidat reforma fiind aceleași în toate cazurile și variind numai unele dispoziții de detaliu. Pe baza Constituției din 1923 s-au elaborat în anii următori numeroase legi de unificare, atât în domeniul dreptului public, cât și în acela al dreptului privat.

b) *Opera de codificare unificatoare*, la care se referă și art. 137 din Constituție, consta în revizuirea prin unificare a marilor coduri: penal, de procedură penală, civil, de procedură civilă și comercial. După aproape 19 ani de la

June 14, 1923, called "For administrative unification."

This operation, which involved a good knowledge of the local situation, was sometimes done in a hurry, for political reasons, as was the case, for example, with the extension of the Mining Law in old Romania, which corresponded to the specifics of oil exploitation in Transylvania, without taking into account the specifics of the gold mines here, in the first case the mergers were made according to the situation on the surface, in order to extend the wells, while the gold mines penetrated laterally through the basement. Likewise, through the undifferentiated application of the Commercial Code in Transylvania, the existence of mining associations here has been lost sight of, with participation not in capital, but in profits; the obligation to transform them into joint - stock companies made it possible to replace them with joint stock companies with a shareholding, thus changing their legal nature [7].

The 1923 Constitution, taking into account the experience of legislative unification in countries such as Germany, Switzerland or Brazil, recommends, in art.137, the revision of the entire legislation applicable on the territory of the country in order to unify it and bring it in line with the constitutional provisions, until then, the existing laws were maintained in force and only the rules contrary to the new Constitution were abolished, and the others would later be adapted to national needs and aspirations.

a) *Unification laws*. Even before the publication of the Constitution, by several laws, the agrarian reform had been carried out throughout the country. A first expropriation took place in 1918 (by the Provision of Law no. 3697), supplemented by the laws of March 13, 1920 and July 17, 1921, and by two laws of July 30, 1921 the expropriation was carried out in the western and northern provinces of the country, the conceptions that presided over the reform being the same in all cases and varying only some provisions of detail. On the basis of the Constitution of 1923, numerous unification laws were drafted in the following years, both in the field of public law and in that of private law.

b) *The unifying codification work*, to which art. 137 of the Constitution refers, consists in the revision by unification of the great

Unire, s-au pus în aplicare Codul penal și cel de procedură penală, publicate la 18 și respectiv 19 mai 1936; ele au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1937, realizând unificarea legislației penale și fiind urmate, la 20 mai 1937 de Codul justiției militare unificat.

Opera de unificare desfășurându-se într-un ritm prea lent, s-a simțit nevoia să se recurgă la metoda *extinderii în bloc* a unei importante părți a legislației din vechea Românie în unele provincii ale țării ce erau încă guvernate de legiuri străine. Așa s-a procedat prin Legea nr. 36 din 4 aprilie 1928 ce a extins de la 1 iunie în Basarabia, pe lângă dispozițiile introduse până atunci în vederea unificării – Codul civil, Codul de procedură civilă și Regulamentul pentru facerea și executarea hotărânicilor, rânduielele de procedură cuprinse în Codul comercial, precum și regulamentele lui, Legea asupra drepturilor proprietarilor rezultând din contractele de închiriere și arendare, Legea pentru judecătoriile de ocoale și Regulamentul ei, Legea pentru autentificarea actelor. Se mențineau însă în vigoare dispozițiile din legile locale referitoare la capacitatea femeii măritate, căutarea paternității, dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor, drepturile copiilor naturali și ale părinților lor, considerate ca fiind superioare celor din vechea Românie. Prin dispoziții tranzitorii, s-a reglementat situația notarilor publici existenți, instituția fiind desființată prin lege, dar cu respectarea drepturilor celor în funcțiune. Zece ani mai târziu, la 1 octombrie 1938, o măsură similară a fost luată și pentru Bucovina, prin extindere, cu excepția cărților funciare ce au fost transformate în simple registre de publicitate. Notarii publici aveau aici o competență mai restrânsă decât cei din Basarabia.

În Transilvania continuau să existe trei regimuri deosebite în materie de carte funciară și două regimuri distincte în ce privește dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor.

La 15 septembrie 1943 s-a desăvârșit unificarea legislativă și în Transilvania, prin *extinderea cu unele dispoziții tranzitorii* (privitoare în materie civilă la tutelă, interdicție, drepturile soțului supraviețuitor, notari publici, procedura succesorală, cărțile funciare) a legislației civile și comerciale din vechea Românie,

codes: criminal, of criminal procedure, civil, of civil procedure and commercial. After almost 19 years since the Union, the Criminal and Criminal Procedure Codes were implemented, published on May 18 and 19, respectively, 1936, they entered into force on January 1, 1937, unifying the criminal legislation and being followed on May 20, 1937 by the Unified Code of Military Justice.

As the unification work was proceeding at a too slow pace, the need was felt to resort to the method of extending in bulk an important part of the legislation of old Romania in some provinces of the country which were still governed by foreign legislation. This was done by Law no. 36 of April 4, 1928, which extended from June 1 in Bessarabia, in addition to the provisions introduced until then for the purpose of unification - the Civil Code, the Code of Civil Procedure and the Regulation for the making and execution of judgments, the rules of procedure contained in the Commercial Code, as well as its regulations, the Law on the rights of owners resulting from the lease agreements, the Law for School Courts and its Regulations, the Law for the Authentication of Documents. However, the provisions of the local laws regarding the capacity of the married woman, the search for paternity, the right of inheritance of the surviving spouse, the rights of natural children and their parents, considered superior to those in old Romania, remained in force. By transitional provisions, the situation of the existing public notaries was regulated, the institution being abolished by law, but with respect for the rights of those in office. Ten years later, on October 1, 1938, a similar measure was taken for Bukovina, by extension, except for land books which were transformed into simple advertising registers. Public notaries had less jurisdiction here than those in Bessarabia.

In Transylvania, there are still three distinct regimes in terms of land book and two distinct regimes regarding the right of inheritance of the surviving spouse.

On September 15, 1943, the legislative unification was completed in Transylvania, by extending with some transitional provisions (regarding civil guardianship, interdiction, the rights of the surviving spouse, public notaries, succession procedure, land books) of the civil and com-

ca la 31 martie 1945 să se procedeze la fel și în nordul Transilvaniei revenit României.

În aceste condiții lua sfârșit un proces desfășurat de veacuri de poporul român la nivelul cutumelor și al pravilelor ce făceau abstracție de vremelnicele hotare politice, legiuitorul modern găsiind calea realizării definitive a unificării suprastructurii juridice a poporului român[8].

Concluzie. Menționăm că România de la 1918, realizată din punct de vedere național, trebuia să adapteze la un cadru comun profilul istoric, demografic, economic, politico-administrativ și social diferite regiuni ieșite de sub regimuri politice diferite, cu tradiții și realități deosebite. Odată cu integrarea provinciilor, România și-a continuat drumul firesc al modernizării pe toate planurile, demarat în a doua jumătate a sec. XIX. De data aceasta țara se prezenta într-o nouă față, având un nou suflu, cu un potențial intelectual nou și cu noi aspirații. Basarabia, devenită parte integrantă a statului român, a devenit totodată obiectul, dar și subiectul acestor procese.

În perspectiva istoriei, Unirea din 1918 și confirmarea ei prin hotărârile Conferinței de pace de la Paris au evidențiat faptul că România nu a făcut parte din rândul profitorilor unei păci realizate prin bunăvoința învingătorilor sau a câștigurilor aduse de hazardul biruinței într-un război, ci au fost expresia vie, dinamică a națiunii române, a aspirațiilor de veacuri ale unui popor hotărât să trăiască unit, liber și independent pe pământul strămoșesc.

Înfăptuirea României Mari a avut o înrăurire pozitivă asupra întregului curs istoric al poporului român, fiind, totodată, un act de o importanță covârșitoare în afirmarea României pe arena internațională ca un stat unitar, suveran și independent, animat de dorința menținerii *statu-quo*-ului teritorial, a păcii și colaborării între popoare. Ea a deschis calea unor profunde și înnoitoare transformări în cadrul societății românești, fiind factorul stimulativ al dezvoltării economice, al schimbării raporturilor sociale, al lărgirii cadrului de manifestare a vieții politice, al progresului științei, culturii și învățământului românesc în perioada interbelică.

mercial legislation of old Romania, that on March 31, 1945, the same thing was done in northern Transylvania, which was returned to Romania.

Under these conditions, a process carried out for centuries by the Romanian people at the level of customs and rules that disregarded the temporary political borders ended, the modern legislator finding the way to achieve the final unification of the legal superstructure of the Romanian people [8].

Conclusion. In conclusion, we mention that Romania from 1918, made from a national point of view, had to adapt to a common framework the historical, demographic, economic, political-administrative and social profile of different regions from different political regimes, with special traditions and realities. With the integration of the provinces, Romania continued its natural path of modernization on all levels, started in the second half of the XIXth century. This time the country presented itself in a new light, with a new breath, with new intellectual potential and new aspirations. Basarabia, which became an integral part of the Romanian state, also became the object and subject of these processes.

In the perspective of history, the Union of 1918 and its confirmation by the decisions of the Paris Peace Conference highlighted the fact that Romania was not among the beneficiaries of a peace achieved through the goodwill of the victors or the gains brought by the chance of victory in a war, but it was the living, dynamic expression of the Romanian nation, of the centuries-old aspirations of a people determined to live united, free and independent on the ancestral land.

The accomplishment of Greater Romania had a positive impact on the entire historical course of the Romanian people, being, at the same time, an act of overwhelming importance in Romania's assertion on the international arena as a unitary, sovereign and independent state, animated by the desire to maintain the territorial status quo, of peace and cooperation between peoples. It paved the way for profound and innovative transformations in the Romanian's society, being the stimulating factor of economic development, change of social relations, broadening the framework for the manifestation of political life, the progress of Romanian science, culture and education in the interwar period.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Iu. Colesnic. *Generația Unirii*. Chișinău: Ed. Museum. 2004, p.7.
2. E. Popescu. *Din istoria politică a României. Constituția din 1923*. București. 1983. p. 238
3. A. Deac. *Caracterul constituant, plebiscitar al Marii Adunări Naționale de la Alba-Iulia din 1 decembrie 1918*. În: *Contribuții*. p. 9-26.
4. M. Mușat. *Confirmarea internațională*. București. p. 27- 42.
5. C. Negrea. *Legiuirile civile locale rămase în vigoare după extinderea legislației civile a Vechiului Regat*. Cluj. 1946.
6. Al. Oteteleșeanu. *Studiu critic asupra proiectului de lege intitulat Codul obligațiilor și contractelor*. București. 1931. p. 13.
7. Al. Herlea. *În jurul regimului minier*. Orăștie. 1936.
8. Al. Oteteleșeanu. *Unitatea conștiinței naționale prin întărirea ideii de drept*. București. 1922.

Despre autor:

Liliana CREANGĂ

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept public și securitate a frontierei”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM
e-mail: creanga_liliana@gmail.ru*

About author:

Liliana CREANGĂ

*PhD, Associate Professor,
“Public Law and Border Security” Chair,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: creanga_liliana@gmail.ru*

**REFLECȚII PRIVIND IMPORTANȚA
ȘI CONȚINUTUL SARCINILOR
ACTIVITĂȚII SPECIALE DE
INVESTIGAȚII PREVĂZUTE ÎN ART. 2
AL LEGII NR. 59/2012
AL REPUBLICII MOLDOVA***

Boris GLAVAN,
doctor în drept, conferențiar universitar

**REFLECTIONS ON THE IMPORTANCE
AND CONTENT OF THE TASKS OF THE
SPECIAL INVESTIGATION ACTIVITY
PROVIDED FOR IN ARTICLE 2 OF THE
LAW NO.59/2012 OF THE REPUBLIC
OF MOLDOVA***

Boris GLAVAN,
PhD, associate professor

Lucrarea este consacrată unui domeniu de cercetare foarte sensibil și totodată cu un potențial extrem de valoros în ceea ce privește protejarea și asigurarea valorilor constituționale (viața și sănătatea persoanei, securitatea cetățeanului și a statului, ordinea publică, drepturile și interesele legitime ale omului) prin aplicarea netransparentă a unui set de instrumente juridice specifice, fiind vorba despre activitatea specială de investigație. Realizarea acestui scop important asumat de către stat implică o totalitate de sarcini, îndeplinirea cărora este încredințată subdiviziunilor specializate ale Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat și Administrației Naționale a Penitenciarelor. Succesul în activitatea serviciilor specializate în vederea realizării atribuțiilor stabilite depinde, întâi de toate, de înțelegerea conținutului informațional al sarcinilor ce le revin. În cele ce urmează vom discuta anume despre importanța și conținutul acestui gen de sarcini prevăzute în art.2 al Legii nr.59/2012.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, sarcini ale activității speciale de investigații, ofițer de investigații.

The paper is dedicated to a very sensitive field of research and, at the same time, with an extremely valuable potential in terms of protecting and ensuring constitutional values (life and health of the person, security of the citizen and the state, public order, human rights and legitimate interests) by the non-transparent application of a set of specific legal instruments, being about the special investigation activity. Achieving this important goal assumed by the state involves a totality of tasks which are entrusted to the specialized subdivisions of the Ministry of Internal Affairs, Ministry of Defense, National Anticorruption Center, Intelligence and Security Service, State Protection and Guard Service, Customs Service, State Tax Service and the National Administration of Penitentiaries. The success in the activity of the specialized services in order to accomplish the established attributions depends, first of all, on the understanding of the informational content of the tasks incumbent on them. In the following we will discuss the importance and content of this type of tasks provided in Article 2 of Law no. 59/2012.

Keywords: special investigation activity, special investigation measures, tasks of the special investigation activity, investigation officer.

Introducere. Activitatea specială de investigații este o ramură de drept în formare în jurul căreia se poartă discuții aprinse atât printre teoreticieni, cât și printre practicieni. De cele mai multe ori, discuțiile devin foarte controver-

Introduction. The special investigation activity is a branch of law in formation around which heated discussions are held among both theorists and practitioners. Most of the time, the discussions become very controversial and

*Articolul este elaborat în cadrul Proiectului de cercetare „Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept”, cifrul 22.00208.8007.07/PD I, susținut din bugetul de stat.

The article was elaborated within the Research Project “Conceptual Approaches Regarding the Special Activity of Investigations under the Rule of Law”, number 22.00208.8007.07 / PD I, supported from the state budget.

sate și s-ar părea că nu mai au sfârșit. Motive pentru lipsă de consens sunt multe sau poate chiar foarte multe. De la folosirea acelorași termeni, dar cu sens diferit, până la idei care subminează autonomia și chiar existența activității speciale ca ramură de drept. În teoria și în practica judiciară activitatea specială de investigații este privită strict prin prisma combaterii criminalității, apreciindu-i în acest fel doar funcția de asigurare a procesului penal, fără a lua în calcul faptul că pe lângă această funcție activitatea specială de investigații îndeplinește și altele, nu mai puțin importante ce rezultă din conținutul sarcinilor care-i revin, fiind vorba de asigurarea securității cetățenilor care respectă legea, precum și de asigurarea securității statului prin relevarea și înlăturarea amenințărilor corespunzătoare. Lipsa de claritate privind conținutul sarcinilor atribuite activității speciale de investigații are ca efect nu doar diminuarea potențialului de asigurare a securității cetățeanului onest și a statului, ci și diminuarea potențialului de combatere a criminalității și asigurare a procesului penal în general. În cele ce urmează se va încerca explicarea structurii sistemului de sarcini prevăzute în art.2 al Legii nr.59/2012, elucidarea raportului dintre acestea, precum și descoperirea conținutului fiecărei sarcini aparte.

Metodologia studiului cuprinde metodele tradiționale de cercetare: logică, analiză și sinteză, deducție și inducție, observație și comparație. În baza analizei legislației naționale, a literaturii de specialitate și a propriei experiențe sunt formulate concluziile pertinente.

Rezultate obținute și discuții. Întreg spectrul de sarcini ale activității speciale de investigații, de îndeplinirea cărora este legată realizarea scopului de asigurare și protecție a valorilor constituționale (viața și sănătatea persoanei, securitatea cetățeanului și a statului, ordinea publică, drepturile și interesele legitime ale omului)[1, p.168], este prevăzut în art.2 al Legii nr.59/2012:

1. relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracțiunilor și identificarea persoanelor care le organizează și/sau le comit;
2. descoperirea și cercetarea infracțiunilor;
3. căutarea persoanelor dispărute fără urmă ori a celor care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată ori se eschivează de la executarea pedepsei;
4. depistarea bunurilor provenite din

it would seem that they are not over. The reasons for the lack of consensus are many or they could even be much more, from using the same terms but with a different meaning to ideas that undermine autonomy and even the existence of special activity as a branch of law. In theory, but also in judicial practice, the special investigation activity is strictly viewed in terms of combating crime, thus appreciating only the function of ensuring the criminal process, without taking into account the fact that in addition to this function the special investigation activity also fulfills others no less important resulting from the content of its tasks, it is about ensuring the security of law-abiding citizens, as well as to ensure the security of the state by revealing and removing the appropriate threats. The lack of clarity on the content of the tasks assigned to the special investigation activity has the effect not only of diminishing the potential to ensure the security of the honest citizen and the state, but also of diminishing the potential to fight crime and ensure the criminal process in general. In the following we will try to explain the structure of the task system provided in art. 2 of Law no. 59/2012, to elucidate the relationship between them, as well as to discover the content of each separate task.

The study methodology includes traditional research methods: logic, analysis and synthesis, deduction and induction, observation and comparison. Based on the analysis of the national legislation, the specialized literature and one's own experience, the relevant conclusions are formulated.

Results obtained and discussions. The whole spectrum of tasks of the special investigation activity, the fulfillment of which is related to the achievement of the purpose of ensuring and protecting constitutional values (life and health of the person, security of the citizen and the state, public order, human rights and legitimate interests) [1, p .168], is provided in art.2 of Law no.59 / 2012:

1. Detecting criminal attacks, preventing, stopping crimes and identifying the persons who organize and / or commit them;
2. Discovery and investigation of crimes;
3. The search for missing persons or those who are hiding from the criminal inves-

activități ilegale și colectarea probelor privind aceste bunuri;

5. colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului.

O privire de ansamblu a acestor sarcini ne oferă posibilitatea să înțelegem că ele sunt așezate într-o anumită ordine logică și sunt sistematizate în grupuri în funcție de anumite criterii care privesc succesiunea, semnificația și singularitatea lor. Toate sarcinile activității speciale de investigații sunt interconectate și interdependente în același timp. Fiecare sarcină dispune de autonomie și are propriul conținut, determinat fiind de modalitatea și semnificația juridică de soluționare a unui anumit gen de probleme.

De observat că obiectul de cercetare nu cuprinde doar cinci sarcini, cum s-ar părea la prima vedere, dar cinci grupe de sarcini, fiecare grupă fiind specifică și având propriile trăsături.

Prima grupă de sarcini este alcătuită din totalitatea acțiunilor de reacție ale serviciilor specializate la mecanismul actului infracțional în faza preinfracțională ce cuprinde lanțul verigilor de până la comiterea de facto a infracțiunii.

Grupa a doua de sarcini cuprinde activitățile de ripostă ale serviciilor specializate care au loc în faza postinfracțională, adică la etapa de după comiterea infracțiunii. Aici sunt concentrate acțiunile de identificare a persoanei care a comis infracțiunea și stabilirea tuturor circumstanțelor legate de *modus operandi*.

Următoarea grupă de sarcini întrunește acțiunile de căutare a persoanelor care au comis infracțiunea și a căror identitate este deja cunoscută, dar care se eschivează de la urmărirea penală ori de la executarea pedepsei. Tot aici sunt concentrate și activitățile de căutare a persoanelor dispărute fără urmă.

Cea de a patra grupă de sarcini cuprinde acțiunile de depistare a bunurilor provenite din activități ilegale.

Ultima grupă de sarcini, dar nu și ultima ca importanță, cuprinde acțiuni de relevare a amenințărilor la adresa securității statului.

În general, vorbind de importanța sarcinilor, trebuie menționat faptul că fiecare este importantă în felul său și are propria contribuție la atingerea scopului activității speciale de investigații. Nerealizarea unei sarcini echivalează cu nerealizarea deplină a scopului propus.

tigation bodies or the court or are evading the execution of the sentence;

4. Detecting goods from illegal activities and collecting evidence on these goods;

5. Collecting information about possible events and / or actions that could endanger the security of the state.

An overview of these tasks gives us the opportunity to understand that they are arranged in a certain logical order and are systematized in groups according to certain criteria regarding their succession, significance and uniqueness. All tasks of the special investigation activity are interconnected and interdependent at the same time. Each task has its own autonomy and has its own content, determined by the way and legal significance of solving a certain type of problem.

It should be noted that the object of research does not include only five tasks, as it would seem at first sight, but five groups of tasks, each group being specific and having its own features.

The first group of tasks consists of all the reactions of the specialized services to the mechanism of the criminal act in the pre-criminal phase, which includes the chain of links up to the *de facto* commission of the crime.

The second group of tasks includes the response activities of the specialized services that take place in the post-criminal phase, i.e. at the stage after the commission of the crime. Here are concentrated the actions of identifying the person who committed the crime and establishing all the circumstances related to the *modus operandi*.

The following task force brings together the search for the perpetrators of the crime and whose identity is already known but which avoids criminal prosecution or the execution of the sentence. The search for missing persons is also concentrated here.

The fourth group of tasks includes actions to detect assets arising from illegal activities.

The last group of tasks, but not the least in importance, includes actions to reveal threats to state security.

Generally speaking about the importance of tasks, it should be noted that each task is important in its own way and has its own contri-

La drept vorbind, astăzi legislația națională pune accent pe realizarea celei de a doua grupe de sarcini, focalizând potențialul activității speciale de investigații mai mult spre descoperirea și cercetarea infracțiunilor, decât spre îndeplinirea celorlalte sarcini[2]. Această situație se înscrie perfect în opera politicii penale axate pe caracterul represiv de reglementare a raporturilor sociale de conflict, ceea ce a și focalizat atenția spre realizarea sarcinilor postdelictum ale activității speciale de investigații. De observat că politica penală occidentală, cel puțin din ultima perioadă, acordă mai multă atenție măsurilor de prevenire a criminalității, decât măsurilor de reprimare. Tot mai multă lume începe să înțeleagă că este mai convenabil și mai econom să prevenim infracțiunile și să înlăturăm pericolele care amenință securitatea cetățeanului și a statului, decât să luptăm cu consecințele care nu de puține ori sunt foarte mari și irecuperabile.

Așadar, **prima grupă** cuprinde trei sarcini distincte și totodată consecutive:

- *relevarea atentatelor criminale;*
- *prevenirea infracțiunilor;*
- *curmarea infracțiunilor.*

Fiecare dintre aceste sarcini presupune și *identificarea persoanelor care le organizează și/sau le comit.*

Pentru înțelegerea rațiunii legiuitorului la alcătuirea acestei grupe, precum și a următoarelor grupe de sarcini este indicat să ne reamintim anumite detalii legate de mecanismul actului infracțional. Mai cu seamă, acesta se observă în infracțiunile comise cu premeditare, adică atunci când infracțiunea a fost în mod conștient planificată de subiectul infracțiunii, înainte să intervină momentul realizării intenției criminale[3, p.173-195; 4, p.59].

Din punct de vedere criminologic, mecanismul unei infracțiuni premeditate în forma sa cea mai completă include trei verigi principale:

- 1) motivarea infracțiunii;
- 2) luarea deciziei și planificarea acțiunilor infracționale;
- 3) săvârșirea infracțiunii și survenirea consecințelor social-periculoase.

Prima verigă, motivația, decurge ca un impuls nervos intern, ca o forță lăuntrică a organismului uman și acționează sub influența necesității. Să ne amintim de puterea de influență a necesităților vitale ale omului: foamea, setea, somnul, sexualitatea. Unii oameni

contribuie la atingerea scopului activității speciale de investigații. Eșecul în realizarea unei sarcini este echivalent cu eșecul în atingerea scopului.

Frankly speaking, today the national legislation emphasizes the accomplishment of the second group of tasks, mostly focusing the potential of the special investigation activity on the discovery and investigation of crimes than on the fulfillment of other tasks [2]. This situation is perfectly in line with the work of the criminal policy focused on the repressive nature of the regulation of social relations of conflict, which focused its attention on the accomplishment of the post-crime tasks of the special investigation activity. It should be noted that Western criminal policy, at least in recent times, has paid more attention to crime prevention measures than to crackdowns. More and more people are beginning to understand that it is more convenient and economical to prevent crime and remove the dangers that threaten the security of the citizen and the state than to fight the consequences that are often very large and irretrievable.

The **first group** therefore comprises three distinct and at the same time consecutive tasks:

- *detection of criminal encroachments;*
- *crime prevention;*
- *cessation of crimes.*

Each of these tasks also involves identifying the persons who organize and/or commit them.

In order to understand the reason of the legislator in composing this, as well as the next group of tasks, it is advisable to remember certain details related to the mechanism of the criminal act. In particular, it is observed in premeditated crimes, i.e. when the crime was consciously planned by the subject of the crime before the moment of realization of the criminal intent [3, p.173-195; 4, p.59].

From a criminological point of view, the mechanism of a premeditated offence in its most complete form includes three main links:

- 1) Motivation of the crime;
- 2) Decision making and planning of criminal actions;
- 3) Committing the crime and occurring the social-dangerous consequences.

își pot tempera necesitățile, în timp ce alții sunt gata să omoare pe altcineva pentru o fărâmă de pâine, doar pentru a-și potoli foamea.

Motivația în cea de-a doua verigă a mecanismului comportamentului infracțional se concretizează într-un plan de comitere a unei infracțiuni. Subiectul determină scopurile și obiectele imediate ale acțiunilor sale, precum și mijloacele, locul și timpul săvârșirii acțiunilor și ia deciziile corespunzătoare. În această etapă, influența factorilor externi este și mai vizibilă. Pot fi atât de puternice, încât să schimbe intențiile criminale în favoarea celor legale.

A treia verigă constă în săvârșirea directă a unei infracțiuni. Această verigă cuprinde atât acțiunile, precum și inacțiunile penale ale unei persoane, cât și survenirea rezultatului penal. Aici, comportamentul criminal coincide cu infracțiunea ca fapt extern al unei acțiuni periculoase și ilegale din punct de vedere social [5, p.36].

Analiza conținutului și caracteristicilor de funcționare a mecanismului comportamentului infracțional individual prezintă interes, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic. În termeni științifici, analiza este importantă pentru că descoperă trăsăturile de personalitate ale infractorului și acele aspecte ale mediului social care formează cauzele și condițiile ce contribuie la comiterea infracțiunilor. În termeni practici, aceasta ajută la determinarea măsurilor care pot preveni o infracțiune, schimbarea direcției personalității infractorului [6].

Din perspectiva dreptului penal, mecanismul actului infracțional poate fi văzut prin prisma prevederilor referitoare la pregătirea și tentativa de infracțiune (art.26 și 27 CP) și prevederilor din partea specială a Codului penal. De observat că activitățile de pregătire și cele de tentativă de infracțiune au loc la etapa de până la săvârșirea de facto a infracțiunii, ceea ce corespunde celei de a doua etape a mecanismului actului infracțional – planificarea acțiunilor infracționale și luarea deciziei. Politica penală, în acest caz, este orientată spre prevenirea infracțiunilor, adică spre încurajarea făptuitorului să renunțe benevol la ideea de a comite infracțiunea, neincriminând acțiunile de dinaintea acestui moment. Problema este că nici organele statului nu întotdeauna dispun de informațiile necesare pentru a interveni și a întrerupe acțiunile preparatorii sau de tentativă. Prin urmare, legiuitorul a condiționat incrimina-

The first link, motivation, flows as an internal nerve impulse, as an inner force of the human body and acts under the influence of necessity. Let us remember the power of influence of the vital necessities of man: hunger, thirst, sleep, sexuality. Some people can temper their needs while others are ready to kill someone else for a piece of bread just to satisfy their hunger.

The motivation in the second link of the mechanism of criminal behavior is materialized in a plan to commit a crime. The subject determines the immediate aims and objects of his actions, as well as the means, place and time of the actions and makes the appropriate decisions. At this stage, the influence of external factors is even more visible. They can be so powerful as to change criminal intentions in favor of legal ones.

The third link is the direct commission of an offense. This link includes both the actions and the criminal inactions of a person, as well as the occurrence of the criminal result. Here, criminal behavior coincides with the crime as an external fact of a dangerous and socially illegal action [5, p.36].

The analysis of the content and functioning characteristics of the mechanism of individual criminal behavior is of interest, both theoretically and practically. In scientific terms, it is important because it reveals the personality traits of the offender and those aspects of the social environment that form the causes and conditions that contribute to the commission of crimes. In practical terms, it helps to determine the measures that can prevent a crime, changing the direction of the offender's personality [6].

From the perspective of criminal law, the mechanism of the criminal act can be seen in the light of the provisions regarding the preparation and attempted crime (art. 26 and 27 of the Criminal Code) and the provisions of the special part of the Criminal Code. It should be noted that the activities of preparation and attempted crime take place at the stage until the *de facto* commission of the crime, which corresponds to the second stage of the mechanism of the criminal act - planning criminal actions and decision making. Criminal policy, in this case, is

rea acțiunilor de pregătire și tentativă în funcție de factorul intern sau extern care a dus la întreruperea respectivelor acțiuni, inclusiv inacțiuni (în continuare va fi folosit cuvântul *acțiuni*). Atunci când întreruperea acțiunilor de pregătire și tentativă este determinată de propria voință a făptuitorului, asemenea acțiuni nu vor fi incriminate, dar dacă ele vor fi întrerupte din alte cauze care nu depind de voința făptuitorului, reținerea persoanei de exemplu, atunci astfel de acțiuni vor fi considerate infracțiuni formale.

Desigur că statul, în calitatea sa de garant al valorilor constituționale, este obligat să întreprindă toate măsurile necesare pentru prevenirea și curmarea infracțiunilor. Ar fi prea puțin ca prevenirea infracțiunilor să se reducă doar la încurajarea făptuitorilor să renunțe benevol la săvârșirea infracțiunilor, deși și această măsură de prevenire este foarte importantă. Totuși, crearea organelor competente menite să intervină la etapa preinfracțională și să nu admită comiterea infracțiunii este o formă de prevenire mult mai eficientă. Dar și mai important este ca aceste organe să dispună de instrumentarul juridic adecvat pentru culegerea operativă a informațiilor necesare ce le-ar permite să intervină la momentul oportun și să nu admită comiterea infracțiunilor. Acestei ordini de idei se înscriu sarcinile activității speciale de investigații din prima grupă: relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracțiunilor și identificarea persoanelor care le organizează și/sau le comit.

1.1 Relevarea atentatelor criminale ca sarcină independentă în cadrul activității speciale de investigații implică stabilirea, în primul rând, a acelor acțiuni a mecanismului actului infracțional de până la cea de a treia verigă, adică până la comiterea infracțiunii. De obicei dorințele, motivele, scopul și chiar acțiunile preparatorii ale mecanismului actului infracțional sunt ținute în taină, iar scoaterea lor la iveală, adică relevarea lor este un proces foarte complex și consumator de timp, care necesită măiestrie și abilități profesionale privind utilizarea cu pricepere a forțelor, mijloacelor și metodelor activității speciale de investigații. În acest sens, sau mai bine zis inclusiv pentru realizarea acestei sarcini, legiuitorul a prevăzut un set de măsuri speciale de investigații, instrumente viabile de lucru în cadrul activității speciale de investigații.

aimed at preventing crime, i.e. at encouraging the perpetrator to voluntarily give up the idea of committing the crime, without incriminating the actions before this moment. The problem is that the state bodies do not always have the necessary information to intervene and interrupt the preparatory or attempted actions. Therefore, the legislator conditioned the criminalization of the preparatory and attempted actions according to the internal or external factor that led to the interruption of those actions, including inactions (the word *actions* will be used below). When the interruption of the preparatory and attempted actions is determined by the perpetrator's own will, such actions will not be incriminated, but if they are interrupted for other reasons beyond the control of the perpetrator, the detention of the person, for example, then such actions would be considered formal offenses.

Of course, the state, in its capacity as guarantor of constitutional values, is obliged to take all necessary measures to prevent and put an end to crime. It would be too little for crime prevention to be limited to encouraging perpetrators to voluntarily give up committing crimes, although this measure of prevention is also very important. However, the creation of competent bodies to intervene in the pre-crime phase and not to commit the crime is a much more effective form of crime prevention. But even more important is that these bodies have the appropriate legal instruments for the operative collection of the necessary information that would allow them to intervene at the right time and not to admit the commission of crimes. This order of ideas includes the tasks of the special investigation activity in the first group: the detection of criminal attacks, the prevention, and the cessation of crimes and the identification of the persons who organize and / or commit them.

1.1 The detection of criminal attacks as an independent task in the special investigative activity involves the establishment, first of all, of those actions of the mechanism of the criminal act up to the third link, i.e. until the commission of the crime. Usually the desires, motives, purpose and even preparatory actions of the mechanism of the criminal act are kept

Relevarea atentatelor criminale doar prin procedeele procesuale tradiționale este extrem de dificilă sau chiar imposibilă. Tocmai această împrejurare face necesară aplicarea în procesul de combatere a criminalității a întregului spectru de posibilități investigativ-operative prevăzute de legislația în vigoare.

Chiar din primii pași de legiferare a activității speciale/operative de investigații, profesorul rus E.A. Dolya a remarcat foarte corect că protecția persoanei, a societății și a statului împotriva atentatelor criminale, la comiterea cărora sunt aplicate procedee, metode și mijloace tehnice speciale, specialiști pentru pregătirea, săvârșirea și camuflarea activităților infracționale, este foarte și foarte dificilă și adesea chiar imposibilă fără utilizarea activă a potențialului activității speciale de investigații și a rezultatelor acesteia în procesul penal[7, p.3].

Influențarea asupra actului criminal în vederea stopării lui prin metodele publice și secrete ale activității speciale de investigații este o măsură absolut necesară de protecție a societății și a statului. Societatea și statul nu numai că au aprobat utilizarea unui sistem de măsuri operative de investigații împotriva persoanelor care pregătesc și comit atentate criminale, dar au obligat pe reprezentanții săi (ofițeri de investigație) să desfășoare astfel de activități[8, p.12].

Activitatea specială de investigații nu ar trebui să vizeze orice faptă ilegală, ci doar cele comise în condiții de latență. Scopurile oricărei activități determină specificul aplicării metodelor și mijloacelor de realizare a acestora. Natura latentă a actelor ilegale dictează necesitatea obiectivă de aplicare a măsurilor speciale (secrete) adecvate, fără de care este imposibil să se atingă scopul urmărit. În consecință, esența funcțională a activității speciale de investigații este determinată de sistemul de metode și mijloace conspirative.

În literatura de specialitate s-a punctat foarte corect asupra faptului că nicio altă activitate a organelor de ocrotire a normelor de drept nu are oportunități mai eficiente de relevare și prevenire a infracțiunilor premeditate, precum are activitatea specială de investigații, ceea ce-i conferă un nivel ridicat de importanță din punct de vedere social și juridic[9, p.22].

În al doilea rând, relevarea atentatelor

secret and revealing them, i.e. revealing them is a very complex and time consuming process, which requires skill and professional aptitudes in the skillful use of forces, the means and methods of the special investigation activity. In this sense, or rather also for the accomplishment of this task, the legislator provided for a set of special investigative measures, viable tools of work within the special investigative activity.

Detecting criminal attacks only through traditional procedural procedures is extremely difficult or even impossible. Precisely this circumstance makes it necessary to apply in the process of combating crime the full spectrum of investigative-operational possibilities provided by the legislation in force.

Even from the first steps of legislating the special / operative activity of investigations, the Russian professor Dolya E.A. noted very correctly that the protection of individuals, society and the state against criminal attacks, in the commission of which special procedures, methods and technical means are applied, specialists in the preparation, commissioning and camouflage of criminal activities, is very, very difficult and often impossible without active use of the potential of the special investigation activity and its results in criminal proceedings [7, p.3].

Influencing the criminal act in order to stop it through public and secret methods of special investigative activity is an absolutely necessary measure to protect society and the state. The society and the state besides the approval of the use of a system of operative measures of investigations against persons preparing and committing criminal attacks, also obliged its representatives (investigating officers) to carry out such activities [8, p.12].

The special investigative activity should not cover any illegal acts, but only those committed under latency. The aims of any activity determine the specifics of the application of the methods and means of their realization. The latent nature of illegal acts dictates the objective need to apply appropriate special (secret) measures, without which it is impossible to achieve the intended purpose. Consequently, the functional essence of the special investigative activity is determined by the system of

criminale presupune și demascarea faptelor criminale latente, despre existența cărora nu se cunoaște în baza surselor oficiale [10, p.173]. Conform estimărilor efectuate de criminologi, nivelul criminalității latente, denumită și criminalitatea neagră sau ocultă, depășește de câteva ori numărul infracțiunilor înregistrate oficial [11, p.189].

O parte considerabilă de infracțiuni rămân latente pentru că victimele, neavând încredere în autoritățile publice sau din alte motive, nu apelează după ajutor la organele de drept. O altă parte a criminalității latente este alcătuită din infracțiunile care atentează nu asupra unei persoane concrete, ci dăunează intereselor sociale sau de stat, acestea incluzând traficul de droguri, arme, substanțe explozive, multe infracțiuni în domeniul economic, etc.

Mecanismul de formare a infracționalității latente este divers, dar sarcina activității speciale de investigație constă în identificarea faptelor infracționale ascunse (latență creată prin mascarea sau distrugerea urmelor unei infracțiuni etc.); depistarea infracțiunilor latente dintre cele nedecarate de cetățeni; dezvăluirea faptelor penale care provoacă prejudicii cetățenilor, intereselor publice sau ale statului. Acestea din urmă includ traficul ilicit de droguri, arme, explozibili, multe infracțiuni economice, anumite tipuri de fraudă și altele [12, p.20-27].

Criminalitatea latentă este una dintre condițiile pentru formarea și existența îndelungată a grupurilor criminale durabile și creșterea numărului de criminali profesioniști. Anume în acest context sarcina relevării atentatelor criminale latente în procesul realizării activității speciale de investigații devine foarte actuală. Îndeplinirea acestei sarcini este corelată de punerea în aplicare a activității de căutare operativă ca una dintre tipurile activității speciale de investigație în cursul căreia are loc colectarea pro-activă a informațiilor primare despre semnele activității infracționale și a persoanelor implicate.

1.2 Prevenirea infracțiunilor este a doua sarcină din lanțul primei grupe de sarcini. Este absolut logic ca serviciile specializate de investigație îndată ce au relevat semne concrete că se pregătește o anumită infracțiune să intervină operativ în sensul prevenirii respectivei infracțiuni. În astfel de situații ofițerii de

conspiratorial methods and means.

In the literature it has been pointed out very correctly that no other activity of law enforcement bodies has more effective opportunities to detect and prevent premeditated crimes as it has the special activity of investigations, which gives it a high level of social and legal importance [9, p.22].

Secondly, the detection of criminal attacks also involves the unmasking of latent criminal acts, the existence of which is not known based on official sources [10, p.173]. According to the estimates made by criminologists, the level of latent crime, also called black or occult crime, exceeds several times the number of officially registered crimes [11, p.189].

A considerable part of the crimes remain latent because the victims do not seek the help of law enforcement agencies since they do not trust public authorities or for other reasons. Another part of latent crime consists of crimes that do not harm a specific person but harm social or state interests, including trafficking in drugs, weapons, explosives, many economic crimes, and so on.

The mechanism for forming latent crime is diverse, but the task of the special investigation activity is to identify the hidden criminal facts (latency created by masking, destroying the traces of a crime, etc.); detecting latent crimes among those not reported by citizens; disclosure of criminal acts that cause harm to citizens, public interests or the state. The latter include illicit drug trafficking, weapons, explosives, many economic crimes, certain types of fraud and others [12, p.20-27].

Latent crime is one of the conditions for the formation and long-term existence of sustainable criminal groups and an increase in the number of professional criminals. It is in this context that the task of revealing latent criminal attacks in the process of carrying out the special investigative activity becomes very topical. The fulfillment of this task is correlated with the implementation of the operational search activity as one of the types of special investigation activity during which the proactive collection of primary information about the signs of criminal activity and the persons involved takes place.

investigații trebuie să facă tot posibilul pentru a determina autorul să întrerupă activitățile criminale planificate și să abandoneze definitiv ideile criminale.

Soluționarea problemelor ce țin de prevenirea infracțiunilor trebuie considerată prioritară în raport cu alte sarcini ale activității speciale de investigații, deoarece soluționarea ei exclude necesitatea îndeplinirii următoarelor sarcini: curmarea, descoperirea și cercetarea infracțiunilor.

Importanța prevenirii infracțiunilor mai constă și în: formarea în rândul societății civile a sentimentului de siguranță și încredere în organele de ocrotire a normelor de drept ale statului; economisirea resurselor logistice pentru îndeplinirea celorlalte sarcini, în special fiind vorba despre descoperirea și cercetarea infracțiunilor; economisirea represiei penale și a resurselor financiare de întreținere a persoanelor trase la răspundere penală și condamnate; economisirea cheltuielilor financiare pentru investigarea infracțiunilor, pentru întreținerea, salarizarea și asigurarea organelor antrenate în combaterea criminalității etc.

Prevenirea infracțiunilor este privită prin prisma influenței preventive asupra condițiilor și motivelor care conduc la săvârșirea infracțiunilor sau asupra comportamentului unei anumite persoane (grup de persoane) pentru a o împiedica să comită o infracțiune. Această sarcină constă și în neadmiterea comiterii infracțiuni posibile, planificate, pregătite sau care se află la faza de tentativă.

Un loc important în prevenirea atentelor criminale îl ocupă identificarea indivizilor predispuși să comită infracțiuni, printre acestea fiind persoanele: 1) anterior condamnate; 2) care duc un stil de viață antisocial; 3) consumatori de produse alcoolice, narcotice și toxice; 4) care manifestă o lipsă pronunțată de respect față de legislația în vigoare, societate și organele de ocrotire a normelor de drept etc.

În teoria activității speciale de investigații pot fi întâlnite diferite interpretări a sarcinii de prevenire a infracțiunilor. Unii cercetători consideră că aceasta se referă la activitatea subdiviziunilor specializate îndreptată spre depistarea persoanelor care pregătesc infracțiuni, precum și efectuarea măsurilor necesare pentru împiedicarea implementării intențiilor criminale [13, p.50]. Alții sunt de părere că prevenirea infracțiunilor

1.2 Crime prevention is the second task in the chain of the first task force. It is absolutely logical that the specialized investigation services as soon as they have revealed concrete signs that a certain crime is being prepared should intervene operatively in order to prevent that crime. In such cases, the investigating officers must do their utmost to persuade the perpetrator to discontinue the planned criminal activities and undoubtedly to abandon the criminal ideas.

Solving crime prevention issues should be considered a priority in relation to other tasks of the special investigation activity, as solving them excludes the need to perform the following tasks - stopping, detecting and investigating crimes.

The importance of crime prevention also consists in: forming in the civil society the feeling of security and trust in the law enforcement bodies of the state; saving logistical resources to perform other tasks, especially in crime detection and investigation; saving criminal repression and financial resources for the maintenance of criminally liable and convicted persons; saving financial expenses for the investigation of crimes, for the maintenance, pay and insurance of the bodies involved in the fight against crime, etc.

Crime prevention is viewed through the prism of the preventive influence on the conditions and motives that lead to the commission of crimes or on the behavior of a certain person (group of people) to prevent him from committing a crime. This task also consists in not admitting the commission of as many crimes as possible, planned, prepared or being in the attempted phase.

An important place in the prevention of criminal attacks is occupied by the identification of persons prone to commit crimes, among which are the persons: 1) previously convicted; 2) who lead an antisocial lifestyle; 3) consumers of alcoholic, narcotic and toxic products; 4) which show a pronounced lack of respect for the legislation in force, the society and the law enforcement bodies, etc.

Different interpretations of the task of crime prevention can be found in the theory of special investigative activity. Some researchers

ar trebui tratată atât prin prisma prevenirii individuale, cât și prin optica prevenției generale. În acest context prevenirea *generală* cuprinde activitățile de depistare, înlăturare și neutralizare a cauzelor și condițiilor care contribuie la comiterea infracțiunilor, iar prevenirea *individuală* se referă la depistarea persoanelor care uneltesc și pregătesc săvârșirea infracțiunilor, precum și determinarea acestora să renunțe la intențiile lor criminale [14, p.23].

Se pare totuși că din perspectiva activității speciale de investigații mai corect ar fi ca problema prevenirii infracțiunilor să fie soluționată doar prin prisma prevenției individuale, nu și a celei generale. Prevenirea generală este mai degrabă o măsură cu caracter administrativ și nu este o competență exclusivă a ofițerilor de investigație. Prevenirea generală, fiind de competența mai multor organe de drept, nu implică efectuarea măsurilor speciale de investigații. Legea cu privire la activitatea specială de investigații nu reglementează emiterea unor acte, ordine în vederea înlăturării cauzelor și condițiilor care favorizează criminalitatea. Prin urmare, putem afirma că reglementarea competenței de prevenție generală atribuită inclusiv ofițerilor de investigații ține de dreptul administrativ.

Concluzionând, menționăm că prevenirea criminalității în sensul activității speciale de investigație se referă la prevenirea individuală a infracțiunilor. Obiectul acestei sarcini sunt persoanele ale căror comportament și stil de viață indică o posibilitate reală că vor comite infracțiuni.

1.3 Curmarea infracțiunilor presupune privarea persoanei/persoanelor de posibilitățile reale de a duce până la sfârșit infracțiunea, adică neadmiterea consecințelor grave în urma săvârșirii infracțiunii.

În activitatea specială de investigații rezolvarea problemelor ce țin de curmarea infracțiunilor, de regulă, se încheie cu reținerea în flagrant a persoanei/persoanelor la etapa de pregătire sau tentativă a infracțiunii, de exemplu, atunci când sunt vândute droguri, arme de foc, când sunt fabricați bani falși, titluri de valoare, documente, când se atentează la viața unei persoane, sau se încearcă sustragerea unor bunuri, în timpul tentativei de evadare din locurile de detenție etc.

În majoritatea cazurilor, curmarea in-

believe that this refers to the activity of specialized subdivisions aimed at detecting persons preparing crimes, as well as taking the necessary measures to prevent the implementation of criminal intent [13, p.50]. Others believe that crime prevention should be addressed both in terms of individual prevention and in terms of general prevention. In this context, general prevention includes the activities of detecting, removing and neutralizing the causes and conditions that contribute to the commission of crimes, and individual prevention refers to the detection of persons who conspire and prepare to commit crimes, as well as their determination to give up their criminal intentions [14, p.23].

However, it seems that from the perspective of the special investigation activity, it would be more correct for the problem of crime prevention to be solved only in terms of individual prevention and not general prevention. General prevention is rather an administrative measure and is not the exclusive competence of the investigating officers. General prevention, being the responsibility of several law enforcement bodies, does not involve carrying out special investigative measures. The law on special investigative activity does not regulate the issuance of acts, orders in order to remove the causes and conditions that favor crime. Therefore, we can say that the regulation of the general prevention competence attributed also to the investigation officers belongs to the administrative law.

In conclusion, we mention that the prevention of crime in the sense of the special investigation activity refers to the individual prevention of crimes. The object of this task is people whose behavior and lifestyle indicate a real possibility that they will commit crimes.

1.3 The termination of the offenses implies the deprivation of the person / persons from the real possibilities to carry out the offense until the end, i.e. the non-admission of the serious consequences following the commission of the offense.

In the special investigation activity, solving the problems related to the cessation of crimes, usually ends with the flagrant detention of the person / persons at the stage of

fracțiunilor poate avea loc doar după identificarea persoanelor care le zămislesc sau pregătesc și se realizează în cazurile în care nu s-a reușit prevenirea infracțiunii pregătite.

Aspectul investigativ-operativ al realizării prezentei sarcini presupune aplicarea tehnicilor conspirative, a legendelor, crearea condițiilor favorabile pentru serviciile specializate în domeniul investigațiilor speciale care exclud finalizarea acțiunilor pregătitoare până la capăt, dacă în alt mod nu a fost posibilă sistarea activităților de pregătire sau tentativă a infracțiunii.

1.4 Identificarea persoanelor care organizează infracțiuni și/sau le comit este componenta indispensabilă a relevării atentatelor criminale, prevenirii și curmării infracțiunilor. Identificarea persoanelor în acest caz se face până la declanșarea procesului penal sau a urmării penale. Însă, dacă făptuitorul rămâne, totuși, neidentificat și după această etapă a procesului investigativ, identificarea persoanei se va face în cadrul realizării sarcinii de descoperire și cercetare a infracțiunilor.

Termenul „identificare” provine din cuvântul latin *identificare* – „stabilirea coincidenței a ceva cu ceva”. Definiția identificării formulată de vestitul profesor R. Belkin este în concordanță cu această traducere: „Identificarea”, scrie el, „este procesul de stabilire a identității unui obiect sau a unei persoane pe baza unei combinații de caracteristici generale și particulare prin compararea acestora” [15, p.78].

Această definiție indică faptul că esența epistemologică a identificării se bazează pe o serie de legi, categorii și concepte dialectice fundamentale, care constituie baza ei științifică.

Identificarea persoanei se realizează prin desfășurarea unui complex de măsuri speciale de investigații, informativ-operative, de identificare și căutare, inclusiv criminalistice și acțiuni procesual-penale [16, p.192-201]. Identificarea persoanei este prevăzută de legiuitor și ca măsură specială de investigație separată, definită la art.36 al Legii nr.59 din 29.03.2012.

2. A doua grupă de sarcini include:

- *descoperirea și*
- *cercetarea infracțiunilor.*

Anterior, în Legea nr.45/1994 cu privire la activitatea operativă de investigații, această grupă de sarcini nu a fost evidențiată

preparation or attempt of the crime, for example, when drugs, firearms are sold, when they are make counterfeit money, securities, documents, when a person's life is threatened, or when they try to steal property, while trying to escape from places of detention, etc.

In most cases, the cessation of crimes can take place only after the identification of the persons who conceive or prepare them and is carried out in cases where the prepared crime has not been prevented.

The investigative-operative aspect of carrying out this task involves the application of conspiracy techniques, legends, creating favorable conditions for specialized services in the field of special investigations that exclude the completion of preparatory actions to the end, otherwise it was not possible to stop training or attempt to crime.

1.4 The identification of persons who organize and / or commit crimes is an indispensable component of the detection of criminal attacks, the prevention and cessation of crimes. The identification of the persons in this case is done until the initiation of the criminal trial or the criminal investigation. However, if the perpetrator remains unidentified even after this stage of the investigative process, the identification of the person will be done during the performance of the task - the discovery and investigation of crimes.

The term “identification” comes from the Latin word *identification* - to identify and means in translation “the coincidence of something with something”. The definition of identification formulated by the famous Professor R. Belkin is consistent with this translation: “Identification”, he writes, “is the process of establishing the identity of an object or a person based on a combination of general and particular characteristics by comparing them” [15, p.78].

This definition indicates that the epistemological essence of identification is based on a series of fundamental dialectical laws, categories and concepts, which also constitute its scientific basis.

The identification of the person is achieved by carrying out a complex of special measures of investigations, informative-operative, identification and search, including foren-

separat, ea regăsindu-se încorporată în prima grupă alături de relevare, prevenire și curmare a infracțiunilor. Mai corect ar fi să spunem că doar descoperirea infracțiunii se regăsea în acea grupă de sarcini, în timp ce cercetarea infracțiunilor era o sarcină doar a procesului penal, nu însă a activității speciale de investigații. În urma reformei juridice din 2012, legiuitorul a revăzut sistemul de sarcini ale activității speciale de investigații și a separat scopul de descoperire a infracțiunilor de restul sarcinilor din prima grupă și a creat o grupă nouă, adăugând la ea și obiectivul cercetării infracțiunilor. Această revizuire a grupelor de sarcini face parte din reconceptualizarea metodologiei de acumulare a probelor în procesul penal. Anterior se considera că probele la cercetarea infracțiunilor pot fi acumulate doar prin procedeele probatorii prevăzute în Legea procesual-penală, dar nu și prin efectuarea măsurilor speciale de investigații care se regăseau într-o altă lege. Schimbările realizate au făcut ca probele să fie acumulate și prin efectuarea măsurilor speciale de investigații, acestea, sau mai bine zis o mare parte din ele, fiind totodată incluse în Codul de procedură penală. S-a decis ca măsurile speciale de investigație incluse în cod să fie efectuate nu doar pentru cercetarea infracțiunilor, ci și pentru descoperirea infracțiunilor. Aceasta este explicația apariției unei noi grupe de sarcini pe care o și abordăm.

Până să descoperim conținutul fiecărei sarcini în parte, trebuie spus faptul că măsurile incluse în Codul de procedură penală, acestea fiind $\frac{3}{4}$ din totalul măsurilor prevăzute în Legea nr.59/2012, pot fi efectuate pentru descoperirea și cercetarea infracțiunilor, dar strict în limitele urmăririi penale (art.132¹ și 132² CPP; art.18 alin.(3) Legea nr.59/2012)[17; 18].

2.1. Prin descoperirea infracțiunilor înțelegem sistemul de acțiuni și măsuri speciale de investigații efectuate în scopul identificării persoanei care a comis o infracțiune, precum și în scopul asigurării posibilităților corespunzătoare de a o atrage la răspundere penală în baza acumulării informațiilor și dobândirii probelor necesare pentru aceasta. Necesitatea soluționării unor astfel de probleme apare permanent în cazurile comiterii infracțiunilor latente, când nici părții vătămate și nici organelor de drept nu le sunt cunoscute persoanele care au săvârșit infracțiunea.

and criminal proceedings [16, p.192-201]. The identification of the person is also provided by the legislator as a special measure of separate investigation, defined in art.36 of Law no. 59 of 29.03.2012.

2. The second group of tasks includes:

- Discovery and
- Investigation of crimes.

Previously, in Law no. 45/1994 on the operative activity of investigations, this group of tasks was not highlighted separately, it being incorporated in the first group along with the detection, prevention and termination of crimes. It would be more correct to say that only the discovery of the crime was in that group of tasks, while the investigation of crimes was a task only of the criminal process but not of the special investigation activity. Following the 2012 legal reform, the legislator revised the task force of the special investigation activity and separated the task of detecting crimes from the rest of the tasks in the first group and created a new group, adding to it the task of investigating crimes. This review of task forces is part of the reconceptualization of the methodology for accumulating evidence in criminal proceedings. Previously, it was considered that the evidence for the investigation of crimes can be accumulated only through the evidentiary procedures provided in the Criminal Procedure Law but not through the performance of special investigative measures that were found in another law. The changes that took place meant that the evidence was also accumulated by carrying out special investigative measures, which, or rather a large part of them, were also included in the Code of Criminal Procedure. It was decided that the special investigative measures included in the code should be carried out not only for the investigation of offenses but also for the detection of offenses. This is also the explanation for the emergence of a new group of tasks that we are approaching.

Until we discover the content of each task, it must be said that the measures included in the Code of Criminal Procedure, these being $\frac{3}{4}$ of the total measures provided in Law no.59 / 2012, can be carried out for the discovery and investigation of crimes, but strictly within the limits of criminal law (art. 1321 and 1322 CCP;

Menționăm că problema descoperirii infracțiunilor poartă un caracter complex, deoarece rezolvarea acesteia este imposibilă fără acumularea suficientelor probe care să dovedească vinovăția făptuitorului. De fiecare dată când suntem în prezența unui caz împlinit și care însușește semnele unei infracțiuni trebuie să începem urmărirea penală (art.274 CPP), cu condiția că nu există vreo circumstanță care ar împiedica aceasta (art.275 CPP). Efectuarea acțiunilor de urmărire penală au caracter prioritar comparativ cu efectuarea măsurilor speciale de investigații, acestea din urmă având caracter subsidiar, aplicându-se doar atunci când pe altă cale este imposibil de realizat scopul procesului penal și/sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor (art.132¹ CPP).

Din punct de vedere teoretic nu există unanimitate de opinii nici în privința conținutului noțiunii de descoperire a infracțiunilor și nici în privința momentului în care s-ar considera că infracțiunea este descoperită. În viziunea unor cercetători descoperirea infracțiunii constă în depistarea unui eveniment (fapt) al săvârșirii unei infracțiuni, prin interogarea făptașului. Momentul descoperirii este asociat cu reținerea bănuțului, alegerea unei măsuri preventive și interogarea acestuia [19, p.35-36]. Alți cercetători sunt de părere că descoperirea infracțiunilor constă în depistarea infracțiunii și a persoanelor vinovate cărora li s-a înaintat învinuirea. Momentul descoperirii infracțiunii corespunde momentului întocmirii ordonanței de învinuire [20, p.43-44].

O altă opinie este că descoperirea infracțiunii înseamnă procesul de stabilire integrală a tuturor elementelor obiectului probării. Momentul descoperirii coincide cu sfârșitul urmării penale și întocmirea rechizitoriului [21, p.179-180]. Următoarea opinie este că descoperirea infracțiunilor presupune probarea tuturor circumstanțelor cauzei de către organele de urmărire penală și instanța de judecată [22, p.46]. Momentul descoperirii este determinat de pronunțarea sentinței de condamnare sau chiar de intrarea acesteia în vigoare [23, p.51]. Există și părerea potrivit căreia descoperirea infracțiunilor este un proces continuu și durează de la stabilirea unei infracțiuni comise sau a unor semne ale unei infracțiuni deja cunoscute (înregistrate), dar săvârșite în condiții de

art. 18 paragraph (3) Law no. 59/2012) [17; 18].

2.1 By detecting crimes we mean the system of actions and special measures of investigation carried out in order to identify the person who committed a crime, as well as to ensure the appropriate possibilities to prosecute him based on the accumulation of information and obtaining the necessary evidence. The need to solve such problems arises permanently in the cases of committing latent crimes, when neither the injured party nor the law enforcement bodies are known to the persons who committed the crime.

We mention that the problem of discovering crimes is complex, because it is impossible to solve it without accumulating enough evidence to prove the perpetrator's guilt. Every time we are in the presence of a fulfilled case and which shows the signs of a crime, the criminal investigation must begin (art. 274 CCP), provided that there is no circumstance that would prevent it (art. 275 CCP). The carrying out of criminal prosecution actions in the framework of criminal prosecution has priority character compared to the carrying out of special investigative measures, the latter having subsidiary character is applied only when otherwise the purpose of the criminal process is impossible and / or the activity of administration of evidence (art. 132¹ CCP).

From a theoretical point of view, there is no unanimity of opinion either on the content of the notion of discovery of crimes or on the moment when it would be considered that the crime is discovered. In the view of some investigators, the discovery of the crime consists in the detection of an event (fact) of the commission of a crime, the interrogation of the perpetrator. The moment of discovery is associated with the detention of the suspect, the choice of a preventive measure and his interrogation [19, p.35-36]. Other investigators believe that the discovery of the crimes consists in detecting the crime and the culprits who have been charged. The moment of discovery of the crime corresponds to the moment of drawing up the indictment order [20, p.43-44]. Another opinion is that the discovery of the crime means the process of establishing in full all the elements of the object of the evidence. The moment of

latentă, atunci când este necesar să se stabilească persoana care a comis-o și până la momentul pronunțării unei hotărâri judecătorești [24, p.22]. În doctrina națională la acest subiect s-a menționat că limitele sarcinii de descoperire a infracțiunii nu corespund cu limitele urmăririi penale. Limita inițială a procesului de descoperire apare înaintea momentului de pornire a urmăririi penale, fiind în coincidență cu momentul efectuării măsurilor de relevare și documentare a semnelor infracționale sau cu timpul efectuării actelor de constatare. Limita finală a descoperirii infracțiunii coincide cu momentul rămânerii definitive a sentinței de condamnare [25, p.174-175].

Cele relatate demonstrează complexitatea problemei abordate, dar și tendința insistentă a cercetătorilor de a o rezolva, ceea ce este un fapt îmbucurător. Observăm că fiecare concept asociază descoperirea infracțiunii cu identificarea persoanei care a comis-o; alții includ pe lângă aceasta și circumstanțele în care a fost comisă infracțiunea. Lipsa consensului este mai mult axată pe momentul în care infracțiunea este considerată descoperită. Acest moment este strâns legat de etapele procesului penal și de statutul procesual al persoanei care a comis infracțiunea (bănuț, învinuit, inculpat, condamnat).

Desigur că doar instanța de judecată este în drept să se pronunțe asupra vinovăției unei persoane și doar după pronunțarea sentinței suntem în prezența celui mai înalt grad de siguranță că infracțiunea a fost descoperită. Totodată, nu putem nega nici faptul că după emiterea ordonanței de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț infracțiunea rămâne nedescoperită. Desigur că în acest caz vom avea un grad mai scăzut de siguranță în ceea ce privește vinovăția persoanei, însă acesta este suficient de mare pentru a trage concluzia că a fost găsită persoana care a comis infracțiunea. Mai departe urmează să se stabilească toate circumstanțele în care s-a produs respectiva infracțiune. Aceste investigații deja fac parte din conținutul următoarelor sarcini – cercetarea infracțiunii.

Negarea acestui fapt ar însemna ca nici urmărirea penală și nici procesul penal să nu mai poată să înceteze în baza temeiurilor de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art. 275 pct. 4)–9) CPP. În plus, aceasta ar însemna că nici instituția liberării de răspundere penală

discovery coincides with the end of the criminal investigation and the preparation of the indictment [21, p.179–180]. The following opinion is that the discovery of crimes involves the proof of all the circumstances of the case by the criminal investigation bodies and the court [22, p.46]. The moment of discovery is determined by the pronouncement of the sentence or even by its entry into force [23, p.51]. There is also the view that the discovery of crimes is an ongoing process and takes time to establish a crime committed or signs of a crime already known (recorded), but committed on a latent basis, when it is necessary to establish the perpetrator until the moment of pronouncing a court decision [24, p.22]. In the national doctrine on this subject it was mentioned that the limits of the task of discovering the crime do not correspond to the limits of the criminal investigation. The initial limit of the discovery process appears before the moment of starting the criminal investigation, being in coincidence with the moment of carrying out the measures of revealing and documenting the criminal signs or with the time of carrying out the ascertainment acts. The final limit of the discovery of the crime coincides with the moment of the final sentence of conviction [25, p.174-175].

The reported data demonstrate the complexity of the problem addressed but also the insistent tendency of researchers to solve it which is a gratifying fact. We note that each concept associates the discovery of the crime with the identification of the person who committed the crime; others include, in addition, the circumstances in which the crime was committed. The lack of consensus is more focused on when the crime is considered discovered. This moment is closely related to the stages of the criminal process and to the procedural status of the person who committed the crime (suspected, accused, culprit, convicted).

Of course, only the court is entitled to rule on a person's guilt and only after the sentence is handed down are we in the presence of the highest degree of certainty that the crime has been discovered. At the same time, we cannot deny the fact that after the issuance of the order recognizing the person as a suspect, the crime remains undiscovered. Of course, in this

să nu poată fi aplicată în faza urmăririi penale, fiindcă este vorba despre liberarea persoanei care a comis o infracțiune adică a celei vinovate de comiterea infracțiunii.

2.2 Prin cercetarea infracțiunilor, din punct de vedere doctrinal, se înțelege un complex de acțiuni îndreptate spre studierea din toate punctele de vedere a tuturor circumstanțelor legate de comiterea infracțiunii, inclusiv acumularea probelor ce demonstrează vinovăția făptuitorului[26, p.25]. Din această perspectivă se pare că termenul cercetarea infracțiunilor include în sine și descoperirea infracțiunilor, însă, având în vedere că legiuitorul a delimitat descoperirea de cercetarea infracțiunilor, putem considera că prima noțiune răspunde la întrebarea cine a comis infracțiunea, iar a doua noțiune cuprinde restul întrebărilor legate de circumstanțele în care s-a produs infracțiunea.

3. A treia categorie de sarcini, sau mai bine zis, este vorba despre o singură sarcină ce vizează căutarea mai multor categorii de persoane, și anume care se ascund de organele de urmărire penală și judecătorești, precum și a celor care se eschivează de la ispășirea pedepsei penale și a celor dispărute fără urmă. Această sarcină presupune un sistem de măsuri organizatorice, procesuale, speciale de investigații și alte măsuri speciale, realizarea complexă a căroră asigură stabilirea locurilor de aflare și, în caz de necesitate, de reținere a persoanelor căutate.

3.1. Persoanele care se ascund de organele de urmărire penală și judecătorești sunt acei indivizi în privința cărora a fost emisă o ordonanță prin care li s-a atribuit un statut procesual de bănuț (art.63 CPP), învinuit sau inculpat (art.65 CPP), locul aflării cărora este necunoscut și în privința cărora este emisă ordonanța/încheierea de anunțare în căutare (art.288; 321 CPP).

Din categoria persoanelor care se eschivează de la pedeapsa penală fac parte persoanele în privința cărora a fost pronunțată sentința de condamnare, dar care se eschivează de la executarea pedepsei ori au evadat din locurile de detenție și în legătură cu aceasta a fost emisă ordonanța de anunțare în căutare.

3.2. Căutarea persoanelor dispărute fără urmă se referă la cei dispăruți pe neașteptate, neavând motive evidente pentru aceasta și locul aflării cărora rămâne necunoscut pentru rude și persoanele din anturajul apropiat.

case we will have a lower degree of certainty regarding the guilt of the person but this is high enough to conclude that the person who committed the crime has been found. Next, all the circumstances in which the crime occurred will be established. These investigations are already part of the content of the next task - the investigation of the crime.

2.2 The investigation of crimes, from a doctrinal point of view, means a complex of actions aimed at studying from all points of view all the circumstances related to the commission of the crime, including the accumulation of evidence proving the guilt of the perpetrator [26, p.25]. From this perspective, it seems that the term crime investigation also includes the discovery of crimes, but, given that the legislator delimited the discovery from the investigation of crimes, we can consider that the first notion answers the question of who committed the crime, and the second notion includes the rest of questions related to the circumstances in which the crime occurred.

3. The third category of tasks, or rather, is a single task aimed at finding several categories of persons, namely, those who hide from the criminal and judicial prosecution bodies, as well as those who evade from atonement for criminal punishment and those who disappeared without a trace. This task involves a system of organizational, procedural, special investigative and other special measures, the complex implementation of which ensures the establishment of locations and, if necessary, the detention of wanted persons.

3.1 The persons who hide from the criminal investigation and judicial bodies are the persons in respect of whom an ordinance was issued by which they were assigned a procedural status of suspect (art.63 CCP), accused or culprit (art.65 CCP), location of which it is unknown and in respect of which the search warrant is issued (art. 288; 321 CCP).

The category of persons evading the criminal sentence includes persons in respect of whom the sentence has been handed down but who are evading the execution of the sentence or who have escaped from places of detention and in connection with this the search warrant has been issued.

Persoanele dispărute fără urmă nu trebuie confundate cu cele dispărute fără veste. Prevederile Codului Civil stabilesc expres că persoana fizică poate fi declarată dispărută fără veste dacă lipsește de la domiciliu și a trecut cel puțin un an din ziua primirii ultimelor știri despre locul aflării ei. Disparația se declară de instanța de judecată la cererea persoanei interesate (art.165 CC). Rezultă că mai întâi persoana este considerată dispărută fără urmă, iar după expirarea termenului de un an va fi considerată de instanța de judecată dispărută fără veste dacă, desigur, nu va fi găsită sau nu se va întoarce acasă și nu se va cunoaște locul aflării ei.

Din categoria persoanelor dispărute fără urmă fac parte persoanele minore plecate de acasă, din școli-internat, cele care au evadat din centrele de plasament provizoriu, bolnavii care au plecat de acasă sau din spitalele de psihiatrie etc. Căutării, de asemenea, sunt supuse persoanele care au pierdut legătura cu rudele apropiate.

Sarcina căutării, în afară de categoriile de persoane indicate, se referă și la stabilirea identității cadavrelor neidentificate și a persoanelor care nu pot comunica informații despre sine din motive de vârstă sau stare de sănătate. Această afirmație reiese din prevederile pct.2) alin.(1) al art.19 al Legii nr.59/2012 conform căroră un temei pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații sunt „informațiile devenite cunoscute, privind persoanele dispărute fără urmă și necesitatea stabilirii identității cadavrelor necunoscute”.

4. Următoarea sarcină în cadrul ASI - Depistarea bunurilor provenite din activități ilegale și colectarea probelor privind aceste bunuri (art.2 lit.c¹ Legea nr.59/2012). Inițial, această sarcină nu se regăsea în Legea nr.59/2012, ea fiind introdusă prin Legea nr.326 din 23.12.13, MO 47-48/25.02.14 art.92; în vigoare 25.02.14. Propunerea introducerii acestei sarcini a aparținut Centrului Național Anticorupție[27], bazându-se pe prevederile din 1990 ale Convenției Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului, în care se menționează că „*Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare care să permită folosirea tehnicilor speciale de investigare pentru a facilita identificarea și urmărirea produselor și strângerea probelor*

3.2 The search for missing persons without a trace refers to those who have disappeared unexpectedly, with no obvious reasons for this and whose location remain unknown to relatives and close relatives.

Missing persons should not be confused with missing persons without news. The provisions of the Civil Code expressly state that the natural person may be declared missing without notice if he is absent from home and at least one year has passed since the day of receiving the latest news about his location. The disappearance is declared by the court at the request of the interested person (art.165 CC). It turns out that the person is first considered missing without a trace, and after the expiration of the one-year term, he will be considered missing by the court without notice if, of course, he is not found or does not return home and his location is unknown.

The category of missing persons without a trace includes minors who have left home, from boarding schools, people who have escaped from temporary placement centers, sick people who have left home or from psychiatric hospitals, etc. People who have lost touch with close relatives are also being searched.

The search task, in addition to the categories of persons indicated, also refers to establishing the identity of unidentified corpses and persons who cannot communicate information about themselves due to age or health. This statement follows from the provisions of point 2) paragraph (1) of art.19 of Law no.59 / 2012 according to which a reason for carrying out special investigative measures are unknown corpses”.

4. The next task within SIA - Detection of goods from illegal activities and collection of evidence on these goods (art. 2 letter c¹ Law no. 59/2012). Initially, this task was not found in Law no. 59/2012, it was introduced by Law no. 326 of 23.12.13, OJ 47-48 / 25.02.14 art.92; in force 25.02.14. The proposal to introduce this task came from the National Anticorruption Center [27], based on the provisions of the Council of Europe Convention on Laundering, Detection, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and Terrorist Financing of 1990, which states that “*Each Party shall adopt*

privind aceste produse, cum ar fi, spre exemplu, observarea, interceptarea telecomunicațiilor, accesul la sistemele informatice și ordinul de a prezenta anumite documente” (art.7 par.3).

Ideea introducerii acestei sarcini în Legea nr.59/2012 a coincis cu ceea ce spunea Cecilia Malmström, Comisarul European pentru Afaceri Interne, în cadrul unui comunicat de presă din 12 martie 2012: „*Trebuie să îi lovim pe infractori acolo unde îi doare mai tare, să le luăm banii și să redirectionăm profiturile acestora în economia licită, în special în această perioadă de criză. Autoritățile de aplicare a legii și autoritățile judiciare trebuie să dispună de instrumente mai bune pentru depistarea acestor bani. De asemenea, au nevoie de mijloace mai numeroase care să le permită recuperarea unei proporții mai mari a bunurilor provenite din săvârșirea de infracțiuni*” [28].

Din conținutul aceluiași comunicat vedem că în baza estimărilor ONU, în 2009, suma totală a produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni ar fi fost de aproximativ 2,1 miliarde de dolari, echivalentul a 3,6% din PIB-ul global în anul respectiv. Majoritatea acestor fonduri ilicite sunt spălate și reinvestite în economia licită, sub 1% din bunurile provenite din săvârșirea de infracțiuni fiind înghețate și confiscate. Sumele recuperate din activitățile de criminalitate organizată sunt modeste în raport cu veniturile enorme generate de activitățile ilegale, precum traficul de droguri, contrafacerea, traficul de ființe umane și de arme de calibru mic. Profiturile obținute din desfășurarea de activități de criminalitate organizată în UE sunt considerabile. De exemplu, se estimează că vânzarea de droguri ilicite generează în UE aproximativ 100 de miliarde de euro anual [28].

În Republica Moldova economia tenebră din anul 2013, conform datelor Centrului Analitic Independent Expert-grup, constituia 27,7% din PIB, iar conform datelor Biroului Național de Statistică pentru patru elemente ale economiei neobservate – 23,1% din PIB [29].

Deși în Republica Moldova exista un șir de instituții abilitate cu competențe de identificare, urmărire, recuperare și administrare a bunurilor provenite din infracțiuni (organe de investigație și urmărire penală, procuratura, instanțele judecătorești, inspectoratul fiscal etc.), totuși, activitatea acestora a fost estimată sub nivelul așteptărilor. S-a constatat că nu exista o

legislative and other measures, necessary to allow the use of special investigative techniques to facilitate the identification and tracing of products and the gathering of evidence on such products, as observation, interception of telecommunications, access to computer systems and ordering to present certain documents” (Art.7 paragraph 3).

The idea of introducing this task in Law no. 59/2012 coincided with what Cecilia Malmström, European Commissioner for Internal Affairs, said in a press release of March 12, 2012: “*We need to hit criminals where it hurts the most, to take their money and redirect their profits to the licit economy, especially in this time of crisis. Law enforcement and judicial authorities need better tools to track this money. They also need more resources to recover a larger share of the proceeds of crime*” [28].

From the contents of the same statement we see that based on UN estimates, in 2009, the total amount of proceeds of crime would have been about \$ 2.1 trillion, equivalent to 3.6% of global GDP in that year. Most of these illicit funds are laundered and reinvested in the licit economy, with less than 1% of the proceeds of crime being frozen and confiscated. The amounts recovered from organized crime activities are modest compared to the huge revenues generated by illegal activities, such as drug trafficking, counterfeiting, and trafficking in human beings and small arms. The benefits of organizing organized crime in the EU are considerable. For example, the sale of illicit drugs is estimated to generate around € 100 billion a year in the EU [28].

In the Republic of Moldova, the dark economy since 2013, according to the Independent Analytical Center Expert-group, accounted for 27.7% of GDP, and according to the National Bureau of Statistics for four elements of the unobserved economy - 23.1% of GDP [29].

Although in the Republic of Moldova there are a number of competent institutions with competences for identifying, prosecuting, recovering and administering assets arising from crimes (criminal investigation and prosecution bodies, prosecutor’s office, courts, tax inspectorate, etc.), their activity has been estimated below expectations. It was found that

coordonare și o comunicare coerentă între ele. Până în 2017 nu acționa nici o instituție-cheie care ar fi asigurat de o manieră adecvată investigațiile financiare, ceea ce reducea substanțial din eforturile și eficiența întregului lanț al instituțiilor abilitate să combată criminalitatea financiară și recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni[30].

Prin adoptarea Legii nr.48/2017 s-a creat cadrul legal necesar pentru recuperarea bunurilor infracționale. În baza acestei legi a fost înființată Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale, subdiviziune autonomă specializată în cadrul Centrului Național Anticorupție. Conform prevederilor legii în cadrul Agenției pot activa ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, experți, specialiști în domeniul contabilității și al auditului, alți specialiști (art.8).

Conform structurii organizatorice în cadrul Agenției există mai multe direcții, printre care se regăsește și **Direcția investigații speciale**, misiunea căreia este efectuarea măsurilor speciale de investigație în vederea identificării bunurilor infracționale[31].

Vorbind de conținutul sarcinii discutate putem spune că însăși denumirea acesteia indică asupra bunurilor provenite din activități ilegale, cum ar fi activități infracționale și care conform art.106 CP urmează a fi supuse confiscării speciale sau conform art.106¹ CP – confiscării extinse.

Confiscarea specială este o măsură de siguranță de drept penal cu caracter patrimonial care constă în trecerea în patrimoniul statului a unor bunuri sau valori care au servit la săvârșirea infracțiunii sau au rezultat din săvârșirea acesteia, ori sunt deținute contrar legii. Ea se face în scopul excluderii pericolului de a fi săvârșite noi fapte penale[32]. Confiscării extinse sunt supuse și alte bunuri, care, deși nu au fost utilizate la săvârșirea infracțiunilor, însă proveniența acestora rezultă din activități infracționale. Așadar, confiscarea, totală sau parțială, a bunurilor unei persoane condamnate poate avea loc doar pentru săvârșirea unei infracțiuni care este susceptibilă să genereze, în mod direct sau indirect, beneficii economice, iar valoarea bunurilor este disproporționată în raport cu venitul legal al persoanei condamnate[33].

5. Ultima sarcină în cadrul ASI este *colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni care ar putea pune în pericol*

there was no coordination and coherent communication between them. Until 2017, there were no key institutions that would adequately ensure financial investigations, which substantially reduced the efforts and efficiency of the entire chain of institutions empowered to fight financial crime and recover assets from crime [30].

By adopting Law no. 48/2017, the necessary legal framework for the recovery of criminal assets was created. Based on this law, the Agency for the Recovery of Criminal Property was established; an autonomous subdivision specialized within the National Anticorruption Center. According to the provisions of the law, within the Agency may operate criminal investigation officers, investigating officers, experts, specialists in the field of accounting and auditing, other specialists (art. 8).

According to the organizational structure within the Agency, there are several directorates, including the **Special Investigations Department**, whose mission is to carry out special investigative measures to identify criminal assets [31].

Speaking of the content of the discussed task we can say that its very name indicates the goods from illegal activities such as criminal activities and which according to art.106 of the CC are to be subject to special confiscation or according to art.106¹ of the CC - extended confiscation.

In turn, *special confiscation* is a security measure of criminal law of a patrimonial nature which consists in the transfer to the state patrimonies of some goods or values that served to commit the crime or resulted from its commission, or are held against the law. It is done in order to exclude the danger of committing new criminal acts [32]. Extensive confiscation is subject to other assets, which, although not used in the commission of the offenses, their origin results from criminal activities. Therefore, the confiscation, in whole or in part, of the property of a convicted person can take place only for the commission of an offense which is likely to generate, directly or indirectly, economic benefits, and the value of the property is disproportionate to the legal income of the convicted person [33].

securitatea statului. Menționăm că aceasta se referă mai mult la activitatea Serviciului de Informații și Securitate. Totodată, toți ceilalți subiecți ai activității speciale de investigații, în limitele competenței lor, sunt obligați să întreprindă măsuri privind asigurarea securității statului prin acordarea ajutorului (informațional) Serviciului de Informații și Securitate, în cazurile în care acestora le-au devenit cunoscute informații valoroase la acest capitol.

Sarcina privind colectarea de informații despre evenimente sau acțiuni care pun în pericol securitatea statului nu se află în legătură directă cu procedura penală. Esența sarcinii în cauză constă în culegerea de informații despre evenimente și acțiuni, altele decât infracțiunile, dar care, de asemenea, prezintă pericol pentru securitatea de stat [34, p.176]. Colectarea informațiilor despre evenimente și acțiuni care cad sub incidența infracțiunilor și care pun în pericol securitatea de stat (infracțiunile ecologice, cele care atentează la securitatea de stat, militară, publică etc.) se subscriu sarcinilor de relevare, prevenire și curmare a infracțiunilor, precum și căutare și identificare a persoanelor care le organizează, le comit sau le-au comis.

În literatura de specialitate s-a menționat că sarcina abordată nu trebuie identificată cu sarcina de asigurare a securității statului, fiindcă aceasta din urmă, având caracter mai general, o include pe prima. Realizarea securității statului este posibilă doar apelând la actele normative care reglementează asigurarea securității naționale prin promovarea unei politici unice de stat în domeniul dat, prin aplicarea unui sistem de măsuri cu caracter economic, politic, organizatoric etc., adecvate amenințărilor reale cu impact asupra intereselor vitale ale persoanei, societății și statului [35].

Pentru realizarea atribuțiilor nemijlocite privind asigurarea securității naționale, în sistemul organelor executive ale statului sunt create organe de stat abilitate cu asigurarea securității naționale [36; 37]. Exercițarea activității speciale de investigații cu referire la sarcina nominalizată poartă un caracter preventiv. Aici, într-o anumită măsură, este realizată și sarcina prevenirii infracțiunilor care, însă, poartă un caracter strategic, global [38, p.8].

În doctrină s-a atras atenția asupra faptului că deși această sarcină este ultima în șirul celor prevăzute în art.2 al Legii nr.59/2012, în

5. The last task within the SIA is to gather information about possible events and / or actions that could endanger the security of the state. We mention that this refers more to the activity of the Intelligence and Security Service. At the same time, all other subjects of the special investigation activity, within the limits of their competence, are obliged to take measures to ensure state security by providing assistance (informational) to the Intelligence and Security Service, in cases where valuable information has become known to them within this chapter.

The task of collecting information on events or actions that endanger the security of the state is not directly related to criminal proceedings. The essence of the task in question is to gather information about events and actions, other than crimes, but which also pose a danger to state security [34, p.176]. The collection of information on events and actions that fall within the scope of the crimes and that endanger the state security (ecological crimes, those that threaten the state security, military, public, etc.) are subscribed to the tasks of detection, prevention and prosecution of crimes, such as searching for and identifying those who organize, commit, or have committed them.

It has been mentioned in the literature that the task addressed should not be identified with the task of ensuring state security, the latter being more general and includes the former. Achieving state security is possible only by appealing to the normative acts that regulate national security by promoting a single state policy in this field, by applying a system of economic, political, organizational measures, etc., appropriate to real threats with an impact on vital interests of the person, society and the state [35].

In order to carry out the direct attributions regarding the assurance of the national security, in the system of the executive organs of the state are created state bodies empowered with the assurance of the national security [36; 37]. The exercise of the special investigative activity with reference to the nominated task is of a preventive nature. Here, to a certain extent, the task of crime prevention is carried out, which, however, has a strategic, global character [38, p.8].

The doctrine drew attention to the fact

esență ea este una din principalele sarcini ale activității speciale de investigație și nu are legătură cu procesul penal[39, p.10].

În acest context, atragem atenția și asupra textului legal al acestei sarcini care, în viziunea noastră, îi reduce din importanță. În primul rând, trebuie spus că securitatea statului poate fi pusă în pericol nu doar prin acțiuni, ci și prin inacțiuni. Prin urmare, ar fi bine ca textul de lege al acestei sarcini pe lângă acțiuni să cuprindă și inacțiunile care ar putea pune în pericol securitatea statului. În al doilea rând, sarcina se limitează doar la acțiunile de culegere a informații despre evenimente sau acțiuni care ar putea pune în pericol securitatea statului. Mai corect ar fi dacă această sarcină ar include nu doar obținerea de informații, ci și luarea în limitele competenței a măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor și acțiunilor (inacțiunilor) care reprezintă o amenințare la adresa intereselor statului, precum și furnizarea completă și în timp util a respectivelor informații către conducerea țării și către alte subdiviziuni de competența cărora ține eliminarea respectivelor amenințări și efecte dăunătoare. La acest ultim aspect, dar într-un alt context, au atras atenția și alți cercetători[40, p.95-110].

În **concluzie** reiterăm importanța sarcinilor activității speciale de investigație, care derivă din scopul acestui gen de activitate ce constă în protejarea și asigurarea valorilor constituționale (viața și sănătatea persoanei, securitatea cetățeanului și a statului, ordinea publică, drepturile și interesele legitime ale omului) prin culegerea de informații cu ajutorul măsurilor speciale de investigații. Necunoașterea conținutului sarcinilor activității speciale de investigații, precum și înțelegerea eronată a acestuia influențează negativ asupra procesului de realizare a respectivelor sarcini și, totodată, a deplinătății îndeplinirii lor, iar aceasta, la rândul său, echivalează cu nerealizarea scopului stabilit.

Prin prisma mecanismului actului infracțional s-a încercat explicarea logică a consecutivității șirului de sarcini puse în slujba activității speciale de investigații, precum și sistematizarea lor în grupe separate. În felul acesta, în viziunea autorului, este mai ușor să înțelegem natura acțiunilor care necesită să fie efectuate pentru îndeplinirea sarcinilor concrete. Totoda-

that although this task is the last in the series of tasks provided in art. 2 of Law no.59/2012 [39, p.10].

In this context, we also draw attention to the legal text of this task, which, in our view, reduces its importance. First of all, it must be said that the security of the state can be endangered not only by actions but also by inactions. Therefore, in addition to actions, the legal text of this task should include actions that could endanger the security of the state. Secondly, the task is limited to actions to gather information about events or actions that could endanger the security of the state. It would be more correct if this task included not only obtaining information but also taking the necessary measures to prevent events and actions (inactions) that pose a threat to the interests of the state, as well as the full and timely provision of information to the country's leadership and other subdivisions for which it is responsible for eliminating those threats and harmful effects. In this last aspect, but in a different context, other researchers have also attracted attention [40, p.95-110].

In conclusion, we reiterate the importance of the tasks of the special investigation activity deriving from the purpose of this type of activity which consists in protecting and ensuring the constitutional values (life and health of the person, security of the citizen and the state, public order, human rights and legitimate interests) information by means of special investigative measures. Not knowing the content of the tasks of the special investigation activity, as well as its misunderstanding, negatively influences the process of performing those tasks and, at the same time, the fullness of their fulfillment, and this, in turn, is equivalent to not achieving the established goal.

In view of the mechanism of the criminal act, an attempt was made to explain the logic of the sequence of tasks assigned to the special investigative activity, as well as to systematize them in separate groups. In this way, in the author's view, it is easier to understand the nature of the actions that need to be taken to accomplish the concrete tasks. At the same time, this approach offers the possibility to understand the legislative shortcomings that prevent the successful accomplishment of the tasks of the

tă, această metodă de abordare oferă posibilitatea înțelegerii carențelor legislative, care împiedică realizarea cu succes a sarcinilor activității speciale de investigații. Atribuirea acestor sarcini unui conținut mai larg decât cel pe care se cuvine să-l aibă din punct de vedere investigativ-operativ umbrește adevărata menire a acestora, fapt care le conferă un statut mai mult formal, decât unul real. Prin urmare multora le vine greu de înțeles necesitatea măsurilor speciale de investigație în afara limitelor urmăririi penale.

Lucrarea nu pretinde la epuizarea subiectului abordat, cu siguranță au mai rămas încă multe lucruri nespuse și poate că nici cele relatate vor isca controverse. Important însă este că am inițiat o discuție în speranța că acesteia i se vor alătura și alți cercetători, care vor contribui la dezvoltarea tinerei ramuri de drept cu un potențial enorm, dar nevalorificat pe deplin – activitatea specială de investigații.

special investigation activity. Assigning these tasks to a broader content than the one they should have from an investigative-operational point of view overshadows their true purpose, which gives them a more formal status than a real one. Therefore, many people find it difficult to understand the need for special investigative measures outside the scope of the criminal investigation.

The paper does not claim to exhaust the subject, certainly many things remain unsaid and perhaps those related will not be fully shared. The important thing is that we started a discussion in the hope that other researchers will join who will contribute to the development of the young branches of law with an enormous potential but not fully exploited - the special activity of investigations.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Tactica criminalistică; Activitatea operativă de investigații: (pentru uzul audienților)/ Veaceslav Didâc, Mihail Căpățici, Valeriu Cușnir, Victor Moraru; coord. principal: Elena Muraru; - Ch.: ELAN POLIGRAF SRL, 2009 - (Seria: Suporturi de curs). Cartea a X-a.
2. B. Glavan, Probleme teoretico-practice privind scopul și sarcinile activității speciale de investigații. În revista *Legea și viața*, Chișinău, nr. 5-6(353-354) 2021, pp. 66-73.
3. Iu. Larii, *Criminologie*. Centrul de Cercetări Științifice. - ed. rev. și adăugită. Chișinău: Cartea militară, 2020 (Tipogr. Academia „Ștefan cel Mare”). p. 173-195.
4. Iu. Larii, *Criminologie*, vol. I., Chișinău, 2004. p. 59.
5. Криминология. Учебное пособие для бакалавров. С.Л. Алексеев, Р.Р. Салимзянова / Под ред. А.Ю. Епихина, д.ю.н., профессора. Казань: ЧОУ ВПО «Академия социального образования», 2013. p.36.
6. Г.Г. Шиханцов, *Криминология*. Минск: Тесеј. 2006. // <http://ebooks.grsu.by/criminal/1-ponyatie-mekhanizma-prestupnogo-povedeniya.htm>
7. Е.А. Доля, *Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности* [Текст]: монография / Е.А. Доля. - М.: СПАРК, 1996. с. 3.
8. Д.Ю. Шумилов, *Курс основ оперативно-розыскной деятельности: учебник для вузов* 1. А.Ю. Шумилов. 3-е изд., доп. и перераб. М.: Издательский дом Шумиловой И.И., 2008 с. 12
9. Н.П. Водько, *Федеральный закон «Об оперативно-розыскной деятельности» в системе Российского законодательства: проблемы и решения* [Текст] / Н.П. Водько: монография. М.: Издательский дом Шумиловой И.И., 2007. с. 22
10. Tactica criminalistică; Activitatea operativă de investigații: (pentru uzul audienților)/ Veaceslav Didâc, Mihail Căpățici, Valeriu Cușnir, Victor Moraru; coord. principal: Elena Muraru; -Ch.: ELAN POLIGRAF SRL, 2009 - (Seria: Suporturi de curs). Cartea a X-a. p. 173.
11. V. Ursu, Gh. Varvarici. *Reflecții privind consecințele criminalității latente. Materialele conferinței științifico-practice internaționale din 26 iunie 2018. Criminalitatea transfrontalieră și transnațională:*

- Tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere. P.189.
12. Т.В. Зеленская, Значение задач оперативно-розыскной деятельности в уголовном судопроизводстве. Сибирские уголовно-процессуальные и криминалистические чтения. 2008. №1. С.20-27.
 13. Основы оперативно-розыскной деятельности: учебное пособие / Е.С. Дубоносов; под ред. проф. Г.К. Синилова. – М.: Высшее образование, Юрайт-Издат, 2009. – с. 50.
 14. Комментарий к Федеральному закону «Об оперативно-розыскной деятельности» / О.А. Вагин, А.П. Исиченко, А.Е. Чечетин. – М.: «Деловой двор», 2009. – С. 23.
 15. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. М., 1997. С. 78.
 16. D. Roman, S. Popa. Identificarea persoanei prin măsuri și metode speciale de investigații. *Studia Universitatis Moldaviae*, 2017, nr.3, p. 192-201 // <http://oaji.net/articles/2017/2053-1497009597.pdf>
 17. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.4s-10/13 din 13.10.2013 disponibilă online http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_csj.php?id=21 Vizitat: 27.03.2021.
 18. Recomandarea nr. 38 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, Disponibil [online]: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=60. Vizitat: 27.03.2021.
 19. А.Н. Васильев, Введение в курс советской криминалистики. М., 1962; И.И. Карпец, Проблемы преступности. М., 1969. с. 152; Ю.В. Калинин, О понятии раскрытия преступлений // Вопросы криминалистической методологии, тактики и методики расследования. М., 1973. с. 35–36.
 20. В.А. Образцов, Теоретические основы раскрытия преступлений, связанных с ненадлежащим использованием профессиональных функций в сфере производства. Иркутск, 1986. p. 43–44.
 21. В.Г. Танасевич, Проблемы методики раскрытия и расследования преступлений // Советская криминалистика: теоретические проблемы. М., 1978. p. 179–180.
 22. Д.В. Костюкевич, О соотношении понятий «раскрытие преступлений» и «расследование преступлений». Актуальные вопросы оперативно-розыскной деятельности. Республиканская научно-практическая конференция. Минск, 2 июня 2017 г. с. 46
 23. С. Остроумов, С. Панченко, Критерии оценки раскрытия преступлений // Соц. законность. 1976. № 9. с. 51.
 24. Теория оперативно-розыскной деятельности: Учебник/ Под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова. М.: ИНФРА-М, 2006. p. 22.
 25. *Tactica criminalistică; Activitatea operativă de investigații: (pentru uzul audiențelor)/ Veaceslav Didăc, Mihail Căpățici, Valeriu Cușnir, Victor Moraru; coord. principal: Elena Muraru; -Ch.: ELAN POLIGRAF SRL, 2009 - (Seria: Suporturi de curs). Cartea a X-a. p. 174-175.*
 26. В.А. Дубривный, Деятельность следователя по расследованию преступлений/ (Общая характеристика. Цели. Действия). Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1987. p. 25.
 27. Tabelul obiecțiilor și propunerilor la proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative // http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/Sinteza_objectii_L_anticoruptie_07-10-2013.pdf
 28. Criminalitatea nu aduce venituri: măsuri de fier împotriva obținerii de profituri din activități infracționale // https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_12_235
 29. V. Ganciuov, T. Gutium, A. Ceban, Tendințele economiei neobservate în Republica Moldova // https://ince.md/uploads/files/1466412553_tendintele-economiei-tenebre.pdf
 30. Nota informativă la proiectul Legii privind Agenția recuperarea bunurilor infracționale // https://www.cna.md/public/files/proiecteelaborate/nota_ag.rec._bunuri_infr_11.2016.pdf
 31. Pagina oficială a Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale // <https://www.cna.md/pageview.php?l=ro&idc=121>
 32. S. Cîrjanovschi, Despre utilitatea și necesitatea măsurii de confiscare specială: abordarea normativă și jurisprudențială // <https://juridicemoldova.md/8269/des->

- pre-utilitatea-si-necesitatea-masurii-de-confiscare-speciala-abordarea-normativa-si-jurisprudentiala.html
33. S. Cîrjanovschi, I. Codreanu, Confiscarea specială și confiscarea extinsă: standarde europene în confiscarea și recuperarea activelor // <https://juridicemoldova.md/9010/confiscarea-speciala-si-confiscarea-extinsa-standarde-europene-in-confiscarea-si-recuperarea-activelor.html>
34. Tactica criminalistică; Activitatea operativă de investigații: (pentru uzul audiențelor)/ Veaceslav Didâc, Mihail Căpățici, Valeriu Cușnir, Victor Moraru; coord. principal: Elena Muraru, Ch.: ELAN POLIGRAF SRL, 2009 - (Seria: Suporturi de curs). Cartea a X-a. p. 176.
35. Vladimir Foșnea, Vitalie Sîli, Unele aspecte de ordin general privind esența și particularitățile activității speciale de investigate. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/157_169_Unele%20aspecte%20de%20ordin%20general%20privind%20esența%20și%20particularitățile%20activității%20speciale%20de%20investigații.pdf
36. Legea privind aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova nr. 112-XVI din 22.05.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 97-98/357 din 03.06.2008 (art.1, 6).
37. Legea privind organele securității statului nr. 619-XIII din 31.10.1995 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 10-11/115 din 13.02.1997 (art.1, 3).
38. Основы оперативно-розыскной деятельности: Учебное пособие. – 3-е изд., доп. и перераб. / Под ред. А.Е. Чечетина. Барнаул: Барнаульский юридический институт МВД России, 2007. с. 8
39. Постатейный комментарий к Федеральному закону «Об оперативно-розыскной деятельности / Под ред. А. Б. Смушкина. М., 2008. с.10.
40. С. И. Захарцев, Оперативно-розыскная политика: понятие и сущность / С. И. Захарцев, В. П. Сальников // Юридическая наука: история и современность. 2016. № 4. с. 95-110.

Despre autor:
Boris GLAVAN,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Investigații operative și securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: gba74@rambler.ru

About author:
Boris GLAVAN,
PhD, associate professor,
Chair “Special Investigation Activity and Anti-Corruption”
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: gba74@rambler.ru

CZU 327.5:355.01

DOI 10.5281/zenodo.6826799

CONCEPTE DE BAZĂ ALE FENOMENULUI AMENINȚĂRILOR HIBRIDE

Alexandru PARENIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,

Vasili BEDA,
doctorand

BASIC CONCEPTS OF THE HYBRID THREAT PHENOMENON

Alexandru PARENIUC,
PhD, associate professor,

Vasili BEDA,
PhD student

Termenul „război hibrid” în perioada contemporană a devenit obiect al unor analize extinse, desfășurate de către teoreticieni, factori de decizie și observatori, în special după evenimentele din martie 2014 legate de ocuparea Crimeii de către Federația Rusă. Acest subiect nu mai este limitat doar de interesele strategilor militari, ci a intrat în domeniul politic mai larg ca o provocare semnificativă de securitate pentru Occident.

Statele în continuare sunt implicate în competiții militare și economice, conflictele armate rămân încă inevitabile, dilemele de securitate și echilibrarea puterilor rămân a fi pe primul plan în contextul asigurării securității regionale și internaționale.

Cu toate acestea, modus operandi s-a modificat semnificativ. Conflictele sunt desfășurate prin căi noi, inovatoare și radical diferite de cele cunoscute până acum. Odată cu apariția elementelor războiului hibrid modern, acestea sunt tot mai departe de metodele aplicării legilor clasice de război.

Acest articol încearcă să plaseze controversa război hibrid într-un context analitic și istoric mai larg și să sintetizeze discuțiile referitoare la acest concept și conceptele strategice aferente.

Cuvinte cheie: război, strategii, măsuri strategice, modelul războiului non-linear, amenințări hibride, securitate națională, securitate regională.

The term “hybrid war” in the contemporary period has become the subject of extensive analysis by theorists, decision makers and observatories, especially after the events of March 2014 related to the occupation of Crimea by the Russian Federation. This issue is no longer limited to the interests of military strategists, but has entered the wider political arena as a significant security challenge for the West.

States continue to be involved in military and economic competition, armed conflicts remain inevitable, security dilemmas and balancing powers remain at the forefront in the context of ensuring regional and international security.

However, the modus operandi has changed significantly. Conflicts are carried out in new, innovative and radically different ways than those known so far. With the advent of the elements of modern hybrid warfare, they are moving away from the methods of enforcing lethal force and the classical laws of war.

This article seeks to place the controversial hybrid war in a broader analytical and historical context and to summarize the discussions on this concept and the related strategic concepts.

Keywords: war, strategy, hybrid threats, strategic measures, nonlinear war model, asymmetric actions, national security, regional security.

Introducere. În prezent, influența decisivă asupra dezvoltării situației politico-militare din lume este exercitată prin tendința unor state mari de a prelua leadershipul global și de a menține o lume unipolară prin orice mijloace, inclusiv militare. Însă majoritatea statelor mai mult sau mai puțin dezvoltate nu acceptă necondiționat încercările de a impune dictatul unei singure superputeri asupra între-

Introduction. At present, the decisive influence on the development of the politico-military situation in the world is exerted by the tendency of large states to take over global leadership and maintain a unipolar world by any means, including the military ones. But more or less developed states do not unconditionally accept attempts to impose the dictates of a single superpower on the whole world,

gii lumi, ceea ce a dus la o intensificare bruscă a confruntării interstatale, care se bazează pe măsuri non-militare: politice, economice, informaționale. Confruntarea, acoperind multe alte aspecte ale activității societății moderne – diplomatice, științifice, sportive, culturale –, a devenit de fapt totală.

În aceste condiții, atenția cercetătorilor militari este din ce în ce mai atrasă de fenomenul așa-numitului „război hibrid” ca un conflict ascuns cu o structură internă complexă și care se desfășoară sub forma unei confruntări integrate de natură militar-politică, financiară, economică, informațională, culturală și ideologică, fără un statut determinat [6].

Principala armă a războiului este armata și (sau) formațiunile neregulate armate și paramilitare capabile să desfășoare operațiuni militare continue și sistematice. Alături de lupta armată, care este conținutul specific al războiului, se folosesc mijloace și metode economice, diplomatice, științifice, tehnice, informaționale, ideologice și psihologice de a-și impune voința inamicului, de a slăbi capacitățile sale militare și de a-și întări propriile poziții.

Totuși, tocmai violența militară, adică folosirea mijloacelor tehnice (armelor) pentru suprimarea fizică a inamicului, subordonându-l voinței cuiva, constituie esența războiului în sensul exact al cuvântului, fiind trăsătura definitorie a acestuia. Prin aceasta războiul diferă de alte tipuri de luptă politică și de utilizare a armelor: un raid, o invazie, un incident militar, o blocada militară, o amenințare cu forța, o operațiune specială, inclusiv una antiteroristă. În același timp, în condițiile moderne, războiul nu trebuie neapărat asociat cu începutul ostilităților – continuarea politicii poate fi efectuată prin forță, însă nu numai prin mijloace militare, ci și prin cele non-militare.

Conceptul războiului hibrid

O încercare de a combina definiții eterogene într-una singură a dus la apariția conceptului de „război hibrid”, care este în prezent destul de des folosit de diverși autori, punând adesea înțelegeri diferite. O astfel de diversitate de definiții, pe de o parte, conferă termenului „război hibrid” un grad ridicat de instabilitate și nu permite să fie inclus în clasificarea existentă a războaielor și conflictelor și, pe de altă

which has led to a sudden intensification of interstate confrontation, which is based on non-military measures: political, economic, informational. The confrontation, covering many other aspects of the activity of modern society - diplomatic, scientific, sports, cultural, has in fact become total.

Under these conditions, the attention of military researchers is increasingly attracted to the phenomenon of the so-called “hybrid war” as a hidden conflict with a complex internal structure and which takes place in the form of an integrated confrontation of a military-political, financial, economic, informational, cultural and ideological, without a definite status [6].

The main weapon of war is the army and / or irregular armed and paramilitary formations capable of conducting continuous and systematic military operations. Along with the armed struggle, which is the specific content of the war, economic, diplomatic, scientific, technical, informational, ideological, psychological means and methods are used to impose the will of the enemy, to weaken its military capabilities and to strengthen their own positions.

However, it is precisely military violence, i.e. the use of technical means (weapons) for the physical suppression of the enemy, subordinating it to one’s will, that is the essence of war in the exact sense of the word, it is its defining feature. This war differs from other types of political fighting and other forms of use of weapons: a raid, an invasion, a military incident, a military blockade, a threat of force, a special operation, including an anti-terrorist one. At the same time, under modern conditions, war does not necessarily have to be associated with the beginning of hostilities - the continuation of politics can be carried out by force, not only by military means, but also by non-military means.

The concept of hybrid warfare

An attempt to combine heterogeneous definitions into one has led to the emergence of the concept of “hybrid warfare”, which is now quite often used by various authors, often giving different meanings. Such a diversity of definitions, on the one hand, gives the term “hybrid war” a high degree of instability and does not allow it to be included in the existing

parte, îl face atractiv din punct de vedere teoretic, deoarece poate găzdui un număr mare de semnificații. În același timp, nu există nimic fundamental nou în conceptul de „război hibrid”.

Esența unui război hibrid, ca orice alt război, este redistribuirea rolurilor subiecților procesului politic la nivel global sau regional. Cu toate acestea, se realizează în principal prin mijloace nemilitare, fără ocuparea țării învinse, distrugerea infrastructurii acesteia și moartea în masă a populației. Tehnologiile informației și comunicațiilor fac posibilă realizarea transferului țării sub control extern cu un nivel minim de violență militară, datorită presiunii concentrate în sfera financiară, economică, informațională și psihologică și a utilizării armelor cibernetice.

Conținutul războiului hibrid se reduce la o competiție generală pentru rolul de lider și la creșterea accesului la resurse. Câștigător este statul sau coaliția care a reușit să impună inamicului viziunea sa asupra imaginii lumii, valorilor, intereselor și înțelegerea distribuției „echitabile” a resurselor, care corespunde acestei viziuni asupra lumii.

Astfel, axa centrală a războiului este lupta armată, iar în jurul acesteia se grupează totul și formează un sistem hibrid complex, în cadrul căruia confruntarea se dezvoltă în diverse sfere ale activității umane: socio-economică, administrativ-politică și cultural-ideologică. Incertitudinea proceselor de dezvoltare a confruntării determină fragilitatea contururilor conflictelor moderne, impune noi abordări în elaborarea și implementarea strategiilor de conflicte militare hibride și contrastrategiilor de contracarare și neutralizare a planurilor inamicului.

În așa mod, încercând să formulăm **noțiunea războiului hibrid**, constatăm că acesta include *utilizarea sincronizată a mai multor instrumente de putere adaptată la vulnerabilități specifice în întregul spectru de funcții societale pentru a obține efecte sinergice* [2].

Caracteristicile războiului hibrid

Hibriditatea este o proprietate a oricărui război, deoarece părțile opuse tind în mod necesar să folosească toate forțele, mijloacele și metodele de război de care dispun. Astăzi, conceptul de „hibriditate” reflectă schimbări sem-

classification of wars and conflicts and, on the other hand, it makes it attractive from a theoretical point of view, because it can host a large number of meanings. At the same time, there is nothing new in the concept of “hybrid warfare”.

The essence of a hybrid war, like any other war, is to redistribute the roles of the subjects of the political process at the global or regional level. However, it is achieved mainly through non-military means, without the occupation of the defeated country, the destruction of its infrastructure and the mass death of the population. Information and communication technologies make it possible to transfer the country under external control with a minimum level of military violence, due to pressure concentrated in the financial, economic, information and psychological spheres and the use of cyber weapons.

The content of hybrid warfare boils down to general competition for leadership and increased access to resources. The winner is the state or coalition that has succeeded in imposing on the enemy their vision of the world’s image, values, interests and understanding of the “fair” distribution of resources that corresponds to their worldview.

Thus, the central axis of the war is the armed struggle, and around it everything is grouped and forms a complex hybrid system, in which the confrontation develops in various spheres of human activity: socio-economic, administrative-political and cultural-ideological. The uncertainty of the confrontational development processes determines the fragility of the contours of modern conflicts, imposes new approaches in the elaboration and implementation of hybrid military conflict strategies and counter-strategies to counteract and neutralize the enemy’s plans.

Thus, in trying to formulate the **definition of hybrid warfare**, we find that it includes *the synchronized use of multiple power tools tailored to specific vulnerabilities across the spectrum of societal functions to achieve synergistic effects* [2].

The characteristics of hybrid warfare

Hybridity is a property of any war, because the opposing parties necessarily tend to use all the forces, means and methods of war

nificative în natura războaielor moderne, care sunt diverse, iar operațiunile militare în cazul unui conflict cu un inamic cude o dotare tehnologică înaltă se vor desfășura atât în medii deja familiare (pe uscat, la mare și în aer), cât și în zone noi (spațiale și cibernetice). De asemenea, o caracteristică importantă a războaielor moderne este *multidimensionalitatea*, care presupune o combinație de influență informațională, militară, financiară, economică și diplomatică asupra inamicului în timp real. Într-un război hibrid, factorii de frecare și uzură de război se manifestă într-un mod diferit, ceea ce impune luarea în considerare a acestora în procesul elaborării strategiilor pentru conflictele moderne [5, p. 5-13].

Proprietatea multidimensionalității este deținută pe deplin de conflicte militare hibride de natură neclasică, cu participarea la ostilități a formațiunilor armate ale actorilor nestatali, inclusiv terorismul internațional, companiile militare private, care se caracterizează printr-o afiliere națională și ideologică neclară. Raportul dintre metodele militare și nemilitare de acțiune utilizate de părți la conflicte se schimbă. Mijloacele non-militare de violență într-un război hibrid includ diplomația tradițională și publică, instrumentele juridice economice, ideologice, psihologice, informaționale, umanitare, de informații, tehnologice și de influență. O strategie aleasă corect permite obținerea unui efect cumulativ, sistemic, prin utilizarea unei combinații a tuturor acestor instrumente. Un rol important îl au măsurile psihologice strategice care vizează asigurarea sprijinului și cooperării cu țări prietene și neutre, precum și slăbirea voinței de a duce război și a potențialului statelor ostile.

În sistemul „Contracararea Războiului Hibrid” a fost dezvoltat un model conceptual pentru înțelegerea acestui tip de conflict. Modelul respectiv a fost indiferent față de tipul de agresor (de exemplu, statul sau actor non-statal), dar concentrat în special asupra actorilor statali ca țintă [3, p. 2-3]. Acest sistem s-a bazat pe următoarele **caracteristici cheie**:

- utilizarea combinată a mai multor instrumente de putere pentru a atinge realizarea asimetriei prin țintirea unei game extinse de vulnerabilități;
- un complex de metode de atac sincro-

available to them. Today, the concept of “hybridity” reflects significant changes in the nature of modern wars, which are diverse, and military operations in the event of a conflict with an enemy with a high technological endowment will take place both in already familiar environments - on land, at sea and in the air, and in new areas - space and cybernetics.

Also an important feature of modern warfare is *multidimensionality*, which involves a combination of informational, military, financial, economic, and diplomatic influence over the enemy in real time. In a hybrid war, the factors of war friction and wear manifest themselves in a different way, which require their consideration in the process of developing strategies for modern conflicts [5, pp. 5-13].

The property of multidimensionality is fully owned by non-classical hybrid military conflicts involving the hostilities of the armed formations of non-state actors, including international terrorism, private military companies, which are characterized by a vague national and ideological affiliation. The relationship between military and non-military methods of action used by the parties to conflicts is changing. Non-military means of violence in a hybrid war include traditional and public diplomacy, economic, ideological and psychological legal, informational, humanitarian, intelligence, technological and other instruments of influence. A correctly chosen strategy allows for a cumulative, systemic effect by using a combination of all these tools. An important role is played by strategic psychological measures aimed at ensuring support and cooperation with friendly and neutral countries, as well as weakening the will to wage war and the potential of hostile states.

A conceptual model for understanding hybrid warfare has been developed in the “Counteracting Hybrid Warfare” system. The model was indifferent to the type of aggressor (for example, the state or non-state actor) but focused mainly on state actors as a target [3, p. 2-3].

It was based on the following **key features**:

- the combined use of several power tools to achieve asymmetry by targeting a wide range of vulnerabilities;

nizat care exploatează atât pe orizontală, cât și axele verticale de escaladare [3, p. 32];

– un accent pe creativitate și ambiguitate pentru a obține efecte sinergice (inclusiv în domeniul cognitiv).

Modelul specificat descrie modul în care un actor care se angajează într-un război hibrid poate folosi o gamă largă de instrumente de putere ce includ programe militare, politice, economice, civile și informaționale (MPECI), vizând vulnerabilitățile politice, militare, economice, sociale, informaționale și de infrastructură (PMESII) ale unui sistem țintă și provocând escaladarea în termeni „vertical” și „orizontal” pentru a atinge obiectivele dorite. Totodată se vor evita sau complica procedee de contracțiune, aplicate de organele de contracarare a amenințărilor hibride.

– a complex of synchronized attack methods that exploit both the horizontal and the vertical axes of escalation [3, p. 32];

– an emphasis on creativity and ambiguity to achieve synergistic effects (including in the cognitive field).

The specified model describes how an actor engaging in a hybrid war can use a wide range of power tools that include military, political, economic, civilian and information (MPECI) programs, targeting political, military, economic, social vulnerabilities, information and infrastructure (PMESII) of a target system, causing escalation in “vertical” and “horizontal” terms to achieve the desired objectives, while avoiding or complicating countermeasures, applied by hybrid threat countermeasures.

Figura 1

Figura 2

Instrumentele puterii și vulnerabilitățile sunt prezentate în Figura 1, în timp ce conceptul de sincronizare a instrumentelor de putere este vizualizat în Figura 2 [4, p. 13].

Power tools and vulnerabilities are shown in Figure 1, while the concept of power tool synchronization is shown in Figure 2 [4, p. 13].

Concluzii. Amenințările hibride în prezent nu sunt un fenomen chiar nou. Totuși, în lumea contemporană globalizată, cu inovațiile sale captivante în sfera comunicațiilor de viteză ultra-înaltă, daunele cauzate de astfel de amenințări devin uriașe și periculoase [1]. Ele reprezintă o amenințare pentru autoritățile politice și de securitate, dar, în același timp, măsurile de protecție adecvate oferă oportunități enorme pentru societate. Adevărata viabilitate a unui stat presupune un anumit grad de satisfacție și fericire pentru cetățenii săi. Guvernele responsabile și instituțiile societății civile trebuie să țină cont de relația strânsă din-

Conclusions. Hybrid threats today are not such a new phenomenon. However, in today's globalized world, with its captivating innovations in ultra-high-speed communications, the damage caused by such threats is becoming huge and dangerous [1].

They pose a threat to political and security authorities, but at the same time, appropriate safeguards provide enormous opportunities for society. The true viability of a state requires a certain degree of satisfaction and happiness for its citizens. Responsible governments and civil society institutions must take into account the close relationship between public and na-

tre securitatea publică și cea națională, precum și de dorința de a-și face cetățenii mai asigurați și statul mai puternic.

tional security and the desire to make their citizens more secure and the state stronger.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Gareis Sven Bernhard. Hybrid War and Hybrid Threats: Coping with conventional and unconventional security challenges. Gheorghe C. Marshall European Center for Security Studies. 25.08.2017.
2. <https://www.marshallcenter.org/en/publications/concordiam/survival-enlightened-states/hybrid-war-and-hybrid-threats>
3. MCDC Countering Hybrid Warfare Project: Understanding Hybrid Warfare. January 2017.
4. MCDC, Information Note, *What is Hybrid Warfare?*, August 2017.
5. MCDC Countering Hybrid Warfare Project: Countering Hybrid Warfare, March 2019.
6. Бартош А.А. «Трение» и «износ» гибридной войны» // Военно-теоретический журнал «Военная мысль», 2018, № 1.
7. Бартош А.А., Стратегия и контр стратегия гибридной войны. Военно-теоретический журнал «Военная мысль», 10 октября 2018. <https://vm.ric.mil.ru/Stati/item/138034/>

Despre autori:

Alexandru PARENIUC,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef adjunct al Direcției studii și management
al calității a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md*

Vasili BEDA,

*doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: vasili.beda@gmail.com*

About authors:

Alexandru PARENIUC,

*PhD, associate professor,
Deputy Head of the Studies and Quality
Management Department of the Academy
“Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md*

Vasili BEDA,

*PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: vasili.beda@gmail.com*

CZU 343.9

DOI 10.5281/zenodo.6826834

CONCEPTUL CRIMINALISTICII PRIN DEZIDERATELE SALE ISTORICE

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Cristina ROBU,
doctorandă

THE CONCEPT OF FORENSIC THROUGH ITS HISTORICAL DESIDERATUM

Constantin RUSNAC,
PhD, associate professor

Cristina ROBU,
PhD student

Articolul cercetează subiectul istoriei criminalisticii prin prisma conceptului înaintat de profesorul austriac Hans Gross cu privire la criminalistică ca știință și disciplină. Autorul analizează evoluția dezideratelor care guvernau perioadele de formare și dezvoltare a criminalisticii ca știință independentă. Se menționează că unele cunoștințe au existat anterior apariției criminalisticii, altele s-au format ca urmare a dezvoltării dreptului material.

Autorul pune accentul pe faptul că sistemul cunoștințelor criminalistice este unul complex, ce implică o diversitate de cunoștințe generale, particulare și speciale, impunând realizarea tuturor acțiunilor care determină descoperirea faptei ilegale.

Cuvinte-cheie: istoria criminalisticii, știință, disciplină, sistem complex, fapte ilegale etc.

The article investigates the subject of the history of forensics through the prism of the concept put forward by the Austrian professor Hans Gross regarding forensics as a science and discipline. The author analyzes the evolution of the desideratum that governed the periods of formation and development of criminology as an independent science. It is mentioned that some knowledge existed before the advent of forensics; others were formed as a result of the development of substantive law.

The author emphasizes that the forensic knowledge system is a complex one, which involves a diversity of general, particular and special knowledge, which requires the performance of all actions that lead to the discovery of the illegal act.

Keywords: the history of forensics, science, discipline, complex system, illegal acts etc.

Introducere. Criminalitatea, fiind generată de diverși factori și existând de secole, a ocupat întotdeauna unul dintre primele locuri printre cele mai acute probleme, care tulbură opinia publică.

Perioada de la sfârșitul secolului XIX și până la începutul secolului XX a fost marcată de descoperiri și invenții științifice. Ele s-au referit și la sfera procesuală penală a relațiilor publice. Merită spus că și polițiștii au început să folosească mijloace, tehnici și metode mai avansate pentru stabilirea făptuitorului și cercetarea faptelor ilegale.

Apariția criminalisticii ca știință juridică specială a fost determinată nu de progresul tehnico-științific care a existat la sfârșitul secolului XIX-lea [5, p.21] și de nivelul ridicat de infracționalitate [29], ci de cumulum ambilor factori care a impus organele judiciare să sistema-

Introduction. Crime, being generated by various factors and existing for centuries, has always occupied one of the first places, among the most acute problems, which disturbs public opinion.

The late nineteenth and early twentieth centuries were marked by scientific discoveries and inventions. They also referred to the criminal procedure of public relations. It is worth mentioning that the police have also started to use more advanced means, techniques and methods to establish the perpetrator and investigate the illegal acts.

The emergence of forensics as a special legal science was determined not by the technical-scientific progress that existed at the end of the nineteenth century [5, p.21] and the high level of crime [29], but by the cumulation of both factors that imposed the judicial bodies to

tizeze și să generalizeze [31, p.13] experiența acumulată, elaborând în baza acestora noi mijloacele tehnico-științifice, procedee și metode raționale de luptă împotriva fenomenului infracțional.

Începând de la ziua apariției și până în prezent, criminalistica cunoaște o dezvoltare continuă, prin elaborarea și implementarea mijloacelor, metodelor, procedeeleor și recomandărilor de prevenire, descoperire și cercetare a faptelor ilegale. Printre savanții cu renume mondial ce s-au dedicat criminalisticii, îi putem menționa pe Gross H., Lombroso C., Locard E., Rudolf Archibald Reiss, *Heindl R.*, Gayet J., Zonderman J., Saferstein R., Faulds H., Purkinie I., Vucetic I., Minovici M., Cîrjan L., Pășescu Gh., Ionescu L., Aionîtoaie V., Bercheșan C., Mircea I., Iakimov I., V.Gromov., Golunski S., Vulifert A., Taliberg D., Burinski E., Koško A., Filipov V., Vinberg A., Belkin R., Iablokov N., etc. iar printre autorii autohtoni Doraș Simion Gh., Golubenco Gh., Gheorghită M., Odagiu Iu., Demcenco M. ș.a.

Articolul are drept **scop** evidențierea dezideratelor și conceptului care a stat la baza fondării și dezvoltării criminalisticii ca știință independentă.

Metode și materiale aplicate. Pentru realizarea scopului propus, ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, în calitate de metode de cercetare au fost folosite metoda logică, sistematică și de comparare. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea reflecțiilor doctrinare autohtone și din străinătate.

Discuții. Studiarea problematicii istoriei criminalisticii, din păcate, nu a devenit subiect de interes larg pentru criminaliști – totul se rezumă la trecerea în revistă a bibliografiei unor nume notorii care au contribuit la dezvoltarea criminalisticii.

„Expulzarea” istoriei criminalisticii din tematica de studiu duce la faptul că tiparele apariției și dezvoltării sale sunt considerate izolat de alte științe din domeniul penal. Acest lucru, la rândul său, face dificilă înțelegerea relației lor inextricabile, duce la confruntarea diferitelor școli (modele), complică înțelegerea stării sale actuale și a direcțiilor de dezvoltare ca fenomen socio-cultural și instituțional complex, și nu doar ca un set sistematizat de cunoștințe științifico-criminalistice. În opinia

systematize and to generalize [31, p.13] the accumulated experience, elaborating on their basis new technical-scientific means, procedures and rational methods of fight against the criminal phenomenon.

From the day of its appearance until now, forensics has known a continuous development, through the elaboration and implementation of the means, methods, procedures and recommendations for the prevention, discovery and investigation of illegal acts. Among the world famous forensic scientists, we can mention: Gross H., Lombroso C., Locard E., Rudolf Archibald Reiss, *Heindl R.*, Gayet J., Zonderman J., Saferstein R., Faulds H., Purkinie I., Vucetic I., Minovici M., Cîrjan L., Pășescu Gh., Ionescu L., Aionîtoaie V., Bercheșan C., Mircea I., Iakimov I., V.Gromov., Golunski S., Vulifert A., Taliberg D., Burinski E., Koško A., Filipov V., Vinberg A., Belkin R., Iablokov N., etc. and among local authors Doraș Simion Gh., Golubenco Gh., Gheorghită M., Odagiu Iu., Demcenco M., etc.

The article **aims** to highlight the desideratum and the concept that was the basis for the founding and development of forensics as an independent science.

Methods and materials applied. In order to achieve the proposed goal, taking into account the specificity and complex character of the investigated topic, the logical, systematic and comparative methods were used as research methods. The research undertaken is based on the study of local and foreign doctrinal reflections.

Discussions. The study of the history of forensics, unfortunately, has not become a topic of great interest to forensic scientists - it all comes down to reviewing the bibliography of well-known names who have contributed to the development of forensics.

The “expulsion” of the history of forensic studies from the subject of study leads to the fact that the patterns of its appearance and development are considered isolated by other criminal sciences. This, in turn, makes it difficult to understand their inextricable relationship, leads to the confrontation of different schools (models), complicates the understanding of its current state and development directions as a complex socio-cultural and institutional phe-

noastră, situația respectivă a fost determinată de conotația politică și ideologică a statului, la acea vreme.

În vederea confirmării celor relatate vom examina sursele bibliografice privitor la istoria dezvoltării criminalisticii autohtone. Constatăm cu stupeoare că nu există o determinare în acest sens. Astfel, multiplele lucrări în domeniul criminalisticii la începutul sec. al XX-lea au fost influențate de viziunile cercetătorilor vest-europeni, precum Niceforo A., Reiss R., Goddefroy E., Veingardt A., Annuschat E. [5, p. 35]. Puținele din aceste lucrări au ajuns în original la cititorii din Gubernia Basarabia [16]. Evident că literatura de specialitate din perioada respectivă era dominată atât de traduceri realizate în limba rusă, cât și de lucrări ale criminaliștilor ruși (Tregubov S., Lebedev V., Potapov S.) [5, p. 35]. Tendința de alimentare a bibliografiei criminalistice cu surse editate în străinătate, mai ales în limba rusă, s-a păstrat până la sfârșitul sec. al XX-lea. Abia după obținerea independenței în 1991 literatura de specialitate a fost îmbogățită cu lucrări editate în limba română [1, 4, 5] sau aduse de peste Prut. Dar și în cazul publicațiilor care și-au făcut apariția în România, până la 1991, nu trebuie uitat faptul că ea a fost parte a lagărului socialist și literatura din domeniul criminalisticii, la fel, a fost influențată direct de autorii sovietici. După cum afirma profesorul R. Belkin, „istoria acestei științe rămâne comună pentru toți membrii acestei URSS, indiferent de limba în care actualmente o expunem” [23, p.3].

În acest sens, nu putem afirma cu vehemență că cunoaștem istoria acestei științe, deoarece istoria o scriu învingătorii – nu învinșii [20].

Reiterând problema istoriei, identificăm că nu a fost scutit de critici nici Hans Gross. Astfel, în literatura de specialitate descoperim că el este un „cercetător burghez care apără interesele clasei sale politice”, „determină direcțiile de dezvoltare sub influența politicului, deformează realitatea și formulează atitudini greșite” [30, p. 6-7]. De asemenea, el este numit jurist reacționar criminalist, fondator al criminalisticii burgheze, urmaș al pseudoștiinței despre criminalitate. S-a ajuns până la aceea că s-a pus la îndoială faptul că Hans Gross este fondatorul criminalisticii: „Hans Gross fiind un cercetător burghez, care apăra interesele clasei sale politice, nu putea fi fondatorul unei științe

nomenon, and not just as a systematized set of scientific-forensic knowledge. In our opinion, that situation was determined by the political and ideological connotation of the state at that time.

In order to confirm what is reported, we will examine the bibliographic sources regarding the history of the development of the local forensics. In this regard, we note with astonishment that there is no determination in this regard. Thus, a variety of works in the field of criminology at the beginning of the twentieth century were influenced by the visions of Western European researchers such as Niceforo A., Reiss R., Goddefroy E., Veingardt A., Annuschat E. [5, p. 35]. Few of these works have reached the original in the readership of Bessarabia [16]. Obviously, the literature of that period was dominated by both Russian translations and the work of Russian criminologists (Tregubov S., Lebedev V., Potapov S.) [5, p. 35]. The trend of supplying forensic bibliography with sources published abroad, especially in Russian, was maintained until the end of the twentieth century. Only after gaining independence in 1991, the specialized literature was enriched with works published in Romanian [1, 4, 5] or brought from across the Prut. But even in the case of publications that appeared in Romania until 1991, we must not forget that it was part of the USSR and forensic literature was also directly influenced by Soviet authors. According to Professor R. Belkin, “*The history of this science remains common to all members of USSR, regardless of the language in which we currently present it*” [23, p.3].

In this sense, we cannot vehemently say that we know the history of this science, because history is written by the winners - not the losers [20].

Reiterating the issue of history, we identify that Hans Gross was not exempt from criticism either. Thus, in the literature we find that he is a “bourgeois researcher who defends the interests of his political class”, “determines the directions of development under the influence of politics, distorts reality and formulates wrong attitudes” [30, p. 6-7]. He is also called a reactionary forensic jurist, the founder of bourgeois criminology, a descendant of pseudo-sci-

care obiectiv și multiaspectual ar reflecta realitatea” [24, p.17].

Astfel de caracterizări identificăm și în unele manuale, folosite la educarea criminaliștilor autohtoni. Acestea conțin un paragraf destinat criminalisticii burgheze, în care se menționează că: „criminalistica fiind știință polițienească își propune ca scop nu numai lupta împotriva infracționalismului, ci și înăbușirea luptei maselor muncitoare împotriva exploatării capitaliste. Lucrările multor criminaliști burghezi conțin numeroase fraze bombastice despre „bazele științifice” ale criminalisticii burgheze, despre sarcinile acesteia de a apăra orânduirea socială și interesele tuturor păturilor și claselor sociale. În realitatea, criminalistica burgheză a servit totdeauna și servește numai intereselor egoiste de clasă ale burgheziei imperialiste” [6, p.21].

Astfel, putem concluziona că criminalistica nu a fost mai puțin ideologizată în comparație cu științele juridice și că nu a scăpat cu ușurință de influența clasei politice dominante. Nu este simplu să treci peste stereotipurile istorice și dogmele criminalistice, ce au fost funcționabile decenii la rând.

În opinia noastră, catalizatorul apariției criminalisticii l-a reprezentat faptul că Hans Gross, activând în procuratură în calitate de anchetator, a înțeles că pentru îndeplinirea cu succes a atribuțiilor funcționale (descoperirea infracțiunii și stabilirea făptuitorului) sunt necesare cunoștințe mai ample decât acelea pe care le oferă legile, comentariile actelor normative și studiile științifice. În această ordine de idei necesită de menționat și opinia lui Maxim George: „Ce va putea face un licențiat în drept pus să ancheteze a doua zi după numirea sa, când el nu are alte cunoștințe decât cele câteva sute de articole ale codului penal și de procedură penală? Punerea lui însă la curent, de pe băncile facultății, cu toate mijloacele speciale ale criminaliștilor practicieni îi dau puțință să se folosească în cercetările lui criminalistice de toate mijloacele ajutătoare, și nu sunt sute, ci mii” [32, p.1].

Hans Gross a generalizat, sistematizat și sintetizat pentru prima dată într-un tot întreg nu numai propria practică de douăzeci de ani în cercetarea infracțiunilor, ci și gândurile multor savanți din diferite țări ale lumii, care efectuau cercetări în diferite domenii, proprii

ence about crime. The question was asked if Hans Gross is the founder of forensics “Hans Gross, being a bourgeois researcher who defended the interests of his political class, could not be the founder of a science that would reflect reality objectively and in a multispectral way” [24, p.17].

We also identify such traces in some textbooks, used to educate local forensic scientists. They contain a paragraph for bourgeois criminology, which states that: “forensics, being a police science, aims not only to fight crime, but also to stifle the struggle of the working masses against capitalist exploitation.

The works of many bourgeois criminologists contain many bombastic phrases about the “scientific basis” of bourgeois criminology, about these tasks of defending the social order and the interests of all strata and social classes. In reality, bourgeois criminology has always served and serves only the selfish class interests of the imperialist bourgeoisie” [6, p.21].

Thus, we can conclude that forensics has not been less idyllic compared to the legal sciences and that it has easily escaped the influence of the ruling political class. It is not easy to get over historical stereotypes, forensic dogmas that have worked for decades.

In our opinion, the catalyst for the emergence of forensics was the fact that Hans Gross, acting in the prosecutor’s office, as an investigator, understood that for the successful fulfillment of the functional tasks (discovery of the crime and establishment of the perpetrator) more knowledge is needed than laws, comments on regulations and scientific studies. In this order of ideas, the opinion of Maxim George also needs to be mentioned: “What can a law graduate do to investigate the day after his appointment, when he has no other knowledge than the several hundred articles of the criminal code and criminal procedure? But his acquaintance, from the faculty benches, with all the special means of practicing forensic scientists enables him to use in his forensic research all the aids, that are not hundreds but thousands” [32, p.1].

Hans Gross generalized, systematized, and synthesized for the first time in a whole not only his own practice, of twenty years in the

criminalisticii. El a înțeles că progresul tehnico-științific oferă noi oportunități în descoperirea, ridicarea, păstrarea urmelor infracțiunilor, constatarea și probarea vinovăției persoanei. Succesul utilizării cunoștințelor științelor naturale în cercetarea infracțiunilor l-a determinat pe Hans Gross să înainteze opinia că baza probatorie trebuie să o formeze mijloacele materiale de probă. Acordând o importanță sporită „realităților dreptului penal”, acumulării bazei probatorii până la faza de judecată, Hans Gross a reținut: „este corectă afirmația criminalisticii, că baza probatorie necesită a fi formată nu în cadrul judecării cauzei, dar în etapa prejudicială și de urmărire penală. Pe parcursul mai multor ani corectitudinea deciziilor luate de către judecător privitor la vinovăția persoanei au fost influențate de cercetările orale publice fundamentate pe cercetările superficiale realizate de organele de anchetă, ca urmare existau erori, îndoieli și dificultăți privitor la procesul de judecată și corectitudinea deciziilor luate de judecător. Nimeni, desigur, nu va nega viabilitatea principiilor care guvernează cercetarea judecătorească: judecătorul care examinează cauza pe fond trebuie să vadă, să asculte și să discute ceea ce poate fi important pentru sentință, hotărâre sau încheiere. Acest lucru este adevărat, dar nu trebuie subestimată importanța anchetei prealabile, pentru că ea adună probe. Iar cercetarea prealabilă este obligată nu numai să găsească, ci și să utilizeze toate datele de natură reală – iată de ce activitatea anchetatorului și pregătirea sa profesională sunt deosebit de importante și de îndată ce criminalistica va ajunge la stadiul cel mai înalt de dezvoltare, atunci anchetatorul și munca sa vor avea o importanță primordială în cadrul procesului penal” [27, c. XII].

Rezultatul activității de sistematizare și fundamentare a necesității integrării cunoștințelor științelor naturale și tehnice în practica de cercetare a infracțiunilor a fost publicația lui H. Gross din 1893 „*Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik – Ghidul ofițerului de urmărire penală ca sistem a Criminalisticii*” [11].

Apoi, în anul 1894 el publică cartea „*Lehrbuch für den Ausforschungsdienst der k.k. Gendarmerie – Manualul judecătorilor de instrucție, al funcționarilor de jandarmarie și poliție*” [13]. Iar în anul 1889 publică

investigation of crimes, but also the thoughts of many scholars from different countries of the world, who conducted research in various fields, related to forensics. He understood that technical-scientific progress offers new opportunities in discovering, picking up, keeping track of crimes, finding and proving the guilt of the person. The success of the use of the knowledge of the natural sciences in the investigation of crimes led Hans Gross to put forward the view that the evidentiary basis should be the material means of proof. Giving more importance to the “realities of criminal law”, the accumulation of evidence until the trial phase, Hans Gross noted: “the forensic statement that the evidence base needs to be formed not in the trial of the case, but in the preliminary and criminal prosecution stage is correct. Over the years, the correctness of the judge’s decisions regarding the person’s guilt has been influenced by public oral investigations based on superficial investigations by the investigative bodies, as a result of errors, doubts and difficulties regarding the trial and the correctness of the judge’s decisions. No one, of course, will deny the viability of the principles that govern judicial inquiry: the judge examining the case on the merits must see, hear and discuss what may be important for the sentence, judgment or conclusion. This is true, but the importance of the preliminary investigation should not be underestimated, as it gathers evidence. And prior research is required not only to find but also to use all real data - that is why the activity of the investigator and his professional training are particularly important and as soon as forensics will reach the highest stage of development, then the investigator and his work will be of paramount importance in the criminal proceedings”. [27, c. XII].

The result of the activity of systematization and substantiation of the need to integrate the knowledge of natural and technical sciences in the practice of crime research was the publication of H. Gross from 1893 “*Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik – Criminal Investigation Officer’s Guide as a Forensic System*” [11].

Then, in 1894, he published the book “*Lehrbuch für den Ausforschungsdienst*

„Criminalpsychologie – psihologia criminală” [14].

Conform datelor disponibile încă din 1894, Gross a început să folosească cuvântul „criminalistică” ca denumire a unei discipline științifice speciale care se ocupă cu descoperirea infracțiunilor pe bază științifică, „cu o zonă strict delimitată”. Datorită lui H. Gross, cuvântul „criminalistică” a obținut un nou sens. Anterior termenul „criminalistică” era folosit pentru a identifica „sistemul științelor penale”. Deci, Franz von List a folosit cuvântul „criminalistică” ca noțiune ce unifică toate disciplinele penale.

În 1889, reprezentanții școlii sociologice de drept penal List, Prince și Van-Gamel au fondat Uniunea Internațională a Criminaliștilor [15] (sau Asociația Internațională a Criminaliștilor). Această uniune era cunoscută și sub numele de Asociația Internațională de Drept Penal.

Cu toate acestea, H. Gross a început să folosească cuvântul „criminalistică” pentru a numi doar una dintre părțile „sistemului științelor penale”, care se ocupa de „realitățile dreptului penal”. De atunci, cuvântul „criminalistică” a fost folosit în două sensuri principale – după List și după Gross. Abia odată cu trecerea timpului, în secolul al XX-lea, a început să fie folosit în sensul lui H. Gross, adică, numai în contextul descoperirii infracțiunilor. Criminalistica, ca și alte științe auxiliare ale dreptului penal, în secolul al XIX-lea a fost o „disciplină suplimentară” sau „activitate suplimentară” a unui sau altui profesor de drept penal, care și-a manifestat interesul sau entuziasmul pentru aceasta. După cum a remarcat H. Gross, el „a depus toate eforturile posibile pentru a deschide accesul la Universitate pentru științele auxiliare ale dreptului penal. Dar eforturile au fost zadarnice. Unii chiar au negat semnificația științifică a obiectului de studiu” [25, p. 13].

Ideile lui H. Gross privind formarea unei noi ramuri a cunoașterii științifice, pe care a denumit-o criminalistică, a fost criticată de mulți reprezentanți ai științei clasice de drept penal. În stadiul inițial, ei nu au recunoscut nu numai denumirea de „criminalistică”, ci și știința în sine, independența ei [22, p. 3]. Gross, în special, a scris că declarațiile sale „au evocat atacuri aprige din partea unor oameni de știință cu un alt mod de a gândi, care mi-au reproșat că am

der k.k. Gendarmerie – Handbook of investigative judges, gendarmerie and police officers” [13] and in 1889 he published “Criminalpsychologie – Criminal Psychology” [14].

According to the available data, as early as 1894, Gross began to use the word “forensics” as the name of a special scientific discipline that deals with the discovery of crimes on a scientific basis, “with a strictly delimited area”. Thanks to H. Gross, the word “forensics” took on a new meaning. Previously, the term “forensics” was used to identify the “criminal science system”. So Franz von List used the word “forensics” as a notion that unifies all criminal disciplines.

In 1889, List, Prince, and Van-Gamel, members of the School of Criminal Law, founded the International Union of Criminalists [15] (or International Criminal Association). This union was also known as the International Criminal Law Association.

However, H. Gross began to use the word “forensics” to refer to only one part of the “criminal science system” that dealt with the “realities of criminal law.” Since then, the word “forensics” has been used in two main ways - after List and after Gross. Only with the passage of time, in the twentieth century, it started to be used in the sense of H. Gross, that is, only in the context of the discovery of crimes. Forensics, like other auxiliary sciences of criminal law, in the nineteenth century was an “additional discipline” or “additional activity” of one or another professor of criminal law, who showed interest or enthusiasm for it. As H. Gross remarked, he “made every effort to open up access to the university for the auxiliary sciences of criminal law. But the efforts were ineffective. Some scientists even denied the scientific significance of the object of study” [25, p. 13].

H. Gross’s ideas on the formation of a new branch of scientific knowledge, which he called forensics, have been criticized by many representatives of classical criminal law. In the initial stage, they recognized not only the name of “forensics”, but also science itself, its independence [22, p. 3]. Gross, in particular, wrote that his statements “evoked harsh attacks from scientists with a different way of thinking, who reproached me for introducing heresy into sci-

introdus erezia în domeniul științei. Nu fac parte însă dintre cei care nu apreciază importanța științei în general și consideră de prisos predarea școlii clasice în domeniul nostru, dar odată cu aceasta trebuie să recunoaștem și existența unor astfel de discipline științifice care sunt un supliment și o întăresc pe prima, anume acestea reprezintă pentru noi științe auxiliare ale jurisprudenței” [25, p. 13-14]. În justificarea opiniilor sale, H. Gross a remarcat că antropometria lui Bertillon era, de asemenea, „considerată de prisos și chiar numită șarlatanism” [25, p. 323].

Este de remarcat faptul că în URSS termenul de „criminalistică” nu a fost acceptat decât la începutul anilor treizeci al secolului XX și a fost folosit împreună cu termenul de „tehnică penală” [26, p. 29]. Deci, în 1946, M. S. Strogovici a scris: „dreptul procesual-penal se află într-o strânsă legătură cu disciplina criminalistică, altfel numită tehnica penală ...” [28, p. 26-27].

Cu referire la acest subiect, trebuie remarcat faptul că, în același timp, o dată cu dezvoltarea criminalisticii ca disciplină independentă, în unele țări ale Europei de Vest (Franța, Elveția) și Statele Unite este implementată știința privind utilizarea mijloacelor și metodelor științelor naturale la cercetarea crimelor, care a fost denumită „poliția științifică” – „*Police scientifique*”.

Sintagmă „poliția științifică și tehnică” este utilizată, până în prezent, pentru a determina subdiviziunile poliției naționale franceze care se preocupă cu cercetarea locului faptei și examinarea urmelor [12].

În 1897 H. Gross, în „Revista elvețiană de drept penal”, într-un articol despre sarcina și scopul științei criminalistice, scria că, cu cât privim mai atent și mai îndeaproape faptele vieții înseși, așa cum sunt, cu atât le studiem mai sistematic, cu atât mai aproape vom fi de adevăr [8, p. 269], „ceea ce ar trebui să facă criminalistica poate fi spus în cuvinte simple: se ocupă de realitățile dreptului penal...” [8, p. 278-283]. În consecință, H. Gross a văzut baza studiului și dezvăluirii infracțiunilor în stabilirea circumstanțelor de fapt, studiul realităților obiective (faptelor).

H. Gross, în special, a atras atenția asupra faptului că avocații ar trebui să aibă mai multă încredere în cunoștințele din diverse domenii

ence. However, they are not among those who do not appreciate the importance of science in general and consider it superfluous to teach classical school in our field, but at the same time we must recognize the existence of such scientific disciplines that are a supplement and strengthen the first, namely represents for us auxiliary sciences of jurisprudence” [25, p. 13-14]. In justifying his views, H. Gross remarked that Bertillon’s anthropometry was also “considered superfluous and even called charlatanism.” [25, p. 323].

It is noteworthy that in the USSR the term “forensics” was not accepted until the early 1930s and was used in conjunction with the term “criminal technique” [26, p. 29]. So, in 1946, M. S. Strogovich wrote: “Criminal law is closely related to forensic discipline, otherwise known as criminal technique...” [28, p. 26-27].

With regard to this topic, it should be noted that, at the same time as the development of forensics as an independent discipline, in some countries of Western Europe (France, Switzerland) and the United States, the science of using the means and methods of the natural sciences in the investigation of crimes is implemented, which has been called the “scientific police” – “*Police scientifique*”.

The phrase “scientific and technical police” is used, so far, to determine the subdivisions of the French national police that are concerned with investigating the crime scene and examining the traces [12].

In 1897, H. Gross wrote in an article in the Swiss Journal of Criminal Law about the task and purpose of forensic science, the more closely and firmly we look at the facts of life itself as they are, the more systematic we study them, the closer we will be to the truth [8, p. 269], “what forensics should do, can be said in simple words: deals with the realities of criminal law...” [8, p. 278-283]. Consequently, H. Gross saw the basis for the study and disclosure of offenses in the establishment of factual circumstances, the study of objective realities (facts).

H. Gross, in particular, pointed out that lawyers should be more confident in their knowledge of various scientific fields and also learn how to use it in their work [7, p. 2].

științifice și, de asemenea, să învețe cum să le folosească în munca lor [7, p. 2].

Explorând punctele de vedere ale lui H. Gross cu privire la conceptul, conținutul și locul criminalisticii printre alte științe, trebuie remarcat că ideile sale nu au rămas neschimbate în timp. H. Gross însuși a vorbit în mod repetat despre marile schimbări în concepțiile sale în domeniul științei criminalistice [25, p. XIV], că „în sistemul științelor criminalistice a ocupat o altă poziție decât la început...”, „când a apărut pentru prima dată știința criminalistică, a fost imposibil de înțeles ce fel de material ar trebui să i se atribue și cum ar trebui să fie distribuit” [25, p. XV].

Cunoscutul criminalist german A. Kanger a evidențiat cel puțin 4 etape de dezvoltare a conceptului de criminalistică în viziunea lui H. Gross [17, p. 876-877].

Deci, în prima etapă, Gross a recunoscut criminalistica ca o disciplină independentă cu un domeniu de activitate clar delimitat, care este o știință auxiliară a dreptului penal. Criminalistica nu a fost inclusă de el în dreptul penal, ci a fost considerată împreună cu alte discipline științifice ca un complex de științe auxiliare. În special, Gross H. a remarcat: „Criminalistica, prin natura sa, începe numai acolo unde dreptul penal, tot prin natura sa, își oprește activitatea: dreptul penal are ca obiect fapta ce întrunește elementele componente ale unei crime. Dar cum anume se comite crima? Cum să cercetăm metodele de săvârșire a crimei, să le descoperim, care au fost motivele și scopul crimei – nu ne vorbește dreptul penal sau procesual-penal. Aceasta reprezintă obiect de studiu al criminalisticii” [25, p. VII]. În publicațiile sale ulterioare, H. Gross a subliniat că criminalistica este știința despre stările de fapt. Totodată, criminalistica nu a fost inclusă în dreptul penal, ci s-a aflat „alături” și, împreună cu alte discipline, a format un complex de științe auxiliare de drept penal [3, p. 90-93]. Astfel, în componența criminalisticii, H. Gross a distins inițial două domenii de cunoaștere: știința criminalistică obiectivă (sau directă, de fapt) și partea ei specială – știința criminalistică subiectivă (sau psihologia juridică).

În a doua etapă, H. Gross a considerat criminalistica ca o disciplină independentă, totuși criminalistica subiectivă (sau psihologia juridică), care anterior acționase ca parte integrantă

Exploring H. Gross's views on the concept, content, and place of forensics among other sciences, it should be noted that his ideas have not remained unchanged over time. H. Gross himself has repeatedly spoken of the great changes in his conceptions in the field of forensic science [25, p. XIV], that “in the system of forensic science it occupied a different position than at the beginning...”, “when forensic science first appeared, it was impossible to understand what kind of material should be attributed to it and how it should be distributed” [25, p. XV].

Well-known German forensic scientist A. Kanger highlighted at least 4 stages in the development of the concept of forensics in the vision of H. Gross [17, p. 876-877].

So, in the first stage, Gross recognized forensics as an independent discipline with a clearly defined field of activity, which is an auxiliary science of criminal law. Forensics was not included by him in criminal law, but was considered together with other scientific disciplines as a complex of auxiliary sciences. In particular, Gross H. noted: “Forensics, by its nature, begins only where criminal law, also by its nature, stops its activity: criminal law has as its object the act that meets the components of a crime. But how exactly is the crime committed? How to investigate the methods of committing the crime, to discover them, what were the motives and purpose of the crime - the criminal law or the criminal process does not tell us. This is the subject of a forensic study” [25, p. VII]. In his later publications, H. Gross pointed out that forensic science is the science of facts. At the same time, forensics was not included in criminal law, but was “alongside” and, together with other disciplines, formed a complex of auxiliary sciences of criminal law [3, p. 90-93]. Thus, in the composition of forensics, H. Gross initially distinguished two areas of knowledge: objective forensic science (or direct, in fact) and its special part - subjective forensic science (or legal psychology).

In the second stage, H. Gross considered forensics as an independent discipline, however, subjective forensics (or legal psychology), which had previously acted as an integral part of forensics, began to be positioned by Gross

a criminalisticii, a început să fie poziționată de Gross ca o disciplină independentă separată, care, alături de criminalistică, a fost inclusă în grupul de științe auxiliare de drept penal.

La a treia etapă, H. Gross a considerat criminalistica ca o știință auxiliară independentă a dreptului penal, dar inclusă deja în criminologie [25, p. XVI]. În plus, H. Gross a scris despre criminalistică că „odată cu trecerea timpului a devenit clar, că ea îmbină și amestecă cunoștințele pur teoretice și practice” [25, p. XV], de aceea a împărțit criminalistica în două părți: „Doctrina teoretică a manifestărilor infracționale” și „Îndrumarea practică privind desfășurarea anchetelor” [25, p. XV-XVI].

La a patra și ultima etapă, H. Gross a refuzat să realizeze „redistribuirea științei criminalistice”, planificată de el anterior (la a treia etapă) [17, p. 877]. Așa că a rămas neclar ce anume dorea H. Gross să includă în conținutul „Doctrina teoretică a manifestărilor infracționale”, pe care o identificase anterior. Această întrebare este extrem de interesantă, întrucât mai devreme Gross a subordonat tot materialul criminalisticii doar slujirii sarcinilor practice de soluționare a unei infracțiuni, de descoperire a infracțiunilor, întrucât a considerat-o ca „știință orientată exclusiv spre practică” [9].

Ar trebui să fim de acord cu opinia lui A. Kanger că ideea „instabilă și neclară” a lui H. Gross despre conceptul, conținutul și sarcinile științei criminalistice a generat consecințe negative [17, p. 885]. Sub influența ideilor lui H. Gross, exprimate de acesta în diferite momente, adepții săi au înțeles criminalistica ca „totalitatea științelor auxiliare ale dreptului penal”, și i-au dat interpretări mai restrânse, până la limitarea conținutului ei la utilizarea științelor naturii sau cunoștințe tehnice în descoperirea infracțiunilor. Aceasta din urmă, în special, a fost facilitată de numeroasele afirmații ale lui H. Gross că „știința criminalistică ar trebui să meargă pe propriul său drum și, după natura sa, această cale este natural-științifică” [25, p. VIII], „trebuie luată o abordare natural-științifică și numai natural-științifică pentru formarea unor probe” [10, p. 297].

În spațiul limbii germane, H. Gross este numit „fondatorul criminologiei și criminalisticii” [19, p. 36; 2, s. 269], „părintele criminalisticii” [18, p. 9], iar în țările vorbitoare de limbă engleză, fondatorul „științei judiciare” (foren-

as a separate independent discipline, which, along with forensics, was included in the group of auxiliary sciences of criminal law.

In the third stage, H. Gross considered criminology as an independent auxiliary science of criminal law, but already included in criminology [25, p. XVI]. In addition, H. Gross wrote about forensics that “over time it has become clear that it combines and mixes purely theoretical and practical knowledge” [25, p. XV] therefore, he divided forensics into two parts: “Theoretical Doctrine of Criminal Manifestations” and “Practical Guidance on Investigations Conducting” [25, p. XV-XVI].

In the fourth and final stage, H. Gross refused to carry out the “redistribution of forensic science” he had previously planned (during the third stage) [17, p. 877].

So it is unclear what H. Gross wanted to include in the “Theoretical Doctrine of Crime Manifestations” content that he had previously identified. This question is extremely interesting, since earlier Gross subordinated all the material of forensics only to the service of the practical tasks of solving a crime, of discovering crimes, as he considered it as “science oriented exclusively to practice” [9].

We should agree with A. Kanger that H. Gross’s “unstable and unclear” idea of the concept, content, and tasks of forensic science has had negative consequences [17, p. 885]. Under the influence of H. Gross’s ideas, expressed by him at various times, his followers understood forensics as “the totality of the auxiliary sciences of criminal law”, and gave it more limited interpretations, to the point of limiting its content on the use of natural sciences or technical knowledge in the discovery of crimes. The latter, in particular, was facilitated by H. Gross’s numerous assertions that “forensic science should go its own way and, by its very nature, this path is natural-scientific” [25, p. VIII], “a natural-scientific and only natural-scientific approach must be taken to the formation of evidence” [10, p. 297].

In the German language, H. Gross is called “the founder of criminology and forensics” [19, p. 36; 2, s. 269], “the father of forensics” [18, p. 9], and in English-speaking countries, the founder of “forensic science” [21, p. 56].

sic science) [21, p. 56].

Această metamorfoză a esenței criminalisticii, generată însuși de fondatorul criminalisticii, este viabilă și astăzi. Până în prezent, nu există o opinie comună privitor la: natura criminalisticii (știința juridică, naturală, auxiliară sau special juridică), limitele și sfere de aplicare a cunoștințelor criminalistice, criminalistica ca sursă/obiect/subiect al recomandărilor științifice etc.

Concluzie. Dezvoltarea jurisprudenței a confirmat în mod clar faptul că lupta împotriva criminalității necesită nu numai metode științifice de cercetare a probelor, care au fost luate în considerare în cursul dezvoltării poliției științifice, ci și cunoștințe mai extinse cu privire la prevenirea, descoperirea și cercetarea infracțiunilor, care constituie conținutul științei criminalistice.

Evoluția criminalisticii are loc în corespundere cu regulile generale de dezvoltare a științei: acumularea continuă a cunoștințelor științifice, integrarea și diferențierea legăturilor și corespondența între teorie și practică, dezvoltarea accelerată a științei în condițiile revoluției tehnico-științifice.

Studierea și analiza practicii de cercetare, operative și de expertiză nu numai că permit criminalisticii să cunoască legitățile realității obiective, dar și ajută să delimiteze cu strictețe sarcinile sale și necesitățile practicii în metodele și mijloacele criminalistice.

This metamorphosis of the essence of forensics generated by the founder of forensics himself is still viable today. So far, there is no common opinion on: the nature of forensics (legal, natural, auxiliary or especially legal science), the limits and spheres of application of forensic knowledge, forensics as a source / object / subject of scientific recommendations etc.

Conclusion. The development of jurisprudence has clearly confirmed that the fight against crime requires not only scientific methods of evidence investigating, which have been taken into account in the development of scientific policing, but also extensive knowledge on the prevention, detection and investigation of crimes that constitute the content of forensic science.

The evolution of forensics takes place in accordance with the general rules of development of science: the continuous accumulation of scientific knowledge, the integration and differentiation of connections and the influence between theory and practice, the accelerated development of science in the conditions of the technical-scientific revolution.

The study and analysis of the research, operative and expertise practice not only allow forensic scientists to know the laws of objective reality, but also help to strictly delimit its tasks and the necessities of practice in forensic methods and means.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Doraș S.Gh. Criminalistica. Vol.I. Editura Știința. Chișinău, 1996.
2. Fiest H. Ludwig Hugo Franz von Jagemann // Kriminalistik und forensische Wissenschaften. 1970.
3. Gesammelte Kriminalistische Aufsätze. Leipzig: F. C. W. Vogel. Bd. I. 1902.
4. Gheorghiuța M. Criminalistica. Partea 1: Introducerea în criminalistică. Chișinău: Reclama, 1995.
5. Golubenco Gh. Criminalistică: obiect, sistem, istorie. Chișinău: F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2008.
6. Golunski A. Criminalistica. București, 1961.
7. Gross H. Aufgabe und Ziele // Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik Bd. 1. 1899.
8. Gross H. Aufgabe und Ziele der Kriminalistik // Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht. 10 B. 1897.
9. Gross H. Über den Stand der strafrechtlichen Wissenschaften. Vortrag, gehalten am 25 November 1903 in der Juristischen Gesellschaft in Wien.
10. Gross H. Zur Beweisfrage // Gesammelte Kriminalistische Aufsätze. Leipzig: F. C. W. Vogel. Bd. II. 1908.
11. <http://crimlib.info/%D0%93%D1%80%D>

- 0%BE%D1%81%D1%81,%D0%93%D0%B0%D0%BD%D1%81 vizitat 23.01.2015 (accesat: 01.03.2022).
12. <http://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Etablissements-publics/INPS> vizitat 30.09.2015; <http://www.police-scientifique.com/> (accesat: 01.03.2022).
 13. https://de.wikipedia.org/wiki/Hans_Gross_%28Kriminologe%29 (accesat: 01.03.2022).
 14. https://en.wikipedia.org/wiki/Hans_Gross (accesat: 01.03.2022).
 15. Internationale Kriminalistische Vereinigung (IKV).
 16. Istoria Republicii Moldova. https://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_Republicii_Moldova (accesat: 001.03.2022).
 17. Kanger A. Was hat man unter «Kriminalistik» zu verstehen? // Schriftenreihe der Deutschen Volkspolizei. 1959. № 9.
 18. Stolt F.D. Hans Gross (1847-1915). Begründer der modernen Kriminalistik // Der Kriminalist. 2009. № 4.
 19. Weihmann R. Kriminalistik. Für Studium und Praxis.
 20. Winston Churchill <https://ro.warbleton-council.org/frases-winston-churchill-7715> (accesat: 01.03.2022).
 21. Yount L. Forensic science: from fibers to fingerprints. 2007. New York: Chelsea House.
 22. Бахин В.П. Предмет науки криминалистики: Лекция. Киев. 1999.
 23. Белкин Р. История Отечественной криминалистики. <https://kriminalisty.ru/books/krim310.zip?amp=1> (accesat: 01.03.2022)
 24. Большая советская энциклопедия. Т. 13. М. 1952
 25. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Новое изд., перепеч. с изд. 1908 г. М.: ЛексЭст, 2002. С. 175.
 26. Крылов И.Ф. Очерки истории криминалистики и криминалистической экспертизы. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1975
 27. Нежурбіда С. Ганс Гросс: людина, вчений, вчитель // Вісник Академії прокуратури України. 2006. № 3.
 28. Строгович М.С. Уголовный процесс. М., 1946.
 29. Турчин П. Циклы насилия в США и пути их преодоления. <http://ttolk.ru/?p=12566> (accesat: 001.03.2022).
 30. Шавер Б.М., Винберг А.И. Криминалистика. М.: Юридическое издательство НКЮ СССР, 1940.
 31. Шурухнов Н.Г. Криминалистика, курс лекций. Москва: Эксмо, 2006.
 32. <https://www.slideshare.net/exodumuser/criminalistica-36828120> (accesat: 14.03.2022).

Despre autor:**Constantin RUSNAC,**

doctor în drept, conferențiar universitar
Catedra „Procedură penală, criminalistică și
securitate informațională” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: navrucnd1@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-8122-7711

Cristina ROBU,

doctorandă,
Școala doctorală „Științe penale și drept
public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
procuror-adjunct interimar
al Procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție,
Republica Moldova
e-mail: robucristi_88@mail.ru

About author:**Constantin RUSNAC,**

PhD, associate professor,
Chair “Criminal procedure, forensics and
information security” of the Academy
“Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: navrucnd1@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-8122-7711

Cristina ROBU,

PhD student,
Doctoral school “Criminal Sciences
and Public Law”
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
interim deputy prosecutor of the Chief Prosecu-
tor of the Anticorruption Prosecutor’s Office,
Republic of Moldova
e-mail: robucristi_88@mail.ru

DECLARAȚIILE PUBLICE POT SAU NU AFECTA PREZUMȚIA NEVINOVĂȚIEI?*

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Articolul de față se referă la analiza spectrului de probleme care afectează prezumția nevinovăției prin diferite declarații publice în privința unor persoane acuzate în materia penală. Subiectul respectiv este foarte răspândit, fiind întâlnit practic în fiecare zi. În acest articol se analizează practica națională și internațională cu privire la aplicarea și respectarea acestui principiu, urmând o serie de recomandări în vederea evitării încălcării dreptului celui acuzat.

Cuvinte-cheie: principiul prezumției nevinovăției, declarații publice, mass-media, jurnaliști, autorități, procuror, judecător.

Introducere. O problemă relevantă în materia raportului dintre prezumția de nevinovăție și imparțialitatea instanței privește domeniul declarațiilor publice ale instanței cu referire la cauza pe care o judecă. Acesta este un subiect sensibil în sensul respectării prezumției de nevinovăție care nu se referă doar la instanța de judecată, ci la toate autoritățile, indiferent de etapa de investigare a cazului. Observăm practic zilnic că în mass-media sunt derulate și expuse informații cu privire la reținerea unei persoane, începerea urmăririi penale, transmiterea în judecată etc. Modul și conținutul acestor informații deseori pot leza prezumția de nevinovăție.

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestei publicații a fost folosit material teoretic, normativ și empiric. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă

CAN PUBLIC STATEMENTS AFFECT OR NOT THE PRESUMPTION OF INNOCENCE?*

Dinu OSTAVCIUC,
PhD, associate professor

The reference article refers to the analysis of the spectrum of problems that affect the presumption of innocence through various public statements regarding persons accused in criminal matters. The subject is very widespread, being encountered practically every day. This article analyzes national and international practice regarding the application and observance of this principle, following a series of recommendations in order to avoid violating the right of the accused.

Keywords: the principle of the presumption of innocence, public statements, mass media, journalists, authorities, prosecutor, judge.

Introduction. A relevant issue in the relationship between the presumption of innocence and the impartiality of the court concerns the goal of the public statements of the court regarding the case in the process of trial. This is a sensitive subject in the sense of respecting the presumption of innocence which does not refer only to the court, but to all authorities, regardless of the stage of investigation of the case. Practically daily, we observe that in the media much information are developed and exposed regarding the detention of a person, the initiation of criminal proceedings, the prosecution, etc. The manner and content of this information can often violate the presumption of innocence.

Methods and materials applied. Theoretical, normative and empirical material was used to develop this publication. Also, the re-

*Articol elaborat în baza proiectului „Asigurarea drepturilor omului în cadrul etapelor prejudiciare: normativul procesual penal național, practici europene și internaționale”, din cadrul Programelor de Postdoctorat pentru anii 2022-2023, cu cifrul 22.00208.0807.04/PD I.

* The article has been developed on the basis of the project “Ensuring Human Rights in the Preliminary Stages: the National Criminal Procedural Norm, European and International Practices”, within the Postdoctoral Programs for the years 2022-2023, with the number 22.00208.0807.04 / PD I

prin aplicarea mai multor metode de investigație științifică, specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

Scopul cercetării. Cercetarea și analiza cadrului normativ intern, jurisprudenței și doctrinei privind prezumția nevinovăției și efectul nerespectării ei în contextul asigurării și garanțării drepturilor acuzaților în procesul penal.

Rezultate obținute și discuții. „O altă chestiune ce a reținut atenția instanței europene a vizat calitatea limbajului folosit în informările publice cu privire la derularea cauzei penale și importanța esențială ce trebuie acordată termenilor în care se redactează și se exprimă autoritățile judiciare. Curtea a reamintit că art. 6 paragr. 2 nu poate împiedica autoritățile să informeze publicul în legătură cu procesele penale pendinte, cu atât mai mult cu cât este vorba de subiecte sensibile, dar impune ca informarea să se facă cu toată discreția și rezerva necesară pentru ca prezumția de nevinovăție să fie respectată.”¹

Legea stabilește posibilitatea recunoașterii persoanei vinovate de săvârșirea infracțiunii numai în limitele unui proces public, la care sunt examinate complet, obiectiv și sub toate aspectele circumstanțele cauzei în baza oralității, contradictorialității și altor principii democratice, adică numai în cadrul dezbaterilor judiciare – etapă care concentrează garanții maxime de respectare a drepturilor și intereselor legale ale inculpatului și ale verificării veridicității acuzații. Numai în cazul pronunțării unei sentințe de condamnare, în baza dezbaterilor judiciare, persoana este prezumată vinovată și este posibilă aplicarea de către stat a pedepsei.

În cauza Popovici c. Moldovei², Hot. din 02.06.2008, §. 78, 79, CtEDO s-a precizat că pentru a fi constatată violarea articolului 6 par. 2 „este suficient, chiar și în lipsa unei constatări formale, existența unui context care să sugereze că funcționarul consideră persoana acuzată vi-

search of the respective subject was possible by applying several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal procedure: logical method, comparative analysis method, systemic analysis etc.

The purpose of the research. Research and analysis of the internal regulatory framework, jurisprudence and doctrine on the presumption of innocence and the effect of non-compliance in the context of ensuring and guaranteeing the rights of defendants in criminal proceedings.

Results obtained and discussions. “Another issue that caught the attention of the European court concerned the quality of the language used in public information regarding the conduct of the criminal case and the essential importance that must be given to the terms in which the judicial authorities are drafted and expressed. The Court recalled that art. 6 paragraph 2 may not prevent the authorities from informing the public about pending criminal proceedings, especially when it comes to these sensitive subjects, but requires that the information should be made with all the discretion and reservation necessary for the presumption of innocence to be respected.”¹

The law establishes the possibility of recognizing the person guilty of committing the crime only within the limits of a public trial, in which the circumstances of the case are examined fully, objectively and in all respects on the basis of orality, adversariality and other democratic principles, that is, only in judicial debates - a stage that concentrates maximum guarantees of respect for the rights and legal interests of the defendant and of verifying the veracity of the accusation. Only in the case of a sentence, based on judicial debates, the person is presumed guilty and it is possible for the state to apply the sentence.

In the case of Popovici v. Moldova², Decision from 02.06.2008, §. 78, 79, ECHR stated that in order to find a violation of Article 6

¹ Flaviu Ciopec. Respectarea prezumției de nevinovăție în procesul penal. Analiza criteriilor jurisprudențiale din practica C.E.D.O. împotriva României. Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara. Disponibil: <https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481046727-lect.-univ.-dr.-flaviu-ciopec.pdf> [accesat: 21.04.2022].

² Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83460> [accesat: 25.04.2022].

¹ Flaviu Ciopec. Respectarea prezumției de nevinovăție în procesul penal. Analiza criteriilor jurisprudențiale din practica C.E.D.O. împotriva României. Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara. Available: <https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481046727-lect.-univ.-dr.-flaviu-ciopec.pdf> [accessed: 21.04.2022].

² Available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83460> [accessed: 25.04.2022].

novată. [...] *declarația dlui G. a fost, în mod clar, o declarație cu privire la vinovăția reclamantului, care, mai întâi de toate, a încurajat publicul să-l considere pe acesta vinovat și, în al doilea rând, a prejudecat aprecierea faptelor de către autoritatea judiciară competentă (ș.a.). Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 2 al Convenției.*

În cauza *Butkevicius c. Lituaniei*³, din 26.03.2002, §. 49, CtEDO a găsit încălcată prezumția de nevinovăție într-o situație în care președintele Parlamentului, care, alături de procurorul general, făcuse declarații publice pe parcursul procesului penal, în sensul că reclamantul era vinovat de săvârșirea infracțiunii de corupție. Curtea a considerat că declarațiile respective, date la doar câteva zile de la arestarea reclamantului, erau cu atât mai vătămătoare, subliniindu-se importanța ca, în acel stadiu inițial să nu se facă declarații publice care pot fi interpretate ca o confirmare a vinovăției reclamantului în opinia unor persoane publice importante. Potrivit Curții, „*declarațiile în cauză au încurajat publicul să creadă în vinovăția reclamantului și au prejudiciat stabilirea faptelor de autoritățile judiciare competente.* Prin urmare, Curtea a atras atenția asupra „*alegerii cuvintelor de persoane oficiale, înainte de judecarea și condamnarea penală a unei persoane.*”

În cauza *Tourancheau și July c. Franței*, Hot. din 24.11.2005, §. 76⁴, CtEDO a constatat afectarea prezumției de nevinovăție, deoarece prin publicarea în presă a versiunii unui singur suspect, care la momentul respectiv era în libertate, contra celorlalți doi care erau în arest preventiv, reprezintă o ingerință, iar sancționarea jurnalistului a fost necesară și proporțională.

În cauza *Samoilă și Cionca c. României*, Hot. din 04.06.2016⁵, §. 92-95, declarațiile comandantului poliției și ale procurorului de caz au fost cele care au atras condamnarea statului în cauză. CtEDO a considerat încălcată prezumția de nevinovăție ca urmare a faptului că declarațiile respective încurajau publicul să creadă în vinovăția reclamantilor, prejudi-

paragraph 2 “*it is sufficient, even in the absence of a formal finding, for a context to suggest that the official finds the accused person guilty.* [...] *Mr. G.’s statement was clearly a statement on the plaintiff’s guilt, which, first of all, encouraged the public to hold him guilty and, secondly, prejudiced the assessment of the facts by the competent judicial authority (etc.). A violation of Article 6 § 2 of the Convention has therefore taken place.*

In the case of *Butkevicius v. Lithuania*³, of 26.03.2002, §. 49, the ECHR found the presumption of innocence violated in a situation where the Speaker of Parliament, who, together with the General Prosecutor, had made public statements during the criminal proceedings, in the sense that the applicant had been guilty of the crime of corruption. The Court considered that those statements, given only a few days after the applicant’s arrest, were all the more damaging, stressing the importance of not making public statements at that initial stage which could be interpreted as confirmation of the applicant’s guilt in the opinion of important public figures. According to the Court, “*the statements in question encouraged the public to believe in the plaintiff’s guilt and prejudiced the establishment of the facts by the competent judicial authorities.* The Court therefore drew attention to “*the choice of the words of official persons, before the trial and criminal conviction of a person.*”

In the case *Tourancheau and July v. France*, Decision of 24.11.2005, §. 76⁴, the ECHR found that the presumption of innocence was affected, because by publishing in the press the version of a single suspect, who was at large at the time, against the other two who were in pre-trial detention, it was an interference, and the journalist’s sanction was necessary and proportionate.

In the case *Samoilă and Cionca v Romania*, Decision of 04.06.2016⁵, §. 92-95, the statements of the police commander and the prosecutor of the case were those that led to the

³ Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60344> [accesat: 25.04.2022].

⁴ Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71307> [accesat: 20.05.2021].

⁵ Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123091> [accesat: 20.05.2021].

³ Available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60344> [accessed: 25.04.2022].

⁴ Available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71307> [accessed: 20.05.2021].

⁵ Available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123091> [accessed: 20.05.2021].

ciind aprecierea faptelor de către judecătorii competenți⁶.

În cauza G.C.P. c. României⁷, Hot. din 20 decembrie 2011, §. 41, CtEDO constată că reclamantul a pretins, în special, încălcarea dreptului la prezumția de nevinovăție printr-o campanie negativă a mass-media și prin declarațiile făcute în cursul procedurii penale inițiate împotriva sa de către unul dintre procurorii care cercetau cauza, de către Procurorul General al României și de către ministrul român al Interneilor. Astfel, Curtea a menționat că [...] „*Deși nu fusese încă acuzat de o infracțiune, actele preliminare ale anchetei efectuate de autorități, odată cu încercarea lor de a impune prin ordin reclamantului să nu părăsească orașul făceau parte din ancheta judiciară inițiată împotriva sa și făcea din acesta o persoană „acuzată de o infracțiune” în sensul art. 6 §2.*” După cum observăm, autoritățile s-au expus în public referitor la vinovăția persoanei chiar în etapa incipientă a declanșării procesului penal. În acest sens, autoritățile trebuie să fie foarte prudente la volumul și conținutul declarațiilor, în special la etapele inițiale de cercetare.

Într-o altă cauză, Didu c. României⁸, Hot. din 14.04.2009, §.31 și §.41, „[...]Curtea de Apel constatare prescripția răspunderii penale în temeiul art. 10 alin. 1 lit. g) din CPP după o nouă analiză a probelor. Făcând trimitere la probele ce fuseseră administrate mai înainte și în temeiul cărora reclamantul fusese achitat, curtea a statuat în ceea ce privește infracțiunile de fals și uz de fals „că rezulta în mod sigur” din probele deja administrate că nu avusese loc o vânzare la licitație. ... În viziunea Curții, această motivare ar putea da impresia că reclamantul a comis infracțiunile

conviction of the respective state. The ECHR found the presumption of innocence to have been infringed as a result of the fact that those statements encouraged the public to believe in the plaintiffs’ guilt, prejudicing the assessment of the facts by the competent judges⁶.

In the case G.C.P. v. Romania⁷, Decision of 20 December 2011, §. 41, the ECHR finds that the applicant alleged, in particular, the violation of the right to the presumption of innocence by a negative media campaign and by statements made during the criminal proceedings initiated against him by one of the prosecutors investigating the case, by the General Prosecutor of Romania and by the Romanian Minister of Interior. Thus, the Court noted that, [...] “*Although he had not yet been charged with a crime, the preliminary acts of the investigation carried out by the authorities, together with their attempt to order the applicant not to leave the city, were part of the judicial investigation against him and made him a person “accused of a crime”, within the meaning of art. 6 §2.*” As we can see, the authorities have publicly exposed the guilt of the person even in the early stages of the criminal proceedings. In this respect, the authorities must be very careful in the volume and content of the statements, especially in the initial stages of the investigation.

In another case, Didu v. Romania⁸, Decision of 14.04.2009, §.31 and §.41, “[...] *The Court of Appeal found the prescription of criminal liability pursuant to art. 10 paragraph 1 letter g) of the CCP after a new analysis of the evidence. Referring to the evidence which had been administered before and on the basis of which the applicant had been acquitted, the court ruled in*

⁶ A se vedea și Hot. Turyev c. Rusiei din 11.10.2016, (§. 19-20), în care CtEDO a reținut că art. 6 § 2 oprește funcționarii de a declara o persoană vinovată înainte de condamnarea de către o instanță. Oficialii pot spune publicului despre anchetele penale, de exemplu suspiciuni, arestări și confesiuni, în cazul în care o fac discret și cu circumspecție, iar declarațiile procurorului într-un ziar local erau departe de a fi discrete și precaute. Procurorul l-a etichetat pe reclamant ca vinovat de săvârșirea unor crime, încălcându-i prezumția de nevinovăție și art. 6 § 2 CEDO în mod implicit, disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-167087> (accesat: 20. 05. 2021)

⁷ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123618> [accesat: 25.04.2022].

⁸ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122778> [accesat: 25.04.2022].

⁶ To see also the Decision Turyev v. Russia of 11.10.2016, (§. 19-20), by which the ECHR held that art. 6 §. 2 stops officials from pleading guilty before being convicted by a court. Officials can tell the public about criminal investigations, for example, suspicions, arrests and confessions, if they do so discreetly and cautiously, and the prosecutor’s statements in a local newspaper were far from discreet and cautious. The prosecutor labeled the applicant as guilty of committing crimes, violating his presumption of innocence and art. 6 §. 2 ECHR by default, available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-167087> (accessed: 20. 05. 2021)

⁷ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123618> [accessed: 25.04.2022].

⁸ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122778> [accessed: 25.04.2022].

pentru care a fost trimis în judecată [...]. Extrasul menționat mai sus nu se limita la a descrie o „stare de suspiciune” sau un pronostic, el prezenta ca stabilite anumite fapte enunțate în rechizitoriul fără să se fi stabilit un nou termen de judecată și fără ca instanța de apel să se fi pronunțat cu privire la probele ce trebuiau administrate. Rezultă că, prin închiderea procedurii, Curtea de Apel a pus sub semnul întrebării nevinovăția reclamantului, pronunțându-se asupra vinovăției sale în virtutea Codului penal [...].”

O altă cauză se prezintă a fi *Vitan c. România*⁹, Hot. din 25.03. 2008, §. 70, în care Curtea a constatat încălcarea art. 6 §. 2 CEDO, pentru faptul că „cu ocazia unei conferințe de presă procurorul însărcinat cu efectuarea anchetei penale împotriva reclamantului a afirmat că reclamantul era vinovat de trafic de influență, deși vinovăția sa nu a fost stabilită legal. Vinovăția acestuia a fost stabilită abia peste un an jumate. De asemenea, acesta nu și-a nuanțat cuvintele și nici nu a avut grijă să le situeze în contextul procedurii aflate pe rol împotriva reclamantului. În aceste circumstanțe, Curtea apreciază că declarația făcută de procuror a putut să fie percepută ca o declarație oficială în sensul că reclamantul era vinovat, deși vinovăția sa nu fusese încă stabilită legal.”

Prin urmare, observăm că încălcarea prezumției de nevinovăție poate proveni atât din partea unui judecător sau a unei instanțe, cât și din partea unei alte autorități publice, spre exemplu polițiști, procurori, cu atât mai mult cu cât aceștia din urmă exercită funcții cvasi-judiciare și controlează desfășurarea anchetei. O asemenea atingere poate fi adusă prin declarațiile sau actele acestora ce reflectă părerea că o persoană este vinovată și care incită publicul să creadă în vinovăția acestei persoane sau care anticipează aprecierea faptelor de către judecătorul competent¹⁰.

⁹ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122592> [accesată: 25.04.2022].

¹⁰ A se vedea: Hot. CtEDO Scimoilă și Cionca c. României, din 04.03.2008, (§. 92), disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85326>; Hot. CtEDO, *Allenet de Ribemont c. Franței*, din 10.02.1995, (§. 37), disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62470>; Hot. CtEDO Y.B. c. Turciei, din 28.10.2004, (§. 50), disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67264>; Hot. CtEDO *Daktaras c. Lituaniei*, din 10.10.2000, (§. 42), disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58855> [accesat: 20.05.2021].

respect of the offenses of forgery and use of forgery “that it certainly results” from the evidence already administered that no auction had taken place. ... In the Court’s view, this reasoning might give the impression that the applicant has committed the offenses for which he has been prosecuted [...]. The above-mentioned extract was not limited to describing a “state of suspicion” or a prognosis, it presented that certain facts stated in the indictment had been established without a new trial term having been established and without the court of appeal having ruled on the evidence to be administered. It follows that, in closing the proceedings, the Court of Appeal called into question the applicant’s innocence, ruling on his guilt under the Criminal Code [...].”

Another cause arises to be *Vitan v. Romania*⁹, Decision of 25.03. 2008, §. 70, in which the Court found a violation of art. 6 §. 2 of the ECHR, for the fact that “at a press conference the prosecutor in charge of conducting the criminal investigation against the applicant stated that the applicant was guilty of trafficking in influence, although his guilt had not been legally established. His guilt was established only a year and a half later. He also did not nuance his words and did not take care to place them in the context of the proceedings pending against the applicant. In these circumstances, the Court considers that the statement made by the prosecutor could be perceived as an official statement to the effect that the applicant was guilty, although his guilt had not yet been legally established.”

We therefore note that the violation of the presumption of innocence may come from either a judge or a court or from another public authority, for example, police officers, prosecutors, especially since the latter exercise quasi-judicial functions and control the conduct of the investigation. Such an infringement may be brought by their statements or acts which reflect the opinion that a person is guilty and which incites the public to believe in the guilt of that person or which anticipates the assessment of the facts by the competent judge¹⁰.

⁹ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122592> [accessed: 25.04.2022].

¹⁰ See: ECHR Decision *Scimoilă and Cionca v. Romania*, of 04.03.2008, (§. 92), available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85326>; ECHR Decision, *Allenet de Ribemont v. France*, of 10.02.1995, (§. 37), available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62470>; ECHR Decision *Y.B. v. Turkey*,

„Curtea a reamintit că art. 6 paragr. 2 nu poate împiedica autoritățile să informeze publicul în legătură cu procesele penale pendinte, cu atât mai mult cu cât este vorba de subiecte sensibile, dar impune ca informarea să se facă cu toată discreția și rezerva necesară pentru ca prezumția de nevinovăție să fie respectată.”¹¹

În cauza CtEDO Fatullayev c. Azerbaidjanului¹², Hot. din 22.04.2010, § 159, 160, 162, 163, Curtea subliniază că art. 6 § 2 nu poate împiedica autoritățile să informeze publicul cu privire la investigațiile penale în curs de desfășurare, dar impune ca acestea să facă acest lucru cu toată discreția și circulația necesară în cazul respectării prezumției de nevinovăție.

Prezumția de nevinovăție nu împiedică organele de urmărire sau procurorul de a fi siguri de vinovăția persoanei. În caz contrar, acest fapt ar împiedica asigurarea calității urmăririi penale, descoperirea rapidă și completă a infracțiunilor, identificarea făptuitorilor etc. „Această convingere nu poate fi însă echivalată cu recunoașterea oficială a persoanei ca vinovată”.¹³

Deseori prezumția de nevinovăție este încălcată nemijlocit de către jurnaliști, deși, potrivit pct. 3.10 și 3.11 din Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova¹⁴, jurnalistul respectă prezumția de nevinovăție și consideră că orice persoană este nevinovată până la pronunțarea unei sentințe definitive și irevocabile împotriva sa. În relatările despre investigații penale sau dosare examinate în instanțele de judecată, jurnaliștii vor utiliza un limbaj exact, pentru a nu dăuna participanților la proces.

„Raportul de monitorizare a presei scrise privind respectarea prezumției de nevinovăție, realizat de Asociația Presei Independente (API)

¹¹ Flaviu Ciopec. Respectarea prezumției de nevinovăție în procesul penal. Analiza criteriilor jurisprudențiale din practica C.E.D.O. împotriva României. Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara. Disponibil: <https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481046727-lect.-univ.-dr.-flaviu-ciopec.pdf> [accesat: 21.04.2022].

¹² Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98401> [accesat: 20.05.2021].

¹³ Igor Dolea. Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat, Chișinău, Ed. Cartea Juridică, 2009, p. 133.

¹⁴ Disponibilă: <https://consiliuldepresa.md/ro/page/codul-deontologic-al-jurnalistului-din-r-moldova> [accesat: 25.04.2022].

“The Court recalled that art. 6 paragraph 2 may not prevent the authorities from informing the public about pending criminal proceedings, especially since it regards sensitive matters, but requires that the information be made with all the discretion and reservation necessary for the presumption of innocence to be respected.”¹¹

In the case ECHR Fatullayev v. Azerbaijan¹², Decision of 22.04.2010, §. 159, 160, 162, 163, the Court emphasizes that art. 6 § 2 may not prevent the authorities from informing the public of ongoing criminal investigations, but requires them to do such a thing with all the discretion and circulation necessary to comply with the presumption of innocence.

The presumption of innocence does not prevent the prosecuting authorities or the prosecutor from being sure of the person’s guilt. Otherwise, this would prevent ensuring the quality of criminal prosecution, rapid and complete discovery of crimes, identification of perpetrators, etc. “However, this belief cannot be equated with the official recognition of the person as guilty”.¹³

Fairly often, the presumption of innocence is directly violated by journalists, although, according to points 3.10 and 3.11 of the Journalist’s Code of Ethics from the Republic of Moldova¹⁴, the journalist respects the presumption of innocence and considers that any person is innocent until a final and irrevocable sentence is pronounced against him. In reports of criminal investigations or court cases, journalists will use accurate language so as not to harm the participants in the trial.

of 28.10.2004, (§. 50), available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67264>; ECHR Decision *Daktaras v. Lithuania*, of 10.10.2000, (§. 42), available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58855> [accessed: 20.05.2021].

¹¹ Flaviu Ciopec. Respectarea prezumției de nevinovăție în procesul penal. Analiza criteriilor jurisprudențiale din practica C.E.D.O. împotriva României. Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara. Available: <https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481046727-lect.-univ.-dr.-flaviu-ciopec.pdf> [accessed: 21.04.2022].

¹² Available: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98401> [accessed: 20.05.2021].

¹³ Igor Dolea. Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat, Chișinău, Ed. Cartea Juridică, 2009, p. 133.

¹⁴ Available: <https://consiliuldepresa.md/ro/page/codul-deontologic-al-jurnalistului-din-r-moldova> [accessed: 25.04.2022].

în perioada 1 februarie - 31 martie 2011, arată că de multe ori persoanele bănuite sunt prezentate în articole drept făptuitori, hoți, escroci, violatori etc., cu mențiunea că aceștia riscă închisoare în cazul în care vina le va fi stabilită. De exemplu, un ziar local a publicat o știre cu titlul „Poliția a pus mâna pe jefuitorul femeilor din Șoldănești”. Persoana reținută este prezentată drept vinovată, deși nu se cunoaște, deocamdată, care va fi verdictul instanței de judecată. Un alt exemplu din articolul „Făptuitorii au fost reținuți”, în care, la sfârșit, se menționează că dacă le va fi recunoscută vina, „făptuitorii” riscă o pedeapsă de până la 12 ani de închisoare. În acest caz, odată ce vina nu a fost demonstrată în instanță, persoanele respective nu pot fi numite făptuitori (infractori).

În reflectarea subiectelor controversate sau a infracțiunilor și crimelor, jurnalistul este obligat să trateze persoanele bănuite de pe o poziție neutră. Jurnalistul va evita să prezinte informația din perspectiva unui acuzator și nu va folosi adjective, comparații sau alte figuri de stil pentru a amplifica impactul știrii. Un web-portal informativ a publicat știrea „Și-a ucis socrul cu toporul, i-a dat foc și l-a îngropat”, care este o mostră de comportament lipsit de etică profesională. Autorul descrie cu lux de amănunte detaliile crimei și prezintă lucrurile într-o manieră de parcă a asistat la ședința de judecată și știe exact cine e ucigașul și cum a comis crima. „S-a stabilit că, în noaptea de 14 martie, între ginere și socrul său s-a iscat o ceartă. Tânărul nu s-a gândit mult, a luat un topor de bucătărie și l-a lovit mortal pe tatăl său. În acest timp, s-a trezit fiica victimei, care a rămas încremenită când l-a văzut pe tatăl său zăcând într-o baltă de sânge. (...) Dacă va fi găsit vinovat, ginerele ucigaș riscă până la 15 ani de închisoare pentru omor.”¹⁵

Pentru jurnaliști au fost instituite niște recomandări, care, de fapt, sunt aplicabile și autorităților atunci când se referă la o anumită persoană precum că a comis o infracțiune, respectând imperativ prezumția de nevinovăție.

“The monitoring report of the written press on the observance of the presumption of innocence, made by the Independent Press Association (IPA) between February 1 and March 31, 2011, shows that often suspects are presented in articles as perpetrators, thieves, crooks, rapists, etc., noting that they risk imprisonment if their guilt is established. For example, a local newspaper published a news item entitled “Police Seized the Robber of Women in Șoldănești”. The detained person is presented as guilty, although it is not known yet what will be the court’s verdict. Another example from the article “The perpetrators have been detained”, in which, at the end, it is mentioned that if their guilt is admitted, the “perpetrators” risk a sentence of up to 12 years of imprisonment. In this case, once the guilt has not been proved in court, the persons concerned cannot be named perpetrators (offenders). In reflecting controversial topics or crimes and offences, the journalist is obliged to treat suspected persons from a neutral position. The journalist will avoid presenting information from the perspective of an accuser and will not use adjectives, comparisons or other style figures to amplify the impact of the news. An informative web-portal published the news “He Killed His Father-in-Law with an Ax, Set Him on Fire and Buried Him”, which is a sample of unethical behavior. The author describes in detail the particularities of the crime and presents things in a manner as if he attended the court hearing and knows exactly who the killer is and how he committed the crime. “It was found that during the night of March 14, a quarrel arose between the son-in-law and his father-in-law. The young man did not think much, took a kitchen ax and fatally hit his father-in-law. Meanwhile, the victim’s daughter woke up, stunned when she saw her father lying in a pool of blood. (...) If found guilty, the killer’s son-in-law faces up to 15 years of imprisonment for murder.”¹⁵

Some recommendations have been made for journalists, which, in fact, are also appli-

¹⁵ Irina Lazur, Georgeta Stepanov, Ludmila Rusnac. Ghid de bune practici jurnalistice. Mass-media și prezumția de nevinovăție. Editat de: Consiliul de Presă din Republica Moldova, Chișinău, 2012, p. 5-6. Disponibil: <https://consiliuldepresa.md/upload/1-Ghid-prezumtia-ROM-1.pdf> [accesat: 25.04.2022].

¹⁵ Irina Lazur, Georgeta Stepanov, Ludmila Rusnac. Ghid de bune practici jurnalistice. Mass-media și prezumția de nevinovăție. Editat de: Consiliul de Presă din Republica Moldova, Chișinău, 2012, p. 5-6. Available: <https://consiliuldepresa.md/upload/1-Ghid-prezumtia-ROM-1.pdf> [accessed: 25.04.2022].

Nu este obligatoriu ca informațiile ce vizează această persoană să fie difuzate în mod verbal, respectiv, informațiile publice pot fi furnizate în formă scrisă, în ziare, pe site-urile oficiale ale autorităților etc. Recomandările despre care vorbim sunt oglindite în Ghidul de bune practici jurnalistice.

Acest ghid recomandă¹⁶:

– să se folosească termeni concreți care definesc statutul juridic al persoanei aflate sub urmărire penală (bănuț, învinut, inculpat);

– persoana bănuț de o infracțiune să fie tratată de pe o poziție neutră;

– să se evite prezentarea informațiilor din perspectiva acuzatorului;

– să fie utilizate formulări relative, cum ar fi „este bănuț că ar fi intrat”, „ar fi furat”, „ar fi violat”, „ar fi lovit”, „ar fi omorât” etc. în loc de „a intrat”, „a furat”, „a violat”, „a lovit”, „a omorât”;

– să se utilizeze un limbaj corect în raport cu persoana bănuț, pentru a nu lăsa loc de interpretări și pentru a nu contribui la perpetuarea unor stereotipuri și prejudecăți;

– să se evite folosirea calificativelor de genul: criminal, ucigaș, violator, hoț, escroc etc. în raport cu persoana bănuț;

– să se evite utilizarea termenilor peiorativi care pot încrimina/discrimina persoanele anchetate;

– să se protejeze identitatea bănuțului și a victimelor infracțiunilor. Numele deplin al bănuțului poate fi indicat doar în cazurile în care interesul public prevalează asupra celui privat. În restul cazurilor, este recomandabil să fie utilizate inițialele bănuțului;

– a nu se da detalii (data și locul nașterii, locul de trai, locul de muncă etc.), care ar permite identificarea bănuțului;

– să fie tratată cu atenție informația furnizată de instituțiile statului pe motiv că acestea, la rândul lor, ar putea încălca prezumția de nevinovăție și dreptul la viață privată.

În cauza Păvălache c. României¹⁷, Hot. din 18.10. 2011, §. 120-122, Curtea constată

cable to the authorities when they refer to a certain person as having committed a crime, imperatively respecting the presumption of innocence. It is not mandatory that the information concerning this person be disseminated orally, respectively, public information may be provided in writing, in newspapers, on the official websites of the authorities, etc. The recommendations we are talking about are reflected in the Guide of Good Journalistic Practices.

This guide recommends¹⁶:

– to use concrete terms that define the legal status of the person under criminal prosecution (suspected, accused, culprit);

– the person suspected of an offense should be treated from a neutral position;

– to avoid presenting information from the perspective of the accuser;

– to use relative wording, such as “he is suspected of entering”, “stealing”, “raping”, “hitting”, “killing”, etc. instead of “entered”, “stole”, “raped”, “hit”, “killed”;

– to use correct language in relation to the suspected person, in order not to leave room for interpretations and not to contribute to the perpetuation of stereotypes and prejudices;

– to avoid the use of qualifiers such as criminal, murderer, rapist, thief, swindler, etc. in relation to the suspect;

– to avoid the use of derogatory terms that may incriminate / discriminate the investigated persons;

– to protect the identity of the suspect and the victims of crime. The full name of the suspect can be indicated only in cases where the public interest prevails over the private one. In all other cases, it is advisable to use the suspect’s initials;

– not giving details (date and place of birth, place of residence, place of work, etc.), which would allow the identification of the suspect;

– to carefully treat the information provided by state institutions on the grounds that they, in turn, could violate the presumption of innocence and the right to privacy.

¹⁶ Irina Lazur, Georgeta Stepanov, Ludmila Rusnac. Ghid de bune practici jurnalistice. Mass-media și prezumția de nevinovăție. Editat de: Consiliul de Presă din Republica Moldova, Chișinău, 2012, p. 9-10. Disponibil: <https://consiliuldepresa.md/upload/1-Ghid-prezumtia-ROM-1.pdf> [accesat: 25.04.2022].

¹⁷ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123797> [accesat: 25.04.2022].

¹⁶ Irina Lazur, Georgeta Stepanov, Ludmila Rusnac. Ghid de bune practici jurnalistice. Mass-media și prezumția de nevinovăție. Editat de: Consiliul de Presă din Republica Moldova, Chișinău, 2012, p. 9-10. Available: <https://consiliuldepresa.md/upload/1-Ghid-prezumtia-ROM-1.pdf> [accessed: 25.04.2022].

că „informând ziaristii cu privire la arestarea preventivă a reclamantului, procurorul H.M. a afirmat că toate probele converg spre stabilirea cu certitudine a vinovăției reclamantului și că nu putea fi evitată condamnarea acestuia, având în vedere că „nimeni și nimic nu-l mai poate scăpa de răspunderea penală”. Curtea observă că aceste informații au fost aduse la cunoștința presei într-un context independent de procedura penală în sine sau prin intermediul unei hotărâri motivate. Având în vedere conținutul și contextul acestor comentarii, Curtea concluzionează că acestea precizau clar că reclamantul se făcuse vinovat de corupție, încurajând publicul să creadă în vinovăția acestuia și prejudecau aprecierea faptelor de către instanțele competente (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Samoilă și Cionca împotriva României*, nr.33065/03, pct. 95, 4 martie 2008). Prin urmare, Curtea consideră că declarațiile făcute de procurorul H.M. au adus atingere prezumției de nevinovăție a reclamantului.”

În cauza *Cuzmin c. Rusiei*¹⁸, Hot. din 18.03.2010, §. 62, CtEDO a reamintit că „[...] o campanie mediatică virulentă este în anumite cazuri de natură să prejudicieze echitatea procesului, prin influențarea opiniei publice și, prin urmare, a instanțelor chemate să se pronunțe asupra vinovăției unui acuzat [...]. În opinia Curții, declarațiile domnului A. Lebed care conțin, inter alia, o promisiune de arestare a reclamantului, ar putea fi interpretate foarte bine ca confirmând că, potrivit acestuia, reclamantul ar fi săvârșit infracțiunea de care era suspectat.”

Astfel, observăm că în unele cazuri atunci când se fac diferite difuzări sau publicații periodice, intense pe un anumit caz și acestea fac ca societatea să creadă în vinovăția unei persoane că a comis o infracțiune, se poate afecta nu doar prezumția de nevinovăție, ci și echitatea procesului. În plus, aceste difuzări și publicații pot influența și judecătorii care examinează o cauză penală concretă.

Bineînțeles că magistrații nu trebuie să se lase influențați de opinia publică sau de informațiile ce se dau în mass-media. Aceștia au obligația să judece cazul în baza probelor cercetate în instanța de judecată, cu respectarea nemijlocirii, oralității și contradictorialității judecării cauzei, precum și cu respectarea drepturilor și

¹⁸ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97698> [accesat: 26.04.2022].

In the case *Păvălache v. Romania*¹⁷, Decision of 18.10. 2011, §. 120-122, the Court noted that, “informing the journalists about the pre-trial detention of the applicant, prosecutor H.M. stated that all the evidence converged to establish with certainty the guilt of the applicant and that his conviction could not have been avoided, given that “no one and nothing can release him from criminal liability”. The Court notes that this information was brought to the attention of the press in a context independent of the criminal procedure itself or by means of a reasoned judgment. In view of the content and context of these comments, the Court concludes that they clearly stated that the applicant had been guilty of corruption, encouraged the public to believe in his guilt and prejudiced the assessment of the facts by the competent courts (see, *mutatis mutandis*, *Samoilă and Cionca against Romania*, no.33065/03, point 95, 4 March 2008). The Court therefore considers that the statements made by prosecutor H.M. infringed the applicant’s presumption of innocence.”

In the case *Cuzmin v. Russia*¹⁸, Decision of 18.03.2010, §. 62, the ECHR recalled that, “[...] a virulent media campaign is in some cases likely to harm the fairness of the process, by influencing public opinion and, therefore, the courts called upon to rule on the guilt of an accused [...]. In the Court’s view, Mr. Lebed’s statements containing, inter alia, a promise to arrest the applicant could very well be interpreted as confirming that, in his view, the applicant had committed the crime of which he was suspected.”

Thus, we notice that in some cases when various broadcasts or periodicals are made, being intensive on a certain case, and making the society believe in the guilt of a person that he committed a crime, it can affect not only the presumption of innocence, but also fairness of the process. In addition, these broadcasts and publications can also influence judges examining a specific criminal case.

Of course, magistrates must not be influenced by public opinion or the information given in the media. They have the obligation to judge the case on the basis of the evidence in-

¹⁷ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123797> [accessed: 25.04.2022].

¹⁸ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97698> [accessed: 26.04.2022].

libertăților tuturor participanților la proces.

În acest sens, în cauza *Mircea c. României*, Hot. din 29.03.2007, §. 75,¹⁹ CtEDO a reținut că „[...] trebuie remarcat că instanțele chemate să soluționeze cauza erau în întregime formate din judecători profesioniști. Contrar membrilor unui juriu, aceștia din urmă dispun în mod normal de o experiență și o pregătire care le permite să respingă orice sugestie din afara procesului. Nimic din dosar nu permite să se creadă că la evaluarea argumentelor avansate de reclamantă și a elementelor atribuite ei, judecătorii care s-au pronunțat asupra fondului ar fi fost influențați de afirmațiile conținute în presă.”

„Într-o societate democratică, comentariile severe din presă sunt inevitabile uneori în cauzele care prezintă interes pentru public [*Viorel Burzo împotriva României*, pct. 160; *Akay împotriva Turciei* (dec.)].”²⁰

„Curtea insistă asupra importanței alegerii cuvintelor utilizate de funcționarii publici în declarațiile acestora cu privire la o persoană care nu a fost încă judecată și declarată vinovată de o anumită infracțiune [*Daktaras împotriva Lituaniei*, pct. 41; *Arrigo și Vella împotriva Maltei* (dec.); *Khuzhin și alții împotriva Rusiei*, pct. 94].”²¹

„Dacă în cadrul procesului penal declarațiile date de martori, experți, procuror, avocați, parte vătămată, aduc atingere prezumției de nevinovăție a acuzatului iar judecătorul nu-și exercită obligația de a interveni, în baza rolului activ, există o aparență de părtinire ce poate pune probleme pe tărâmul articolului 6 paragraf 2.”²² Această ipoteză de aplicare a garanțiilor privind prezumția de

investigată în court, respecting the immediacy, orality and adversarial nature of the trial, as well as respecting the rights and freedoms of all participants in the trial.

In this regard, in the case *Mircea v. Romania*, Decision of 29.03.2007, §. 75,¹⁹ the ECHR noted that, “[...] it should be noted that the courts called to settle the case were entirely composed of professional judges. Unlike members of a jury, the latter normally have experience and training that allows them to reject any suggestions from outside the trial. There is nothing in the file to suggest that, in assessing the applicant’s arguments and the elements attributed to her, the judges who ruled on the merits were influenced by the statements in the press.”

“In a democratic society, severe comments from the press are sometimes inevitable in cases of public interest [*Viorel Burzo against Romania*, point 160; *Akay against Turkey* (dec.)].”²⁰

“The Court insists on the importance of choosing the words used by civil servants in their statements regarding a person who has not yet been tried and found guilty of a certain crime [*Daktaras against Lithuania*, point 41; *Arrigo and Vella against Malta* (dec.); *Khuzhin and others against Russia*, point 94].”²¹

“If in the criminal trial the statements given by witnesses, experts, prosecutors, lawyers, injured party, infringe the presumption of innocence of the accused and the judge does not exercise his obligation to intervene, based on the active role, there is an appearance of bias that may pose problems in the field of Article 6 paragraph 2.”²² This assumption of the application of

¹⁹ Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123889> [accesat: 27.04.2022].

²⁰ Ghid privind art. 6 din Convenție – Dreptul la un proces echitabil (latura penală). Consiliul European/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2014, pct. 223. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ROM.pdf [accesat: 26.04.2022].

²¹ Ghid privind art. 6 din Convenție – Dreptul la un proces echitabil (latura penală). Consiliul European/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2014, pct. 222. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ROM.pdf [accesat: 26.04.2022].

²² D. J. Harris. *Law of the European Convention on Human Rights*. Ed. Butterworths, p. 245. În: *Lancranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului*. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul național al magistraturii, București, 2009, p. 8. Disponibil:

¹⁹ Available: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123889> [accessed: 27.04.2022].

²⁰ Ghid privind art. 6 din Convenție – Dreptul la un proces echitabil (latura penală). Consiliul European/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2014, pct. 223. Available: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ROM.pdf [accessed: 26.04.2022].

²¹ Ghid privind art. 6 din Convenție – Dreptul la un proces echitabil (latura penală). Consiliul European/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2014, pct. 222. Available: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ROM.pdf [accessed: 26.04.2022].

²² D. J. Harris. *Law of the European Convention on Human Rights*. Ed. Butterworths, p. 245. In: *Lancranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului*. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul național al magistraturii, București, 2009, p. 8. Available:

nevinovăție a fost subliniată de Curte în *cauza Pfunders*.”²³

Suștinem pe deplin această viziune, deoarece instanța de judecată nu doar că trebuie să acționeze pentru a nu încălca acest principiu, ci și trebuie să asigure respectarea lui de către toți participanții. Logic este că atunci când instanța neglijează acest fapt, aceasta devine părtinitoare la încălcarea respectivă.

Legislația procesual-penală nu prevede în concret acest fapt, poate nici nu trebuie să reglementeze toate detaliile, deoarece metodele de încălcare a principiului vizat pot fi diverse și să apară cu timpul noi și noi metode de acest fel. Totuși, considerăm că, în baza hotărârilor Curții europene, legislatorul ar putea prevedea într-o formă mai largă obligații pentru autoritățile statului. Prin urmare, propunem modificarea și completarea art. 8 CPP, încât să reglementeze rolul instanței în aceste situații.

Concluzie. În vederea garantării efective și legale a prezumției de nevinovăție, în baza analizei practicii naționale și internaționale, implicit a celei europene, este necesară modificarea și completarea art. 8 CPP, astfel încât:

- să oblige instanța de judecată să intervină imediat atunci când pe parcursul judecării cauzei părțile se vor expune asupra vinovăției inculpatului;
- să interzică autorităților să facă declarații publice care pot leza prezumția de nevinovăție a oricărei persoane acuzate;
- instanța de judecată nu trebuie să fie preconcepută că cel trimis în judecată este deja o persoană vinovată.

safeguards on the presumption of innocence was emphasized by the Court in *the case Pfunders*.”²³

We fully support this view, because the court must not only act in order not to violate this principle, but must also ensure that it is respected by all participants. The logic is that when the court neglects this fact, it becomes biased to the violation.

The procedural-criminal legislation does not concretely provide for this fact, it may not even have to regulate all the details, because the methods of violating the principle in question may be diverse and new and new methods of this kind may appear over time. However, we consider that, on the basis of the rulings of the European Court, the legislator could provide in a broader form for obligations for state authorities. Therefore, we propose to amend and supplement art. 8 of the CCP, to regulate the role of the court in these situations.

Conclusion. In order to guarantee the effective and legal presumption of innocence, based on the analysis of the national and international practice, implicitly of the European one, it is necessary to modify and complete art. 8 of the CCP, in order to:

- oblige the court to intervene immediately when during the trial of the case the parties will expose themselves on the guilt of the defendant;
- prohibit the authorities from making public statements which may infringe the presumption of innocence of any accused person;
- the court must not be prejudiced that the person sent to court is already a guilty person.

https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesat: 25.04.2022].

²³ Lancranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul national al magistraturii, București, 2009, p. 8. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesat: 25.04.2022].

https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accessed: 25.04.2022].

²³ Lancranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul national al magistraturii, București, 2009, p. 8. Available: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accessed: 25.04.2022].

Referințe bibliografice***Bibliographical references***

1. Flaviu Ciopec. Respectarea prezumției de nevinovăție în procesul penal. Analiza criteriilor jurisprudențiale din practica C.E.D.O. împotriva României. Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara. Disponibil: <https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481046727-lect.-univ.-dr.-flaviu-ciopec.pdf> [accesat: 21.04.2022].
2. Igor Dolea. Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat, Chișinău, Ed. Cartea Juridică, 2009, p. 133.
3. Irina Lazur, Georgeta Stepanov, Ludmila Rusnac. Ghid de bune practici jurnalistice. Mass-media și prezumția de nevinovăție. Editat de: Consiliul de Presă din Republica Moldova, Chișinău, 2012, p. 9-10. Disponibil: <https://consiliuldepresa.md/upload/1-Ghid-prezumtia-ROM-1.pdf> [accesat: 25.04.2022].
4. Ghid privind art. 6 din Convenție – Dreptul la un proces echitabil (latura penală). Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2014, pct. 223. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ROM.pdf [accesat: 26.04.2022].
5. D. J. Harris. Law of the European Convention on Human Rights. Ed. Butterworths, p. 245. În: Lancranjan Alexandra Carmen. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul național al magistraturii, București, 2009, p. 8. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesat: 25.04.2022].
6. Alexandra Carmen Lancranjan. Încălcarea prezumției de nevinovăție prin declarații oficiale ale reprezentanților statului. Coordonator lucrare: Mihai Selegean. Institutul național al magistraturii, București, 2009, p. 8. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2011-03-9-8374414-0-prezumtia-nevinovatie-studiu-inm.pdf [accesat: 25.04.2022].
7. CtEDO, cauza Popovici c. Moldovei, Hot. din 02.06.2008, §. 78, 79, disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83460> [accesat: 25.04.2022].
8. CtEDO, cauza Butkevicius c. Lituaniei, din 26.03.2002, §. 49, disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60344> [accesat: 25.04.2022].
9. CtEDO, cauza Tourancheau și Jully c. Franței, Hot. din 24.11.2005, §. 76, disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71307> [accesat: 20.05.2021].
10. CtEDO, cauza Samoilă și Cionca c. României, Hot. din 04.06.2016, §. 92-95, disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123091> [accesat: 20.05.2021].
11. CtEDO, cauza G.C.P. c. României, Hot. din 20 decembrie 2011, §. 41, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123618> [accesat: 25.04.2022].
12. CtEDO, cauza Turyev c. Rusiei, Hot. din 11.10.2016, §. 19-20, disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-167087> [accesat: 20.05.2021].
13. CtEDO, cauza Samoilă și Cionca c. României, Hot. din 04.03.2008, (§. 92), disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85326> [accesat: 25.04.2022].
14. CtEDO, cauza Allenet de Ribemont c. Franței, Hot. din 10.02.1995, (§. 37), disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62470>.
15. CtEDO, cauza Y.B. c. Turciei, Hot. din 28.10.2004, (§. 50), disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67264>.
16. CtEDO, cauza Daktaras c. Lituaniei, Hot. din 10.10.2000, (§. 42), disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58855> [accesat: 20.05.2021].
17. CtEDO, cauză Didu c. României, Hot. din 14.04.2009, §.31 și §.41, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122778> [accesat: 25.04.2022].
18. CtEDO, cauza Vitan c. României, Hot. din

- 25.03. 2008, §. 70, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122592> [accesată: 25.04.2022].
19. CtEDO, cauza Fatullayev c. Azerbaidjanului, Hot. din 22.04.2010, §. 159, 160, 162, 163, disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98401> [accesat: 20.05.2021].
20. CtEDO, cauza Păvălache c. României, Hot. din 18.10. 2011, §. 120-122, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123797> [accesat: 25.04.2022].
21. CtEDO, cauza Cuzmin c. Rusiei, Hot. din 18.03.2010, §. 62, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97698> [accesat: 26.04.2022].
22. CtEDO, cauza Mircea c. României, Hot. din 29.03.2007, §. 75, disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123889> [accesat: 27.04.2022].
23. Codul deontologic al jurnalistului, disponibil: <https://consiliuldepresa.md/ro/page/codul-deontologic-al-jurnalistului-din-r-moldova> [accesat: 25.04.2022].

Despre autor:

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ostavciuc@mail.ru

About author:

Dinu OSTAVCIUC,
PhD, associate professor
rector of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA,
e-mail: ostavciuc@mail.ru

CZU 342.7:316.64

DOI 10.5281/zenodo.6826883

TRANSFORMAREA DIZABILITĂȚII ÎN ABILITATE

Mariana PAVLENCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Discriminarea pe motiv de dizabilitate este un tratament diferențiat aplicat de indivizi și grupuri de indivizi, care nu se bazează pe un merit individual, ci pe presupuneri și stereotipuri sistematice, structurale sau de atitudine cu privire la un handicap fizic sau mental. În anii următori, handicapul va fi o preocupare și mai mare, deoarece prevalența sa este în creștere. Acest lucru se datorează îmbătrânirii populației și deci este un risc mai mare de handicap la persoanele în vârstă, precum și creșterii globale a unor maladii cronice precum diabetul, bolile cardiovasculare, cancerul și tulburările de sănătate mentale.

Cuvinte cheie: discriminare, stereotip, handicap, indivizi, tratament, maladie.

TRANSFORMING DISABILITY INTO ABILITY

Mariana PAVLENCU,
PhD, associate professor

Discrimination on the grounds of disability is a differentiated treatment applied by individuals and groups of individuals, which is not based on individual worth, but on systemic, structural or attitude assumptions and stereotypes about a physical or mental disability. In the coming years, disability will be an even bigger concern, as its prevalence is increasing. This is due to an aging population and therefore a higher risk of disability in the elderly, as well as a global increase in chronic diseases such as diabetes, cardiovascular disease, cancer and mental health disorders.

Keywords: discrimination, stereotype, disability, individuals, treatment, illness.

Introducere. Persoane cu dizabilități au existat întotdeauna, indiferent de perioada istorică, culturală, areal, iar atitudinea față de această categorie dezavantajată s-a schimbat de la marginalizare și excludere socială până la acceptare și integrare comunitară.

Dizabilitatea este o provocare tot mai mare pentru Republica Moldova, din cauza procesului de îmbătrânire a populației, a riscului de accidente, precum și a numărului în creștere al cazurilor de afecțiuni cronice (diabet, boli cardiovasculare, tumori ș.a.).

Odată cu ratificarea de către Republica Moldova, în anul 2010, a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, s-au marcat schimbări importante în domeniul dizabilității și s-a reușit înregistrarea mai multor progrese în ceea ce privește incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.

Ratificând Convenția, Republica Moldova și-a asumat angajamentul de a respecta și pune în practică principiile documentului, inclusiv asigurându-se ca noile proiecte de acte legislative / normative, precum și politicile promova-

Introduction. People with disabilities have always existed, regardless of the historical, cultural, areal period, and the attitude towards this disadvantaged category has changed from marginalization and social exclusion to acceptance and community integration.

Disability is a growing challenge for the Republic of Moldova, due to the ageing population, the risk of accidents, as well as the growing number of cases of chronic diseases (diabetes, cardiovascular disease, tumours, etc.).

With the ratification of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities by the Republic of Moldova in 2010 marked significant changes in the field of disability, it has been possible to make further progress in the social inclusion of persons with disabilities.

By ratifying the Convention, the Republic of Moldova has undertaken to respect and implement the principles of the document, including ensuring that new draft legislative/ normative acts, as well as policies promoted in various fields, comply with the provisions of

te în diferite domenii să corespundă prevederilor Convenției.

Metode și materiale aplicate. Pentru elaborarea studiului au fost aplicate diferite metode de cercetare științifică: metode de analiză, deductive și inductive, statistică, de sinteză, comparație etc.

Rezultate obținute și discuții. Cu toate că au fost întreprinse mai multe acțiuni și sunt mai multe realizări concrete în domeniu, mai este necesar în continuare să fie întreprinse măsuri în vederea implementării prevederilor Convenției ONU și a recomandărilor acesteia.

În prezent un pas important pe acest segment este adoptarea actualei Hotărâri a Guvernului nr. 723/2017, prin care a fost aprobat *Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022* și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia [1]. Acest Program prevede o abordare intersectorială în incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale acestora în egală măsură cu ceilalți cetățeni în toate domeniile vieții sociale. Acest fapt ne va ajuta să înțelegem că fiecare persoană cu dizabilitate urmează să fie acceptată cu abilitatea sa.

Necesitatea elaborării prezentului Program a fost determinată de problemele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități din Republica Moldova, care sunt deseori ignorate pe seama dizabilității pe care o au. Se impune crearea unor condiții indispensabile implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, precum și în vederea implementării recomandărilor și observațiilor experților Comitetului ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, care au audiat Republica Moldova în perioada 21-22.03.2017 la Geneva. De asemenea, o atenție deosebită merită studierea observațiilor și recomandărilor experților internaționali cu referire la respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova [2].

O realizare importantă a organelor de stat este că la data de 4 noiembrie 2021 Parlamentul Republicii Moldova a ratificat *Protocolul Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități*. Astfel, deputații au susținut inițiativa comună a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor societății civile pentru care aceștia au pledat timp de mai mulți

the Convention.

Methods and materials applied. Different methods of scientific research were applied for the elaboration of the study: methods of analysis, deductive and inductive, statistics, synthesis, comparison, etc.

Results obtained and discussions. Although several actions have been taken and there are several concrete achievements in the field, further steps are still needed to implement the provisions of the UN Convention and its recommendations.

Currently, an important step in this segment is the adoption of the current Government Decision no. 723/2017, which approved the National Program for Social Inclusion of Persons with Disabilities for the years 2017-2022 and the Action Plan on its implementation [1]. This program provides for an intersectoral approach to the social inclusion of people with disabilities and to ensure that their fundamental rights are respected in the same way as other citizens in all areas of social life. This allows us to understand that every person with a disability is going to be accepted with their ability.

The need to develop this Program has been determined by the problems faced by persons with disabilities in the Republic of Moldova, which are often ignored due to their disability, and requires the creation of indispensable conditions for the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. In order to implement the recommendations, the observations of the experts of the UN Committee on the Rights of Persons with Disabilities, who heard the Republic of Moldova between 21 and 22.03.2017 in Geneva, as well as the observations, recommendations of international experts on respect for the rights of persons with disabilities in Moldova [2].

An important achievement of the state bodies is that on November 4, 2021, the Parliament of the Republic of Moldova ratified the *Optional Protocol to the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. Thus, the deputies supported the joint initiative of people with disabilities and civil society organizations for which they have been advocating

ani. Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (în continuare CDPD) salută această decizie a Parlamentului și consideră că ea va contribui în mod substanțial la asigurarea realizării drepturilor persoanelor cu dizabilități [3].

Ca urmare a ratificării *Protocolului Opțional*, persoanele cu dizabilități a căror drepturi prevăzute de Convenția ONU au fost lezate vor fi în drept să depună plângeri în mod individual la Comitetul ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități împotriva Guvernului Republicii Moldova, pentru repunerea în drepturi, ceea ce va constitui un avantaj pentru persoanele cărora le-au fost încălcate drepturile pretinse.

În acest context, CDPD insistă ca Parlamentul Republicii Moldova să stabilească un mecanism la nivel național privind punerea în aplicare a deciziilor Comitetului ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, deoarece în prezent, conform Codului de procedură civilă al RM, un astfel de mecanism este prevăzut doar pentru Hotărârile Curții Europene pentru Drepturile Omului [4].

Drepturile omului reprezintă principalele condiții care permit fiecărei persoane să-și dezvolte și să aplice cât mai eficient calitățile sale fizice, intelectuale, morale, socioafective și spirituale. Drepturile decurg din aspirația tot mai pronunțată a omenirii la o viață în care să fie respectată și protejată demnitatea și valoarea fiecărui individ.

Toți suntem diferiți, dar în același timp, egali. Semnul de egalitate care s-ar pune în relațiile pe care le împărtășim cu cei din jurul nostru nu vine din spațiul pe care-l ocupăm și nici din ceea ce considerăm că ceilalți așteaptă de la noi. Semnul de egalitate este dat de respectul față de cei de lângă noi și de posibilitatea de comunicare pe care trebuie să o valorificăm.

Unul dintre cele mai importante principii în acest domeniu putem să-i zicem că este principiul nediscriminării, inserat practic în toate tratatele și documentele internaționale de protecție a drepturilor omului. Universalitatea recunoașterii și apărării drepturilor omului impune în mod necesar aplicarea lor egală pentru toți indivizii. „*Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi*” proclamă primul articol al Declarației Universale a Drepturilor Omului [5]. Aceasta înseamnă că drepturile și libertățile fundamentale sunt recunoscute tuturor indivizilor, fără nicio deose-

for several years. The Center for the Rights of Persons with Disabilities (hereinafter CDPD) welcomes this decision of the Parliament and considers that it will certainly make a substantial contribution to ensuring the realization of the rights of persons with disabilities [3].

Following the ratification of the *Optional Protocol*, persons with disabilities whose rights under the UN Convention have been violated will be entitled to file individual complaints with the UN Committee on the Rights of Persons with Disabilities against the Government of the Republic of Moldova for its reinstatement, which will be an advantage for the persons whose rights have been violated.

In this context, the CDPD insists that the Parliament of the Republic of Moldova establish a mechanism at a national level for the implementation of the decisions of the UN Committee on the Rights of Persons with Disabilities, because currently according to the Civil Procedure Code of the Republic of Moldova such a mechanism is provided only for the We hope that the European Court of Human Rights will be created in the near future [4].

We all know that human rights are the main conditions that allow each person to develop and apply as effectively as possible his physical, intellectual, moral, socio-affective and spiritual qualities. Rights deriving from humanity's growing aspiration to a life in which the dignity and worth of each individual are respected and protected.

We are all different, but at the same time, equal. The sign of equality that would be placed in the relationships we share with those around us does not come from the space we occupy, nor from what we consider that others expect from us. The sign of equality is given by the respect towards those around us and by the possibility of communication that we must capitalize on.

One of the most important principles in this area is the principle of non-discrimination, which is enshrined in virtually all international human rights treaties and documents. The universality of the recognition and protection of human rights necessarily requires their equal application for all individuals. “All human be-

bire, adică fără nicio discriminare.

Conform datelor statistice, în prezent peste 177 de mii de cetățeni ai Republicii Moldova sunt persoane cu dizabilități, ei reprezentând 6,7% din populația totală a țării cu reședință obișnuită, iar copiii cu dizabilități constituie 1,9% [6].

Numărul exact al acestora, totuși, poate fi mult mai mare, acesta fiind estimat în baza beneficiarilor de pensii pentru dizabilitate și a alocațiilor sociale.

Omul se constituie dintr-un univers unic, irepetabil, deosebit de complex, fiecare individ reușind să realizeze pe parcursul vieții doar o mică parte din ceea ce reprezintă potențialul său. În același timp, toți oamenii sunt absolut egali, cu șanse, drepturi și perspective egale: nu suntem cu nimic mai buni sau mai prejos decât oricare dintre semenii noștri. Incontestabil, omul are un potențial enorm de autoafirmare, de creație și de perfecționare.

Chiar dacă în societate există stereotipuri privind abilitățile persoanelor cu dizabilități, totuși puțini cunosc că aceste persoane au calități deosebite, aptitudini extraordinare și talente uimitoare. Au o viață pe care vor să și-o trăiască, au emoții, ambiții și dorințe, pentru că sunt oameni la fel ca toți. Sunt printre ei mulți cu suflete frumoase și caractere nobile, cu povești de viață impresionante și care au nevoie de suportul și încurajarea noastră, nu de judecata și indiferența noastră. Chiar dacă sunt diferiți, ei nu au nevoie de mila semenilor, au nevoie de recunoașterea lor ca membri cu drepturi depline în viața social-economică. Pentru aceasta este absolut necesară implicarea întregii societăți în activitatea desfășurată de specialiști, prin asumarea unui rol activ în împiedecarea discriminării pe criterii de dizabilitate.

Din păcate, mentalitatea discriminatorie față de persoanele cu dizabilități persistă și în prezent, pentru că aceste concepții sunt foarte greu de schimbat, mai ales în Republica Moldova, unde aceste persoane încă sunt, în mod deliberat, evitate și lipsite de considerație.

Din fericire există printre noi persoane cu dizabilități care ne demonstrează, practic în fiecare zi, că sunt utile, puternice, adevărate modele de urmat și care merită tot respectul nostru. Chiar dacă din punct de vedere fizic nu sunt complet sănătoși, noi trebuie să înțelegem că în orice dizabilitate există și abilitate [7]. Fi-

ings are born free and equal in dignity and rights," proclaims the first article of the Universal Declaration of Human Rights. This means that fundamental rights and freedoms are recognized to all individuals, without distinction, that is, without discrimination.

According to statistics, currently, over 177 thousand citizens of the Republic of Moldova are people with disabilities, they represent 6.7% of the total population of the country with habitual residence, and children with disabilities constitute 1.9% [6].

However, their exact number may be much higher, or it is estimated on the basis of recipients of disability pensions and social benefits.

A person is made up of a unique, unrepeatable, very complex universe, each individual managing to achieve in life only a small part of what is his potential. At the same time, all human beings are absolutely equal, with equal opportunities, rights and perspectives: we are no better or worse than any of our fellow human beings. Undoubtedly, everyone has an enormous potential for self-affirmation, creation and improvement.

Even though there are stereotypes in society about the abilities of people with disabilities, few know that people with disabilities have outstanding qualities, extraordinary skills and amazing talents. They have a life they want to live, they have emotions, ambitions and desires because they are people just like everyone else. There are many among them with beautiful souls and noble characters, with impressive life stories and who need our support and encouragement, not our judgment and indifference. Even if they are different, they do not need the pity of their peers, they need their recognition as full members of socio-economic life. For this, it is absolutely necessary to involve the whole society in the entire activity carried out by specialists, by assuming an active role in preventing discrimination based on disability.

Unfortunately, this discriminatory mentality towards people with disabilities persists even today, because these concepts are very difficult to change, especially in the Republic of Moldova where these people are still deliber-

ecare în parte își cunoaște acea abilitate pe care o poate folosi într-o activitate la care se pricepe mai mult, care îi place și pe care o poate desfășura în ciuda constrângerilor de natură medicală. Atâta timp cât capacitățile psihologice funcționează, ei pot face o mulțime de lucruri, la fel ca o persoană sănătoasă.

Atunci când cineva reușește cu ușurință și fără efort să facă ceva frumos, de exemplu să sară coarda sau să scrie caligrafic, se spune ca are o abilitate. Despre cei care nu pot să facă aceleași lucruri sau le fac mai greu, cu stângăcie uneori, spunem că nu au aceeași abilitate sau că au o dizabilitate.

De ce oare timiditatea nu poate fi considerată că este o dizabilitate. Pentru că în situația când persoana este timidă, ea simte cum i se înroșesc urechile, obrații, lumea o privește, așteaptă să audă ce spune, să vadă ce face, iar persoana nu își găsește cuvintele potrivite și singurul lucru pe care și-l dorește este să se facă nevăzut. Un alt exemplu ar fi bălbâiala sau chiar momentele stupide în care poate nimeri orice persoană atunci când se împiedică și lumea râde de ea. Sunt niște momente incomode pentru fiecare din noi. Prin câteva exemple putem să înțelegem cât de neplăcută este starea lăuntrică a persoanelor care uneori pot simți ce înseamnă umilința.

Dar timiditatea, împiedicatul, bălbâiala sunt niște situații (dizabilități) care cu ușurință pot fi învinse și înlocuite cu abilități, cum ar fi siguranța, curajul și îndrăzneala.

Din contră, persoanelor cu dizabilitati, care pot face aceleași lucruri ca și oricine, doar că nu la fel de repede, de ușor sau de bine, le este foarte anevoios să se mențină într-o societate în care de multe ori sunt priviți ca niște neputincioși, nefiindu-le acceptat de fapt rezultatul abilității lor.

Din păcate, copiii sunt cel mai grav afectați de această discriminare. Ei nu înțeleg faptul că sunt diferiți de marea majoritate a populației. Nu pot să țină pasul cu cei de vârsta lor, înțeleg mai greu și se exprimă mai dificil. Pentru a-i ajuta pe acești copii, dar și pe adulții cu probleme, e nevoie de un efort comun, de o sensibilizare a întregii societăți privind vulnerabilitățile acestor micuți. Să facem în așa fel încât să le facilităm integrarea în societate, să le oferim încredere ca să înțeleagă că nu sunt singuri. Copilul cu dizabilități trebuie să facă parte

ately avoided and disregarded.

Auspiciously, there are people with disabilities among us who prove to us, practically every day, that they are useful, strong, true role models and deserve our full respect. Even if they are not completely healthy physically, we must understand that in any disability there is also ability [7]. Everyone knows the skill that they can use in an activity that they are better at, they like and that they can develop despite the medical constraints that they have. As long as psychological abilities work, they can do a lot of things just like a healthy person.

When someone easily manages to do something beautiful and effortlessly a certain thing, for example to jump rope or write beautifully, it is said that he has a skill. About those who can't do the same things or do them harder, awkwardly sometimes, we say that they don't have the same ability or that they have a disability.

Unfortunately, children are the most affected by this discrimination. They do not understand that they are different from the vast majority of the population. They can't keep up with their peers, they have a harder time understanding and expressing themselves harder. In order to help these children, but also the adults with problems, a joint effort is needed, to raise the awareness of the whole society regarding the vulnerabilities of these little ones. Let's do it in such a way as to facilitate their integration into society, to give them the confidence to understand that they are not alone. The child with a disability must be part of society. We cannot hide him, he does not need our mercy, but our support, allowing him to live with other children, as an integral part of the community. [8].

The child with disabilities is not the end of the road, it is just the beginning of a great challenge: to protect the child's fundamental rights, to recognize and accept the possibilities, but also the limits, to offer him chances of integration. The child with disabilities is another individuality and must be approached from this perspective. Especially children with disabilities prove to us that they are real treasures that, through a smile or a hug, show us that every day can be remarkable. It is only up to us

din societate. Nu putem să-l ascundem, nu are nevoie de mila noastră, ci de sprijinul nostru, permițându-i să trăiască alături de ceilalți copii, ca parte integrantă a comunității [8].

Copilul cu dizabilități nu reprezintă un final de drum, ci este doar începutul unei mari provocări: aceea de a-i proteja drepturile fundamentale, de a-i recunoaște și accepta posibilitățile, dar și limitele, de a-i oferi șanse de integrare. Copilul cu dizabilități reprezintă o altă individualitate și trebuie abordat tocmai din această perspectivă. În special copiii cu dizabilități ne dovedesc că sunt adevărate comori care, printr-un zâmbet sau o îmbrățișare, ne arată că fiecare zi poate fi remarcabilă. Depinde doar de noi cum ne reușește să-i sprijinim ca să ajungă acolo unde visează [9].

Visurile unui copil nu țin cont de rasă, naționalitate, dizabilitate. În spatele unei nevoi speciale se află întotdeauna un copil frumos, dornic să descopere lumea. Copilul căruia noi, de cele mai multe ori, îi vedem doar dizabilitatea visează să fie eroul din desene animate, astronaut, medic sau orice altceva care să dovedească lumii că poate face lucruri mărețe. Poate fi fascinat de un instrument muzical, de mediul înconjurător, de universul culorilor așternute pe hârtie sau pânză, de cosmos sau de animale și, mai presus de orice, își dorește să se joace și să fie iubit. Așa sunt toți copiii, așa se dezvoltă și așa iau naștere visurile [10].

Ne naștem goi și neputincioși, pe măsură ce creștem ajungem să avem curaj, să ne cultivăm deprinderi, iscusință – un bun prilej de a ne simți mândri, de a avea încredere în forțele noastre, în capacitățile noastre de autoafirmare. Căci inevitabil suferim când suntem subapreciați, desconsiderați. Însă și oamenii care se nasc cu unele deficiențe sau care în urma unor împrejurări nefericite rămân cu o anumită dizabilitate au întotdeauna posibilități imense de a le depăși, de a se realiza plenar. Și de cele mai multe ori chiar ei sunt cei care ajung să valorifice mult mai fructuos resursele organismului uman.

Spre regret, acele persoane care obțin succesul în urma unui efort mult mai mare decât semenii lor, în virtutea unor afecțiuni sau unor lipsuri de ordin fiziologic, intelectual, sunt mult prea des condamnate și acuzate de cei din jur, fiind adeseori disprețuiți. Și asta doar pentru că ei nu pot să-și formeze atât de ușor anumite abilități, priceperi, iar unele deprin-

how we can support them so that they can get where they want to go. [9]

A child's dreams do not take into account race, nationality, ... disability Behind a special need is always a beautiful child, eager to discover the world. The child whose disability we often see only dreams of being the cartoon hero, the astronaut, the doctor, or anything else to prove to the world that he can do great things. He may be fascinated by a musical instrument, the environment, the universe of colours laid out on paper or canvas, the cosmos or animals, and above all, he wants to play and be loved. This is how all children are, this is how they develop and this is how dreams are born [10].

We are born naked and helpless, as we grow up we gain courage, cultivate skills, skills - a good opportunity to feel proud, to have confidence in our strengths, in our abilities to assert ourselves. For we inevitably suffer when we are underestimated, disregarded. But even people who are born with some deficiencies or who, as a result of unfortunate circumstances, are left with a certain disability, always have immense possibilities to overcome them, to be fully realized. And most of the time, they are the ones who make the most of the resources of the human body.

Sadly, our fellow human beings, who achieve success through much greater effort, by virtue of certain physiological or intellectual ailments or deficiencies, are all too often condemned, accused by those around them, or often despised. Just because they can't develop their abilities, skills so easily, and some skills, even basic ones, become impossible for the rest of their lives, because they have been affected by a certain system, vital to the body.

It would be right for their infirmities not to "bother" us, but to admire their tenacity in achieving success. People with disabilities cannot do some things easily, with skill and skill (as we did not have these qualities from the beginning) and are forced to work to an infinitely greater extent. In the end, he performs them, but most of the time, with clumsiness and colossal efforts [11].

We must accept that we are born differ-

deri, chiar de ordin elementar, devin imposibile pentru tot restul vieții, din cauză că le fusese afectat un anumit sistem, vital al organismului.

Corect ar fi ca neputințele lor să nu ne „deranjeze”, ci să admirăm tenacitatea lor în obținerea succesului. Persoanele cu dizabilități nu pot face unele lucruri cu ușurință, cu îndemânare și pricepere (după cum nici noi nu aveam de la început aceste calități) și sunt nevoite să muncească într-o măsură infinit mai mare. Până la urmă le efectuează, dar de cele mai multe ori, cu stângăcie și cu eforturi colosale [11].

Trebuie să acceptăm că ne naștem diferiți și trăim diferit, în funcție de calitățile și defectele cu care am fost înzestrați. Inegalitatea este o realitate de zi cu zi, cu care învățăm să trăim. Probabil că una dintre cele mai acute și vizibile forme ale inegalității este dizabilitatea. Oamenii sunt ființe sociale, iar interacțiunea este un proces zilnic natural, indiferent de diferențele dintre noi. Ne simțim inconfortabil alături de persoane cu dizabilități nu din cauza dizabilității în sine, ci pentru că nu știm cum să ne comportăm atunci când suntem în prezența unei persoane cu deficiențe. Trebuie să înțelegem că o persoană cu dizabilități este ca orice altă persoană, ca tine și ca mine. Ei au aceleași aspirații interioare, aceleași temeri, aceleași simțiri, trăiri și nevoi ca tine. Noi, toți, țințim spre obiective similare. Singura diferență este că unele persoane au mai multe limitări.

Toți oamenii sunt născuți liberi și egali în demnitate și drepturi. De aceea, persoanele cu dizabilități nu trebuie să fie discriminate, ci să beneficieze de șanse egale. Pentru a putea atinge aceleași condiții de trai ca și ceilalți cetățeni, persoanele cu dizabilități au nevoie de mai mult sprijin din partea comunității. Este important să conștientizăm că fiecare dintre noi trebuie să aibă o conduită care să contribuie la eliminarea barierelor și să ducă la o mai bună integrare în societate a persoanelor cu dizabilități. Regretabil este faptul că discriminarea are drept consecință marginalizarea și lezarea în drepturi, judecarea, condamnarea și lipsirea de șansa de a duce un trai decent.

Psihologii susțin că succesul în viață, educația și locul de muncă al persoanelor care se confruntă cu o dizabilitate depind de așteptările celor din jurul lor, dar și de gradul de atitudine pozitivă de care au parte [12]. Cu cât noi credem mai puternic că ei sunt capabili, cu atât mai mult

ent and live differently, depending on the qualities and defects we have been endowed with. Inequality is a daily reality that we learn to live with. Probably one of the most acute and visible forms of inequality is a disability. People are social beings and interaction is a natural everyday process, regardless of the differences between us. We all feel uncomfortable around people with disabilities, not because of the disability itself, but because we do not know how to behave when we are in the presence of a person with disabilities. We need to understand that a person with a disability is just like any other person, just like you and me. They have the same inner aspirations, the same fears, the same feelings, feelings and needs as you. We all aim for similar goals. The only difference is that some people have more limitations, or other limitations, than others.

All human beings are born free and equal in dignity and rights. Therefore, people with disabilities should not be discriminated against but should have equal opportunities. In order to be able to achieve the same living conditions as other citizens, people with disabilities need more support from the community. It is important to be aware that each of us must behave in a way that helps to eliminate barriers and lead to a better integration of people with disabilities into society. Unfortunately, discrimination leads to marginalization and violation of rights, trial, conviction and lack of opportunity to live a decent life.

Psychologists say that the success in life, education and work of people with disabilities depends on the expectations of those around them but also on the degree of positive attitude they have [12]. The more we believe they are capable, the more we will inspire them.

Conclusions and recommendations.

When we meet people with various disabilities, regardless of whether they are visually impaired, locomotor or hearing impaired, we may become too hesitant to choose their words and behaviour towards that person. Let's not forget that every individual is different. Some people will easily find a way to interact and socialize as others will find it very difficult to adapt. It is always good to remember that a person with

le vom inspira o încurajare mai mare.

Concluzii și recomandări. Când întâlnim oameni cu diferite deficiențe, indiferent că sunt cu deficiențe de vedere, locomotorii sau de auz, s-ar putea să devenim prea ezitanți în alegerea cuvintelor și comportamentul față de acea persoană. Să nu uităm că fiecare individ este diferit. Unele persoane vor găsi ușor o modalitate de a interacționa și de a socializa, așa cum alții vor găsi că este foarte dificil să se adapteze. Întotdeauna este bine să ne amintim că o persoană cu dizabilități este în primul rând o individualitate, el sau ea, singura diferență fiind limitările legate de dizabilitatea sa. Persoanele cu dizabilități, ca și toți ceilalți de altfel, preferă să fie luate în seamă pentru abilitățile lor, nu pentru deficiențele pe care le au.

Să depășim prejudecățile și să apreciem persoana în primul rând. Să evităm privirile, gesturile și cuvintele care exprimă milă sau superioritate. Atitudinile și comportamentele celor din jur sunt cele mai dificile bariere de depășit pentru persoanele cu dizabilități.

a disability is primarily a person, he or she is like anyone else the only difference being the limitations related to his or her disability. People with disabilities, like everyone else, prefer to focus on their abilities rather than the shortcomings they have.

Let's overcome prejudices and appreciate the person first. Avoid looks, gestures, and words that show pity or sometimes even superiority. Attitudes and behaviours are the most difficult barriers for people with disabilities to overcome.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Hotărârea Guvernului Nr. 723 din 08-09-2017 cu privire la aprobarea Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101863&lang=ro (accesat la 12.10.21)
2. Moldova a raportat la ONU despre cum respectă drepturile persoanelor cu dizabilități. <https://moldova.un.org/ro/13351-moldova-raportat-la-onu-despre-cum-respecta-drepturile-persoanelor-cu-dizabilitati> (accesat la 15.10.21)
3. Parlamentul a ratificat Protocolul Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. <https://www.jurnal.md/ro/news/7367b4ab0334f999/parlamentul-a-ratificat-protocolul-optiional-la-conventia-onu-privind-drepturile-persoanelor-cu-dizabilitati.html> (accesat la 10.11.21)
4. Protocolul Opțional UN CRPD. <https://cdpd.md/protocolul-optional-un-crpd-ratificat/>
5. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10 decembrie 1948. https://www.ohchr.org/en/udhr/documents/udhr_translations/rum.pdf (accesat la 07.11.21)
6. Biroul Național de statistică *Persoanele cu dizabilități în Republica Moldova în anul 2019*. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=6827&idc=168> (accesat la 12.10.21)
7. Nu există persoane cu dizabilități, există societăți care crează bariere. <https://moldova.europalibera.org/a/un-reportaj-despre-necazurile-oamenilor-cu-dizabilit%C4%83%C8%9Bi-din-r-moldova-diana-r%C4%83ileanu-radio-europaliber%C4%83/31546120.html> (accesat la 15.10.21)
8. Fiecare copil are dreptul să crească într-un mediu familial favorabil și afectuos. <https://www.unicef.org/moldova/ce-facem/protec%C5%A3ia-copilului> (accesat la

- 07.11.21)
9. Manual de drept european privind drepturile copiului, 2015. https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_ROM.pdf (accesat la 03.11.21)
 10. Ghid *Cum să devii un părinte mai bun pentru copilul tău*. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_pentru_parintii_care_educatia_copii_cu_varsta_sub_3_ani.pdf (accesat la 29.10.21)
 11. Educația incluzivă. Repere metodologice. https://motivatie.md/media/Publicatii/Carti_brosuri_rapoarte_analiza/Educatie_incluziva_w2.pdf (accesat la 19.10.21)
 12. Zece lucruri pe care nu le cunoașteți despre persoanele nevăzătoare. <https://www.orcam.com/ro/blog/10-lucruri-pe-care-nu-le-stiai-despre-persoanele-nevazatoare/> (accesat la 17.11.21)

Despre autor:

Mariana PAVLENCU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept public, securitate a frontierei,
migrație și azil”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: catedra@mail.ru

About author:

Mariana PAVLENCU,
PhD, associate professor,
Chair “Public Law, Border Security, Migration
and Asylum”
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: catedra@mail.ru

PREVENIREA ȘI INVESTIGAREA CORUPȚIEI ÎN SPORT PRIN INTERMEDIUL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII

Liliana BUDEVICI-PUIU,
doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Alexandru CICALA
doctor în drept

Fenomenul corupției în activitățile sportive stagnează considerabil dezvoltarea sportului la nivel național. Formele de manifestare a acestui flagel obligă autoritățile statului să apeleze la „instrumentele” de bază ce sunt proprii ofițerilor de investigație. Asemenea infracțiuni pot fi prevenite și investigate prin intermediul măsurilor speciale de investigații, oglindite în art.18 al legii 59 privind activitatea specială de investigație.

Prin intermediul măsurilor speciale de investigație pot fi investigate cu succes infracțiunile latente și acumulate, colectându-se informații necesare pentru identificarea cauzelor și condițiilor ce determină comiterea lor, fapt ce ușurează considerabil activitatea de prevenire. Or, actele de corupție în sfera sportivă nu sunt ilustrate pe deplin în statisticile oficiale și fac parte din rubrica infracțiunilor latente.

Cuvinte-cheie: corupție, sport, măsuri speciale de investigații, activitatea specială de investigații, latență, cauze, condiții, fenomen.

PREVENTION AND INVESTIGATION OF CORRUPTION IN SPORT THROUGH SPECIAL INVESTIGATIVE MEASURES

Liliana BUDEVICI-PUIU,
PhD in pedagogy, associate professor

Alexandru CICALA,
PhD

The phenomenon of corruption in sports activities considerably slows down its development at national level. The forms of manifestation of this scourge require the state authorities to resort to the basic “tools” that are specific to the investigating officers. Such offenses can be prevented and investigated by means of special investigative measures, as reflected in Article 18 of Law 59 on Special Investigative Activity.

Through special investigative measures, latent offenses can be successfully investigated and information needed to identify the causes and conditions that determine their commission can also be successfully investigated, which greatly facilitates the prevention activity. However, acts of corruption in the sports sphere are not fully illustrated in official statistics and are part of the category of latent crimes.

Keywords: corruption, sport, special investigative measures, special investigation activity, latency, causes, conditions, phenomenon.

Introducere. Măsurile speciale de investigații reprezintă forma concretă de îndeplinire a activității speciale de investigații de către persoanele împuternicite în temeiul și consecutivitatea prevăzută de lege, cu scopul stabilirii informațiilor de interes operativ, ce intră în obiectul de cercetare a controlului operativ sau materialelor primare, acumulate pentru lupta cu criminalitatea, apărarea drepturilor și libertăților persoanelor, societății și statului.

Măsurile speciale de investigații poartă un caracter pronunțat de cercetare și de căutare. Aceasta este condiționat de faptul că activitatea infractorilor este camuflată, acțiunile

Introduction. Special investigative measures represent the concrete form of carrying out the special investigative activity by the persons empowered under the law and in accordance with the law, in order to establish the information of operational interest, which falls within the object of investigation of operational control or primary materials, accumulated for the fight against crime, defending the rights and freedoms of individuals, society and the state.

Special investigative measures are of a strong research and search nature. This is conditioned by the fact that the activity of criminals is camouflaged, criminal actions are

criminale sunt comise în condiții latente, cu o pregătire minuțioasă, se manifestă prin obrăznicie și cruzime, urmele faptele ilegale fiind distruse. În esență toate măsurile speciale de investigație sunt îndreptate spre dobândirea informațiilor despre crimele ascunse, despre evenimentele care pun în pericol securitatea statului, despre căutarea persoanelor dispărute fără urmă, a celor care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată ori se eschivează de la executarea pedepsei penale, despre depistarea bunurilor provenite din activități ilicite și colectarea probelor privind aceste bunuri etc.

Susținem cu convingere că, importanța măsurilor speciale de investigație în lupta cu infracțiunile latente este incontestabilă. În cele mai dese cazuri, caracterul latent al faptelor ilicite este oglindit în infracțiunile economice, legate de droguri, corupție etc. Cu regret constatăm că infracțiunile de corupție manifestate în activitatea sportivă se caracterizează printr-un grad înalt de latență, deoarece „tranzacțiile” încheiate cu persoanele interesate din domeniul sportului, caselor de pariuri, agenților economici, funcționarilor publici, de regulă, sunt „convenabile” pentru toate părțile implicate în acest proces [1, p.214-225].

Analiza cauzelor penale puse la evidență în Republica Moldova, în perioada 2010-2020, pentru acte de corupție, demonstrează că starea infracțiunilor latente în domeniul activităților sportive în Republica Moldova nu este tocmai favorabilă. Sunt foarte multe cazuri de tăinuire a infracțiunilor de corupție săvârșite în activitatea sportivă. De aceea statistica oficială nu reflectă starea reală a lucrurilor.

Conținut de bază. Studiarea practicii judiciare ne-a permis să remarcăm nivelul ridicat al latenței în cadrul fenomenului de corupție în manifestările sportive, precum și efectele negative ce pot surveni în lipsa implicării organelor de drept în activitățile de relevare, prevenire, curmare, investigare, cercetare și descoperire. Din păcate, în programele de luptă cu criminalitatea din Republica Moldova nu există până în prezent nici o mențiune despre partea latentă a fenomenului de corupție în sport și, din aceste considerente, nu sunt prevăzute măsuri axate pe diminuarea și prevenirea infracțiunilor prenotate.

Este incontestabilă necesitatea depistării complexe a faptelor de corupție, deoarece

committed in latent conditions, they are thoroughly prepared, they are manifested by impudence, cruelty, and the traces of illegal acts are destroyed. In essence, all special investigative measures are aimed at obtaining information about hidden crimes, about events that endanger the security of the state, about the search for missing persons or those who hide from criminal prosecutors or the court, or evade from the execution of the criminal punishment, about the detection of the goods coming from illicit activities and the collection of evidence regarding these goods, etc.

We strongly believe that the importance of special investigative measures in the fight against latent crime is undeniable. In most cases, the latent nature of wrongdoing is reflected in economic crimes, drug-related offenses, corruption, etc. We are sorry to mention that corruption offenses in sports are characterized by a high degree of latency, as “transactions” with sports stakeholders, bookmakers, economic agents, civil servants and others are usually “convenient” for all parties involved in this process [1, p.214-225].

The analysis of the criminal cases highlighted in the Republic of Moldova for acts of corruption, during the period of 2010-2020 years, shows that the state of latent crimes in the field of sports activities in the Republic of Moldova is not exactly favorable. There are many cases of concealment of corruption offenses committed in sports. That is why the official statistics do not reflect the real situation.

Basic content. The study of judicial practice has allowed us to note the high level of latency in the phenomenon of corruption in sports events, as well as the negative effects that may occur in the absence of law enforcement in the activities of detection, prevention, cessation, investigation, research and discovery. Unfortunately, in the crime-fighting programs of the Republic of Moldova there is so far no mention of the latent part of the phenomenon of corruption in sports and, for these reasons, no measures are provided to reduce and prevent pre-existing crimes.

There is no doubt that corruption is a complex issue, because the employment situation of civil servants and sports people creates great difficulties in discovering this type

situația de serviciu a funcționarilor publici și a persoanelor din domeniul sportului creează mari dificultăți în descoperirea acestui gen de infracțiuni. În acest sens, pentru lupta eficientă cu respectivul fenomen nu este suficientă doar majorarea salariilor, burselor sau încheierea contractelor avantajoase. Se impune o monitorizare totală a actelor de corupție și limitarea, prin prevederi legale, a câmpului de manevră pentru examinarea sesizărilor despre infracțiuni. Totodată, este necesar să fie implementate proceduri speciale de reacționare operativă la actele de corupție semnalate de mass-media. Urmează de introdus și un control total asupra cheltuielilor și veniturilor tuturor persoanelor care dirijează lumea sportului și ale membrilor lor de familie. În afară de aceasta, ar putea deveni foarte important sistemul de protecție și de stimulare a funcționarilor dispuși să ofere informații utile din punct de vedere criminologic despre diferite acte de corupție comise în subdiviziunile în care activează [10, p.147-152].

Cum am precizat anterior, un rol extrem de important în lupta cu corupția în manifestările sportive, le reprezintă activitățile ce sunt desfășurate de către ofițerii de investigații prin intermediul măsurilor speciale de investigații. Pe alocuri doar prin intermediul acestor măsuri pot fi obținute informații referitoare la intențiile unor persoane de a se avânta în cursa corupției.

În urma efectuării analizei rapoartelor de activitate a Procuraturii Republicii Moldova și a Centrului Național Anticorupție, în perioada anilor 2010-2020 [8, 7], am determinat că cele mai frecvente măsuri speciale de investigații autorizate și efectuate au fost:

- interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor;
- colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice;
- documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice;
- cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat;
- urmărirea vizuală;
- controlul transmițerii sau primirii banilor serviciilor ori altor valori materiale sau nemateriale, pretinse, acceptate, extorcate sau oferite;

of crime. In this sense, for the effective fight against this phenomenon, it is not enough just to increase salaries, scholarships or conclude advantageous contracts. It is necessary to organize a total monitoring of the acts of corruption and the limitation, by legal provisions, of the field of maneuver for the examination of the notifications about crimes. At the same time, it is necessary to implement special procedures for operative reaction to acts of corruption reported by the media. Total control over the expenses and income of all those who run the world of sports and their family members should be introduced. In addition, the system of protection and incentive for officials willing to provide criminologically important information about various acts of corruption committed in the subdivisions in which they operate could become very important [10, p.147-152].

As mentioned above, an extremely important role in the fight against corruption in sporting events, of course, have the activities that are carried out by investigative officers through special investigative measures. Sometimes only through these measures can information be obtained about the intentions of some people to rush into the corruption race.

Following the analysis of the activity reports of the Prosecutor's Office of the Republic of Moldova and the National Anticorruption Center, during the years 2010-2020 [8, 7], we determined that the most frequent special measures of authorized and performed investigations were:

- interception and recording of communications and images;
- collection of information from electronic communications service providers;
- documentation by technical methods and means, as well as location or tracking by Global Positioning System (GPS) or other technical means;
- home search and / or installation of audio and video surveillance and recording, photography and video recorders;
- visual tracking;
- control over the transmission or receipt of money for services or other tangible or intangible assets, claimed, accepted, extorted or offered;
- undercover investigation;

- investigația sub acoperire;
- chestionarea;
- culegerea informațiilor despre persoane și fapte;
- identificarea persoanei.

Astfel, în continuare vom descrie și argumenta rolul fiecărei măsuri speciale de investigație în parte, utilizate de către ofițerii de investigații pentru prevenirea, curmarea, relevarea, cercetarea și descoperirea actelor de corupție, inclusiv în sfera sportivă. Astfel, prin intermediul acestor „instrumente” devine posibilă acumularea de informații necesare pentru realizarea cu succes a misiunii menționate mai sus.

Interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor. Potrivit art.132⁸ al Codului de procedură penală al Republicii Moldova, această măsură presupune folosirea unor mijloace tehnice prin intermediul cărora se poate afla conținutul unor convorbiri între două sau mai multe persoane, iar înregistrarea acestora presupune stocarea informațiilor obținute în urma interceptării pe un suport tehnic.

Această măsură specială de investigație a servit pentru ofițerii de investigații principalul „instrument” pentru acumularea informațiilor necesare ce au demonstrat implicarea persoanelor în cauzele penale care au fost pornite de către Centrul Național Anticorupție în anul 2020 pe faptul manipulării evenimentelor sportive. Totodată, în anul 2019 angajații Centrului au autorizat și efectuat măsura specială de investigații „Interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor” în 415 cazuri de corupție; de asemenea, această măsură a fost realizată și pentru cercetarea și investigarea infracțiunilor de corupție în evenimentele sportive.

O altă măsură specială de investigație autorizată de către judecătorul de instrucție la demersul procurorului care poate fi larg utilizată în lupta contra corupției în sport este **Colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice.** Potrivit art. 134⁴ al Codului de procedură penală, măsura constă în colectarea de la instituții de telecomunicații, de la operatori de telefonie fixă sau mobilă, de la operatori de internet a informațiilor transmise prin canale tehnice de telecomunicații (telegraf, fax, paging, computer, radio și alte canale), fixarea secretă a informațiilor transmise sau primite prin intermediul liniilor tehnice de legături de telecomunicații de către persoane-

- questioning;
- gathering information about people and facts;
- identification of the person.

Thus, we will further describe and argue the role of each special investigative measure that has been used by investigative officers to prevent, curb, detect, investigate and discover acts of corruption, including in sports, or it will be possible to accumulate the information necessary for the successful accomplishment of the above mentioned mission through these “tools”.

Interception and recording of communications and images. According to Article 132⁸ of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova, this measure involves the use of technical means through which the content of conversations between two or more persons can be found, and their registration involves storing information obtained from interception on a technical medium.

This special investigative measure served as the main “tool” for the investigating officers to accumulate the necessary information that demonstrated the involvement of persons in criminal cases that were initiated on the handling of sporting events by the National Anti-corruption Center in 2020. At the same time, in 2019 the employees of the Center authorized and carried out the special investigation measure “Interception and recording of communications and images” in 415 corruption cases, including this measure was also carried out for the research and investigation of corruption offenses in sporting events.

Another special investigative measure authorized by the investigating judge in the prosecutor’s approach that can be widely used in the fight against corruption in sport is - **Collection of information from electronic communications service providers.** According to art.134⁴ of the Code of Criminal Procedure, the measure consists in collecting from the telecommunications institutions, from the fixed or mobile telephony operators, from the internet operators the information transmitted through technical telecommunication channels (telegraph, fax, paging, computer, radio and other channels), the secret fixing of information transmitted or received through telecommuni-

le supuse măsurii speciale de investigații, precum și obținerea de la operatori a informației deținute despre utilizatorii serviciilor de telecomunicații, inclusiv de roaming, și despre serviciile de telecomunicații prestate acestora.

Conținutul măsurii speciale de investigații redată de către legiuitor este unul foarte larg, însă ofițerii de investigații în mare parte o realizează pentru un cerc restrâns de activități. Acestea se reduc la obținerea de la operatorii de telefonie mobilă a informațiilor privind:

a) posesorii numerelor de telefonie, numerele de telefon înregistrate pe numele unei persoane, sursa de comunicații (numărul de telefon al apelantului, numele, prenumele și domiciliul abonatului sau utilizatorului înregistrat);

b) destinația comunicației (numărul de telefon al apelantului sau numărul la care apelul a fost rutat, redirecționat, precum și numele, prenumele, domiciliul abonatului sau utilizatorului respectiv);

c) timpul, data, ora și durata comunicației, inclusiv tentativele de apel eșuat, echipamentul de comunicații al utilizatorului sau alt dispozitiv utilizat pentru comunicație (codul IMEI al telefonului mobil, denumirea locației Cell ID);

d) locul aflării echipamentului mobil de comunicații de la începutul comunicației, locația geografică a celulei.

Rapoartele de activitate a Centrului Național Anticorupție demonstrează necesitatea utilizării acestei măsuri speciale de investigații în lupta cu fenomenul corupției, precum și importanța rezultatelor care sunt obținute în urma aplicării acesteia în cercetarea, investigarea și descoperirea cazurilor de aranjare a meciurilor trucate, pariuri aranjate, mituirea jucătorilor sau arbitrilor etc.

Documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice reprezintă relevarea și fixarea acțiunilor persoanelor, a unor imobile, a mijloacelor de transport și a altor obiecte utilizând aparatele tehnice de înregistrare. La localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace se pot folosi dispozitive care determină locul unde se află persoana sau obiectul utilizat de aceasta [1, p.84].

Măsura discutată este compusă din trei acțiuni: documentarea cu ajutorul metodelor

and link lines by persons subject to the special investigation measure, as well as obtaining from operators information held on users of telecommunications services, including roaming, and about telecommunications services provided to them.

The content of the special investigation measure presented by the legislator is very wide, but the investigation officers mostly carry out this measure for a small circle of activities. These are reduced to obtaining information from mobile operators:

a) owners of telephone numbers, telephone numbers registered in the name of a person, source of communications (the telephone number of the caller, the name, surname and address of the subscriber or registered user);

b) destination of the communication (the phone number of the caller or the number to which the call was routed, forwarded, and the name, first name, address of the subscriber or user concerned);

c) communication time, date and duration, including failed call attempts, the user's communication equipment or other device used for communication (mobile phone IMEI, Cell ID location name);

d) location of the mobile communications equipment at the beginning of the communication, geographical location of the cell.

The activity reports of the National Anti-corruption Center demonstrate the need to use this special investigative measure in the fight against corruption, as well as the importance of the results obtained after its application in research, investigation and discovery of cases of rigged matches, arranged bets, bribery of players or referees, etc.

Documentation using technical methods and means, as well as location or tracking by Global Positioning System (GPS) or other technical means - represents the detection and fixing of the actions of persons, real estate, means of transport and other objects, using technical recording equipment. When locating or tracking through the Global Positioning System (GPS) or other means, devices may be used to determine the location of the person or object used by him or her [1, p.84].

The measure under discussion consists of three actions: documentation using techni-

și mijloacelor tehnice; localizarea prin sistem de poziționare globală (GPS) și urmărirea prin sistem de poziționare globală (GPS). Acțiunea de documentare cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice poate fi realizată prin relevarea acțiunilor persoanelor, a unor imobile, a mijloacelor de transport, altor obiecte și prin fixarea, cu ajutorul aparatelor tehnice de înregistrare, a acțiunilor persoanelor, a unor imobile, a mijloacelor de transport și altor obiecte.

În practica judiciară, ofițerii de investigații în cele mai dese cazuri realizează această măsură specială de investigații concomitent cu alte măsuri autorizate de către procuror, deoarece aplicarea mijloacelor tehnice de acumulare a informațiilor în mod ascuns reprezintă o restricționare a drepturilor persoanei și legiuitorul le-a plasat în lista măsurilor ce pot fi efectuate cu permisiunea judecătorului de instrucție.

Din punct de vedere practic, consider cu convingere că realizarea măsurii speciale de investigații autorizate de către procuror, cum ar fi urmărirea vizuală, controlul transmiterii sau primirii banilor serviciilor ori altor valori materiale sau nemateriale, pretinse, acceptate, extorcate sau oferite, investigația sub acoperire etc., în lipsa utilizării mijloacelor tehnice, pe alocuri poate deveni inefficientă și rezultatele care vor fi obținute nu vor reflecta o imagine clară a evenimentelor desfășurate în cadrul evenimentelor sportive.

Cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat. Conform art. 132⁶ Cod de procedură penală al Republicii Moldova, această măsură specială de investigații este autorizată de către judecătorul de instrucție la demersul procurorului și presupune accesul secret sau legendat în interiorul domiciliului, fără înștiințarea proprietarului, posesorului, în scopul studierii acestuia pentru descoperirea urmelor activității infracționale, persoanelor aflate în căutare, pentru obținerea altor informații necesare probării circumstanțelor faptei, precum și pentru observarea și înregistrarea evenimentelor care se produc în domiciliu [5].

Din conținutul măsurii speciale de investigații descrie putem desprinde două modalități de realizare: secretă și legendată. Modalitatea secretă presupune pătrunderea în domiciliu când proprietarul domiciliului nu

cal methods and means; localization by Global Positioning System (GPS) and tracking through Global Positioning System (GPS). Documentation by means of technical methods and means may be carried out by detecting the actions of persons, real estate, means of transport, other objects and by fixing by means of technical recording equipment, actions of persons, real estate, means of transport and other objects.

In judicial practice, investigative officers in most cases carry out this special investigative measure at the same time as other measures authorized by the prosecutor because the application of technical means of secretly accumulating information is a restriction of the person's rights and the legislator placed them in the list of measures that can be taken with the permission of the investigating judge.

From a practical point of view, I firmly believe that carrying out the special investigative measure authorized by the prosecutor, such as visual surveillance, control of the transmission or receipt of money for services or other material or intangible values, claimed, accepted, extorted or offered, undercover investigation etc., in the absence of the use of technical means, it may become inefficient in some places and the results that will be obtained will not reflect a clear picture of the events that took place during the sporting events.

Searching the home and / or installing in it the devices that ensure the surveillance and recording of audio and video, those of photography and filming. According to art.132⁶ of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova, this special investigative measure is authorized by the investigating judge at the request of the prosecutor and involves secret or legendary access inside the home, without notifying the owner, the possessor, in order to study it and to discover the traces of the criminal activity, the persons in search, to obtain other information necessary to prove the circumstances of the deed, as well as to observe and record the events that occur at home [5].

From the content of the special investigation measure described we can deduce two ways of accomplishment: secret and legendary. The secret method involves entering the home when the homeowner does not know about

știe și nu bănuiește despre efectuarea măsurii [2, p.43-54]; modalitatea legendată se efectuează atunci când proprietarul, posesorul, chiriașul sau după caz persoana care locuiește în acel domiciliu sunt nemijlocit prezenți pe parcursul desfășurării măsurii speciale de investigații, însă fără să cunoască scopul adevărat al acțiunilor efectuate și statutul adevărat al persoanelor implicate. În ambele modalități, legiuitorul a permis instalarea în domiciliul persoanelor a echipamentelor tehnice speciale de acumulare a informațiilor în mod ascuns pe parcursul a 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii a autorizației până la 3 luni, însă nu mai mult de durata urmăririi penale [1, p.59].

Conform prevederilor Codului civil al Republicii Moldova, domiciliul persoanelor fizice este locul unde acesta își are locuință statornică sau principală, iar reședința persoanei fizice este locul unde își are locuință temporară sau secundară [4]. Ca obiect al cercetării servește domiciliul persoanei asupra căreia există probe sau date că a săvârșit sau pregătește săvârșirea unei infracțiuni, precum și al persoanelor în privința cărora există o bănuială rezonabilă că acestea primesc sau transmit comunicări de la făptuitor ori destinate acestuia [5, art.132⁶].

Reieșind din cele menționate mai sus, în cazul cercetării oricăror teritorii, porțiuni de teren, obiecte acvatice separate, plantații prinse de rădăcini, clădiri, construcții și alte lucruri legate solid de pământ, mijloace de transport, oficii, depozite, încăperi de producere aflate în proprietate privată, terenuri sportive, bazine, clase etc. este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, deoarece în astfel de situații are loc violarea drepturilor cetățenilor prevăzute în Constituția Republicii Moldova.

Cercetarea mijloacelor de transport constă în examinarea lor din exterior și din interior (habitaclul automobilului, caroseria lui, podeaua etc.). Examinării pot fi supuse ușile, motorul, pneurile, pereții caroseriei și habitaclului, elementele numerotate. De asemenea, poate fi examinată marfa care se află în mijlocul de transport și alte obiecte. Locurile examinării se stabilesc în funcție de scopul examinării, caracterul obiectelor căutate [11, p.26].

În practica cazuistică a Republicii Moldova depistăm multe cazuri când ofițerii de investigații din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și al Centrului Național Anticorupție

the measure and does not actually suspect [2, p.43-54] and the legendary method is carried out when the owner, possessor, tenant or, as the case may be, the person living in that domicile are directly present during the conduct of the special investigative measure, but without knowing the true purpose of the actions taken and the true status of the persons involved. In both cases, the legislator allowed the installation of special technical equipment for secretly accumulating information in people's homes for 30 days, with the possibility of extending the authorization up to 3 months, but not longer than the duration of the criminal investigation [1, p.59].

According to the provisions of the Civil Code of the Republic of Moldova, the domicile of natural persons is the place where he has his permanent or main dwelling, and the residence of the natural person is the place where he has his temporary or secondary dwelling [4]. The object of the investigation is the domicile of the person on whom there is evidence or data that he has committed or is preparing to commit a crime as well as of persons in respect of whom there is a reasonable suspicion that they receive or transmit communications from the perpetrator or intended for him [5, art.132⁶].

Based on the above, in the case of research of any territory, portions of land, separate aquatic objects, uprooted plantations, buildings, constructions and other things solidly related to the land, means of transport, offices, warehouses, private owned production rooms, sports fields, swimming pools, classrooms, etc., it is necessary to authorize the investigating judge, because in such situations there is a violation of the rights of citizens provided in the Constitution of the Republic of Moldova.

The research of the means of transport consists in their examination from the outside and from the inside (passenger compartment of the car, car body, its floor, etc.). Doors, engine, tires, body and passenger compartment; numbered items may be subject to examination. Goods in the means of transport and other objects may be examined. Examination places are determined by the purpose of the examination, the nature of the objects sought [11, p.26].

In the case practice of the Republic of

folosesc pe larg utilizează această măsură pentru cercetarea sau documentarea infracțiunilor ce țin de mită, aranjarea meciurilor de fotbal, pariuri aranjate etc. Prin intermediul acestei măsuri speciale de investigații se pot acumula informație veridice cu privire la persoanele care nemijlocit sunt implicate în organizarea schemelor criminale cu tentă coruptibilă în activitățile sportive, dar orchestrează această „afacere” din umbră, fără participarea sa personală.

Este cert faptul că, părțile implicate în asemenea ilegalități nu sunt interesate să divulge organelor de drept, din propria inițiativă, date ce țin de faptele comise sau circumstanțele care dovedesc implicarea acestora în activități de corupție în activitatea sportivă. Prin intermediul măsurii speciale de investigație „Cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat”, fără îndoială, ilegalitățile de acest gen pot fi contracarate.

Urmărirea vizuală – În conformitate cu prevederile art. 134⁶ al Codului de procedură penală al Republicii Moldova, urmărirea vizuală reprezintă relevarea și fixarea acțiunilor persoanei, a unor imobile, a mijloacelor de transport și a altor obiecte. Din conținutul noțiunii expuse putem să desprindem următoarele idei:

Măsura specială de investigație urmărirea vizuală este compusă din două acțiuni de bază: 1) Relevarea acțiunilor unei persoane; 2) Fixarea acțiunilor unei persoane, a unor imobile, a mijloacelor de transport și a altor obiecte.

În calitate de scop al măsurii discutate este obținerea și fixarea informațiilor cu privire la:

- Persoane;
- Mijloace de transport;
- Imobile;
- Alte obiecte.
- Obiect al acestei măsuri pot fi:
 - Obiecte, mijloace de transport, documente care sunt transmise din mână în mână;
 - Persoanele ca purtători de informații la care se atribuie atât obiectele ce prezintă interes pentru serviciile specializate, cât și persoanele, care reprezintă legăturile lor (reale sau probabile);
 - Anumite locuri.

În calitate de obiect al urmăririi vizuale pot fi persoanele din sfera sportivă, semnalmentele lor exterioare, atât statice, cât și dinamice, ma-

Moldova we find many cases when investigative officers from the Ministry of Internal Affairs and the National Anticorruption Center widely use this measure to investigate or document bribery offenses, arranging of football matches, arranged bets, etc. Through this special investigative measure, it is possible to gather truthful information about people who are directly involved in organizing corruptible schemes in sports activities but leading this “business” in the shadow without personal participation.

It is certain that the parties involved in such illegalities have no interest in disclosing to the law enforcement bodies, on their own initiative, data on the acts committed or the circumstances that prove their involvement in corrupt activities in sports, but through the special investigative measure “Researching the home and / or installing in it the devices that ensure the surveillance and recording of audio and video, those of photography and filming” it is undoubtedly possible.

Visual tracking – In accordance with the provisions of art.134⁶ of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova, the visual investigation represents the detection and fixing of the person’s actions, of some real estates, of the means of transport and of other objects. From the content of the notion presented we can deduce the following ideas:

The special investigative measure of visual tracking consists of two basic actions: 1) Revealing a person’s actions; 2) Fixing the actions of a person, real estate, means of transport and other objects.

The purpose of the measure in question is to obtain and fix information on:

- Persons;
- Means of transport;
- Real estate;
- Other objects.
- The object of this measure may be:
 - Objects, means of transport, documents that are transmitted from hand to hand;
 - Persons as bearers of information to whom are assigned both the objects of interest to the specialized services and the persons who represent their links (real or probable);
 - Certain places.

The object of the visual pursuit can be the people in the sports sphere, their external

nifestările externe ale stării lor psihologice, caracterul, temperamentul, deprinderile, precum și acțiunile lor, inclusiv cele care formează semnalmente și metodele pregătirii, comiterii sau ascunderii infracțiunii de corupție. De asemenea mai pot fi urmărite anumite evenimente sportive, fie meciuri de fotbal trucate, fie tot felul de acțiuni, cum ar fi cele de mituire a arbitrilor sau jucătorilor, organizarea pariurilor aranjate etc.

Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori altor valori materiale sau nemateriale, pretinse, acceptate, extorcate sau oferite reprezintă supravegherea și documentarea înmânării sau predării de bani, servicii ori de alte valori materiale sau nemateriale către persoana care le pretinde, acceptă, extorchează sau de către persoana care le oferă, precum și de către complicii acestora.

Această măsură specială de investigație, deși formal cade sub incidența infracțiunii, în mod separat nu constituie infracțiune și se realizează doar în scopul identificării intențiilor și verificării comunicării cu privire la infracțiunea de corupție sau la acțiunile de șantaj, care au început până la implicarea, sau în afara implicării, ofițerilor de investigații din cadrul sau subordonate Ministerului Afacerilor Interne și Centrului Național Anticorupție.

În conținutul raportului de activitate a Procuraturii Generale pentru anul 2019 [9] observăm că ofițerii de investigație au realizat măsura specială de investigație în 91 de cazuri, dintre care Ministerul Afacerilor Interne a făcut uz de măsură în 36 de cazuri, iar Centrul Național Anticorupție – în 55 de cazuri.

În mare parte, măsura specială de investigație „Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori altor valori materiale sau nemateriale, pretinse, acceptate, extorcate sau oferite” reprezintă principalul instrument de acumularea de probe necesare care este pus în aplicare de către procurori pentru dovedirea vinovăției și stabilirea persoanelor implicate în cazul infracțiunilor de corupție în toate sferile sociale, inclusiv în cadrul evenimentelor sportive.

O altă măsură specială de investigație autorizată de către procuror ce poate fi aplicată în lupta cu fenomenul corupției în evenimentele sportive este **Investigația sub acoperire**. Aceasta presupune infiltrarea investigatorului sub acoperire în gruparea criminală investigată, pentru descoperirea faptului existenței

signals, both static and dynamic, the external manifestations of their psychological state, character, temperament, skills, as well as their actions, including the signals and methods of preparing, committing or concealing the crime of corruption. There also may be certain sporting events, such as rigged football matches, as well as actions, including bribing referees or players, organizing arranged bets, etc.

Control of the transmission or receipt of money for services or other material or intangible values, claimed, accepted, extorted or offered – represents the supervision and documentation of the commitment or handing over of money, services or other material or immaterial values to the person who claims, accepts, extorts them or by the person who offers them, as well as by their accomplices.

This special investigative measure, although formally covered by the offense, does not constitute a separate offense and is carried out solely for the purpose of identifying intentions and verifying the communication of the offense of corruption or blackmail, which started before or outside the involvement of investigating officers within or subordinated to the Ministry of Internal Affairs and the National Anticorruption Center.

In the content of the activity report of the General Prosecutor's Office for 2019 [9] we notice that the investigation officers carried out the special investigative measure in 91 cases, of which the Ministry of Internal Affairs used the measure in 36 cases and the National Anticorruption Center in 55 cases.

To a large extent, the special investigative measure “Control of the transmission or receipt of money for services or other material or intangible values, claimed, accepted, extorted or offered” is the main tool for accumulating the necessary evidence that is implemented by prosecutors to prove guilt and determining the perpetrators of corruption in all social spheres, including sporting events.

Another special investigative measure authorized by the prosecutor that can be applied in the fight against the phenomenon of corruption in sports events is - **Undercover investigation**. This involves infiltration of the undercover investigator into the investigated criminal group, in order to uncover the exist-

unei infracțiuni, culegere de date și informații, pe care le pune în totalitate la dispoziția procurorului care a autorizat măsura specială de investigații [1, p.111].

Obiect al investigației sub acoperire poate fi: grupări criminale organizate; grup de persoane bănuite de pregătirea sau de comiterea infracțiunilor; organizații și întreprinderi unde, conform informațiilor deținute de către subdiviziunile specializate, se practică activități ilicite.

Subiect al acestei măsuri poate fi: ofițeri de investigație ai autorităților MAI, CNA, SIS, ANP; colaboratori confidențiali; persoane antrenate pentru efectuarea unei măsuri speciale concrete.

După cum am precizat anterior, acțiunile persoanele implicate în activități ilicite în sfera sportivă sunt bine conspirate, pe alocuri întreprind măsuri necesare de a nu fi demascate de la distanță sau de a nu fi monitorizate prin intermediul dispozitivelor de tehnică specială. Or, rezultatele care sunt obținute în urma realizării unor măsuri speciale de investigație nu reflectă o imagine clară a faptelor comise de către figuranți. Realizând măsura specială de investigație, vom acumula informații referitoare la fenomenul corupției în sport, iar în caz de necesitate putem invita investigatorul sub acoperire în calitate de martor în cadrul procesului penal, în condițiile Legii cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.

Chestionarea constă în comunicarea nemijlocită a ofițerului de investigație și altor persoane împuternicite de către acesta cu persoanele care posedă sau care dispun de informații despre fapte, evenimente, circumstanțe sau persoane care prezintă interes [6]. Chestionarea poate fi realizată public, sau este cifrată și secretă.

Chestionarea publică de regulă, se realizează în situațiile care nu impun măsuri de conspirație, spre exemplu discuția cu persoanele care în momentul comiterii infracțiunii s-au aflat în preajma faptei și au fost martori ai unor evenimente sau acțiuni.

Chestionarea cifrată este atunci când ofițerul de investigație nu divulgă scopul adevărat al măsurii. În caz de necesitate, nu divulgă nici apartenența sa la organele care practică activitatea specială de investigații.

Chestionarea secretă constă în inițierea unei convorbiri de către ofițerul de investigații, în legătură cu o cauză concretă aflată în cerce-

ence of a crime, gathering data and information, which he makes available in full to the prosecutor who authorized the special investigative measure [1, p.111].

The subject of the undercover investigation may be: organized criminal groups; group of people suspected of preparing or committing crimes; organizations and enterprises where, according to the information held by the specialized subdivisions, illegal activities are carried out.

The subject of this measure may be: investigating officers of the MIA, NAC, ISS, NAP; confidential employees; persons trained to carry out a special concrete measure.

As mentioned above, the actions of persons involved in illicit activities in the field of sports are well shaped, in some places they take the necessary measures not to be unmasked remotely or to be monitored by means of special technical devices. Or, the results obtained by carrying out special investigative measures do not reflect a clear picture of the acts committed by the persons involved. However, in such a situation, by carrying out the special investigative measure discussed, in our opinion, it is possible to gather sufficient information on the phenomenon of corruption in sport, and if necessary we can invite the undercover investigator as a witness in criminal proceedings, under the law on the protection of witnesses and other participants in criminal proceedings.

Questioning – consists in the direct communication of the investigating officer and other persons empowered by him with persons keeping or possessing information about facts, events, circumstances or persons of interest [6]. Questioning can be made public, encrypted and secret.

Public questioning – usually, it is carried out in situations that do not impose conspiracy measures, for example, the discussion with the persons who at the time of committing the crime were near the act and witnessed events or actions.

Encrypted questioning – it is when the investigating officer does not disclose the true purpose of the measure. If necessary, he will not disclose his membership to the bodies carrying out the special investigative activity.

Secret questioning – consists of the ini-

tare, interlocutorul căruia este preîntâmpinat despre necesitatea păstrării în taină atât a faptului convorbirii, cât și a celor discutate.

Culegerea informațiilor despre persoane și fapte constă în dobândirea informației despre persoanele fizice și juridice, despre faptele, evenimentele, circumstanțele care prezintă interes prin studierea nemijlocită a documentelor, a materialelor, a bazelor de date, prin întocmirea de solicitări adresate persoanelor fizice și juridice, care posedă sau care dispun de informația menționată.

În cadrul măsurii pot fi realizate următoarele acțiuni:

– Studierea nemijlocită de către ofițerii de investigații a surselor de informații la locul aflării lor, precum și adresarea nemijlocită către federațiile sportive, casele de pariuri, instituțiile bancare și către persoanelor fizice concrete în scopul culegerii informațiilor necesare;

– Înaintarea demersurilor către instituțiile, organizațiile, persoanele fizice și juridice din sfera sportivă sau care au legături cu evenimentele sportive, în scopul obținerii informației în formă de documente și răspunsuri.

Identificarea persoanei constă în stabilirea persoanei după semnalmente statice (amprente digitale, componența sângelui și a salivei, urme de miros și urme lăsate la locul infracțiunii) și dinamice (mers, gesticulație, mimică etc.), precum și prin intermediul foto-robotului și altor metode ce dau posibilitate de a stabili persoana cu o probabilitate sporită.

Concluzie. În lumina celor expuse putem contura că fenomenul corupției în sport ia multe forme, cum ar fi mita, tranzacționarea influenței, abuzul de funcții, manipularea competițiilor și spălarea de bani. Corupția este facilitată de o lipsă de reguli sau de implementarea inadecvată a normelor existente privind conflictele de interese.

Acest flagel periculos, care de-a lungul timpului s-a ramificat în toate sferile sociale, poartă un caracter latent și poate fi prevenit sau investigat prin realizarea măsurilor speciale de investigații de către autorităților ilustrate în prevederile art. 6 al legii 59 privind activitatea specială de investigație. Or, măsurile speciale de investigații sunt realizate când pe altă cale este imposibilă realizarea scopului procesului penal și/sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor.

tiation of a conversation by the investigating officer, in connection with a concrete case under investigation, the interlocutor of whom is warned about the need to keep secret both the fact of the conversation and those discussed.

Gathering information about people and facts - consists in acquiring information about natural and legal persons, facts, events, circumstances of interest by directly studying documents, materials, databases, by making requests to natural and legal persons who possess or have the information mentioned.

The following actions may be taken under the measure:

– Direct investigation by investigating officers of sources of information at their location, as well as direct addressing them to sports federations, bookmakers, banking institutions and to individuals in order to gather the necessary information;

– Submission of approaches to institutions, organizations, individuals and legal entities in the field of sports or related to sporting events, in order to obtain information in the form of documents and answers.

Person identification – consists in establishing the person according to static signals (fingerprints, blood and saliva composition, traces of smell and marks left at the crime scene) and dynamic (walking, gesturing, facial expressions, etc.), as well as through the photo robot and other methods that make it possible to determine the person with a higher probability.

Conclusion. Corruption in sports takes many forms, such as bribery, influence peddling, abuse of functions, competition manipulation and money laundering. Corruption is facilitated by a lack of rules or inadequate implementation of existing rules on conflicts of interest. Moreover, corruption can also be related to doping. This dangerous scourge that over time has branched out into all social spheres is latent and can be prevented or investigated by carrying out special investigative measures by the authorities illustrated in the provisions of art. 6 of law 59 on special investigative activity. Or, special measures of investigation are carried out when in another way it is impossible to achieve the purpose of the criminal process and / or the activity of administering evidence can be considerably prejudiced.

Referințe bibliografice***Bibliographical references***

1. Al. Cicala. Activitatea specială de investigații. Reprezentări schematice și definiții. Chișinău: Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”. 2021. 154 p.
2. Al. Cicala. Conținutul măsurii speciale de investigații „Cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat”, În: Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova. Științe juridice. nr. 12. Chișinău: Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”. 2020. p.43-54.
3. Al. Cicala. Reflecții asupra fenomenului de corupție în activitatea sportivă, În: Anale Științifice a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI. Științe juridice. nr.14. Chișinău: Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”. 2021. p. 214-225.
4. Codul civil al Republicii Moldova din 06.06.2002.
5. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003.
6. Legea 59 din 12.03.2012 privind activitatea specială de investigație.
7. Rapoarte de activitate a Centrului Național Anticorupție, <https://www.cna.md/lib.php?l=ro&idc=143&t=/Studii-si-analize/Rapoarte-de-activitate> (vizitat la 17.01.2022).
8. Rapoarte de activitate a Procuraturii Republicii Moldova <http://procuratura.md/md/d2004/> (vizitat la 17.01.2022).
9. Raportul de activitatea a Procuraturii Generale pentru anul 2019 <http://procuratura.md/file/Raport%20public%20Procuratura%202019%20rectificat%2004.05.2020%20.pdf> (vizitat 20.01.2022).
10. Gh. Varvarici Măsuri orientate spre diminuarea latenței unor tipuri distincte de criminalitate. În: Anale Științifice a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI. Științe juridice. nr.9. Chișinău: Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”. 2019. p. 156-161.
11. Вагин О.А., Исиченко А.П., Шабанов Г.Х. Оперативно-розыскные мероприятия и использование их результатов: Учебно-практическое пособие. Москва. 2006. 119 с.

Despre autori:**Liliana BUDEVICI-PUIU,**

*doctor în pedagogie, conferențiar universitar,
prorector pentru activitatea științifică
al Universității de Stat de Educație
Fizică și Sport
e-mail: lbudevici@yahoo.com*

Alexandru CICALA,

*doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Activitatea specială de investigații
și anticorupție” a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI,
e-mail: cicalaalexandru@gmail.com*

About authors:**Liliana BUDEVICI-PUIU,**

*PhD in pedagogy, associate professor,
Prorector for Scientific Activity of the State
University of Physical Education and Sports,
e-mail: lbudevici@yahoo.com*

Alexandru CICALA,

*PhD, associate professor
of the Chair of “Special Investigation
and Anti-Corruption”
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA
e-mail: cicalaalexandru@gmail.com*

ASPECTELE JURIDICO-PENALE ȘI INVESTIGATIVE PRIVIND LUPTA CONTRA ORGANIZAȚIEI CRIMINALE

Alexandru PARENIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Andrei GHIMPU,
doctorand

LEGAL-CRIMINAL AND INVESTIGATIVE ASPECTS REGARDING FIGHT AGAINST CRIMINAL ORGANIZATION

Alexandru PARENIUC,
PhD, associate professor

Andrei GHIMPU,
PhD student

Problema subiectului cercetării privind criminalitatea organizată a fost îndelung discutată și mai continuă să fie încă discutată și în prezent, având diferite noțiuni și forme ale cercetării și manifestării acesteia de-a lungul timpului în societate, astfel au apărut mai multe puncte de vedere asupra acesteia.

În cadrul acestui articol voi reda evoluția criminalității organizate de-a lungul istoriei până în prezent, sub diferite formele ale acesteia cât și metodele și formele de participare.

Cuvinte-cheie: organizație criminală, asociație criminală, subdiviziuni ale organizației criminale, căutarea și angajarea de membri în organizația criminală.

The issue of organized crime research has been discussed for a long time and is still being discussed today, with different notions and forms of research and its manifestation over time in society, so there have been several views on it.

In this article, we will show the evolution of organized crime throughout history so far, in its various forms as well as methods and forms of participation.

Keywords: criminal organization, criminal association, subdivisions of the criminal organization, search and employment of members in the criminal organization.

Introducere. Concepția contemporană despre crima organizată este eterogenă și contradictorie. Dacă ne concentrăm asupra percepției generale a acestui concept putem afirma: crima organizată este egală cu o structură formală, omogenă, multifuncțională, organizație criminală ce urmărește să submineze și să domine instituțiile legale ale societății.

Materiale și metode de cercetare aplicate. În limitele de studiu al acestui articol, în calitate de metodă ce cercetare principală întru realizarea studiului de față a fost utilizat un spectru larg de surse sub formă de monografii, convenții, atât în domeniul penal, cât și în materia organizației criminale la nivel național și internațional. Studiarea și analiza acestora nu ar fi fost posibile în mod eficient decât prin utilizarea metodelor de cercetare, de genul: observația, metoda deducției, metoda compa-

Introduction. The contemporary conception of organized crime is heterogeneous and contradictory. If we focus on the general perception of this concept, we can say: organized crime is equal to a formal, homogeneous, multifunctional structure, criminal organization that seeks to undermine and dominate the legal institutions of society.

Applied research materials and methods. Within the study limits of this article, as a main research method for conducting this study was used a wide range of sources in the form of monographs, conventions, both in the criminal field and in the field of criminal organization at the national and international level. Their study and analysis would have been possible only effectively by using research methods, such as: observation, deduction method, comparative method, historical method, logical

rativă, metoda istorică, metoda logică, precum și cea sistemică.

Astfel, criminalitatea organizată este percepută, în esență, ca o realitate socială în care structuri legale și criminale sunt părți integrante ale aceluiași sistem corupt, social, politic și economic, fără a ține seama de tipul de acțiuni promovate sau de tipurile de organizații ce susțin acest sistem.

Crima organizată, poate fi definită ca fiind acel segment infracțional la care se raportează activitățile ilegale, de natură să afecteze grav anumite sectoare ale vieții sociale, economice și politice, desfășurate prin diverse metode și mijloace, în mod constant, planificat și conspirat, de către asociații de indivizi cu ierarhie internă bine determinată, cu structuri specializate și mecanisme de autoapărare, în scopul obținerii de profituri ilicite la cote deosebit de ridicate.

Din definiție rezultă două caracteristici importante ale conceptului de crimă organizată:

1. Gradul de pericol social al activităților ilegale desfășurate de acest segment infracțional poate afecta grav anumite sectoare ale vieții economice, sociale și politice.

2. Desfășurarea constantă, organizată, planificată și bine conspirată a acestor activități infracționale.

În concepția specialiștilor din țările unde crima organizată are rădăcini adânci și se manifestă permanent în viața cotidiană a societății, aceasta este definită prin existența unor grupuri de infractori structurate în ideea înfăptuirii unor activități ilegale conspirate, având drept principal scop obținerea de profituri ilicite la cote deosebit de ridicate.

Potrivit Consiliului Europei, criminalitatea organizată reprezintă o amenințare majoră pentru cetățenii, întreprinderile și instituțiile europene, precum și pentru economia europeană. În 2019, veniturile provenite din săvârșirea de infracțiuni pe principalele piețe infracționale s-au ridicat la 1% din PIB-ul UE, constituind suma de 139 de miliarde de euro. Grupuri infracționale sunt prezente în toate țările UE și își desfășoară adesea activitatea la nivel transfrontalier 70% dintre grupurile infracționale sunt, de fapt, active în mai mult de trei state membre[1].

Totodată organizațiile criminale compa-

method, as well as the systemic method.

Thus, organized crime is perceived, in essence, as a social reality in which legal and criminal structures are integral parts of the same corrupt, social, political and economic system, regardless of the type of actions promoted or the types of organizations that support this system.

Organized crime can be defined as that criminal segment to which illegal activities relate, likely to seriously affect certain sectors of social, economic and political life, carried out by various methods and means, constantly planned and conspired by associations of individuals with a well-defined internal hierarchy, with specialized structures and self-defense mechanisms, in order to obtain illicit profits at particularly high rates.

The definition shows two important features of the concept of organized crime:

1. The degree of social danger of illegal activities carried out by this criminal segment can seriously affect certain sectors of economic, social and political life.

2. The constant, organized, planned and well-conspired conduct of these criminal activities.

According to specialists in countries where organized crime has deep roots and is permanently manifested in the daily life of society, it is defined by the existence of groups of criminals structured in the idea of carrying out conspiracy illegal activities, with the main purpose of obtaining illicit profits at particularly high rates.

According to the Council of Europe, organized crime poses a major threat to European citizens, businesses and institutions, as well as to the European economy. In 2019, revenues from crime in the main crime markets amounted to 1% of EU GDP, amounting to 139 billion euros. Criminal groups are present in all EU countries and often operate across borders, 70% of criminal groups are, in fact, active in more than three Member States [1]

At the same time, criminal organizations compatible with the concept of organized crime are characterized by:

- Establishing the criminal unit;
- The existence of a leader and a well-defined internal hierarchy;

tibile conceptului de crimă organizată se caracterizează prin:

- Stabilirea unității infracționale;
- Existența liderului și a unei ierarhii interne bine determinate;
- Specializarea membrilor organizației pe activități infracționale specifice;
- Utilizarea unor mecanisme specifice de neutralizare a controlului social.

Arsenalul complex al acestor grupuri de infractori cuprinde, în diferite proporții, folosirea violenței, șantajul, escrocarea forței de muncă, traficul de droguri, jocurile de noroc, camăta, răpirea de persoane, prostituția, contrafacerea și plasarea mijloacelor de plată false, contrabanda, evaziunea fiscală, coruperea oficialităților publice, și chiar acțiuni aparent legale, dar cu urmări delictuale, toate acestea în scopul acumulării unor venituri substanțiale ce urmează a fi canalizate în reluarea activității infracționale la niveluri superioare, cu un grad de pericol social mai ridicat, inclusiv pentru a penetra și controla organismele puterii și ale administrației statului.

Pentru definirea noțiunii de *organizație criminală* este important de a cunoaște totalitatea elementelor din care acest fenomen este constituit, fiind indispensabilă definirea teoretică de cea practică. Organizația criminală este o realitate, care s-a format de-a lungul timpului, având caracteristici specifice. Conspirativitatea, relațiile dintre persoanele care se află în organizația criminală, combinarea activității infracționale și tradițiilor din cadrul organizației oferă o senzație de un univers paralel, ce coexistă cu o lume contemporană democrată. În reprezentarea cât mai detaliată a definiției de organizația criminală, cea mai notabilă este dată în codul italian, care a fost exemplu pentru legiferarea acestei noțiuni în alte state.

În Codul penal al Italiei, definiția organizației criminale este prezentată în art. 416: „Asociația va fi considerată de tip mafiot, când membrii acesteia folosesc forța sau intimidarea asociaților, constrângerea sau legea tăcerii (omerta) pentru comiterea de infracțiuni și încearcă să dobândească direct sau indirect controlul unor activități economice, prin funcțiile de conducere pe care le îndeplinesc, concesiuni, autorizări, contracte sau servicii

- Specialization of the members of the organization on specific criminal activities;
- Use of specific mechanisms to neutralize social control.

The complex arsenal of these groups of criminals includes, in various proportions, the use of violence, blackmail, fraud, drug trafficking, gambling, usury, kidnapping, prostitution, counterfeiting and misappropriation, smuggling, evasion corruption, and even seemingly legal actions, but with criminal consequences, all in order to accumulate substantial revenues to be channeled in the resumption of criminal activity at higher levels, with a higher degree of social danger, including to penetrate and control the bodies of power and state administration.

In order to define the notion of *criminal organization*, it is important to know all the elements of which this phenomenon is constituted, being indispensable the theoretical definition from the practical one. The criminal organization is a reality, which has formed over time, with specific characteristics. Conspiracy, the relationships between people in the criminal organization, the combination of criminal activity and traditions within the organization provide a sense of a parallel universe, coexisting with a contemporary democratic world. In the most detailed representation of the definition of criminal organization, the most notable is given in the Italian code, which was an example for enactment of this notion in other states.

In the Criminal Code of Italy, the definition of criminal organization is presented in art. 416: “The association will be considered a mafia type, when its members use force or intimidation of members, coercion or law of silence (omerta) for committing crimes and try to gain direct or indirect control of economic activities, through the leadership functions they perform, concessions, authorizations, contracts or public services, for making improper profits or benefits for themselves or others, preventing the free expression of votes or buying votes for them or for others during elections” [2]

This article also provides other features, such as the fact that “anyone becomes a member of a mafia-type association, if it is composed of three or more people.” [3] Thus, it is concluded that for the existence of a mafia-type

publice, pentru realizarea de profituri sau foloase necuvenite pentru ei sau pentru alții, împiedicarea exprimării libere a votului sau cumpărarea de voturi pentru ei sau pentru alții în timpul alegerilor” [2].

De asemenea, în acest articol sunt prevăzute și alte caracteristici, cum ar fi faptul că „oricine devine membru al unei asociații de tip mafiot, dacă aceasta este compusă din trei sau mai multe persoane” [3]. Astfel rezultă concluzia că pentru existența unei organizații de tip mafiot cel puțin este necesar și îndeajuns să se întrunească doar trei persoane. O altă mențiune se referă la organizația criminală de tip paramilitar, ce are caracteristici adăugătoare pe lângă cele prezente la organizația criminală clasică: „Asocierea va fi considerată paramilitară atunci când membrii acesteia dețin sau dispun de arme și substanțe explozive sau când și le procură în vederea atingerii scopurilor ilicite ale organizației” [4].

În Codul penal al Germaniei noțiunea de organizație criminală lipsește, dar în doctrina germană este prezentă următoarea noțiune: „Comiterea cu intenție a unor infracțiuni în scopul obținerii de profit și putere, de două sau mai multe persoane, ce colaborează pentru o perioadă de timp prelungită sau nedefinită, îndeplinind sarcini dinainte stabilite prin folosirea unor structuri comerciale sau similare celor de afaceri, prin folosirea violenței sau a altor mijloace de intimidare, ori prin exercitarea unor influențe asupra politicienilor, administrației publice, autorităților judiciare sau economice” [5].

Poliția Federală Germană conferă caracteristici asemănătoare pentru identificarea organizației criminale, acestea fiind:

- comiterea în mod sistematic a unor infracțiuni cu intenție, în scopul obținerii de putere și profit;
- de către două sau mai multe persoane ce colaborează pentru o perioadă de timp prelungită sau nedefinită, îndeplinind fiecare sarcini dinainte stabilite;
- folosirea unor structuri comerciale sau similare celor de afaceri, prin utilizarea violenței sau altor mijloace de intimidare;
- exercitarea de influențe asupra partidelor politice, mass-media, funcționarilor și autorităților judiciare și economice [6].

organization, it is necessary and sufficient for only three people to meet. Another mention refers to the paramilitary type criminal organization, which has additional characteristics in addition to those present in the classical criminal organization: “The association will be considered paramilitary when its members own or dispose of weapons and explosive substances or achieving the illicit goals of the organization.” [4]

In the Criminal Code of Germany the notion of criminal organization is missing, but in the German doctrine the following notion is present: “Intentional commission of offenses for the purpose of obtaining profit and power, by two or more persons, who collaborate for an extended or indefinite period of time, performing pre-established tasks by using commercial structures or similar to business, by using violence or other means of intimidation, or by exercising influence over politicians, public administration, judicial or economic authorities.” [5]

The German Federal Police provide similar characteristics for identifying the criminal organization, these being:

- systematically committing of intentional crimes in order to gain power and profit;
 - by two or more persons collaborating for an extended or indefinite period of time, each performing pre-established tasks;
 - use of commercial or business-like structures, through the use of violence or other means of intimidation;
 - exercising influence over political parties, the media, officials and judicial and economic authorities. [6]
- Other criteria are proposed by the European Union:
- cooperation between more than two persons, each with predetermined tasks, for a long or indefinite period;
 - use of one or more forms of discipline or control;
 - suspicion of committing serious crimes;
 - impact at international level;
 - use of violent or intimidating behavior;
 - use of commercial or business structures and money laundering;
 - exercising influence at political level, in the media, in the public administration, on the judicial authorities or on the socio-economic

Alte criterii sunt propuse de către Uniunea Europeană:

- cooperarea între mai mult de două persoane, fiecare având sarcini prestabilite, pentru o perioadă lungă sau nedeterminată;
- folosirea uneia sau mai multor forme de disciplină sau control;
- suspiciunea comiterii unor crime grave;
- impact la nivel internațional;
- utilizarea unui comportament violent sau care să servească la intimidare;
- utilizarea unor structuri comerciale sau de afaceri și implicarea în spălarea banilor;
- exercitarea de influențe la nivel politic, în mass-media, în administrația publică, asupra autorităților de justiție sau asupra condițiilor socio-economice;
- să se urmărească obținerea de profit sau putere.

În Republica Moldova este prezentă următoarea definiție: „Se consideră organizație (asociație) criminală o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice”[7].

Componenta de infracțiune. Articoulul 284 din Codul penal al Republicii Moldova se referă la două infracțiuni-tip, prima conținând „crearea sau conducerea unei organizații criminale, adică întemeierea unei astfel de organizații și organizarea activității ei, fie căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, fie ținerea de adunări ale membrilor ei, fie crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, fie înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, fie organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate”.

Cea de-a doua infracțiune tip conține ur-

conditions;

- to pursue profit or power.

The following definition is present in the Republic of Moldova: “A criminal organization (association) is considered to be a meeting of criminal groups organized in a stable community, whose activity is based on the division, between the members of the organization and its structures, of the functions of administration, assurance and execution of the criminal intentions of the organization in order to influence the economic and other activity of natural and legal persons or to control it, in other forms, in order to obtain advantages and achieve economic, financial or political interests.” [7]

The composition of the criminal offence. Article 284 of the Criminal Code of the Republic of Moldova refers to two standard crimes, the first containing “The creation or management of a criminal organization, i.e. the establishment of such an organization and the organization of its activity, either the search and employment of members in the criminal organization, or the holding of meetings of its members, or the creation of funds and other funds for their financial support and the criminal activity of the organization, or equipping the criminal organization with weapons and tools for committing crimes, or organizing the collection of information about potential victims and the activity of law enforcement, or coordinating criminal plans and actions with other organizations and criminal groups or criminals from home and abroad.”

The second type of offense contains the following: “the creation or conduct of a criminal organization or organized criminal group for the purpose of committing one or more terrorist offenses.”

The special legal object of the crime is the social relations regarding the non-admission of the creation or management of a criminal organization.

The importance of not admitting in society the creation of a criminal organization is based on the fact that the latter, pursuing its goals, can reach all structures in the state, being composed of a totality of subjects, who pursue the same goal. The power of a criminal organization can harm not only a society but also the very existence of the state. In my opin-

mătoarele: „crearea sau conducerea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist.”

Obiectul juridic special al infracțiunii sunt relațiile sociale cu privire la neadmiterea creării sau conducerii unei organizații criminale.

Importanța neadmiterii în societate a creării unei organizații criminale se întemeiază pe faptul că aceasta din urmă, urmărindu-și scopurile, poate să ajungă la toate structurile din stat, fiind formată dintr-o totalitate de subiecți, care urmăresc același scop. Puterea unei organizații criminale poate să aducă prejudiciu nu numai unei societăți, dar și însăși existenței statului. După părerea mea, crearea unei organizații criminale poate să aducă prejudiciu mai multor valori ale unei societăți contemporane, cum ar fi independența funcționarilor publici, democrația și suveranitatea unui stat. Această concluzie reiese din faptul că organizația criminală nu are o limită anumită, unde ar fi putut să se oprească. Caracteristica principală a acesteia este dependența de putere, căci fără această atributivă o organizație criminală nu ar putea exista.

Latura obiectivă a infracțiunii poate fi divizată în opt tipuri de acțiuni [8]:

1. întemeierea unei organizații criminale;
2. organizarea activității unei organizații criminale;
3. căutarea și angajarea de membri în organizația criminală;
4. ținerea de adunări ale membrilor unei organizații criminale;
5. crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea financiară a membrilor unei organizații criminale și a activității criminale a organizației date;
6. înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni;
7. organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept;
8. coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori din țară ori din străinătate.

Așadar, organizațiile criminale trebuie să întrunească toate elementele prevăzute în cadrul articolului 47 din Codul Penal al Republicii

ion, the creation of a criminal organization can be detrimental to many values of a contemporary society, such as the independence of civil servants, democracy and the sovereignty of a state. This conclusion follows from the fact that the criminal organization does not have a certain limit, where it could have stopped. Its main feature is the dependence on power, because without this attribution a criminal organization could not exist

The objective side of the crime can be divided into eight types of actions [8]:

1. the establishment of a criminal organization;
2. organizing the activity of a criminal organization;
3. seeking and hiring members of the criminal organization;
4. holding meetings of members of a criminal organization;
5. creation of monetary and other funds for the financial support of the members of a criminal organization and the criminal activity of the given organization;
6. endowing the criminal organization with weapons and tools for committing crimes;
7. organizing the collection of information about potential victims and the activity of law enforcement agencies;
8. coordination of criminal plans and actions with other criminal organizations and groups in the country or abroad.

Therefore, criminal organizations must meet all the elements provided for in Article 47 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. In addition to the features listed, I consider it necessary to add certain features, which are optional from a legislative point of view. Thus, the Russian doctrine states that a criminal organization cannot be considered if it does not possess an element of persistence, this element being present if:

1. it does not fall apart after the commission of a criminal offence;
2. it does not fall apart after a conflict situation has arisen between the members of the criminal organization.
3. it does not fall apart after the liquidation of the organization.

In this case, it would be important to emphasize that there are several types of criminal

Moldova. Pe lângă caracteristicile enumerate, consider necesar de a adăuga anumite caracteristici, facultative din punct de vedere legislativ. Astfel în doctrina rusă se aduc precizările că o organizație criminală nu poate fi luată în vedere dacă nu posedă un element de persistență, acest element fiind prezent dacă:

1. nu se destramă după săvârșirea unei infracțiuni;
2. nu se destramă după apariția unei situații conflictuale dintre membrii organizației criminale.
3. nu se destramă după acțiunile de lichidare a organizației.

În acest caz ar fi important de accentuat faptul că există câteva tipuri de organizații criminale, iar infracțiunea se va considera săvârșită la crearea oricăror din aceste organizații. Interpolul a divizat organizațiile criminale în câteva categorii:

1. Familiile mafiei constituite pe structuri ierarhice stricte, norme interne de disciplină, un cod de conduită și o diversitate mare de activități ilicite, precum familiile italiene caracterizate anterior, americane și columbiene;
2. Organizații profesionale care se specializează pe una sau două tipuri de activități criminale, precum furtul și traficul de mașini furate, răpiri de persoane;
3. Organizații criminale constituite pe criterii tehnice, care sunt rezultatul unei activități specifice, precum închiderea granițelor, circulația dificilă peste frontiere sau expansiunea geografică, triadele, yakuza;
4. Organizațiile teroriste internaționale care practică asasinatul, deturnarea de avioane, răpirea de persoane sub diferite motivații politice, militare, criminale, religioase.

Ultimul tip de organizație criminală se referă mai mult la a doua variantă tip de infracțiune din cadrul articolului 284 din Codul penal.

Important în cazul primei infracțiuni tip este sensul cuvântului a întemeia; în cazul articolului 284, cel mai corect ar fi să înțelegem cuvântul a întemeia în următorul sens: a face să ia ființă, a fonda, a înființa, a crea. Prin întemeiere putem să presupunem următoarele acțiuni:

1. luarea deciziei de creare a unei astfel de organizații criminale;
2. selectarea persoanelor care vor dirija

organizații, and the crime will be considered committed when creating any of these organizations. Interpol has divided criminal organizations into several categories:

1. Mafia families formed on strict hierarchical structures, internal rules of discipline, a code of conduct and a wide variety of illicit activities, such as the previously characterized Italian, American and Colombian families;
2. Professional organizations specializing in one or two types of criminal activities, such as theft and trafficking in stolen cars, kidnappings;
3. Criminal organizations set up on technical criteria, which are the result of a specific activity, such as closing borders, difficult movement across borders or geographical expansion, triads, yakuza;
4. International terrorist organizations that practice murder, hijacking, kidnapping for various political, military, criminal, religious reasons.

The last type of criminal organization refers more to the second type of crime under Article 284 of the Criminal Code.

Important in the case of the first typical crime is the meaning of the word of the foundation; in the case of Article 284, the most correct would be to understand the word to establish in the following sense: to make to be created, to found, to establish, to create. By foundation we can assume the following actions:

1. making the decision to create such a criminal organization;
2. selecting the persons who will direct the activity of some subdivisions of the criminal organization;
3. establishing the internal structure of the criminal organization;
4. tracing the purposes, forms and methods of activity of the criminal organization.

Being a formal crime, it will be committed at the time of the creation of the criminal organization. It would be correct in this case to mention the fact that some criminal organizations can unite to form a new structure, a new organization. Studying the phenomenon from a historical point of view, we came to the conclusion that this fact is feasible, the establishment of a criminal organization by uniting several criminal organizations being possible when:

activitatea unor subdiviziuni ale organizației criminale;

3. stabilirea structurii interne a organizației criminale;

4. trasarea scopurilor, formelor și metodelor de activitate a organizației criminale.

Fiind o infracțiune formală, aceasta va fi săvârșită în momentul creării organizației criminale. Ar fi corect în acest caz să menționez faptul că unele organizații criminale pot să se unească formând o nouă structură, o nouă organizație. Studiind fenomenul din punct de vedere istoric, am ajuns la concluzia că acest fapt este realizabil, întemeierea unei organizații criminale prin unirea a câtorva organizații criminale fiind posibilă în cazul când:

1. Va fi creat un organ care curează activitatea și controlează câteva organizații criminale în scopul plănuirii activității criminale în comun;

2. Împărțirea sferelor de influență între organizațiile criminale fondatoare;

3. Reglementarea conflictelor dintre diferite organizații criminale.

Organizatorii acestor tipuri de suprastructuri de obicei sunt persoanele cu cea mai mare autoritate și influență, cum ar fi la ruși hoții în lege.

Următoarea acțiune care poate face parte din latura obiectivă a infracțiunii de creare sau conducerea unei organizații criminale este „organizarea activității unei organizații criminale”; prin aceasta putem să înțelegem, după părerea mea, conducerea la sens propriu a organizației criminale. A îndruma conducerea unui grup de oameni poate consta în:

1. Crearea de planuri pentru organizația criminală și săvârșirea unor activități criminale aparte.

2. Repartizarea de funcții și a rolurilor între membrii organizației criminale.

3. Controlul asupra îndeplinirii activității criminale.

4. Repartizarea resurselor între membrii organizației criminale.

În tratatul de drept penal, prin organizare se înțelege [9]:

1. Darea unor ordine și dispoziții referitoare la chestiunile curente ale organizației criminale.

2. Efectuarea controlului asupra execută-

1. A body will be set up to oversee the activity and control several criminal organizations in order to plan joint criminal activity;

2. Dividing the spheres of influence between the founding criminal organizations;

3. Regulating conflicts between different criminal organizations.

The organizers of these types of superstructures are usually the people with the greatest authority and influence, such as the Russians in thieves law.

The next action that may be part of the objective side of the crime of creating or leading a criminal organization is “organizing the activity of a criminal organization”; by this, we can understand, in my opinion, the proper management of the criminal organization. Guiding the leadership of a group of people can consist of

1. Creating plans for the criminal organization and committing special criminal activities.

2. Distribution of functions and roles among members of the criminal organization.

3. Control over the performance of criminal activity.

4. Distribution of resources among members of the criminal organization.

In the treaty of criminal law, by organization is meant [9]:

1. Giving orders and provisions regarding current issues of the criminal organization.

2. Carrying out control over the execution of these orders.

3. Directing the performance of concrete activities of the criminal organization.

The next action is to search for and hire members for the criminal organization, and this action will be considered committed at the moment when the person will acquire a certain role, a certain position within the criminal organization, in agreeing to be a member of the criminal organization. Such an agreement may be manifested by taking an oath to the criminal organization, carrying out certain activities within the criminal organization.

By searching for members, we can mean “the proposal submitted to some persons to give their consent to be members of the criminal organization.”

Holding meetings of members of a criminal organization can mean meeting them to dis-

rii acestor ordine.

3. Dirijarea efectuării unor activități concrete ale organizației criminale.

Următoarea acțiune este de căutare și angajare de membri în organizația criminală, iar această acțiune se va considera săvârșită în momentul în care persoana va căpăta un anumit rol, o anumită funcție în cadrul organizației criminale, în darea acordului de a fi membru al organizației criminale. Un astfel de acord se poate manifesta prin darea de jurământ față de organizația criminală, îndeplinirea anumitor activități în cadrul organizației criminale.

Prin căutarea de membri putem înțelege „propunerea înaintată unor persoane să-și dea consimțământul de a fi membri ai organizației criminale”.

Ținerea de adunări ale membrilor unei organizații criminale poate însemna întrunirea acestora pentru a discuta unele probleme de interes comun și a lua decizii asupra planurilor și sarcinilor organizației criminale.

Crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea financiară a membrilor a unei organizații criminale și a activității criminale a organizației date se exprimă în acumularea și rezervarea de valori materiale, reprezentate prin bani sau prin alte bunuri economice rezervate, pentru distribuirea acestora în vederea asigurării realizării planurilor și sarcinilor organizației criminale.

Înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni contribuie la asigurarea activității infracționale a organizației criminale, exprimată prin dotare în entități materiale, care pot fi aplicate nemijlocit pentru realizarea influențării infracționale, ce reduc volumul de effort-fizic sau ajută la concentrarea forței, armelor, obiectelor folosite în calitate de armă, obiectelor special adaptate pentru vătămarea integrității corporale sau sănătății.

Organizarea culegerii de informație despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept constă în crearea condițiilor și dirijarea activității de adunare a informațiilor respective prin [10]:

1. înregistrarea audio sau video;
2. fotografiere;
3. interceptare a convorbilor la distanță;
4. interogare a altor persoane;

cuss issues of common interest and make decisions about the plans and tasks of the criminal organization.

The creation of monetary and other funds for the financial support of the members of a criminal organization and of the criminal activity of the given organization is expressed in the accumulation and reservation of material values, represented by money or other reserved economic goods, for their distribution in order to ensure the realization of the plans and tasks of the criminal organization.

Equipping the criminal organization with weapons and tools for committing crimes contributes to ensuring the criminal activity of the criminal organization, expressed by endowment in material entities, which can be directly applied to achieve criminal influence, which reduce the volume of physical effort or help to concentrate force, weapons, objects used as weapons, objects specially adapted to harm bodily integrity or health.

The organization of the collection of information about the potential victims and about the activity of the law enforcement bodies consists in creating the conditions and directing the activity of gathering the respective information by [10]:

1. audio or video recording;
2. photography;
3. interception of remote calls;
4. interrogation of other persons;
5. interception of postal items, telephone calls, telegraphic notifications.

Coordination of criminal plans and actions with other criminal organizations and groups in the country or abroad involves agreeing on the efforts of separate criminal organizations and criminal groups or offenders in order to achieve common goals, orienting them to achieve the desired result by all who they made coordination efforts.

Creating or leading a criminal organization differs from banditry in the following:

1. lack of attack, i.e. lack of purpose to attack enterprises, organizations, groups of people or individuals, etc. The purposes of the criminal organization may be trafficking or trade in narcotic, psychotropic or toxic substances, trafficking in human beings, arms trafficking, smuggling, various illegal financial operations,

5. interceptarea trimiterilor poștale, a convorbirilor telefonice, a înștiințărilor telefonice.

Coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori din țară sau din străinătate presupune punerea de acord a eforturilor unor organizații criminale și grupuri criminale sau infractori aparte în vederea realizării unor scopuri comune, orientarea acestora pentru a obține rezultatul scontat de toți care au depus eforturi de coordonare.

Crearea sau conducerea unei organizații criminale se deosebește de banditism prin următoarele:

1. lipsa atacului, adică lipsa scopului de a ataca întreprinderi, organizații, grupuri de persoane sau persoane aparte etc. Scopurile organizației criminale pot fi traficul sau comerțul cu substanțe narcotice, psihotrope sau toxice, traficul de ființe umane, traficul de arme, contrabanda, diferite operațiuni financiare ilegale etc., numai nu atacul. Organizația criminală poate avea scopul de a obținere avantaje și interese financiare, economice sau chiar politice;

2. membrii organizației criminale nu vor fi neapărat înarmați; chiar dacă dispun de arme, nu le au în scopul de a săvârși atacuri asupra persoanelor juridice sau fizice. În cazul în care se va constata că membrii organizației criminale sunt înarmați, iar armele le au pentru a săvârși atacuri asupra persoanelor juridice sau fizice, acțiunile făptuitorilor vor fi calificate conform art. 283 din CP al RM ca banditism, și nu conform art. 284 din CP al RM.

Infrațiunea prevăzută la art. 284 din CP al RM este o infrațiune formală și se consideră consumată din momentul săvârșirii acțiunii prejudiciabile, în oricare din modalitățile sale.

Latura subiectivă a infrațiunii determină atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta prejudiciabilă săvârșită și față de urmările acesteia, în raport cu conștiința, voința și emoțiile sale. Latura subiectivă cuprinde cele mai stabile elemente din conținutul infrațiunii, fără a căror cunoaștere temeinică, sub toate aspectele, nu poate fi concepută și stabilită răspunderea penală.

Analiza juridico-penală a laturii subiective a componenței infrațiunii se realizează prin intermediul semnelor juridice care o caracteri-

etc., but not the attack. The criminal organization can aim to obtain financial, economic or even political advantages and interests;

2. members of the criminal organization will not necessarily be armed; even if they have weapons, they do not have them in order to carry out attacks on legal or natural persons. If it is found that the members of the criminal organization are armed and have weapons to carry out attacks on legal or natural persons, the actions of the perpetrators will be qualified according to art. 283 of the Criminal Code of the Republic of Moldova as banditry, and not according to art. 284 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

The offense provided in art. 284 of the Criminal Code of the Republic of Moldova is a formal crime and is considered committed from the moment of committing the prejudicial action, in any of its modalities.

The subjective side of the crime determines the psychic attitude of the perpetrator towards the prejudicial deed committed and towards its consequences, in relation to his conscience, will and emotions. The subjective side includes the most stable elements of the content of the crime, without whose thorough knowledge, in all aspects, the criminal liability cannot be conceived and established.

The juridical-criminal analysis of the subjective side of the composition of the crime is made through the legal signs that characterize it: guilt, purpose and motive of the crime.

The subjective side of the crime is expressed by direct intent. The person who commits any of the actions that may constitute the material element of the crime knows, as the case may be, that he initiates the formation of a group, that he adheres to it or that he supports it in some way. It therefore foresees, within the limits of this knowledge, the result of its deed and wishes it or accepts the eventuality of its occurrence. It is not sufficient for the existence of the crime, from a subjective point of view, for the perpetrator to have known that he is grouping or supporting a group, but it is necessary for him to have known that the group whose constitution initiates or adheres to, or supports it, is an organized criminal group that aims to commit one or more crimes in the field of organized crime. If the perpetrator did not

zează: vinovăția, scopul și motivul infracțiunii.

Latura subiectivă a infracțiunii se exprimă prin intenție directă. Persoana care săvârșește vreuna dintre acțiunile ce pot constitui elementul material al infracțiunii știe, după caz, că inițiază constituirea unui grup, că aderă la acesta ori că-l sprijină în vreun fel oarecare. Ea prevede, așadar, în limitele acestei cunoașteri, rezultatul faptei sale și îl dorește sau acceptă eventualitatea producerii lui. Nu este suficient pentru existența infracțiunii, din punct de vedere subiectiv, ca făptuitorul să fi știut că se grupează sau că sprijină un grup, ci este necesar ca el să fi știut că gruparea a cărei constituire o inițiază ori la care aderă, sau pe care o sprijină, este o grupare infracțională organizată care are drept scop săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni din sfera crimei organizate. Dacă făptuitorul nu a cunoscut scopul grupării, fapta nu va constitui obiectul articolului menționat.

Infracțiunea din articolul 284 are componentă formală, aceasta se va considera săvârșită din momentul creării faptice a infracțiunii: crearea în cadrul organizației a unor substructuri sau unirea a două sau mai multe grupări criminale și săvârșirea acțiunilor infracționale care dau dovadă de pregătirea organizației criminale spre săvârșirea scopurilor sale, independent de faptul dacă au fost realizate infracțiunile planificate.

Subiect al infracțiunii poate fi orice persoană fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii a împlinit vârsta de 14 ani.

Subiectul infracțiunii prevăzute de art. 284 CP poate fi doar organizatorul sau conducătorul organizației criminale, persoana care a organizat săvârșirea unei infracțiuni sau a dirijat realizarea ei, precum și persoana care a creat un grup criminal organizat sau o organizație criminală ori a dirijat activitatea acestora. Organizatorul infracțiunii este considerat cel mai periculos dintre toți participanții la infracțiune. Normele penale din Republica Moldova atestă câteva forme de încadrare a acțiunilor organizatorului:

1. organizarea săvârșirii infracțiunii constă în inițierea și planificarea infracțiunii, atragerea la săvârșirea ei a altor participanți: autori, complici, instigatori. Aceste acțiuni sunt întreprinse în etapa de pregătire a infracțiunii

know the purpose of the grouping, the act will not be the subject of that article.

The offense in Article 284 has a formal composition; it will be considered committed from the moment of the actual creation of the crime: the creation of substructures within the organization or the union of two or more criminal groups and committing criminal acts that show the preparation of the criminal organization, regardless of whether the planned offenses were committed.

The subject of the crime can be any responsible natural person, who at the time of committing the crime has reached the age of 14.

The subject of the crime provided by art. 284 of the Criminal Code may be only the organizer or leader of the criminal organization, the person who organized or directed the commission of a crime, as well as the person who created an organized criminal group or a criminal organization or directed their activity. The organizer of the crime is considered the most dangerous of all participants in the crime. The criminal norms of the Republic of Moldova attest to some forms of classification of the organizer's actions:

1. the organization of committing the crime consists in initiating and planning the crime, attracting other participants to it: perpetrators, accomplices, instigators. These actions are undertaken in the stage of preparation of the crime and, if the activity of the organizer will be stopped in this stage, his actions will be qualified as preparation of crime.

2. directing the commission of the crime is usually reduced to coordinating the actions of the participants, and if necessary, to modifying the criminal activity plan in the process of committing the socially dangerous act, to hiding the offenders and the traces of the crime. This mode of activity is undertaken directly during the commission of the crime. If, for reasons beyond the control of the organizer, the act has not been carried out to the end, the acts committed will be qualified as preparation or attempt.

3. creation of an organized criminal group or a criminal organization - the most dangerous figure is the person who creates an organized criminal group or a criminal organi-

și, dacă activitatea organizatorului va fi curmată în această etapă, acțiunile lui vor fi calificate drept pregătire de infracțiune.

2. dirijarea realizării infracțiunii de obicei se reduce la coordonarea acțiunilor participanților, iar în caz de necesitate, la modificarea planului de activitate criminală în procesul comiterii faptei socialmente periculoase, la ascunderea infractorilor și a urmelor infracțiunii. Această modalitate de activitate se întreprinde nemijlocit în timpul săvârșirii infracțiunii. Dacă, din motive ce nu depind de organizator, fapta nu a fost dusă până la capăt, cele săvârșite vor fi calificate ca pregătire sau tentativă.

3. crearea unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale - cea mai periculoasă figură este persoana care creează un grup criminal organizat sau o organizație criminală ori dirijează activitatea acestora. Aceste structuri sunt niște forme penal-juridice de manifestare a crimei organizate și se ocupă de comiterea infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave (omoruri, tâlhării, trafic de droguri, de arme, de oameni etc.).

4. dirijarea activității grupului criminal organizat sau a organizației criminale.

Organizatorul poate să-și îndeplinească funcțiile atât în calitate de figură de sine stătătoare, precum și în calitate de coautor, acționând alături de ceilalți participanți. Când persoana îndeplinește doar funcții de organizator, ea nu participă nemijlocit la executarea faptei (spre exemplu, omorul la comandă). Organizatorul acționează întotdeauna doar cu intenție directă. Organizatorul poate să nu cunoască personal toți participanții sau circumstanțele concrete ale săvârșirii fiecărei infracțiuni în parte, însă este obligatoriu faptul ca organizatorul să știe caracterul infracțional și comun al acțiunilor. Scopurile personale ale organizatorului infracțiunii pot să nu coincidă cu scopurile autorilor, complicilor, instigatorilor. Cu toate acestea, organizatorul poartă răspundere pentru toate faptele socialmente periculoase pe care le-a inițiat, le-a coordonat sau le-a condus și care au fost executate nemijlocit de către autorii care, la rândul lor, de asemenea pot avea anumite scopuri proprii, realizabile în procesul săvârșirii infracțiunii. Astfel, persoana ce organizează săvârșirea unui atac tâlhăresc poate să nu urmărească scopuri de profit, ci să acționeze

zation or directs their activity. These structures are criminal-legal forms of manifestation of organized crime and deal with the commission of serious, particularly serious and exceptionally serious crimes (murders, robberies; drug, arms and human trafficking, etc.).

4. directing the activity of the organized criminal group or the criminal organization.

The organizer can perform his functions both as an independent figure and as a co-author, acting together with the other participants. When the person performs only the functions of organizer, he does not directly participate in the execution of the deed (for example, contract killing). The organizer always acts only with direct intention. The organizer may not know personally all the participants or the concrete circumstances of the commission of each crime, but it is mandatory that the organizer knows the criminal and common nature of the actions. The personal goals of the organizer of the crime may not coincide with the goals of the perpetrators, accomplices, instigators. However, the organizer is responsible for all socially dangerous acts that he has initiated, coordinated or led and which have been directly executed by the perpetrators who, in turn, may also have certain purposes of their own, achievable in the process of committing the crime. Thus, the person who organizes the commission of a robbery attack may not pursue profit purposes, but to act out of revenge, but even in this case he will be responsible for organizing the robbery attack.

The aims they pursue in the creation of criminal organizations may be the establishment of illegal income. At the same time, the establishment of illegal income cannot be the sole purpose of creating or leading a criminal organization. The purpose of this crime may be both to enrich and to seize power in state structures. The actions of some criminal organizations can be committed in order to strain relations between nationalities in a given state, creating conflict situations in different multinational regions.

Judicial practice of organizing crimes and leading criminal organizations. For a better understanding of the phenomenon, judicial practice in the following cases [11], in 2007 Djaparidze Ghivi, alias "Ghivi" created and led

din răzbunare, dar și în acest caz va purta răspundere pentru organizarea atacului tâlhăresc.

Scopurile pe care le urmăresc în crearea de organizații criminale pot fi constituirea de venituri ilegale. În același timp, constituirea de venituri ilegale nu poate fi unicul scop al creării sau conducerii de organizație criminală. Scopul acestei infracțiuni poate consta atât în îmbogățire, cât și în acapararea puterii în structurile de stat. Acțiunile unor organizații criminale pot fi săvârșite în scopul tensionării relațiilor dintre naționalitățile într-un anumit stat, crearea situațiilor de conflict în diferite regiuni multinaționale.

Practica judiciară a infracțiunilor de organizare și conducerea organizațiilor criminale. Pentru o mai bună înțelegere a fenomenului, practica judiciară în următoarele cazuri [11], în anul 2007 Djaparidze Ghivi, alias „Ghivi” a creat și a condus în zona de sud a Republicii Moldova organizația criminală cu denumirea „Malhaz”, compusă de reuniuni de grupuri criminale, conducătorii cărora erau Fiodor Neicovcen, alias „Gheața”, și Piotr Terzinov, alias „Marica”, urmărirea penală în privința căruia este disjunctă, care desfășurau activități criminale pe teritoriul raioanelor Comrat, Taraclia, Cahul și Ceadâr-Lunga. Intenționând să creeze o comunitate criminală stabilă, care să activeze o perioadă îndelungată de timp, cu un înalt grad de organizare și să coordoneze cu acțiunile lor, au fost uniți membrii grupurilor criminale într-o organizație criminală stabilă, cu o concepție unică de conducere și cu o construcție ierarhică, și anume: lui Ghivi Djaparidze, ca organizator și conducător al organizației criminale „Malhaz”, i se supuneau Fiodor Neicovcen și Piotr Terzinov, ambii organizatori și conducători ai grupurilor criminale; lui Fiodor Neicovcen i se supuneau membrii grupării criminale Comrat (Alexei Cîlcic, Filip Sarioglo, Vitalie Culinschi, Serghei Constantinov, Artur Martînenco), iar lui Piotr Terzinov i se supuneau membrii grupării criminale Cazaclia (Anatolie Radiș, Fiodor Moscoțlo, Anatolie Col, Grigore Varban și Vladimir Varban), divizînd între membrii organizației criminale funcțiile de asigurare și administrare a intențiilor criminale ale acestei asociații. În scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor juridice și fizice, le-au fost

in the southern part of the Republic of Moldova the criminal organization called “Malhaz”, composed of meetings of criminal groups, the leaders of which were Fyodor Neicovcen, alias “Gheața”, and Piotr Terzinov, alias “Marica”, the criminal investigation in respect of which she is disjointed, who carried out criminal activities on the territory of Comrat, Taraclia, Cahul and Ceadâr-Lunga districts. Intending to create a stable, long-term, highly organized criminal organization with a high degree of organization and coordination with their actions, the members of the criminal groups were united in a stable criminal organization with a unique concept of leadership and with a hierarchical construction, namely: Fyodor Neicovchen and Piotr Terzinov, both organizers and leaders of the criminal groups, obeyed Ghivi Djaparidze, the organizer and leader of the “Malhaz” criminal organization; members of the Comrat criminal group (Alexei Cîlcic, Filip Sarioglo, Vitalie Culinschi, Serghei Constantinov, Artur Martînenco) obeyed Fyodor Neicovcen, and members of the Cazaclia criminal group (Anatolie Radiș, Fyodor Moscoțlo, Anatolie) obeyed Piotr Terzinov and Vladimir Varban), dividing among the members of the criminal organization the functions of ensuring and administering the criminal intentions of this association. In order to influence the economic and other activity of legal and natural persons, the purposes of the activity were established: gathering information about potential victims, thus directing the activity of accumulating financial and material resources of the organization, committing crimes of blackmail in order to create funds for the organization and for supporting the convicts in the penitentiary institutions in order to attract them in the future in the composition of the criminal association “Malhaz”; took measures to distribute spheres of influence among various criminal groups, equip the organization with weapons to ensure and execute criminal intentions. In these cases, Ghivi Djaparidze was acquitted on charges of committing the crime provided by art. 42 paragraphs (3), (4), (5), art. 208 paragraphs (3) lit. b) Criminal Code, due to the fact that the existence of the crime was not established. He was also convicted under art. 284 paragraph (1) of the Criminal Code to 10 years of imprisonment;

stabilit scopurile activității: culegerea în prealabil a informației despre potențialele victime, dirijând astfel activitatea de acumulare a mijloacelor financiare și materiale a organizației, comiterea infracțiunilor de șantaj cu scopul de a crea fonduri bănești pentru organizație și pentru susținerea condamnaților în instituțiile penitenciare întru atragerea acestora pe viitor în componența asociației criminale „Malhaz”; a întreprins măsuri cu scopul de a repartiza sferile de influență între diferite grupări criminale, înzestra cu arme organizația pentru asigurare și executate a intențiilor criminale. În aceste cazuri, Ghivi Djaparidze a fost achitat de sub învinuirea de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (3), (4), (5), art. 208 alin. (3) lit. b) Cod penal, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii. Tot el a fost condamnat în baza art. 284 alin. (1) Cod penal la 10 ani închisoare; în baza art. 42 alin. (3) art. 189 alin. (3) lit. a), e) Cod penal la 7 ani închisoare; în baza art. 42 alin. (3), (4), (5) art. 290 alin. (2) lit. b) Cod penal la 3 ani închisoare. Conform art. 84 Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, lui Ghivi Djaparidze i-a fost stabilită pedeapsa definitivă de 12 (doisprezece) ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis, începând cu 11 iulie 2008. Fiodor Neicovcen a fost achitat de sub învinuirea de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (2), (5), art. 208 alin. (3) lit. b) Cod penal, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii. Tot el a fost condamnat în baza art. 42 alin. (2), (4), (5), art. 284 alin. (1) Cod penal la 10 ani închisoare; în baza art. 42 alin. (2), (4), (5), art. 189 alin. (3) lit. a), e) Cod penal la 7 ani închisoare; în baza art. 290 alin. (1) Cod penal la 1 an și 6 luni închisoare; în baza art. 42 alin. (2), (5) art. 290 alin. (2) lit. b) Cod penal la 3 ani închisoare. Conform art. 84 Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, lui Fiodor Neicovcen i-a fost stabilită pedeapsa definitivă de 12 (doisprezece) ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis, începând cu 6 mai 2008. Alexei Cîlcic a fost achitat de sub învinuirea de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (2) art. 284 alin. (1) Cod penal din motiv că fapta lui nu întrunește elementele infracțiunii. Tot el a fost condamnat în baza art. 290 alin. (1) Cod penal la

based on art. 42 paragraph (3) art. 189 paragraph (3) letter a), e) of the Criminal Code to 7 years of imprisonment; based on art. 42 paragraphs (3), (4), (5) art. 290 paragraph (2) letter b) Criminal Code to 3 years of imprisonment. According to art. 84 of the Criminal Code, for the concurrence of crimes, through the partial cumulation of the applied punishments, Ghivi Djaparidze was sentenced to 12 (twelve) years of imprisonment, with the execution of the sentence in a closed penitentiary, starting with July 11, 2008. Fyodor Neicovcen was acquitted under the charge of committing the crime provided by art. 42 paragraphs (2), (5), art. 208 paragraph (3) letter b) of the Criminal Code, due to the fact that the existence of the crime was not established. He was also convicted based on art. 42 paragraphs (2), (4), (5), art. 284 paragraph (1) of the Criminal Code to 10 years of imprisonment; based on art. 42 paragraphs (2), (4), (5), art. 189 paragraph (3) letters a), e) of the Criminal Code to 7 years of imprisonment; based on art. 290 paragraph (1) of the Criminal Code to 1 year and 6 months of imprisonment; based on art. 42 paragraphs (2), (5) art. 290 paragraph (2) letter b) of the Criminal Code to 3 years of imprisonment. According to art. 84 of the Criminal Code, for the concurrence of offenses, by the partial cumulation of the applied punishments, Fiodor Neicovcen was established the final punishment of 12 (twelve) years of imprisonment, with the execution of the punishment in closed penitentiary, starting with May 6, 2008. Alexei Cîlcic was acquitted under the accusation of committing the crime provided by art. 42 paragraph (2) art. 284 paragraph (1) of the Criminal Code on the grounds that his act does not meet the elements of the crime. He was also convicted under art. 290 paragraph (1) of the Criminal Code to 2 years and 3 months of imprisonment, with the execution of the sentence in a semi-closed penitentiary, starting with May 6, 2008. The preventive measure regarding him was changed from house arrest to pre-trial detention, ordering him to be taken under guard from the meeting room. Fyodor Moscoglo was acquitted from the charge of committing the crime provided by art. 42 paragraph (2), art. 284 paragraph (1) of the Criminal Code, due to the fact that his deed does not meet the elements of the crime, and

2 ani și 3 luni închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, începând cu 6 mai 2008. Măsura preventivă în privința lui a fost schimbată din arestul la domiciliu în arest preventiv, dispunându-se luarea sub strajă din sala de ședințe. Fiodor Moscoglo a fost achitat de sub învinuirea de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (2), art. 284 alin. (1) Cod penal, din motiv că fapta lui nu întrunește elementele infracțiunii, iar de sub învinuirea de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (2), art. 208 alin. (3) lit. b) Cod penal, el a fost achitat din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii. Tot el a fost condamnat în baza art. 42 alin. (2), art. 189 alin. (3) lit. a), e) Cod penal la 8 ani închisoare. Conform art. 85 Cod penal, pentru cumul de sentințe, prin adăugarea parțială a pedepsei aplicate prin sentința Judecătorei Ceadâr-Lunga din 6 octombrie 2006, lui Fiodor Moscoglo i-a fost stabilită pedeapsa definitivă de 9 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis, începând cu 6 mai 2008.

Din această sentință avem posibilitatea de a face câteva concluzii: astfel, infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale nu absolvește de încadrarea infracțiunii în cadrul articolului 42 din Codul penal, deci la înaintarea sentinței persoanelor li se va reține și formele convenite de participare, la fel participarea în organizația criminală nu include în componența sa și nu este o infracțiune specială față de infracțiunile la articolele 189 și 290, deci concursul dintre aceste infracțiuni va fi reținut în cadrul sentinței.

Un alt caz cu privire la infracțiunea din cadrul articolului 284 este din anul 2012. Astfel, prin decizia Curții de Apel, au fost constatate următoarele fapte în CSJ [12]: Vladimir Moscalciuc a creat și condus o organizație criminală, în următoarele circumstanțe: V. Moscalciuc, alias „Machena”, având intenția să creeze o comunitate criminală stabilă, care să activeze o perioadă îndelungată de timp, cu un înalt grad de organizare și să coordoneze cu acțiunile acesteia, începând cu anul 2001 a atras de partea sa mai mulți părținitori și a format organizația criminală cu denumirea „Machena”, compusă din reuniuni de grupări criminale cu o construcție ierarhică și cu o concepție unică de activitate, divizând între membrii organizației

from the accusation of committing the crime provided by art. 42 paragraph (2), art. 208 paragraph (3) letter b) of the Criminal Code, he was acquitted on the grounds that the existence of the crime was not established. He was also convicted under art. 42 paragraph (2), art. 189 paragraph (3) letters a), e) of the Criminal Code to 8 years of imprisonment. According to art. 85 of the Criminal Code, for the cumulation of sentences, by partially adding the sentence applied by the sentence of the Ceadâr-Lunga Court of October 6, 2006, Fiodor Moscoglo was sentenced to 9 years of imprisonment, with the execution of the sentence in a closed penitentiary, starting with May 6, 2008.

From this sentence we have the opportunity to draw some conclusions: thus, the crime of creating or running a criminal organization does not absolve from the classification of the crime under Article 42 of the Criminal Code, therefore, the proper forms of participation will be retained when submitting the sentence to the persons, likewise the participation in the criminal organization does not include in its composition and is not a special offense compared to the offenses in articles 189 and 290, so the competition between these offenses will be retained in within the sentence.

Another case regarding the Article 284 offense is from 2012. Thus, by the decision of the Court of Appeal, the following facts were found in the SCJ [12]: Vladimir Moscalciuc created and led a criminal organization in the following circumstances: V. Moscalciuc, alias “Machena”, intending to create a stable criminal community, which will operate for a long period of time, with a high degree of organization and coordinate with its actions, since 2001 it has attracted several biases and formed the criminal organization called “Machena”, composed of meetings of criminal groups with a hierarchical construction and a unique concept of activity, dividing between the members of the criminal organization the functions of insurance and administration of its criminal intentions, in order to influence the activity of penitentiary institutions and individuals. It also established the purposes of the activity, namely the prior collection of information about potential victims, thus directing the activity of accumulating the financial and material means of the organiza-

criminale funcțiile de asigurare și administrare a intențiilor criminale ale acesteia, în scopul de a influența activitatea instituțiilor penitenciare și a persoanelor fizice. De asemenea, a stabilit scopurile activității, și anume culegerea în prealabil a informației despre potențialele victime, dirijând astfel activitatea de acumulare a mijloacelor financiare și materiale a organizației, comiterea infracțiunilor de șantaj, precum și a altor infracțiuni, cu scopul de a crea fonduri bănești pentru organizație și pentru susținerea condamnăților în instituțiile penitenciare, întru atragerea acestora pe viitor în componența asociației criminale create. Organizația criminală „Machena” își desfășura activitatea atât în penitenciarele țării, cât și în afara lor, având în componență gruparea criminală din Penitenciarul nr.16, sub conducerea condamnatului L. Chirica, alias „Lilic”, căruia i se supuneau membrii grupului S. Melenciuc, alias „Durcheșa”, S. Marcovțev, alias „Marchela”, M. Telipiz, alias „Motan”, V. Cojan, alias „Repa”, Iu. Nazarenco, alias „Figura”, O. Bologa, alias „Ruli”, A. Dodon, alias „Student” și alte persoane neidentificate de către organul de urmărire penală; gruparea criminală din Penitenciarul nr.13, sub conducerea condamnatului Ig. Dolghii, alias „Bunu”, și alte persoane neidentificate de către organul de urmărire penală; gruparea criminală din Penitenciarul nr.11, sub conducerea condamnatului S. Balan, alias „Senea”, ulterior sub conducerea lui V. Platon, alias „Said”, căruia i se supuneau la acel moment membrii grupului criminal: S.Vatav, alias „Biveni” (anterior conducătorul grupării criminale din IP-4) și alte persoane neidentificate de către organul de urmărire penală, precum și alte grupări criminale nestabilite. De asemenea, V. Moscalciuc a întreprins măsuri cu scopul de a repartiza sferile de influență între grupările criminale, înzestrarea cu mijloace de telecomunicații pentru asigurarea și executarea intențiilor criminale, iar pentru a mări numărul de membri ai asociației criminale a lansat procesul de recrutare și angajare a persoanelor noi, care conștientizau apartenența lor la asociația criminală și au dat acordul de a participa la aceasta, în continuare desfășurând o activitate criminală în vederea realizării scopurilor grupărilor criminale indicate.

În drept, faptele acestuia au fost încadrate în următorul mod: Vladimir Moscalciuc în

tion, committing blackmail crimes, as well as other crimes, in order to create funds for the organization and for the support of the convicts in the penitentiary institutions, in order to attract them in the future in the composition of the criminal association created. The criminal organization “Machena” carried out its activity both in the country’s penitentiaries and outside them, having in its composition the criminal group from Penitentiary no. 16, under the leadership of the convict L. Chirica, alias “Lilic”, to which were the members of the group S. Melenciuc, alias “Durcheșa”, S. Marcovțev, alias “Marchela”, M. Telipiz, alias “Motan”, V. Cojan, alias “Repa”, Iu. Nazarenco, alias “Figura”, O. Bologa, alias “Ruli”, A. Dodon, alias “Student” and other persons not identified by the criminal investigation body; criminal group from Penitentiary no.13, under the leadership of the convict Ig. Dolghii, alias “Bunu”, and other persons not identified by the criminal investigation body; the criminal group from Penitentiary no. 11, under the leadership of the convict S. Balan, alias “Senea”, later under the leadership of V. Platon, alias “Said”, to which the members of the criminal group were subject at that time: S. Vatav, alias “Biveni” (formerly the leader of the criminal group from IP-4) and other persons not identified by the criminal investigation body, as well as other non-established criminal groups. Also, V. Moscalciuc took measures in order to distribute the spheres of influence among the criminal groups, endow them with means of telecommunications to ensure and execute criminal intentions, and to increase the number of members of the criminal association launched the recruitment and employment process. of new persons, who were aware of their membership in the criminal association and agreed to participate in it, still carrying out a criminal activity in order to achieve the goals of the criminal groups indicated.

In law, his deeds were framed as follows: Vladimir Moscalciuc based on: - art.284 paragraph (1) of the Criminal Code to 12 years of imprisonment; - art.42 paragraphs (2), (3), 189 paragraph (6) of the Criminal Code to 10 years of imprisonment, - art.26, 42 paragraph (3), 145 paragraph (2), letters i), p) of the Criminal Code to 13 years and 4 months of imprisonment.

baza:- art.284 alin. (1) CP la 12 ani închisoare;
- art.42 alin.(2), (3), 189 alin.(6) CP la 10 ani închisoare;- art.26, 42 alin.(3), 145 alin.(2), lit.i), p) CP la 13 ani și 4 luni închisoare.

În temeiul art.84 alin. (1) CP, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate i-a fost stabilită pedeapsa definitivă de 19 ani închisoare, cu executarea ei în penitenciar de tip închis; Lilian Chirica în baza:- art.42 alin. (2), (4), (5), 284 alin. (1) CP la 10 ani închisoare; - art.42 alin.(2), (4), 189 alin.(6) CP la 10 ani închisoare;- art.26, 42 alin.(4), 145 alin.(2), lit.i), p) CP la 13 ani și 4 luni închisoare. În temeiul art.84 alin. (1) CP, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate i-a fost stabilită pedeapsa de 18 ani închisoare. În baza art.85 CP, pentru concurs de sentințe, prin cumulul parțial al termenului neexecutat stabilit prin sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 27.12.2007, i-a fost stabilită pedeapsa definitivă de 20 de ani închisoare, cu executarea ei în penitenciar de tip închis; Vitalii Platon în baza: - art.42 alin. (2), art.284 alin.(1) Cod penal la 10 ani închisoare; - art.42 alin.(2), 189 alin.(3) lit.a), c), e) Cod penal la 7 ani închisoare cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale. În temeiul art.84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate i-a fost stabilită pedeapsa de 12 ani închisoare cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale. În baza art.85 Cod penal, pentru concurs de sentințe, prin cumulul parțial al termenului neexecutat stabilit prin sentința Judecătorei Bălți din 29.03.2010, i-a fost stabilită pedeapsa definitivă de 12 ani și 3 luni închisoare, cu executarea ei în penitenciar de tip închis și cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale; Mihail Telipiz în baza:- art.42 alin.(2), 284 alin.(1) Cod penal la 10 ani închisoare;- art.42 alin.(2), 189 alin.(3) lit.a), c), e) Cod penal la 7 ani închisoare cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale. În temeiul art.84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate i-a fost stabilită pedeapsa de 12 ani închisoare cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale. În baza art.85 Cod penal, pentru concurs de sentințe, prin cumulul parțial al termenului neexecutat stabilit prin sentința Judecătorei Buiucani, mun.Chișinău din 05.2011, i-a fost

Pursuant to art.84 paragraph (1) of the Criminal Code, for concurrence of crimes, through the partial cumulation of the applied punishments, the final punishment of 19 years of imprisonment was established, with its execution in a closed type penitentiary; Lilian Chirica based on: - art.42 paragraphs (2), (4), (5), 284 paragraph (1) of the Criminal Code to 10 years of imprisonment; - art.42 paragraphs (2), (4), 189 paragraph (6) of the Criminal Code to 10 years of imprisonment, - art.26, 42 paragraph (4), 145 paragraph (2), letters i), p) CP to 13 years and 4 months of imprisonment. Pursuant to art.84 paragraph (1) of the Criminal Code, for concurrence of crimes, by the partial cumulation of the applied punishments, the sentence of 18 years of imprisonment was established. Based on art.85 of the Criminal Code, for the contest of sentences, by the partial cumulation of the unexecuted term established by the sentence of the Centru Court, mun. Chisinau from 27.12.2007, the final punishment of 20 years of imprisonment was established, with its execution in closed; Vitalii Platon based on: - art.42 paragraph (2), art.284 paragraph (1) of the Criminal Code to 10 years of imprisonment; - art.42 paragraph (2), 189 paragraph (3) letters a), c), e) of the Criminal Code to 7 years of imprisonment with a fine in the amount of 1000 conventional units. Pursuant to art.84 paragraph (1) of the Criminal Code, for concurrence of crimes, by the partial cumulation of the applied punishments was established the punishment of 12 years of imprisonment with a fine in the amount of 1000 conventional units. Based on art.85 of the Criminal Code, for the contest of sentences, by the partial cumulation of the unexecuted term established by the sentence of the Balti Court of 29.03.2010, the final punishment of 12 years and 3 months of imprisonment was established, with its execution in closed penitentiary and with a fine in the amount of 1000 conventional units; Mihail Telipiz based on: - art.42 paragraph (2), 284 paragraph (1) of the Criminal Code to 10 years of imprisonment - art.42 paragraph (2), 189 paragraph (3) letters a), c), e) of the Criminal Code to 7 years of imprisonment with a fine in the amount of 1000 conventional units. Pursuant to art.84 paragraph (1) of the Criminal Code, for concurrence of offenses, by the partial cumulation of the applied punishments,

stabilită pedeapsa definitivă de 13 ani închisoare, cu executarea ei în penitenciar de tip închis și cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale; Iuri Nazarenco în baza: - art.42 alin.(2), 284 alin.(1) Cod penal la 10 ani închisoare; - art.42 alin.(2), 189 alin.(3) lit.a), c), e) Cod penal la 9 ani închisoare cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale.

Un alt caz notoriu pentru această infracțiune a avut loc în anii 1998-2000 [13], prin înțelegerea prealabilă cu R. I. și S.P., P.G. a creat și a condus o organizație criminală, înrolând în organizație mai mulți membrii. Conducând organizația criminală P.G.P., S.P. și R.I. au convocat mai multe întruniri, unde au fost distribuite rolurile între membri, au numit persoane responsabile pentru coordonarea acțiunilor membrilor grupului, au închiriat apartamente, au procurat automobile, armament, mijloace de legătură radio, în scopul de a lichida persoane în sferele comerțului și de a redistribui sferele de influență în lumea criminală. Activând în componența organizației criminale create de el, cei trei, având intenția de a-l omorî pe G.E., au elaborat un plan, implicându-i în realizarea lor pe O.S., L.P., L.V., G.D. și o persoană neidentificată. Pentru realizarea acestui scop, au procurat un automobil, două automate AKM-74, muniții, aparate optice și stații radio. În data de 30.03.1999, aproximativ la ora 12.30, când G.E., împreună cu J.V., au ieșit din oficiul aflat în clădirea Profilactoriului „Constructorul” de pe strada Zelinski, mun. Chișinău, O.S. și persoana neidentificată au început să tragă din arme în automobilul în care au urcat G.E. și J.V., însă nu și-au dus intenția până la capăt din cauze independente de voința lor. Faptele acestora au fost determinate în conformitate cu articolul 74² din Codul Penal al anului 1961, cu aceeași componență precum articolul 284, pe lângă calificarea dată acțiunilor subiecților a fost calificată precum: vătămarea gravă sau mai puțin gravă a integrității corporale, cauzată din imprudență, privațiune ilegală de libertate, falsificarea sau folosirea documentelor, ștampilelor, sigiliilor sau a imprimantelor false, purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea și conducerea ilegală a armelor, a munițiilor sau a substanțelor explozive, sustragerea în proporții deosebit de mari din avutul proprietarului, dobândirea prin șantaj a

the sentence of 12 years of imprisonment with a fine in the amount of 1000 conventional units was established. Based on art.85 of the Criminal Code, for the contest of sentences, by the partial cumulation of the unexecuted term established by the sentence of the Buiucani Court, mun. Chisinau from 05.2011, the final sentence of 13 years of imprisonment was established, with a fine in the amount of 1000 conventional units; Yuri Nazarenco based on: - art.42 paragraph (2), 284 paragraph (1) of the Criminal Code to 10 years of imprisonment; - art.42 paragraph (2), 189 paragraph (3) letters a), c), e) of the Criminal Code to 9 years imprisonment with a fine in the amount of 1000 conventional units.

Another notorious case for this crime took place in the years 1998-2000 [13], by prior agreement with R. I. and S.P., P.G. he created and led a criminal organization, enrolling several members in the organization. Leading the criminal organization P.G.P., S.P. and R.I. convened several meetings, where roles were distributed among members, appointed persons responsible for coordinating the actions of group members, rented apartments, purchased cars, weapons, radio links, in order to liquidate people in the spheres of trade and to redistribute spheres of influence in the criminal world. Acting as part of the criminal organization he created, three of them, intending to kill G.E., devised a plan, implying O.S., L.P., L.V., G.D. and an unidentified person. To achieve this goal, they purchased a car, two AKM-74, ammunition, optical devices and radio stations. On March 30, 1999, at approximately 12.30 pm, when G.E., together with J.V., left the office located in the “Constructorul” Profactory building on Zelinski Street, Chisinau, O.S., and the unidentified person began shooting into the car in which G.E. and J.V. boarded, but did not carry out their intention to the end for reasons beyond their control. Their facts were determined in accordance with Article 74² of the Criminal Code of 1961, with the same composition as Article 284, in addition to the qualification given; the actions of the subjects were qualified as: serious or less serious injury to bodily integrity caused by recklessness, unlawful deprivation of liberty, falsification or use of false documents, stamps, seals or printers; carrying, storage, procurement, manufacture and

avutului proprietarului, fabricarea, procurarea, păstrarea sau expedierea ilegală de mijloace narcotice fără scop de desfacere.

Cu privire la a doua infracțiune tip, atunci obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale cu privire la neadmiterea creării sau conducerii unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist. Latura obiectivă în acest caz este formată din două modalități normative:

Crearea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat.

Conducerea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat.

Aceste modalități au fost analizate anterior în cadrul primei infracțiuni- tip. În același timp, sunt necesare câteva precizări: din Legea cu privire la combaterea terorismului este prezentă noțiunea de organizație teroristă: organizație creată în scopul desfășurării activității teroriste sau organizație care admite recurgerea la terorism în activitatea sa. Organizația se consideră teroristă dacă măcar una din subdiviziunile sale structurale desfășoară activitate teroristă.

Activitatea teroristă include în sine următoarele acțiuni:

- planificarea, pregătirea, tentativa de a săvârși și săvârșirea unui act terorist;
- instigarea la un act terorist, la violență împotriva unor persoane fizice și juridice, la distrugerea obiectelor materiale în scopuri teroriste, precum și justificarea publică a terorismului;
- constituirea unei formațiuni armate ilegale, a unei comunități (organizații) criminale, a unei grupări organizate în scopul săvârșirii unui act terorist, precum și participarea la un astfel de act;
- înrolarea, înarmarea, instruirea și folosirea teroriștilor;
- finanțarea pregătirii sau comiterii unui act terorist ori a unei alte infracțiuni cu caracter terorist, finanțarea unei organizații teroriste, a unei grupări teroriste sau a unui terorist, precum și acordarea de sprijin acestora pe alte căi.

Concluzii și recomandări. Din analiza fenomenului organizațiilor criminale, trăsăm câteva momente importante: de-a lungul istoriei au apărut, în adevăratul sens al cuvântu-

unlawful possession of weapons, ammunition or substances explosives; the theft of particularly large quantities of the owner's property, the blackmailing of the owner's property, the manufacture, procurement, storage or illegal shipment of narcotics without the purpose of sale.

With regard to the second type of offense, then the special legal object is social relations concerning the non-admission of the creation or management of a criminal organization or an organized criminal group for the purpose of committing one or more terrorist offenses. The objective side in this case consists of two normative modalities:

1. Creating a criminal organization or organized criminal group.

2. Leading a criminal organization or organized criminal group.

These modalities were previously analyzed in the first type-offense. At the same time, some clarifications are needed: the notion of terrorist organization follows from the Law on Terrorism Combating: organization created for the purpose of carrying out terrorist activity or organization that admits the use of terrorism in its activity. The organization is considered a terrorist if at least one of its structural subdivisions carries out terrorist activity

Terrorist activity includes the following actions:

- planning, preparing, attempting to commit and committing a terrorist act;
- incitement to a terrorist act, violence against natural and legal persons, destruction of material objects for terrorist purposes, and public justification of terrorism;
- the establishment of an illegal armed formation, a criminal community (organization), a group organized for the purpose of committing a terrorist act, as well as participation in such an act;
- enlistment, arming, training and use of terrorists;
- the financing of the preparation or commission of a terrorist act or other terrorist offense, the financing of a terrorist organization, a terrorist group or a terrorist, and the provision of their support in other ways.

Conclusions and recommendations.

From the analysis of the phenomenon of criminal organizations, we draw some important

lui, diferite organizații criminale, începând din secolele trecute și până în ziua de astăzi; fenomenul nu a încetinit în dezvoltarea sa, așa că putem să observăm totalitatea de activități în care o organizație criminală poate să activeze. În principal, aceste activități sunt infracțiunile grave și deosebit de grave. Pericolul social al unei organizații criminale este major. O organizație criminală, care în structura sa internă se aseamănă cu conducerea unui stat, poate fi aproape indestructibilă. De asemenea, o organizație criminală statornică cuprinde în sine o totalitate de subgrupuri cu diferiți subiecți, ce posedă o cultura criminală pe care vor încerca să o impună întregii societăți.

După părerea mea, organizațiile criminale pot exista numai în țările în care sistemul de conducere a autorităților publice sunt defecte. Organizația criminală poate să existe prin șantaj, unul din obiectivele principale fiind acapararea puterii publice; acest scop este secundar față de adevăratele obiective ale societății, iar toată activitatea unui organizații criminale se rezumă la profitul pe care aceasta poate să îl dobândească. Fără acest țel nu este de imaginat o activitate a organizației criminale în adevăratul sens al cuvântului. Dacă organizația criminală posedă la prima vedere alte scopuri decât acel ce ține de de profit și protecție a propriilor sfere de influență, se poate presupune că această organizație nu este una independentă, ci reprezintă doar o subgrupare a unei alte organizații criminale. Un alt pericol din partea organizațiilor criminale poate să se refere la faptul că activitatea acestora va bulversa existența unui stat. La un anumit moment poate să dispară deferența dintre legalitate și ilegalitate. Prin puterea pe care posedă, o organizație criminală poate să promoveze interesele sale în cadrul legislativ, în acest caz ceva care până atunci a fost ilegal și inadmisibil poate deveni o cale de înaintare pentru persoanele din cadrul organizației criminale. Secularitatea și puterea la care poate să decurgă o organizație criminală dă dovadă că este greu a stopa fenomenul dat, în unele cazuri chiar imposibil. Cele mai puternice organizații criminale se afirmă în statele care nu dețin un control total asupra situației, numite țări în curs de dezvoltare. Organizațiile criminale sunt un instrument puternic de inducere în societate a fenomenului terorist.

moments: throughout history, different criminal organizations have appeared, in the true sense of the word, starting from the past centuries and until today; the phenomenon has not slowed down in its development, so we can see all the activities in which a criminal organization can operate. These activities are mainly serious and particularly serious crimes. The social danger of a criminal organization is major. A criminal organization, which in its internal structure resembles the leadership of a state, can be almost indestructible. Also, a permanent criminal organization includes in itself a totality of subgroups with different subjects, which possess a criminal culture that they will try to impose on the whole society

In my opinion, criminal organizations can only exist in countries where the system of governing public authorities is defective. The criminal organization can exist through blackmail, one of the main objectives being the seizure of public power; this purpose is secondary to the true objectives of society, and all the activity of a criminal organization is reduced to the profit it can make. Without this goal, it is impossible to imagine an activity of the criminal organization in the true sense of the word. If the criminal organization has at first sight purposes other than those related to profit and protection of its spheres of influence, it can be assumed that this organization is not independent, but only a subgroup of another criminal organization. Another danger from criminal organizations may be that their activity will disrupt the existence of a state. At some point, the difference between legality and illegality may disappear. Through the power it possesses, a criminal organization can promote its interests in the legislative framework, in which case something that was previously illegal and inadmissible can become a way forward for people within the criminal organization. The secularity and power that a criminal organization can derive from proves that it is difficult to stop this phenomenon, in some cases even impossible. The strongest criminal organizations assert themselves in states that do not have full control over the situation, called developing countries. Criminal organizations are a powerful tool for inducing the terrorist phenomenon in society.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-fight-against-crime/>.
2. Codul Penal al Italiei.
3. Ibidem.
4. Ibidem.
5. Lilie Hans – Specific Offences of Organized Crime and German, Criminal Law – in *Revue Internationale de Droite Penal*, Editura Eres, Paris, 1998, pag. 142.
6. Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006.
7. Codul Penal al Republicii Moldova.
8. Sergiu Brînza, Vitalie Stati, Drept Penal, partea specială, Vol.II, Chișinău 2011
9. Ibidem.
10. Ibidem.
11. Hotărârea Curții Supreme de Justiție din 18 decembrie 2014, dosarul nr. 4-lre-260/2014.
12. Hotărârea Curții Supreme de Justiție din 16 ianuarie 2014, dosarul nr.4-1re-219/13 (4-1re-3/14).
13. Hotărârea Curții Supreme de Justiție din 01.06. 2009, dosarul nr.4-1-re-147/09.

Despre autori:

Alexandru PARENIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
șef adjunct al Direcției studii și management
al calității a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md

Andrei GHIMPU,
doctorand,
Școala doctorală „Științe penale și drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM.
e-mail: andrei.ghimpu@igp.gov.md

About authors:

Alexandru PARENIUC,
PhD, associate professor,
Deputy Head of the Studies and Quality
Management Department of the Academy
“Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md

Andrei GHIMPU,
PhD student,
Doctoral School “Criminal Sciences
and Public Law” of the Academy “Ștefan cel
Mare” of the MIA,
e-mail: andrei.ghimpu@igp.gov.md

CZU 342.565(478)

DOI 10.5281/zenodo.6831033

RADIOGRAFIA DEMERSURILOR DOCTRINARE PRIVIND PROBLEMATICA CONTROLULUI CONSTITUȚIONALITĂȚII LEGILOR

Tatiana DABIJA,
doctor în drept, conferențiar universitar

Controlul constituționalității legilor, ca element al garanției juridice a supremației constituției constituie calea ce duce spre dezvoltarea societății moderne. Cât de actuale sunt problemele legate de reforma jurisdicției constituționale, de controlul constituționalității legilor? Considerăm că la etapa actuală, în al doilea deceniu din mileniul trei, există două direcții principale ce vizează eficientizarea procesului controlului constituționalității legilor. Avem în vedere: a) integrarea în Uniunea Europeană a majorității statelor de pe continentul european, dimensiune la care s-a raliat și Republica Moldova, și b) reforma și modernizarea instituțiilor statului. Pe dimensiunea apropierii de Uniunea Europeană, suntem în prezența unui eveniment istoric, de anvergură și semnificație pentru întreaga națiune, când la Bruxelles s-a scris istoria poporului nostru, prin semnarea de către Republica Moldova a Acordului de Asociere. Este de departe cea mai istorică decizie a poporului nostru [8]. Acordul de Asociere vine să aducă beneficii Republicii Moldova nu doar pe termen imediat, ci și pe termen strategic ce vizează o perioadă de zeci și sute de ani. Aceste beneficii, într-o perspectivă imediată vor genera o sporire a exporturilor din RM spre UE cu 16%, iar PIB-ul Moldovei va crește cu 5,4% anual, în cazul aprofundării reformelor. Totodată, va deveni atractivă producția agricolă a RM, având în vedere faptul că UE va anula taxele de import, care însumează un profit pentru agricultorii din RM în valoare de cel puțin 46 de milioane euro [19]. Avantajele integrării în Uniunea Europeană versus alte uniuni de state sunt vădite pentru Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: controlul constituționalității legilor, Constituția, supremația constituției.

Introducere. Analizând conceptele doctrinare privind problematica controlului constituționalității legilor în Statele Uni-

RADIOGRAPHY OF DOCTRINAL APPROACHES ON ISSUES OF CONTROL OF CONSTITUTIONALITY OF LAWS

Tatiana DABIJA,
PhD, associate professor

The control of the constitutionality of laws, as the element of the legal guarantee of the supremacy of the constitution constitutes the path that leads to the development of the modern society. How current are the issues related to the reform of the constitutional jurisdiction, to the control of the constitutionality of the laws? We consider that at the present stage, in the second decade of the third millennium, there are two main directions aimed at the improvement of efficiency of the process of the control of the constitutionality of laws. We refer to: a) the integration into the European Union of the majority of the states on the European continent, the dimension to which the Republic of Moldova has also joined and b) the reform and modernization of state institutions. On the scale of the rapprochement with the European Union, we are in the presence of a historic event, of magnitude and significance for the entire nation, when the history of our people was written in Brussels, by the signing by the Republic of Moldova of the Association Agreement. It is by far the most historic decision of our people [8]. The Association Agreement brings benefits to the Republic of Moldova not only in the immediate term, but also in the strategic term covering a period of tens and hundreds of years. These benefits, in an immediate perspective, will generate an increase of exports from the Republic of Moldova to the EU by 16%, and the GDP of Moldova will increase by 5,4% annually, in case of the deepening of the reforms. At the same time, the agricultural production of the Republic of Moldova will become attractive, given that the EU will cancel the import duties, which sum up a profit for the farmers of the Republic of Moldova amounting to at least 46 million euro [19]. The advantages of the integration in the European Union versus other unions of states are obvious for the Republic of Moldova.

Keywords: Control of constitutionality of laws, Constitution, supremacy of constitution.

Introduction. Analysing the doctrinal concepts on the issues of the control of the constitutionality of laws in the United States

te ale Americii și în Uniunea Europeană, remarcăm faptul că problema controlului constituționalității legilor este actuală și astăzi, ceea ce ne demonstrează existența dezbaterilor doctrinare în SUA – patria primei constituții scrise din lume. În acest sens, în SUA există o societate puternică ce înglobează doctrinari de vază, care opinează în favoarea supremației constituției și a rolului ei fundamental în controlul constituționalității legilor. Este vorba de The Federalist Society [31].

Totodată, problematica jurisdicției constituționale și în speță a controlului constituționalității legilor a fost pe larg dezbătută în doctrina constituțională din Statele Unite ale Americii. În mod special, abordarea problematicii constituționalității legilor a fost realizată prin prisma statutului juridic al Curții Supreme de Justiție a SUA. Printre cele mai de referință creații din domeniu, cităm următoarele lucrări ale constituționaliștilor americani: Richard Pacelle este autorul unei monografii „The Role of the Supreme Court in American Politics: The Least Dangerous Branch?” (din engleză: Rolul Curții Supreme de Justiție în politicile americane: cea mai puțin periculoasă ramură?) [21]. Printre subiectele abordate, care sunt de un interes actual pentru Republica Moldova și care, cu regret, nu au fost abordate în sistemul doctrinar autohton, vom menționa: Curtea Supremă: Lege sau Politică? Rolul Curții Supreme de Justiție în definirea și setarea politicilor publice; Dimensiunea istorică a dilemei privind rolul legal sau politic al Curții Supreme a SUA; Teoria democrației și Curtea Supremă; Formarea politicilor publice contrare voinței majorității din societate; Revizuirea legislației și practicilor în sensul corespunderii lor cu valorile democratice; actul deliberativ nedemocratic; Rolul pluralist al Curții Supreme a SUA; Puterea și potențialul Curții Supreme; Curtea Supremă: suficient de puternică sau prea slabă?; Protecția legitimității Curții Supreme etc[21]. Noonan John a analizat rolul Curții Supreme de Justiție a SUA din ultimii ani în ceea ce privește limitarea competențelor administrației publice centrale și extinderea celor ale statelor membre. Astfel, controlul constituționalității legilor a fost realizat într-o

of America and the European Union, we mention the fact that when we talk about the United States of America, the issue of the control of the constitutionality of laws is current even today, proves the existence of doctrinal debates in the USA – the homeland of the first written constitution in the world. In this sense, in the USA there is a strong society that includes the famous doctrinaires, who opine in favour of the supremacy of the constitution and its fundamental role in the control of the constitutionality of laws. It is referred to The Federalist Society [31].

At the same time, the issues of the constitutional jurisdiction and in this case of the control of the constitutionality of laws were widely debated in the constitutional doctrine of the United States of America. In particular, the approach to the issues of the constitutionality of laws was made in the light of the legal status of the Supreme Court of Justice of the USA. Among the most important works in the field, we cite the following works of the American authors-constitutionalists: Richard Pacelle is the author of a monograph “The Role of the Supreme Court in American Politics: The Least Dangerous Branch?” (from English: Rolul Curții Supreme de Justiție în politicile americane: cea mai puțin periculoasă ramură?) [21]. Among the approached subjects, which are of current interest to the Republic of Moldova and which have unfortunately not been approached in the domestic doctrinal system, we will mention: the Supreme Court: Law or Politics? The role of the Supreme Court of Justice in the definition and establishment of public policies; The historical dimension of the dilemma regarding the legal or political role of the Supreme Court of the USA; The theory of democracy and the Supreme Court; Formation of public policies contrary to the will of the majority in society; Review of legislation and practices in line with their democratic values; undemocratic deliberative act; The pluralistic role of the Supreme Court of the USA; The power and potential of the Supreme Court; Supreme Court: strong enough or too weak?; Protection of the legitimacy of the Supreme Court, etc. [21]. Noonan John analysed the role of the Supreme Court of Justice of the USA in recent years regarding the limitation of the competences of the central public administration and extension of those of the member

manieră în care, de cele mai dese ori, ele au fost declarate neconstituționale sau interpretate în sensul restrângerii exercițiului puterii federale în favoarea extinderii competențelor statelor membre ale SUA [20]. Ball Howard este autorul unei monografii ce atestă rolul crucial al Curții Supreme a SUA în viața cotidiană a fiecărui american: „The Supreme Court in the intimate lives of Americans: Birth, Sex, Marriage, Childrearing and Death” [1] (în traducere din l. engleză: Curtea Supremă de Justiție în viața intimă a americanelor: naștere, sex, căsătorie, creșterea copiilor și moartea). Starr Kenneth de asemenea, a analizat rolul Curții Supreme a SUA în viața cotidiană a americanilor, fiind autorul monografiei „First Among Equals: The Supreme Court in American Life” (în traducere din l. engleză – Primul între egali: Curtea Supremă de Justiție în viața americanilor). Structural, abordarea științifică este clasificată în 3 compartimente: Titlul I – Curtea Supremă de Justiție atunci și acum; Titlul II – Drepturile „Noi Poporul”; Titlul III – Atribuțiile și structura guvernului american. Semonche John a analizat fundamentele istoriei culturale care stau la baza activității Curții Supreme de Justiție a SUA. În lucrarea sa „Keeping the Faith: A Cultural History of the U.S. Supreme Court” (în traducere din l. engleză – Păstrând încrederea: o istorie culturală a Curții Supreme de Justiție a SUA) [26]. De fapt, lucrarea se prezintă mai degrabă drept o prezentare cronologică a celor mai semnificative repere din istoria dezvoltării Curții Supreme. Thomas Hogan, constituționalist și judecător la Curtea Supremă de Justiție a publicat o monografie adresată cercetătorilor și judecătorilor de carieră din alte state – „The Federal Court System in the United States: An Introduction for Judges and Judicial Administrators in Other Countries” (în traducere din l. engleză: Sistemul federal de instanțe de judecată în SUA: o introducere pentru judecătorii și administratorii judiciari din alte state) [12].

La nivelul Uniunii Europene problematica controlului constituționalității legilor a fost cercetată în multiple studii și sub diverse aspecte. Pentru studiul nostru prezintă interes anumite abordări, pe care, în primul rând, am dori să le dezvoltăm pe parcursul monografiei,

states. Thus, the control of the constitutionality of laws was carried out in a manner in which they have often been declared unconstitutional or interpreted as restricting the exercise of the federal power in favour of the extension of the competences of the member states of the USA [20]. Ball Howard is the author of a monograph that attests the crucial role of the Supreme Court of the USA in the daily life of every American: “The Supreme Court in the intimate lives of Americans: Birth, Sex, Marriage, Childrearing and Death” [1] (in translation from English: Curtea Supremă de Justiție în viața intimă a americanelor: naștere, sex, căsătorie, creșterea copiilor și moartea). Starr Kenneth also studied the role of the Supreme Court of the USA in the daily life of Americans, being the author of the monograph “First Among Equals: The Supreme Court in American Life” (in translation from English – Primul între egali: Curtea Supremă de Justiție în viața americanilor). Structurally, the scientific approach is classified into 3 compartments: Title I – Supreme Court of Justice then and now; Title II – Rights “We the People”; Title III – Duties and structure of the American government. Semonche John analysed the foundations of the cultural history that underlie the activity of the Supreme Court of Justice of the USA. In his paper “Keeping the Faith: A Cultural History of the U.S. Supreme Court” (in translation from English – Păstrând încrederea: o istorie culturală a Curții Supreme de Justiție a SUA) [26]. In fact, his paper is presented rather as a chronological presentation of the most significant landmarks in the history of the development of the Supreme Court. Thomas Hogan, the constitutionalist and judge at the Supreme Court of Justice, published a monograph addressed to the career researchers and judges in other states – “The Federal Court System in the United States: An Introduction for Judges and Judicial Administrators in Other Countries” (in translation from English: Sistemul federal de instanțe de judecată în SUA: o introducere pentru judecătorii și administratorii judiciari din alte state) [12]. At the level of the European Union, the issues of the control of the constitutionality of laws were researched in multiple studies and under various aspects. For our study, certain approaches are of interest, which, first of all, we would like to develop in the course of the monograph, and secondly, they could

și în al doilea rând, ar fi putut să fie preluate de doctrinarii autohtoni și de practicieni, în special din cadrul Curții Constituționale a Republicii Moldova. În această ordine de idei, vom prezenta în rândurile ce urmează o radiografie a celor mai relevante abordări. Maartie de Visser – profesor la Universitatea de Management din Singapore, Universitatea din Maastricht și Școala de Drept din Tilburg, iar între anii 2008-2013 – membru al Proiectului de drept constituțional european și național (EuNaCon) finanțat de Consiliul European de Cercetare (ERC). În lucrarea sa de căpătâi – „Constitutional Review in Europe: A comparative analysis” (în traducere din l. engleză – Controlul de constituționalitate în Europa: analiză comparată) [40], autorul a abordat problematica controlului de constituționalitate, atât pe dimensiunea instituțională a Uniunii Europene, cât și pe dimensiunea națională, examinând situația dată în țări precum: Belgia, Republica Cehă, Finlanda, Franța, Germania, Italia, Ungaria, Olanda, Spania, Polonia și Marea Britanie. Un alt aspect ce ține de controlul constituționalității legilor la nivelul Uniunii Europene vizează iminentele modificări-completări aduse constituțiilor statelor naționale în legătură cu procesul de integrare în Uniunea Europeană.

Metode și materiale aplicate. În studiul efectuat au fost utilizate următoarele metode de cercetare: istorică, a analizei, a sintezei, a comparației și altele. În calitate de materiale științifice au fost utilizate Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, cu modificările și completările ulterioare; materialele științifice, monografiile autorilor din țară și de peste hotare etc.

Rezultate obținute și discuții. O abordare științifică a problemei respective o găsim în lucrarea autorilor Wilhelm Lehmann și Cristina Castagnoli „National Constitutional Law and European Integration” (Czech Republic; Germany, France, Italy, Austria, Poland, Finland and Sweden) – (în traducere din l. engleză – Dreptul constituțional național și integrarea europeană) [15]. Autorii au examinat în detaliu impactul integrării în Uniunea Europeană asupra materiei constituționale naționale a diverselor state: Republica Cehă, Germania, Franța,

have been taken over by the local doctrinaires and practitioners, especially from the Constitutional Court of the Republic of Moldova. In this order of ideas, we will present in the following lines a radiography of the most relevant approaches. Maartie de Visser – Professor at the University of Management in Singapore, the University of Maastricht and the School of Law of Tilburg, and between 2008-2013 – the member of the Project of the European and National Constitutional Law (EuNaCon) funded by the European Research Council (ERC). In his first paper – “Constitutional Review in Europe: A comparative analysis” (in translation from English – Controlul de constituționalitate în Europa: analiză comparată) [40], the author approached the issues of the control of constitutionality, both on the institutional dimension of the European Union, as well as on the national dimension, examining the given situation in the countries such as: Belgium, the Czech Republic, Finland, France, Germany, Italy, Hungary, the Netherlands, Spain, Poland and the United Kingdom. Another aspect related to the control of the constitutionality of the laws at the level of the European Union concerns the imminent modifications-completions brought to the constitutions of the national states in connection with the process of the integration in the European Union.

Applied methods and materials. The following research methods were used in the performed study: of history, analysis, synthesis, comparison and other research methods. The Constitution of the Republic of Moldova of July 29th, 1994 was used in the capacity of the scientific materials, with subsequent amendments and completions; scientific materials, monographs of authors of the country and abroad, etc.

Obtained results and discussions. A scientific approach to the concerned issue can be found in the paper of the authors Wilhelm Lehmann and Cristina Castagnoli “National Constitutional Law and European Integration” (Czech Republic; Germany, France, Italy, Austria, Poland, Finland and Sweden) – (in translation from English – Dreptul constituțional național și integrarea europeană) [15]. The authors examined in detail the impact of the integration into the European Union on the national constitutional matter of various states: the

Italia, Austria, Polonia, Finlanda și Suedia. În special pentru noi prezintă interes studiul problematicii limitărilor constituționale a integrării în Uniunea Europeană. Astfel, vedem că Constituțiile naționale, Curțile Constituționale naționale pot juca un rol decisiv în avansarea unei sau altei țări pe calea integrării în Uniunea Europeană. De menționat, că autorii studiului au identificat anumite limitări constituționale a integrării europene la fiecare stat abordat: Republica Cehă [15, p.34-44]; Germania [15, p.53-76]; Franța [15, p.95-104]; Italia [15, p.114-135]; Austria [15, p.150-154]; Polonia [15, p.177-178]; Finlanda [15, p.198-201]; Suedia [15, p.206-209].

Este firesc, că problematica dezbătută în studiul de mai sus prezintă un interes viu pentru Republica Moldova și în special pentru Curtea Constituțională, care în anii ce urmează se va lovi de necesitatea interpretării și ajustării prin procedura de control al constituționalității legilor. Totodată, deși lucrarea abordată mai sus este publicată în 2011, adică destul de recent, totuși, în anul 2014, la nivelul Uniunii Europene se vine cu o altă lucrare în domeniu. Este vorba de monografia Națională Constitutional Avenues for further EU Integration (în traducere din l. engleză: Căile constituționale naționale pentru o integrare continuă în Uniunea Europeană), elaborată de un grup de autori din Uniunea Europeană: Leonard Besselink, Monica Claes, Sejla Imamovic, Jan Herman Reestman, sub redacția lui Rosa Raffaelli [22]. Atât pentru studiul nostru, cât și pentru doctrinari și în special membrii Curții Constituționale sunt valoroase cercetările care arată nevoia de mai departe de ajustare constituțională, inclusiv și cu sprijinul substanțial al Curților Constituționale. Grupul de autori a supus examinării științifice situația și necesitatea reformelor din următoarele state: Croația [22, p.48-50]; Republica Cehă [22, p.63-66]; Estonia [22, p.75-79]; Finlanda [22, p.90-91]; Franța [22, p.104-108]; Germania [22, p.118-124]; Ungaria [22, p.133-134]; Irlanda [22, p.145]; Italia [22, p.154-156]; Olanda [22, p.165-169]; Polonia [22, p.180-181]; Marea Britanie [22, p.193-195].

Din perspectiva examinată mai sus, considerăm absolut necesară efectuarea unei ra-

Czech Republic, Germany, France, Italy, Austria, Poland, Finland and Sweden. Of particular interest to us is the study of the authors on the issues of the constitutional limitations of the integration into the European Union. Thus, we see that the national Constitutions, the national Constitutional Courts can play a decisive role in the advancement of one or another country on the path of the integration into the European Union. It should be mentioned that the authors of the study identified certain constitutional limitations of the European integration in each approached state: Czech Republic [15, p.34-44]; Germany [15, p.53-76]; France [15, p.95-104]; Italy [15, p.114-135]; Austria [15, p.150-154]; Poland [15, p.177-178]; Finland [15, p.198-201]; Sweden [15, p.206-209].

It is natural that the issues discussed in the above study is of great interest to the Republic of Moldova and especially to the Constitutional Court, which in the coming years will face the need for interpretation and adjustment through the procedure of the control of the constitutionality of laws. At the same time, although the paper approached above is published in 2011, i.e. quite recently, however, in 2014, at the level of the European Union comes another paper in the field. It is referred to the monograph National Constitutional Avenues for further EU Integration (in translation from English: Căile constituționale naționale pentru o integrare continuă în Uniunea Europeană), elaborated by a group of authors of the European Union: Leonard Besselink, Monica Claes, Sejla Imamovic, Jan Herman Reestman, edited by Rosa Raffaelli [22]. Both for our study and for the doctrinaires and especially the members of the Constitutional Court, the researches that demonstrate the need for further constitutional adjustment are valuable, including with the substantial support of the Constitutional Courts. The group of authors subjected to the scientific examination the situation and the need for the reforms in the following states: Croatia [22, p.48-50]; Czech Republic [22, p.63-66]; Estonia [22, p.75-79]; Finland [22, p.90-91]; France [22, p.104-108]; Germany [22, p.118-124]; Hungary [22, p.133-134]; Ireland [22, p.145]; Italy [22, p.154-156]; Netherlands [22, p.165-169]; Poland [22, p.180-181]; Great Britain [22, p.193-195]. From the perspective examined above, we consider it absolutely nec-

diografii privind compatibilitatea prevederilor Constituției Republicii Moldova cu procedurile tehnice ce țin de integrarea în Uniunea Europeană. În acest sens, venim cu propunerea de a modifica și completa textul Constituției Republicii Moldova cu prevederi de natură să o compatibilizeze clar și tranșant cu legislația constituțională și practicile din cadrul Uniunii Europene. În caz contrar, declarațiile privind vectorul strategic de integrare a RM în spațiul UE vor rămâne simple declarații lipsite de conținut și seriozitate. De asemenea, la nivelul Uniunii Europene au fost supuse cercetării științifice și alte subiecte aflate în conexiune cu problematica controlului constituționalității legilor. Spre exemplu, publicația care vizează modul de depunere și de gestiune a plângerilor de către instituția Ombudsmanului European, inclusiv prin sesizarea Curții Europene de Justiție întru controlul constituționalității legilor [32].

Doctrina constituțională franceză, de asemenea, a dezvoltat diverse aspecte ale problematicii controlului constituționalității legilor. Cele mai importante lucrări sunt: Drago G. *Contentieux constitutionnel francais*. Paris, 1998 [5]; Eisenmann Ch. *La justice constitutionnelle et la Haute Cour Constitutionnelle d'Autriche*. Paris, 1986 [9]; Fromont M. *La justice constitutionnelle dans le monde*. Paris, 1996 [10]; Mathieu B., Verpeaux M. *Contentieux constitutionnel des droits fondamentaux*. Paris, 2002 [18]; Rousseau D. *La justice constitutionnelle en Europe*. Paris, 1998 [24]; Turpin D. *Contentieux constitutionnel*. Paris, 1994 [33].

Să ne referim la fenomenul „Primăvara arabă” și impactul său asupra instituționalizării controlului constituționalității legilor. Așa cum menționam cu referire la actualitatea cercetării, în introducere, actualmente există acele două curente fundamentale pe plan mondial privind modernizarea, inclusiv legală: integrarea în Uniunea Europeană și „Primăvara arabă”. Cert este faptul că există similitudini majore între aceste două curente, ambele caracterizându-se prin reforme de substanță în domeniul jurisprudenței, inclusiv în ce privește modul de control al constituționalității legilor. Această concluzie am dedus-o analizând lucrările ce au abordat diverse aspecte ale contro-

essary to perform a radiography regarding the compatibility of the provisions of the Constitution of the Republic of Moldova with the technical procedures related to the integration into the European Union. In this regard, we come with the proposal to amend and supplement the text of the Constitution of the Republic of Moldova with the provisions capable to make it clearly and sharply compatible with the constitutional legislation and practices within the European Union. Otherwise, the statements on the strategic vector of the integration of the Republic of Moldova into the EU will remain mere statements devoid of content and seriousness. Also, at the level of the European Union, other subjects related to the control of the constitutionality of laws were subjected to the scientific research. For example, the publication regarding the manner of the submission and management of the complaints by the European Ombudsman, including by the referral to the European Court of Justice for the control of the constitutionality of laws [32]. The doctrine of France. The French constitutional doctrine also developed various aspects of the issues of the control of the constitutionality of laws. The most important papers are: Drago G. *Contentieux constitutionnel francais*. Paris, 1998 [5]; Eisenmann Ch. *La justice constitutionnelle et la Haute Cour Constitutionnelle d'Autriche*. Paris, 1986 [9]; Fromont M. *La justice constitutionnelle dans le monde*. Paris, 1996 [10]; Mathieu B., Verpeaux M. *Contentieux constitutionnel des droits fondamentaux*. Paris, 2002 [18]; Rousseau D. *La justice constitutionnelle en Europe*. Paris, 1998 [24]; Turpin D. *Contentieux constitutionnel*. Paris, 1994 [33]. The phenomenon “Arab spring” and its impact on the institutionalization of the control of the constitutionality of laws. As we mentioned in relation to the topicality of the research, in the Introduction, there are currently those two fundamental global currents on modernization, including legal ones: integration into the European Union and the “Arab spring”. It is certain that there are major similarities between these two currents, both of which are characterized by the substantial reforms in the field of jurisprudence, including regarding the manner of the control of the constitutionality of laws. We deduced this conclusion having analysed the works that addressed various aspects of the

lului constituționalității legilor în statele arabe. Printre aceste lucrări am putea menționa în mod special pe cea a autorilor Choudhry S., Coetz C., Bass K. ș.a. „Curțile constituționale ca urmare a primăverii arabe: mecanismul de numire a judecătorilor și independența judiciară relativă” [3]. Autorii respectivi, printre altele abordează probleme precum: funcțiile curții constituționale [3, p.19-21]; curțile constituționale și gestiunea cazurilor contestate pe motive politice (revizuirea legilor electorale; reglementarea activității partidelor politice; asigurarea separației puterilor în stat; reforma legală post-autoritară) [3, p.22-28]; independența relativă și investitura politică a membrilor curții constituționale și importanța numirii judecătorilor curții constituționale [3, p.29-33]. Totodată, importanța abordării pentru studiul nostru constă și în faptul, că autorii au reușit să aducă elemente de drept comparat. În acest sens, prezintă interes faptul pentru noi, citarea și efectiv analiza experienței arhitecturii jurisdicției constituționale în diverse state precum: modelul super-majorității legislative din Germania [3, p.34-44]; modelul consiliului judiciar din Africa de Sud [3, p.45-55]; modelul judiciar-executiv din Egipt și Irak [3, p.56-72]; modelul multi-constituent din Turcia și Italia [3, p.73-88]. Atunci când vorbim despre sistemul judiciar în sistemul abordărilor doctrinare, este oportun de menționat că unii autori din occident au abordat diverse probleme în conexiune cu statutul juridic al Curții Constituționale și al controlului constituționalității legilor, prin prisma analizei sistemului judiciar național. Este oarecum semnificativ faptul, că sistemul judiciar și implicit modul de organizare și funcționare a Curții Constituționale a Republicii Moldova a trezit un interes viu printre autorii din străinătate. Astfel, un grup de autori precum Frans van der Doelen, Adis Hodzic și Georg Stawa în cuprinsul monografiei sale *Efficient Judicial Systems (Sisteme judiciare eficiente)* [6] au abordat problematica sistemului judiciar al Republicii Moldova prin a analiza subiecte precum: bugetele, managementul și carențele sistemului judiciar [6, p.27-166]; compararea curților: productivitate și eficiență [6, p.167-242]; capacități de formare a politicilor (policy

control of the constitutionality of laws in the Arab states. Among these works we could mention especially that of the authors Choudhry S., Coetz C., Bass K. and others “Curțile constituționale ca urmare a primăverii arabe: mecanismul de numire a judecătorilor și independența judiciară relativă” [3]. The concerned authors, among others, address the issues such as: the functions of the constitutional court [3, p.19-21]; constitutional courts and management of cases contested for political reasons (revision of electoral laws; regulation of activity of political parties; provision of separation of powers; post-authoritarian legal reform) [3, p.22-28]; relative independence and political investiture of members of constitutional court and importance of appointment of judges of constitutional court [3, p.29-33]. At the same time, the importance of the approach for our study consists in the fact that the authors managed to bring the elements of the comparative law. In this sense, it is of interest to us, to cite and effectively analyse the experience of the architecture of the constitutional jurisdiction in various states such as: the model of the legislative super-majority of Germany [3, p.34-44]; the model of the judicial council of South Africa [3, p.45-55]; judicial-executive model of Egypt and Iraq [3, p.56-72]; multi-constituent model of Turkey and Italy [3, p.73-88]. When we talk about the judiciary system in the system of doctrinaire approaches, it is worth mentioning that some Western authors addressed various issues in connection with the legal status of the Constitutional Court and of the control of the constitutionality of laws, through the prism of the analysis of the national judiciary system. It is somewhat significant the fact that the judicial system and, implicitly, the organization and functioning of the Constitutional Court of the Republic of Moldova aroused keen interest among the authors abroad. Thus, a group of authors such as: Frans van der Doelen, Adis Hodzic and Georg Stawa in the contents of their monograph *Efficient Judicial Systems (Sisteme judiciare eficiente)* [6] addressed the issues of the judicial system of the Republic of Moldova through the analysis of the subjects such as: budgets, management and shortcomings of judicial system [6, p.27-166]; comparison of courts: productivity and efficiency [6, p.167-242]; policy-making capabilities (policy mak-

making) [6, p.243-258]. De menționat, că pe lângă Republica Moldova, autorii au supus unei analize și sistemele judiciare ale altor state din cadrul Parteneriatului Estic: Armenia, Azerbaidjan, Georgia și Ucraina.

O altă lucrare în care sunt abordate probleme privind sistemul judiciar a fost publicată sub redacția lui Anja Seibert-Fohr, culegere de peste o mie de pagini cu titlul „Judicial Independence in Transition” (Independența judiciară în tranziție) [27]. Printre subiectele de bază abordate în această lucrare vom menționa: independența judiciară în analiză comparativă [27, p.19-20]; noi provocări în democrații stabilite (Marea Britanie; Olanda; Suedia; Franța; Belgia; Italia; Elveția; Germania; SUA; Canada) [27, p.121-602]; procese de tranziție în noile state ale Uniunii Europene (Polonia; Estonia; Ungaria; România) [27, p.603-884]; obstacole pentru tranziție în statele post-sovietice (Rusia; Belarus; Armenia; Kirghizia; Kazahstan) [27, p.885-1278]. Anume în cadrul acestui ultim compartiment (obstacole pentru tranziție în statele post-sovietice) a fost abordată și situația sistemului judiciar din Republica Moldova [27, p.1119-1196]. Lucrarea prezintă independența judiciară drept aspectul central al statului de drept la diferite etape ale tranziției spre democrație în regiunea OSCE. În general, pentru un studiu suplimentar al interacțiunii dintre dezvoltare și statul de drept, a se vedea lucrarea de referință din domeniu a lui Michael Trebilcock [34]. Iar pentru interacțiunea dintre statul de drept și democrație a se vedea monografia autorilor Leonardo Morlino și Gianluigi Palombela [23].

Concluzii: În concluzie tindem să menționăm, că problematica provocărilor la adresa controlului constituționalității legilor a constituit preocuparea de ultimă oră a mai multor savanți, printre care: M. De Visser, *Constitutional Review in Europe. A Comparative Analysis* [41]; A. Sweet, *Constitutional Courts* [28]. Autorii argumentează ideea, că noile perspective generează modificări esențiale ale actualelor sisteme de control de constituționalitate, dar și apariția unor noi forme de control de constituționalitate necunoscute anterior pentru doctrină și practică, care sunt implementate în diverse sisteme de

ing) [6, p.243-258]. It should be mentioned that in addition to the Republic of Moldova, the authors subjected to an analysis also the judicial systems of other states within the Eastern Partnership: Armenia, Azerbaijan, Georgia and Ukraine. Another paper in which are approached the issues related to the judicial system was published by Anja Seibert-Fohr, a collection of over a thousand pages entitled “Judicial Independence in Transition” (Independența judiciară în tranziție) [27]. Among the basic subjects addressed in this paper we will mention: judicial independence in comparative analysis [27, p.19-20]; new challenges in established democracies (Great Britain; Netherlands; Sweden; France; Belgium; Italy; Switzerland; Germany; USA; Canada) [27, p.121-602]; transition processes in the new states of the European Union (Poland; Estonia; Hungary; Romania) [27, p.603-884]; obstacles to transition in post-Soviet states (Russia; Belarus; Armenia; Kyrgyzstan; Kazakhstan) [27, p.885-1278]. The situation of the judicial system in the Republic of Moldova was also addressed within this last section (obstacles to the transition in the post-Soviet states) [27, p.1119-1196]. The paper presents the judicial independence as the central aspect of the constitutional state at various stages of the transition to democracy in the OSCE region. For a further study of the interaction between the development and the constitutional state, see the reference work of Michael Trebilcock in the field [34]. And for the interaction between the constitutional state and democracy see the monograph of the authors Leonardo Morlino and Gianluigi Palombela [23].

Conclusions: In conclusion we tend to mention that the issue of the challenges to the control of the constitutionality of laws constituted the last concern of several scientists, including: M. De Visser, *Constitutional Review in Europe. A Comparative Analysis* [41]; A. Sweet, *Constitutional Courts* [28]. The authors argue the idea that new perspectives generate the essential modifications of the current systems of the control of constitutionality, but also the emergence of new forms of the control of constitutionality previously unknown for doctrine and practice, which are implemented in various legal systems on different continents: from the European to the American. M. Tushnet, The

drept de pe diferite continente: de la european și până la cel american. M. Tushnet, *The Relation Between Political Constitutionalism and Weak-form Judicial Review* [35]; M. Tushnet, *The Rise of Weak-Form Judicial Review* [36], a argumentat ideea, precum că modelele tradiționale de control de constituționalitate – american și European – reprezintă un macro-model, atribuit la aceeași categorie de formă riguroasă de control a constituționalității legilor. S. Gardbaum, *The New Commonwealth Model of Constitutionalism. Theory and Practice* [11] a examinat ideea, precum că transformările în cadrul matricei anglo-saxone de control al constituționalității legilor apar o dată cu nevoia instituirii unei protecții a drepturilor fundamentale ale omului în statele ce fac parte din familia anglo-saxonă, necesitate ce trebuie să fie într-o oarecare armonie cu tradiționala reconciliere a principiului suveranității parlamentare în domeniul legiferării.

Este relevant studiul *New Models of Constitutional Review* [7], realizat de savantul italian Francesco Duranti, care a examinat impactul evenimentelor de ultimă oră de pe mapamond asupra problematicei controlului constituționalității legilor și implicit apariția unor noi modele de control al constituționalității legilor. R. Hirschl, *The Nordic Counternarrative: Democracy, Human Development, and Judicial Review* [13], a examinat evoluțiile controlului constituționalității legilor pe filiera scandinavă. Sistemele de drept suedez și finlandez confirmă existența unui nou model de control de constituționalitate a legilor, cu un specific pronunțat. Respectiva problemă a fost studiată de către savanții J. Lavapuro, T. Ojanen, M. Scheinin, în lucrarea: *Rights-Based Constitutionalism in Finland and the Development of Pluralist Constitutional Review* [16]. Autorul K. Tuori, *Judicial Constitutional Review as a Last Resort* [37], a examinat modul în care drepturile și libertățile fundamentale pot fi apărate prin recurgerea la controlul constituționalității legilor. Același autor în monografia sa „Combining abstract *ex ante* and concrete *ex post* review: the Finnish model, in European Commission for Democracy Through Law” [38] a examinat practica instanțelor scandinave, relevând faptul că respectivele instanțe dau dovadă

Relation Between Political Constitutionalism and Weak-Form Judicial Review [35]; M. Tushnet, *The Rise of Weak-Form Judicial Review* [36], argued the idea that the traditional models of the control of constitutionality: American and European, represent a macro-model model, attributed to the same category of rigorous form of control of the constitutionality of laws. S. Gardbaum, *The New Commonwealth Model of Constitutionalism. Theory and Practice* [11] examined the idea that the transformations within the Anglo-Saxon matrix of the control of constitutionality of laws appear with the need of the establishment of a protection of fundamental human rights in the member states of the Anglo-Saxon family, the necessity that must be in a certain harmony with the traditional reconciliation of the principle of parliamentary sovereignty in the field of enactment. F. Duranti, *New Models of Constitutional Review* [7], the study carried out by the Italian scientist Francesco Duranti is relevant, who examined the impact of the latest events in the world on the issues of the control of constitutionality of laws and implicitly the emergence of certain new models of the control of the constitutionality of laws. R. Hirschl, *The Nordic Counternarrative: Democracy, Human Development, and Judicial Review* [13], examined the evolutions of the control of the constitutionality of laws on the Scandinavian branch. The Swedish and Finnish legal systems confirm the existence of a new model of the control of the constitutionality of laws, with a pronounced specificity. The concerned issues were studied by the scientists: J. Lavapuro, T. Ojanen, M. Scheinin, in the paper: *Rights-Based Constitutionalism in Finland and the Development of Pluralist Constitutional Review* [16]. The author K. Tuori, *Judicial Constitutional Review as a Last Resort* [37], examined the manner in which the fundamental rights and freedoms can be protected by the control of the constitutionality of laws. The same author – K. Tuori, in his monograph “Combining abstract *ex ante* and concrete *ex post* review: the Finnish model, in European Commission for Democracy Through Law” [38], examined the practice of the Scandinavian courts, revealing the fact that the concerned courts demonstrate a low number of cases of declarations of unconstitutionality, limited only to the cases where the *ex-ante* control was not exercised. Another doctrinal

de un număr redus de cazuri de declarații de neconstituționalitate, limitat la doar cazurile când controlul ex-ante nu a fost exercitat.

O altă preocupare doctrinară în cadrul Uniunii Europene ține de instituția Curții Europene de Justiție. Ca și oricare organ instituțional al Uniunii Europene, CEJ a fost și este obiectul multiplelor cercetări și analize, prin care se încearcă identificarea rolului și locului ei în arhitectura europeană. Autorul Alec Stone Sweet, în lucrarea sa *The European Court of Justice and the judicialization of EU governance* [29] a abordat subiectul Curții Europene de Justiție prin prisma impactului pe care îl are aceasta asupra procesului de „judiciarizare” a guvernării din cadrul Uniunii Europene. Un alt cercetător, Michael Rosenfeld, în lucrarea sa *Comparing Constitutional Review by the European Court of Justice and the U.S. Supreme Court* (2006) [25] s-a consacrat unui aspect extrem de interesant dar totodată și actual – cel al examinării comparate între Curtea Europeană de Justiție și Curtea Supremă de Justiție a Statelor Unite ale Americi, în special pe dimensiunea atribuției de control de constituționalitate. Un alt grup de constituționaliști din spațiul european au reflectat asupra problematicei controlului constituționalității legilor prin prisma legislației UE și a practicilor stabilite de CEJ. Astfel, cercetătorul Jurgen Schwarze, în lucrarea sa *Judicial review in EC law: some reflections on the origins and the actual legal situation* (2002) [30] a examinat originile și situația legală actuală a controlului constituționalității legilor în spațiul UE. Pe de altă parte, într-o lucrare de co-autorat, cu titlul: „*Judicial Review as a Contribution to the Development of European Constitutionalism*” (2004), cercetătorii Koen Lenarts și Tim Corthaut [17] ajung să concluzioneze că controlul constituționalității legilor este un element sine-qua-non al contribuției la dezvoltarea constituționalismului european. Exact în același sens sunt și ideile expuse de Anthony Arnull în monografia sa dedicată Uniunii Europene și CEJ – *The European Union and its Court of Justice* și de Alexander Turk, în lucrarea sa *Judicial Review in EU law* (2010) [39], care abordează puțin mai larg subiectul, mergând pe studiul problematicei controlului constituțional al legilor în dreptul Uniunii Europene. Pe când Damian Chalmers, în lucrarea sa *The Court of*

concern within the European Union is connected with the institution of the European Court of Justice. Like any institutional authority of the European Union, the ECJ was and is the subject of multiple researches and analyses, which seeks to identify its role and place in European architecture. The author Alec Stone Sweet, in his work *The European Court of Justice and the judicialization of EU governance* [29], addressed the subject of the European Court of Justice in terms of its impact on the process of “judicialization” of governance within the European Union. Another researcher – Michael Rosenfeld, in his paper *Comparing Constitutional Review by the European Court of Justice and the U.S. Supreme Court* (2006) [25], studied the extremely interesting but also current issue – that of the comparative examination between the European Court of Justice and the Supreme Court of Justice of the United States of America, especially on the dimension of the attribution of the control of constitutionality. Another group of constitutionalists of the European area reflected on the issues of the control of constitutionality of laws in the light of the EU legislation and of the practices established by the ECJ. Thus, the researcher Jurgen Schwarze, in his paper *Judicial Review in EC Law: some reflections on the origins and the actual legal situation* (2002) [30], examined the origins and the current legal situation of the control of the constitutionality of laws in the EU area. On the other hand, in the co-authored paper, entitled: “*Judicial Review as a Contribution to the Development of European Constitutionalism*” (2004), the researchers Koen Lenarts and Tim Corthaut [17], came to the conclusion that the control of the constitutionality of laws is a sine qua non element of the contribution to the development of the European constitutionalism. Exactly in the same vein are the ideas presented by Anthony Arnull in his monograph on the European Union and the ECJ – *The European Union and its Court of Justice* and by Alexander Turk, in his paper – *Judicial Review in EU law* (2010) [39] that addresses the subject a little more broadly, going on the study of the issues of the control of constitutionality of laws in the law of the European Union. While Damian Chalmers, in his work – *The Court of Justice and the third pillar* (2005) [4], will analyse the place of the European Court of Justice in the institu-

Justice and the third pillar (2005) [4] va analiza locul Curții Europene de Justiție în sistemul instituțional al Uniunii Europene, prezentând CEJ drept „cel de-al treilea pilon”. Pe de altă parte, unii cercetători s-au preocupat de corelația dintre actele și tratatele internaționale și activitatea Curții Europene de Justiție, prin prisma impactului pe care îl produc sau ar putea să-l producă deciziile ei. Este cazul lui Lawrence Collins, care în lucrarea sa „Foreign Relations and the Judiciary” (2002) [2] a analizat problematica interdependenței relațiilor externe și a controlului de constituționalitate; Maria Ketvel a abordat în lucrarea sa „The jurisdiction of the European Court of Justice in respect of the common foreign and security policy” (2006) [14] problema jurisdicției CEJ prin prisma politicilor externe și de securitate.

Totuși, cea mai mare atenție a cercetărilor în materia controlului constituționalității legilor, exercitat de Curtea Europeană de Justiție, a fost îndreptată spre analiza interrelațiilor dintre curțile constituționale naționale și CEJ, impactul și limitele pe care le pot avea deciziile CEJ asupra sistemului de drept național.

tional system of the European Union, presenting the ECJ as the “third pillar”. On the other hand, some researchers were concerned with the correlation between the international acts and treaties and the activity of the European Court of Justice, in terms of the impact it has or could have on its decisions. This is the case of Lawrence Collins, who in his paper “Foreign Relations and the Judiciary” (2002) [2], analysed the issues of interdependence of external relations and control of constitutionality; of Maria Ketvel, who addressed in her paper “The jurisdiction of the European Court of Justice in respect of the common foreign and security policy” (2006) [14], the issues of the jurisdiction of the ECJ in terms of foreign and security policies.

However, the greatest attention of researches in the matter of the control of the constitutionality of laws, exercised by the European Court of Justice, was focused on the analysis of the interrelationships between the national constitutional courts and the ECJ, the impact and limits that the decisions of the ECJ may have on the national legal system.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Ball H. The Supreme Court in the intimate lives of Americans: Birth, Sex, Marriage, Childrearing and Death. New York: University Press, 2002. 265 p.
2. Bell J. Judiciaries within Europe: A comparative Review. London: Cambridge University Press, 2010. 418 p.
3. Choudhry S., Coetz C., Bass K. ș.a. Constitutional Courts after the Arab spring: appointment mechanisms and relative judicial independence. New York: Center for Constitutional Transitions at NYU Law, International Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2014. 140 p.
4. Chalmers D. The Court of Justice and the third pillar. În: E.L.R., 2005, 30(6), p.773-774.
5. Drago G. Contentieux constitutionnel français. Paris: PUF, 1998. 608 p.
6. Doelen F., Hodzic A., Stawa G. Efficient Judicial Systems. European Union/Council of Europe Joint Programme „Enhancing Judicial Reform in the Eastern Partnership Countries (Armenia, Azerbaijan, Georgia, Republic of Moldova and Ukraine)”. Strasbourg: Directorate General of Human Rights and Rule of Law, 2013. 272 p.
7. Duranti F. New Models of Constitutional Review. IACL IXth World Congress of Constitutional Law: „Constitutional Challenges: Global and Local”. Oslo, 2014. 9 p.
8. Decizie istorică: Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. <http://www.jurnal.md/ro/news/decizie-istorica-rm-a-semnat-acordul-de-asociere-cu-ue-1172264/> (vizitat 27.06.2014).
9. Eisenmann Ch. La justice constitutionnelle et la Haute Cour Constitutionnelle d’Autriche. Paris: Economica, PUAM, 1986. 383 p.

10. Fromont M. *La justice constitutionnelle dans le monde*. Paris: Dalloz, 1996. 140 p.
11. Gardbaum S. *The New Commonwealth Model of Constitutionalism. Theory and Practice*. Cambridge: CUP, 2013. 270 p.
12. Hogan Th. *The Federal Court System in the United States: an Introduction for Judges and Judicial Administrators in Other Countries*. Washington DC: Administrative Office of the U.S. Courts, 2010. 59 p.
13. Hirschl R. *The Nordic Counternarrative: Democracy, Human Development, and Judicial Review*. În: *Int'l. Journ. Const. L. (ICON)*, 2011, p.451.
14. Ketvel M., Garbagnati M. *The jurisdiction of the European Court of Justice in respect of the common foreign and security policy*. În: *I.C.L.Q.*, 2006, 55(1), pp.77-120.
15. Lehmann W. Castagnoli C. *National Constitutional Law and European Integration (Czech Republic; Germany, France, Italy, Austria, Poland, Finland and Sweden)*. Bruxelles: European Parliament, Directorate General for Internal Policies, 2011. 230 p.
16. Lavapuro J., Ojanen T., Scheinin M. *Rights-Based Constitutionalism in Finland and the Development of Pluralist Constitutional Review*. În: *Int'l. Journ. Const. L. (ICON)*, 2011, p.505
17. Lenaerts K., Corthaut T. *Judicial Review as a Contribution to the Development of European Constitutionalism*. În T. Tridimas and P. Nebbia (eds.), *EU Law for the 21st Century: Rethinking the New Legal Order*, Oxford, Hart Publishing, 2004, pp.17-64.
18. Mathieu B., Verpeaux M. *Contentieux constitutionnel des droits fondamentaux*. Paris: LGDJ, 2002. 791 p.
19. *Memo of European Commission: „The EU's Association Agreements with Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine”* (traducere din l. engleză: Acordul de Asociere a UE cu Georgia, Republica Moldova și Ucraina). Brussels, 23 iunie 2014. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-430_en.htm?locale=en (vizitat 25.06.2014).
20. Noonan J. *Narrowing the Nation's Power. The Supreme Court Sides with the States*. Los Angeles: University of California Press, 2002. 208 p.
21. Pacelle R. *The Role of the Supreme Court in American Politics: The Least Dangerous Branch?* Missouri: Westview Press, 2001. 204 p.
22. Raffaelli R. *National Constitutional Avenues for further EU Integration (Croatia, the Czech Republic, Estonia, Finland, France, Germany, Hungary, Ireland, Italy, the Netherlands, Poland and the United Kingdom)*. Bruxelles: European Parliament, Directorate General for Internal Policies, 2014. 282 p.
23. Robertson A. Merrills J. *Human Rights in the World*. Oxford: Clarendon Press, 1994. 355 p.
24. Rousseau D. *La justice constitutionnelle en Europe*. Paris: Montchrestien, 1998. 160 p.
25. Rosenfeld M. *Comparing Constitutional Review by the European Court of Justice and the U.S. Supreme Court*. În: *Cardozo Legal Studies Research Paper Nr.157*, (2006). p.33-63.
26. Semonche J. *Keeping the Faith: A Cultural History of the U.S. Supreme Court*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, 2000. 512 p.
27. Seibert Fohr A. *Judicial Independence in Germany*. În: Seibert Fohr A. *Judicial Independence in Transition*. Heidelberg: Springer, 2012. 1378 p.
28. Sweet S. *Constitutional Courts*. În: M. ROSENFELD, A. SAJÒ (eds.), *The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Law*, OUP, Oxford, 2012, p.816.
29. Sweet A. *The European Court of Justice and the judicialization of EU governance*. În: *Living Review in European Governance*, Vol.5, (2010), Nr.2. 50 p.
30. Schwarze J. *Judicial review in EC law: some reflections on the origins and the actual legal situation*. În: *I.C.L.Q.*, 2002, 51(1), pp.17-33.
31. *The Federalist Society for Law and Public Policy Studies*. <https://www.fed-soc.org/> (vizitat 21.02.2013).
32. *The European Ombudsman's guide to complaints*. A publication for staff of the EU institutions, bodies, offices and agencies. Germany: European Union, 2011. 20 p.
33. Turpin D. *Contentieux constitutionnel*. 2e edition. Paris: PUF, 1994. 543 p.
34. Trebilcock M. *Rule of Law Reform and De-*

- velopment: Charting the Fragile Path of Progress. Toronto: Edward Elgar Publishing, 2009. 384 p.
35. Tushnet M. The Relation Between Political Constitutionalism and Weak-form Judicial Review. În German Law Journal, vol. 14, no. 12, 2013, pp.2249-2263.
 36. Tushnet M. The Rise of Weak-Form Judicial Review. pp.321-333. În GINSBURG T., DIXON R. Comparative Constitutional Law. Cheltenham: Edward Elgar publishing, 2011, 680 p.
 37. Tuori K. Judicial Constitutional Review as a Last Resort: The Finish Case. Oxford: Oxford University Press, 2011. p.365-391.
 38. Tuori K. Combining abstract ex ante and concrete ex post review: the Finnish model. În: European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission). CDL-JU (2010)-011.
 39. <http://www.venice.coe.int/web-forms/documents/default.aspx?pdf-file=CDL-UD%282010%29011-e> (vizitat 27.02.2014).
 40. Turk A. Judicial Review in EU law. London: Elgar European Law, 2010. 416 p.
 41. Visser M. Constitutional Review in Europe: A Comparative Analysis (European an National Constitutional Law). London: Hart Publishing, 2014. 528 p.
 42. Visser M. Constitutional Review in Europe: A Comparative Analysis (European an National Constitutional Law). London: Hart Publishing, 2014. 528 p.

Despre autor:

Tatiana DABIJA,

doctor în drept, lector universitar,

Catedra „Științe manageriale, socio-umane și comunicare profesională”

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,

email: dabijatatiana@mail.ru

About author:

Tatiana DABIJA,

PhD, associate professor,

Chair of “Managerial, socio-human sciences and professional communication”

of the Academy “Stefan cel Mare” of the MIA,

email: dabijatatiana@mail.ru

INTERNATIONALIZATION IN UNIVERSITY EDUCATION IN ISRAEL: PROBLEMS, VALUABLE EXPERIENCES FOR INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF EDUCATION

Noha ALVAKILI,
PhD student

Ludmila ROȘCA,
PhD in philosophy, associate professor

INTERNAȚIONALIZAREA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL UNIVERSITAR DIN ISRAEL: PROBLEME, EXPERIENȚE VALOROASE PENTRU COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI

Noha ALVAKILI,
doctorandă

Ludmila ROȘCA,
*doctor habilitat în filosofie, conferențiar
universitar*

The internationalization of higher education is a relatively new phenomenon, which at a conceptual level can have various interpretations. The analysis of the phenomenon allows us to find that since the late Middle Ages, universities have been appreciated as a sociocultural phenomenon, whose purpose was to spread knowledge beyond the territory of their location. At the same time, higher education institutions, established in the 19th and 20th centuries, have fulfilled their traditional functions of forming professional groups and the local elite, as well as developing science and technology at the national level. In this article, the authors describe the process of internationalization of higher education in Israel, in order to explain the need to assimilate the correlation of phenomena: globalization, internationalization, important for the knowledge-based society.

Keywords: higher education, internationalization, education system, planning and budgeting committee.

Internaționalizarea învățământului superior este un fenomen relativ nou, care la nivel conceptual poate avea interpretări variate. Analiza fenomenului ne permite să constatăm că, începând din Evul Mediu târziu, universitățile au fost apreciate ca fenomen sociocultural, al cărui scop era răspândirea cunoștințelor dincolo de teritoriul spațiului amplasării lor. În același timp, instituțiile de învățământ superior, înființate în secolele XIX și XX, și-au îndeplinit funcțiile tradiționale de formare a grupurilor profesionale și a elitei locale, precum și de dezvoltare a științei și tehnologiei la nivel național. În acest articol autorii descriu procesul de internaționalizare a învățământului superior din Israel, cu scopul de a explica necesitatea asimilării corelației fenomenelor globalizare și internaționalizare, extrem de importante pentru o societate bazată pe cunoaștere.

Cuvinte cheie: învățământ superior, internaționalizare, sistem educațional, Comitet de planificare și bugetare.

Introduction. The topicality of the subject under investigation is supported by the requirements of the globalized, informational, knowledge-based, dynamic society in which we live and carry out our professional activity. The academic mobility of students and teachers is an important tool in promoting good practices and educational models, practiced in the contemporary world. Having experienced academic mobility, the authors note the major significance of the internationalization of university studies, because by comparison you can see the positive impact of education on the devel-

Introducere. Actualitatea temei supuse investigației este susținută de cerințele societății globalizate și informaționale, bazate pe cunoaștere și pline de dinamism, în care trăim și ne desfășurăm activitatea profesională. Mobilitatea academică a studenților și cadrelor didactice este un instrument important în ceea ce ține de facilitarea acțiunilor de promovare a bunelor practici și a modelelor educaționale, aplicate în lumea contemporană. Având experiența mobilității academice, autorii constată semnificația majoră a internaționalizării studiilor universitare, de-

opment and affirmation of human personality, the national economy and all segments of social life. In this context, we aim to capitalize on the experience gained by several states, universities, in order to elucidate the secrets of the internationalization of university education and to define the favorable conditions for this process. Since the end of the twentieth century, we observe the influence of the Sorbonne Declaration (Paris, 1998), then Bologna, which through knowledge contributes directly to European integration, to achieve the goal of consolidation: Europe of knowledge = Europe of peace = Europe of intercultural dialogue. Universities are now called upon to contribute to the construction of a new humanism, a new university in which: didactic, scientific and organizational autonomy, freedom of thought and research, democratic participation and social responsibility, innovation and transparency - to constitute its essential values [7, pp. 28]. In contemporary society, the university no longer acts for its own honor and glory; its objectives are correlated with the interests of society, in which it operates.

The methods applied in achieving the defined objectives are: the systemic approach of the university education, of the educational system; structural-functional analysis of universities, in order to decipher their mission in the knowledge society, dialectics, which allows us to analyze the educational system in its evolution, to observe the transition from one educational model to another, more appropriate to changes in time; synergetic, which gives us the opportunity to define the bifurcation point in the evolution of university education, the practical value of its internationalization.

The results of the investigation. The year 1970 marks in Israel the first phase of the transition from a monolithic-elitist university system to a pluralistic-binary system, which includes non-university higher education institutions [4]. Academic courses were established in the regional colleges that functioned as extensions of the universities. According to Huang [2], colleges were established and developed primarily to meet the need for access to higher education in general, especially in peripheral areas. In recent years, there has been a rapid increase in the number of students, which in

oarece prin comparație poți constata impactul pozitiv al educației asupra dezvoltării și afirmării personalității umane, asupra economiei naționale și a tuturor segmentelor vieții sociale. În acest context, ne propunem să valorificăm experiența, acumulată de mai multe state cu scopul de a elucidate secretele internaționalizării învățământului universitar și de a defini condițiile favorabile acestui proces. De la finele secolului XX, observăm influența Declarației de la Sorbona (Paris, 1998), apoi de la Bologna, care prin intermediul cunoașterii contribuie direct la integrarea europeană, la atingerea obiectivului consolidării Europei cunoașterii=Europei păcii=Europei dialogului intercultural. Actualmente, universitățile sunt chemate să contribuie la construirea unui nou umanism, unei noi universități în care autonomia didactică, științifică și organizațională, libertatea gândirii și a cercetării, participarea democratică și responsabilitatea socială, inovarea și transparența să constituie valorile esențiale ale unei Europe civilizate [7, p. 28]. În societatea contemporană, universitatea se îngrijește nu doar de onoarea și gloria proprie, ci obiectivele ei sunt corelate cu interesele societății, în cadrul căreia își desfășoară activitatea.

Metodele aplicate în realizarea obiectivelor definite sunt: abordarea sistemică a învățământului universitar, a sistemului educațional; analiza structural-funcțională a universităților, cu scopul de a descifra misiunea lor în societatea cunoașterii; dialectica, care ne permite să analizăm sistemul educațional în evoluția sa, să observăm trecerea de la un model educațional la altul, mai adecvat schimbărilor, realizate în timp; sinergetica, care ne oferă posibilitatea de a defini punctul bifurcațional în evoluția învățământului universitar, a valorii practice a internaționalizării acestuia.

Rezultatele investigației. Anul 1970 marchează în statul Israel prima fază a procesului de tranziție de la sistemul universitar monolit-elitist la sistemul pluralist-binar, care include instituții de învățământ superior ce nu sunt universități [4]. Astfel au fost stabilite cursuri academice în colegiile regionale care funcționau ca extensii ale universităților. Potrivit lui Huang [2], colegiile au fost înființate și dezvoltate, în primul rând, pentru a răspunde nevoii de a obține acces la învățământul superior în general, mai ales în zonele periferice. În

1980 was about 56,000. After 1980, growth slowed to 2.5% per year. During the 11 years, between 1981 and 1992, the number of students enrolled in universities increased by almost 50%, and at other institutions it increased by 700%. Most of the growth took place in teacher training colleges, which accounted for about two-thirds of the average student of all non-university students [4, 9].

In early 1975, the Board of Higher Education (CHE) decided that colleges that are recognized and operate independently will only serve as teaching institutions, and the degree to be awarded to their graduates will be a non-academic degree. These decisions have changed over the years [12]. Greenberg [1] notes that the resistance to the award of diplomas by colleagues stems from a breach of the convention of the higher education institution that integrates teaching and research and the creation of institutions that focus exclusively on teaching and are not necessarily research institutions as in the past. A second basic objection was the fear of universities that their unique position as state-backed institutions would be nullified. The tension was caused by the "short budget side", which will be further shortened with the recognition of other institutions [4].

In the mid-1970s, the CHE decided that new universities would not be established in the coming years, a licensed college would not become a university, and regional colleges would function as university extensions under their own academic responsibilities. This compromise has allowed the accreditation of many professional colleges, but has rooted the patterns of conduct of regional colleges for almost twenty years. Since the late 1970s, teacher training colleges have also become higher education institutions [3]. The Open University, which began operations in 1976, has played an important role in increasing access to higher education. This is partly due to the low public cost and the contribution of the curriculum that has developed the whole system [75,109].

Development of the binary system in 1990-2000. The second phase of the transition from a monolithic to a binary system began in the early 1990s and lasted for a decade - until the beginning of 2000. In those years, about

acești ani, este observată o creștere rapidă a numărului de studenți, care, în anul 1980, a fost de aproximativ 56.000. După 1980, creșterea a încetinit, menținându-se într-un ritm de 2,5% pe an. Pe parcursul a 11 ani, între 1981 și 1992, numărul studenților înscriși la universități a crescut cu aproape 50%, iar la alte instituții s-a majorat tocmai cu 700%. Cea mai mare parte a creșterii a avut loc în colegiile de formare a profesorilor, care au reprezentat aproximativ două treimi dintre studenți din media tuturor studenților ai instituțiilor neuniversitare [4, 9].

La începutul anului 1975, Consiliul Învățământului Superior (CHE) a hotărât că acele colegii, care sunt recunoscute și funcționează independent, vor servi doar ca instituții de predare universitară, iar gradul ce urmează să fie acordat absolvenților acestora va fi o diplomă neacademică. Aceste decizii au fost modificate de-a lungul anilor [12]. Greenberg [1] observă că rezistența la acordarea diplomelor de către colegii provine din încălcarea convenției instituției de învățământ superior care integrează predarea, cercetarea și crearea de instituții ce se concentrează exclusiv pe predare și nu sunt neapărat instituții de cercetare așa cum a fost în trecut. O a doua obiecție de bază a vizat teama conducerii universităților că poziția lor unică de instituții susținute de stat va fi anulată. Tensiunea era provocată de „latura bugetară scurtă”, care se va scurta și mai mult, odată cu recunoașterea altor instituții [4].

La mijlocul anilor 1970, CHE a decis că noi universități nu vor fi înființate în următorii ani, un colegiu care primește un permis nu va deveni o universitate și colegiile regionale vor funcționa ca extensii ale universităților sub propriile responsabilități academice. Acest compromis a permis acreditarea mai multor colegii profesionale, dar a înrădăcinat modelele de conduită ale colegiilor regionale timp de aproape douăzeci de ani. De la sfârșitul anului 1970, colegiile de formare a profesorilor au devenit și instituții de învățământ superior [3]. Universitatea Deschisă, care și-a început activitatea în 1976, a jucat un rol important în creșterea accesului la învățământul superior. Acest lucru se datorează, în parte, costului public scăzut și contribuției la întregul sistem a curriculumului care s-a dezvoltat [75,109].

Dezvoltarea sistemului binar în 1990-2000. A doua fază a procesului de trecere de

30 higher education institutions were recognized and increased from 20 in 1989-90 to 50 in 1999-2000. The increase in the number of colleges and the fact that they are not budgeted for research institutes have allowed the diversion of resources to increase the number of students, and more than their multiplication, from approx. 75,000 in 1989-90, up to approx. 165,000 in 1999-2000 [11].

In the early 1990s, the decade from 1990 to 1999 proved to be a decade of increasing demand for higher education, due to the natural growth of the age group, the expected growth, mainly in the CIS countries, and the increase in the number of people interested in higher education. As there was no room for people who wanted to study in higher education institutions, the decision-makers looked at three options - the continued expansion of existing universities; the establishment of another university; developing existing colleges and updating the status of academic institutions. At that time there were four specialized academic colleges. The CHE chose the third option, which meant that the higher education system would be transformed into a binary system consisting of universities and research colleges, whose main objective was: training and ensuring a high level of general education. The factors that led to this resolution were: 1. A limited number of popular fields of study (law, medicine, etc.); 2. Increasing demand for BA in various jobs as a condition of receiving certain positions; 3. The rapid increase in the number of students in universities and the need to support academic quality [11].

The Planning and Budget Committee (PBC) has decided to transform the higher education system into a binary system consisting of universities that combine teaching and research and academic colleges whose main purpose is high-level vocational training and the provision of general education. PBC considerations were:

- **Academic benefits.** With the increase in the number of enrolled students who are interested in vocational training rather than research. A system in which one component focuses on research and another on vocational training and general education is academically preferable to a system in which institutions of

la un sistem monolitic la cel binar a început la începutul anului 1990 și a durat un deceniu – până la începutul anului 2000. În acei ani au fost recunoscute aproximativ 30 de instituții de învățământ superior și numărul acestora a crescut de la 20 în 1989-90 la 50 în 1999-2000. Creșterea numărului de colegii și faptul că acestea nu sunt bugetate au permis institutelor de cercetare să redirecționeze resursele pentru creșterea numărului de studenți, de la cca. 75.000 în 1989-90, până la cca. 165.000 în anul de studii 1999-2000 [11].

La începutul anilor 1990 s-a dovedit că deceniul din 1990 până în 1999 va fi unul de creștere a cererii de învățământ superior, ca urmare a majorării naturale a grupei de vârstă, a creșterii așteptate, în principal din țările CSI, și a sporirii numărului de persoane interesate de învățământul superior. Întrucât nu era loc pentru toate persoanele care doreau să studieze în instituțiile de învățământ superior, factorii de decizie au analizat trei opțiuni – extinderea continuă a universităților existente; înființarea unei alte universități; dezvoltarea colegiilor existente și actualizarea statutului de instituții academice. Pe atunci existau patru colegii academice de specialitate. CHE a ales a treia variantă, ceea ce însemna că sistemul de învățământ superior se va transforma într-un sistem binar format din universități și colegii de cercetare, al căror obiectiv principal era formarea și asigurarea unui nivel înalt de educație generală. Factorii care au condus la această rezoluție au fost: 1. Un număr limitat de domenii populare de studiu (drept, medicină etc.); 2. O cerere din ce în ce mai mare de BA în diverse locuri de muncă ca o condiție de primire a anumitor posturi; 3. Creșterea rapidă a numărului de studenți în universități și nevoia de susținere a calității academice [11].

Comitetul de planificare și buget (PBC) a decis transformarea sistemului de învățământ superior într-un sistem binar format din universități care combină predarea și cercetarea și din colegii academice al căror scop principal este formarea profesională de nivel înalt și furnizarea de educație generală. Considerațiile PBC au fost:

- **Beneficii academice.** Odată cu creșterea numărului de studenți înscriși care sunt interesați mai degrabă de formarea profesională decât de cercetare. Un sistem în care

one type play both roles.

● **National needs.** With the rapid growth of the population, the need for a professionally trained workforce economy in many professions has increased considerably.

● **The value of the cost.** The costs of the research university did not make it possible to absorb all the anticipated demand for higher education. Adding lower-cost colleges reduces the cost per student in each system and allows more students to be absorbed, i.e. greater accessibility [8].

Various objections were raised due to concerns about the quality of teaching and students in the faculty. On the other hand, it has been argued that the more the system expands, the greater the chances of increasing excellence, while reducing the system will reduce excellence and diminish its elitism. The development of the system will lead to better quality and will allow excellence even for people who will transfer from colleges, giving universities the opportunity to cultivate excellence. Acceptance of the statement: the wider the base of the pyramid, the more likely the top is to be populated. The issue of the impact of enlargement on academic quality remained controversial even in the period that followed [11].

The decisions of the **PBC** and the General Plan of the **Higher Education Council**, adopted by the government in 1994, changed the higher education system and led to access to a broader, far-reaching academic education. The government's decision stated that by the year 2000, academic programs for BA will be allowed at universities and colleges that meet the requirements, except for certain areas whose costs are high (medical, etc.). PBC, established in its decision that by the year 2000 the increase of the demand for higher education will be directed to the colleges. With this decision, the government has committed to budget support for the PBC's long-term programs and to assist in the development of colleges by adding approximately 20.000 places for students. The government's decision emphasized the importance of regional colleges and called for the gates of higher education to be extended to the general public. This campaign has been shown to be exaggerated, at least in part, because the lack of critical mass in some colleges can

o componentă se concentrează pe cercetare și alta pe formarea profesională și educația generală este preferabil din punct de vedere academic unui sistem în care instituțiile de un singur tip îndeplinesc ambele roluri.

● **Nevoile naționale.** Odată cu creșterea rapidă a populației, cerințele economiei pentru o forță de muncă profesională cu pregătire academică în multe profesii au crescut considerabil.

● **Valoarea costului.** Costurile universității de cercetare n-au făcut posibilă absorbția întregii cereri anticipate pentru învățământul superior. Adăugarea de colegii cu costuri mai mici reduce cheltuielile per student în fiecare sistem și permite absorbția mai multor studenți, adică o mai mare accesibilitate [8].

În această ordine de idei, au fost sesizate diverse obiecții din cauza îngrijorării față de calitatea predării și a nivelului de pregătire a studenților din facultate. Pe de altă parte, s-a susținut că în cazul în care sistemul se va extinde mai mult, cu atât vor fi mai mari posibilitățile de creștere a excelenței, în timp ce reducerea sistemului va scădea excelența și va decădea elitismul acesteia. Dezvoltarea sistemului va duce la o calitate mai bună și va permite excelența chiar și pentru persoanele care se vor transfera din colegii, oferind universităților posibilitatea de a cultiva excelența. A fost acceptată afirmația: cu cât baza piramidei este mai largă, cu atât este mai mare probabilitatea ca vârful acesteia să fie mai populat. Subiectul impactului extinderii asupra calității academice a rămas controversat chiar și în perioada ce a urmat [11].

Deciziile **PBC** și planul general al **Consiliului pentru Învățământul Superior**, adoptarea acestuia de către guvern în anul 1994 au schimbat sistemul de învățământ superior și au asigurat accesul la o educație academică largă, cu mult peste așteptări. Hotărârea guvernamentală a precizat că până în anul 2000 vor fi permise programe academice pentru BA la universitățile și colegiile care îndeplinesc cerințele, cu excepția anumitor domenii ale căror costuri sunt mari (medicale etc.). PBC a stabilit în decizia sa că până în anul 2000 creșterea cererii de învățământ superior va fi direcționată către colegii. Prin această decizie, guvernul s-a angajat să sprijine bugetar programele pe termen lung ale PBC și să asiste la dezvoltarea colegiilor prin adăugarea a aproxi-

have financial and academic implications. The master plan was a reform of higher education access options and was open to various initiatives, but caused quite a bit of concern about the quality of higher education in the future.

It seems that, in addition to the positive aspects of the rapid expansion of the higher education system, it was this development that negatively influenced the academic quality of the higher education system as a whole. A prominent negative impact on the academic quality of the higher education system has had for-profit institutions (foreign branches). In 1995, the Knesset adopted amendment 10 of the Higher Education Council ("College Law"). This amendment has opened up different types of colleges - general colleges, technology colleges and professional colleges. It also allowed for the establishment of private ("budgeted") colleges. During this period, academic courses began to operate in the regional colleges under the responsibility of the university. Also during this period, for-profit institutions grew - branches of foreign universities, which negatively affected the quality of higher education, which were stopped years later.

Development of the higher education system in 2000. The third phase of the development of the higher education system began in 2000. This phase began with the identification of barriers and the establishment of support programs to promote access to higher education. It is about removing obstacles and barriers that limit the transition of students from college to university, as well as removing barriers from certain populations such as Orthodox Jews or Arabs, although the problems in these two sectors differ, at least in part. Plans to promote accessibility to those who have encountered criticism are divided into two directions. Academics have expressed concern that increasing access will hurt academic standards (not to mention excellence), while political and social actors have argued that not enough has been done to promote accessibility. In recent years it has become clear that the higher education system has been supplemented by more students as previously planned. The fact that the budgeted cost of teaching colleges was based only on primary costs, not research costs, allowed for the adoption of policies that led

mativ 20.000 de locuri pentru studenți. Decizia guvernului a subliniat importanța colegiilor regionale și a solicitat deschiderea pentru publicul larg a porților învățământului superior. S-a dovedit că această campanie a fost exagerată, cel puțin parțial, deoarece lipsa de masă critică în anumite colegii poate avea implicații financiare și academice. Master planul a fost o reformă a opțiunilor de acces la învățământul superior, fiind deschis pentru diverse inițiative, dar a provocat destul de multă îngrijorare cu privire la calitatea învățământului superior în viitor.

Se pare că, pe lângă aspectele pozitive ale expansiunii rapide a sistemului de învățământ superior, această dezvoltare a fost cea care a influențat negativ și calitatea academică a sistemului de învățământ superior în ansamblu. Un impact negativ proeminent asupra calității academice a sistemului de învățământ superior l-au avut instituțiile cu scop lucrativ (filiale străine). În 1995, Knesset (Parlamentul) a adoptat amendamentul 10 al Consiliului Învățământului Superior („Legea colegiilor”). Acest amendament a permis deschiderea diferitelor tipuri de colegii - colegii generale, colegii tehnologice și colegii profesionale. De asemenea, a permis înființarea de colegii private („nebugetate”). În această perioadă, au început să se țină cursuri academice în colegiile regionale aflate în responsabilitatea universității. De asemenea, în această perioadă a crescut și numărul instituțiilor cu scop lucrativ (filiale ale universităților străine), fapt care a afectat negativ calitatea învățământului superior, procesul fiind oprit doar după scurgerea mai multor ani.

Dezvoltarea sistemului de învățământ superior în anul 2000. A treia fază de dezvoltare a sistemului de învățământ superior a început în anul 2000. Această fază a fost inițiată odată cu identificarea barierelor și stabilirea de programe de sprijin pentru promovarea accesului la învățământul superior. Este vorba despre eliminarea obstacolelor care limitează tranzițiile studenților de la colegii la universități, precum și eliminarea barierelor pentru anumite pături ale populației, precum evreii ortodocși sau arabii, deși problemele din aceste două dimensiuni diferă, cel puțin parțial. Planurile de promovare a accesibilității la cei care au avansat critici se împart în două direcții. Cadrele academice și-au exprimat îngrijorarea că creșterea accesului va dăuna nivelului aca-

to a rapid increase in the number of students enrolled, without penetrating the budgetary framework. This reflected a faster-than-expected growth in the overall plan and geographical distribution of colleges that were over-accessible [12, 1].

Open University – “Transition Channels”. The program, called “transition channels”, allows each young person to be a candidate for most faculties and university departments, not on the basis of baccalaureate marks and psychometric test, but on the achievements per year of study at the Open University. This step helps to expand access to universities for as many candidates as possible.

According to the plan, which received the blessing of the CHE and the agreement of university leaders, students who had completed a first-year curriculum at the Open University to a predetermined degree could enroll as second-year students at a university. For any field of study in any university, a necessary educational framework has been established from the courses offered at the Open University. Such agreements exist with most universities and in certain departments. For example, the agreement with Technion covers 14 faculties.

Access to higher education. Since the 1990s, the percentage of those who started studying in higher education has increased from 23% to 49%, while the percentage of those eligible for enrollment (calculated from the population aged 18) has increased in these years from 30% to 50%. This means that potential students have arrived exhausted, so we cannot expect a further increase in the number of students in the near future - with the exception of the ultra-Orthodox population and minorities. The significant increase in the number of students, described above, is a direct result of the development of access to higher education in Israel.

The internationalization of higher education is a relatively new phenomenon, but at the conceptual level it can have various interpretations. Universities have always been seen as a social and cultural phenomenon, the purpose of which was to spread knowledge beyond its territory. It can be said that there is no universal model of internationalization. Differences in regionalization and between countries

demic (ca să nu mai vorbim de excelență), în timp ce factorii politici și sociali au susținut că nu s-a făcut suficient pentru a promova accesibilitatea. În acești ani a devenit clar că sistemul de învățământ superior a fost completat cu mai mulți studenți decât s-a prevăzut inițial. Faptul că nivelul bugetat al colegiilor de predare s-a bazat numai pe costurile primare, fără cheltuieli de cercetare, a permis adoptarea unor politici care au condus la o creștere rapidă a numărului de studenți înscriși, fără depășirea cadrului bugetar. Aceasta a reflectat o creștere mai rapidă decât cea prevăzută în planul general și în distribuția geografică a colegiilor care erau supra-accesibile [12, 1].

Universitatea Deschisă - „Canale de tranziție”. Programul, numit „canale de tranziție”, permite fiecărui tânăr să fie candidat pentru majoritatea facultăților și departamentelor universitare, nu pe baza notelor de bacalaureat și a testului psihometric, ci a realizărilor pe an de studiu la Universitatea Deschisă. Acest pas contribuie la extinderea accesului la universități pentru cât mai mulți candidați.

Potrivit planului, care a primit binecuvântarea CHE și acordul conducătorilor universităților, studenții ce au absolvit un curriculum de anul I la Universitatea Deschisă într-un grad predeterminat se puteau înscrie în anul II de studii. Pentru orice domeniu de studiu din orice universitate a fost stabilit un cadru educațional necesar din cursurile oferite la Universitatea Deschisă. Asemenea acorduri există cu majoritatea facultăților universitare și în anumite departamente. De exemplu, acordul cu Technion se referă la 14 facultăți.

Accesul la studii superioare. Din anii 1990, procentul celor care au început să studieze în învățământul superior a crescut de la 23% la 49%, în timp ce procentul celor eligibili la matricole (calculat din populația de 18 ani) a crescut în acești ani de la 30% la 50%. Aceasta înseamnă că numărul de potențiali cursanți a fost epuizat, așa că nu ne putem aștepta în viitorul apropiat la o creștere suplimentară a numărului de studenți – cu excepția populației ultraortodoxe și a minorităților. Creșterea semnificativă a numărului de studenți, descrisă mai sus, este un rezultat direct al dezvoltării accesului la învățământul superior în Israel.

Internaționalizarea învățământului superior este un fenomen relativ nou, dar la

in terms of internationalization are constantly changing, as there are also differences in approaches to internationalization used in different universities.

The need to develop internationalization is motivated by various factors, including the need to increase access to knowledge, new opportunities to build partnerships and develop intercultural communication skills, as well as strengthening civil society, training staff for work in the context of globalization, increasing the reputation of universities, spreading ideas of peace and mutual understanding, etc. The beneficiaries of internationalization are different participants of the university community and each one makes his own claims.

The globalization of the world's processes inevitably leads to the internationalization of higher education, one of the consequences of which is the internationalization of each institution involved in the global educational environment. This, in turn, leads to the strengthening of international cooperation in the field of education, which ultimately contributes to the further development of the globalization process.

The study of countries' experience with the internationalization of higher education requires an analysis of each level, including an analysis of the main documents on the internationalization of higher education, the forms and methods applicable to the integration of the university into the world academic space; new opportunities for the internationalization of education for teachers and students in the E-Learning 2.0 format that allows the use of modern means of electronic communication, creating the conditions and making possible the synchronous evolution, allowing the further development of electronic communications.

Israel's higher education system began in the 20th century, about 100 years ago. The Israeli system has evolved and was influenced by the development of a higher education system in several countries, but over the years it has developed its unique characteristics and aspects expressed in educating generations of leaders and mentors, in unprecedented national endowment, as well as academic, excellence and research that is part of the border

nivel conceptual poate avea interpretări variate. Universitățile au fost întotdeauna privite ca un fenomen social și cultural, al cărui scop era răspândirea cunoștințelor dincolo de teritoriul său. Se poate afirma că nu există un model universal de internaționalizare. Diferențele existente la nivel regional și între țări în ceea ce privește internaționalizarea se schimbă constant, la fel ca și diferențele dintre abordările de internaționalizare utilizate în diferite universități.

Necesitatea dezvoltării internaționalizării este motivată de diverși factori, printre care necesitatea creșterii accesului la cunoștințe, noi oportunități de construire a parteneriatelor și dezvoltarea abilităților de comunicare interculturală, precum și consolidarea societății civile, formarea personalului pregătit pentru muncă în contextul globalizării, creșterii reputației universităților, răspândirii ideilor de pace și înțelegere reciprocă etc. Beneficiarii internaționalizării sunt participanți diferiți ai comunității universitare, fiecare cu propriile revendicări.

Globalizarea proceselor lumii duce inevitabil la internaționalizarea învățământului superior, una dintre consecințele căreia este internaționalizarea fiecărei instituții implicate în mediul educațional global. Aceasta, la rândul său, conduce la consolidarea cooperării internaționale în domeniul educației, care în cele din urmă contribuie la dezvoltarea ulterioară a procesului de globalizare.

Studiul experienței țărilor privind internaționalizarea învățământului superior necesită analiza fiecărui nivel, inclusiv o analiză a principalelor documente privind internaționalizarea învățământului superior, formele și metodele aplicabile de integrare a universității în spațiul academic mondial, asigurarea de noi oportunități de internaționalizare a educației pentru profesori și studenți în formatul E-Learning 2.0, care permite utilizarea mijloacelor moderne de comunicare electronică, creând condițiile și făcând posibilă evoluția sincronă, întru dezvoltarea în continuare a comunicațiilor electronice.

Sistemul de învățământ superior din Israel a fost fondat în secolul al XX-lea, în urmă cu aproximativ 70 de ani. Sistemul din Israel a evoluat în urma dezvoltării unui sistem superior de învățământ în mai multe țări și a fost

of knowledge in the world. All this in relatively modest resources for systems with similar achievements, is an example for many countries around the world.

A key challenge today is to promote higher education that guarantees universal access. In the process of meeting this challenge in recent decades, there has been a significant increase in access to higher education in many countries, including Israel. As a result, there has been a sharp increase in the number of students and the number of higher education institutions, which has been a major factor in influencing the development of the university.

The internationalization of Israeli universities requires the development and scientific justification of the implementation of the accompanying strategic documents. The main economic technologies that connect the methods and tools of strategic internationalization of the university activity must be considered:

- recruitment of foreign students, establishment of preparatory faculties, teaching in English, distance learning, extension of the range of additional educational services;
- implementation of joint programs based on a foreign university, franchise agreement with a foreign university;
- opening a foreign branch of an Israeli university; promoting abroad the results of scientific and educational activities;
- implementation of projects to improve the qualifications of foreign teachers, attracting foreign grants and scholarships;
- participation in international networks and alliances of universities based on consortia.

“Internationalization” and “globalization” are often used in higher education and are important trends. They make it possible to go beyond what was once considered national frameworks. Crossing borders allows free mobility of students, a feature that can lead to a different kind of world and a different kind of approach. There is no need for an extensive literature to understand the significance of the ability to learn internationally that will allow the student to discover new cultures, new styles of thinking and action. We should hope that the process of internationalization will be the beginning of a beautiful friendship between

influențat de acestea, dar de-a lungul anilor și-a dezvoltat caracteristicile și aspectele unice exprimate în educarea generațiilor de lideri și mentori, în dotare națională fără precedent. Toate acestea au fost obținute cu resurse relativ modeste pentru sisteme cu realizări similare, constituindu-se într-un exemplu pentru multe țări din întreaga lume.

O provocare cheie în zilele noastre este promovarea învățământului superior care să garanteze accesul universal. În procesul de realizare a acestui obiectiv, în ultimele decenii, a existat o creștere semnificativă a accesului la învățământul superior în multe țări, inclusiv în Israel. Ca urmare, s-a înregistrat o creștere accentuată a numărului de studenți și de instituții de învățământ superior, ceea ce a constituit un factor pozitiv major de influențare a dezvoltării universitare.

Internaționalizarea universităților israeliene necesită dezvoltarea și justificarea științifică a implementării documentelor strategice care o însoțesc. Trebuie avute în vedere principalele tehnologii economice care conectează metodele și instrumentele de internaționalizare strategică a activității universității:

- recrutarea studenților străini, înființarea facultăților pregătitoare, predarea în limba engleză, învățământul la distanță, extinderea gamei de servicii educaționale suplimentare;
- implementarea de programe comune pe baza unei universități străine, acord de franciză cu o universitate străină;
- deschiderea unei filiale străine a unei universități israeliene; promovarea în străinătate a rezultatelor activităților științifice și educaționale;
- implementarea de proiecte de îmbunătățire a calificărilor cadrelor didactice din străinătate, atragerea de granturi și burse străine;
- participarea la rețele și alianțe internaționale ale universităților pe bază de consorții.

„Internaționalizare” și „globalizare” sunt cuvinte des aplicate în caracteristica învățământului superior și reprezintă tendințe importante. Acestea fac posibilă depășirea granițelor a ceea ce odată era considerat cadru național. Depășirea granițelor permite mobilitatea liberă a studenților, caracteristică ce poa-

Israel and the nations of the world. An academic friendship can lead to an even more significant friendship in the diplomatic-political field, always being so provocative.

The issue of internationalization is a complex issue because it does not begin and end with the benefits of moving from state to state for study purposes. In this article we have tried to bring the perspective of the “client” of the internationalization process - the student, and to see where the benefits of internationalization are. International curricula have existed for many years, but the world is moving towards another trend in which politics is internationalization and it is imperative to consider all aspects of this issue, to continue studies to examine not only the educational and global effect, the benefits internationalization, but also the pitfalls or rather, the corners where there is a need to strengthen awareness.

The 21st century is the cosmopolitan century, which means a period of change, standardization and harmonization, on the one hand, and differentiation and specialization, on the other. More than ever, in contemporary society it is necessary not only to be a citizen, but also a citizen of the world. The forces behind internationalization are diverse and based on economic, political, cultural and social considerations, while the forces of the opposition base their arguments on the same considerations. In such a state of affairs, engaging in discussions on internationalization is a daily necessity, well-established and well-structured in the education system.

However, the state of Israel is far behind in resolving academic, public issues in various international processes. Despite Israel's requests to join the Bologna process, there has been no professional debate on this topic in the relevant fora or in the CHE or PBC, and many heads of academic institutions are unfamiliar with the process and do not know its advantages and disadvantages. Israel's strong participation in the European Research Area and strong institutional pressure on researchers to join this space are not supported by similar efforts to integrate into the European Education Area, although both are parallel and cooperate in many countries around the world.

te conduce la un alt tip de lume și un alt tip de abordare. Nu este nevoie de o literatură extinsă pentru a înțelege semnificația capacității de a învăța în cadru internațional, care îi va permite elevului să descopere noi culturi, noi stiluri de gândire și acțiune. Ar trebui să aspirăm ca procesul de internaționalizare să fie începutul unei frumoase prietenii între Israel și națiunile lumii. O prietenie academică care poate duce la o prietenie și mai semnificativă în câmpul diplomatic-politic, mereu atât de provocator.

Problema internaționalizării este o problemă complexă, deoarece nu începe și nu se termină cu beneficiile trecerii de la stat la stat în scopul studiului. În acest articol am încercat să aducem perspectiva „clientului” a procesului de internaționalizare – studentul, și să vedem unde se află beneficiile internaționalizării. Programele de studii internaționale existau de mulți ani, dar lumea se îndreaptă către o altă tendință în care politica este internaționalizarea și este imperativ să se ia în considerare toate aspectele acestei probleme, să se continue studiile pentru a examina nu numai efectul educațional și global, beneficiile culturale pe care le are internaționalizarea, dar și capcanele sau, mai bine zis, colțurile în care este nevoie de consolidare a conștientizării.

Secolul XXI este secolul cosmopolit, ceea ce înseamnă o perioadă de schimbare, de standardizare și armonizare, pe de o parte, și de diferențiere și specializare, pe de altă parte. Mai mult ca oricând, în societatea contemporană este necesar nu doar să fii cetățean, ci și cetățean al lumii. Forțele din spatele internaționalizării sunt diverse și se bazează pe considerente economice, politice, culturale și sociale, în timp ce forțele oponentului își fundamentează argumentele pe aceleași considerente. Într-o asemenea stare de fapt, angajarea în discuții privind internaționalizarea este o necesitate cotidiană, consacrată și bine structurată în sistemul de învățământ.

Cu toate acestea, statul Israel este cu mult în urmă în soluționarea problemelor academice și publice în diverse procese internaționale. În ciuda cererilor de aderare ale Israelului la procesul de la Bologna, n-a existat o dezbatere pe această temă la nivel profesional în forurile relevante sau în CHE sau în PBC, iar mulți șefi de instituții academice nu sunt familiarizați cu procesul și nu sunt cunosc avantajele și dez-

Israel's education system has come a long way until it reached the second decade of the 21st century and has developed the capacity to respond to the changes needed in the school climate to meet the challenging tasks of education. Many reforms and programs have been implemented over the years to connect Israeli students to the dynamic globalized world around them. Despite the diversity of significant changes in society, the economy and the environment, schools and policy makers have focused mainly on combining technology in teaching and learning, under the title of innovation as preparation for knowledge and globalization. While globalization is defined as the free movement of cross-border goods, people, technology and finance, internationalization refers to the process of implementing international issues for purposes and actions in the education system. These goals and activities include the movement of colleges and students in higher education, the expansion of international schools that will allow for an international degree and international studies in English, the introduction of international learning content in schools as a tool to improve internationalization and foreign cultures.

According to Yemini, although the process of internationalization is one of the most discussed topics in European discourse, the problem is hardly recognized in Israel, especially outside universities and colleges [12]. The special political conditions of the state of Israel, together with the physical distance from international partners, the high costs and the lack of awareness of the benefits of the student's design and education process, have created a situation in which the field has not been developed at all in the education system and is not addressed among decision makers, teachers and principals in the system. The fact that the internationalization process has been consolidated in the last decade as a result of European processes, and that the greatest influence on the education system comes from the United States, does not help this process.

Yablon argues that the European promotion of internationalization in education has begun in the Bologna process [12]. The Bologna Process is a pan-European process that be-

avantaje acestuia. Participarea viguroasă a Israelului în spațiul european de cercetare și presiunea instituțională puternică asupra cercetătorilor pentru a se înscrie în acest areal nu este susținută de eforturi similare de integrare în câmpul european al educației, deși ambele spații sunt paralele și cooperează în multe țări din întreaga lume.

Sistemul de învățământ din Israel a parcurs un drum lung până când a ajuns în a doua decadă a secolului XXI, dezvoltându-și capacitățile de a reacționa la schimbările necesare în climatul școlar pentru a face față sarcinilor provocatoare ale educației. Multe reforme și programe au fost implementate de-a lungul anilor pentru a conecta studenții israelieni la lumea dinamică globalizată din jur. În ciuda diversității schimbărilor semnificative din societate, economie și mediu, școlile și factorii de decizie politică s-au concentrat în principal pe combinarea tehnologiei în predare și învățare, sub titlul de inovare ca pregătire pentru cunoaștere și globalizare. În timp ce globalizarea este definită ca o trecere liberă a mărfurilor, oamenilor, tehnologiei și finanțelor transfrontaliere, internaționalizarea se referă la procesul de implementare a aspectelor internaționale în scopuri și acțiuni ale sistemului educațional. Aceste obiective și activități includ mișcarea facultăților și studenților din învățământul superior; extinderea școlilor internaționale, ceea ce va permite obținerea unei diplome internaționale și a studiilor internaționale în limba engleză; introducerea în școli a conținuturilor internaționale de învățare, ca instrument de îmbunătățire a internaționalizării și a culturilor străine.

Potrivit lui Yemini, deși procesul de internaționalizare se află printre cele mai discutate subiecte în discursul european, problema este recunoscută cu greu în Israel, mai ales în afara universităților și colegiilor [12]. Condițiile speciale ale statului Israel din punct de vedere politic, împreună cu distanța fizică considerabilă față de partenerii internaționali, costurile ridicate și lipsa de conștientizare a beneficiilor procesului de proiectare și educație a elevului au creat o situație în care domeniul nu a fost deloc dezvoltat. Faptul că procesul de internaționalizare s-a consolidat în ultimul deceniu ca urmare a transformărilor europene, iar cea mai mare influență asupra sistemului de

gan in 1999 at a meeting of education ministers in major European countries, with the aim of leading to cooperation and harmonization of higher education in the EU and the creation of a broad European education area with common goals and standards. Over the years, non-EU countries have joined the process, and now about 50 countries have signed the convention. The process focuses on a number of issues, with a focus on inter-institutional and international student and faculty mobility, joint quality control, expanding opportunities for higher education, translating documents and courses into European languages, uniform qualifications and monitoring student learning outcomes, and the transferred material. The reasons for joining the European education system are divided into two categories. On the one hand, it is the assertion of the trend towards internationalization in universities and colleges, affecting schools, as they try to prepare graduates for higher education in accordance with systems theory. There is a desire of organizations to resemble each other and to simulate the strategies of organizations considered successful. On the other hand, students who come to school know and control the “digital” life of students globally, so schools are affected by their need to teach in accordance with the natural environment of the student, to respond to global and international phenomena. In addition, in the age of increasing competition between schools, directors can use school internationalization processes, such as foreign languages, exchange students, international competitions, etc., which add value to the school. We note that the first phase of implementation of international processes in the Israeli education system is the awareness stage. Internationalization schools will make significant progress in the next decade and should examine a number of possible activities and processes in this area, as well as government support and regulation of the subject as much as possible. As a democratic, modern and competitive state, Israel is required to educate generations of young people with skills that are not equivalent to controlling global languages and technology, but include a commitment to encourage global human rights values, environmental protection.

învățământ vine din Statele Unite – toate acestea nu influențează prea mult situația din Israel în sfera respectivă.

Yablon susține că promovarea europeană a internaționalizării în educație a fost inițiată în procesul Bologna [12], care este unul paneuropean și a început în 1999 la o reuniune a miniștrilor educației din marile țări de pe continent, cu scopul de a conduce la cooperarea și armonizarea învățământului superior în UE și crearea unui spațiu european de educație larg cu obiective și standarde comune. De-a lungul anilor, state care nu fac parte din Uniunea Europeană s-au alăturat procesului, iar acum sunt aproximativ 50 de țări care au semnat convenția. Procesul se concentrează pe o serie de aspecte, cu accentul pus pe: mobilitatea studenților și facultăților interinstituționale și internaționale, controlul calității în comun, extinderea oportunităților pentru învățământul superior, traducerea documentelor și cursurilor în limbi europene, titluri uniforme și monitorizarea rezultatelor învățării obținute de către elevi și materialul transferat. Motivele aderării la sistemul de învățământ european sunt divizate în două categorii. Pe de o parte, afirmarea tendinței de internaționalizare la universități și colegii, afectând școlile, pe măsură ce acestea încearcă să pregătească absolvenții pentru învățământul superior în conformitate cu teoria sistemelor; există dorința organizațiilor de a se asemăna între ele și de a simula strategii ale organizațiilor considerate de succes. Pe de altă parte, elevii care vin la școală cunosc viața „digitală” a tinerilor la nivel global, prin urmare școlile sunt afectate de necesitatea de a preda în conformitate cu mediul natural al elevului, de a răspunde provocărilor generate de fenomenele globale și internaționale. În plus, în epoca de creștere a concurenței între școli, directorii pot utiliza procesele de internaționalizare a instituțiilor de învățământ, cum ar fi limbile străine, schimb de studenți, competiții internaționale etc., care oferă valoare adăugată școlii. Observăm că prima fază de implementare a proceselor internaționale în sistemul educațional israelian este etapa de conștientizare. Școlile de internaționalizare în următorul deceniu vor amplifica această tendință în mod semnificativ doar dacă vor întreprinde pași activi în direcția respectivă și vor solicita sprijinul guvernului în vederea elabo-

In the coming years, as the processes of internationalization of education increase, the state is expected to deal with overcoming the consequences of current policies, and in this context, it is appropriate to review its policy and implement each of the areas mentioned.

Conclusions. According to these findings and materials, the authors recommend the following steps:

- In order to increase the effectiveness of measures to implement the objectives of the university strategic documents governing the internationalization process of the university, it is necessary to make a clear distinction between its internal and external environment. This will make it possible to clearly define the priorities of the activities, as well as the distribution of authority and responsibility for the results of actions taken to internationalize certain components of the activity between university structures that ensure quality management of educational services and their implementation, planning and financial activities and international relations.

- In order to implement the export direction, higher education institutions should develop a strategy for coherent access to external markets (export strategy) as an integral part of the integrated university strategy for the internationalization of activities, with its mandatory long-term identification, medium and short-term goals. It seems that in the short term, given the inadequate tenure of professors at many Israeli universities, English has the greatest potential to attract international students from abroad. Funds received from the implementation of the university's export department should be used to develop professional communication skills in foreign languages among teachers, develop training programs in English, preparatory courses and create the conditions for attracting students from the development of the distant foreign country. With the development of foreign educational spaces, it is recommended to implement a transition to the use of such methods of entering the foreign market, such as: distance learning, implementation of joint programs with partner universities, opening of foreign branches.

- In order to improve the quality of ed-

rării unor acte regulatorii în acest sens.

În calitate de stat democratic, modern și competitiv, Israelului i se cere să educe generații de tineri cu abilități care nu echivalează cu controlul limbilor și tehnologiei globale, dar includ angajamentul de a încuraja valorile globale ale drepturilor omului și protecției mediului. În următorii ani, odată cu creșterea proceselor de internaționalizare a educației, este de așteptat ca statul să se ocupe de depășirea consecințelor politicilor actuale, iar în acest context este oportun să-și revizuiască politica și implementarea fiecăruia dintre domeniile evocate.

Concluzii. Conform acestor constatări și materiale, autorii recomandă următorii pași:

- Pentru a crește eficacitatea măsurilor în vederea implementării obiectivelor documentelor strategice universitare care guvernează procesul de internaționalizare a universității, este necesar să se facă distincția clară între mediul său intern și cel extern. Aceasta va face posibilă definirea clară a priorităților activităților, precum și repartizarea autorității și responsabilității pentru rezultatele acțiunilor întreprinse întru internaționalizarea anumitor componente ale activității între structurile universitare care asigură managementul calității serviciilor educaționale și implementarea acestora, prin măsuri de planificare și activități financiare.

- Pentru implementarea direcției de export, instituțiile de învățământ superior ar trebui să elaboreze o strategie pentru un acces coerent pe piețele externe (strategia de export) ca parte integrantă a strategiei universitare integrate de internaționalizare a activităților, cu identificarea obligatorie a acestora pe termen lung, mediu și scurt. Se pare că pe termen scurt, în condițiile de titularizare inadecvată a profesorilor multor universități din Israel, limba engleză are cel mai mare potențial de a atrage studenți din străinătate. Fondurile primite din implementarea direcției de export a universității ar trebui utilizate pentru dezvoltarea abilităților de comunicare profesională în limbi străine în rândul profesorilor, dezvoltarea de programe de formare în limba engleză, cursuri pregătitoare și crearea condițiilor pentru atragerea studenților străini proveniți din țări situate la mare distanță de Israel. Odată cu dezvoltarea spațiilor educaționale străine, se recomandă im-

educational services, it is necessary to stimulate the participation of students, graduates and teachers in scientific and educational mobility programs (Fulbright, Erasmus Mundus, etc.), as well as in programs implemented by organizations such as: DAAD, CIMO, NAFSA, NUFFIC etc. It is useful to introduce the position of consultant on student mobility programs and internships abroad funded by foreign and international educational funds and organizations. In addition, from the extra-budgetary funds of the faculties and the university as a whole, it is necessary to allocate financial resources for the development of teachers, including the study of languages, as well as ensuring the internationalization of the content of the subjects taught. This will accelerate the convergence of students' educational experience and teachers' professional experience, the standardization of educational programs and the content of training courses.

● Accreditation of university programs by international agencies, the use of ESTB in the educational process, the provision of the Diploma Supplement, and the development of English language courses create premises for the initiation and implementation of educational projects with foreign universities, the most effective form of which is an educational program, which leads to the receipt of "double diplomas". The implementation of the above measures will enable Israeli higher education institutions to ensure the internationalization of activities in order to improve the quality of education and research, the mobilization and concentration of foreign funds for the financial provision of statutory activities. Improving the quality of the university's educational services will be an important factor in increasing domestic and external demand for them, gaining international recognition and reputation, increasing the competitiveness of Israeli universities in national and international markets for educational services, and effectively integrating them into the global educational space.

plementarea unei tranziții către utilizarea unor astfel de metode de intrare pe piața externă, precum: învățământul la distanță, implementarea de programe comune cu universități partenere, deschiderea de filiale străine.

● Pentru îmbunătățirea calității serviciilor educaționale este necesară stimularea participării studenților, absolvenților și cadrelor didactice la programele de mobilitate științifică și educațională (Fulbright, Erasmus Mundus etc.), precum și la programele implementate de organizații, precum: DAAD, CIMO, NAFSA, NUFFIC etc. Este utilă introducerea postului de consultant pe programe de mobilitate studențească și stagii în străinătate finanțate de fonduri și organizații educaționale internaționale. În plus, din fondurile extrabudgetare ale facultăților și ale universității în ansamblu, este necesar să se aloce resurse financiare pentru dezvoltarea cadrelor didactice, inclusiv studiul limbilor străine, precum și asigurarea internaționalizării conținutului disciplinelor predate. Acest lucru va accelera convergența experienței educaționale a studenților și a experienței profesionale a profesorilor, standardizarea programelor educaționale și a conținutului cursurilor de formare.

● Acreditarea programelor universitare de către agențiile internaționale, utilizarea ESTB în procesul de învățământ, furnizarea Suplimentului la diplomă, desfășurarea de cursuri în limba engleză creează premise pentru inițierea și implementarea proiectelor educaționale cu universități străine, cea mai eficientă formă dintre care este un program educațional comun care duce la primirea de „diplome duble”.

Implementarea măsurilor de mai sus va permite instituțiilor de învățământ superior israeliene să asigure internaționalizarea activităților în vederea îmbunătățirii calității educației și cercetării, mobilizarea și concentrarea fondurilor străine pentru furnizarea financiară a activităților statutare. Îmbunătățirea calității serviciilor educaționale ale universității va constitui un factor important ce va contribui la creșterea cererii interne și externe pentru asemenea atribuții, dobândirea recunoașterii și reputației internaționale, sporirea competitivității universităților israeliene și integrarea lor efectivă în spațiul educațional mondial.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Greenberg, Z., Shenaar-Golan, V. Higher education helps single mothers become effective role models. *International Journal of Inclusive Education*, vol 24:2, 2020. Pp. 115-129. Available at: <https://doi.org/10.1080/13603116.2018.1451929>
2. Huang, F. Internationalisation of higher education in the developing and emerging countries: A focus on transnational higher education in Asia. *Journal of Studies in International Education*, vol. 11, 2007. Pp. 421-432.
3. Kela Madar, N., Danoch, A. The impact of Israeli participatory program on success of its students, *International Journal of Inclusive Education*, 2021. Available at: <https://doi.org/10.1080/13603116.2021.1991495>
4. Kishun, R. The internationalisation of higher education in South Africa: Progress and challenges. *Journal of Studies in International Education*, vol. 11, 2007. Pp. 455-469.
5. Knight, J. Internationalisation of higher education: new directions, new challenges. The 2005 IAU global survey report. Paris: International Association of Universities, 2006.
6. Planning and Budgeting Committee: Report No. 33 for the year 2007-2011.
7. Roșca, L., Lazari, C. Etica și Integritatea universitară: experiențe, realizări, probleme. Monografie. - Chișinău: tipogr. „Print-Caro”, 2014, -172 pag. ISBN 978-9975-56-215-7.
8. Teichler, U. Internationalisation of higher education: European experiences. *Asia Pacific Education Review*, vol. 10, 2009. Pp. 93-106.
9. Tikva, R. The brain drains and mobilizing minds in Israel and worldwide. Submitted to Science and Technology Committee. Israeli Knesset, 2006. Pp 1-27.
10. Witte, J., Huisman, J., Purser, L. European Higher Education Reforms in the Context of the Bologna Process: How Did We Get Here, Where Are We and Where Are We Going? In: OECD (ed.) *Higher Education to 2030*, vol 3, Globalization, Paris: OECD, 2009. Pp. 205-229.
11. Wollensky, A. Academy changing environment, higher education policy of Israel from 1952 to 2014. KM Press and SNI, 2005.
12. Yablon, Y.B. Privatization of religious public education in Israel: enhancing parents' educational goals or fostering segregation? *International Journal of Inclusive Education*, vol 13 (5), 2019. p. 539-551. Available at: <https://doi.org/10.1080/13603110801915720>
13. Yemini, M. Internationalization trends in the education system in Israel. Policy paper No. 2019.01, 2019.

About authors:

Noha ALVAKILI,

PhD student,

professor, Israeli Ministry of Education,

e-mail: nohaa2911@gmail.com

Ludmila ROȘCA,

PhD in philosophy, associate professor,

Academy of Public Administration,

Republic of Moldova,

e-mail: roscaludmila@mail.ru

Despre autori:

Noha ALVAKILI,

doctorandă,

profesoară, Ministerul Educației din Israel,

e-mail: nohaa2911@gmail.com

Ludmila ROȘCA,

doctor habilitat în filosofie,

conferențiar universitar,

Academia de Administrare Publică,

Republica Moldova,

e-mail: roscaludmila@mail.ru

CZU 343.343.3

DOI 10.5281/zenodo.6831075

ELEMENTELE SUBIECTIVE ALE VANDALISMULUI: CONCEPT ȘI CARACTERIZARE

Sofia PILAT,
doctor în drept

În doctrina dreptului penal subiectul și latura subiectivă a infracțiunii sunt considerate elemente indispensabile, inerente și strict necesare pentru existența infracțiunii.

Subiect al infracțiunii este recunoscută persoana care a săvârșit o anumită faptă interzisă de lege prin acțiune sau inacțiune și este pasibilă să poarte răspundere pentru cele comise. Laturii subiective a infracțiunii și caracteristicilor sale individuale sunt dedicate numeroase lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: subiect, persoană fizică, responsabilitate, irresponsabilitate, vârsta, latura subiectivă, motivul infracțiunii, scopul infracțiunii, vinovăție, intenție.

SUBJECTIVE ELEMENTS OF VANDALISM: CONCEPT AND CHARACTERIZATION

Sofia PILAT,
PhD

In the doctrine of criminal law, the subject and the subjective side of the crime are considered indispensable, inherent and strictly necessary elements for the existence of the crime.

The subject of the crime is recognized the person who committed a certain act prohibited by law by action or inaction, and is liable for those committed. Numerous scientific works are dedicated to the subjective side of the crime and its individual characteristics.

Keywords: subject, natural person, responsibility, irresponsibility, age, subjective side, motive of the crime, purpose of the crime, guilt, intention.

Introducere. Subiect al tuturor infracțiunilor descrise de legea penală, inclusiv și a infracțiunii de vandalism, poate fi omul ca persoană fizică responsabilă, care a atins o vârstă anumită [8, p. 189]. De aici rezultă că numai persoana fizică poate fi recunoscută în calitate de subiect al infracțiunii specificate la art. 288 CP.

La rândul său latura subiectivă privită ca element constitutiv subiectiv al infracțiunii de vandalism reprezintă cea mai complexă parte a componenței de infracțiune, deoarece este legată de cercetarea unor fenomene care se supun cu dificultate unei evaluări obiective. La baza respectivei evaluări stau cunoștințele din domeniul psihologiei juridice și criminologiei, extrapolate în spațiul juridico-penal. Aplicarea acestor cunoștințe are o însemnătate deosebită pentru analiza diferitelor infracțiuni, dat fiind faptul că anume semnele subiective au deseori un rol de bază în calificarea faptei infracționale concrete [5, p. 93].

Metode și materiale aplicate. În scopul realizării obiectivului trasat, în respectivul ar-

Introduction. The subject of all the crimes is described by the criminal law, including the crime of vandalism, can be the man as a responsible person, who has reached a certain age [8, p. 189]. It follows that only the private person can be recognized as a subject of the crime specified in art. 288 of the Criminal Code.

In turn, the subjective side seen as a subjective constituent of the crime of vandalism is the most complex part of the crime, because it is related to the investigation of phenomena that are difficult to submit to an objective assessment. The basis of this evaluation is the knowledge in the square of legal psychology and criminology, extrapolated to the legal-criminal space. The application of this knowledge has a special significance for the analysis of different crimes, given the fact that namely the subjective signs often have a basic role in the qualification of the concrete criminal act. [5, p. 93].

Methods and materials applied. In order to achieve the stated objective, in the respective scientific article were used: the his-

tical științific au fost utilizate: metoda istorică, metoda logică (bazată pe inducție și deducție) și metoda comparativă.

În procesul elaborării articolului au fost consultate următoarele materiale: Codul penal al Republicii Moldova, precum și lucrările științifice a autorilor S. Brînza, V. Stati, C. Bulai, I. Oancea. N. Ceremnova, A. Gravina ș.a.

Rezultate obținute și discuții. Analizând subiectul ca unul dintre elementele constitutive ale componenței infracțiunii de vandalism, considerăm a fi oportun să purcedem la o descriere succintă a semnelor și proprietăților subiectului infracțiunii, care convențional pot fi divizate în două grupe și anume: semnele criminologice și semnele juridico-penale.

Semne criminologice (aspectul moral, social-politic al infractorului, particularitățile lui psihologice și psihice etc.) au o mare importanță pentru determinarea cauzelor infracționalității și a condițiilor care contribuie la săvârșirea infracțiunilor, precum și pentru elaborarea măsurilor de prevenire a lor [8, p. 189].

Din punct de vedere juridico-penal, subiectul infracțiunii este persoana care săvârșește nemijlocit infracțiunea sau participă la săvârșirea ei, sau utilizează fenomenele naturale, animalele, ființele iresponsabile, producătoare de daune prejudiciabile în scopul comiterii infracțiunii. Sub aspectul juridico-penal, subiectul infracțiunii trebuie să întrunească trei condiții indicate de legea penală: să aibă o anumită vârstă, să fie responsabil și să posede o anumită sau anumite calități, dacă aceasta este prevăzut direct de norma penală [8, p. 189].

Latura subiectivă constituie un element inerent al componenței de infracțiune, corelând și cu alte elemente ale componenței, printre care se enumeră subiectul infracțiunii. Legătura dintre latura subiectivă și subiectul infracțiunii în esență constă în faptul că latura subiectivă este activitatea mintală a subiectului infracțiunii.

Așadar, prin latura subiectivă a infracțiunii înțelegem reflectarea sau posibilitatea reflectării concomitente în conștiința subiectului infracțiunii a semnelor obiective ale faptei comise, adică a acțiunii sau inacțiunii prejudiciabile, a consecințelor infracționale, a legăturii de cauzalitate dintre ele, precum și a celorlalte semne obiective prin care este descrisă infracțiunea în legea penală. Latura subiectivă a

torical method; the logical method (based on induction and deduction) and the comparative method.

In the process of elaborating the scientific article, the following materials were consulted: the Criminal Code of the Republic of Moldova, as well as the scientific works of the authors S. Brînza, V. Stati, C. Bulai, I. Oancea. N. Ceremnova, A. Gravina, etc.

Results obtained and discussions. Analyzing the subject as one of the constituent elements of the vandalism, we consider it appropriate to proceed to a brief description of the signs and properties of the subject of the crime, which conventionally can be divided into two groups, namely: criminological signs and legal-criminal signs.

Criminological similarities (the moral, socio-political aspect of the offender, his psychological and psychic peculiarities, etc.) are of great importance for determining the causes of the crime and the conditions that contribute to the commission of crimes, as well as for the elaboration of measures to prevent them [8, p. 189].

From a juridical-criminal point of view, the subject of the crime is the person who directly commits the crime or participates in its commission, or uses natural phenomena, animals, irresponsible beings, etc., producing colossal prejudicial damages for the purpose of committing the crime. From the juridical-criminal aspect, the subject of the crime must meet three conditions indicated by the criminal law: to have a certain age, to be responsible and to possess certain or definite qualities, if this is directly provided by the criminal norm [8, p. 189].

In turn, the subjective side being an inherent element of the crime component correlates with other elements of the composition, including the subject of the crime. The connection between the subjective side and the subject of the crime in essence, consists in the fact that the subjective side is the mental activity of the subject of the crime.

Therefore, by the subjective side of the crime we mean the reflection or the possibility of concomitant reflection in the consciousness of the subject of the crime of the objective signs of the committed deed, namely of the prejudi-

infracțiunii caracterizează atitudinea psihică a infractorului față de faptele sale. Prin urmare, ea reflectă legătura conștiinței și voinței infractorului cu fapta prejudiciabilă comisă de el [8, p. 189].

Noțiunea de „atitudine psihică” nu reprezintă un termen juridic, ci este împrumutată din cadrul științei de psihologie, iar specificul științei dreptului penal constă în faptul de a reflecta această noțiune în sensul legii penale. Astfel, atitudinea psihică a infractorului reprezintă o legătură dintre subiect (personalitate) și obiectul faptei prejudiciabile. Prin urmare, legea penală nu se referă la atitudinea psihică a persoanei față de orice comportament, ci numai la acel comportament care poartă un caracter prejudiciabil și pe care legea îl atribuie la categoria celui infracțional, care poate avea consecințe prejudiciabile. Fiind conștient de acest fapt, sau având posibilitatea reală de a înțelege caracterul periculos al propriului comportament, subiectul infracțiunii, prin urmare, își îndreaptă voința sa în detrimentul celorlalți cetățeni, în defavoarea intereselor publice și ale statului [9, p. 153].

Pornind de la definiția prezentată mai sus, ajungem la concluzia precum că latura subiectivă constituie altceva decât atitudinea psihică interioară a infractorului față de fapta săvârșită și consecințele ei.

De asemenea, este important de menționat că pentru existența unei infracțiuni este necesar să se adeverească faptul că infractorul și-a manifestat liber și necondiționat voința de a săvârși infracțiunea.

Așadar, vinovăția reprezintă un semn obligatoriu al fiecărei infracțiuni. Ea cuprinde atitudinea psihică a persoanei atât față de acțiunile sau inacțiunile prejudiciabile comise, cât și față de urmările prejudiciabile dorite sau admise: fie față de cele despre care ea credea superficial că vor fi evitate, fie față de cele referitor la care ea trebuia și putea să prevadă că vor surveni [8, p. 159].

Determinarea laturii subiective a infracțiunii de vandalism, spre deosebire de stabilirea circumstanțelor obiective ale faptei respective, este destul de dificil de realizat, datorită faptului că e foarte complicat de a pătrunde în lumea interioară a persoanei, în gândurile, dorințele, retrăirile, ideile, sentimentele, aspirațiile și emoțiile acesteia. Dar, totuși, stabilirea

cial action or inaction, of the criminal consequences, of the causal link between them and of the other objective signs. The offense is described in the criminal law. The subjective side of the crime characterizes the psychic attitude of the offender towards his deeds. Therefore, it reflects the connection of the offender's conscience and will with the harmful act committed by him [8, p. 189].

The notion of “psychic attitude” is not a legal term, but is borrowed from the science of psychology, and the specificity of the science of criminal law is to reflect this notion in the sense of criminal law. Thus, the psychic attitude of the offender represents a connection between the subject (personality) and the object of the prejudicial deed. Therefore, the criminal law is not reflected in the person's mental attitude towards any behavior, but only on that behavior, that has a harmful character and that the law attributes to the category of the criminal one, which can contribute as a result to the occurrence of harmful consequences. Being aware of this fact, or having the real possibility to understand the dangerous nature of his own behavior, the subject of the crime, therefore, directs his will to the detriment of other citizens, to the detriment of public and state interests [9, p. 153].

Starting from the definition presented above, we come to the conclusion that the subjective side is nothing more than the inner psychic attitude of the offender towards the committed deed and its consequences.

It is also important to mention that for the existence of a crime it is necessary to prove the fact that the offender has freely and unconditionally manifested his will to commit the crime.

Therefore, guilt is a mandatory sign of every crime. It includes the psychic attitude of the person both towards the prejudicial actions or inactions committed, and towards the desired or admitted prejudicial consequences; either to those he/she superficially believed would be avoided, or to those he/she should and could foresee would occur [8, p. 159].

Determining the subjective side of the crime of vandalism as opposed to establishing the objective circumstances of the act is quite difficult, due to the fact that it is very

corectă a acestui element al componenței de infracțiune prezintă o importanță juridică majoră atât pentru justa calificare a faptei și individualizarea pedepsei, cât și pentru asigurarea respectării principiilor legalității, umanismului și democratismului.

În literatura de specialitate există o opinie unanimă, potrivit căreia latura subiectivă a infracțiunii reglementate în art. 288 CP se caracterizează prin vinovăție sub forma intenției directe. Imprudența ca cea de a doua formă a vinovăției în cazul infracțiunii de vandalism este exclusă, fapt ce reiese din însuși conținutul normei juridico-penale prevăzute la art. 288 CP. Este imposibil ca din imprudență să fie pângărit un edificiu sau o încăpere, aplicând imagini cu caracter obscen sau inscripții indecente, făptuitorul nu putea să nu-și dea seama de caracterul antisocial al acțiunilor sale, să prevadă și să dorească survenirea urmărilor prejudiciabile. În cazul nimicirii din imprudență a bunurilor în transport public sau în alte locuri publice, de asemenea, este exclusă posibilitatea atragerii persoanei la răspunderea penală conform prevederilor art. 288 CP.

Un rol deosebit de important pentru existența infracțiunii este stabilirea cu maximă precizie a vârstei persoanei, adică exact data, luna și anul nașterii acesteia. Practica judiciară ne demonstrează faptul că ținând cont de vârsta infractorului se poate stabili gradul de dezvoltare a capacităților sale intelectuale, a gândirii logice, a comportamentului său, precum și nivelul activității acestuia la săvârșirea faptelor ilicite.

De obicei, vârsta subiectului infracțiunii este constatată după anumite documente: certificat de naștere, buletin de identitate, buletin de identitate provizoriu, pașaport, permis de conducere, legitimație de serviciu, mențiuni în cartea de înregistrare a actelor stării civile etc.

Se consideră că persoana atinge o anumită vârstă la ora 00.00 a zilei următoare după cea de naștere. În situația în care documentele care ar indica vârsta persoanei lipsesc, aceasta poate fi stabilită prin intermediul expertizei medico-legale.

Potrivit prevederilor art. 21 alin. (1) CP, poate fi subiect al infracțiunii de vandalism persoana fizică responsabilă (fără deosebire de cetățenie sau lipsă a acesteia, rasă, naționalitate, origine etnică, sex, religie, apartenență

complicată să intre în lumea interioară a persoanei, gânduri, dorințe, retrăiri, idei, sentimente, aspirații și emoții. Dar, totuși, corect stabilirea acestui element al crimei este de mare importanță juridică atât pentru calificarea corectă a faptului și individualizarea pedepsei, cât și pentru asigurarea respectării principiilor legalității, umanismului și democratismului.

În literatura de specialitate există o opinie unanimă, potrivit căreia latura subiectivă a infracțiunii reglementate în art. 288 CP se caracterizează prin vinovăție sub forma intenției directe. Recklessness ca cea de a doua formă a vinovăției în cazul infracțiunii de vandalism este exclusă, fapt ce reiese din însuși conținutul normei juridico-penale prevăzute la art. 288 CP. Este imposibil ca din imprudență să fie pângărit un edificiu sau o încăpere, aplicând imagini cu caracter obscen sau inscripții indecente, făptuitorul nu putea să nu-și dea seama de caracterul antisocial al acțiunilor sale, să prevadă și să dorească survenirea urmărilor prejudiciabile. În cazul nimicirii din imprudență a bunurilor în transport public sau în alte locuri publice, de asemenea, este exclusă posibilitatea atragerii persoanei la răspunderea penală conform prevederilor art. 288 CP.

Un rol deosebit de important pentru existența crimei este stabilirea cu maximă precizie a vârstei persoanei, adică exact data, luna și anul nașterii acesteia. Practica judiciară ne demonstrează faptul că ținând cont de vârsta infractorului se poate stabili gradul de dezvoltare a capacităților sale intelectuale, a gândirii logice, a comportamentului său, precum și nivelul activității acestuia la săvârșirea faptelor ilicite.

De obicei, vârsta subiectului crimei este constatată după anumite documente: certificat de naștere, buletin de identitate, buletin de identitate provizoriu, pașaport, permis de conducere, legitimație de serviciu, mențiuni în cartea de înregistrare a actelor stării civile etc.

Se consideră că persoana atinge o anumită vârstă la ora 00.00 a zilei următoare după cea de naștere. În situația în care documentele care ar indica vârsta persoanei lipsesc, aceasta poate fi stabilită prin intermediul expertizei medico-legale.

Potrivit prevederilor art. 21 paragraf (1) CP, poate fi subiect al crimei de vandalism persoana fizică responsabilă (fără deosebire de cetățenie sau lipsă a acesteia, rasă, naționalitate, origine etnică, sex, religie, apartenență

politică, avere sau origine socială) care în momentul săvârșirii infracțiunii a împlinit vârsta de 16 ani (în ipoteza consemnată la art. 288 alin. (1)), sau reieșind din prevederile art. 21 alin. (2) – persoana fizică responsabilă care în momentul comiterii faptei infracționale a atins vârsta de 14 ani (în ipoteza specificată la art. 288 alin. (2)).

Stabilirea vârstei minime de 14 ani pentru săvârșirea infracțiunii specificate la art. 288 CP în condițiile existenței circumstanțelor agravante prevăzute la alin. (2) lit. b) (de două sau mai multe persoane) și c) (asupra bunurilor care au o valoare istorică, culturală sau religioasă) al aceluiași articol, a provocat în literatura de specialitate numeroase discuții, soldate cu apariția diverselor opinii controversate.

Unii autori, precum N.A. Șirokov, sunt convinși că stabilirea de către legiuitor a vârstei minime de 14 ani de atragere la răspunderea penală pentru săvârșirea infracțiunii de vandalism are drept consecință necesitatea rectificării sancțiunii prevăzute de dispoziția articolului ce reglementează această faptă, deoarece măsurile sancționatorii existente în respectiva normă juridico-penală se aplică destul de rar în practică și astfel se dovedesc a fi neefective [13, p. 15].

Alți autori, precum A.E. Doncenko, consideră că ar fi expedient ca vârsta minimă de atragere la răspundere penală pentru vandalism să fie majorată până la 16 ani și în cazul existenței circumstanțelor agravante. Opinia respectivă este motivată prin faptul că în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, infracțiunea de vandalism fiind atribuită categoriei de infracțiuni ușoare (în ipoteza consemnată la art. 288 alin. (1)) și mai puțin grave (în ipoteza specificată la art. 288 alin. (2)), nu creează pericol social de proporții, astfel, în asemenea circumstanțe, specifică autorul menționat, nu este cazul ca pentru comiterea unei astfel de fapte penale atât de „neînsemnate” după părerea lui, să fie atrași la răspundere penală minorii sub vârsta de 16 ani [6, p. 22].

Iar autorul N.A. Ceremnova în general afirmă că, în contextul ultimelor decenii de dezvoltare a societății, comportamentul bizar și aberant al tinerilor devine un lucru obișnuit, care este legitimat de cultura dominantă și corespunde mentalității unei societăți aflate la etapa de degradare morală și spirituală. În

ral person (regardless of or lack of citizenship, in spite of race, nationality, ethnic origin, sex, religion, political affiliation, wealth or social origin) who at the time of committing the crime has reached the age of 16 (in the case recorded in art. 288 paragraph (1)), or arising from the provisions of art. 21 paragraph (2) – the responsible natural person who at the moment of committing the criminal act has reached the age of 14 years (in the hypothesis specified in art. 288 paragraph (2)).

Establishing the minimum age of 14 years for committing the crime specified in art. 288 of the Criminal Code in the conditions of the existence of the aggravating circumstances provided in paragraph (2) letter b) (by two or more persons) and c) (on goods that have a historical, cultural or religious value) of the same article, provoked in the specialized literature numerous discussions, resulting in the appearance of various controversial opinions.

Some authors such as N.A. Shirokov, are convinced that the establishment by the legislator of the minimum age of 14 years of criminal liability for committing the crime of vandalism, entails the need to rectify the sanction provided in the article regulating this fact, because the existing sanctioning measures in the respective legal-criminal norm are rarely applied in practice and thus prove to be ineffective [13, p. 15].

Other authors such as A.E. Donchenko believe that it would be expedient to increase the minimum age for criminal prosecution for vandalism to 16 years and in the event of aggravating circumstances. That opinion is motivated by the fact that depending on the prejudicial nature and degree, the crime of vandalism being attributed to the category of minor crimes (in the case recorded in art. 288 paragraph (1)) and less serious (in the case specified in art. 288 paragraph (2)), does not create a social danger of proportions, thus, in such circumstances, specifies the mentioned author, it is not the case that for committing such a criminal act so “insignificant” in his opinion, to be prosecuted minors under the age of 16 [6, p. 22].

And author N.A. Ceremnova generally states that, in the context of the last decades of society’s development, the bizarre and aberrant behavior of young people becomes commonplace, which is legitimized by the domi-

acest context, autorul citat specifică că marea majoritate a tinerilor cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani (circa 66,6%), datorită mediului ambiant în care cresc și se educă, nu sunt în stare să conștientizeze și să perceapă pericolul social sporit al actelor de vandalism pe care le săvârșesc asupra bunurilor din domeniul public, precum și asupra celor ce prezintă valoare istorică, culturală sau religioasă pentru societate. Aceștia, în viziunea autorului, sunt convinși că comportamentul lor nu deviază de la normele morale și etice general recunoscute și respectate în cadrul societății [4, p. 32].

Așadar, din punctul de vedere al autorului sus-menționat, reiese că comiterea actelor de vandalism prezintă un lucru obișnuit și normal pentru minori cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani.

Analizând opiniile diferitor autori referitoare la vârsta minimă de atragere la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii de vandalism, nu putem fi de acord cu unele afirmații expuse în favoarea majorării acesteia de la 14 la 16 ani. În susținerea poziției respective aducem și unele argumente pe care le considerăm a fi oportune.

Deci, în procesul de stabilire a vârstei de 14 ani care ar permite atragerea minorului la răspundere penală pentru comiterea vandalismului săvârșit cu circumstanțe agravante enumerate la art. 288 alin. (2) lit. b) și c), legiuitorul a luat în considerare o serie de factori, care ne permit să acceptăm și să împărtășim opinia lui. Printre factorii primordiali, care au stat la baza stabilirii vârstei minime de 14 ani de atragere la răspundere penală pentru săvârșirea faptei infracționale specificate la art. 288 CP, au fost indicii ridicați în ultimele decenii ale sec. al XX-lea de comitere a acestei infracțiuni de către minori. În susținerea poziției legiuitorului autohton se alătură și practica judiciară, care ne demonstrează că în marea majoritate a cazurilor infracțiunea de vandalism, specificată la art. 288 CP, este comisă de copii a căror vârstă variază între 14 și 16 ani. În această ordine de idei, este evident faptul că anume minorii sunt cel mai frecvent tentați să comită infracțiunea de vandalism.

Numeroasele studii în domeniul psihologiei și pedagogiei au demonstrat la nivel științific că anume adolescența constituie una dintre cele mai dificile perioade de dezvoltare a per-

nant culture and corresponds to the mentality of a society at the stage of moral and spiritual degradation. In this context, the quoted author specifies that the vast majority of young people aged 14-18 (about 66.6%), due to the environment in which they grow up and are educated, are not able to be aware and perceive the increased social danger of the acts of vandalism that they commit on the goods in the public square, as well as on those that present historical, cultural or religious value for the society. In the author's view, they are convinced that their behavior does not deviate from the moral and ethical norms generally recognized and respected in society [4, p. 32].

Therefore, from the point of view of the above-mentioned author, it appears that committing acts of vandalism is a common and normal thing for minors aged between 14 and 18 years. Analyzing the opinions of different authors regarding the minimum age of criminal liability for committing the crime of vandalism, we cannot agree with some statements made in favor of increasing it from 14 to 16 years. In support of that position, we also provide some arguments that we consider appropriate.

So, in the process of establishing the age of 14, which would allow the juvenile to be held criminally liable for committing the vandalism committed with aggravating circumstances listed in art. 288 paragraph (2) letter b) two and more people and c) the legislator took into account a number of factors, which allow us to accept and share his opinion. Among the primary factors, which were the basis for establishing the minimum age of 14 years of criminal liability for committing the criminal act specified in art. 288 of the Criminal Code were high indices during the last decades of the XX century of committing this crime by minors. In support of the position of the local legislator, the judicial practice also joins, which proves to us that in the vast majority of cases the crime of vandalism specified in art. 288 of the Criminal Code is committed by children whose age varies between 14 and 16 years. In this sense, it is obvious that minors are most often tempted to commit the crime of vandalism.

Numerous studies in the square of psychology and pedagogy have shown at the scientific level that adolescence is one of the most

sonalității umane. Anume la etapa respectivă a vieții are loc formarea caracterului individului, care deseori se caracterizează prin incoerență, vulnerabilitate, sensibilitate, afectivitate, flexibilitate, emotivitate, lipsă de stăpânire de sine și încredere exagerată în propriile puteri.

Lipsa de cunoștințe în domeniul dreptului, lipsa de experiență, crearea unei imagini distorsionate privind normele morale, schimbarea frecventă și bruscă a dispoziției în situațiile de conflict se pot manifesta în conduita adolescentului prin brutalitate, insolență, încăpățănare, infamie și sunt doar câțiva dintre factori ce îl pot determina pe acesta să purceadă la comiterea unor fapte interzise de lege, printre care se enumeră și vandalismul.

În aceste împrejurări este important să fie luat în considerare și faptul că deseori anume infractorii minori pot deveni membri ai unor grupuri criminale organizate sau organizații criminale, astfel sporind gradul de infracționalitate în societate.

De asemenea, este important să menționăm că din punct de vedere psihologic la vârsta de 14 ani nivelul de dezvoltare mintală a minorului îi permite să înțeleagă sensul și însemnătatea conținutului interdicției juridico-penale cuprinse în art. 288 CP și caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale. Datele comparative obținute prin cercetarea psihologică a minorilor cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani, care pe de o parte au săvârșit infracțiunea de vandalism, iar pe de altă parte infracțiuni din categoria celor grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, ne demonstrează faptul că unui minor îi este mai simplu și accesibil să conștientizeze sensul și semnificația acțiunilor sale ilicite care au condus la comiterea vandalismului, decât rostul acțiunilor sau inacțiunilor care au stat la baza comiterii altor infracțiuni [10, p. 56-59].

Totodată, subliniem că pentru comiterea infracțiunii de vandalism nu este necesar ca făptuitorul să posede cunoștințe speciale, abilități sau experiență. În comparație cu alte fapte penale (de ex.: banditismul (art. 283 CP), traficul de ființe umane (art. 165), fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false (art. 236), delapidarea averii străine (art. 191) etc.), pentru comiterea vandalismului, de asemenea, nu este nevoie de o pregătire specială premeditată, în

difficult periods of human personality development. It is at this stage of life that the character of the individual is formed, which is often characterized by incoherence, vulnerability, sensitivity, affectivity, flexibility, emotion, lack of self-control and excessive self-confidence.

Lack of knowledge in the square of law, lack of experience, creating a distorted image of moral norms, frequent and sudden change of mood in conflict situations, can manifest in adolescent behavior through brutality, insolence, stubbornness, infamy and are just some of the factors which may cause him to proceed with the commission of acts prohibited by law, including vandalism.

In these circumstances, it is important to take into account the fact that juvenile offenders can often become members of organized criminal groups or criminal organizations, thus increasing the degree of crime in society.

It is also important to mention that from a psychological point of view at the age of 14, the level of mental development of the minor allows him to understand the meaning and significance of the content of the legal-criminal interdiction contained in art. 288 of the Criminal Code and the prejudicial nature of his actions. Comparative data of psychological research of minors aged 14 to 18, who on the one hand committed the crime of vandalism, and on the other hand crimes in the category of serious, particularly serious or exceptionally serious, show us that it is easier and more accessible for a minor to be aware of the meaning and significance of his or her illicit actions that led to vandalism than of the actions or inactions that led to the commission of other crimes [10, p. 56-59].

At the same time, we emphasize that, for committing the crime of vandalism, it is not necessary for the perpetrator to have special knowledge, skills or experience. Compared to other criminal acts (e.g.: banditry (art. 283 of the Criminal Code), trafficking in human beings (art. 165), fabrication or circulation of false currency signs or false securities (art. 236), embezzlement of foreign property (art. 191) etc.), for committing vandalism, also, no special premeditated training is required, in this sense, the possibility of committing the crime becomes accessible to persons belonging to the

acest sens posibilitatea comiterii infracțiunii respective devine accesibilă pentru persoanele ce fac parte din categoria de vârstă descrisă mai sus.

De asemenea, un rol primordial pentru existența infracțiunii specificate la art. 288 CP îl are stabilirea momentului de consumare. Reieșind din faptul că vandalismul este o infracțiune formală, care se consideră consumată fie din momentul realizării acțiunilor de pângărire a edificiilor sau altor încăperi, fie din cel al nimicirii bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice, intenția directă la astfel de fapte penale se deosebește prin conștientizarea de către făptuitor a caracterului prejudiciabil al acțiunilor sale, prevederea apariției urmărilor prejudiciabile și manifestarea dorinței întru survenirea acestora.

De asemenea, latura subiectivă a infracțiunii este compusă și din alte elemente constitutive, cum ar fi motivul (mobilul) și scopul.

Prin motiv sau mobil al infracțiunii se înțelege impulsul intern (dorință, tendință, pasiune, sentiment) al infractorului ce a făcut să se nască în mintea lui ideea săvârșirii unei anumite activități conștient orientate spre satisfacerea acelei dorințe, tendințe, pasiuni eronate [8, p. 176].

Prezența mobilului în săvârșirea oricărei infracțiuni, inclusiv și a infracțiunii de vandalism este un indiciu al normalității psihice a făptuitorului, iar lipsa unui motiv comprehensibil (înțeles, adecvat) constituie un indiciu de anormalitate psihică ce impune o examinare atentă a responsabilității subiectului [3, p. 192].

Scopul infracțiunii reprezintă o imagine mintală apărută în psihicul persoanei privind obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acțiunii sau inacțiunii sale infracționale. Deci, scopul, ca o imagine privind rezultatul scontat, caracterizează gândirea, cugetarea persoanei [8, p. 178].

Ca și motivul, scopul nu constituie, de regulă, un semn obligatoriu al laturii subiective a infracțiunii, deoarece oricare ar fi scopul conducerii făptuitorului, săvârșirea acesteia este suficientă pentru constatarea laturii subiective a infracțiunii [8, p. 178].

Despre același lucru putem vorbi și în cazul infracțiunii reglementate în art. 288 CP, unde motivul și scopul nu constituie elemente obligatorii ale laturii subiective a infracțiunii, și

age category described above.

Also, a primary role for the existence of the crime specified in art. 288 of the Criminal Code has the establishment of the moment of consumption. Proceeding from the fact that vandalism is a formal crime, which is considered consumed either from the moment of committing the actions of defilement of buildings or other rooms, or from the destruction of goods in public transport or other public places, the direct intention to such a criminal act is distinguished by the perpetrator's awareness of the prejudicial nature of his actions, the provision of prejudicial consequences and the manifestation of the desire for their occurrence.

The subjective side of the crime is composed of other constituent elements such as motive (mobile) and purpose.

By motive or mobile of the crime is meant the internal impulse (desire, tendency, passion and feeling) of the offender that gave birth in his mind to the idea of performing a certain activity consciously oriented towards satisfying that desire, tendency and erroneous passion [8, p. 176].

The presence of the mobile phone in the commission of any crime, including the crime of vandalism is an indication of the perpetrator's mental normality, and the lack of a comprehensible reason (meaning, adequate) is an indication of mental abnormality that requires careful examination of the subject [3, p. 192].

The purpose of the crime, in turn, is a mental image that appeared in the person's psyche regarding the proposed objective and represented by the perpetrator as a result of his criminal action or inaction. So, the goal, as an imagination regarding the expected result, characterizes the person's thinking, contemplation [8, p. 178].

Like the reason, the purpose is not, as a rule, a mandatory sign of the subjective side of the crime, because whatever the purpose of the perpetrator's conduct, its commission is sufficient to establish the subjective side of the crime [8, p. 178].

We can talk about the same thing in the case of the crime regulated in art. 288 of the Criminal Code, where the reason and purpose do not constitute obligatory elements of the subjective side of the crime, and respectively

respectiv nu se iau în considerare la calificarea faptei, ci numai la stabilirea și individualizarea pedepsei și răspunderii penale. Cu toate acestea, faptul respectiv nu ar însemna că săvârșind o astfel de infracțiune, făptuitorul nu ar urma un scop sau nu ar avea nici un motiv.

La săvârșirea oricărei infracțiuni intenționate, inclusiv și a vandalismului, motivul constituie impulsul intern ce se naște în mintea făptuitorului și îi dirijează conduita sa ilicită. De asemenea, motivul și scopul infracțiunii analizate ne permit să delimităm vandalismul de alte tipuri de infracțiuni.

Analizând problematica în cauză, constatăm că printre motivele de comitere a vandalismului deseori apar următoarele:

- dorința aprigă a făptuitorului de a demonstra importanța, valoarea, rolul și puterea sa în societate;

- manifestarea neglijenței, lipsei de respect și revoltei față de regulile morale instituite în societate;

- manifestarea agresiunii acumulate față de obiecte ce prezintă o valoare istorică, culturală sau artistică prin pângărirea sau nimicirea acestora;

- tendința făptuitorului, prin intermediul comiterii vandalismului, de a se încadra într-un grup de persoane care își petrec timpul împreună, se distrează împreună și au interese comune concentrate asupra săvârșirii actelor de vandalism;

- obrăznicia persoanei, manifestare generată de lipsa de educație a acesteia etc.

Motivele enumerate mai sus scot în evidență năzuința făptuitorului de a se autoafirma prin prisma conduitei infracționale. După cum menționează unii autori precum M.P. Juravljov și S.I. Nikulin, natura acestor motive constă în lipsa de educație și cultură, impertinență, tendința de a se manifesta într-o manieră deliberată, lipsa de respect față de societate, precum – și nu în ultimul rând – în dorința de a-și afirma personalitatea și propriul eu prin intermediul unui comportament brutal și agresiv [12, p. 240].

Autorul B.V. Iațelenko menționează că infracțiunea de vandalism poate fi săvârșită din motive huliganice, din răzbunare sau din altă cauză [14, p. 245].

Aceeași opinie o împărtășesc și autorii Sergiu Brânză și Vitalie Stati, care consideră că

are not taken into account in the qualification of the deed, but only in establishing and individualizing the punishment and criminal liability. However, that fact does not mean that by committing such an offense, the perpetrator would not pursue a purpose or have no motive.

When committing any intentional crime, including vandalism, the motive is the internal impulse that arises in the mind of the perpetrator and directs his illicit conduct. Also, the reason and purpose of the analyzed crime allow us to delimit vandalism from other types of crimes.

Analyzing the issue in question, we find that among the reasons for committing vandalism are often the following:

- the perpetual desire of the perpetrator to demonstrate his importance, value, role and power in society;

- manifestation of negligence, lack of respect and revolt against the moral rules established in society;

- the manifestation of the accumulated aggression towards objects that present a historical, cultural or artistic value through their defilement or destruction;

- the perpetrator's tendency to commit vandalism, to belong to a group of people who spend time together, have fun together and have common interests focused on committing acts of vandalism;

- the impudence of the person appeared as a result of his lack of education, etc.

The reasons listed above highlight the perpetrator's desire to assert himself through the prism of criminal conduct. As some authors such as M.P. Juravleov and S.I. Niculin mention, the nature of these reasons consists in the lack of education and culture, impertinence, the tendency to manifest in a deliberate manner, the lack of respect for society, as well as last but not least the desire to assert one's personality and own himself through brutal and aggressive behavior [12, p. 240].

Author B.V. Yatelenko mentions that the crime of vandalism can be committed for hooliganism, revenge or other reasons [14, p. 245].

The same opinion is shared by the authors Sergiu Brânza and Vitalie Stati, who consider that the hooligan motives have a binding character in the case of the crime specified in

motivele huliganice au un caracter obligatoriu în cazul infracțiunii specificate la art. 288 CP [2, p. 707].

În același context se expun și autorii A.A. Gravina și I.A. Semețova, care printre motivele de răzbunare, ură națională etc., evidențiază ca fiind cele primordiale motivele huliganice [7, p. 214.].

Alți autori, precum I.N. Deriughina, promovează o opinie diametral opusă referitoare la existența motivelor huliganice în componența laturii subiective a infracțiunii de vandalism. Din punctul de vedere al acestui autor, motivele infracțiunii de vandalism pot fi diverse, însă cele huliganice nu se înscriu în această listă [15, p. 364].

De aceeași părere sunt și autorii L.D. Gauhman și S.V. Maksimov care afirmă că motivele huliganice nu se încadrează în categoria motivelor infracțiunii de vandalism [15, p. 209].

Analizând opiniile diferitor autori referitoare la prezența motivelor huliganice în conținutul infracțiunii specificate la art. 288 CP, susținem părerile celor care s-au expus în favoarea acestora, afirmând că motivele huliganice fac parte dintre cele fundamentale în cazul infracțiunii de vandalism.

Totodată, este de remarcat că motivele huliganice sunt considerate unele dintre cele mai periculoase, deoarece nu sunt justificate din punct de vedere al logicii, au un caracter subconștient și un grad scăzut de control și percepție. Acestea le este caracteristică promptitudinea, spontaneitatea, bruschețea și impulsivitatea. Preponderent, persoanele care săvârșesc infracțiunea de vandalism din motive huliganice, de regulă acționează fără vreo pregătire sau înțelegere prealabilă, ideea de comitere a faptei ilicite apare la ei brusc și aceștia acționează spontan. În același timp, agresiunea vandalilor, materializată prin comiterea actelor de vandalism, poate apărea în rezultatul disprețului sau antipatiei pe care aceștia o au față de întreaga societate, de o anumită pătură socială sau de un grup rasial, etnic sau religios. În ultimul caz, acțiunile făptuitorului sunt dirijate de sentimentul de neglijență, ură, răzbunare față de această categorie de persoane.

În conținutul motivelor huliganice se includ o varietate largă de alte motive josnice, sub influența cărora la făptuitor apare intenția

art. 288 of the Criminal Code [2, p. 707].

In the same context, the authors of A.A. Gravina and I.A. Semețova, who among the reasons for revenge, national hatred, etc., highlight as the primary ones the hooligan motives [7, p. 214.].

Other authors such as I.N. Deriughina, promotes a diagonally opposite opinion regarding the existence of hooligan motives in the composition of the subjective side of the crime of vandalism. From the point of view of this author, the reasons for the crime of vandalism can be various, but the hooligan ones are not included in this list [15, p. 364].

The authors of L.D. Gauhman and S.V. Maksimov also state that the hooligan motives do not fall into the category of motives for the crime of vandalism [15, p. 209].

Analyzing the opinions of different authors regarding the presence of hooligan motives in the content of the crime specified in art. 288 of the Criminal Code, we support the opinions of those who spoke in their favor, stating that the hooligan motives are part of the fundamental ones in the case of the crime of vandalism.

At the same time, it should be noted that hooligan motives are considered some of the most dangerous, because they are not a justification from the point of view of logic; they have a subconscious character and a low degree of control and perception. They are characterized by promptness, spontaneity, abruptness and impulsivity. Prevalently, people who commit the crime of vandalism for hooligan reasons usually act without any prior training or understanding, the idea of committing the wrongdoing suddenly appears to them and they act on the spot. At the same time, the aggression of the vandals materialized by committing acts of vandalism can appear as a result of the contempt or antipathy that the latter have towards the whole society, a certain social stratum or a racial, ethnic or religious group. In the latter case, the perpetrator's actions are directed by the feeling of negligence, hatred, revenge towards this category of people.

The content of hooligan motives includes a wide variety of other lowly motives, under the influence of which the perpetrator intends to demonstrate disrespect for society,

de a demonstra lipsă de respect față de societate, neconformare cu normele morale existente și acceptate, manifestări care privesc în ansamblu dau dovadă de lipsă de bună-cuviință la făptuitor. Apariția și dezvoltarea motivelor huliganice poate avea loc din cauza sentimentului de gelozie și a dorinței de răzbunare, survenite ca urmare a stării sufletești chinuitoare, trăite de făptuitor. Sub presiunea sentimentelor respective, ce determină și dirijează comportamentul subiectului, și la apariția unui motiv bine conturat, care uneori poate fi neînsemnat, la persoană pot apărea unele emoții de mânie, malițiozitate, dorință de răzbunare, care se revarsă prin comiterea unor fapte antisociale și ilicite, printre care se enumeră și vandalismul.

În contextul celor expuse mai sus, considerăm că printre motivele primordiale, ce îl pot determina pe făptuitor să nimicească bunurile în transportul public sau în alte locuri publice, pot fi și cele personale. Aceste motive pot degenera în huliganice în momentul în care sunt ajustate de către făptuitor, el invocând că apariția lor se datorează sentimentelor de gelozie și răzbunare pe care le trăia la acel moment. În contextul considerării motivelor huliganice ca unele de bază la comiterea infracțiunii de vandalism, este important ca emoțiile, care treptat au trecut în motive, să trezească în conștiința subiectului dorința de a demonstra atitudinea de nepăsare față de principiile morale ce dăinuiesc într-o societate. La fel, este principal ca motivele huliganice, apărute pe fundalul trăirilor sufletești ale subiectului, să îl determine pe acesta la săvârșirea unor acțiuni ilicite (pângărire sau nimicire) numai asupra bunurilor din domeniul public; în același timp acțiunile respective, îndreptate asupra bunurilor ce fac parte din domeniul privat, nu pot fi calificate conform prevederilor art. 288 CP.

Așadar, din neputință de a se autoafirma sub un aspect pozitiv, nimicirea bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice constituie pentru făptuitor unicul procedeu de afirmare a propriei personalități care, de asemenea, este însoțit de neconformarea acestuia cu ansamblul normelor de conviețuire socială.

Alături de motivele huliganice descrise mai sus, care rămân a fi primordiale, ca motive subsidiare de comitere a infracțiunii de vandalism putem atesta următoarele: răzbunare; ură socială, națională, rasială sau religioasă; inte-

non-compliance with existing and accepted moral norms, manifestations that as a whole show a lack of good manners to the perpetrator. The appearance and development of hooligan motives can take place due to the feeling of jealousy and the desire for revenge arising as a result of the torturous state of mind relived by the perpetrator. Under the pressure of those feelings, which determine and direct the subject's behavior and the appearance of a well-defined reason, which can sometimes be insignificant, some emotions may appear in the person of anger, malice, and desire for revenge, which flows by committing antisocial and illegal acts including vandalism.

In the context of the above, we consider that, among the primary reasons that may cause the perpetrator to destroy the goods in public transport or in other public places may be the personal ones. These motives can degenerate into hooligans when they are adjusted by the perpetrator, who claims that their appearance is due to the feelings of jealousy and revenge he was experiencing at the time. In the context of considering hooligan motives as the basic ones for committing the crime of vandalism, it is important that the emotions that gradually passed into motives awaken in the subject's consciousness the desire to demonstrate the attitude of indifference to moral principles that persist in a society. It is essential that the hooligan motives appeared on the background of the soul's retreats of the subject, to determine him when committing illicit actions (defilement or destruction) only on the goods from the public domain, the respective actions directed on the goods that are part of the private domain cannot be qualified according to the provisions of art. 288 of the Criminal Code.

Therefore, due to the impossibility of asserting itself in a positive aspect, the destruction of goods in public transport or in other public places is for the perpetrator the only procedure of asserting his own personality which is also accompanied by his non-compliance with all norms of social coexistence.

Along with the hooligan motives described above, which remain paramount, as subsidiary reasons for committing the crime of vandalism we can attest to the following: revenge; social, national, racial or religious

resul material (atunci când autorul infracțiunii acționează ca urmare a instigării, concretizate în promisiunea unei recompense materiale) etc. [2, p. 707].

În această ordine de idei, autorii Sergiu Brânză și Vitalie Stati subliniază că, în vederea relevării naturii motivelor care determină săvârșirea infracțiunii de vandalism, este util să stabilim conexiunea dintre aceste motive și obiectul juridic special al infracțiunii de vandalism. În acest context, menționează autorii citați, este practic imposibil de a face abstracție de opinia conform căreia „Deosebirea vandalismului de huliganism constă în aceea că, în cazul vandalismului, se atestă violarea normelor de moralitate și estetică publică, însă nu are loc încălcarea ordinii publice” [2, p. 707].

În susținerea unei astfel de opinii vine și autorul V.N. Kudreavțev, care susține că „deosebirea vandalismului de huliganism se exprimă în faptul că în cazul vandalismului are loc nu doar încălcarea ordinii publice, ci și violarea normelor de estetică și moralitate publică” [12, p. 246].

Totodată, în final, este important de remarcat faptul că pentru infracțiunea specificată la art. 288 CP, scopul nu este prevăzut în calitate de semn obligatoriu al laturii subiective. Prin urmare, deseori infracțiunea de vandalism se consideră a fi comisă fără un anumit scop. Însă, dacă acesta totuși persistă, atunci el este reflectat în conștiința subiectului, care își dă seama că prin comportamentul său cinic și lipsit de educație încalcă orice normă morală din cadrul societății. Astfel, făptuitorul demonstrează lipsă de respect total față de cei din jur, față de valorile morale și materiale, reducând considerabil calitățile estetice ale edificiilor sau altor încăperi, ale bunurilor din transportul public sau din alte locuri publice [1, p. 660]. Fiind generat de motiv, scopul infracțiunii formează împreună cu acesta atitudinea psihologică a făptuitorului față de acțiunile realizate.

Concluzie. Stabilirea de legiuitor a limitei minime de vârstă – 14 ani, de la care persoana poate fi trasă la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 288 CP, este una corectă și justificată, deoarece, la atingerea vârstei respective minorul în deplină măsură este capabil să evalueze comportamentul său ca fiind ilicit și producător de prejudiciu.

De asemenea, nu în ultimul rând are

hatred; material interest (when the perpetrator acts as a result of instigation, materialized in the promise of a material reward), etc. [2, p. 707].

In this order of ideas, the authors Sergiu Brânza and Vitalie Stati emphasize that in order to reveal the nature of the reasons that determine the commission of the crime of vandalism; it is useful to establish the connection between these reasons and the special legal object of the crime of vandalism. In this context, the cited authors mention, that it is practically impossible to disregard the opinion like “The difference between vandalism and hooliganism is that, in the case of vandalism, there is a violation of the norms of morality and public aesthetics, but there is no violation of public order” [2, p. 707].

In support of such an opinion comes the author V.N. Kudreavțev, who claims that “the difference between vandalism and hooliganism is expressed in the fact that in the case of vandalism there is not only a violation of public order, but also a violation of the norms of aesthetics and public morality” [12, p. 246].

At the same time, finally, it is important to note that for the crime specified in art. 288 of the Criminal Code, the purpose is not provided as a mandatory sign of the subjective side. Therefore, the crime of vandalism is often considered to have been committed without a specific purpose. But if it still persists, then it is reflected in the consciousness of the subject, who realizes that by his cynical and uneducated behavior, he violates any moral norm in society. In this way, the perpetrator demonstrates a total lack of respect for those around him, for moral and material values, considerably reducing the aesthetic qualities of buildings or other rooms, of goods in public transport or other public places [1, p. 660]. Being generated by the motive, the purpose of the crime forms together with it the psychological attitude of the perpetrator towards the actions performed.

Conclusion. So in conclusion we mention that the establishment by the legislator of the minimum age limit – 14 years, from which the person can be held criminally liable for committing the crime provided by art. 288 of the Criminal Code, is a correct and justified one, because, upon reaching the age of 14, the minor

importanță cunoașterea motivului de care s-a călăuzit infractorul și a scopului urmărit de el – un lucru deosebit de util pentru determinarea caracterului și gradului prejudiciabil al faptei, pentru cunoașterea pericolozității infractorului, stabilirea măsurii de apărare socială adecvată [8, p. 179] și pentru individualizarea pedepsei penale și delimitarea infracțiunii de vandalism de alte infracțiuni asemănătoare.

is fully able to assess his/her behavior as unlawful and harmful.

Last but not least, knowing the reason for the offender and the purpose pursued by him is particularly useful for determining the nature and detrimental nature of the act, for knowing the danger of the offender, establishing the appropriate social protection measure [8, p. 179] and for individualization criminal punishment and the delimitation of the crime of vandalism from other similar crimes.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Brînza S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2011. 1324 p.
2. Brînza S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2015. 1300 p.
3. Bulai C. Manual de drept penal. Partea generală. București: ALL, 2000. 240 p.
4. Keremnova N.A. Ugolovnaja otvetstvennost' za vandalizm. Dissertacija kand. jurid. nauk. Omsk, 2004. 198 p.
5. Chirița V. Luarea de ostatici: Analiza juridico-penală și criminologică. Chișinău: Tipogr. Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, 2011. 242 p.
6. Doncenko A.E. Nenakazuemyj vandalizm. În: Rossijskaja justicija, 1998, № 6. p. 21-24.
7. Gravina A.A., Kashepov V.P., Koshaeva T.O. i dr. Ugolovnoe pravo Rossijskoj Federacii. Moskva: „Bylina”, 1999. 559 p.
8. Manual de Drept penal. Partea generală. Redactor coordonator Borodac A. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2005. 516 p.
9. Oancea I. Tratat de drept penal. Partea generală. București: All, 1994. 352 p.
10. Pirozhkov V.F. Kriminal'naja psihologija. Moskva: „Os'-89”, 2007. 704 p.
11. Rossijskoe ugovnoe pravo. Osobennaja chast'/Pod red. M.P. Zhuravljova i S.I. Nikulina. Moskva: Spartak, 1998. 480 p.
12. Rossijskoe ugovnoe pravo. Osobennaja chast'/Pod red. V.N. Kudrjavteva, A.V. Naumova. Moskva: Jurist', 1997. 496 p.
13. Shirokov N.A. Vandalizm (ugolovno-pravovoj i kriminologicheskij aspekty). Avtoreferat doktorskoj dissertacii kand. jurid. nauk. Moskva, 2003. 27 p.
14. Ugolovnoe pravo Rossii. Osobennaja chast'/Pod. red. A.I. Raroga. Moskva: IMPJe, 1998. 479 p.
15. Ugolovnoe pravo. Osobennaja chast'/Pod obsh. red. L.D. Gauhmana i S.V. Maksimova. Moskva: Jeksmo, 2005. 414 p.

Despre autor:

Sofia PILAT,

doctor în drept,

conferențiar universitar

al Catedrei „Procedură penală, criminalistică

și securitate informațională”

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

e-mail: sofia-chirita@yandex.ru

About author:

Sofia PILAT

PhD,

associate professor of the Chair of “Criminal

Procedure, Forensic and Information Security”

of the Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,

e-mail: sofia-chirita@yandex.ru

STRUCTURING THE CURRICULUM OF THE EDUCATIONAL SYSTEM IN ISRAEL FOR THE 21ST CENTURY

Dasman EL-FAHEL,
PhD student,

Simion ROȘCA,
PhD, Interim University Professor

STRUCTURAREA CURRICULUMULUI SISTEMULUI EDUCAȚIONAL DIN ISRAEL PENTRU SECOLUL XXI

Dasman EL-FAHEL,
doctorand

Simion ROȘCA,
doctor în filosofie, profesor universitar interimar

In most developed countries, according to OECD indicators on education, education is seen as primarily aimed at serving individuals, while the state enjoys the benefits of its investments as a consequence. Education systems around the world need to adapt to changing realities in order to remain relevant, and one way to do that is to adapt learning programs and materials. National targets in education indicate the general objectives of the education system, define them and direct the planning and work framework in each country. Israel adjusts the principles of national education system policy to the OECD's 2030 Education Project, but nevertheless implements internal programs and ideas, which sometimes contradict the principles of the project. In Israel, there is a problem with the level of compliance between policy and curriculum and implementation in Israel. The authors try in this article to show how to structure the curriculum in the 21st century in Israel, what its purpose and content is.

Keywords: education, curriculum, educational system, types of standards, study programs, cooperation.

În majoritatea țărilor dezvoltate, conform indicatorilor Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), se consideră că educația este îndreptată în primul rând spre deservirea indivizilor, în timp ce statul se bucură de rodul investițiilor sale ca o consecință. Sistemele educaționale din întreaga lume trebuie să se adapteze la realitatea în schimbare pentru a rămâne relevante, iar una dintre modalitățile de a face acest lucru este adaptarea programelor și materialelor de învățare. Țintele naționale în educație indică obiectivele generale ale sistemului de învățământ, le definesc și direcționează cadrul de planificare și lucru în fiecare țară. Israelul ajustează principiile politicii sistemelor naționale de educație conform Proiectului Educațional 2030 al OCDE, dar, cu toate acestea, se implementează programe și idei interne, care intră în contradicție uneori cu principiile proiectului. În Israel există probleme la nivelul de conformitate între politică, curriculum și implementare. Autorii încearcă în acest articol să arate cum trebuie structurat curriculumul în secolul XXI în Israel, care este scopul și conținutul lui.

Cuvinte-cheie: educație, curriculum, sistem educațional, tipuri de standarde, programe de studii, cooperare.

Motto:

**„Schimbă felul în care privești lucrurile și lucrurile la care privești se vor schimba”
“Change the Way You Look at Things and the Things You Look at Change”**

(Wayne W. Dyer)

Introduction. Assessment and examination methods are a process of discovery that helps to promote student achievement and improve teaching processes, as it provides data based on findings and allows concrete improvement goals to be set [2]. Good mapping,

Introducere. Metodele de evaluare și examinare sunt niște procese de descoperire care contribuie la promovarea realizărilor elevilor și la îmbunătățirea predării, deoarece oferă date bazate pe constatări și permit stabilirea unor obiective concrete de dezvoltare [2].

during the process and especially after, will guide the teacher and influence the way he plans his courses, the way he teaches the contents and the various learnings of the students in the classroom. This policy is clear to all those involved in the educational process, whether they are adults or young people. However, due to educational policies, there are also differences between some countries, such as Israel and Finland [6].

Research results. A comparative examination of the curriculum and training courses for the 21st century. The 21st century is characterized by accelerating change and a high level of uncertainty about the future [7]. Education systems around the world need to adapt to changing realities in order to remain relevant, and one way to do that is to adapt learning programs and materials. National targets in education indicate the general objectives of the education system, define them and direct the planning and work framework in each country. Andreas Schleicher, Director of the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) for Education and Skills in Paris, emphasized [18] that there is a difference between countries' national goals according to their culture, the challenges they face, their economic status and their national ambitions. Therefore, for example, in most developed countries, according to OECD indicators on education, it is considered that education is primarily aimed at serving individuals, while the state enjoys the benefits of its investments as a consequence. The OECD predominantly reflects this vision and defines the sense of well-being of students as a single national target.

Lin Tzu - Bin, Intan Mokhtar Azura & Wang Li-Yi [21] described how in Singapore, in contrast, the goals of education are directed towards the nation (i.e. human resource training) to function in the global labor market and strengthen national identity. Instead, there are countries where equality goals and civilian education are at the top of their system's list of priorities. Each country formulates a policy for the development of the curriculum corresponding to its usual directions of educational policy, and sometimes it refers to the same, but through different formulations. Researchers

O bună cartografiere, în timpul procesului și îndeosebi după, va direcționa profesorul și va influența modul în care își planifică cursurile și în care predă conținuturile elevilor în clasă. Această politică este clară pentru toți cei care sunt implicați în procesul educațional, fie că este vorba de adulți sau de tineri. Totuși, ca urmare a politicilor educaționale diferite, există diferențe majore în acest sens între unele țări, de exemplu între Israel și Finlanda [6].

Rezultatele cercetării. Examinarea comparativă a curriculei și a cursurilor de formare pentru secolul XXI. Secolul XXI se caracterizează prin schimbări accelerate și un nivel ridicat de incertitudine cu privire la viitor [7]. Sistemele educaționale din întreaga lume trebuie să se adapteze la realitatea în schimbare pentru a rămâne relevante, iar una dintre modalitățile de a face acest lucru este adaptarea programelor și materialelor de învățare. Țintele naționale în educație indică obiectivele generale ale sistemului de învățământ, le definesc și direcționează cadrul de planificare și lucru în fiecare țară. Andreas Schleicher, director la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică pentru educație și competențe din Paris, a accentuat [18] că există o diferență între obiectivele naționale ale țărilor în funcție de cultura lor, provocările cu care se confruntă, statutul lor economic și ambițiile naționale. Prin urmare, de exemplu, în majoritatea țărilor dezvoltate, conform indicatorilor OCDE, se consideră că educația este îndreptată în primul rând spre deservirea indivizilor, în timp ce statul se bucură de rodul investițiilor sale ca o consecință. OCDE reflectă în mod predominant această viziune și definește sentimentul de bunăstare a studenților ca o țintă națională unică.

Lin Tzu-Bin, Intan Mokhtar Azura și Wang Li-Yi [21] au descris cum în Singapore, în contrast, obiectivele educației sunt direcționate către națiune (adică formarea resurselor umane), pentru a funcționa pe piața globală a muncii și consolidarea identității naționale. În schimb, există țări în care obiectivele de egalitate și educarea civililor se află în fruntea listei de priorități a sistemului lor. Fiecare țară formulează o politică de dezvoltare a curriculei corespunzătoare direcțiilor sale obișnuite de politică educațională și, uneori, acestea coincid, deși sunt formulate diferit. Cercetătorii Sunwoong K. și Ju-Ho L. [19] din Coreea de Sud au prezen-

Sunwoong K., Ju-Ho L. [19] from South Korea presented examples of program development policy pathways in several countries:

- (1) development of academic skills - Australia, New Zealand, Scotland;
- (2) the OECD Community Welfare Curriculum;
- (3) equality and reducing social disparities - Australia, the USA, New Zealand, Scotland and Finland;
- (4) tolerance and social inclusion - New Zealand
- (5) preparation for the local economy and labor market - Finland, China, Australia, USA, recently Singapore;
- (6) development of national identity - China and Singapore.

The purpose of the 21st century curriculum. According to the OECD's 2030 Education Project [29], curricula are a basic means of achieving national educational goals in a country. Despite the differences between national goals and unique characteristics in each country, it was found that all curricula address three components:

- Knowledge literacy
- Thinking and socio-emotional skills
- Education for social and individual values.

The Education 2030 project is based on the importance of developing skills in these three areas, not only on knowledge. Israel is adjusting the policy principles of national education systems in line with the OECD's 2030 Education Project. However, Israel implements internal programs and ideas, which sometimes contradict the principles of the OECD program. For example, the State of Israel continues, despite all the reactions and conclusions of the various committees (including the State Comptroller) to discriminate against various populations [15]. In Israel, the curriculum of the entire system is coordinated by the Pedagogical Secretariat, the supreme pedagogical authority in the Ministry of Education [23], which is responsible for shaping the curricular pedagogical policy of the ministry, as well as defining all aspects and components (both theoretical and didactic) of the subject learned in the educa-

tat exemple de căi ale politicii de dezvoltare a programelor operate în mai multe țări:

- (1) dezvoltarea abilităților academice - Australia, Noua Zeelandă, Scoția;
- (2) curricula în favoarea bunăstării comunității - OCDE;
- (3) egalitate și reducerea decalajelor sociale - Australia, SUA, Noua Zeelandă, Scoția și Finlanda;
- (4) toleranță și incluziune socială - Noua Zeelandă;
- (5) pregătirea pentru economie și piața locală a muncii - Finlanda, China, Australia, SUA, recent și Singapore;
- (6) dezvoltarea identității naționale - China și Singapore.

Scopul curriculumului secolului XXI. Conform Proiectului Educațional 2030 al OCDE [29], curricula reprezintă un mijloc de bază pentru realizarea obiectivelor educaționale naționale într-o țară. În ciuda diferențelor între obiectivele naționale și caracteristicile unice în fiecare țară, s-a constatat că toate programele de studii abordează trei componente:

- Alfabetizare în domeniile de cunoaștere
- Abilități în gândire și domenii socio-emoționale
- Educație pentru valori la nivel social și individual.

Proiectul Educație 2030 se bazează pe importanța dezvoltării abilităților în aceste trei domenii, nu numai pe cunoștințe. Israel ajustează principiile politicii sistemelor naționale de educație conform Proiectului Educațional 2030 al OCDE. Cu toate acestea Israel implementează programe și idei interne, care contravin uneori principiilor programului OCDE. De exemplu, statul Israel continuă, în ciuda tuturor reacțiilor și concluziilor diferitelor comitete (inclusiv Controlorului de Stat) să discrimineze diversele populații [15].

În Israel, problematica curriculumului întregului sistem este coordonată de Secretariatul Pedagogic, autoritatea pedagogică supremă din Ministerul Educației [23], care este responsabilă de conturarea politicii pedagogice curriculare a ministerului, precum și de definirea tuturor aspectelor și componentelor (atât teoretic, cât și didactic) de materie învățată în sistemul de învățământ și de supraveghere. Una dintre componentele centrale de care răspunde Secretariatul Pedagogic este acela de a stabili

tion and supervision system. One of the central components of which the Pedagogical Secretariat is responsible is to establish the contents of learning and the perceptions of teaching-learning-assessment in each direction that it supervises, for which the concrete expressions are the curricular document. This is a document that defines the aims, principles, contents and skills included in the subject taught in the education system, as well as pedagogical instructions that address its teaching. The curriculum is the basis for teaching the subject in schools and for developing various methodological learning materials. The curriculum is addressed to every principal, teacher and anyone who wants to get acquainted with a program at an educational institution, as well as to the authors of textbooks and assessment programs for the education system, teacher trainers, inspectors and instructors. Since 2002, the Pedagogical Secretariat has based its programs on a guidance document called the “*Standards Document*”. According to S. Swirski, standards in education are “rules that define what a student needs to know (content) and what he or she needs to be able to do in each subject (content and skills) in order to determine “how good it is” (complexity of performance) levels] at different subjects and at different ages” [20, 246 p.]. Another key issue in the 21st century curriculum is its structuring. According to the Israeli Ministry of Education, there are two types of standards: (1) content standards and (2) performance standards:

1. Content standards - define what students need to know and be able to do. These standards state knowledge and skills - ways of thinking, working, communicating, judging, and exploring, as well as basic ideas, principles, concepts, problems, and core knowledge in various subjects.

2. Performance standards - are defined as more specific and concrete examples and explicit definitions of what students need to know and be able to do to demonstrate compliance with content standards. These standards provide examples of students’ activities about what they need to know and be able to do to demonstrate that content standards are

conținuturi de învățate și ale percepțiilor de predare-învățare-evaluare în fiecare direcție pe care o supraveghează, pentru care expresiile concrete sunt documentul curricular. Aceasta este un document care definește scopurile, principiile, conținuturile și abilitățile incluse în materia studiată în sistemul de învățământ, precum și instrucțiuni pedagogice care se adresează predării acestuia. Curriculumul constituie baza pentru predarea materiei în școli și pentru a dezvolta diverse materiale metodice de învățare. Curricula se adresează fiecărui director, profesor și oricui dorește să facă cunoștință cu o programă la o instituție de învățământ, precum și autorilor de manuale și de programe de evaluare pentru sistemul de învățământ, formatorilor de profesori, inspectorilor și instructorilor. Începând cu anul 2002, Secretariatul Pedagogic are la bază programele pe un document de orientare numit „*Documentul de standarde*”. Conform lui S. Swirski, standardele în educație sunt „norme care definesc ceea ce un elev trebuie să știe (conținut) și ce trebuie să fie capabil să facă la fiecare materie (conținut și abilități) pentru a putea determina „cât de bine este bine” (complexitatea performanței. nivele) la diferite materii și la diferite vârste” [20, 246 p.].

O altă problemă de bază a curriculumului pentru secolul XXI este structurarea lui. Potrivit Ministerului Educației din Israel, există două tipuri de standarde: (1) standarde de conținut și (2) standarde de performanță:

1. Standarde de conținut - definesc ce trebuie să cunoască elevii și să fie capabili să facă. Aceste standarde menționează cunoștințele și abilitățile - moduri de gândire, lucru, comunicare, judecată și explorare, precum și idei de bază, principii, concepte, probleme și cunoștințe principale în diferite materii de studiu.

2. Standarde de performanță - sunt definite ca exemple mai specifice și concrete de reguli explicite a ceea ce elevii trebuie să cunoască și să fie capabili să facă pentru a demonstra îndeplinirea standardelor de conținut. Aceste standarde oferă exemple de activități ale elevilor despre ceea ce trebuie să știe și să fie capabili să facă pentru a dovedi că standardele de conținut sunt îndeplinite la nivelul așteptărilor de performanță sau înțelegere. Aceștia sunt indicatori de calitate care arată ni-

meeting performance or comprehension expectations. These are quality indicators that show the level of competence or mastery that students' performance must reflect. In other words, "how good it is." These standards also indicate the nature of the evidence needed to demonstrate that the content standards have been met and also the quality of student performance that is considered acceptable or excellent. Performance standards include an orderly description of the levels of performance in the learning process, so that it is possible to assess students' progress in the learning process.

As a result of the evaluation and measurement policy in the "Standards Document" of educational institutions, the approach is linked to results and is required in the following disciplines: arts, sciences, heritage, humanities and social sciences, foreign languages and physical education. Each subject contains sub-disciplines and branches of the subjects taught in educational institutions, according to clear age lines. For example, "science" includes math for preschool, math for elementary school, math for high school, and math for high school. Based on this division, programs and requirements are added for science and technology, high school physics, high school chemistry, biology, environmental sciences, agricultural sciences, and earth sciences. Learning is "conducted" from the age of elementary school to the end of high school, in preparation for the baccalaureate exams at the end of the 12th grade. As mentioned earlier, in literary sources and by the researcher, the Israeli education system is divided into 3 main stages: primary - middle school - high school, so every year and at each stage there is an evaluation and measurement of students' knowledge and skills for the next stage of education [1, 3, 12].

High school grades (X-XII) are divided into knowledge levels. The routes are divided into two main ways - theoretical studies and professional studies [5]. In each of these, there are various directions of routes and the routes are divided into sub-routes. The theoretical route in high school ends with baccalaureate exams, whose successful candidates obtain a registration certificate. On the technological

velul de competență sau de măiestrie pe care trebuie să le reflecte performanța elevilor. Cu alte cuvinte, „cât de bine este bine”. Aceste standarde indică, de asemenea, natura dovezilor necesare pentru a demonstra că au fost atinse standardele de conținut și, de asemenea, calitatea performanței elevilor care este considerată acceptabilă sau excelentă. Standardele de performanță includ o descriere ordonată a nivelurilor de performanță în procesul de învățare, astfel încât să fie posibil să se evalueze progresul elevilor în procesul de învățare.

Ca urmare a politicii de evaluare și măsurare în „Documentul de standarde” al instituțiilor de învățământ, abordarea este legată de rezultate și este cerută la următoarele discipline: arte, științe, patrimoniu, științe umaniste și sociale, limbi străine și educație fizică. Fiecare materie conține sub-discipline și ramuri ale materiilor învățate în instituțiile de învățământ, conform liniilor clare de vârstă. De exemplu, materia „științe” include matematică pentru școala preșcolară, matematică pentru școala elementară, matematică pentru liceu și matematică pentru școala secundară. Pe baza acestei diviziuni se adaugă programe și cerințe pentru disciplinele de știință și tehnologie, fizică pentru liceu, chimie pentru liceu, biologie, științe ale mediului, științe agricole și științe ale pământului. Învățarea este „conduita” de la vârsta școlii elementare până la sfârșitul școlii gimnaziale, în pregătirea examenelor de bacalaureat de la sfârșitul clasei a XII-a. După cum s-a menționat anterior, în sursele literare și de către cercetător, sistemul de învățământ din Israel este împărțit în 3 etape principale: primar - gimnazial - liceu, deci în fiecare an și la fiecare etapă are loc evaluarea și măsurarea cunoștințelor și abilităților elevilor pentru următoarea etapă de învățământ [1, 3, 12].

Clasele de liceu (X-XII) sunt împărțite pe niveluri de cunoștințe. Traseele sunt împărțite în două căi principale - studii teoretice și studii profesionale [5]. În fiecare dintre acestea, există diverse direcții de rute și rutele sunt împărțite în subrute. Traseul teoretic în școlile secundare se termină cu examene de bacalaureat, ai căror candidați de succes obțin un certificat de înmatriculare. Pe traseul tehnologic în liceu elevii pot fi examinați la discipline cu părți tehnologice. Un alt traseu este cel vocațional, unde pe lângă studiile teoretice,

route in high school, students can be examined in subjects with technological parts. Another route is the vocational route, where in addition to theoretical studies; students learn a vocation [13]. The main feature that differentiates secondary schools from elementary and high schools is the study courses by sections, in the preparation of baccalaureate exams. A number of courses are offered to high school students and each chooses their favorite route. These courses of study, called trends, are, for example, the physical trend, the literature trend, the film trend, and others like that. Every school has its choice of trends. Some trends are taught in many schools and others in a few schools. The distinction between trends is expressed in the depth of the study in certain subjects. Depth is measured by the number of learning levels called "points" for the enrollment exams. Mathematics, for example, in the practical trend is taught as 5 points of study (the most in-depth), 4 points or 3, as well as English. Throughout the year, the use of the term trends has decreased and today students can choose a combination of subjects of "branches" of learning [MOE].

Criticism of Israeli programs. Today, in Israel, there is a lot of criticism of the curriculum and its lack of relevance to the 21st century. Thus, H. Fox, C. Yanal, and N. to adapt the entrance exams to the skills of the 21st century, most tests still examine the skills needed in the past [5]. Changes in assessment methods need to be promoted by both the Ministry of Education and the higher education system. Adapting university acceptance requirements so that they examine the 21st century competencies we expect to influence the whole education system and provide incentives for the development of these skills in schools as well. And Kim Sunwoong and Lee Ju-Ho [19] added that the Israeli education system focuses on instilling general skills and tries to be relevant to life outside the school walls, but adapts to the personal traits of students and the characteristics of the communities in which they live. In other words, a skills-oriented education system must decentralize and reduce the weight of uniform standards. Optelka [16], for her part, argues that education researchers have emphasized

elevii își asumă o vocație [13]. Principala trăsătură care diferențiază școlile secundare de școlile elementare și liceale o reprezintă cursurile de studii pe secții, în pregătirea examenelor de bacalaureat. O serie de cursuri de studiu sunt oferite elevilor de liceu și fiecare își alege traseul preferat. Aceste cursuri de studiu, numite tendințe, sunt, de exemplu, tendința fizică, tendința literaturii, tendința filmului și altele asemenea. Fiecare școală are alegerea ei de tendințe. Unele tendințe sunt învățate la multe școli, iar altele doar la câteva școli. Distincția dintre tendințe se exprimă în profunzimea studiului la anumite materii. Profunzimea este măsurată prin numărul de niveluri de învățare numite „puncte” pentru examenele de înmatriculare. Matematica, de exemplu, în tendința practică se învață ca 5 puncte de studiu (cel mai profundat), 4 puncte sau 3, la fel și limba engleză. De-a lungul anului, utilizarea termenului de tendințe a scăzut și astăzi elevii pot alege o combinație de subiecte pe „ramuri” de învățare [MOE].

Critica programelor din Israel. Astăzi, în Israelul, există o mulțime de critici la adresa curriculei și a lipsei lor de relevanță pentru secolul 21. Astfel, H. Fox, C. Yanal și N. Weebles au susținut că, deși recent s-au făcut eforturi în Israel pentru a adapta examenele de înmatriculare la competențele secolului 21, majoritatea testelor încă examinează abilitățile necesare în trecut [5]. Schimbările în metodele de evaluare trebuie promovate atât de Ministerul Educației, cât și de sistemul de învățământ superior. Adaptarea cerințelor de acceptare a universităților astfel încât acestea să examineze competențele din secolul 21 și care ne așteptăm să influențeze întregul sistem de învățământ, să producă stimulente pentru dezvoltarea acestor abilități și în școli. Iar Kim Sunwoong și Lee Ju-Ho [19] au adăugat, că sistemul educațional israelian se concentrează pe insuflarea abilităților generale și încearcă să fie relevant pentru viața din afara zidurilor școlii, dar se adaptează la trăsăturile personale ale elevilor și caracteristicile comunităților în care trăiesc. Cu alte cuvinte, un sistem educațional orientat spre competențe trebuie să decentralizeze și să reducă ponderea standardelor uniforme. Optelka [16], la rândul său, susține, că cercetătorii din educație au subliniat că abordarea standardelor uniforme a condus la

that addressing uniform standards has led to “industrial” learning and makes it difficult to promote deep learning.

Although over the years the commissions have recommended reducing the number of external enrollment exams in the compulsory subjects and the number of questionnaires in each subject and replacing them with internal tests, in reality the number of tests has not decreased and the changes only increased the obligations and impaired the ability to carry out deep learning processes.

Another basic argument was made by N. Michaeli [14], who states that there is in fact no organized and directed process of a national authority covering the whole process of training and preparation of Israeli students from kindergarten until adulthood. There is no special connection between the systems, there is no common vision about the skills needed and each body / institution is only concerned with its own needs. Therefore, the widespread phenomenon is that of students who reach the next stage of their educational path, without the necessary level of skills or knowledge.

Curriculum content in Israel in the 21st century. In a paper entitled “*Adapting Curricula and Learning Materials to the 21st Century.*” by A. ZOHAR, O. BOSHERIAN [22], stated that the State of Israel has adopted the OECD approach that the system must prepare students to develop their skills and promote the well-being and quality of life of individuals in society. According to the OECD for Education and Skills [25, 26, 27], personal well-being is made up of three main dimensions:

1. The functional dimension. In order to experience well-being, people need to function properly in their immediate environment: earn a minimum income, maintain health, establish social ties, develop cultural identity, fulfill civic obligations, protect the environment and use technology.

2. The emotional dimension. This includes the ability to have positive feelings, mental health.

3. The dimension of personal development and growth. Here the equivalent skills occupied with the area and operations, such as

învățare „industrială” și îngreunează promovarea proceselor de învățare profundă.

Deși de-a lungul anilor comisiile au recomandat reducerea numărului de examene externe de înmatriculare la disciplinele obligatorii și a numărului de chestionare la fiecare materie prin înlocuirea acestora cu teste interne, în realitate numărul total de teste nu a scăzut, iar schimbările au dus doar la creșterea obligațiilor și prejudiciat abilitățile de a desfășura procese de învățare profunde.

Un alt argument de bază a fost evidențiat de N. Michaeli [14], care afirmă, că de fapt nu există un proces organizat și dirijat al unei autorități naționale care să acopere întregul proces de pregătire a elevilor din Israel, de la grădiniță până la vârsta adultă. Nu există o legătură specială între sisteme, nu există o viziune comună despre abilitățile necesare și fiecare organism/instituție este preocupat doar de propriile nevoi. Prin urmare, fenomenul larg răspândit este al elevilor care ajung la următoarea etapă a traseului lor de educație fără a avea nivelul necesar de competențe sau cunoștințe.

Conținutul curriculumului în Israel în secolul XXI. Într-un document intitulat „*Adaptarea curriculei și a materialelor de învățare în secolul XXI*” de A. Zohar, O. Boshierian[22], se afirma că statul Israel a adoptat abordarea OCDE conform căreia sistemul trebuie să pregătească elevii să-și dezvolte abilitățile și să promoveze bunăstarea și calitatea vieții indivizilor în societate. Conform OCDE pentru educație și competențe [25, 26, 27], bunăstarea personală este alcătuită din trei dimensiuni principale:

1. Dimensiunea funcțională. Pentru a experimenta bunăstarea, oamenii trebuie să funcționeze corespunzător în mediul lor apropiat: să câștige un venit minim, să mențină sănătatea, să stabilească legături sociale, să dezvolte identitatea culturală, să îndeplinească obligațiile civice, să protejeze mediul și să folosească tehnologiile.

2. Dimensiunea emoțională. Aceasta include capacitatea de a avea sentimente pozitive, sănătate mintală.

3. Dimensiunea de dezvoltare și creștere personală. Aici abilitățile echivalente sunt ocupate cu zona și operațiunile cum ar fi capacitatea de a direcționa viața în mod autonom, sau cu acțiuni pe care societatea le definește ca valoroase, cum ar fi cultura

the ability to direct life autonomously, occupied with actions that society defines as valuable, such as culture and science, discoveries of meaning and self-actualization. The third dimension can also be seen as one that distances itself from the accepted framework of personal well-being and addresses the human spirit. Its importance is not only its contribution to a sense of personal well-being, but also its intrinsic importance (intrinsic motivation) taken from the normative perspective of dignified lives. The working assumption of this report was that the curriculum must address these three dimensions and promote them in parallel, as well-being is impossible without one of them.

Model curriculum for curricula in Israel. The guiding principles for the integration of learning content include general principles:

1. Learning planning must be based on educational goals that adequately reflect today's changes as defined and explicitly strive to achieve them.

2. Academic-cognitive learning planning should be considered and addressed in socio-emotional goals.

3. Should learning planning encourage pedagogical autonomy at all levels of educational staff, enable it to be achieved and formulate **guidelines**? to arrange it. Learning planning must reinforce teaching, which means promoting active learning and striving for deep understanding. In addition to the assimilation of new curricula, new processes of assessment and professional development must be assimilated into the education system.

4. Learning knowledge and content is also important in the 21st century, so knowledge structuring processes are central to today's curricula.

5. It is recommended to move from learning focused on memorizing knowledge to learning dynamic knowledge that can be generalized and widely applied. In other words, move from learning separate facts to learning about other subjects and other disciplines.

6. The curriculum should provide a central place for the development of various strategies and types of thinking, such as argumentative thinking, critical thinking, systemic thinking,

și știința, descoperirile de sens și autoactualizarea. A treia dimensiune poate fi văzută și ca una care se distanțează de cadrul acceptat al bunăstării personale și se adresează spiritului uman. Valoarea sa se definește nu doar prin contribuția la un sentiment de bunăstare personală, ci și prin importanța intrinsecă (motivația intrinsecă) luată din perspectiva normativă a vieților demne. Presupunerea de lucru a acestui raport a fost că curriculumul trebuie să abordeze aceste trei dimensiuni și să le promoveze în paralel, deoarece bunăstarea este imposibilă fără una dintre ele.

Modelul principiilor directe pentru curricula în Israel. Principiile directe pentru integrarea conținuturilor de învățare includ principii generale:

1. Planificarea învățării trebuie să se bazeze pe scopuri educaționale care să reflecte în mod adecvat schimbările de astăzi, așa cum sunt definite și să se străduiască în mod explicit pentru realizarea lor.

2. Planificarea învățării în aria academic-cognitivă trebuie să fie luată în considerare și în scopuri din aria socio-emoțională și să le abordeze.

3. Planificarea învățării trebuie să încurajeze autonomia pedagogică la toate nivelurile personalului educațional, să permită realizarea acestora și să formuleze linii **directoare** ? pentru a o organiza. Planificarea învățării trebuie să consolideze predarea, care înseamnă promovarea învățării active și străduința pentru o înțelegere profundă. Pe lângă asimilarea noilor programe de învățământ, noile procese de evaluare și dezvoltare profesională trebuie asimilate în sistemul de învățământ.

4. Învățarea cunoștințelor și a conținutului este de asemenea importantă în secolul al XXI-lea, prin urmare procesele de structurare a cunoștințelor au un loc central în programele de astăzi.

5. Se recomandă trecerea de la învățare concentrată pe memorarea cunoștințelor la învățarea cunoștințelor dinamice care pot fi generalizate și aplicate pe scară largă. Cu alte cuvinte, treceți de la învățarea faptelor separate, la învățarea cunoștințelor legate de alte cunoștințe din disciplină și alte discipline.

6. Curricula trebuie să acorde un loc central dezvoltării diverselor strategii și tipuri de gândire, cum ar fi gândirea argumentativă,

creative and initiatory thinking, metacognitive thinking and the ability to learn on a regular basis, thinking trends and Furthermore.

7. The curriculum must integrate knowledge and thinking strategies closely and inspiringly. Thinking strategies should be taught in learning areas and not separated from content. In addition, they must be adapted to the epistemic structure of each subject and aspire to build them in a way appropriate to their character and structure, as experts in these fields have seen.

8. You need to aspire to organize your knowledge around big questions or key ideas and principles, some in the subjects and some in different fields. Given the changing nature of disciplines in the 21st century, curricula must allow for interdisciplinary learning and learning new areas of study to meet future needs.

In Figure 1 we see the graph of the key principles, according to the Israeli educational model.

gândirea critică, gândirea sistemică, gândirea creativă și inițiativă, gândirea metacognitivă și capacitatea de a învăța auto-regulat, tendințele de gândire etc.

7. Curricula trebuie să integreze cunoștințele și strategiile de gândire îndeaproape și inspirațional. Strategiile de gândire trebuie predate în zonele de învățare și nu separate de conținut. În plus, ele trebuie să fie adaptate la structura epistemică a fiecărui subiect și să aspire, să le construiască într-un mod adecvat caracterului și structurii lor, așa cum au văzut experții în aceste domenii.

8. Trebuie să aspirați la organizarea cunoștințelor în jurul unor mari întrebări sau idei și principii cheie, unele în cadrul materiilor și altele în diferite domenii. Având în vedere natura schimbării disciplinelor în secolul 21, curricula trebuie să permită învățarea interdisciplinară și învățarea de noi domenii de studiu pentru a răspunde nevoilor viitoare.

În figura 1 vedem graficul principiilor cheie, conform modelului educațional israelian.

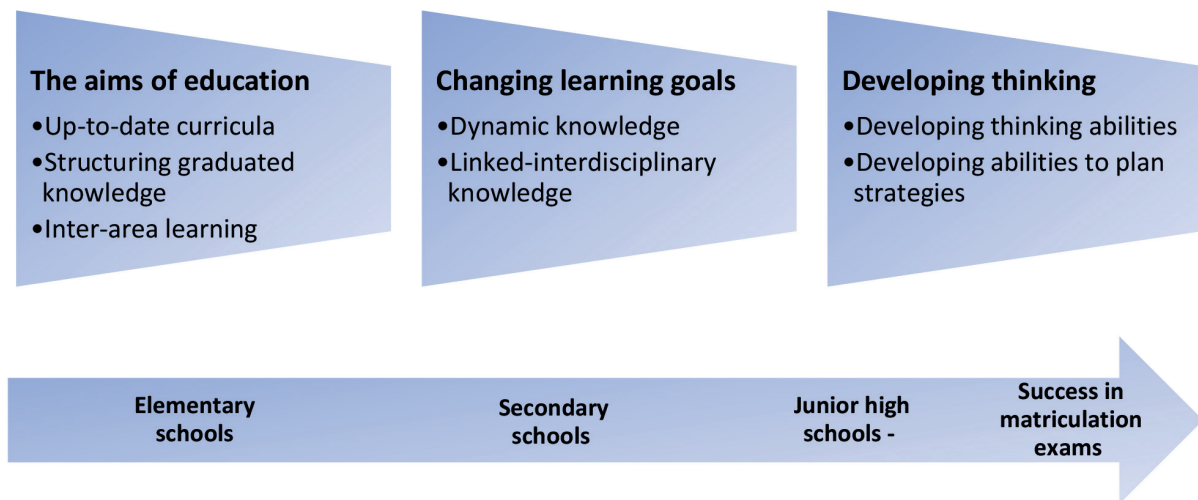

Figure 1. Basic principles of the Israeli educational model.
Source: made by the researcher

Figura 1. Principiile de bază ale modelului educațional israelian.
Sursa: realizata de cercetător

Curriculum planning partners. There are a number of partners in the implementation of curricula at the Ministry of Education, led by the subject inspector. According to the regulations of the Ministry of Education [Regulations of the Ministry of Education], subject coordinators should appoint members of the commissions to help establish programs and tests. There is a

Parteneri de planificare a curriculumului. Există o serie de parteneri în realizarea programelor de învățământ la Ministerul Educației, conduși de *inspectorul de subiect*. Conform actelor normative ale Ministerului Educației [Regulamentele Ministerului Educației], coordonatorii de subiecte ar trebui să numească membri ai comisiilor pentru a ajuta la stabilirea programelor și

danger that these coordinators will appoint as members of the commissions their friends or individuals who will not criticize the ministry's work. In fact, there is no representation from other government ministries (Economy and Industry, Finance, Labor, Social Affairs and Social Services). The members of the joining committee are natural persons without any special influence. According to a document of the Pedagogical Secretariat of the Ministry of Education, the purpose of the commission is to "consult on shaping the policy of teaching subjects in the education system and to propose ways to improve the teaching of subjects, advice on programs and changes and innovations in ways of teaching subjects" [24] (translated from Hebrew). The commissions should also recommend how to assess students in each subject and teacher training methods. In religious and ultra-Orthodox schools, committees are also authorized to recommend changes in teaching methods in light of issues related to the faith and teaching ideologies that characterize them. According to the Ministry of Education, there are 129 high school subjects. Despite this, the Israeli Ministry of Education has not taken any action today to reduce the number of subjects or to organize a list. The members of the subject committee include individual representatives from academia, industry and one or two teachers from the school staff

Figure 2 shows the scope of choice of study programs.

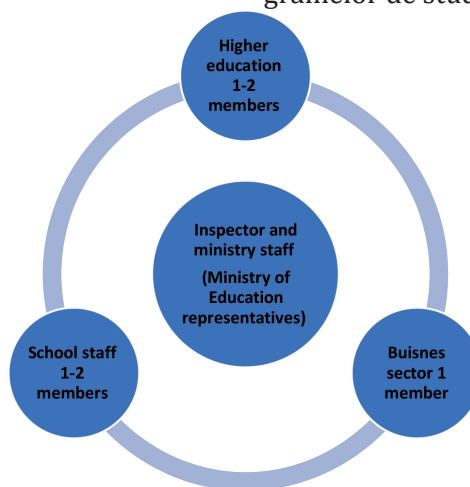

Figure 2. Committee on Curricula for the Israeli Education System
Source: Education Policy, Ministry of Education Israel [23, 24]

Figura 2. Comitetul pentru programele de studiu din sistemul de învățământ izraelian
Sursa: Politica educațională, Ministerul Educației Israel [23,24]

a testelor. Există pericolul ca acești coordonatori să numească ca membri ai comisiilor prieteni sau persoane care nu vor critica activitatea ministerului. De fapt, nu există nicio reprezentare din partea altor ministere guvernamentale (Economie și Industrie, Finanțe, Muncă, Afaceri Sociale și Servicii Sociale). Membrii comitetului care se alătură sunt persoane fizice fără nicio influență specială. Potrivit unui document al Secretariatului Pedagogic de la Ministerul Educației, scopul comisiei este de a „consulta cu privire la conturarea politicii de predare a disciplinelor în sistemul de învățământ și de a propune modalități de îmbunătățire a predării disciplinelor, consiliere privind programele, schimbările și inovațiile în moduri de predare a subiectelor” [24] (tradus din ebraică). De asemenea, comisiile ar trebui să recomande cum să evalueze elevii la fiecare materie și metode de formare a profesorilor. În școlile religioase și ultra-ortodoxe, comitetele sunt, de asemenea, autorizate să recomande modificări ale metodelor de învățare în lumina aspectelor asociate cu credința și ideologiile de predare a disciplinelor care le caracterizează. După cum s-a spus, conform datelor Ministerului Educației, există 129 de materii de alegere pentru licee. În ciuda acestui fapt, astăzi Ministerul Educației din Israel nu a luat nicio măsură pentru a reduce numărul de materii sau pentru a organiza o listă. Membrii comisiei de subiect includ reprezentanți individuali din mediul academic, industrie și unul sau doi profesori din personalul școlii.

Figura 2 prezintă sfera de alegere a programelor de studiu.

Level of compliance between policy and curriculum and implementation in Israel.

The policy of conformity assessment between curriculum and implementation is not regulated as a structured process in the Ministry of Education. In fact, compliance is not examined by the program approval bodies, and the control is performed by the examination department within the Ministry of Education with the representatives of the education system in the geographical area (local authority / sector). The Ministry of Education regularly monitors all educational institutions across the country to oversee the implementation of the instructions, the institution's management routine, compliance with the standards and the proper use of resources allocated to the institution [8]. The control is carried out throughout the country, in all sectors, by age (kindergartens, primary schools, high schools and vocational schools) and in all types of education. The control is carried out by the franchise companies in two complementary ways:

1. Crossing of the different information systems of the data reported to the office by the field officials (educational institutes, local authorities).

2. The visit of the controllers in the educational institutions. This check includes reviewing the schedule, entering classes, interviewing the principal and school staff, examining documents and surveying parents.

Control is based on the routine conduct of educational institutions, so they do not require special training or the allocation of many resources for the control process. The main purpose of the control is to motivate the training processes in the educational institutions, therefore, the control staff works in full transparency with the management of the institution and maintains a balance between strict control and correct control.

The main observation regarding the level of compliance is usually made by examining the grades and the level of eligibility for the degree of registration. The researcher seeks to emphasize that there is no compliance in terms of content, compliance between learning content and students, the impact on students' abilities and

Nivelul de conformitate între politică și curricula și implementarea în Israel.

Politica de evaluare a conformității dintre curricula și implementare nu este reglementată ca proces structurat în Ministerul Educației. De fapt, conformitatea nu este examinată de organele de aprobare a programelor, iar controlul se realizează de către compartimentul examen din cadrul Ministerului Educației cu reprezentanții sistemului de învățământ din zona geografică (autoritatea locală/sectorul). Ministerul Educației efectuează regulat controlul asupra tuturor institutelor de învățământ din toată țara pentru a supraveghea implementarea instrucțiunilor, rutina de management al instituției, respectarea standardelor și utilizarea corespunzătoare a resurselor alocate pentru instituție [8]. Controlul se efectuează în toată țara, în toate sectoarele, pe vârste (grădinițe, școli primare, licee și școli profesionale) și în toate tipurile de învățământ. Controlul este efectuat de companiile de franciză în două moduri complementare:

1. Încrucișarea diferitelor sisteme de informare a datelor raportate biroului de către oficialii din teren (institute de învățământ, autorități locale).

2. Vizita controlorilor în instituțiile de învățământ. Acest control include revizuirea orarului, intrarea la cursuri, interviuarea directorului și a membrilor personalului din școală, examinarea documentelor și anchetele părinților.

Controlul se bazează pe conduita de rutină a instituțiilor de învățământ, astfel încât acestea nu necesită o pregătire specială sau alocarea multor resurse pentru procesul de control. Scopul principal al controlului este motivarea proceselor de perfecționare în instituțiile de învățământ, prin urmare personalul controlor lucrează în deplină transparență cu conducerea instituției și menține un echilibru între control strict și control corect.

Principala observație privind nivelul de conformitate se realizează de obicei prin examinarea notelor și a nivelului de eligibilitate pentru gradul de înmatriculare. Cercetătorul caută să sublinieze, că nu există conformitate în aspectul conținutului, conformitatea între conținuturile învățării și elevi, impactul asupra abilităților elevilor și abilităților viitoare nu există. Sistemul de învățământ secundar este în

future skills do not exist. The secondary education system is largely driven by baccalaureate exams and examined by the eligibility rate for the baccalaureate diploma, which are a convenient target to measure.

The centrality of baccalaureate exams has greatly contributed to the increase in arguments and criticism of these exams and the education system, which is still heard today and which characterizes uniform measurement systems applied to a large population. Analyzing this policy, we notice that recent changes in the education system indicate a constant goal over the years - to increase the eligibility rate for the baccalaureate degree. The rate of those eligible for the baccalaureate degree has become a convenient indicator of an examination of the education system in general and the success of education ministers in particular.

P. Hemmings [9], for example, points out that this topic holds headlines and public debates every year and is used to examine the level of success of different populations and as an index of social disparities. He argued against the baccalaureate exams, noting that they (exams) depress students' intellectual abilities and focus them on the exams themselves and not on the content studied, and even their existence raises the level of tension, anxiety and stress of the whole system. An additional statement is that the focus on exams pressures the system to reduce the requirements and the level of the exam, in addition to the phenomena of exam fraud (bribery, forgery, etc.). Do exams become a goal and not a means?

Another researcher, D. Inbar [10], argued that in addition to damaging the quality of education, curriculum and the expression of individual skills and creativity, it is reasonable to assume that the uniform level will be closer to the minimum, because it targets a uniform level of knowledge.

According to A. Resin and R. Grunau [17] the nature of the exams is affected by the need to compile uniform, cheap and easy-to-mark questionnaires for various sections of the population, and the result is a limited and superficial examination of material knowledge that does not encourage quality and creative teaching and sometimes examines knowledge that

mare parte direcționat de examenele de bacalaureat și examinat de rata de eligibilitate pentru diploma de bacalaureat, care sunt o țintă convenabilă de măsurat.

Centralitatea examenelor de bacalaureat a contribuit mult la sporirea argumentelor și criticilor la adresa acestor examene și a sistemului de învățământ, auzite și astăzi și care caracterizează sisteme uniforme de măsurare aplicate unei populații numeroase. Analizând această politică observăm, că schimbările recente în sistemul de învățământ indică un obiectiv constant de-a lungul anilor – creșterea ratei de eligibilitate pentru diploma de bacalaureat. Rata celor care sunt eligibili pentru diploma de bacalaureat a devenit un indice convenabil de examinare a sistemului de învățământ în general și a succesului miniștrilor educației în special.

P. Hemmings [9], de exemplu, subliniază că acest subiect face titluri și dezbateri publice în fiecare an și este folosit pentru a examina nivelul de succes al diferitelor populații și ca indice de disparități sociale. El a argumentat poziția împotriva examenelor de bacalaureat, atrăgând atenția, că ele (examele) deprimă abilitățile intelectuale ale studenților și le concentrează asupra examenelor în sine și nu asupra conținuturilor studiate, iar chiar existența lor ridică nivelul de tensiune, anxietate și stres al întregului sistem. O afirmație suplimentară este că concentrarea asupra examenelor presează sistemul pentru a reduce cerințele și nivelul de examen, pe lângă fenomenele de fraudă a examenelor (mită, fals etc.). Examele devin astfel o țintă și nu un mijloc?

Un alt cercetător, D. Inbar [10], a susținut că, pe lângă dăunarea calității educației, a curriculei și exprimarea abilităților și creativității la nivel individual, este rezonabil să presupunem că nivelul uniform va fi mai aproape de minim, deoarece vizează un nivel uniform de cunoștințe. Conform lui A. Resin și R. Grunau [17], natura examenelor este afectată de necesitatea de a alcătui chestionare uniforme, ieftine și ușor de marcat pentru diverse straturi de populație, iar rezultatul este o evaluare limitată și superficială a cunoștințelor materiale care nu încurajează o predare de calitate și creativă, examinând uneori cunoștințe care sunt irelevante pentru viața absolvenților. Din cauza eforturilor de acoperire a materialelor

is irrelevant to graduate life. Due to the efforts to cover the preparation materials for the baccalaureate exams, the dictation of the materials and the pressure to perform, the quality of teaching is affected. This pressure, focused on exams, is also detrimental to the autonomy of schools and teacher status. The examination system is not objective, unreliable and inconsistent, and lacks a reliable predictive quality.

Andreas Schleicher recently called on the Israeli Ministry of Education to reduce centralization and give more independence to industry leaders, principals and teachers. The senior European official also recommended to the Ministry of Education in 2020 to minimize enrollment exams in Israel [28]. Schleicher suggested minimizing and baccalaureate exams and awarding school assessments in all other subjects. He also pointed out that many systems in Israel teach *“one kilometer wide and one centimeter deep”* and that the change must start with the entrance exams - *learning a small number of subjects, but deeper. The dignitary is confident that “education must be based more on humanity and relationships, less on memory and content. It’s not what you know, it’s what you know how to do with your knowledge.”* Finally, Schleicher mentioned that in the near future and the emerging competition with robots and artificial intelligence we need to strengthen soft skills (emotional and social) - sensitivity and empathy, creativity, criticism, cooperation and learn to live together as a group. [28]

de pregătire pentru examenele de bacalaureat, a dictării materialelor și a presiunii de realizare, calitatea predării este afectată. Această presiune, concentrată pe examene, dăunează și autonomiei școlilor, și statutului profesorilor. Sistemul de examinare nu este obiectiv și consecvent, neavând o calitate predictivă de încredere.

Andreas Schleicher a chemat recent Ministerul israelian al Educației să reducă centralizarea și să acorde mai multă independență factorilor din domeniu, directorilor și profesorilor. De asemenea, înaltul demnitar european a recomandat, în 2020, Ministerului Educației de a minimiza examenele de înmatriculare în Israel [28]. Schleicher a sugerat reducerea la minimum și a examenelor de bacalaureat, și acordarea de evaluări școlare la toate celelalte materii. El a atras atenția și la faptul, că multe sisteme din Israel predau *„un kilometru lățime și un centimetru adâncime”* și că schimbarea trebuie să înceapă de la examenele de înmatriculare – învățarea unui număr mic de materii, dar mai profund. Demnitarul este încrezut că *„educația trebuie să se bazeze mai mult pe umanitate și relații, mai puțin pe memorare și pe conținut. Nu este ceea ce știi, ci ceea ce știi să faci cu cunoștințele”*. În fine Schleicher a menționat, că spre viitorul apropiat competiția emergentă cu roboții și inteligența artificială reclamă întărirea abilităților soft (emoționale și sociale) – sensibilitate, empatie, creativitate, critică, cooperare, căci astfel vom învăța să trăim împreună ca grup [28].

Table 1. Table Israelis Curriculum Criteria for the 21st century

Tabelul 1. Criteriile curriculare israeliene pentru secolul XXI

National goals <i>Obiectivele naționale</i>	Planning process <i>Procesul de planificare</i>	Knowledge characteristics <i>Caracteristicile cunoașterii</i>	Thinking <i>Gândire</i>	Values education, emotional social education <i>Educație pentru valori, educație socială emoțională</i>	Digital and professional technologies <i>Tehnologii digitale și profesionale</i>
Providing knowledge and tools that will use the students in their adult life - in their work or as part of the basic knowledge the state believes an adult must have. <i>Furnizarea de cunoștințe și instrumente care vor folosi</i>	The planning process is performed through the pedagogic secretariat and the discipline coordinator. <i>Procesul de planificare se realizează prin secretariatul pedagogic și</i>	The education system has to define an agreed and uniform definition of knowledge, skills and values that have to be instilled to its graduates. <i>Sistemul de învățământ trebuie să definească o definiție agreată</i>	The Ministry of Education, as part of the systematic perception of standardization in the educational system emphasizes thinking abilities development as development of skills and creativity,	The ministry policy leads the system into value “basket” that include personality and national values as dedication and responsibility, desire for critical thinking, independent thinking, initiative,	Computer, communication and internet technologies and the 21 st century skills caused significant changes in the way of teaching various disciplines and in breaking the boundaries of

<p>studenții în viața lor adultă - în munca lor sau ca parte a cunoștințelor de bază pe care statul crede că trebuie să le aibă un adult</p> <p>Values education and behavior codes accepted in society.</p> <p>Valorează educația și codurile de comportament acceptate în societate</p> <p>Strengthening the students' national feelings.</p> <p>Creating equal opportunities for students of different socio-economic classes</p> <p>Consolidarea sentimentelor naționale ale elevilor. Crearea de șanse egale pentru elevii din diferite clase socio-economice</p>	<p>coordonatorul de disciplină.</p> <p>To each discipline a planning team is appointed composed of the Ministry of education representative, the higher education representative, teaching staffs (teachers) representative.</p> <p>National knowledge bodies as the national authority of education are not involved.</p> <p><i>Pentru fiecare disciplină se desemnează o echipă de planificare formată din reprezentantul Ministerului Educației, reprezentantul învățământului superior, reprezentantul cadrelor didactice (profesorii). Organismele naționale de cunoaștere ca autoritate națională a educației nu sunt implicate.</i></p> <p>The compliance control also does not execute by those who planned, but it is divided between the Ministry of Education control institute (administrative control) and the Ministry of education district and the local authority that examines test results (international tests / matriculation exams)</p> <p><i>Controlul de conformitate, de asemenea, nu se execută de cei care au planificat, dar este împărțit între institutul de control al Ministerului Educației (control administrativ) și raionul Ministerului Educației și autoritatea locală care examinează rezultatele testelor</i></p>	<p>și uniformă a cunoștințelor, aptitudinilor și valorilor care trebuie să fie insuflete absolvenților săi.</p> <p>Make professional tools accessible to teachers so they can impart it and to promote various aspects in learning as interdisciplinary learning and independent learning.</p> <p><i>Faceți instrumentele profesionale accesibile cadrelor didactice, astfel încât aceștia să le poată transmite și să promoveze diverse aspecte ale învățării, cum ar fi învățarea interdisciplinară și învățarea independentă.</i></p> <p>In addition, the learning has to be adjusted to all ages and to requirements of specific students</p> <p><i>În plus, învățarea trebuie adaptată la toate vârstele și la cerințele anumitor elevi</i></p>	<p>vigilance for innovation, intellectual curiosity, physical encouragement and leisure culture</p> <p><i>Ministerul Educației, ca parte a percepției sistematice a standardizării în sistemul educațional, pune accent pe dezvoltarea abilităților de gândire ca dezvoltare a abilităților și creativității, gândire critică, gândire independentă, inițiativă, vigilență pentru inovare, curiozitate intelectuală, încurajarea activității fizice și cultura timpului liber.</i></p>	<p>mutual help and contribution to the community, respect to cultural identity, respect and responsibility for nature, as well as value education as respect the other's culture and views, love of the people and country and loyal citizen.</p> <p>Striving for peace and tolerance and involvement in Israeli society</p> <p><i>Politica ministerului conduce sistemul într-un „coș” de valori care includ personalitatea și valorile naționale ca dăruire și responsabilitate, dorință de ajutor reciproc și contribuție la comunitate, respect pentru identitatea culturală, respect și responsabilitate față de natură, precum și educație valorică. respectă cultura și opiniile celuilalt, iubirea de oameni și de țară și cetățean loial. Luptă pentru pace și toleranță și implicare în societatea israeliană</i></p>	<p>time and place of learning.</p> <p>-Innovative learning technologies are an infrastructure for challenging learning opportunities that promote thinking performance, understanding and learning.</p> <p><i>Tehnologiile informatice, de comunicare și internet și abilitățile secolului XXI au provocat schimbări semnificative în modul de predare a diferitelor discipline și în depășirea granițelor timpului și locului de învățare.</i></p>
---	--	--	---	---	---

Source: made by the researcher Despite the State Comptroller's comments in 2009, 2018 and 2020 [State Comptroller's Report, 2009; 2018; 2020], no changes have yet been implemented in the structure of the system from the ministry's curriculum to the 21st century. The difficulty of promoting policy in a complex system,

În ciuda comentariilor controlorului de stat în 2009, 2018 și 2020 [raportul controlorului de stat, 2009; 2018; 2020], nu a fost încă implementată nicio modificare în structura sistemului din curricula a ministerului către secolul XXI. Dificultatea constă în a promova politica într-un sistem complex, care a examinat implementarea semnificativă a reformei învățării, ce

which examined the significant implementation of the learning reform, which failed in 2016. The report wrote that the implementation of the reform was incomplete because there was insufficient cooperation between units in the Ministry of Education. For example, due to the lack of coordination between the pedagogical secretariat and the primary education department in the pedagogical administration, most curricula have not been updated in primary schools to fit the principles of learning. We will also note that the Israeli Ministry of Education operates factors that influence the implementation of education policy, including units of the Ministry of Education acting at local and sectorial level, teachers' organizations, parents' and students' organizations, and research bodies in teacher training institutes and universities, educational networks and third sector organizations.

Conclusions. In most developed countries, according to OECD indicators on education, education is seen as primarily aimed at serving individuals, while the state enjoys the benefits of its investments as a consequence. Education systems around the world need to adapt to changing realities in order to remain relevant, and one way to do that is to adapt learning programs and materials. National targets in education indicate the general objectives of the education system, define them and direct the planning and work framework in each country. Israel adjusts the principles of national education system policy to the OECD's 2030 Education Project, but nevertheless implements internal programs and ideas, which sometimes contradict the principles of the project. In Israel, there is a problem with the level of compliance between policy and curriculum and implementation in Israel. The policy of conformity assessment between curriculum and implementation is not regulated as a structured process in the Ministry of Education. The main observation regarding the level of compliance is usually made by examining the grades and the level of eligibility for the degree of registration.

Researchers seek to emphasize that there is no compliance in terms of content, compliance between learning content and students, the impact on students' skills and future skills do not exist. The secondary education system

nu a reușit în 2016. În raport era scris că implementarea reformei a fost incompletă deoarece a existat o cooperare insuficientă între unitățile din cadrul Ministerului Educației.

De exemplu, din cauza lipsei de coordonare între secretariatul pedagogic și departamentul de învățământ primar din administrația pedagogică, majoritatea programelor de învățământ nu au fost actualizate în școlile primare pentru a se potrivi cu principiile învățării. De asemenea, vom reține că la Ministerul Educației din Israel operează și factori care influențează implementarea politicii educaționale, inclusiv unitățile Ministerului Educației care acționează la nivel local și sectorial, organizațiile profesorilor, organizațiile de părinți și studenți, organismele de cercetare care funcționează în institutele de formare a profesorilor și universități, rețelele educaționale și organizațiile din sectorul al treilea.

Concluzii. În majoritatea țărilor dezvoltate, conform indicatorilor OCDE, se consideră că educația este îndreptată în primul rând spre deservirea indivizilor, în timp ce statul se bucură de rodul investițiilor sale ca o consecință. Sistemele educaționale din întreaga lume trebuie să se adapteze la realitatea în schimbare pentru a rămâne relevante, iar una dintre modalitățile de a face acest lucru este adaptarea programelor și materialelor de învățare. Țintele naționale în educație indică obiectivele generale ale sistemului de învățământ, le definesc și direcționează cadrul de planificare și lucru în fiecare țară. Israelul ajustează principiile politicii sistemelor naționale de educație conform Proiectului Educațional 2030 al OCDE, dar, cu toate acestea, se implementează programe și idei interne, care contrazic uneori principiilor proiectului. În Israel există problem la nivelul de conformitate între politică și curricula și implementarea în Israel. acest pasaj (colorat în albastru) se repetă cuvânt în cuvânt la început, în rezumat

Politica de evaluare a conformității dintre curricula și implementare nu este reglementată ca proces structurat în Ministerul Educației. Principala observație privind nivelul de conformitate se realizează de obicei prin examinarea notelor și a nivelului de eligibilitate pentru gradul de înmatriculare

Cercetătorii caută să sublinieze, că nu există conformitate în aspectul conținutului, conformitate între conținuturile învățării și elevi, precum și între impactul asupra abilităților elevilor

is largely driven by baccalaureate exams and examined by the eligibility rate for the baccalaureate diploma, which are a convenient target to measure. The centrality of baccalaureate exams has greatly contributed to the increase in arguments and criticism of these exams and the education system, which is still heard today and which characterizes uniform measurement systems applied to a large population. Analyzing this policy, we notice that recent changes in the education system indicate a constant goal over the years - to increase the eligibility rate for the baccalaureate degree. The rate of those eligible for the baccalaureate degree has become a convenient indicator of an examination of the education system in general and the success of education ministers in particular.

However, the change that is expected in the Israeli education system must prepare students to develop their skills and promote the well-being and quality of life of individuals in society.

și abilităților viitoare. Sistemul de învățământ secundar este în mare parte direcționat de examenele de bacalaureat și examinat de rata de eligibilitate pentru diploma de bacalaureat – o țintă convenabilă de măsurat. Centralitatea examenelor de bacalaureat a contribuit mult la sporirea argumentelor și criticilor la adresa acestor examene și a sistemului de învățământ, auzite și astăzi și care caracterizează sisteme uniforme de măsurare aplicate unei populații numeroase. Analizând această politică observăm, că schimbările recente în sistemul de învățământ indică un obiectiv constant de-a lungul anilor – creșterea ratei de eligibilitate pentru diploma de bacalaureat. Rata celor care sunt eligibili pentru diploma de bacalaureat a devenit un indice convenabil de examinare a sistemului de învățământ în general și a succesului miniștrilor educației în special.

Așadar, schimbarea de sistem care este așteptată în sistemul educațional din Israel trebuie să pregătească elevii să-și dezvolte abilitățile și să promoveze bunăstarea și calitatea vieții indivizilor în societate.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. N. ADAM, School Empowerment and the Centralization Trap. In: Inbar, Dan (ed.) Towards an Educational Revolution. The Van Leer Institute in Jerusalem. Kibbutz Hameuchad Publishing, 2006. 296-309 p. Available at: <https://portal.macam.ac.il/article/>
2. A.L. AMREIN, D.C. BERLINER, High-stakes testing, uncertainty, and students learning. Education Policy Analysis Archives, 10(18), 2002. 12-32 p. ISSN 1068-2341.
3. N. DAGAN-BUZAGLO, Aspects of Privatization in the Education System. Tel Aviv: Adva Center, 2010. 1-7 p. Available at: <https://adva.org/wp-content/uploads/2014/09/hafrataedu.pdf>
4. W. DYER, Wishes Fulfilled: Mastering the Art of Manifesting. N.Y: Hay House Inc, 2013. 133 p. ISBN-13: 978-1401937287.
5. H. Fox, C. Yanal & N. Weebles, Technology-Vocational Education: Trends and Developments in the Years (2006–2017) Jerusalem: Taub Center for the Study of Social Policy in Israel, 2018. 95-114 p.
6. A. FRANK, Finland and Israel - two conflicting paradigms. Journal of Opinions, Education and Culture. vol 12 (3), 2011.
7. M. FULLAN, All systems go: The change imperative for whole system reform. Thousand Oaks, CA: Corwin, SAGE Knowledge, 2010. 69 -75 p. ISBN-13: 978-1412978736
8. Y. GILAT, WENGROWITZ, The status of the teacher in today's Israeli society. Journal of Education, vol 68, 2018. 27-11 p. Available at: http://libra ry.macam.ac.il/study /pdf _files/d12899.pdf
9. Philip Hemmings, Israeli Education Policy: How to Move Ahead in Reform. OECD Economics Department Working Papers, No. 781, OECD Publishing, Paris, 2010. 21-30 p. Available at: <https://doi.org/10.1787/5kmd3khjff0-en>
10. D. INBAR, From bureaucracy to Profession. Teachers' union in Israel, vol 15 (3), 2014. 32-36 p.
11. A. KIZEL, Textbook Research as a Tool for Decision-makers in the Field of Educational Policy. Research Paths, vol 18(4), MOFET Institute, 2017. 109 – 116 p.
12. Z. LAM, Pressure and resistance in education, articles and conversations. Tel Aviv: Yo-

- ram Harpaz. Poalim Library, 2000. 1-10 p. Available at: <http://zvilamm-archive.org/articles/ten-paper.pdf>
13. D. MAAGAN, Development of a socio-economic index for students in the education system. A document presented to the members of the Education Policy Program of the Taub Center for the Study of Social Policy in Israel, 2018. 62-78 p.
14. N. MICHAELI, Education for utopia - an educational ideology of social correction. In Tadmor and Freiman (Eds.), Education - Essence and Spirit, 185 -196 p. Mofet Institute, 2012.
15. B. NEUBERGER, Israel's unstable democracy in comparative perspective. Israel Affairs, vol 26 (6), 2020. 833-853 p. DOI: 10.1080/13537121.2020.1832325.
16. Y. OPLETKA, Teachers and principals at „Ofek Hadash” out of opposition to participation. Echo of Education, Vol. 85 (11), 2010. 20-32 p. Available at: <https://www.he dha chinuch.co.il/>
17. A. RESIN, R. GRUNAU, Globalization, Israel's Economy in the Shadow of Processes in the World Economy. Policy Research 36, Caesarea Forum 2002. 79 – 88 P. Available at: <https://www.idi.org.il/books/4906>
18. A. SCHLEICHER, Building a High-Quality Teaching Profession: Lessons from around the World. OECD Publishing. (e-book) through EBL Patron: University of Hertfordshire, 2011. 32 -46 p. ISBN: 9789264098435. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/E D518775.pdf>
19. Kim Sunwoong și Ju-Ho Lee. Private Tutoring and Demand for Education in South Korea. Economic Development and Cultural Change Volume 58 (2), 2010. 259-296 p. Available at: <https://doi.org/10.1086/648186>
20. S. SWIRSKI, Education in Israel: Separate Track District. Tel Aviv: Berotot. 2010. 232 – 248 p. ISBN: 9789652744548
21. Lin Tzu-Bin, Intan Mokhtar Azura & Wang Li-Yi, The construct of media and information literacy in Singapore education system: global trends and local policies. Asia Pacific Journal of Education, 35:4, 2015. 423-437 p. Disponibil <https://www.tandfonline.com/toc/cape20/35/4> (vizualizat 02.02.2022)
22. A. ZOHAR, O. BOSHERIAN, Adapting curricula and learning materials to the 21st century. Summary of the work of the Committee of Experts, situation and recommendations. The Initiative - Center for Knowledge and Research in Education the Israeli National Academy of Sciences' 2020. 68-160 p. Available at: <http://educatio n.academy.a c.il/Syste mFi les/23399.pdf>

Surse Professional Internet Web

23. Ministry of Education in Israel- Education policy, 2020 - [https://www.gov.il/en%20/de %20par%20tments/ministry of educa tion \(visit in 18.7.21\)](https://www.gov.il/en%20/de %20par%20tments/ministry of educa tion (visit in 18.7.21)).
24. The Israel Export Institute – 2021. [https://www.export.gov.il / \(20.9.21\)](https://www.export.gov.il / (20.9.21)).
25. OECD - Education at a Glance 2016. [https://www.oecd.org /education/skills-beyond-sc hool/education-at-a-glance-2016-indi cators.htm \(visit in 25.7.21\)](https://www.oecd.org /education/skills-beyond-sc hool/education-at-a-glance-2016-indi cators.htm (visit in 25.7.21)).
26. OECD – Education at Glance – 2020. 386- 403 p. [https://read.oecd-ilib raryorg/educ ati on/education-at-a-glance-2020_69096873-en#page3 \(visit in 3.9.21\)](https://read.oecd-ilib raryorg/educ ati on/education-at-a-glance-2020_69096873-en#page3 (visit in 3.9.21))
27. OECD – data. 2021. [https://data.oecd.org/ \(visit in 9.10.21\)](https://data.oecd.org/ (visit in 9.10.21))
28. Education at a Glance (EAG) 2020. [https://meyda.education.gov.il/files/Minhal Calca la /EAG2020_tazkir.pdf - In Hebrew \(23.9.21\). \[https://www.oecd-ilibrary.org/education/ education-at-a-glance-2020_69096873-en\]\(https://www.oecd-ilibrary.org/education/ education-at-a-glance-2020_69096873-en\)](https://meyda.education.gov.il/files/Minhal Calca la /EAG2020_tazkir.pdf - In Hebrew (23.9.21). https://www.oecd-ilibrary.org/education/ education-at-a-glance-2020_69096873-en)
29. Proiectul Educației 2030 al OCDE <https://www.oecd.org/education/2030-project>

About authors:

Dasman EL-FAHEL,
PhD student,
Head of Department
of the Ministry of Education Israel,
e-mail: dasumi28@gmail.com

Simion ROȘCA,
PhD, Interim University Professor,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: simonrosca@gmail.com

Despre autori:

Dasman EL-FAHEL,
doctorand,
șef Departament,
Ministerul Educației din Israel,
e-mail: dasumi28@gmail.com

Simion ROȘCA,
doctor în filosofie, profesor universitar interimar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: simonrosca@gmail.com

CZU 343.132

DOI 10.5281/zenodo.6831218

UNITATEA STRUCTURALĂ A MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII: ABORDĂRI DOCTRINARE ȘI REGLEMENTĂRI

Vitalie JITARIUC,
doctor în drept

În ultima perioadă de timp, organele de drept au acumulat o experiență bogată în aplicarea legislației privind activitatea specială de investigații în lupta cu infracționalitatea. Această experiență are și laturi pozitive și laturi negative. Latura pozitivă este reprezentată de folosirea activă a rezultatelor activității speciale de investigații în probatoriul procesual-penal, cea negativă referindu-se la neîncrederea și aprecierea critică a rezultatelor obținute cu ajutorul măsurilor speciale de investigații. Mai mult decât atât, legislația privind activitatea specială de investigații conține multiple contradicții, incertitudini, neclarități, lacune, ceea ce împiedică substanțial aplicarea și executarea ei corespunzătoare. Cunoaștem că în ultima perioadă de timp au fost editate multiple lucrări dedicate diferitelor aspecte și chestiuni legate de activitatea specială de investigații. Totodată, se înregistrează și un deficit de lucrări complexe în materia măsurilor operativ-investigative, în special în ceea ce privește unitatea lor structurală. Or, prin acest articol ne-am străduit câtuși de puțin să înlăturăm lacuna vizată. Reprezentând o cercetare axată pe domeniul măsurilor speciale de investigație, articolul conturează rezultatele unei cercetări substanțiale în materia esenței, reglementării, particularităților și unității structurale a măsurilor speciale de investigații.

Cuvinte-cheie: măsuri speciale de investigații, activitate specială de investigații, interpretare, tactică operativă, sarcini, scopuri, ofițer de investigații, elemente obligatorii, elemente facultative, componență, obiect, conținut, subiect, clasificare, colaborator confidențial, mijloace tehnice, asigurare tehnico-informațională, planificare, perfectare.

Introducere. Activitatea specială de investigații este realizată doar prin măsurile speciale de investigații. Toate celelalte activități ale organelor de drept competente în materia operativ-investigativă nu au nimic comun cu activitatea specială de investigații. Măsurile

STRUCTURAL UNIT OF SPECIAL INVESTIGATIVE MEASURES: DOCTRINAL APPROACHES AND REGULATIONS

Vitalie JITARIUC,
PhD

In recent times, law enforcement agencies have gained considerable experience in applying legislation on special investigative activity in the fight against crime. This experience has both positive and negative aspects. The positive aspect is the active use of the results from special investigative activity in the criminal procedural evidence. The negative aspect entails distrust and critical assessment of the outcome obtained through special investigative measures. Moreover, the legislation on special investigative activity contains multiple contradictions, uncertainties, vagueness and loopholes, which substantially hinders its proper application and enforcement. We are aware that in recent years many publications have emerged on various aspects and issues related to special investigative measures. At the same time, there is also a lack of complex works on operational-investigative activity, particularly in terms of their structural unit. With this article, we have made every effort to close this gap. As a study focused on the field of special investigative measures, the article outlines the results of substantial research on the essence, regulation, particularities and structural unit of special investigative measures.

Keywords: special investigative measures, special investigative activity, interpretation, operational tactics, tasks, purposes, investigative officer, mandatory elements, optional elements, components, object, content, subject, classification, confidential collaborator, technical means, technical-informational assurance, planning, refinement.

Introduction. The special investigative activity is carried out only by special investigative measures. All the other activities of law enforcement bodies competent in operational-investigative matters have nothing in common with the special investigative activity. Special

speciale de investigații reprezintă nucleul, mecanismul fără de care este imposibilă obținerea rezultatelor activității speciale de investigații. Fiecare măsură operativ-investigativă reprezintă o parte componentă a activității speciale de investigații. Cumulul măsurilor speciale de investigații constituie activitatea specială de investigații [15, p. 11].

Măsurile speciale de investigații nu sunt numai acțiuni de urmărire penală, dar reprezintă un segment mai îngust al acestora, referindu-se la procedeele probatorii. Aceste măsuri sunt denumite speciale, căci le este rezervată, pentru reglementare, o secțiune distinctă din Codul de procedură penală al Republicii Moldova [1], având în vedere posibilitățile cognitive avansate ale măsurilor de investigații, mai multe exigențe procesuale privind autorizarea, dispunerea, efectuarea și consemnarea realizării lor, ca și probabilitatea sporită de admitere a imixtiunilor în sfera de drepturi și libertăți fundamentale ale omului în raport cu procedeele probatorii clasice [2, p. 176-186; 3, p. 20].

Pentru examinarea esenței măsurilor operativ-investigative trebuie aplicată metoda analizei sistemico-structurale care constă în fracționarea obiectului investigat în părți componente (elemente) și analiza lor din punct de vedere al sistemului în care acestea se regăsesc. În același timp, fiecare măsură specială de investigații trebuie percepută ca un subsistem separat, componentă inseparabilă a activității speciale de investigații în calitatea ei de sistem individual [7, p. 40]. În asemenea condiții, sunt identificate anumite raporturi, sunt percepute legăturile organice, corelația și interdependența fiecărei măsuri operativ-investigative atât pe interior cât și raport cu alte elemente structurale obligatorii caracteristice activității speciale de investigații [20, p. 201].

Orice măsură operativ-investigativă, în calitate de acțiune organizată și dirijată, are propria sa structură care întrunește diverse elemente aflate în corelație. Structura măsurilor speciale de investigații atrage atenția cercetătorilor din domeniu, relativ nu cu mult timp în urmă, din care considerent acest subiect este unul de actualitate, fiind simțită necesitatea unei analize științifice și a unor studii substanțiale în sfera vizată.

Unul dintre primii cercetători care a abor-

investigative measures are a core mechanism without which it is impossible to achieve the results of the special investigative activity. Each operational-investigative measure is a component part of the special investigative activity. The accumulation of special investigative measures constitutes the special investigative activity [15, p. 11].

Special investigative measures are not only prosecution actions, but represent a narrower segment of them, referring to evidentiary procedures. These measures are called special as they are reserved for regulations, which is a separate section of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova [1]. Given the advanced possibilities of investigative measures, more procedural requirements are in place regarding the authorization, ordering, carrying out and recording of results, as well as the increased probability of admitting interference in the sphere of fundamental human rights and freedoms in relation to classical evidentiary procedures [2, p. 176-186; 3, p. 20].

To examine the essence of operative-investigative measures, the method of systemic-structural analysis should be applied, which consists of breaking down the object of investigation into its component parts (elements) and analyzing them from the point of view of the system to which they belong. At the same time, each special investigative measure should be perceived as a separate subsystem, an inseparable component of the special investigative activity, as an individual system [7, p. 40]. Under such conditions, certain relationships are identified, organic links formed, correlation and interdependence of each operational-investigative measure are perceived both internally and in relation to other binding structural elements characteristic of the special investigative activity [20, p. 201].

Every operational-investigative measure, as an organized and directed action, has its own structure that brings together various interrelated elements. The structure of special investigative measures has recently attracted the attention of researchers, which makes this topic a very important one, and therefore there is a need for more scientific analysis and sub-

dat subiectul structurii măsurilor speciale de investigații a fost autorul A. Șumilov, aplicând o metodă originală fundamentată pe știința despre componența juridică a faptei prejudiciabile. El a propus introducerea unei noțiuni noi în teoria activității speciale de investigații – „*componența măsurii operativ-investigative*” – determinată ca un cumul de elemente obiectiv-subiective, prevăzute de legislația operativ-investigativă și de actele normative ce reglementează activitatea organelor operative de investigații. Componența măsurii operativ-investigative, în opinia lui reprezintă unitatea a patru elemente: obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă [22, p. 11-14]. În această propunere persistă, evident, o anumită logică, deoarece literatura de specialitate operează cu noțiunea de „*componența juridică a faptelor prejudiciabile*”. Totodată, în argumentele invocate de A. Șumilov în acest sens se regăsesc multiple neconcordanțe și momente contradictorii.

Totodată, perspectivă mai mare o are aplicarea interpretării sistemice în raport cu structura măsurilor speciale de investigații, utilizată de mai mulți cercetători. În temeiul acesteia, în structura măsurilor speciale de investigații se regăsesc următoarele elemente: sarcinile măsurilor speciale de investigații; subiecții măsurilor speciale de investigații; latura lor faptică; procedeele care ridică eficiența acestor măsuri; procedeele organizaționale [14, p. 280]; obiectul în privința căruia este efectuată activitatea specială de investigații [19, p. 24].

Mai consecutiv și mai detaliat din punct de vedere sistemic, structura măsurilor speciale de investigații a fost studiată de autorul V. Bobrov, care a identificat două grupe de elemente ale acesteia: obligatorii și facultative [12, p. 10-23]. Această poziție, în viziunea noastră, poate fi pusă la baza cercetării structurii măsurilor speciale de investigații. Sprijinindu-ne pe cercetările autorului V. Bobrov, considerăm că este necesar să examinăm cinci elemente obligatorii ale măsurilor speciale de investigații care cuprind: 1) sarcina tactico-operativă soluționată; 2) obiectul măsurii operativ-investigative; 3) conținutul măsurii speciale de investigații; 4) subiectul măsurii operativ-investigative; 5) procedeele organizatorice.

stantial studies in this field.

One of the first researchers who addressed the subject of the structure of special investigative measures was the author A. Shumilov, who applied an original method based on the science of the legal components of the offence. He suggested the introduction of a new notion in the theory of special investigative activity - “*the components of the operative-investigative measure*” - determined as an accumulation of objective-subjective elements, provided for by the operative-investigative legislation and the normative acts regulating the activity of the operative investigative bodies. The essence of the operative-investigative measure, in his opinion, is represented by the unity of four elements: the object, the objective side, the subject and the subjective side [22, p. 11-14]. There is obviously a certain logic in this idea since the literature operates with the notion of “*legal elements of harmful acts.*” At the same time, there are many inconsistencies and contradictory moments in the arguments put forward by A. Shumilov in this regard.

Moreover, the use of the systemic interpretation has more perspective in relation to the structure of special investigative measures applied by several scholars. Based on this, the following elements are found in the structure of special investigative measures: the tasks of special investigative measures; the subjects of special investigative measures; their factual side; the procedures that raise the effectiveness of these measures; organizational procedures [14, p. 280]; the object with respect of which the special investigative activity is carried out [19, p. 24].

More consecutively and in more detail from a systemic point of view, the structure of special investigative measures has been studied by V. Bobrov, who identified two groups of elements: mandatory and optional [12, p. 10-23]. As we see it, this system can be placed at the basis of research of the structure of special investigative measures. Relying on the research of V. Bobrov, we believe that it is necessary to examine five mandatory elements of special investigative measures which include: 1) the tactical-operational task solved; 2) the object

Metodologia cercetării.

Cercetarea se bazează pe metoda generală dialectică a cunoașterii realității obiective. Autenticitatea și temeinicia rezultatelor cercetării este asigurată de aplicarea complexă a metodei dialectice și celor științifice particulare: logico-juridică, comparativă, sistemic-structurală, gramaticală etc. Un rol substanțial i-a revenit metodei analizei sistemic-structurale care constă în fracționarea obiectului investigat în părți componente (elemente) și analiza lor din punct de vedere al sistemului în care acestea se regăsesc.

În calitate de bază teoretică a cercetării au servit mai multe lucrări din domeniul activității speciale de investigații și al criminalistici. Concluziile expuse în articol se axează pe prevederile legislației operativ-investigative din Republica Moldova. În procesul elaborării articolului au fost folosite rezultatele cercetării științifice obținute de oamenii de știință în privința chestiunilor legate de subiectul unității structurale a măsurilor speciale de investigații.

Rezultate.

1. Sarcina tactico-operativă. Elementul inițial în structura oricărei măsuri operativ-investigative este sarcina tactico-operativă, care urmează a fi soluționată într-o anumită situație operativ-investigativă concretă. Aceasta poate fi examinată și în calitate de scop a unei măsuri operative de investigație concrete, care identifică mijloacele și modalitățile de acțiune pentru realizarea obiectivului trasat. Orice sarcină necesită selectarea unei anumite măsuri cu ajutorul căreia ea poate fi realizată, deoarece pentru fiecare varietate a măsurilor operativ-investigative sunt caracteristice anumite sarcini specifice [12, p. 14]. Astfel, pentru stabilirea comportamentului persoanei verificate în locurile obștești, pentru urmărirea traseului parcurs, a obiectelor vizitate și a contactelor cu alte persoane se folosește urmărirea vizuală, pentru stabilirea conținutului convorbirilor telefonice se efectuează interceptarea acestora etc. Totodată, nu putem nega că unele și aceleași sarcini pot fi realizate în baza efectuării mai multor măsuri operativ-investigative. Astfel, pentru stabilirea componenței grupului criminal putem apela la supraveghere, interceptarea convorbirilor telefonice, chestionare, infiltrarea operativă și alte măsuri.

of the operative-investigative measure; 3) the content of the special investigative measure; 4) the subject of the operative-investigative measure; 5) the organizational procedures.

Research methodology. The research is based on the general dialectical method of understanding reality objectively. The authenticity and thoroughness of the research results is ensured by the complex application of the dialectical method and that of scientific methods: logical-legal, comparative, systemic-structural, grammatical, etc. A substantial role is played by the method of systemic-structural analysis, which consists of breaking down the object under investigation into its component parts (elements) and analyzing them in terms of the system to which they belong.

Several publications about special investigative work and forensics served as the theoretical basis for the research. The conclusions presented in the article focus on the stipulations of the operative-investigative legislation of the Republic of Moldova. In the process of developing this article, the results of scientific research obtained by scientists on issues related to the subject of the structural unit of special investigative measures were used.

Results.

1. Tactical-operational task. The initial element in the structure of any operational-investigative measure is the tactical-operational task, which is to be solved in a specific operational-investigative situation. This can also be considered as the goal of an explicit operational investigative measure, which identifies the means and the ways of action to achieve the established objective. Any task requires the selection of a certain approach with the help of which it can be achieved, because for each variety of operational-investigative measures certain specific tasks are characteristic [12, p. 14]. For example, to determine the behavior of the person under surveillance, we need to check the public places visited, track the route taken and whether or not it has come in contact with other people, in other terms visual tracking is being used. In order to determine the content of phone calls, interception of calls is carried out, etc. At the same time, it cannot be denied

Cu ajutorul măsurilor operativ-investigative sunt soluționate diverse sarcini, ele fiind clasificate în baza mai multor criterii. În opinia cercetătorului V. Bobrov, în funcție de caracterul și obiectivul rezultatelor obținute prin activitatea specială de investigații, sarcinile ei sunt clasificate în *asiguratorii, active și de cunoaștere*. De asemenea, după locul sarcinii măsurii operativ-investigative în sistemul sarcinilor tactico-operative și în funcție de posibilitatea folosirii rezultatelor obținute, ele se împart în *nemijlocite și intermediare* [12, p. 14-15]. În opinia noastră, aceste clasificări au un interes deosebit, făcând posibilă perceperea corespunzătoare a esenței sarcinilor realizate datorită efectuării măsurilor operativ-investigative.

Totodată, suntem de părerea că pentru clasificarea sarcinilor măsurilor operativ-investigative pot fi aplicate și alte criterii de clasificare. Astfel, ținând cont de gradul de concretizare a scopului măsurii operativ-investigative, sarcinile pot fi clasificate în *generale și particulare*. Cea mai generală sarcină a majorității măsurilor operativ-investigative o reprezintă identificarea și folosirea datelor factice, necesară pentru realizarea obiectivelor activității speciale de investigații. Excepție în acest sens reprezintă doar colectarea mostrelor pentru cercetare comparativă, a cărei scop este axat pe obținerea și deținerea mostrelor de obiecte și substanțe de către subdiviziunea operativ-investigativă în vederea investigării lor ulterioare. Dacă cu ajutorul acțiunilor de urmărire penală este asigurată acumularea probelor, apoi măsurile operativ-investigative sunt concentrate, în mare parte, la colectarea informațiilor operative, care poate fi folosită atât în vederea soluționării sarcinilor specifice activității speciale de investigații, cât și în procesul penal, inclusiv în cadrul probatoriului în cauzele penale.

Scopul particular (concret) al măsurii operativ-investigative este determinat de acea sarcină tactică care trebuie soluționată cu ajutorul acestei măsuri. Astfel, de exemplu pentru verificarea implicării persoanei în comiterea infracțiunii, poate fi pusă sarcina stabilirii identității semnalmentelor exterioare ale acesteia cu cele descrise, expuse de către martorii oculari ai infracțiunii [21, p. 46].

Fiecare măsură operativ-investigativă își

that same tasks can be performed by carrying out several operative-investigative measures. Thus, to establish the members of the criminal group we can use surveillance, interception of phone calls, questioning, undercover agents, and other measures.

Various tasks are solved with the help of operational-investigative measures, which are classified according to several criteria. According to researcher V. Bobrov, depending on the characteristics and the objectives of the desired results from the special investigative activity, its tasks are classified into *assurance, active and of learning*. Also, according to the place of the task of the operative-investigative measure in the system of tactic-operative tasks and depending on the possibility of using the obtained results, they are divided into non-*immediate and intermediate* [12, p. 14-15]. In our opinion, these classifications are very important, making it possible to properly perceive the essence of the tasks due to the performance of operational-investigative measures.

At the same time, we are of the opinion that other classification criteria can also be applied to categorize the tasks of operational-investigative measures. Thus, depending on the degree the purpose of the operational-investigative measure is defined, tasks can be classified as *general and specific*. The most general task of most investigative operational measures is the identification and use of factual data, which is necessary to achieve the objectives of a specific investigative activity. The only exception to this is the collection of samples for comparative research, the purpose of which is focused on obtaining and holding samples of objects and substances by the investigative-operational unit for further investigation. If the accumulation of evidence is ensured by means of prosecution actions, then the operational-investigative measures are largely focused on the collection of operational information, which can be used both for solving specific tasks of special investigative work and in the criminal process, including in the framework of evidence in criminal cases.

The specific purpose of the operational-investigative measure is determined by the

are propriile capacități cognoscibile. De aceea, în funcție de obiectivele trasate sunt selectate anumite măsuri operativ-investigative cu ajutorul cărora ele vor fi realizate. Totodată, unele și aceleași sarcini, în anumite situații, pot fi soluționate prin diferite măsuri speciale de investigații. Astfel, informațiile privind legăturile criminale ale persoanei verificate pot fi obținute în rezultatul interceptării convorbirilor telefonice, prin supravegherea acesteia sau prin chestionarea persoanelor care dețin informații despre acest cetățean.

Scopul concret al măsurii operative de investigații în unele cazuri nu este îndreptat spre obținerea unor noi informații despre obiectul măsurii operativ-investigative, ci urmărește crearea condițiilor necesare pentru efectuarea ulterioară a altor măsuri operativ-investigative sau se referă la realizarea datelor deja deținute. Ca exemplu, putem evidenția drept scop reținerea persoanei în flagrant în temeiul efectuării achiziției de control sau a experimentului operativ.

În calitate de scop concret al măsurii operativ-investigative poate fi: descoperirea și ridicarea armelor și mijloacelor comiterii infracțiunilor, aflate în circulație ilegală. Aici, realizarea acestui scop concret servește la îndeplinirea uneia din sarcinile de bază a activității speciale de investigații – prevenirea infracțiunilor.

În afară de aceasta, toate scopurile măsurilor operativ-investigative, în funcție de prioritatea lor, sunt divizate în *principale (de bază)* și *auxiliare (secundare)*. În conținutul uneia și aceleiași măsuri operativ-investigative, ținând cont de situația concretă, unul și același scop într-un caz poate fi principal, iar în altul – secundar. Astfel, de exemplu, scopul de bază al chestionării va fi, într-un caz, axat pe obținerea informațiilor noi, iar în celălalt – pe verificarea informațiilor deja deținute [21, p. 47].

2. Obiectul măsurii speciale de investigații. În calitate de obiect al măsurilor operativ-investigative se recunoaște ceea ce suportă efectul măsurii operativ-investigative concrete, în privința cui sau cu referire la ce se înfăptuiește acumularea informațiilor operativ-investigative în temeiul măsurilor vizate. Obiectul măsurilor operativ-investigative este descris cu lux de amănunt de către autorul V.

tactical task to be solved by this measure. Thus, for example, to check the involvement of the person in the crime, the task is establishing the identity, identifying signs and attributes of the body that match with those described by the eyewitnesses of the crime. [21, p. 46].

Each operational-investigative measure has its own possibility. Therefore, depending on the goals set, certain operative-investigative measures are selected with the help of which they will be achieved. Same tasks, in certain situations, can be solved by different special investigative measures. Thus, information on the criminal connections of the person under investigation may be obtained with the help of phone tapping, surveillance or questioning of people who have information about the specific person.

The precise purpose of the operational investigative measure in some cases is not to obtain new information about the subject of the operational investigative measure, but to create the environment for further operational investigative measures or to confirm data already known. As an example, we can point out the purpose of catching the suspect in the act, based on carrying out controlled acquisition or operational experiment.

Also, a specific purpose of the operative-investigative measure may be discovery and seizure of weapons in illegal circulation. The achievement of this exact purpose serves the fulfilment of one of the basic tasks of special investigative activity - the prevention of crime.

Furthermore, all the purposes of operational-investigative measures, depending on their priority, are divided into *main (basic)* and *auxiliary (secondary)*. Depending on the situation, one purpose can be in one case of primary priority and in another case of secondary priority, as part of the same operational-investigative measure. Thus, for example, the basic purpose of questioning will be, in one case, focused on obtaining new information, and in the other - on verifying information already known [21, p. 47].

2. The object of the special investigative measure. The object of the operational-investigative measures is represented by whom

Bobrov, care îl divizează în șase categorii: 1) persoanele fizice; 2) persoanele juridice; 3) faptele și circumstanțele; 4) locurile; 5) obiectele purtătoare de informații probatorii; 6) alte obiecte [12, p. 47].

Referindu-ne la același autor, considerăm necesar să menționăm că la obiectele de bază se atribuie, în primul rând, persoanele care pregătesc, au comis sau au săvârșit infracțiuni, precum și cetățenii care se ascund de organele de urmărire penală și de instanța de judecată, care se eschivează de la pedeapsa penală, precum și persoanele dispărute fără urmă. În calitate de obiecte ale unor măsuri operativ-investigative pot fi persoanele care nu au atribuție la activitatea ilegală, însă dețin informații referitoare la o asemenea activitate din partea altor persoane. De exemplu, poate fi efectuată interceptarea convorbirilor telefonice a persoanelor care dețin informații referitoare la comiterea infracțiunilor grave și deosebit de grave; în calitate de obiect al chestionării pot figura persoane care dispun de informații de importanță operativă. În anumite cazuri, ca obiecte ale măsurilor operativ-investigative sunt recunoscute persoane care oferă ajutor confidențial organelor operative de investigații.

În același timp, atragem atenția la faptul că nu este pe deplin justificată atribuirea persoanelor dispărute fără urmă la categoria obiectelor măsurilor speciale de investigații. Or, în acest caz, ar fi probabil mai corect să vorbim despre persoanele ce ar putea fi informate în privința dispariției fără urmă a anumitor cetățeni [21, p. 48].

Autorul V. Bobrov, realizând clasificarea obiectelor măsurilor speciale de investigație, include aici anumite grupuri de persoane juridice și locurile care prezintă un anumit interes operativ. Fiind, în principiu, de acord cu această poziție, vrem doar să concretizăm că ar fi mai rațională utilizarea sintagmei „obiect criminogen”. Referindu-ne la persoanele juridice, precizăm că în calitate de obiecte ale măsurilor operativ-investigative figurează acele entități unde sunt pregătite sau comise infracțiuni. O asemenea precizare poate fi făcută și în cazul „locurilor”, deoarece, în opinia noastră, în calitate de locuri ale măsurilor operativ-investigative pot fi doar obiectele criminogene, care posedă semne ale infracțiunilor în proces de pregătire,

or with reference to what the operational-investigative information is carried out. The object of the operative-investigative measures is described in detail by the author V. Bobrov, who divides it into six categories: 1) natural person; 2) juridical person; 3) facts and circumstances; 4) places; 5) objects-bearers of evidentiary information; 6) other objects [12, p. 47].

Referring to the same author, we consider it necessary to mention that the main objects are the people who will commit or have committed crimes, as well as citizens who hide from the prosecution and the court, who evade criminal punishment, and people who have disappeared without trace. As objects of operational-investigative measures may be individuals who have no attribution to illegal activity but have information about such activity from others. For example, phone tapping may be carried out on people who have information relating to severe and very severe felonies; people who have information important for the law enforcement bodies may be subjected to questioning. In certain cases, people who provide confidential assistance to operational investigative bodies are perceived as objects of the operational-investigative measures.

At the same time, attention is drawn to the fact that it is not fully justified to attribute missing people without trace to the category of objects of special investigative measures. However, in this case, it would probably be more correct to place in this category the people who could be informed about the disappearance of those missing citizens [21, p. 48].

V. Bobrov, when classifying the objects of special investigative measures, includes here certain groups of legal person and places of operational interest. While agreeing in general with his position, we would just like to make it clear that it would make more sense to use the term ‘criminal object’. With reference to juridical person, we would like to point out that the objects of operational-investigative measures include those entities where crimes are prepared or committed. The same can be said about “places”, because, in our opinion, only criminal objects which bear signs of felonies being prepared, committed or which have

comitere sau care au fost deja săvârșite. Totodată, ne exprimăm acordul cu importanța și necesitatea operațiilor de recunoaștere preventivă în cadrul anumitor locuri și obiecte, însă normele legale nu ne permit lărgirea nelimitată a obiectelor măsurilor speciale de investigații.

Un grup aparte al obiectelor măsurilor speciale de investigații îl constituie entitățile materiale, lucrurile în privința cărora sunt efectuate aceste măsuri. La categoria lor putem atribui mijloacele infracțiunii; armele; substanțele narcotice; munițiile și alte lucruri retrase din circuitul civil; lucrurile, bunurile care au păstrat asupra sa urmele infracțiunii; alte entități care pot avea valoare probatorie (urme ale mijloacelor de transport, urme biologice de natură umană, urme de picioare etc.). Considerăm că ar fi corect să atribuim la acest grup și cadavrele neidentificate. Bunurile și substanțele specificate reprezintă obiectele unor asemenea măsuri precum: colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă; achiziția de control; cercetarea obiectelor și documentelor; identificarea persoanei; livrarea controlată.

Unele măsuri operativ-investigative pot fi efectuate în privința mai multor obiecte. Astfel, obiect al achiziției de control poate fi persoana bănuită în comercializarea drogurilor, însuși drogul și obiectul unde are loc comercializarea ilegală. Obiect al livrării controlate pot fi bunurile scoase din circuitul civil, persoana care le însoțește, ruta deplasării și persoana care le recepționează. Mai putem adăuga că lucrurile purtătoare de informații probatorii pot fi, mai degrabă, obiecte doar a unei singure măsuri operativ-investigative – cercetarea obiectelor și documentelor. În acest fel, se poate vorbi despre următoarea clasificare a obiectelor măsurilor operativ-investigative: 1) persoanele ce prezintă interes operativ; 2) obiectele criminogene; 3) lucrurile, bunurile purtătoare de informații operativ-investigative [21, p. 49].

3. Conținutul măsurii speciale de investigații. Elementul de bază în structura oricărei măsuri operativ-investigative este conținutul ei, care în lucrările de specialitate se întâlnește fie cu denumirea de „*partea activă a măsurii operativ-investigative*” [13, p. 280] sau „*latura funcțională*” [12, p. 10]. Conținutul măsurii operativ-investigative include în sine cumulusul, totalitatea modalităților și proce-

already been committed can be considered as places of investigation. At the same time, we agree with the importance and necessity of observation operations in certain places and around certain objects, although the law does not allow us to limitlessly expand the objects of special investigative measures.

A separate group of objects of special investigative measures are the material entities, the things which represent the cause as of why these measures are carried out. This category includes: the means of the crime, weapons, narcotic drugs, ammunition and military objects, objects and goods which have traces of the committed crime, entities which may have evidential value (traces of means of transport, biological traces of human nature, footprints etc.). We believe that it would be correct to attribute to this group also unidentified bodies. The specified goods and substances are the objects of such measures as: collection of samples for comparative research, control acquisition, search of objects and documents, ID of a person, controlled delivery. Some operational-investigative measures may be carried out in regard of more than one subject. Thus, the subject of the control acquisition may be the person suspected of dealing drugs, the drug itself and the place where the illegal dealing happened. The object of the controlled delivery may be the things forbidden for the use of civilian, the person accompanying the delivery, the route of delivery and the person receiving them. It can also be added that the objects of evidentiary information can be the subject of only one operational-investigative measure - the search of objects and documents. In this case, one can speak of the following classification of the objects of operative-investigative measures: 1) people of operative interest; 2) criminal objects; 3) things, goods carrying operative-investigative information [21, p. 49].

3. Content of the special investigative measure. The basic element in the structure of any operational-investigative measure is its content, which in the literature is referred to either as the “*active part of the operational-investigative measure*” [14, p. 280] or the “*functional side*” [12, p. 10]. The content of the op-

deilor concrete, folosite de către subiecții activității speciale de investigații în vederea realizării scopului trasat. În același timp, totalitatea procedurilor și mijloacelor care constituie conținutul măsurilor operativ-investigative reprezintă nu altceva decât metodele activității speciale de investigații. O asemenea concluzie este în concordanță deplină cu părerea că metodele activității speciale de investigații reprezintă elementul structural al măsurilor operativ-investigative.

Recunoscând activitatea specială de investigații ca proces de percepere și cunoaștere de către organele de drept a evenimentelor criminale ascunse, trebuie să specificăm că esența măsurilor speciale de investigații constă în folosirea de către subiecții activității operativ-investigative a anumitor metode specifice pentru această activitate. Astfel, conținutul măsurilor speciale de investigații, activitatea lor funcțională va fi constituită din metodele activității speciale de investigații. În conținutul unor măsuri operativ-investigative se va regăsi doar o singură metodă, în cazul altor pot fi incluse și aplicate mai multe metode ale activității speciale de investigații. Astfel, de exemplu în caz de efectuare a experimentului operativ, în afară de metoda experimentală se va aplica supravegherea, urmărirea vizuală, recunoașterea operativă, iar în cazul livrării controlate – supravegherea, urmărirea vizuală, cercetarea operativă și recunoașterea operativă.

Trebuie să menționăm că procedeele cunoașterii, folosite la efectuarea măsurilor speciale de investigații dețin anumite particularități specifice, determinate de domeniul în care sunt aplicate. Deoarece marea parte a măsurilor speciale de investigații sunt utilizate de cele mai frecvente ori în condițiile unei rezistențe active din partea făptuitorilor, metodele particulare de cunoaștere folosite sunt completate cu procedee orientate spre depășirea sau neutralizarea împotrivirii. Pentru aceasta, ofițerii de investigații își pot camufla apartenența sa la organele de drept sau să tănuiască adevăratele scopuri ale acțiunilor sale. De asemenea, procedeele tactice se bazează pe toate metodele de cunoaștere aplicate la efectuarea măsurilor speciale de investigații. Deci, conținutul măsurilor speciale

erative-investigative measure includes in itself, the total of methods and procedures used by the subjects of the special investigative activity in order to achieve the goal. At the same time, the sum of the procedures and means that constitute the content of the operative-investigative measures is nothing other than the methods of the special investigative activity. Such a conclusion is fully in line with the view that the methods of special investigative activity are the structural element of operational-investigative measures.

Recognizing the special investigative activity as a process of perception, knowledge by law enforcement bodies of hidden criminal events, we must specify that the essence of the special investigative measures consists in the use by the subjects of the operative-investigative activity of certain specific methods for this activity. Thus, the content of the special investigative measures, their functional activity will consist of the methods of the special investigative activity. In the content of some operative-investigative measures there will be only one method, in the case of others several methods of special investigative activity may be included and applied. Thus, for example, in the case of carrying out the operational experiment, in addition to the experimental method, surveillance, visual surveillance, operational reconnaissance will be applied; in the case of controlled acquisition – surveillance, visual surveillance, operational search and operational recognition.

It should be noted that the method of obtaining more information is applied when carrying out special investigative measures, and it has certain specific features, determined by the field in which they are applied. Since most special investigative measures are often carried out in the face of active resistance on the part of the perpetrators, the methods of detection used are supplemented by procedures aimed at overcoming or neutralizing resistance. To this end, the investigating officers may disguise their link to the law enforcement bodies or conceal the true aims of their actions. The tactical procedures are also based on the method of getting more information, applied when carrying

de investigații cuprinde, în afara procedeelelor de cunoaștere, și procedeele tactice privind conspirația, cifrarea, legenda și învingerea împotrivrării mediului criminal [21, p. 50].

4. Subiectul măsurii operativ-investigative. Un rol important în structura măsurilor speciale de investigații este ocupat de subiectul care le efectuează, din care considerent este necesar să ne clarificăm cine poate activa în această calitate. Deoarece literatura de specialitate nu înregistrează o unitate de păreri în acest sens, ne vom axa pe expunerea cât mai detaliată a acestui aspect. În opinia unor autori, la categoria subiecților activității speciale de investigații se atribuie doar colaboratorii subdiviziunilor operative. Alții includ în acest grup și colaboratorii confidențiali [18, p. 25]. Se vorbește și despre apartenența la acest grup a persoanelor ce acordă ajutor în mod public sau secret [17, p. 225], precum și judecătorii care autorizează efectuarea măsurilor speciale de investigații [10, p. 169-170].

În opinia noastră, cea mai largă noțiune de „subiecți a măsurilor speciale de investigații” a fost propusă de autorul V. Bobrov, care atribuie la această categorie, alături cu cei care organizează și participă nemijlocit la efectuarea măsurilor speciale de investigații, și persoanele care, în virtutea funcțiilor sale dispun de anumite împuterniciri în domeniul efectuării activității speciale de investigații (ofițerii de urmărire penală, procurorii, judecătorii) [12, p. 16-17]. Astfel, putem constata că marea parte a cercetătorilor au ales calea lărgirii treptate a cercului de subiecți ai măsurilor speciale de investigații, atribuind la această categorie un segment larg de persoane rolul și importanța cărora, în atingerea sarcinilor care ne interesează, este diferit.

Totodată, trebuie să atragem atenție și la faptul că în literatura de specialitate termenul „subiect” este folosit alături de un alt termen – „participant”, iar vreo încercare directă de delimitare a conținutului acestor termeni până în prezent nu a fost realizată.

Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații, nr. 59 din 29 martie 2012 [5], ne vorbește despre subiecții care efectuează activitatea specială de investigații (art. 6) și despre colaboratorii confidențiali (art. 15). Deoarece noțiunea de „participant

out special investigative measures. Thus, the content of the special investigative measures includes, in addition to the methods of learning or finding out, also the tactical methods of conspiracy, ciphering, legend and overcoming the resistance of the criminal environment [21, p. 50].

4. Subject of the operative-investigative measure. An important role in the structure of special investigative measures is represented by the subject who carries them out, which makes it is necessary to clarify who can be the subject. Since the literature does not contain a unified view on this point, we will focus on explaining this aspect in as much detail as possible. According to some authors, the category of subjects of special investigative activity is limited to employees of operational subdivisions. Others include in this group also confidential collaborators [18, p. 25]. They also talk about the belonging to this group of people who provide public or secret aid and support [17, p. 225], as well as judges who authorize the carrying out of special investigative measures [10, p. 169-170].

In our opinion, the broadest notion of “subjects of special investigative measures” has been proposed by the V. Bobrov, who attributes to this category, along with those who organize and participate directly in the conduct of special investigative measures, also people who, by virtue of their functions, have certain powers in the field of carrying out special investigative activity (prosecuting officers, prosecutors, judges) [12, p. 16-17]. Thus, we can see that most researchers have chosen the path of gradually widening the circle of subjects of special investigative measures, attributing to this category a wide circle of individuals whose role and importance, in achieving the tasks we are interested in, is different.

At the same time, we should also draw attention to the fact that in the literature the term “subject” is used together with the term “participant,” and no direct attempts to delimit these notions have been made so far.

The Law of the Republic of Moldova on special investigative activity, no. 59 of 29 March 2012 [5] tells us about the subjects car-

la activitatea specială de investigații” nu se regăsește în textul acestei legi, ea urmează a fi atribuită la categoria celor științifice. Anume în aceste condiții apare întrebarea referitoare la coraportul dintre noțiunea de *subiect* și cea de *participant* la activitatea specială de investigații, urmând a fi identificat un răspuns la următoarea întrebare: aceste noțiuni sunt identice sau urmează a fi delimitate? Or, în cazul de față, ni se prezintă mai corectă ultima poziție, fiindcă noțiunea de *subiect* a măsurilor speciale de investigații trebuie interpretată nu doar din punct de vedere juridic, ci și de pe poziții filosofice.

În jurisprudență, subiectul de drept este persoana care dispune de capacitatea de a avea și a exercita drepturi și de a-și asuma obligațiuni juridice [11, p. 609]. În filosofie, prin subiect se subînțelege purtătorul activității practic-obiective și al cunoașterii, sursa activității, orientată spre un anumit obiect. Dacă e să integrăm aceste două poziții, apoi în calitate de semne distinctive ale măsurilor speciale de investigații vor figura, în primul rând, deținerea drepturilor și obligațiilor juridice și în al doilea rând, rolul activ în realizarea lor. În acest fel, în calitate de subiect a măsurilor speciale de investigații urmează a fi recunoscut cel care, având împuternicirile corespunzătoare, acționează ca inițiator, organizator, executor nemijlocit, purtând răspundere pentru legalitatea și temeinicia acțiunilor întreprinse.

Participant este persoana care ia parte la o activitate [8, p. 982], care nu acționează în calitate de inițiator și organizator. Spre deosebire de subiect, acest termen presupune prezența unui factor pasiv. Dacă vom încerca să echivalăm noțiunea de *participant* și *subiect*, apoi putem concluziona că noțiunea de *subiect* este una mai largă, deoarece orice subiect poate acționa în calitate de participant la măsurile speciale de investigații, însă nu fiecare participant poate fi subiect al activității speciale de investigații. În aceste condiții, la categoria subiecților măsurilor speciale de investigații urmează a fi catalogate, în primul rând, subdiviziunile operativ-investigative ale organelor de drept, conducătorii lor și persoanele cu funcție de răspundere din cadrul acestora. Anume ele sunt abilitate cu împuternicirile necesare pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații, manifestând spirit

rying out special investigative activity (Art. 6) and about confidential collaborators (Art. 15). Since the notion of “*participant in the special investigative activity*” is not found in the text of this law, then it shall be placed into the scientific category. In such circumstances, the question about the relationship between the concept of *subject* and that of *participant* normally arises in the special investigative activity and whether these concepts are identical or different? In publications we find that these notions are different. This is because the notion of the *subject* of special investigative measures must be interpreted not only from a legal point of view, but also from a philosophical point of view. In jurisprudence, the subject of law is the person who has the capacity to have and exercise rights and to assume legal obligations [11, p. 609]. In philosophy, the subject is seen as the bearer of practical-objective activity and knowledge, the source of activity, oriented towards a certain object. If we integrate these two meanings, the philosophical and the one from jurisprudence, then as distinguishing marks of special investigative measures will be, firstly, the possession of legal rights and obligations and, secondly, the active role in their realization. In this way, the subject of special investigative measures will be recognized as the person who, having the appropriate powers, acts as the initiator, organizer, and direct executor, bearing responsibility for the lawfulness and thoroughness of the actions taken.

A participant is a person who takes part in an activity [8, p. 982], who does not act as the initiator nor organizer. Unlike the subject, the participant is a passive initiator. If we try to compare the notion of participant and subject, then we can conclude that the notion of subject is a broader one, because any subject can act as a participant in the special investigative measures, but not every participant can be a subject of the special investigative activity. Under these circumstances, the category of subjects of special investigative measures should primarily include the operational-investigative subdivisions of law enforcement agencies, their leaders, and the people within these agencies. They are empowered to carry out special in-

activ în acest sens și realizând sarcinile trasate prin participarea nemijlocită la organizarea și desfășurarea măsurilor speciale de investigații cu ajutorul persoanelor cu funcție de răspundere, a specialiștilor și a persoanelor particulare, în baza acordului lor [21, p. 52-53].

În virtutea argumentelor invocate mai sus, poate fi supusă dezbaterilor chestiunea referitoare la includerea ofițerilor de urmărire penală, a procurorilor și judecătorilor în categoria subiecților măsurilor speciale de investigații. Pe de o parte, aceste persoane cu funcție de răspundere din cadrul organelor de drept sunt participante ale procesului operativ-investigativ cu statut de „solicitant”, ordonatori și „consumatori ai produsului” – informația operativ-investigativă [16, p. 104]. Totodată, ele nu participă nemijlocit în procesul efectuării măsurilor speciale de investigații.

De asemenea, urmează să reținem că funcția de bază a judecătorilor și procurorilor nu ține de inițierea măsurilor speciale de investigații, ci de efectuarea controlului asupra temeiniciei și legalității efectuării lor. În legătură cu acest fapt, ar fi mai corect dacă i-am atribui nu la categoria subiecților măsurilor speciale de investigații, dar la subiecții ce exercită controlul și supravegherea asupra activității speciale de investigații. La rândul lor, nici ofițerii de urmărire penală nu participă nemijlocit la efectuarea măsurilor speciale de investigații, deși delegațiile și dispozițiile lor în cadrul cazurilor penale cercetate pot figura în calitate de temeiuri pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații. Recunoscând ofițerii de urmărire penală în calitate de subiecți ai raporturilor operativ-investigative, totodată exprimăm părerea că acest lucru nu constituie un temei suficient pentru catalogarea lor la categoria subiecților măsurilor speciale de investigații.

La categoria participanților la măsurile speciale de investigații putem atribui persoanele cu funcție de răspundere din cadrul subdiviziunilor non-operative a organelor de drept, precum și persoanele cu funcție de răspundere a altor organe de stat sau nestatale, a căror împuterniciri, cunoștințe și abilități profesionale pot fi utile pentru efectuarea anumitor măsuri speciale de investigații. Din această categorie, de asemenea, fac parte specialiștii care dispun de cunoștințe speciale în anumite domenii. O

investigative measures, showing an active spirit in this regard, carrying out the tasks set by directly participating in the organization and implementation of special investigative measures with the help of responsible people, specialists and private individuals, based on their agreement [21, p. 52-53].

Despite the things pointed out above, the question of including criminal investigation officers, prosecutors, and judges in the category of subjects of special investigative measures can be debated. On one hand, these people in positions of responsibility within law enforcement bodies are participants in the operational-investigative process with the status of “requesters,” authorizing officers and “consumers of the product” - the operational-investigative information [16, p. 104]. At the same time, they do not participate directly in the process of carrying out special investigative measures. It should also be noted that the basic function of judges and prosecutors is not to initiate special investigative measures, but to check the merits and lawfulness of their making. Therefore, it would be more correct to assign prosecutors and judges not to the category of subjects of special investigative measures, but to the category of subjects exercising control and supervision over the special investigative activity. In turn, criminal prosecution officers do not participate directly in the conduct of special investigative measures, although their delegations and dispositions in the criminal cases under investigation may be grounds for conducting special investigative measures. While notice in different publications that the prosecution officers are defined as subjects of operational-investigative reports, we also express the view that there is no sufficient basis for classifying them as subjects of special investigative measures.

To the category of participants of special investigative measures, we can assign people with a higher up position in non-operational subdivisions of law enforcement bodies, as well as people with a higher position in other state or non-state related bodies, whose power, knowledge, and professional skills may be useful for carrying out certain special investigative measures. This category also includes special-

categoria aparte de participanți este constituită din cetățenii care acordă, în mod public sau secret, sprijin organelor ce efectuează activitatea specială de investigații.

Participanții la măsurile speciale de investigații, spre deosebire de subiecți, iau parte la efectuarea măsurilor speciale de investigații, de regulă, pe bază de voluntariat. Ei pot acționa doar în limitele acelor însărcinări sau indicații care le-au fost date de către ofițerii de investigații, nefiind atrași la răspundere pentru propriile acțiuni dacă nu au depășit limitele admisibile de comportament [21, p. 53].

5. Procedeele operativ-investigative organizatorice. La categoria elementelor obligatorii ale structurii măsurilor speciale de investigații se atribuie și procedeele organizatorice, care asigură integrarea tuturor componentelor nominalizate supra într-un sistem unic, creând, astfel, premisele necesare pentru soluționarea diverselor sarcini de ordin tactic. Acest element include analiza și aprecierea situațiilor tactico-operative, luarea hotărârilor, planificarea și perfectarea documentară a rezultatelor obținute.

Pregătirea oricărei măsuri operativ-investigative trebuie să înceapă cu analiza situației tactico-operative, în cadrul căreia sunt studiate datele inițiale ce servesc ca temei pentru efectuarea măsurii operativ-investigative; se realizează verificarea acestor date în baza informațiilor deținute de organele de drept pentru verificarea informațiilor suplimentare, a autenticității și plenitudinii lor. Informațiile obținute trebuie apreciate din punct de vedere al prezenței temeiurilor și motivelor necesare pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații. În legătură cu acest fapt, este necesar să reținem că în știința criminalistică se aplică pe larg conceptul de „*conținut, clasificare și soluționare a situațiilor criminalistice*” în raport cu faza urmăririi penale. Or, acest concept poate fi aplicat în totalitate și în privința activității speciale de investigații [13, p. 72-76].

Vom reține și faptul că situația tactico-operativă reprezintă fie starea reală a faptului infracțional la un anumit moment, fie pericolul apariției unei asemenea stări, în privința căreia sunt efectuate măsuri speciale de investigații, fie condițiile în care urmează să acționeze ofițerul de investigații cu posibilitățile lui de a

ists with special knowledge in certain fields. A special category of participants is made up of citizens who publicly or secretly provide support to bodies carrying out special investigative work.

Participants in special investigative measures, unlike subjects, participate in the conduct of special investigative measures, as a rule on a voluntary basis. They may act only within the limits of those assignments or indications given to them by the investigating officers and are not held liable for their own actions unless they have exceeded the permissible limits of conduct [21, p. 53].

5. Organizational operational-investigative procedures. One of the mandatory elements of the structure of special investigative measures are organizational procedures, which ensure the integration of all the above-mentioned components into a single system, thus creating the necessary prerequisites for solving various tactical tasks. This element includes the analysis and assessment of tactical-operational situations, decision-making and planning, and the documentary perfection of the results obtained.

The preparation of any operational-investigative measure must begin with the analysis of the tactical-operational situation, during which the initial data serving as the basis for the operational-investigative measure is studied; the data is verified based on the information held by the law enforcement agencies in order to check its authenticity and completeness. The information obtained must be assessed from the point of view of the presence of the grounds and reasons necessary for carrying out the special investigative measures. Also, it should be noted that the concept of “*content, classification and resolution of forensic situation*” is widely applied in forensic science in relation to the prosecution phase. This concept can also be fully applied to the special investigative activity [13, p. 72-76].

We will also note that the tactical-operational situation is either the actual making of the felony at a certain moment, or the possibility of such felony to happen, or the conditions under which the investigating officer is using

întreprinde anumite măsuri.

Adoptarea deciziei tactico-operative reprezintă, de asemenea, un element din conținutul tacticii și include: a) selectarea acțiunilor, consecutivitatea și îmbinarea lor; b) perioada de realizare a acțiunii (de exemplu, durata urmăririi vizuale); c) asigurarea conspirației și legalității în raport cu măsurile speciale de investigații efectuate, cu forțele antrenate și cu metodele și mijloacele folosite.

Decizia tactico-operativă presupune trasarea unui obiectiv clar ce urmează a fi realizat și identificarea modelului comportamental, care pot fi elaborate pentru fiecare caz aparte sau pot fi preluate din teoria și practica activității speciale de investigații [9, p. 173-174].

Deci, luarea deciziilor privind efectuarea măsurilor speciale de investigații presupune identificarea sarcinii tactice de actualitate care urmează a fi soluționată, determinarea raționalității și caracterului real al efectuării unei anumite măsuri operativ-investigative în condițiile existente. În funcție de categoria și condițiile măsurii operativ-investigative, decizia privind efectuarea ei poate fi luată de ofițerul de investigații, de către conducătorul subdiviziunii specializate care efectuează activitatea specială de investigații, de către procuror sau judecător, fiind perfectată în modul prevăzut de lege.

Planificarea măsurii operativ-investigative presupune stabilirea locului, timpului, participanților, mijloacelor tehnice speciale, ordinii și tacticii de efectuare. Pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații complexe care necesită respectarea strictă a conspirației, folosirea combinațiilor operative, participarea mai multor colaboratori ai subdiviziunilor operativ-investigative, a specialiștilor și cetățenilor care acordă sprijin și asistență sunt elaborate, de regulă, planuri scrise privind realizarea lor. Ele sunt confirmate de conducătorii abilitați cu drept de efectuare a activității speciale de investigații.

Perfectarea documentară a rezultatelor obținute trebuie examinată în calitate de element obligatoriu al măsurii speciale de investigații, deoarece fără pregătirea actelor și documentelor necesare măsura nu este considerată ca fiind realizată. Rezultatele măsurii

his power to undertake certain measures.

The adoption of the tactical-operational decision is also an element of the content of the tactics and includes a) the selection of actions, their sequence and combination; b) the timeline of the action (e.g. the duration of the visual surveillance); c) the assurance of conspiracy and lawfulness in relation to the special investigative measures carried out, the forces involved and the methods and means used.

The tactical-operational decision involves the drawing of a clear objective to be achieved and the identification of the behavioral model, which can be developed for each individual case or can be taken from the theory and practice of special investigative activity [9, p. 173-174].

So, making decisions on carrying out special investigative measures involves tracing the actual tactical task to be solved, determining the rationality and real nature of carrying out a particular operational-investigative measure under the existing conditions. Depending on the category and conditions of the operative-investigative measure, the decision on its execution may be taken by the investigation officer, by the head of the specialized subdivision carrying out the special investigative activity, by the prosecutor or by the judge, and it shall be finalized in the manner prescribed by law.

The planning of the operational-investigative measure involves determining the place, time, participants, special technical means, the order and tactics for carrying it out. For carrying out special complex investigative measures requiring strict compliance with the conspiracy, use of operational combinations, participation of several collaborators of the operative-investigative subdivisions, specialists and citizens providing support and assistance, written plans for their realization are usually drawn up. They are confirmed by the authorized leaders entitled to carry out special investigative work.

Documentary completion of the results obtained should also be considered as a mandatory element of the special investigative measure, because without the preparation of the necessary documents and records the measure

operativ-investigative efectuate sunt reflectate în rapoarte, adeverințe, certificate, note informative, comunicate, explicații ale cetățenilor participanți la efectuarea măsurilor speciale de investigații, comunicări și înștiințări de la colaboratorii confidențiali etc.

Reținem și faptul că are perfectă dreptate autorul V. Bobrov când declară că anumite măsuri operative-investigative, împreună cu cele obligatorii, pot include și anumite elemente facultative. La categoria acestora se atribuie asigurarea tehnico-informațională a măsurilor speciale de investigații, precum și acțiunile accesorii, care însoțesc și sporesc eficacitatea activității speciale de investigații [12, p. 20-23]. Folosirea mijloacelor tehnice speciale la efectuarea măsurilor operative-investigative măsoară substanțial eficacitatea acestora. Mai mult decât atât, pe aplicarea tehnicii speciale se bazează un spectru larg de măsuri speciale de investigații: interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor; monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice; documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice; localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice etc.

Ceea ce deosebește utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în cadrul probatoriului procesual-penal ține de metoda prin care probele sunt identificate, acumulate și prezentate organului judiciar. Regula generală este că procesului penal probatoriu se realizează prin mijloace proprii, iar, în anumite condiții strict prevăzute de lege, pot fi utilizate măsurile speciale de investigații [3, p. 19].

Concluzii. Analiza structurală a măsurilor speciale de investigații ne permite să percepem mai detaliat și mai substanțial esența și conținutul lor, să identificăm elementele obligatorii și facultative din structura acestora. Structura măsurilor speciale de investigații prezentate în cadrul acestui studiu ne-a pus la dispoziție doar unele reprezentări de ordin general. În realitate, esența fiecărei măsuri operative-investigative este strict individuală și irepetabilă, ea urmând a fi expusă și descrisă detaliat cu ocazia caracterizării și analizei fiecărei măsuri speciale de investigație în parte.

De asemenea, propunem completarea Legii Republicii Moldova privind activitatea

is not considered to have been carried out. The results of the conducted operational-investigative measure are reflected in reports, statements, certificates, information notes, communications, explanations of citizens participating in the conduct of special investigative measures, communications, and notifications from confidential collaborators, etc.

We also note that the author, V. Bobrov, is right when he states that certain operational-investigative measures, in addition to the mandatory ones, may also include optional elements. The technical-informational supply for the special investigative measures, as well as the accessory actions, which accompany and enhance the effectiveness of the special investigative activity, fall into this category [12, p. 20-23]. The use of special technical means when carrying out operational-investigative measures substantially increases their effectiveness. Moreover, a wide range of special investigative measures is based on the application of special techniques, such as: interception and recording of communications or images; monitoring of telegraphic and electronic communication connections; documentation using technical methods and means, as well as location or tracking by global positioning system (GPS), etc.

What distinguishes the use of the results of special investigative measures in the framework of criminal-procedural probation is the method by which evidence is identified, accumulated, and presented to the judicial body. A criminal proceeding is being conducted by its own means, and special investigative measures may be used under certain conditions strictly prescribed by law [3, p. 19].

Conclusions. The structural analysis of special investigative measures allows us to perceive their essence and content in much more detail, to identify the mandatory and optional elements in their structure. The structure of the special investigative measures presented in this study has provided us with only some general ideas. In fact, the essence of each operational-investigative measure is strictly individual and unrepeatable and shall be developed and described in detail when analyzing each individual special investigative measure.

specială de investigații, nr. 59 din 29.03.2012, prin introducerea articolului 6¹ - „*Componenta măsurii operativ-investigative*” în care să se regăsească o noțiune nouă specifică practicii și teoriei activității speciale de investigații, în următoarea redacție:

„(1) *Componenta măsurii operativ-investigative reprezintă un cumul de elemente obiectiv-subiective, prevăzute de legislația operativ-investigativă și de actele normative ce reglementează activitatea organelor operative de investigații.*

(2) *Componenta măsurii operativ-investigative reprezintă o unitate a următoarelor elemente: 1) sarcina tactico-operativă soluționată; 2) obiectul măsurii operativ-investigative; 3) conținutul măsurii speciale de investigații; 4) subiectul măsurii operativ-investigative; 5) procedeele organizatorice”.*

We also suggest supplementing the Law of the Republic of Moldova on special investigative activity, No. 59 of 29.03.2012 by introducing Article 6¹ - “*Components of the operative-investigative measure,*” which would include a new concept specific to the practice and theory of special investigative activity, in the following wording:

“(1) *The constituent of the operative-investigative measure is an accumulation of objective-subjective elements, provided for by the operative-investigative legislation and normative acts regulating the activity of operative investigative bodies.*

(2) *The constituent of the operative-investigative measure is a combination of the following elements: 1) the tactical-operational task solved; 2) the object of the operative-investigative measure; 3) the content of the special investigative measure; 4) the subject of the operative-investigative measure; 5) the organizational procedures.”*

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Legea Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003. Monitorul Oficial, 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
2. Covalciuc I. Actualitatea și importanța activității speciale de investigații în contextul ultimelor modificări legislative. În: *Buletinul Științific al USC*, nr. 2 (4)/2016.
3. Covalciuc I. *Măsurile speciale de investigații autorizate de procuror în procesul penal*. Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2018.
4. Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală, nr. 333 din 10.11.2006. // Monitorul Oficial nr. 195-198 din 22.12.2006.
5. Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații, nr. 59 din 29.03.2012. // Monitorul Oficial nr. 113-118/373 din 08.06.2012.
6. Legea Republicii Moldova „Cu privire la Procuratură”, Nr. 3 din 25.02.2016. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 69-77/113 din 25.03.2016.
7. Nastas A., *Tehnici și mijloace de investigare a comportamentului simulat*. În: Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene: Materialele conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și a tinerilor cercetători. Chișinău, 2011.
8. Oprea I., Pamfil C.-G., Radu R., Zăstroiu V. *Noul dicționar universal al limbii române*. Ediția a 2-a. Ed. Litera Internațional. București, 2006.
9. Rusu V., Gavajuc S. Reflecții de ordin doctrinar privind bazele tactice ale activității speciale de investigații. În: *Studii și cercetări juridice. Culegere de lucrări științifice de specialitate*. Partea 2/2020.
10. Абрамов А. М. Теоретические и прикладные проблемы раскрытия и расследования мошенничества. Монография. М., 2002.
11. Барихин А. Б. Большой юридический энциклопедический словарь. Изд. Книжный Мир. М., 2004.
12. Бобров В. Г. Понятие оперативно-розыскного мероприятия. Основания и ус-

- ловия проведения оперативно-розыскных мероприятий. Изд. Лекция. М., 2003.
13. Волчецкая Т. С. Ситуационный подход в практической и исследовательской деятельности. Калининград, 1999.
 14. Горяинов К. К., Кваша Ю. Ф., Сурков К. В. Федеральный закон «Об оперативно-розыскной деятельности». Комментарий. М., 1997.
 15. Захарцев С. И. Оперативно-розыскные мероприятия. Общие положения. Издательство Р. Асланова. Юридический Центр Пресс. СПб, 2004.
 16. Зникин В. К. Оперативно-розыскное обеспечение раскрытия и расследования преступлений. Монография. Кемерово, 2003.
 17. Основы оперативно-розыскной деятельности. Учебник. / Под редакцией С. В. Степашина. СПб, 1999.
 18. Словарь оперативно-розыскной терминологии. / Под редакцией И. И. Басецкого. Минск, 1993.
 19. Сурков К. В., Кваша Ю. Ф., Матвеев С. Е. Оперативно-розыскная деятельность. Словарь-справочник. М., - Нижний-Новгород, 1998.
 20. Цветков А. Г. Методология и теория оперативно-розыскной деятельности в современных условиях // Вісник Луганської Академії Внутрішніх Справ МВС. Спец. вип. Методологічні проблеми теорії і практики оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах. Луганск, 2004.
 21. Чечетин А. И. Актуальные проблемы теории оперативно-розыскных мероприятий. Монография. Издательский Дом Шумиловой И. И. М., 2006.
 22. Шумилов А. Ю. Юридические основы оперативно-розыскных мероприятий. Учебное пособие. М., 1999.

Despre autor:
Vitalie JITARIUC,
doctor în drept,
Șef al secției nr.1 (Investigații criminale)
a Direcției Investigații „Sud”
a Inspectoratului Național de Investigații,
e-mail: vjitariuc@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-9361-4460

About author:
Vitalie JITARIUC,
PhD,
Head of the department no.1
(Criminal Investigations)
of the Investigation Directorate „South”
of the National Investigation Inspectorate,
e-mail: vjitariuc@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9361-4460

INDIVIDUALIZAREA RĂSPUNDERII ȘI PEDEPSEI PENALE APLICATE MINORULUI

Valentina RUSSU,
doctorandă

Un principiu important în dreptul penal este cel al individualizării răspunderii și pedepsei penale. Potrivit acestuia, la aplicarea legii penale se ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea penală. Săvârșirea infracțiunii de către un minor este o circumstanță care atenuează răspunderea, fiind chiar una excepțională. Reieșind din particularitățile persoanei minore, legea penală prevede aplicarea față de aceasta a unui regim sancționator mai blând. În această lucrare științifică ne propunem o analiză a circumstanțelor care trebuie luate în considerare la soluționarea cauzelor penale în privința minorilor. Totodată, se urmărește explicarea prevederilor legale la nivel național referitoare la tipurile și cuantumul pedepselor penale aplicate persoanelor minore.

Cucinte-cheie: minor, răspundere penală, pedeapsă penală, individualizare.

INDIVIDUALIZATION OF LIABILITY AND CRIMINAL UNISHMENT APPLIED TO MINOR

Valentina RUSSU,
PhD student

An important principle in criminal law is the individualization of criminal liability and punishment. According to this, at applying of the criminal law it must be taken into account the nature and the prejudicial degree of the committed crime, the person of the culprit and the circumstances of the case that attenuate or aggravate the criminal liability. The committing of a crime by a minor is a circumstance that mitigates liability, being even an exceptional one. Based on the particularities of the minor, the criminal law provides for them the application of a milder sanctioning regime. In this scientific paper we propose an analysis of the circumstances to be taken into account when solving criminal cases concerning minors. At the same time, it aims to explain the national legal provisions on the types and amount of criminal penalties applied to minors.

Keywords: juvenile, criminal liability, criminal punishment, individualization.

Introducere. Situația copilului delinvent în sistemul justiției penale constituie o preocupare continuă pentru autoritățile naționale și societatea civilă, în ultimii ani Republica Moldova întreprinzând o serie de reforme și acțiuni în vederea protejării acestui subiect sensibil în sfera penală. Chiar dacă rezultatele acțiunilor întreprinse până acum nu sunt cele așteptate și problemele nerezolvate la acest capitol s-au agravat pe alocuri, există totuși o disponibilitate activă din partea actorilor implicați în lucrul cu copiii delincvenți pentru soluționarea lacunelor sistemice și legale existente [1, p.3]. În acest sens, accentuăm că lupta împotriva delincvenței juvenile trebuie să se bazeze pe o abordare complexă a factorului de prevenire în cadrul unei politici sociale adecvate, care să asigure corectarea compor-

Introduction. The situation of the delinquent child in the criminal justice system is a continuous concern for the national authorities and civil society, in recent years the Republic of Moldova has undertaken a series of reforms and actions to protect this sensitive subject in the criminal sphere. Even if the results of the actions taken so far are not those expected and the unresolved problems in this chapter have worsened in some places, there is still an active willingness on the part of the actors involved in working with delinquent children to solve the existing systemic and legal gaps [1, p.3]. In this respect, we accentuate that the fight against juvenile delinquency must be based on a complex approach to the preventive factor within the framework of an appropriate social policy, which ensures the correction of the behavior of the minor personally, mainly by non-custodial means.

tamentului personalității minore, în principal prin mijloace neprivative de libertate.

Metode și materiale aplicate. În vederea elaborării acestui studiu autorul valorifică metode de cercetare specifice, dintre care metoda logică, metoda analizei, metoda sintezei, metoda comparativă, metoda sistemică etc. La baza cercetării se află prevederile legislației în vigoare, dar și diverse studii desfășurate în domeniul supus cercetării.

Rezultate obținute și discuții. În legislația penală națională, instituția individualizării pedepsei își are fundamentul juridic în dispozițiile capitolului VIII al Părții Generale a Codului penal. La aceste dispoziții se mai adaugă și cele din Codul de procedură penală privind individualizarea pedepsei penale a inculpatului la judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală (art. 364/1 alin. (8) CPP) sau reducerea pedepsei inculpatului drept recompensă pentru încălcarea dreptului inculpatului (art. 385 alin. (5) CPP).

Pedeapsa penală are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane. Pentru ca pedeapsa aplicată inculpatului să atingă scopurile susmenționate, legea penală stabilește anumite criterii de individualizare a pedepsei. Criteriile de individualizare a pedepsei sunt cerințele de care instanța de judecată este obligată să se conducă în procesul stabilirii și aplicării pedepsei [2, p.9].

Codul Penal stabilește criterii generale și criterii speciale de individualizare a pedepsei. Criteriile generale de individualizare a pedepsei penale sunt prevăzute în art. 75 CP. Conform acestor criterii, persoanei care este recunoscută vinovată de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea Specială a Codului penal și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții Generale a Codului penal. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii comise, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei, care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale fami-

Applied methods and materials. In order to elaborate this study, the author capitalizes on specific research methods, among which the logical method, the method of analysis, the method of synthesis, the comparative method, the systemic method, etc. At the basis of the research are the provisions of the legislation in force, but also various studies carried out in the field subject to research.

Results obtained and discussions. In the national criminal legislation, the institution of the individualization of the punishment has its legal basis in the provisions of Chapter VIII of the General Part of the Criminal Code. To these provisions are added the provisions of the Code of Criminal Procedure regarding the individualization of the criminal punishment of the defendant at the trial of the case on the basis of the evidence administered during the criminal investigation phase (art. 364/1 para. (8) of the Code of Criminal Procedure) or the reduction of the defendant's sentence as a reward for violating the defendant's right (art. 385 para. (5) Code of Criminal Procedure).

The criminal punishment is aimed at restoring social equity, correcting the convicted person, as well as preventing the committing of new crimes both on the part of convicts and other persons. In order for the punishment applied to the defendant to achieve the above - mentioned purposes, the criminal law establishes certain criteria for the individualization of the punishment. The criteria for the individualization of the punishment are the requirements that the court is obliged to lead in the process of establishing and applying the sentence [2, p.9].

The Criminal Code establishes general criteria and special criteria for the individualization of the punishment. The general criteria for the individualization of the criminal punishment are provided in art. 75 of the Criminal Code. According to these criteria, the person recognized guilty of committing a crime is subject to a fair punishment within the limits set in the Special Part of the Criminal Code and in strict accordance with the provisions of the General Part of the Criminal Code. At determining the category and term of the punishment, the court takes into account the seriousness of the committed crime, the reason for it, the person responsible, the circumstances of the case, which mitigate or aggravate the liability, the influence of the punishment applied on the cor-

liei acestuia [3]. Criteriile generale au caracter obligatoriu la individualizarea oricărei pedepse, la alegerea categoriei și termenului pedepsei, la stabilirea atât a pedepsei principale, cât și a celei complementare.

Având în vedere particularitățile persoanei care a săvârșit infracțiunea în calitate de criteriu de individualizare a răspunderii penale, menționăm că din dispozițiile art. 21 alin. (1) CP rezultă că în Republica Moldova minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu poate fi subiect al infracțiunii. Vârsta generală pentru tragerea la răspundere penală a persoanei fizice este de la 16 ani. Minorii între 14 și 16 ani poartă răspunderea penală numai pentru săvârșirea infracțiunilor expres enumerate în art. 21 alin. (2) CP.

Faptul săvârșirii infracțiunii de către un minor, indiferent de gravitatea ei și de faptul că el, anterior, a fost condamnat sau a săvârșit mai multe infracțiuni, se consideră ca circumstanță ce atenuează răspunderea penală și trebuie luată în vedere la aplicarea pedepsei minorului. Pentru comiterea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, pedeapsa se aplică minorului numai dacă se apreciază că luarea măsurii cu caracter educativ nu este suficientă pentru corectarea minorului, iar în cazurile prevăzute de art. 93 CP minorul poate fi liberat de pedeapsa penală cu aplicarea măsurilor cu caracter educativ. Minoratul persoanei care a săvârșit infracțiunea mai este considerat de către legiuitor ca o circumstanță excepțională și temei pentru a-i aplica minorului o pedeapsă mai blândă decât cea prevăzută de lege în conformitate cu prevederile art. 79 CP [3].

La individualizarea pedepsei în cazul minorilor, instanța urmează să țină seama de nevoile speciale și variate ale minorilor și de diversitatea măsurilor posibile – prevăzute de lege – de aplicare a pedepsei față de copilul. O asemenea atitudine față de minorii delincvenți este prevăzută în Ansamblul de reguli minime ale Organizației Națiunilor Unite pentru minori (Regulile de la Beijing).

Punctul 17 din Ansamblul de reguli minime reglementează principiile directe care guvernează judecata și luarea hotărârii. Astfel, instanțele la adoptarea hotărârii în privința minorilor trebuie să se inspire din următoarele principii:

rection and re-education of the guilty person, as well as the living conditions of his family [3]. The general criteria are mandatory for the individualization of any punishment, for the choice of the category and term of the punishment, for the establishment of both the main and the complementary punishment.

Taking into account the particularities of the person who committed the crime as a criterion for the individualization of criminal liability, we mention that from the provisions of art. 21 para. (1) it follows that in the Republic of Moldova the minor who has not reached the age of 14 years cannot be subject to the crime. The general age for criminal liability of the individual is from 16 years. Minors between 14 and 16 years old bear criminal responsibility only for committing the offences expressly listed in article 21 para. (2) of the Criminal Code.

The fact that a minor committed the crime, regardless of its seriousness and the fact that he has previously been convicted or has committed several offences, shall be considered as a circumstance that mitigates criminal liability and must be taken into account at applying the minor's punishment.

For committing a mild or less serious offence, the punishment shall be applied to the minor only if it is considered that taking the educational measure is not sufficient to correct the minor, and in the cases provided for by art. 93 of the Criminal Code the minor may be released from the criminal penalty with the application of educational measures.

The minority of the person who committed the crime is also considered by the legislator as an exceptional circumstance and grounds for imposing on the minor a more lenient punishment than the one provided by law in accordance with the provisions of art. 79 of the Criminal Code [3].

At individualizing the punishment in the case of minors, the court will take into account the special and varied needs of minors and the diversity of possible measures provided by the law on the application of child punishment. Such an attitude towards juvenile offenders is provided for in the United Nations Minimum Rules for Minors (Beijing Rules).

Paragraph 17 of the Set of Minimum Rules regulates the guiding principles governing judgment and decision-making. Thus, the courts when deciding on minors must draw in-

a) hotărârea trebuie să fie întotdeauna proporțională, nu numai cu împrejurările și gravitatea delictului, ci și cu circumstanțele și nevoile delincventului, ca și cu cele ale societății;

b) nu vor fi aduse restricții libertății personale a minorului – și acestea limitate la un minim necesar – decât după examinarea minuțioasă a cauzei;

c) privațiunea de libertate va fi impusă minorului numai dacă acesta este considerat vinovat de un delict săvârșit prin promovarea de daune împotriva altei persoane sau pentru recidivă, dacă nu există altă soluție convenabilă;

d) bunăstarea minorului trebuie să constituie criteriul hotărâtor în examinarea cauzei lui [4]. Aceste principii au fost implementate de către legiuitorul național în CP și CPP, principii care urmează să fie respectate cu strictețe de către instanțe la adoptarea hotărârilor în privința minorilor.

Potrivit art. 75 alin. (3) CP, pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, minorului i se aplică pedeapsa numai dacă se apreciază că luarea măsurii cu caracter educativ nu este suficientă pentru corectarea acestuia. Astfel, minorul care a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, poate fi liberat de răspundere penală de către instanța de judecată la judecarea cauzei în fond până la adoptarea sentinței. Acest fapt este stipulat și în CPP la art.483, potrivit căruia, dacă, la desfășurarea urmăririi penale, în cazurile infracțiunilor ușoare sau mai puțin grave săvârșite de minor, se stabilește că minorul pentru prima dată a săvârșit o asemenea infracțiune și corectarea lui poate fi obținută fără a-l trage la răspundere penală, procurorul dispune încetarea urmăririi penale și liberarea minorului de răspundere penală în temeiul prevăzut în art.54 din Codul penal, cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, conform prevederilor art.104 din Codul penal [5]. Mai mult, dacă instanța de judecată nu a aplicat prevederile art. 483 alin. (5) CPP, potrivit art. 486-487 CPP, ea trebuie să examineze, la adoptarea sentinței, mai întâi posibilitatea liberării de pedeapsă a minorului în conformitate cu prevederile art. 93 CP. În acest caz, art. 93 CP obligă instanța să examineze posibilitatea libe-

spiration from the following principles:

a) the decision must always be proportionate, not only with the circumstances and seriousness of the offence, but also with the circumstances and needs of the offender as well as with those of society;

b) no restrictions will be placed on the minor's personal freedom – and these limited to a necessary minimum – until after a thorough examination of the case;

c) the deprivation of liberty shall be imposed on the minor only if he/she is considered guilty of a crime committed by promoting damages against another person or for reoffending, if there is no other convenient solution;

d) the minor's welfare must be the decisive criterion in the examination of the case of [4]. These principles have been implemented by the national legislator in the of the Criminal Code and Code of Criminal Procedure, principles that are to be strictly observed by the courts when adopting decisions regarding minors.

According to art. 75 para. (3) of the Criminal Code, for committing a light or less serious crime, the minor shall be punished only if it is considered that the taking of the educational measure is not sufficient to correct it. Thus, the minor who has committed a mild or less serious crime, may be released from criminal liability by the court when the case is tried on the merits until the adoption of the sentence. This fact is also stipulated in the Code of Criminal Procedure in art.483, according to which, if, at the criminal investigation, in the cases of light or less serious crimes committed by the minor, it is established that the minor for the first time committed such an offence and its correction can be obtained without calling him to criminal responsibility, the prosecutor orders the cessation of the criminal investigation and the release of the minor from criminal liability on the basis of art.54 of the Criminal Code, with the application of coercive measures of educational character according to the provisions of art.104 of the Criminal Code [5]. Moreover, if the court did not apply the provisions of art. 483 para. (5) of the Code of Criminal Procedure, according to art. 486-487 Code of Criminal Procedure, it shall examine, when adopting the sentence, first the possibility of freeing the minor from punishment in accordance with the provisions of art. 93 Criminal Code. In this case, art. 93 of the Criminal Code obliges the court to examine the possibility of

rării minorului de pedeapsa penală nu numai pentru infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, ci și pentru infracțiuni grave. La soluționarea acestei chestiuni, instanța de judecată se călăuzește de criteriile prevăzute de art. 75 CP, luând în vedere și circumstanțele stabilite în cadrul urmăririi penale și judecării cauzei în baza cerințelor art. 475 CPP. Numai dacă se constată că scopurile pedepsei penale (art. 61 alin. (2) CP) nu pot fi atinse prin aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ (art. 104 CP), instanța de judecată va individualiza pedeapsa, care urmează a fi aplicată minorului utilizând criteriile prevăzute de art. 75 CP.

Pe lângă criteriile generale de individualizare a pedepsei prevăzute de art. 75 CP, pentru minori legiuitorul a prevăzut la art. 475 CPP circumstanțe suplimentare, care urmează a fi stabilite în cauzele privind minorii, cum ar fi:

1) condițiile în care trăiește și este educat minorul, gradul de dezvoltare intelectuală, volitivă și psihologică a lui, particularitățile caracterului și temperamentului, interesele și necesitățile lui;

2) influența adulților sau a altor minori asupra minorului;

3) cauzele și condițiile care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, și, pentru a stabili aceste circumstanțe, urmează a fi în mod obligatoriu dispusă întocmirea referatului prezential de evaluare psihosocială a minorului [5].

Legiuitorul, la art. 75 alin. (2) CP, a prevăzut că o pedeapsă mai aspră, din categoria celor alternative prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din lista celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei. La stabilirea pedepsei unui minor pentru o infracțiune pentru care sunt prevăzute pedepse alternative, instanța urmează să motiveze de ce aplică o pedeapsă mai gravă din șirul celor alternative și care sunt argumentele care au dus la concluzia instanței că o pedeapsă mai blândă din cele prevăzute de lege nu va asigura atingerea scopului pedepsei.

În completarea celor enunțate mai sus, reiterăm faptul că potrivit *Hotărârii Plenului CSJ Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii*, la adoptarea sentinței în cauza minorului, pe lângă chestiunile enun-

freeing the minor from criminal punishment not only for light or less serious offenses, but also for serious offenses. When solving this issue, the court is guided by the criteria stipulated by art. 75 Criminal Code, taking into account also the circumstances established during the criminal investigation and trial of the case based on the requirements of art. 475 of the Code of Criminal Procedure. Only if it is found that the purposes of criminal punishment (art. 61 para. (2) of the Criminal Code) cannot be achieved by applying coercive measures of an educational nature (art. 104 of the Criminal Code), the court shall individualize the punishment, which is to be applied to the minor using the criteria stipulated by art. 75 of the Criminal Code.

In addition to the general criteria for the individualization of the punishment provided by art. 75 of the Criminal Code, for minors, the legislator has provided for in art. 475 of the Code of Criminal Procedure additional circumstances to be established in cases concerning minors, such as:

1) the conditions under which the minor lives and is educated, the degree of intellectual, volitional and psychological development of the minor, the peculiarities of his character and temperament, his interests and needs;

2) the influence of adults or other minors on the minor;

3) the causes and conditions that contributed to the commission of the crime, and, in order to establish these circumstances, the preparation of the presentential report of psychosocial evaluation of the minor shall be compulsorily ordered [5].

The legislator, at art. 75 para. (2) of the Criminal Code, provided that a harsher punishment, from the category of alternative ones provided for committing the crime, shall be established only if a milder punishment, from the list of those mentioned, will not ensure the achievement of the purpose of the punishment. When determining the punishment of a minor for a crime for which alternative punishments are provided, the court is to motivate why it applies a more serious punishment from the range of alternative ones and what are the arguments that led to the court's conclusion that a milder punishment of those provided by law will not ensure the achievement of the purpose of the punishment.

In addition to the above, we reiterate that according to *the Decision of the Supreme Court*

țate în art.385 CPP, urmează să fie soluționate și alte chestiuni prevăzute de art.485 CPP. Este necesar de examinat posibilitatea liberării de pedeapsă penală în conformitate cu dispozițiile art.93 CP sau suspendarea condiționată a executării pedepsei în conformitate cu dispozițiile art.90 CP. În context, urmează să se întreprindă toate măsurile prevăzute de lege pentru a aplica inculpatului minor pedeapsa non-privativă de libertate sau pentru a-i stabili o pedeapsă mai blândă decât cea prevăzută de lege (art. 79 CP), ori pentru a dispune suspendarea condiționată a pedepsei în conformitate cu dispozițiile art. 90 CP [6].

Pedeapsa se aplică în limitele fixate în Partea Specială a CP, iar pentru minori, în temeiul art. 70 alin. (3) CP, limitele închisorii se apreciază în felul următor: limita maximă a închisorii se stabilește din maximumul pedepsei stabilite pentru maturi prevăzută de legea penală pentru infracțiunea săvârșită redusă la jumătate, iar limita minimă este cea prevăzută de lege și pentru cei maturi. În cazul în care limita maximă redusă la jumătate este sub limita minimă prevăzută de lege și se aplică această limită, instanța nu va indica necesitatea aplicării prevederilor art. 79 CP, deoarece însuși legiuitorul a stabilit pentru minori limita maximă care este sub limita minimă prevăzută de lege pentru asemenea infracțiune. Drept exemplu – sancțiunea art. 145 alin. (2) CP prevede pedeapsă de la 15 la 20 de ani închisoare, deci limita maximă de închisoare pentru minor va fi de 10 ani, limită ce depășește cu mult limita minimă prevăzută de lege [2, p.32].

Referitor la pedeapsa amenzii, menționăm că aceasta va fi aplicată față de minor atunci când acesta are posibilitate reală de a o achita din surse proprii, astfel ca minorul să înțeleagă esența pedepsei pentru ca aceasta să-și atingă scopul. Totodată, munca neremunerată în folosul comunității, potrivit art. 67 alin. (4) CP, se va aplica doar în privința celor care au atins vârsta de 16 ani [3].

Aplicarea pedepsei cu închisoare unui minor, după cum am menționat, trebuie să fie ultima soluție a instanței și doar în cazul în care o altă pedeapsă nu va atinge scopul acesteia. La adoptarea sentinței în privința minorului, instanța este obligată, după cum am menționat și anterior, să examineze posibilitatea libe-

Plenum on the judicial practice in criminal cases concerning minors, when adopting the sentence in the case of the minor, in addition to the issues mentioned in art.385 Code of Criminal Procedure, other issues stipulated by art.485 Code of Criminal Procedure are to be solved. It is necessary to examine the possibility of liberation from criminal punishment in accordance with the provisions of art.93 of the Criminal Code or the conditional suspension of the execution of the sentence in accordance with the provisions of art.90 of the Criminal Code. In the context, all the measures provided by law are to be taken to apply to the minor defendant the non-custodial sentence or to establish a milder punishment than the one provided by law (art. 79 of the Criminal Code), or to order the conditional suspension of the sentence in accordance with the provisions of art. 90 of the Criminal Code [6].

The punishment shall be applied within the limits set in the Special Part of the Criminal Code, and for minors, pursuant to art. 70 para. (3) of the Criminal Code, the limits of the prison shall be assessed in the following way: the maximum limit of the prison shall be established from the maximum punishment established for adults provided by the criminal law for the committed offense reduced by half, and the minimum limit is the one provided by the law also for the mature ones. If the maximum limit reduced by half is below the minimum limit provided by law and this limit applies, the court will not indicate the necessity of applying the provisions of art. 79 of the Criminal Code, because the legislator himself has established for minors the maximum limit that is below the minimum limit provided by law for such a crime. As an example – the sanction of art. 145 para. (2) of the Criminal Code provides for a penalty of 15 to 20 years imprisonment, so the maximum prison limit for the minor will be 10 years, a limit that far exceeds the minimum limit provided by law [2, p.32].

Regarding the penalty of the fine, we mention that it will be applied when he has a real possibility to pay it from his own sources, so that the minor understands the essence of the punishment in order for it to achieve its purpose. At the same time, unpaid work for the benefit of the community, according to art. 67 para. (4) of the Criminal Code, will apply only to those who have reached the age of 16 years [3].

The application of imprisonment to a minor, as we mentioned, must be the last resort

rării de pedeapsă a acestuia în conformitate cu dispozițiile art. 93 CP sau a suspendării condiționate a executării pedepsei, conform dispozițiilor art. 90 CP.

În cazul în care instanța va constata posibilitatea liberării minorului de pedeapsa penală, în virtutea art. 104 CP, atunci va dispune aplicarea uneia sau a mai multor măsuri de constrângere cu caracter educativ, după cum urmează:

- a) avertismentul;
- b) încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;
- c) obligarea minorului să repare daunele cauzate. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului;
- d) obligarea minorului de a urma un curs de tratament medical de reabilitare psihologică;
- e) obligarea minorului de a urma cursul de învățământ obligatoriu;
- f) obligarea minorului de a participa la un program probațional [3].

Lista măsurilor de constrângere cu caracter educativ menționate este exhaustivă și instanța nu poate aplica altele decât cele prevăzute de lege. În cazul liberării de pedeapsă a minorului în temeiul art. 93 CP, instanța este obligată să menționeze în sentință necesitatea informării despre aceasta a organului respectiv specializat de stat și să-i pună în sarcină efectuarea controlului asupra comportării minorului condamnat.

La stabilirea pedepsei minorului, în temeiul art. 485 CPP, dacă există în cauza respectivă condițiile prevăzute de art. 90 CP, instanța este obligată să examineze posibilitatea suspendării condiționate a executării pedepsei de către minor [5]. Dacă instanța a ajuns la concluzia că există posibilitatea suspendării condiționate a executării pedepsei de către minor, îi va stabili un termen de probă de până la 5 ani, iar în temeiul alin. (6) art. 90 CP, îl poate obliga pe minor în termenul de probă să exercite una sau mai multe din următoarele obligații:

- a) să nu-și schimbe domiciliul fără consimțământul organului competent;
- b) să nu frecventeze anumite locuri;
- c) să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie, toxicomanie sau de boală venerică;

of the court and only if another punishment does not achieve its purpose. When adopting the sentence in respect of the minor, the court is obliged, as mentioned before, to examine the possibility of his release of punishment in accordance with the provisions of art. 93 of the Criminal Code or of the conditional suspension of the execution of the sentence, according to the provisions of art. 90 of the Criminal Code.

If the court finds that the minor can be released from criminal punishment, by virtue of art. 104 of the Criminal Code, it will order the application of one or more coercive measures of an educational nature, as follows:

- a) the warning;
- b) entrusting the minor for supervision to parents, persons who replace them or specialized state bodies;
- c) ordering the minor to repair the damages caused. In applying this measure, the material condition of the minor shall be taken into account;
- d) obliging the minor to follow a course of medical treatment of psychological rehabilitation;
- e) obliging the minor to attend the compulsory education course;
- f) ordering the minor to participate in a probationary program [3].

The list of educational coercive measures mentioned is exhaustive and the court may not apply other than those provided for by law. In case of release of punishment of the minor under art. 93 of the Criminal Code, the court is obliged to mention in the sentence the need to inform about it the respective specialized state body and to charge him with carrying out the control over the behavior of the convicted minor.

When determining the sentence of the minor, on the basis of art. 485 of the Code of Criminal Procedure, if there are conditions in the respective case provided by art. 90 of the Criminal Code, the court is obliged to examine the possibility of conditional suspension of the execution of the sentence by the minor [5]. If the court has concluded that there is a possibility of conditional suspension of the execution of the sentence by the minor, it will set a probationary term of up to 5 years, and under para. (6) art. 90 of the Criminal Code, it may oblige the minor within the probationary period to exercise one or more of the following obligations:

- a) not to change his domicile without the

c/1) să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent;

d) să acorde o susținere materială familiei victimei;

e) să repare daunele cauzate în termenul stabilit de instanță;

f) să participe la programe probaționale;

g) să presteze muncă neremunerată în folosul comunității;

h) să fie supus monitorizării electronice, dar nu mai mult de 12 luni [3].

În cazurile când instanța a constatat că infracțiunile au fost săvârșite de către minori în stare de ebrietate, urmează să fie clarificate circumstanțele în care ei au procurat băuturi spirtoase sau substanțe narcotice, să fie elucidate acțiunile adulților de atragere a minorilor la beție sau la consumarea substanțelor narcotice.

Instanța de judecată trebuie să ia în considerare dacă prin caracterul său acțiunea infracțională este legată de starea de ebrietate a minorului, precum și de circumstanțele, din cauza cărora vinovatul minor a ajuns în această stare, ea poate să nu o considere ca circumstanță agravantă a minorului în timpul săvârșirii infracțiunii, dacă el a fost adus premeditat la această stare pentru a comite infracțiunea. De asemenea, instanța urmează să se pronunțe în sentință asupra necesității aplicării minorului a unui tratament forțat de alcoolism sau narcomanie și, dacă există pentru aceasta temeiuri, va aplica prevederile art. 103 CP [2, p.35].

Concluzii. Minorii, fiind abia la stadiile inițiale ale dezvoltării personalității lor, au nevoie, pentru a se dezvolta psihic și intelectual și pentru a se integra mai bine în societate, de o atenție și de o asistență deosebită și trebuie să fie protejați de lege prin asigurarea condițiilor care garantează liniștea, libertatea, demnitatea și siguranța lor.

Atunci când un minor intră în conflict cu legea penală este necesar ca sistemul de justiție și practicile naționale să fie aplicate ținându-se seama de principiile unanim recunoscute și normele de drept internațional pertinente.

Menționăm că politica socială globală, în general, trebuie să vizeze favorizarea protecției sociale a minorilor în vederea evitării intervenției sistemului de justiție pentru minori, pre-

consent of the competent body;

b) not to attend certain places;

c) to undergo treatment in case of alcoholism, drug addiction or venereal disease;

c/1) to participate in a special treatment or counselling programme with a view to reducing violent behaviour;

d) to provide material support to the victim's family;

e) to repair the damages caused within the term established by the court

f) to participate in probationary programs;

g) to perform unpaid work for the benefit of the community;

h) be subject to electronic monitoring, but not more than 12 months [3].

In cases where the court found that the crimes were committed by intoxicated minors, the circumstances in which they purchased alcohol or narcotic substances, the actions of adults in attracting minors to drunkenness or the consumption of narcotic substances, are to be clarified.

The court must take into account whether by its character the criminal action is related to the drunkenness of the minor, as well as to the circumstances, due to which the minor culprit reached this state, it may not consider it as an aggravating circumstance of the minor during the commission of the crime, if he was premeditatedly brought to this state in order to commit the crime.

Also, the court is to rule in the sentence on the necessity of applying the minor the forced treatment of alcoholism or drug addiction and, if there are grounds for this, it will apply the provisions of art. 103 of the Criminal Code [2, p.35].

Conclusions. Minors, being only at the initial stages of their personality development need, in order to develop themselves mentally and intellectually and to integrate better into society, a special attention and assistance and must be protected by the law by ensuring the conditions that guarantee their peace, freedom, dignity and safety.

When a minor conflicts with criminal law, it is necessary that the justice system and national practices be applied taking into account unanimously recognised principles and relevant rules of international law.

We mention that the global social policy,

cum și a prejudiciului cauzat adesea de această intervenție. Aceste măsuri de protecție socială a minorilor, înainte de trecerea la delincvență, sunt absolut indispensabile dacă se dorește evitarea atragerii la răspundere penală și aplicării pedepsei.

Deci, trebuie încurajată o politică socială constructivă în favoarea minorilor pentru prevenirea infracțiunilor și pentru lupta împotriva delincvenței, iar dacă totuși se constată necesitatea atragerii la răspundere și aplicării pedepsei față de persoanele minore, trebuie să se aibă în vedere, în primul rând, că minoratul persoanei care a săvârșit infracțiunea constituie o circumstanță excepțională, aceasta implicând o procedură specială, fiind necesar de a acorda o atenție deosebită individualizării răspunderii și pedepsei penale.

in general, must be aimed at favouring the social protection of minors in order to avoid the intervention of the juvenile justice system, as well as the damage often caused by this intervention. These measures for the social protection of minors, before the transition to delinquency, are absolutely indispensable if it is to avoid criminal liability and to apply the punishment.

Therefore, a constructive social policy must be encouraged in favour of minors for the prevention of crimes and for the fight against delinquency, and if, however, it is found necessary to hold to account and apply the penalty to minors, it must be borne in mind, first of all, that the minority of the person who committed the crime constitutes an exceptional circumstance, this involving a special procedure, it is necessary to pay particular attention to the individualisation of criminal liability and punishment.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Mihailov V. Parcursul unui copil prin sistemul de justiție penală în Republica Moldova. Chișinău, martie 2017. https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/studiu_view_1.pdf (accesat: 15.01.2022).
2. Ghid cu privire la aplicarea pedepsei. Chișinău, 2014. <https://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/Ghid-cu-privire-la-aplicarea-pedepsei.pdf> (accesat: 15.01.2022).
3. Codul penal al Republicii Moldova. Cod nr. 985 din 18.04.2002. În: MO din 14.04.2009, nr. 72-74, art. 195.
4. Organizația Națiunilor Unite – Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985. Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing). <https://www.google.com/#q=Rezolu%C5%A3ia+Na%C5%A3iunilor+Unite+nr.40%2F33+din+29+noiembrie+1985> (accesat: 15.01.2022).
5. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Cod nr. 122 din 14.03.2003. Republicat în temeiul art. IV al Legii nr. 252 din 8 noiembrie 2012 – Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.263-269, art.855. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128660&lang=ro# (accesat: 15.01.2022).
6. Hotărârea Plenului CSJ Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii nr.39 din 22.11.2004. Buletinul CSJ a RM, 2005, nr.7, pag.6 http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=360 (accesat: 15.01.2022).

Despre autor:

Valentina RUSSU,
asistent universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: valya.cociorva@mail.ru

About author:

Valentina RUSSU,
university assistant,
Academy «Stefan cel Mare» of the MIA,
e-mail: valya.cociorva@mail.ru

ANALIZA CONCEPTULUI DE CRIMINALITATE VIOLENTĂ

Ion ROTARU,
doctorand

Criminalitatea violentă permanent a fost catalogată ca un fenomen antisocial periculos, consecințele căreia cu greu pot fi subestimate. Ea este asociată în primul rând cu încălcarea drepturilor persoanei și inviolabilității acesteia. Violența distruge personalitatea omului, bazele morale ale societății, împiedică dezvoltarea economică, creșterea bunăstării materiale și spirituale, amenință suveranitatea națională și relațiile dintre state. Ca o consecință a criminalității violente, în societate apare sentimentul de frică pentru propria siguranță și siguranța celor apropiați, ceea ce duce ulterior la privarea de bucuria vieții, formarea cazurilor de suspiciuni, răzbunare, furie, tulburări neuro-psihice și suferințe umane grave.

Cuvinte-cheie: noțiune, concept, crime, criminalitate, violență, criminalitate violentă, violență fizică, violență psihică.

ANALYSIS OF THE CONCEPT OF VIOLENT CRIME

Ion ROTARU,
PhD student

Permanently violent crime has been seen as a dangerous antisocial phenomenon, the consequences of which can hardly be underestimated. It is primarily associated with a violation of human rights and inviolability. Violence destroys a person's personality, the moral foundations of society, impedes economic development, increases material and spiritual well-being, threatens national sovereignty and relations between states. As a consequence of violent crime, there is a feeling of fear in society for one's own safety and the safety of those close to them, which later leads to deprivation of the joy of life, the formation of cases of suspicion, revenge, anger, neuro-mental disorders and serious human suffering.

Keywords: notion, concept, crimes, crime, violence, violent crime, physical violence, mental violence.

Introducere. Criminalitatea a devenit una din cele mai mari probleme a societății contemporane, ce provoacă zilnic daune enorme de ordin fizic, material și moral. Aceasta reprezintă un fenomen negativ, consecințele fiind considerabile. Infracțiunile cauzează pagube irecuperabile personalității, economiei, ordinii și securității publice, organelor statale și obștești, ecologiei, precum și altor obiecte de atenție [3, p.13].

Numeroși doctrinari au acordat o atenție deosebită acestui fenomen, încercând să dea o noțiune deplină a criminalității. Astfel, Narcis Giurgiu menționează că prin criminalitate se înțelege „fenomenul social de masă care cuprinde totalitatea infracțiunilor săvârșite în decursul întregii evoluții umane sau în raport cu anumite civilizații, epoci, intervale de timp ori spații geografice determinate” [1, p.250].

Gheorghe Gladchi specifică că „criminalitatea este un fenomen social-juridic negativ, care își are legitățile sale, se caracterizează prin

Introduction. Crime has become one of the biggest problems of contemporary society, causing enormous physical, material and moral damage every day. This is a negative phenomenon, with considerable consequences. Crimes cause irrecoverable damage to the personality, economy, public order and security, state and public bodies, the environment, and other objects of attack. [3, p.13].

Many doctrinaires have paid special attention to this phenomenon, trying to give a full notion of crime. Thus, Narcis Giurgiu mentions that by crime is meant „the mass social phenomenon that includes all crimes committed during the entire human evolution or in relation to certain civilizations, eras, time intervals or certain geographical areas” [1, p.250].

Gheorghe Gladchi specifies that „crime is a negative social-legal phenomenon, which has its legitimacy, is characterized by quantitative and qualitative features, has harmful conse-

trăsături cantitative și calitative, are consecințe dăunătoare pentru societate și necesită măsuri specifice de influență anticrimă” [2, p.16].

Împărtășim pe deplin noțiunea dată de către autorul Lurii Larie, precum că „criminalitatea reprezintă un fenomen social-juridic negativ cu caracter de masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp, ce se caracterizează prin indicatori cantitativi (nivelul, dinamica) și calitativi (structura, caracterul)” [3, p.12]. După părerea noastră, noțiunea în cauză prevede toate elementele importante din punctul de vedere criminologic al acestui fenomen.

Analiza criminalității este efectuată de către doctrinari atât la nivel general (analiza criminalității în ansamblu), cât și individual (analiza anumitor tipuri de criminalitate: violentă feminină sau a minorilor etc.).

Metode și materiale aplicate. La elaborarea studiului dat au fost utilizate următoarele metode de cercetare, cum ar fi: metoda logică, metoda analizei, metoda sintezei, metoda sistemică etc. Baza teoretică a cercetării o constituie lucrările autorilor consacrați în domeniul criminologiei, după cum urmează: Iu. Larii, G. Gladchi, A. Долговой, В. Малков, Э.Побегайло și alții.

Rezultatele obținute și discuții. Una din cele mai periculoase forme a criminalității o reprezintă criminalitatea violentă. Existența criminalității violente în Republica Moldova se datorează etapei de dezvoltare în care se află statul la momentul actual. Anume schimbările ideologice, politice, social-economice și juridice care se produc în țara noastră, duc la instabilitatea pilonilor ce stau la baza securității statului și populației. Drept urmare, ca o consecință a instabilității date în societate, apare fenomenul de violență.

Criminalitatea violentă depășește cu mult celelalte tipuri de criminalitate datorită gradului de pericolozitate și gravității consecințelor ce pot surveni. Aceasta provoacă daune enorme, uneori ireparabile, societății. Făptuitorii unor astfel de crime răspândesc stereotipul comportamentului agresiv-violent în societate, iar faptele lor sunt cele mai condamnabile din punctul de vedere al moralității universale.

Genul dat de criminalitate atentează cel mai mult asupra valorilor și relațiilor sociale condiționate de protejarea vieții, sănătății și

quences for society and requires specific measures of anti-crime influence” [2, p.16].

We fully support the notion given by the author of Larii Lurie, that “crime is a negative social-legal phenomenon of a mass character, historically variable, which consists of all the crimes committed in a certain territory, in a determined period of time, which is characterized by quantitative indicators (level, dynamics) and qualitative (structure, character)” [3, p.12]. In our opinion, the notion in question provides all the criminologically important elements of this phenomenon.

Crime analysis is performed by doctrinaires both at a general level (crime analysis as a whole) and individually (analysis of certain types of crime: violent, female, juvenile, etc.).

Methods and materials applied. The following research methods were used in the elaboration of this study, such as: logical method, analysis method, synthesis method, systemic method, etc. The theoretical basis of the research is the works of established authors in the field of criminology, as follows: Larii Iu., Gladchi G., Долговой А., Малков В., Побегайло Э. and others.

The results obtained and discussions. One of the most dangerous forms of crime is violent crime.

The existence of violent crime in the Republic of Moldova is due to the current stage of development of the state. Namely the ideological, political, socio-economic and legal changes that take place in our country, lead to the instability of the pillars that underlie the security of the state and the population. As a result, as a consequence of the instability in society, the phenomenon of violence appears.

Violent crime far exceeds other types of crime due to the degree of danger and the severity of the consequences that may occur. This causes enormous, sometimes irreparable, damage to society. The perpetrators of such crimes spread the stereotype of aggressive-violent behavior in society, and their deeds are the most condemned in terms of universal morality.

This type of crime focuses on the values and social relationships conditioned by the protection of the person’s life, health and bodily integrity, by applying or attempting to apply

integrității corporale a persoanei, prin aplicarea sau încercarea de a aplica violența fizică și/ sau amenințarea cu aplicarea acesteia.

În literatura de specialitate, criminalitatea violentă este înțeleasă ca o parte semnificativă a atentatelor criminale, în care violența fizică și psihică asupra unei persoane reprezintă o modalitate de realizare a criminalilor și un mijloc de atingere a scopurilor antisociale.

Pentru a putea înțelege problematica criminalității violente, este necesar inițial de a formula sau de a da o noțiune corectă acesteia. Se poate specifica că criminalitatea violentă reprezintă anumite acte periculoase, care sunt interzise de legislația penală, pasibile de răspundere penală, comise de o persoană vinovată, prin diverse metode violente sau cu aplicarea violenței, pentru a obține un anumit rezultat criminal urmărit.

În viziunea lui А.И. Долговой, criminalitatea violentă „este o combinație a crimelor care se caracterizează prin folosirea violenței penale” [10, p.560].

В. Д. Малков definește criminalitatea violentă ca o totalitate de infracțiuni, comise cu folosirea forței fizice sau cu amenințarea folosirii acesteia, având scopul principal imediat de a priva o persoană de viață sau de a-i dăuna sănătății acesteia, integrității corporale (inclusiv sexuale), libertății fizice împotriva voinței sale [12, p.232].

Gheorghe Gladchi specifică că „criminalitatea de violență reprezintă totalitatea infracțiunilor săvârșite cu aplicarea sau amenințarea aplicării violenței fizice împotriva persoanei. Aceste infracțiuni sunt comise cu intenție și atentează la același obiect – relațiile sociale, nucleul cărora constituie apărarea integrității fizice a persoanei” [2, p.204].

Cea mai des întâlnită noțiune a criminalității violente în manualele de criminologie este cea a lui Э.Ф. Поберайло. El o definește ca pe „o formă de patologie socială cu un grad ridicat de pericol public, exprimată prin reproducerea constantă și relativ masivă a unor acte de violență fizică și psihică, interzise de legea penală, împotriva unei persoane” [13, p.72].

Analizând mai multe surse, putem observa că principalul element caracteristic în majoritatea noțiunilor de „criminalitate violentă” îl constituie noțiunea de violență. În materia dreptului penal și criminologiei, conceptul de violență are mai multe sensuri, nu doar cea de agresiune fizică. Drept urmare, termenul de

physical violence and / or threatening to use it.

In the literature, violent crime is understood as a significant part of criminal attacks, in which physical and mental violence against a person is a way to achieve them and a means of achieving antisocial goals.

In order to be able to understand the issue of violent crime, it is necessary first to formulate or give a correct notion of it. By trying to formulate such a notion on its own, without informing us and without analyzing various sources, it can be specified that violent crime is a dangerous act, which is prohibited by criminal law, liable to criminal liability, committed by a person guilty, by various violent methods or with the application of violence, in order to obtain a certain criminal result pursued.

In the vision of А.И. Долговой violent crime „is a combination of crimes characterized by the use of criminal violence” [10, p.560].

В. Д. Малков defines violent crime as a totality of crimes, committed with or threatening the use of physical force, with the immediate aim of depriving a person of life or harming his or her health, physical liberty, bodily integrity (including sexuality) against his or her will , as well as other persons who have committed crimes for a certain period in a certain territory [12, p.232].

Gheorghe Gladchi specifies that “the crime of violence represents the totality of the crimes committed with the application or threat of the application of physical violence against the person. These crimes are committed with intent and attack the same object - social relations, the core of which is to defend the physical integrity of the person „ [2, p.204].

The most common notion of violent crime in criminology textbooks is that of Поберайло Э.Ф. He defines it as „a form of social pathology with a high degree of public danger, expressed by the constant and relatively massive reproduction of acts of physical and mental violence, prohibited by criminal law, against a person” [13, p.72].

Analyzing several sources, we can see that the main characteristic element in most notions of „violent crime” is the notion of violence. In the field of criminal law and criminology, the concept of violence has several mean-

violență include în sine atât violența fizică cât și cea psihică. Astfel, violența fizică este un act ilegal intenționat, exprimat în impactul asupra corpului altei persoane, împotriva voinței acesteia și care are drept scop aducerea unui prejudiciu fizic acestei persoane. Violența psihică reprezintă intimidarea unei persoane prin amenințarea cu folosirea violenței fizice împotriva sa.

În manualul său de criminologie, A.И. Долговой definește violența fizică ca acele „acțiuni asociate cu privarea de viața unei persoane, dăunând stării sale fizice, somatice”; iar violența psihică - „acțiuni care duc direct la traume: amenințări, insulte, calomnie, șantaj, discreditare, coerciție și constrângere, obstrucție, restricționarea libertății voinței unei persoane” [10, p.561-562].

Necesită de a menționa faptul că violența nu provoacă întotdeauna vătămări fizice persoane. Spre exemplu, în momentul în care criminalul având drept scop de a atenta la viața și sănătatea victimei, trage din o arma de foc în direcția acesteia și ratează, corpul fizic al victimei nu are de suferit în niciun fel. Prin urmare, violența ar trebui înțeleasă ca acele acțiuni care au drept scop aducerea unui prejudiciu fizic unei persoane.

Bazându-ne pe cele specificate anterior, observăm că, în funcție de natura violenței, criminalitatea violentă se împarte în: crime comise cu aplicarea violenței fizice și crime comise prin aplicarea violenței psihice. Grupul de infracțiuni din aceste două categorii sunt absolut identice, singura diferență o reprezintă modalitatea prin care se realizează.

În concluzie, putem specifica că o trăsătură caracteristică a criminalității violente o reprezintă violența fizică sau amenințarea utilizării acesteia împotriva unei persoane, încălcarea drepturilor omului la viață, sănătate și alte interese protejate de lege.

Criminalitatea violentă se caracterizează printr-un grup de infracțiuni ce au la baza sa anumite trăsături comune. Asemănarea acestor infracțiuni se exprimă, în primul rând, în metoda prin care sunt săvârșite, și anume, prin folosirea violenței sau amenințarea cu violența împotriva unei persoane. Această metodă constituie într-un element obligatoriu ce caracterizează latura obiectivă a infracțiunilor în dispoziția unui număr concret de norme penale. De cele mai dese ori, în normele penale se

ings, not just that of physical aggression. As a result, the term violence includes both physical and mental violence. Thus, physical violence is an intentional illegal act, expressed in the impact on the body of another person, against his will and which aims to inflict physical harm on that person. Psychic violence is intimidating a person by threatening to use physical violence against him or her.

In his criminology textbook, A.И. Долговой, defines physical violence as those „actions associated with the deprivation of a person’s life, damaging his physical condition, somatic”; and mental violence - „actions that lead directly to trauma: threats, insults, slander, blackmail, discredit, coercion and coercion, obstruction, restriction of a person’s freedom of will” [10, p.561-562].

It is important to note that violence does not always cause physical harm to a person. For example, when the killer, aiming to harm the victim’s calves and health, shoots a firearm in its direction and misses, the victim’s physical body does not suffer in any way. Therefore, violence should be understood as those actions aimed at causing physical harm to a person.

Based on the above, we note that, depending on the nature of the violence, violent crime is divided into: crimes committed with the application of physical violence and crimes committed through the application of mental violence. The group of crimes in these two categories are absolutely identical, the only difference being the way they are done.

In conclusion, we can specify that a characteristic feature of violent crime is physical violence or the threat of its use against a person, violation of human rights to life, health and other interests protected by law.

Violent crime is characterized by a group of crimes that are based on certain common features. The similarity of these crimes is expressed, first of all, in the method by which they are committed, namely, by the use of violence or the threat of violence against a person. This method is provided as a mandatory element that characterizes the objective side of the offenses in the provision of a specific number of criminal rules. In most cases, criminal law explicitly states the application of violence

indică în mod expres aplicarea violenței sau amenințarea folosirii acesteia. În unele cazuri sunt prevăzute acțiuni sau împrejurări care, prin natura lor, constituie violență sau pot fi exprimate prin violență, sau sunt indicate consecințele violenței sub forma provocării decesului sau vătămării corporale. Aceste norme sunt cuprinse în diferite capitole ale Părții Speciale a Codului Penal.

Drept urmare, criminalitatea violentă poate include în sine două categorii de infracțiuni: infracțiuni violente tipice și infracțiuni violente atipice.

1. Infracțiuni violente tipice sunt infracțiunile săvârșite cu aplicarea sau cu amenințarea aplicării violenței în scopul provocării unor daune vieții, sănătății, integrității corporale, libertății fizice sau psihice a persoanei. După natura lor juridică, aceste infracțiuni atentează în mod principal, efectiv și direct la atributele ce caracterizează personalitatea umană. Obiectul juridic special al acestor infracțiuni îl constituie doar relațiile sociale ce sunt condiționate de protejarea personalității umane, iar mecanismul de comitere a acestora implică aplicarea de fiecare dată a violenței fizice sau psihice. Din categoria acestor infracțiuni fac parte: omorul intenționat (art. 145 C.pen.); omorul săvârșit în stare de afect (art. 146 C.pen.); pruncuciderea (art. 147 C.pen.); lipsirea de viață la dorința persoanei sau eutanasia (art. 148 C. pen.); determinarea la sinucidere (art. 150 C.pen.); vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății (art. 151 C.pen.); vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății (art. 151 C.pen.); amenințarea cu omor sau cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății (art. 155 C.pen.); răpirea unei persoane (art. 164 C.pen.); privațiunea ilegală de liberate (art. 166 C.pen.); traficul de ființe umane (art. 165 C.pen.); violul (art. 171 C.pen.); acțiuni violente cu caracter sexual (art. 172 C.pen.); traficul de copii (art. 206 C.pen.); violența în familie (art. 201¹ C.pen.) etc [4, p.7-8].

2. Infracțiuni violente atipice sunt infracțiunile săvârșite cu aplicarea sau cu amenințarea aplicării violenței, scopul principal al cărora nu-l constituie provocarea unor daune vieții, sănătății, integrității corporale, libertății fizice sau psihice a persoanei. La aceste tipuri de infracțiuni violența fizică sau psihică nu reprezintă scopul principal pe care

or the threat of its use. In some cases, actions or circumstances are provided which, by their nature, constitute violence or may be expressed as violence, or the consequences of violence in the form of causing death or personal injury are indicated. These rules are contained in various chapters of the Special Part of the Criminal Code.

As a result, violent crime can include two categories of crime: typical violent crime and atypical violent crime.

1. Typical violent crimes are crimes committed with or threatening to inflict violence in order to cause harm to a person's life, health, bodily integrity, physical or mental liberty. According to their legal nature, these crimes mainly, effectively and directly attack the attributes that characterize the human personality. The special legal object of these crimes is only the social relations that are conditioned by the protection of the human personality, and the mechanism of committing them implies the application of physical or mental violence every time. The category of these crimes includes: intentional murder (art. 145 of the Penal Code); the murder committed in a state of affection (art. 146 of the Penal Code); infanticide (art. 147 of the Penal Code); lack of life at the will of the person or euthanasia (art. 148 of the Penal Code); determination to commit suicide (art. 150 of the Penal Code); serious intentional injury to bodily integrity or health (art. 151 of the Penal Code); average intentional injury to bodily integrity or health (art. 151 Penal Code); the threat of murder or serious injury to bodily integrity or health (art. 155 of the Penal Code); the abduction of a person (art. 164 of the Penal Code); illegal deprivation of liberty (art. 166 of the Penal Code); trafficking in human beings (art. 165 of the Penal Code); rape (art. 171 of the Penal Code); violent acts of a sexual nature (art. 172 of the Penal Code); child trafficking (art. 206 of the Penal Code); domestic violence (art. 201¹ Criminal Code) etc. [4, p.7-8].

2. Atypical violent crimes are crimes committed with or with the threat of violence, the main purpose of which is not to cause harm to life, health, bodily integrity, physical or mental liberty of the person. In these types of crimes, physical or mental violence is not the main goal

dorește să-l atingă făptuitorul. Realmente, făptuitorul utilizează violența în calitate de mijloc pentru a-și satisface alte scopuri. Din categoria respectivă fac parte infracțiunile precum: jaful violent (art. 187 alin. (2) lit. e) C.pen.); tâlhăria (art. 188 C.pen.); șantajul (art. 189 C.pen.); actul terorist (art. 287 C.pen.); huliganismul violent (art. 287 C.pen.) [4, p.8].

Printre cele mai importante și des întâlnite categorii de infracțiuni caracteristice criminalității violente se regăsesc infracțiunile de omor, vătămările sănătății și integrității corporale, viol și huliganism violent. Aceste infracțiuni se caracterizează printr-un mecanism socio-psihologic al comportamentului criminal, bazat pe o atitudine agresivă și disprețuitoare față de oameni, inviolabilitatea vieții, sănătatea, onoarea și demnitatea acestora.

Nu putem fi de acord cu cele specificate de către autorul Gheorghe Gladchi, precum că „criminalitatea de violență nu cuprinde tâlhăria, jaful, răpirea unei persoane, privațiunea ilegală de libertate, internarea ilegală într-o instituție psihiatrică, luarea de ostatici, terorismul etc., la săvârșirea cărora violența se manifestă ca instrument, adică este aplicată doar ca mijloc de atingere a scopului cupidant, politic, etc.". Protecția vieții, sănătății și integrității corporale a persoanei constituie un obiectiv important al legiuitorului. Infracțiunile specificate anterior atentează la două obiecte protejate de către legea penală, al doilea fiind cel specificat anterior. Drept urmare, orice infracțiune, care se realizează prin aplicarea violenței și atentează asupra vieții, sănătății și integrității corporale a persoanei, se regăsește în grupul infracțiunilor ce reprezintă criminalitatea violentă.

Necesită de specificat că nu doar metoda violentă este comună pentru toate aceste tipuri de infracțiuni, ci și deținerea anumitor trăsături similare. Definiția infracțiunilor violente și gama lor este asociată cu stabilirea altor grupuri de trăsături comune tuturor infracțiunilor violente, care le deosebesc de alte acțiuni ce sunt atât criminale, cât și non-criminale.

Deci, semne comune tuturor crimelor violente sunt:

- 1) activitatea infracțională;
- 2) un obiect omogen de atentare (relații sociale condiționate de protecția persoanei);
- 3) aceeași metodă de acțiune care caracterizează latura obiectivă a infracțiunii

that the perpetrator wants to achieve. Actually, the perpetrator uses violence as a means to other ends. The respective category includes crimes such as: violent robbery (art. 187 para. (2) letter e) C.pen.); robbery (art. 188 C.pen.); blackmail (art. 189 of the Penal Code); the terrorist act (art. 287 of the Penal Code); violent hooliganism (art. 287 C.pen.) etc [4, p.8].

Among the most important and common categories of crimes characteristic of violent crime are the crimes of murder, harm to health and integrity, rape and violent hooliganism. These crimes are characterized by a socio-psychological mechanism of criminal behavior, based on an aggressive and contemptuous attitude towards people, the inviolability of life, their health, honor and dignity.

We cannot agree with those specified by the author Gheorghe Gladchi, as "the crime of violence does not include robbery, robbery, abduction of a person, illegal deprivation of liberty, illegal detention in a psychiatric institution, hostage-taking, terrorism, etc. , at the commission of which violence is manifested as an instrument, ie it is applied only as a means of achieving the greedy, political, etc. goal ". Protecting a person's life, health and bodily integrity is an important goal of the legislator. The offenses specified above infringe on two objects protected by criminal law, the second being the one specified above. As a result, any crime that is committed through the application of violence and threatens the life, health and bodily integrity of the person, are found in the group of crimes that represent violent crime.

It needs to be specified that not only the violent method is common to all these types of crimes, but also the possession of certain similar traits. The definition of violent crime and its range is associated with the establishment of other groups of features common to all violent crime that distinguish them from other actions that are both criminal and non-criminal.

So common signs of all violent crimes are:

- 1) criminal activity;
- 2) a homogeneous object of attack (social relations conditioned by the protection of the person);
- 3) the same method of action that char-

(violența fizică sau psihică);

4) intenția aplicării violenței.

Ponderea criminalității violente (omorurile, vătămările intentionate grave a integrității corporale sau a sănătății, jafurile, tâlhăriile, violurile și huliganismul) este mică în comparație cu criminalitatea în ansamblu din Republica Moldova. Pe parcursul ultimilor 5 ani, aceasta constituie circa 8,5 la sută din numărul infracțiunilor înregistrate.

În anul 2017 au fost înregistrate 35581 de infracțiuni, dintre care: huliganism - 1447 cazuri, jaf - 846 cazuri, vătămare corporală gravă - 196 cazuri, omor - 154 cazuri, tâlhărie - 98 cazuri, viol - 301 cazuri [5]. Drept urmare, din numărul total de infracțiuni, cele care se atribuie la grupul de crime violente constituie aproximativ 8,5%.

De asemenea, în anul 2018 au fost înregistrate 32035 de infracțiuni, dintre care: huliganism - 1335 cazuri, jaf - 762 cazuri, vătămare corporală gravă - 208 cazuri, omor - 170 cazuri, tâlhărie - 85 cazuri, viol - 266 cazuri [6]. Astfel, pentru anul 2018, faptele ilegale ce se referă la criminalitatea violentă constituie aproximativ 8,8% din numărul total de infracțiuni.

În anul 2019 au fost înregistrate 31657 de infracțiuni, dintre care: huliganism - 1342 cazuri, jaf - 645 cazuri, vătămare corporală gravă - 199 cazuri, omor - 175 cazuri, tâlhărie - 98 cazuri, viol - 331 cazuri [7]. De aici reiese că în anul 2019, crimele săvârșite cu violență, la fel ca și în anul 2018, constituie 8,8% din numărul total de crime.

În anul 2020 crimile săvârșite prin violență reprezintă 8,5% din numărul tuturor faptelor ilegale înregistrate. Din cele 26342 de infracțiuni înregistrate, cele cu referire la criminalitate violentă au fost săvârșite după cum urmează: huliganism - 1064 cazuri, jaf - 549 cazuri, vătămare corporală gravă - 163 cazuri, omor - 169 cazuri, tâlhărie - 62 cazuri, viol - 254 cazuri [8].

În anul 2021 au fost înregistrate 27159 de infracțiuni, dintre care: huliganism - 1105 cazuri, jaf - 521 cazuri, vătămare corporală gravă - 152 cazuri, omor - 140 cazuri, tâlhărie - 61 cazuri, viol - 227 cazuri [9]. Din numărul total de infracțiuni, cele care se atribuie la grupul de crime violente constituie aproximativ 8,1%.

Drept urmare, putem stabili următorul fapt: cu toate că în ultimii ani se constată o reducere ușoară a numărului total de infracțiuni,

acterizes the objective side of the crime (physical or mental violence);

4) the intention to apply violence.

The share of violent crime (homicide, intentional bodily injury or health damage, robbery, rape and hooliganism) is low compared to crime in the Republic of Moldova as a whole. Over the last 5 years, this represents about 8.5 percent of the number of registered crimes.

In 2017, 35581 crimes were registered, of which: hooliganism - 1447 cases, robbery - 846 cases, serious bodily harm - 196 cases, murder - 154 cases, robbery - 98 cases, rape - 301 cases [5]. As a result, of the total number of crimes, those attributed to the violent crime group, constitute about 8.5%.

Also, in 2018, 32035 crimes were registered, of which: hooliganism - 1335 cases, robbery - 762 cases, serious bodily harm - 208 cases, murder - 170 cases, robbery - 85 cases, rape - 266 cases [6]. Thus, for 2018, illegal acts related to violent crime constitute approximately 8.8% of the total number of crimes.

In 2019, 31657 crimes were registered, of which: hooliganism - 1342 cases, robbery - 645 cases, serious bodily harm - 199 cases, murder - 175 cases, robbery - 98 cases, rape - 331 cases [7]. It follows that in 2019, crimes committed with violence, as in 2018, constitute 8.8% of the total number of crimes.

By 2020, violent crimes account for 8.5% of all recorded illegal acts. Of the 26,342 registered crimes, those related to violent crime were committed as follows: hooliganism - 1064 cases, robbery - 549 cases, serious bodily harm - 163 cases, murder - 169 cases, robbery - 62 cases, rape - 254 cases [8].

In 2021, 27159 crimes were registered, of which: hooliganism - 1105 cases, robbery - 521 cases, serious bodily harm - 152 cases, murder - 140 cases, robbery - 61 cases, rape - 227 cases [9]. Of the total number of crimes, those attributed to the group of violent crimes, constitute about 8.1%.

As a result, we can establish the following fact: although in recent years there has been a slight reduction in the total number of crimes, the issue of violent crime remains just as current. Thus, violent crime is a very impor-

problematica criminalității violente rămâne la fel de actuală. Astfel, criminalitatea violentă reprezintă un obiect de studiu destul de important, iar datorită implicării teoreticienilor și practicienilor în analiza mult mai complexă a acesteia, vor putea fi deduse suficiente căi pentru a contracara pe viitor fenomenul dat.

Concluzii. În principiu, înțelegerea crimelor violente nu este atât de dificilă. Principala caracteristică distinctivă a acestei categorii de infracțiuni periculoase este violența fizică asupra victimei sau amenințarea utilizării acesteia. Rezultatul actelor violente poate provoca moartea, vătămarea corporală sau vătămarea psihică, care datorită diferitelor semne legale pot fi calificate diferit [11, p.6].

Crimele săvârșite cu violență au la bază acțiuni ilegale ce se caracterizează prin cruzime deosebită, sadism și batjocură la adresa victimelor. Cu părere de rău, criminalitatea violentă capătă forme organizaționale și se transformă într-o criminalitate organizată. Prin aceasta înțelegem că o mare parte din grupările criminale, având drept scop de a atinge anumite țeluri criminale, se axează pe aplicarea actelor de violență.

Analizând majoritatea noțiunilor și conceptul în ansamblu, ajungem la concluzia că criminalitatea violentă reprezintă o totalitate de infracțiuni, în urma comiterii cărora victimelor le sunt aduse anumite daune psihice, fizice și morale, cu un caracter mult mai grav decât cele care survin în urma comiterii altor tipuri de infracțiuni. Astfel, criminalitatea violentă are un nivel de pericolozitate extrem de ridicat pentru întreaga societate.

tant object of study, and due to the involvement of theorists and practitioners in its much more complex analysis, you can deduce enough ways to counteract in the future in this phenomenon.

Conclusions. In principle, understanding violent crimes is not that difficult. The main distinguishing feature of this category of dangerous crime is the physical violence against the victim or the threat of its use. The result of the violent acts can cause death, bodily injury or mental injury, which due to different legal signs can be qualified differently [11, p.6].

Violent crimes are based on illegal actions that are characterized by extreme cruelty, sadism and ridicule against the victims. Unfortunately, violent crime gradually takes on some organizational form and turns into organized crime. By this we mean that a large number of criminal groups, with the aim of achieving some criminal goals, focus on the application of acts of violence.

Analyzing most of the notions and the concept as a whole, we come to the conclusion that violent crime is a totality of crimes, as a result of which the victims are harmed certain mental, physical and moral damage, much more serious than those that occurred in the shadow of committing other types of crimes and which have a high level of danger to society as a whole.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Giurgiu N. Elemente de criminologie. Iași: Chemarea, 1992. 320 p.
2. Gladchi Gh. Criminologie: Manual pentru facultățile de drept și polițienești. Chișinău: CEP USM, 2019. 619 p.
3. Larii Iu. Criminologie. Chișinău: Elena V.I., 2004. 152 p.
4. Larii Iu., Cojocar R., Ionașcu V., Rotaru I. Criminalitatea violentă în Republica Moldova: tendințe generale, cauze și condiții. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2008. 40 p.
5. Nivelul infracțional în Republica Moldova în anul 2017 <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926> (vizitat 14.03.2022).
6. Nivelul infracțional în Republica Moldova în anul 2018 <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268> (vizitat 14.03.2022).

7. Nivelul infracțional în Republica Moldova în anul 2019 <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595> (vizitat 14.03.2022).
8. Nivelul infracțional în Republica Moldova în anul 2020 <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929> (vizitat 14.03.2022).
9. Nivelul infracțional în Republica Moldova în anul 2021 <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312> (vizitat 14.03.2022).
10. Долговой А. И. Криминология, Учебник для вузов, 3-е издание, переработанное и дополненное, Москва: Норма, 2005. 912с.
11. Кудрявцева В.Н., Наумова А.В. Насильственная преступность. Москва: Спарк, 1997. 139 с.
12. Малков В. Д. Криминология, Учебник для вузов. Москва: Юстицинформ, 2006. 528 с.
13. Побегайло Э.Ф. Насильственная преступность: современные тенденции, перспективы борьбы // Советское государство и право. 1988. № 9. 248 с.

Despre autor:

Ion ROTARU,
doctorand,
asistent universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: rotaru_ion_93@mail.ru

About author:

Ion ROTARU,
PhD student,
university assistant,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: rotaru_ion_93@mail.ru

METODE DE COMITERE A INFRAȚIUNILOR CU CARACTER SEXUAL ONLINE ÎN PRIVINȚA COPIILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Lilia POPA,
doctorandă

Evoluțiile în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicare au influențat considerabil fenomenul abuzului și exploatării sexuale a copiilor. Tehnologiile au devenit un facilitator în comiterea crimelor sexuale asupra copiilor, în producerea și diseminarea materialelor ce reprezintă abuz sexual a copilului, în ademenirea acestuia în scopuri sexuale, dar și în exploatarea sexuală. Astăzi, tehnologiile permit abuzatorilor să fie mai aproape, să interacționeze concomitent cu mai mulți copii, să își dezvolte propriile rețele de abuzatori cu aceleași interese pe o scară mai largă decât până nu demult. În Republica Moldova, fenomenul abuzului sexual și exploatării sexuale în mediul online este unul puțin cercetat și cunoscut, ajungând pe agenda publică abia după ratificarea Convenției de la Lanzarote în anul 2011.

Cuvinte-cheie: ademenire sexuală online, abuz sexual online, copii, tehnologii informaționale, metode de comitere, platforme accesate.

METHODS OF ONLINE SEXUAL OFFENSES COMMITTING REGARDING CHILDREN IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Lilia POPA,
PhD student

Developments in information and communication technologies have greatly influenced the phenomenon of child sexual abuse and exploitation. Technology has become a facilitator in committing sexual crimes against children, in producing and dissemination of child sexual abuse materials, in seducing children for sexual purposes, but also in sexual exploitation. Today, technology allows abusers to be closer, to interact with more children at the same time, to develop their own networks of abusers with the same interests on a larger scale than before. In the Republic of Moldova, the phenomenon of sexual abuse and sexual exploitation in the online environment is insufficiently explored and known, reaching the public agenda only after the ratification of the Lanzarote Convention in 2011.

Keywords: online sexual seduction, online sexual abuse, children, information technologies, committing methods, accessed platforms.

Introducere. Tehnologiile online prezintă multe posibilități de a comunica, de a învăța noi abilități, de a fi creativ și contribuie la dezvoltarea unei societăți mai bune pentru toți; în același timp, ele prezintă noi riscuri: pot expune copiii și tinerii la pericole potențiale precum conținutul ilegal, viruși, hărțuirea sexuală (de exemplu: în camere de chat), utilizarea abuzivă a datelor personale sau pentru scopuri sexuale.[1]

Abuzul și exploatarea sexuală asupra copiilor reprezintă un subiect controversat, ce a fost neglijat mult timp pe agenda publică. Nivelul de sensibilizare și informare privind acest fenomen este deseori caracterizat prin poziții extreme, influențate de istoria negării sociale a existenței abuzului sexual din motive de moralitate.

Evoluțiile în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicare au influențat

Introduction. Online technologies present many opportunities to communicate, learn new skills, be creative, and contribute to the development of a better society for all, but often also present new risks – for example: children and young people may be exposed to potential dangers such as illegal content, viruses, sexual harassment (for example: in chat rooms), misuse of personal data or for sexual purposes. [1]

Child abuse and sexual exploitation is a controversial topic that has long been neglected on the public agenda. The level of awareness and information on this phenomenon is often characterized by extreme positions, influenced by the history of social denial of the existence of sexual abuse for reasons of morality.

Developments in information and com-

considerabil fenomenul abuzului și exploatării sexuale a copiilor. Tehnologiile au devenit un facilitator în comiterea crimelor sexuale asupra copiilor, în producerea și diseminarea materialelor ce reprezintă abuz sexual a copilului, în ademenirea copiilor în scopuri sexuale, dar și în exploatarea lor sexuală. Tehnologiile permit abuzatorilor să fie mai aproape, să interacționeze concomitent cu mai mulți copii, să își dezvolte propriile rețele de abuzatori cu aceleași interese pe o scară mai largă decât până nu demult.

Dezvoltarea noilor tehnologii a inițiat discuții *per* subiect, mai ales în condițiile în care Internetul a creat posibilitatea comiterii abuzului sexual fără restricții de frontiere, distanțe geografice și timp. Astfel, **abuzul sexual și exploatarea sexuală online** au ajuns să fie noi paradigme ale anxietății sociale reprezentative pentru anii 2000. [2]

În aceeași ordine de idei, urmează de menționat că copiii sunt tot mai des victime ale abuzului online. Anul trecut, în Republica Moldova doar pe platforma <http://siguronline.md> au fost înregistrate aproape trei mii de sesizări, cu 500% mai mult decât în anul precedent. E cel mai crunt bilanț de-a lungul celor opt ani de la fondarea serviciului. Poliția a pornit 56 de cauze penale pentru acest tip de infracțiune. Specialiștii motivează această creștere prin faptul că cei mici stau izolați în case și sunt privați de posibilitatea de comunicare directă și de a-și crea relații în realitate. Ei petrec mai mult timp online, fiind dornici de socializare, fără să cunoască riscurile la care pot fi supuși. [3]

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestei publicații a fost folosit material teoretic, normativ și empiric. De asemenea, în vederea realizării cercetării au fost aplicate mai multe metode de investigare științifică specifice teoriei și doctrinei criminalistice: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

Scopul cercetării. Cercetarea și analiza mecanismului de săvârșire a abuzului și exploatării sexuale prin intermediul tehnologiilor informaționale și impactul acestui fenomen asupra copilului, familiei și societății.

Rezultate obținute și discuții. Statisticile pentru anul trecut arată că tot mai mulți adolescenți optează pentru relațiile de prietenie sau romantice „crescute” în mediul online. Tendința este în legătură directă cu situația

munication technologies have greatly influenced the phenomenon of child sexual abuse and exploitation. Technology has become a facilitator in committing sexual crimes against children, in producing and dissemination of materials that represent child sexual abuse, in seducing children for sexual purposes, but also in their sexual exploitation. Technologies allow abusers to be closer, to interact with more children at the same time, to develop their own networks of abusers with the same interests on a larger scale than before.

The development of new technologies has initiated discussions by topic, especially given that the Internet has created the possibility of sexual abuse without restrictions on boundaries, geographical distances and time. Thus, **online sexual abuse and sexual exploitation** has become a new paradigm of social anxiety representative of the 2000s. [2]

In the same vein, it should be noted that children increasingly become victims of online abuse. Last year, in the Republic of Moldova, on the “<http://siguronline.md>” platform, almost three thousand complaints were registered, 500% more than in the previous year. It’s the worst balance sheet over the eight years since the service was founded. Police have launched 56 criminal cases for this type of crime. Specialists motivate this increase by the fact that the little ones are isolated in homes and are deprived of the possibility of direct communication and to create relationships in reality. They spend more time online being eager to socialize; unaware of the risks they may be exposed to. [3]

Methods and materials applied. Theoretical, normative and empirical material was used in the elaboration of this publication. Also, in order to carry out the research, several methods of scientific investigation specific to forensic theory and doctrine were applied: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, etc.

The purpose of the research. Research and analysis of the mechanism of sexual abuse and exploitation through information technologies and the impact of this phenomenon on the child, family and society.

Results obtained and discussions. Last year’s statistics show that more and more teens

epidemiologică. Fiind lipsiți de interacțiune vie cu prietenii și colegii, copiii au socializat în regim virtual mai mult decât o făceau anterior. Prin urmare, și problemele de relaționare online cu care s-au confruntat s-au manifestat mai intens decât până în prezent. Acest fapt este confirmat și de creșterea numărului adresărilor copiilor pe platforma *siguronline.md* față de anul precedent (cu 210%). În majoritatea cazurilor de abuz sexual săvârșite în mediul online, tocmai copiii care au trecut prin ele au fost cei care au cerut ajutor. Este o diferență importantă, comparativ cu anii precedenți, când cazurile de abuz erau raportate de persoane terțe, în special de prietenii sau colegii copilului. [4]

Internetul facilitează dezvoltarea abuzului sexual în mediul online, făcând foarte simplă, accesibilă și ieftină stabilirea contactului unui abuzator cu potențiala victimă. În acest sens, nu numai statisticile naționale, dar și cele internaționale confirmă o continuă creștere a numărului de raportări a cazurilor de abuz sexual online: în anul 2014, Centrul Național pentru copiii dispăruți și exploatați din SUA (National Center for Missing & Exploited Children, în continuare - *NCMEC*) înregistra un număr de aproximativ 1,1 milioane de raportări, în anul 2015 mai mult de 4,4 milioane, iar în 2016 mai mult de 8,2 milioane, în 2020 au fost 21,5 milioane, iar în anul 2021 – 29,4 milioane de raportări. [5]

Riscul relativ scăzut de depistare și urmărirea a traficului de copii exploatați sexual facilitat de tehnologie, în comparație cu formele tradiționale de trafic „*pe viu*”, face ca traficul în scopuri sexuale online să devină o activitate ilegală atractivă în care se implică tot mai mulți criminali. [6]

Abuzul sexual online prin contact/interacțiune în mediul virtual cu copilul reprezintă o formă de abuz caracterizată prin săvârșirea acțiunilor prejudiciabile în mediul online, fără un contact direct cu copilul în mediul real.

Ceea ce e specific acestor forme de abuz este faptul că abuzatorul operează în mediul online și încurajează/determină/constrânge un copil să se implice în discuții cu caracter sexual sau în acțiuni sexuale, dar și să producă imagini sau video cu sine în ipostaze sexuale. Mediul în care fac cunoștință sunt, de obicei, platformele ce prezintă interes sporit pentru copii – rețelele de socializare sau jocurile online. Modul în care evoluează discuțiile e oare-

are opting for online “grown-up” friendships or romantic relationships. The trend is directly related to the epidemiological situation. Lacking lively interaction with friends and colleagues, children socialize more virtually than before. As a result, the online dating issues they face have also been more intense than ever before. This fact is also confirmed by the increase in the number of children’s addresses on the *siguronline.md* platform compared to the previous year (by 210%). In most cases of online sexual abuse, the children who went through it were the ones who asked for help. It is an important difference compared to previous years, when cases of abuse were reported by third parties, especially by the child’s friends or colleagues. [4]

The Internet facilitates the development of sexual abuse in the online environment, making it very simple, accessible and cheap to establish the contact of an abuser with the potential victim. In this regard, not only national but also international statistics confirm a steady increase in the number of reports of cases of sexual abuse online: in the year 2014, National Center for Missing & Exploited Children from the USA, (further - *NCMEC*) recorded about 1.1 million reports, in the year 2015 – more than 4.4 million, and in the year 2016, more than 8.2 million reports, then in the year 2020 – 21.5 million reports, and in the year 2021 – 29,4 million of reports. [5]

The relatively low risk of detecting and tracking the trafficking of sexually exploited children facilitated by technology, compared to traditional forms of “*live*” trafficking, makes online sex trafficking an attractive illegal activity in which more and more criminals are involved. [6]

Online sexual abuse through contact / interaction in the virtual environment with the child is a form of abuse characterized by committing harmful actions in the online environment, without direct contact with the child in the real environment.

We notice that to these forms of abuse it is specific that the abuser operates in an online environment and encourages / causes / forces a child to engage in sexual conversations or sexual acts, but also to produce images or

cum similar: se trece de pe platformele publice pe conturi de comunicare private, ceea ce facilitează inițierea unor discuții cu caracter mai intim. [7]

Analizând „*modus operandi*” al abuzatorului constatăm că el preponderent este format din două etape. La prima etapă se realizează ademenirea copilului în mediul online prin stabilirea unui contact cu acesta, câștigarea încrederii și crearea unei legături emoționale, de prietenie sau de dragoste. La a doua etapă, are loc pregătirea copilului pentru implicarea în acțiuni cu caracter sexual; abuzatorul îi poate expedia conținuturi pornografice, poate discuta direct despre experiențele lui sexuale, îi poate pune întrebări pentru a-i explora curiozitățile specifice vârstei, ceea ce în final duce la acceptarea comportamentelor sexuale online de către copil și la implicarea acestuia în acțiuni de producere și expediere a unor mesaje cu caracter sexual, imagini sau video. [8]

Un astfel de scenariu tipic este caracteristic pentru fenomenul de **grooming**, definit ca „un proces de pregătire a copilului, prin care i se câștigă treptat încrederea cu scopul de a-l implica în acțiuni cu caracter sexual online sau offline”. [9]

Din analiza materialelor cauzelor penale studiate observăm că tehnicile „grooming” sunt folosite des de către profitorii sexuali pentru contactarea minorilor în spațiul virtual în scop sexual. Astfel, bănușii (învinușii) foloseau telefoanele mobile și Internetul pentru a face legătura cu potențialele victime minore. Infractorii studiau „piața” prin analiza tuturor spațiilor de rețele de socializare, cu scopul de a obține cât mai multă informație referitoare la utilizatorii diferitelor platforme. Informația respectivă era legată de identificarea vârstei utilizatorului, regiunea sau locația geografică a acestuia, sexului, intereselor personale, precum și activitățile legate de hobby ale acestui utilizator.

Ulterior, infractorii analizau cu prudență această informație pentru a determina gradul de vulnerabilitate a potențialei victime și accesibilitatea acesteia de a intra în contact cu persoane străine. În majoritatea cazurilor bănușii (învinușii) studiau platformele de jocuri sau alte platforme de interes pentru minori, în funcție de vârsta și maturitatea psihologică a minorilor.

În plus, platformele de jocuri, de exemplu, făceau ca infractorii să obțină mai ușor în-

videos with themselves in sexual poses. The environment in which they meet is usually the platforms of greatest interest to children - social networks or online games. The way the discussions are evolving is somewhat similar, on public platforms, on private communication accounts, which facilitates the initiation of more intimate discussions. [7]

Analyzing the “*modus operandi*” of the abuser, we find that it mainly consists of two stages. The first stage consists of seducing the child in the online environment by establishing contact with him, gaining trust and creating an emotional connection, friendship or love. During the second stage, the child is prepared to engage in sexual acts, the abuser can send him pornographic content, he can talk directly about his sexual experiences, he can ask questions to explore his age-specific curiosities, which ultimately leads to the acceptance of online sexual behavior by the child and his involvement in the production and sending of sexual messages, images or videos. [8]

Such a typical scenario is characteristic to the phenomenon of **grooming**, defined as “a process of preparation of the child, through which he gradually gains confidence in order to involve him in sexual actions online or offline”. [9]

From the analysis of the materials of the studied criminal cases, we notice that the “grooming” techniques are often used by sexual profiteers to contact minors in the virtual space for sexual purposes. Thus, the suspects (defendants) used mobile phones and the Internet to connect with potential minor victims. Criminals studied the “market” by analyzing all social networking spaces, in order to obtain as much information as possible about the users of different platforms. That information was related to the identification of the user’s age, region or geographical location, gender, personal interests, and hobby-related activities of that user.

Subsequently, criminals carefully analyzed this information to determine the degree of vulnerability of the potential victim and its accessibility to come into contact with strangers. In most cases, the suspects (defendants) studied the gaming platforms or other platforms of interest to minors, depending on the age and

crederea unui minor, să-l manipuleze în scopul ademenirii sau abuzului sexual, creând și transpunând uneori atmosfera jocului în alte dimensiuni în care copilul ar fi implicat personal, sub aspectul personajului preferat, fiind deschise subiecte sexuale care ar duce la ulterioara lui implicare fizică sau, cel puțin, implicarea virtuală prin trimiterea de către minor a fotografiilor sau chiar difuzarea prin intermediul webcam a unor imagini cu caracter sexual, sub „dictarea”, instrucțiunile sau îndrumarea infractorului.

Majoritatea copiilor nu pot fi urmăriți de către abuzatori pe platforme cum sunt Instagramul, Facebook, Odnoklassniki, В контакте, deoarece acestea impun anumite condiții la înregistrare pe care mulți minori nu le pot întruni și, respectiv, nu le utilizează.

Dimpotrivă, aceste platforme pot fi utilizate de către adolescenți. De exemplu, într-un caz, infractorul a utilizat diverse sisteme informatice conectate la rețeaua internet, inclusiv telefonul mobil, aplicabile de Chat mesagerie, contul Skype, contul rețelei de socializare www.odnoklassniki.ru, camuflându-și identitatea prin utilizarea conturilor false din rețelele de socializare menționate și plasând fotografiile care nu-l reprezintă pe ultimul; astfel a hărțuit sexual mai multe minore. [10] Într-un alt caz, abuzatorul, având intenția de producere, distribuire, folosire sau deținere de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, în formă electronică, a utilizat sistemul informatic și rețeaua internet, prin intermediul rețelei de socializare www.facebook.com, a purtat discuții cu caracter sexual cu mai multe minore, după care le-a determinat și manipulat la producerea imaginilor foto și video în care acestea își prezintă organele sexuale. [11]

În scopul ademenirii și abuzului sexual sunt folosite pe larg aplicațiile de mesagerie instantanee Viber, WhatsApp, Telegram etc., cu ajutorul cărora abuzatorii provoacă victimele să-și dezgolească părțile intime ale corpului în fața camerei video, făcând și capturi de ecran cu imagini intime ale corpului dezgolit, pe care le dețin sau le distribuie. [12]

În unele cazuri, manipularea minorilor poate duce la atragerea acestora la locul unde

psychological maturity of the minors.

In addition, play platforms, for example, made it easier for criminals to gain the trust of a minor, manipulate him or her into seduction or sexual abuse, and sometimes create and transpose the atmosphere of the game into other dimensions where the child is personally involved, under the aspect of the favorite character, being open sexual subjects that would lead to his subsequent physical involvement or, at least, virtual involvement by sending photos by the minor or even broadcasting via webcam some sexual images, under the “dictation”, instructions or guiding the offender.

Most children cannot be tracked by abusers on platforms such as Instagram, Facebook, Odnoklassniki, В контакте, as they impose certain conditions on registration that many minors cannot meet and do not use, respectively.

On the contrary, these platforms can be used by teenagers. For example, in one case, the offender used various computer systems connected to the Internet, including mobile phone, applicable to Chat messaging, Skype account, social network account www.odnoklassniki.ru, camouflaging his identity by using fake accounts from mentioned social networks, posting photos that do not represent the last one, sexually harassed several minors. [10] In another case, the abuser intends to produce, distribute, use or possess images or other representations of one or more children engaged in explicit, actual or simulated sexual activities, or images or other representations of the sexual organs of a child, represented in a lascivious or obscene manner, in electronic form, using the computer system and the internet, through the social network www.facebook.com, had sexual discussions with several minors, after which he determined and manipulated them in the production of photographic and video images in which they present their sexual organs. [11]

Instant messaging applications Viber, WhatsApp, Telegram, etc. are widely used to seduce and sexually abuse, with the help of which the abusers cause the victims to expose the intimate parts of their body in front of the video camera, also taking screenshots with intimate images of naked body, which they own or distribute. [12]

infractorul îi poate abuza sexual fizic. [13] Acest fapt poate fi realizat după ce minorul obține încrederea în profitor, iar ulterior ultimul poate stimula interesul minorului prin acordarea unor beneficii financiare, facilități, cadouri etc. Odată ce minorul este abuzat sexual fizic, infractorul poate fotografia sau chiar poate difuza în regim online scenele cu implicarea acestuia.

Ca să detectăm *grooming*-ul online se folosește tehnologia de „hashing” pentru imagini și videoclipuri și, respectiv, algoritmi de clasificare și inteligența artificială pentru a analiza textul sau datele de trafic. [14]

Din analiza practicii judiciare a Republicii Moldova se desprinde o altă formă tipică de abuz sexual online, și anume extorcarea sexuală, adică șantajul cu scopul de a obține anumite favoruri sexuale, sub amenințarea distribuirii unor materiale cu caracter sexual ale unei persoane, fără consimțământul acesteia. [15]

În ultima perioadă, s-a constatat o schimbare considerabilă în tipologia de amenințări din partea făptuitorului. Acestea sunt de natură mult mai extremă, violentă, sadică și chiar pot avea caracter degradant în raport cu copilul, mai ales dacă i se solicită să simuleze sau să se implice în acțiuni reale cu caracter sexual degradant. Infractorii determină minorii să expedieze fotografii intime, iar ulterior solicită minorului să-și facă în continuare foto în ipostaze intime și să participe la sesiuni video online cu caracter sexual, chiar și cu folosirea diferitor accesorii cu caracter indecent (jucării sexuale). În cazul în care victima nu dorește să participe la astfel de sesiuni video în continuare, infractorul o amenință și o șantajează cu divulgarea informațiilor confidențiale familiei sau altor persoane, prin răspândirea în mediul online a imaginilor foto și înregistrărilor video intime care o reprezentau pe minoră, obținute anterior. [16]

O altă formă de abuz sexual online presupune vizionarea, distribuirea sau posesia **MASC** (material ce reprezintă abuz sexual al copilului). Această categorie se referă la infracțiunile de pornografie infantilă, în termenii legiuitorului național. [17]

De obicei, această formă de abuz presupune lipsa unui contact direct între victimă și abuzator, acțiunile ilegale fiind săvârșite doar prin vizionare sau alt tip de acțiuni săvârșite în raport cu **MASC**. La aceste materiale abuzatorii au acces pe rețelele deschise online sau din comunicările

In some cases, the manipulation of juveniles can lead to the place where the offender can physically sexually abuse them. [13] This can be done after the minor gains the trust of the profiteer, and later the latter can stimulate the interest of the minor by providing financial benefits, facilities, gifts, etc.

Once the juvenile is physically sexually abused, the offender can take a photo or even broadcast scenes with his or her involvement online.

To detect online *grooming*, image and video “hashing” technology is used, and classification algorithms and artificial intelligence, respectively, to analyze text or traffic data. [14]

The analysis of the judicial practice of the Republic of Moldova reveals another typical form of online sexual abuse, namely sexual extortion, i.e. blackmail in order to obtain certain sexual favors, under the threat of distributing sexual materials of a person without the person’s consent. [15]

Recently, there has been a considerable change in the type of threats from the perpetrator. They are more extreme, violent, and sadistic in nature and may even be degrading to the child, especially if he or she is asked to simulate or engage in actual sexually degrading actions. Criminals induce minors to send intimate photos, and then ask the minor to continue to take intimate photos and participate in online sexual video sessions, even with the use of various indecent accessories (sex toys). If the victim does not wish to participate in such further video sessions, the offender threatens and blackmails her with the disclosure of confidential information to the family or other persons by disseminating online photos and intimate videos of the minor, previously obtained. [16]

Another form of online sexual abuse involves **MASC** (material representing sexual abuse of the child) viewing, distributing, or possessing. This category refers to the offenses of child pornography, in the terms of the national legislature. [17]

Usually, this form of abuse involves the lack of direct contact between the victim and the abuser, the illegal actions being committed only by viewing or other types of actions committed in relation to the **MASC**. The abusers

directe cu alți abuzatori.

Analiza materialului enunțat anterior sugerează că există o suprapunere între cei care văd materialul privind abuzul asupra copilului și cei care se angajează în infracțiuni sexuale cu contact. Vizualizarea materialului contribuie la creșterea cererii pentru producția sa. Astfel, **acțiunea de vizionare a materialului trebuie examinată ca o continuare a abuzului sexual asupra copiilor**. Pentru copiii victime, cunoașterea faptului că imaginile abuzului lor continuă să fie privite și distribuite extinde trauma crimei originale. Acest tip de infracțiuni deseori sunt realizate pe platforme cu acces limitat, prin intermediul rețelelor „de la egal la egal” [18].

O altă modalitate de comitere a infracțiunii este realizată prin accesarea conținutului pe DarkNet [19], o platformă expansivă prin care infractorii pot partaja MASC-ul cu ușurință și în anonimitate. De asemenea, abuzatorii pot descărca conținuturile și le pot păstra pe dispozitive hardware sau le pot păstra în format digital, fără a le pune în circulație în mediul online.

Live-streaming-ul sau transmisiunea în timp real presupune participarea copilului în activități sexuale reale sau simulate, singur sau împreună cu alți copii și adulți, ce sunt difuzate live pe Internet. În ultimii ani, transmisia în direct a abuzurilor sexuale asupra copiilor a devenit „o realitate consacrată” [20]. Abuzurile sexuale directe asupra copiilor sunt transmise prin Internet, prin intermediul camerei web, către spectator/infractor pentru a urmări abuzul ce se produce în timp real [21].

În unele cazuri, după cum am menționat anterior, actele sexuale specifice sunt ordonate (direcționate) de către spectator (infractor) [22]. Atunci când transmisia este oprită, abuzul sexual asupra copilului dispăre, cu excepția cazului în care infractorul o înregistrează, în mod intenționat fiind creat un MASC [22]. Costurile pentru producerea și vizionarea abuzului sexual al copilului în regim real sunt relativ reduse, ceea ce poate încuraja abuzatorii să acceseze frecvent astfel de conținuturi.

Remarcăm că fenomenul abuzului sexual live prezintă provocări considerabile în identificarea victimelor, din perspectiva necesității de a recupera probele digitale și creează necesitatea unor investigații comune realizate de organele de drept din statul în jurisdicția căruia se află abuzatorul și cel unde se află vic-

have access to these materials on open online networks or through direct communications with other abusers.

Analysis of the above material suggests that there is an overlap between those who view child abuse material and those who engage in contact sexual offenses. The visualization of the material contributes to the demand for its production. Thus, **the act of viewing the material should be examined as a continuation of child sexual abuse**. For child victims, the knowledge that images of their abuse continue to be viewed and shared extends the trauma of the original crime.

This type of crime is often committed on platforms with limited access, through “peer-to-peer” networks. [18]

Another way of committing the crime is by accessing the content on DarkNet, [19] an expansive platform through which criminals can share MASC easily and anonymously. Likewise, abusers can download content and store it on hardware devices or store it in digital format without circulating it online.

Live streaming or real-time transmissions involve the child’s participation in real or simulated sexual activities, alone or with other children and adults, which are broadcast live on the Internet. During the recent years, live child sexual abuse has become a “reality” [20]. Direct sexual abuse of children is transmitted via the Internet, via the webcam, to the viewer / offender in order to follow the abuse that occurs in real time [21].

In some cases, as mentioned above, specific sexual acts are ordered (directed) by the viewer (offender)[22]. When the transmission is stopped, the child sexual abuse disappears, unless the offender intentionally records it and a MASC is created [22]. The costs of producing and viewing real child sexual abuse are relatively low, which can encourage abusers to access such content frequently.

We note that the phenomenon of live sexual abuse presents considerable challenges in identifying victims, from the perspective of the need to recover digital evidence and creates the need for joint investigations by law enforcement agencies in the jurisdiction of the abuser and the victim[23]. Also, considering

tima [23]. La fel, din considerentul că metodele obișnuite de detectare a MASC nu sunt valabile în aceste situații, e necesară dezvoltarea unor soluții tehnice care ar face posibilă identificarea abuzului în regim real, în timpul transmisiunii live [24].

În ultimii ani platformele de comunicare pe care copiii sunt ademeniți în scopuri sexuale s-au schimbat. Aceste date indică faptul că abuzatorii sexuali sunt tot mai versați în utilizarea tehnologiilor și se adaptează, inclusiv reieșind din preferințele copiilor pentru platformele cel mai des utilizate de aceștia. Analiza cauzelor penale, investigate de secția specializată de combatere a pornografiei infantile din cadrul Direcției Investigație Infrafracțiuni Informatică, indică faptul că abuzatorii aleg platformele pe care comit abuzul sexual online față de copii reieșind din interesele pe care le au aceștia din urmă.

Așadar, rețelele de partajare (schimb) de fișiere sunt cel mai des utilizate pentru procurarea și distribuirea de MASC, în mare parte datorită vitezei înalte a schimbului de date. De obicei, pe aceste rețele fișierele sunt recepționate și expediate concomitent către mai mulți utilizatori necunoscuți, fișierele fiind distribuite pe fragmente. Aceste materiale de obicei sunt accesibile doar cu ajutorul unor servere speciale și pot fi găsite numai în baza unor identificatori concreți, cunoscuți și accesibili unui număr restrâns de persoane, care au interes în privința MASC. Respectiv, probabilitatea ca o persoană să găsească și să acceseze involuntar sau întâmplător astfel de conținuturi este minimă.

Rețelele de socializare și chat-urile sunt utilizate cel mai des de făptuitori pentru a ademeni copilul în scopuri sexuale, a-l determina să creeze imagini sau secvențe video cu sine în ipostaze sexuale și a continua comunicarea cu copilul în scopul extorcării sexuale a acestuia.

Tehnologiile de gestiune a datelor informatice de la distanță sunt cel mai des utilizate pentru operarea cu MASC de pe dispozitive fără păstrarea fișierelor în dispozitivele respective (tehnologia *cloud* – de păstrare în „*nor*”) și pentru administrarea Web site-urilor sau paginilor Web create special pentru distribuirea sau vinderea de MASC (tehnologia hosting – de găzduire a conținutului).

Concluzie. Metodele de comitere a acostării sau a abuzului sexual prin intermediul tehnologiilor informaționale sunt diverse, inclu-

that the usual methods for MASC detecting are not valid in these situations, it is necessary to develop technical solutions that would make it possible to identify the abuse in real mode, during live transmission [24.]

During the recent years, the communication platforms on which children are sexually seduced have changed. These data indicate that sexual abusers are increasingly versed in the use of technology and are adapting, including based on children's preferences and the platforms they most often use. The analysis of the criminal cases investigated by the specialized unit for combating child pornography within the Department for the Investigation of Cybercrime indicates that the abusers choose the platforms on which they commit online sexual abuse against the child, based on their interests.

Therefore, file sharing networks are most often used for the procurement and distribution of MASCs, largely due to the high speed of data exchange. Usually on these networks the files are received and sent at the same time to several unknown users, the files are distributed in fragments. These materials are usually accessible only through special servers and can only be found on the basis of specific identifiers, known and accessible to a small number of people who have an interest in MASC. Respectively, the likelihood that a person will find and access such content unintentionally or accidentally is minimal.

Social networks and chats are most often used by perpetrators to entice the child for sexual purposes, to make him create images or videos with himself in sexual poses and to continue communicating with the child for the purpose of sexual extortion.

Remote IT data management technologies are most commonly used for MASC operation on devices without storing files on those devices (*cloud* technology – storage in “*cloud*”) and for the administration of Web sites or Web pages created specifically for the distribution or sale of MASCs (hosting technology – content hosting).

Conclusion. Methods of committing berthing or sexual abuse through information technology are diverse, which include enticing

zând ademenirea minorilor de orice vârstă, sex, interes, dezvoltare psihologică etc. Exploatarea sexuală și abuzul sexual pot avea consecințe grave și dăunătoare asupra copiilor pentru întreaga lor viață.

Pentru combaterea acestor infracțiuni este necesară depunerea unor eforturi considerabile nu doar din partea instituțiilor statului (implicit cele judiciare), dar și din partea părinților, tutorilor, persoanelor apropiate copiilor, căci doar prin forțe comune putem ajunge la un rezultat pe măsura așteptărilor. Numai în cazul în care cu toții vom depune eforturi în acest sens, vom reuși să prevenim asemenea crime amorale și periculoase pentru dezvoltarea copiilor. Astfel, se impune

dezvoltarea unor soluții tehnice care ar face posibilă identificarea abuzurilor în regim real, în timpul transmisiunilor live.

minors of any age, gender, interest, psychological development, etc.

Sexual exploitation and sexual abuse of children can have serious and harmful consequences for children for the rest of their lives.

In order to fight these crimes, it is necessary to make considerable efforts not only from the state institutions, implicitly also the judicial ones, but as well from the parents, guardians, people close to the children, or through common forces we can reach a result as expected. It is logical that if everyone makes an effort, we will inherently be able to prevent these amoral and dangerous crimes for the development of children.

It is necessary to develop technical solutions that would make it possible to identify abuse in real life during live streaming.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. https://moldova.md/sites/default/files/itu_cop_-_ghid_copii_-_republica_moldova.pdf (accesat: 04.05.2022).
2. McAlinden, A., Exploatarea sexuală și abuzul sexual asupra copilului: O istorie contemporană a abordărilor, Cambridge Studies in Law and Society, pp. 27-54, Universitatea Cambridge, 2018, disponibil la <https://books.google.md/books?id=PcFtDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ro#v=onepage&q&f=true> (accesat 04.05.2022).
3. <http://tvr Moldova.md/social/copiii-sunt-tot-mai-des-victime-ale-abuzului-online-anul-trecut-in-r-moldova-doar-pe-o-plat-forma-online-au-fost-inregistrate-aproape-trei-mii-de-sesizari-cu-500-mai-mult-decat-in-2019/> (accesat: 04.05.2022).
4. <http://lastrada.md/rom/articole/nu-e-vina-ta-de-ce-abuzul-sexual-online-asupra-copiilor-e-strans-legat-de-cunoaste-248> (accesat: 04.05.2022).
5. <https://www.missingkids.org/gethelpnow/cybertipline> (accesat: 05.05.2022).
6. Eitan Peled, victime nevinovate: lupta împotriva traficului de copii cu utilizarea tehnologiilor online, UNICEF SUA, la <https://www.unicefusa.org/stories/innocent-victims-fight-against-on-line-child-sex-trafficking/33866> (accesat: 04.05.2022).
7. O nouă clasificare a infracțiunilor de abuz sexual față de copii, Centrul de expertiză în domeniul abuzului sexual față de copii în colaborare cu Centrul pentru Cercetarea Abuzului și Traumei, Universitatea Middlesex, Martie 2020, disponibil la <https://www.csacentre.org.uk/documents/new-typology-of-child-sexual-abuse-offending/> (accesat 04.05.2022).
8. Pct. 156, Raportul explicativ al Convenției de la Lanzarote.
9. Raport final al proiectului european privind Groomingul on-line, disponibil la <http://natcen.ac.uk/media/22514/european-online-grooming-projectfinalreport.pdf> (accesat 04.05.2022).
10. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 09.06.2021, emisă în Dosarul nr. 1ra-1329/2021.
11. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 23.07.2021, emisă în Dosarul Nr. 1-21033085-12-1-04032021 (1-618/2021).
12. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Su-

- preme de Justiție a Republicii Moldova din 23.11.2021, emisă în Dosarul Nr. 1ra-1462/2021. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 16.09.2020, emisă în Dosarul nr. 1ra-1358/2020.
13. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 05.04.2021, emisă în Dosarul nr. 1ra-380/2021.
 14. <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/press-room/20210701IPR07503/pe-adopta-reguli-temporare-pentru-a-detec-ta-abuzul-sexual-online-asupra-copiilor> (accesat: 04.05.2022).
 15. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Bucucani din 08.10.2017, emisă în Dosarul nr. 12-1-60816-07092017 (1-1493/17); materialele cauzei penale nr. 2020560226.
 16. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 09.06.2021, emisă în Dosarul nr. 1ra-1329/2021.
 17. Dosarul nr.1ra-1462/2021; 1a-804/21; 1ra-2129/2018; 1a-2222/21; 1a-187/21; cauza penală nr.2019560115, 2019560036, 2021560003, 2021560090.
 18. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23.02.2022, emisă în Dosarul nr. 1a-2222/21.
 19. Darknet sau Dark Net se referă la rețele care nu sunt indexate de motoarele de căutare precum Google și Yahoo. Aceste rețele sunt accesibile numai utilizând software și configurații specifice, astfel încât nu sunt disponibile publicului larg pe internet.
 20. Virtual Global Taskforce (VGT) și European Cybercrime Center (EC3), Virtual Global Taskforce Global Child Exploitation Sex Assessment Environment Scanning 2015, octombrie 2015, la https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/vgt_cse_public_version_final.pdf - (accesat: 04.05.2022).
 21. Ghid de terminologie pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale 47 [denumite în continuare Ghidul Luxemburgului], 28.01.2016, Grupul de lucru pentru terminologie și semantică pentru exploatarea sexuală a copiilor, ECPAT International, la <http://luxembourgguidelines.org/> (accesat: 04.05.2022).
 22. Departamentul de Stat al SUA, Oficiul pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de Persoane, Fișă informativă - Exploatare sexuală online a copiilor: O tendință alarmantă, 27.06.2017, la <https://www.state.gov/j/tip/rls/fs /2017/272010.htm> - (accesat: 04.05.2022).
 23. Către un indicator global al victimelor neidentificate în materialele ce reprezintă exploatarea sexuală a copilului, ECPAT International și Interpol, 2018, la <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2018/02/Technical-Report-TOWARDS-A-GLOBAL-INDICATOR-ON-UNIDENTIFIED-VICTIMS-IN-CHILD-SEXUAL-EXPLOITATION-MATERIAL.pdf> (accesat: 04.05.2022).
 24. Exploatarea sexuală online a copiilor în Filipine: Analiză și recomandări pentru Guverne, Industrii și Societatea Civilă, Misiunea de Justiție Internațională în parteneriat cu Departamentul de Stat pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de persoane și Consiliul Inter-instituțional împotriva Traficului de Filipine, 2020, la https://www.ijm.org/documents/Final-Public-Full-Report-5_20_2020.pdf (accesat: 04.05.2022).

Despre autor:

Lilia POPA,
doctorandă,

Școala doctorală „Științe penale și drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, procuror în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale,
e-mail:

About author:

Lilia POPA,
PhD student,

Doctoral school “Criminal Sciences and Public Law” of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA, prosecutor of the Prosecutor’s Office for Combating Organized Crime and Special Cases,
e-mail:

**ACCEȚIUNILE APLICATE
DREPTULUI DE PROPRIETATE
ȘI PROTEȚIEI MEDIULUI DIN
PERSPECTIVA JURISPRUDENȚEI
CTEDO**

Mircea GLADCHI,
doctorand

**CONCEPTS OF PROPERTY
LAW AND ENVIRONMENTAL
PROTECTION FROM THE
PERSPECTIVE OF ECTHR
CASE LAW**

Mircea GLADCHI,
PhD student

Articolul reprezintă viziunea Convenției Europene a Drepturilor Omului prin interpretările Curții referitoare la anumite probleme fundamentale care în unele cazuri nu au fost desfășurate suficient cu referire la protecția mediului și a dreptului de proprietate. Necesitățile stringente în domeniul respectiv au favorizat crearea unei practici interesante în baza unor articole vag definite ce țin de protecția mediului și tangența acestora cu Protocolul Nr.1 cu referire la dreptul de proprietate. Principiile formulate de Curte manifestă un obiect de studiu relevant pentru conceptualizarea problemelor de protecție a mediului prin prisma dreptului de proprietate. Ideea obligației pozitive a statului de a efectua anumite acțiuni în vederea protejării acestor două valori distincte conceptualizează importanța studiului problemei și crearea unei practici unice în vedere combaterii ingerințelor manifestate în raport cu ele.

Cuvinte-cheie: proprietate, protecția mediului, resurse naturale, principii, CtEDO, obligație pozitivă, expropriere, concesiuni.

The article represents the vision of the Convention through the Court's interpretations of certain fundamental issues which in some cases have not been sufficiently addressed with regard to environmental protection and property rights. The stringent needs in this field have favored the creation of an interesting practice based on vaguely defined articles related to environmental protection and their tangency with Protocol No. 1 with reference to property rights. The principles formulated by the Court show a relevant object of study for the conceptualization of environmental protection issues in terms of property rights. The idea of the positive obligation of the state to carry out certain actions in order to protect these two distinct values conceptualizes the importance of studying the problem and creating a unique practice in order to combat the interference manifested in relation to them.

Keywords: property, environmental protection, natural resources, principles, ECtHR, positive obligation, expropriation, concessions.

Introducere. Problematika unui mediu sănătos și integrarea sa cu omul a fost și este sesizată de mai multe organisme internaționale. Dreptul la un mediu sănătos sau formulări asemănătoare au fost consacrate în majoritatea instrumentelor de reglementare a drepturilor fundamentale ale omului. Deși inițial, în 1950, atât elementul de protecție a mediului, cât și cel de asigurare a dreptului de proprietate lipseau din cea mai influentă la moment convenție cunoscută sub denumirea de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Dacă în cazul protecției mediului, aceasta urma să fie inventată în anii 1970, chiar și

Introduction. The issue of a healthy environment and its integration with humans has been and is being reported by several international bodies. The right to a healthy environment or similar wording has been enshrined in most instruments regulating fundamental human rights. Although initially in 1950 both the element of environmental protection and that of ensuring the right to property were missing from the most influential convention at the time known as the European Convention on Human Rights.

If in the case of environmental protection, it was to be invented in the 1970s, even

astăzi Convenția nu specifică un drept anumit pentru asigurarea unui mediu înconjurător sănătos. A fost lăsat la discreția Curții Europene a Drepturilor Omului de a stabili că unele dintre drepturile consacrate în Convenție ar putea fi lezate sau încălcate de existența daunelor produse mediului sau de expunerea la riscurile de mediu [1, p. 28].

Referitor la dreptul de proprietate a fost o altă problemă. În negocierile preliminare s-a ajuns la concluzia că dreptul de proprietate trebuie inclus în textul Convenției, doar că problema primordială era cum va fi formulat conținutul acestuia. Diferențele de doctrine ale statelor participante la negocieri au prelungit negocierile referitor la subiectul dat cu încă 2 ani. Respectiv în 1950 a fost adoptată Convenția, iar în 1952 a fost suplinită prin Protocolul adițional nr.1 care se referea anume la dreptul de proprietate garantat de Convenție.

Importanța dreptului la un mediu sănătos și importanța protecției mediului pentru asigurarea drepturilor fundamentale ale omului au fost sesizate de CtEDO de mai multe ori pe parcursul activității sale. O practică destul de vastă în jurul art. 2 și 8 din Convenție s-au manifestat pe parcursul anilor, formulând anumite concepte definitorii în ceea ce privește esența protecției mediului în sensul Convenției. Printre multe altele la definitivarea acestor concepte au influențat cauzele *López Ostra v. Spania* 1994, *Guerra and Others v. Italia* (116/1996/735/932, *Taşkin și alții v. Turcia* 46117/99 29.01.2004, *Moreno Gómez v. Spania* 4143/02 2005, *Fadeyeva v. Rusia* 55723/00 2005. În vederea acoperirii subiectului respectiv neabordat separat de convenție, Curtea a tratat problematica respectivă strâns legată de garantarea dreptului la viață și dreptului de a respecta viața privată și viața de familie, care nu pot exista fără un mediu sănătos.

Rezultate obținute și discuții. În raport cu obiectele de mediu, jurisprudența CtEDO manifestă două tratări a ceea ce ține de dreptul de proprietate în accepțiunea Convenției:

Caracterul advers – manifestându-se prin necesitatea determinării rolului mai important între dreptul de proprietate al individului și interesele publice. În aceste cazuri Curtea aplică

today the Convention does not specify a specific right to ensure a healthy environment. It has been left to the discretion of the European Court of Human Rights to establish that some of the rights enshrined in the Convention may be harmed or violated by the existence of environmental damage or exposure to environmental risks [1, p. 28].

There was another issue with property rights. Preliminary negotiations concluded that the right to property should be included in the text of the Convention, but that the main issue was the formulation of its content. Differences in the doctrines of the States participating in the negotiations have extended the negotiations on this subject for another 2 years. Respectively, in 1950 the Convention was adopted and in 1952 it was supplemented by Additional Protocol No. 1 which referred specifically to the property right guaranteed by the Convention.

The importance of the right to a healthy environment and the importance of environmental protection for ensuring fundamental human rights have been repeatedly addressed by the ECtHR during its work. A rather extensive practice around art. 2 and 8 of the Convention was manifested over the years, formulating certain defining concepts regarding the essence of environmental protection within the meaning of the Convention. Among others, the finalization of these concepts was influenced by *López Ostra v. Spain* 1994, *Guerra and Others v. Italy* (116/1996/735/932, *Tashkin and Others v. Turkey* 46117/99 29.01.2004, *Moreno Gómez v. Spain* 4143/02 2005, *Fadeyeva v. Russia* 55723/00 2005. In order to cover the subject which was not dealt with separately within the Convention, the Court dealt with that issue closely related to the guarantee of the right to life and the right to respect for private and family life which cannot exist without a healthy environment.

Results obtained and discussions. In relation to environmental issues, the jurisprudence of the ECtHR shows two treatments of property rights within the meaning of the Convention:

Adverse character - manifested by the need to determine the most important role be-

sau revocă anumite limitări instituite proprietarului în raport cu protecția mediului, inclusiv și diverse forme de lipsiri și exproprieri pentru cauză de utilitate publică.

Caracterul complementar – manifestându-se prin faptul că proprietarii invocă dreptul de proprietate pentru a aduce argumente suplimentare pentru favorizarea protecției de mediu.

Aceste manifestări pot fi analizate prin interacțiunea între dreptul de proprietate și protecția mediului la general. Doar că în retorica respectivă observăm că Curtea are un unghi mai deosebit în ceea ce vizează dreptul de proprietate, dar și faptul că protecția mediului este într-o oarecare măsură privită expres și mai restrâns prin prisma articolelor 8 și 2 din Convenție, oferind o altă abordare a problematicii de interacțiune a acestor două instituții.

Primul caracter enunțat ce manifestă interacțiunea acestor două instituții este cel *advers*. După cum a fost descris anterior, el se manifestă prin incompatibilitatea intereselor protejate de dreptul de proprietate și intereselor publice de protecție a mediului.

Prima formă a acestui caracter, identificată atât de Convenție cât și de Curte, este exproprierea sau lipsirea de proprietate în interesul protecției mediului. Conform formulărilor art.1 din Protocolul nr.1 al Convenției, acesta acceptă exproprierea sau lipsirea unei persoane de proprietatea sa pentru o cauză de utilitate publică. Luând în considerare importanța protecției mediului, Curtea acceptă interpretarea interesului public – protecția sănătății și a mediului ambiant [2, para 34]. Curtea prin definiția sa de mediu înțelege o noțiune foarte largă din perspectiva atât a sensului, cât și a scopului [3, p. 10]. Respectiv acceptă ideea de protecție a mediului drept un scop legitim și îi acordă statului toate pârghiile pentru soluționarea problemelor complexe și de planificare, inclusiv lipsirea sau exproprierea persoanei de proprietate. Exproprierea trebuie să fie însoțită de un scop legitim, în cazurile expuse de noi, ce urmăresc direct protecția mediului. Curtea de obicei nu se expune asupra necesității exproprierii, considerând că statul este mai competent în determinarea acesteia pentru public. Dar în ceea ce

tween the property right of the individual and public interests. In such cases, the Court applies or revokes certain restrictions imposed on the owner in relation to environmental protection, including various forms of deprivation and expropriation for reasons of public utility.

Complementary character - manifested by the fact that the owners invoke the property right to bring additional arguments in favor of environmental protection.

These manifestations can be analyzed like the interaction between property rights and environmental protection in general. However, in this rhetoric, we note that the Court has a more particular angle on the right to property, but also that the protection of the environment is to some extent viewed expressly and more narrowly in the light of Articles 8 and 2 of the Convention, addressing the issue of interaction of these two institutions.

The first statement that shows the interaction of these two institutions is the adverse character. As described above, it is manifested by the incompatibility of the interests protected by property rights and the public interests of environmental protection. The first form of this character that is identified by both the Convention and the Court is expropriation or deprivation of property in the interest of environmental protection. According to the wording of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention, it accepts the expropriation or deprivation of a person of his property for a cause of public utility. Given the importance of environmental protection, the Court accepts the interpretation of the public interest - the protection of health and the environment [2, paragraph 34]. The Court by its definition of environment understands a very broad notion from the perspective of both meaning and purpose [3, p. 10]. Respectively, it accepts the idea of environmental protection as a legitimate aim and gives the state all the leverage to solve complex and planning problems, including the deprivation or expropriation of property. The expropriation must be accompanied by a legitimate aim, in the cases presented by us, which directly pursue the protection of the environment. The court usually does not rule on the need for ex-

ține de însăși exproprierea, Curtea se expune asupra faptului dacă:

- exproprierea este făcută în corespundere cu legislația internă și nu arbitrar
- este vizată legitimitatea scopului de a limita drepturile persoanei
- este respectată buna credință și echilibrul între interesul public și interesele proprietarului [1, p. 31].

O aplicare a celor expuse poate fi observată în cazul *Ferdin v. Suedia*. Reclamantul exploata o carieră de pietriș care se afla pe terenul său. Autoritățile suedeze nu au reînnoit permisul de exploatare a acestei cariere în baza Actului suedez de conservare a naturii. Permisul trebuia reînnoit la fiecare zece ani. Reclamantul cunoștea despre posibilitatea că reînnoirea permisului poate să nu aibă loc, iar autoritățile trebuia să ia în considerare protecția mediului. Reclamantul de asemenea a primit o înștiințare cu trei ani și unsprezece luni înainte de închiderea carierei, respectiv măsurile luate de stat nu au fost considerate disproporționale. Așadar Curtea a respins cererea reclamantului drept încălcare a art.1 Protocol nr.1 din CEDO. Cazuri de genul dat, unde interesul public prevalează asupra interesului personal sunt destul de multe, și anume în domeniul exproprierii. Foarte multe cazuri sunt legate de proprietari și eforturile autorităților publice de planificare în materie de urbanism – *Pine Valley ltd și alții v. Irlanda*, *Kapsalis v. Grecia*, *Hamer v. Belgia*, *Depalle v. Franța* și altele. Toate aceste cazuri întrunesc condițiile enunțate anterior, care călăuzesc Curtea pentru a determina dacă exproprierea a avut loc legal, iar persoanele au fost recompensate satisfăcător pentru a asigura un echilibru între obiectul expropriat și interesul public.

Însă există situații în care, deși unele elemente au fost respectate de către stat în vederea exproprierii, totuși elementul compensatoriu lasă de dorit și respectiv Curtea se expune pe faptul că exproprierea a avut loc ilegal și în violare a art.14 CEDO în coroborare cu art.1 al Protocolului nr.1 CEDO. Aprecierii Curții cu referire la mecanismul compensatoriu al statului diferă de la caz la caz, dar dacă ea determină absența unui echilibru între bunul expropriat și

proprietații, considerând că statul este mai competent în determinarea sa pentru public. Dar și în ceea ce privește exproprierea în sine, ea se exprimă în următoarele domenii:

- exproprierea este realizată în conformitate cu legislația internă și nu arbitrar
- legitimitatea scopului de a limita drepturile persoanei
- bună credință și echilibru între interesul public și interesele proprietarului [1, p. 31].

Un exemplu al celor de mai sus poate fi vădit în cazul *Ferdin v. Suedia*. Reclamantul exploata o carieră de pietriș pe terenul său. Autoritățile suedeze nu au reînnoit permisul de exploatare a acestei cariere în baza Actului suedez de conservare a naturii. Permisul trebuia reînnoit la fiecare zece ani. Reclamantul cunoștea despre posibilitatea că reînnoirea permisului poate să nu aibă loc, iar autoritățile trebuia să ia în considerare protecția mediului. Reclamantul de asemenea a primit o înștiințare cu trei ani și unsprezece luni înainte de închiderea carierei, respectiv măsurile luate de stat nu au fost considerate disproporționale. Așadar Curtea a respins cererea reclamantului drept încălcare a art.1 Protocol nr.1 din CEDO. Cazuri de genul dat, unde interesul public prevalează asupra interesului personal sunt destul de multe, și anume în domeniul exproprierii. Foarte multe cazuri sunt legate de proprietari și eforturile autorităților publice de planificare în materie de urbanism – *Pine Valley ltd și alții v. Irlanda*, *Kapsalis v. Grecia*, *Hamer v. Belgia*, *Depalle v. Franța* și altele. Toate aceste cazuri întrunesc condițiile enunțate anterior, care călăuzesc Curtea pentru a determina dacă exproprierea a avut loc legal, iar persoanele au fost recompensate satisfăcător pentru a asigura un echilibru între obiectul expropriat și interesul public.

Însă există situații în care, deși unele elemente au fost respectate de către stat în vederea exproprierii, totuși elementul compensatoriu lasă de dorit și respectiv Curtea se expune pe faptul că exproprierea a avut loc ilegal și în violare a art.14 CEDO în coroborare cu art.1 al Protocolului nr.1 CEDO. Aprecierii Curții cu referire la mecanismul compensatoriu al statului diferă de la caz la caz, dar dacă ea determină absența unui echilibru între bunul expropriat și

compensare, deși procedura a fost respectată și scopul este unul vădit întemeiat, decizia va fi de a-i da câștig de cauză reclamantului, motivând că acesta a fost expropriat ilegal.

Un asemenea exemplu avem în cazul Papastavrou și alții v. Grecia, unde cei 25 de reclamanți sunt într-un conflict de lungă durată cu statul referitor la dreptul de proprietate asupra unui teren în Omorphokklisia în Galatsi, făcând parte dintr-o regiune mai mare denumită "Veikou Estate", care a fost expropriată în perioada 1923-1941. Pe data de 10 octombrie 1994 prefectura Atenei a decis că teritoriul în cauză din "Veikou Estate" trebuie să fie împădurit. Reclamanții au înaintat o acțiune pentru a împiedica aceste acțiuni din partea statului în instanțele locale, menționând că spațiul demarcat pentru a fi împădurit include și terenul lor, iar acțiunea de împădurire nemijlocit îi va expropria de acesta. Cererea acestora a fost respinsă, pe baza că decizia pretorului este o simplă executare a unui ordin întocmit de Ministerul Agriculturii încă în anul 1934. Respectiv reclamanții au sesizat o violare a art.1 Protocol nr.1 CEDO, prin care proprietatea lor efectiv a fost expropriată fără ca aceștia să fie compensați într-o oarecare măsură. Respectiv Curtea a decis că în formularea actuală a cererii nu ține de competența ei să se expună asupra dreptului de proprietate asupra terenului, dar pentru soluționarea cazului, reclamantului i-ar putea fi atribuit statutul de proprietar asupra terenului în cauză sau cel puțin drept având un interes, ceea ce declanșează protecția art.1 protocol nr.1 CEDO. În perspectiva Curții, autoritățile statului nu au procedat corect prin faptul că nu au încercat să reexamineze cum au evoluat circumstanțele referitor la terenul respectiv din 1934 și au pus spre executare un act normativ învechit, fără a fi ajustat la necesitățile și cerințele contemporane. Mai mult decât atât, s-a constatat că prin faptul că instanțele locale au respins toate cererile reclamanților drept fiind nefondate, datorită existenței unui act din 1934 care prevedea exproprierea de facto a proprietarilor fără a prevedea o remunerare pentru prejudiciile cauzate acestora, s-a comis o încălcare grosolană și un eșec de a proteja drepturile proprietarilor. Prin urmare nu putem vorbi

mechanism differs from case to case, but if it determines that there is no balance between the expropriated property and the compensation, even though the procedure has been followed and the purpose is clearly justified, the decision will be to win the plaintiff on the grounds that he has been illegally expropriated.

We have such an example in the case of Papastavrou and Others v. Greece, where the 25 applicants are in a long-standing conflict with the State over ownership of land in Omorphokklisia in Galatsi as part of a larger region called "Veikou Estate", which was expropriated between 1923-1941. On October 10, 1994, the prefecture of Athens decided that the territory in question of the "Veikou Estate" should be afforested. The applicants brought an action to prevent such actions by the State in the local courts, stating that the area demarcated for afforestation also included their land and that the direct afforestation action would expropriate them from it. Their request was rejected on the grounds that the praetor's decision was a mere execution of an order issued by the Ministry of Agriculture back in 1934. Respectively, the plaintiffs reported a violation of Article 1 of Protocol No. 1 of the ECHR, by which their property was effectively expropriated without them being compensated to any extent. Accordingly, the Court ruled that in the present application it was not within its competence to rule on the right of ownership of the land, but to resolve the applicant's case he could be granted ownership of the land in question or at least a right of interest, which triggers the protection of art.1 protocol no.1 of the ECHR. From the Court's point of view, the State authorities did not do the right thing by failing to re-examine how the circumstances of that land had evolved since 1934 and enforced an obsolete normative act without adjusting to contemporary needs and requirements. Moreover, the finding that the local courts rejected all the applicants' claims as unfounded, due to the existence of an act in 1934 which provided for the de facto expropriation of the owners without providing for compensation for the damage caused to them, is a gross infringement and a failure to protect the rights of owners. Therefore, we cannot talk

despre existența unui balanțe rezonabile între drepturile proprietarilor expropriați și interesul public. Curtea a decis existența încălcărilor art.1 Protocol nr.1 CEDO unanim, dar în vederea satisfacerii pretențiilor reclamantului nu s-a expus, oferindu-le posibilitate părților într-un termen rezonabil să ajungă la un compromis care ulterior a fost prezentată Curții.

Observăm iarăși manifestarea specifică a criteriului de bunuri și proprietate în perspectiva CEDO și faptul că în cazul dat acestea au stat mai presus decât interesele publice manifestate prin acțiuni care ar contribui la favorizarea unui mediu sănătos. Revenind la cele trei principii enunțate anterior, de care se conduce Curtea în cazul exproprierii, versatilitatea cea mai sporită se manifestă în cazurile existenței echilibrului între bunul expropriat și recompensa primită de titular, fiindcă după cum am spus anterior, pentru primele două Curtea oferă o discreție largită statului.

Un caz similar este *Turgut și alții v. Turcia*. Reclamantul susține că familia sa a deținut în proprietate un teren mai mult de 50 de ani. Autoritățile i-au anulat titlul de proprietate asupra terenului în baza principiului constituțional de inalienabilitate a terenului fondului forestier. Respectiv titlul reclamantului a fost considerat fără efect juridic și persoana nu a fost recompensată. Curtea a considerat exproprieria ca fiind una legitimă, invocând temeiul de protecție a fondului forestier și a mediului, dar faptul că reclamantul nu a fost despăgubit a fost constatat drept disproporțional și injust.

Problema compensării persoanei expropriate trebuie obligatoriu să fie prevăzută de legislația națională. În așa cazuri Curtea doar constată dacă statul a făcut o treabă bună în evaluarea circumstanțelor ce vizează cazul exproprierii. Curtea este foarte atentă în elucidarea circumstanțelor de fapt și se implică doar în situațiile când constată că anumite împrejurări au fost omise de către stat. În pofida acestui fapt, unica pârghie reală a Curții este determinarea proporționalității compensării sau declararea ilegalității exproprierii în baza lipsei sau disproporționalității acesteia [1, p. 35].

Drept concluzie la caracterul dat ar trebui să menționăm că deși exproprieria sau lip-

about a reasonable balance between the rights of expropriated owners and the public interest. The Court ruled unanimously that there had been a violation of Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR, but in order to satisfy the applicant's claims he did not comment, giving the parties the opportunity within a reasonable time to reach a compromise which was subsequently submitted to the Court.

We note again the specific manifestation of the criterion of goods and property in the perspective of the ECHR and the fact that in this case they were above the public interests manifested by actions that would contribute to the promotion of a healthy environment. Returning to the three principles set out above that govern the Court in the case of expropriation, the greatest versatility is manifested in cases where there is a balance between the expropriated property and the reward received by the owner, because as I said before, for the first two the Court offers a wide margin of interpretation to the state.

A similar case is *Turgut and others v. Turkey*. The applicant claims that his family-owned land for more than 50 years. The authorities annulled his title to the land on the basis of the constitutional principle of inalienability of the land of the forest fund. In that case, the applicant's title was considered to have no legal effect and the person was not compensated. The Court considered the expropriation to be legitimate, citing the grounds of protection of the forest fund and the environment, but the fact that the applicant was not compensated was found to be disproportionate and unfair.

The issue of compensation of the expropriated person must be covered by national law. In such cases, the Court only finds if the State has done a good job in assessing the circumstances surrounding the expropriation case. The court is very careful in elucidating the factual circumstances and is only involved in situations where it finds that certain circumstances have been omitted by the state. Notwithstanding this, the Court's only real leverage is to determine the proportionality of the compensation or to declare the expropriation illegal on the basis of its lack or disproportion

sirea de bunuri din proprietatea unei persoane este privită drept o măsură adecvată pentru protecția intereselor publice, în cazul nostru protecția mediului și dreptul la un mediu sănătos nu întotdeauna prevalează dacă persoana care are de suferit în urma acestor exproprieri nu este proporțional despăgubită. Prin urmare, în cazul lipsei sau disproporționalității acestei despăgubiri exproprieria va fi anulată și bunurile vor fi returnate proprietarului.

A doua formă a caracterului advers este limitarea anumitor acțiuni ale proprietarului în raport cu bunul său, drept urmare a prejudiciilor aduse mediului sau posibilitatea cauzării acestora. Această formă face referire directă la partea a doua a art. 1 Protocol nr.1 CEDO, și anume „*Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor*”. Respectiv sintagma ce ne interesează pe noi este *reglementarea folosirii bunurilor conform interesului general* care poate fi orice măsură de a ordona sau a limita folosirea proprietății. Formularea utilizată de text este foarte generală și pare a acorda statelor „puteri nemărginite” în materie. Dacă noțiunea de „folosință a bunurilor” poate pune mai puține probleme, fie și prin raportarea la sensul ei din dreptul civil, cea de „interes general” este cât se poate de imprecisă [4, p. 1035]. Rămâne la discreția Curții de a determina care sunt limitele interpretative ale acesteia.

Criteriile de aplicare a limitărilor proprietății de către stat sunt aceleași ca și în cazul exproprierilor. Principiul de legalitate al limitărilor și principiul proporționalității se aplică corespunzător și aici [5, para. 62]. Dar, comparativ cu modalitatea analizată anterior, în aceste situații Curtea oferă statelor membre o discreție și mai largă în determinarea limitelor de folosire a proprietății. Limitele respective de regulă nu trebuie compensate. Ba chiar mai mult, discreția statului în a determina limitele de folosire și lipsa mecanismului compensatoriu sunt și mai larg privite și acceptate de către Curte când merge vorba de măsuri întreprinse de stat pentru a proteja mediul [1, p. 36].

[1, p. 35].

In conclusion, we should mention that although the expropriation or deprivation of property of a person is considered an appropriate measure for the protection of public interests, in our case the protection of the environment and the right to a healthy environment; these interests do not always prevail if the person who suffers as a result of these expropriations is not proportionately compensated. Therefore, in case of lack or disproportion of this compensation, the expropriation will be canceled and the goods will be returned to the owner.

The second form of adverse character is the limitation of certain actions of the owner in relation to his property, as a result of damage to the environment or the possibility of causing them. This form refers directly to the second part of art. 1 Protocol No. 1 to the ECHR, and namely “*The preceding provisions shall not affect the right of States to adopt such laws as they deem necessary to regulate the use of property in the general interest or to ensure payment of taxes or other contributions or fines*”. Respectively, the phrase we are interested in is the regulation of the use of goods according to the general interest, which can be any measure to order or limit the use of property. The wording used in the text is very general and seems to give the states “unlimited powers” in this matter. While the notion of “use of property” may pose fewer problems, even in relation to its meaning in civil law, that of “general interest” is as imprecise as possible [4, p. 1035]. It remains for the Court to determine its interpretative limits.

The criteria for applying state property restrictions are the same as for expropriations. The principle of legality of limitations and the principle of proportionality apply accordingly here as well [5, paragraph 62]. However, compared to the method discussed above, in these situations the Court offers Member States even greater discretion in determining the limits on the use of property. Those limits should not be offset. Moreover, the discretion of the state in determining the limits of use and the lack of a compensatory mechanism are even more widely viewed and accepted by the Court when

Pentru a exemplifica cele expuse putem menționa o cauză relativ recentă, *O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Irlanda*: o societate care pescuia midii imature (larve de midii) a reclamat faptul că guvernul irlandez i-a cauzat pierderi financiare prin modul în care a respectat legislația de mediu a Uniunii Europene. Guvernul a interzis temporar pescuitul de larve de midii în anul 2008 în portul în care opera societatea, după ce Curtea de Justiție a Uniunii Europene („CJUE”) a constatat că Irlanda nu își îndeplinise obligațiile care îi reveneau în temeiul a două directive UE privind mediul. Astfel, societatea nu a putut vinde midii mature în 2010, ceea ce i-a provocat pierderi ale profitului. Curtea a observat că protecția mediului și respectarea de către statul pârât a obligațiilor care îi reveneau în temeiul dreptului Uniunii constituiau ambele obiective legitime. În calitate de operator comercial, compania ar fi trebuit să fie conștientă de faptul că este probabil ca obligația impusă statului de a respecta normele UE să aibă impact asupra activității sale. În special, Curtea a considerat că prezumția Bosphorus nu se aplică în circumstanțele cauzei, întrucât statul pârât nu a fost privat în totalitate de marja sa de manevră în îndeplinirea obligației sale de a respecta hotărârea CJUE și legislația secundară de implementare a directivei [6, p. 69]. Curtea a lăsat deschisă întrebarea dacă o hotărâre a CJUE în cadrul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor ar putea, în alte circumstanțe, să fie considerată ca nelăsând nicio marjă de manevră [7, para 112]. În ansamblu, Curtea a constatat că societatea nu a suferit o sarcină disproporționată ca urmare a acțiunilor guvernului și că Irlanda asigurase un just echilibru între interesele generale ale comunității și protecția drepturilor individuale. Prin urmare, nu au fost încălcate drepturile de proprietate ale societății în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 [6, p. 70].

Până în prezent, Curtea nu a declarat nicio măsură întreprinsă de către stat, ce urmărește limitarea folosirii dreptului de proprietate drept scop de a proteja mediul înconjurător, de a fi o violare a art.1 Protocol nr.1 CEDO [1, p. 36].

Cea de a doua formă a interacțiunii drep-

it comes to measures taken by the state to protect the environment [1, p. 36].

To illustrate the above, we can mention a relatively recent case, *O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Ireland*, a company fishing for immature mussels (mussel larvae) has complained that the Irish government has caused it financial losses by complying with EU environmental law. The government temporarily banned fishing for mussel larvae in 2008 in the port where the company operated after the Court of Justice of the European Union (“CJEU”) found that Ireland had failed to fulfill its obligations under two EU environmental directives. Thus, the company could not sell mature mussels in 2010, which caused it to lose profits. The Court noted that environmental protection and compliance by the respondent State with its obligations under Union law were both legitimate objectives. As a commercial operator, the company should have been aware that the obligation imposed on the state to comply with EU rules is likely to have an impact on its business. In particular, the Court held that the Bosphorus presumption did not apply in the circumstances of the case, as the respondent State was not entirely deprived of its margin of maneuver in fulfilling its obligation to comply with the CJEU judgment and secondary legislation implementing the Directive [6, p. 69]. The Court left open the question whether a judgment of the CJEU in a procedure for finding a failure to fulfill obligations could, in other circumstances, be regarded as leaving no room for maneuver [7, paragraph 112]. Overall, the Court found that the company did not suffer a disproportionate burden as a result of the government’s actions and that Ireland had struck a fair balance between the general interests of the community and the protection of individual rights. Therefore, the property rights of the company were not violated under art. 1 of Protocol no. 1 [6, p. 70].

So far, the Court has not declared any measure taken by the state to limit the use of property rights in order to protect the environment, to be in violation of Article 1 Protocol No. 1 ECHR [1, p. 36].

The second form of the interaction of

tului de proprietate și a protecției mediului este forma complementară sau caracterul complementar al raporturilor date. Forma dată presupune faptul că aceste două instituții colaborează întru crearea unui front comun pentru conturarea anumitor interese ale reclamanților.

Totodată este corect de menționat că art. 1 al Protocolului nr. 1 nu garantează dreptul la respectarea „bunurilor” într-un mediu plăcut (a se vedea *Flamenbaum și alții împotriva Franței*, pct. 184, care privea extinderea pistei aeroportuare și în temeiul art. 8). În plus, întrucât reclamanții nu au stabilit dacă și în ce măsură extinderea pistei afectase valoarea bunurilor lor, Curtea nu a constatat nicio încălcare a drepturilor în temeiul dispoziției menționate [6, p. 44]. Un alt exemplu este cazul *Kyrtatos v. Grecia*, unde reclamantul nu a izbutit să demonstreze că activitățile autorităților publice locale de a dezmlăștini un teren adiacent proprietății lor a dus la dispariția priveliștii pitorești ce se întindea de pe perimetrul acesteia. Curtea a stabilit că nici art. 8 și nici alte articole ale convenției nu sunt proiectate pentru a întruni o astfel de formă de apărare a proprietății și a mediului. Convenția având interesul de a proteja drepturile individuale ale persoanei și nu drepturile unei comunități sau a publicului în întregime. Respectiv prin prisma ideii date, reclamanții în mare parte au eșuat de a-și găsi dreptatea în cazurile de tulburare a proprietății cauzate de zgomote, deteriorarea peisajului din apropiere și alte acțiuni de gen asemănător cauzate de stat sau de alte persoane.

Or, totodată este necesar de a menționa anumite excepții de la această regulă. Pe parcursul activității Curții, ea a admis și situații similare, dar cu decizii contradictorii regulii stipulate anterior, de exemplu *Leon și Agnieszka Kania v. Polonia*, în care reclamantul se plânge pe zgomotul insuportabil cauzat de o uzină din apropiere, unde Curtea constată că „*nu există niciun drept explicit în Convenție la un mediu curat și liniștit, dar în cazul în care o persoană este direct și grav afectată de zgomot sau de altă poluare, poate apărea o problemă în temeiul articolului 8 din Convenție*” [8, para. 98]. În cazul dat însă aceste tulburări au fost considerate grave, fapt datorat ulterioarei încetări a funcționării

property rights and environmental protection is the complementary form or the complementary character of the given relations. This form implies that these two institutions work together to create a common front for shaping certain interests of the applicants.

At the same time, it is correct to mention that art. 1 of Protocol no. 1 does not guarantee the right to respect the ‘goods’ in a pleasant environment (see *Flamenbaum and others v. France*, § 184, which concerned the extension of the airport runway and under Article 8). In addition, as the applicants did not determine whether and to what extent the extension of the runway had affected the value of their property, the Court did not find any infringement of their rights under that provision [6, p. 44]. Another example is the case of *Kyrtatos v. Greece*, where the applicant failed to show that the activities of the local public authorities to demolish land adjacent to their property led to the disappearance of the picturesque view that stretched from its perimeter. The Court established that neither art. 8 and no other articles of the Convention are designed to meet such a form of protection of property and the environment. Convention has the aim to protecting the individual rights of the individual and not the rights of the community or of the public as a whole. Respectively, in the light of these ideas, the applicants have largely failed to find justice in the case of property disturbances caused by noise, damage to the surrounding landscape and other similar actions caused by the state or others.

But at the same time, it is necessary to mention certain exceptions to this rule. In the course of the Court’s proceedings, it also admitted similar situations but with decisions contrary to the previous rule, for example *Leon and Agnieszka Kania v. Poland*, where the applicant complained about the unbearable noise caused by a nearby factory, where the Court found that explicitly in the Convention in a clean and quiet environment, but if a person is directly and severely affected by noise or other pollution, a problem may arise under Article 8 of the Convention.” [8, paragraph 98]. In this case, however, these disturbances were consid-

uzinei în cauză. Un alt exemplu este cazul *Lopez Ostra v. Spania*, unde reclamantul se plânge pe zgomotele și mirosurile provocate de uzina de prelucrare a deșeurilor, situată la 12 metri de casa sa. Reclamantul a fost nevoit să se strămute cu locul de trai pentru a evita tulburările. Curtea a considerat tulburările destul de grave pentru a le interpreta drept o violare a art. 8 și doar din cauza că reclamantul nu era proprietarul casei în cauză, soluționarea speței a fost realizată prin prisma acestui articol și nu prin prisma art.1 Protocol nr.1 CEDO.

Regula generală a interpretărilor articolelor date însă se resimte prin prisma a astfel de cazuri precum *Powell și Rayner v. Regatul Unit*, *Hatton v. Regatul Unit* sau *Flamenbaum v. Franța*, unde Curtea unanim respinge plângerile reclamantilor împotriva zgomotului produs, în cazul nostru de aeroporturi, menționând că necesitatea este un interes economic al statului de a menține zborurile de noapte sau că prezența poluării sonore respective nu a dus efectiv la diminuarea prețului locuințelor.

După cum observăm, clar este că raportul de cauzalitate în suplinirea acestor instituții pentru a avea un câștig de cauza este mai rar decât s-ar părea la prima vedere, însă, după cum a fost stipulat anterior, acestea există și se manifestă diferit în dependență de circumstanțele speței. Doar în situații excepționale dreptul de proprietate poate fi invocat pentru a arăta eșecul statului de a proteja individul în cazul calamităților naturale. *Budayeva și alții v. Rusia* este un exemplu relevant în acest sens. Speța prezintă o regiune unde reclamanta locuia cu familia sa – notorie de prezența alunecărilor de teren. În vara anului 2000, timp de șapte zile, orașul a fost lovit de o succesiune de alunecări de teren, în urma cărora au decedat cel puțin 8 persoane, inclusiv soțul reclamantei. Fiul mai mic al acesteia a fost și el grav rănit. Casele și bunurile reclamantilor au fost distruse și, deși li s-au oferit alte locuințe gratuite și câte o indemnizație forfetară de urgență, sănătatea acestora s-a deteriorat din momentul catastrofei. Curtea însă a constatat că autoritățile statului au avut o marjă extinsă în raport cu dreptul de proprietate de a determina care ar fi măsurile necesare de a determina ce este rezonabil în

ered serious, due to the subsequent cessation of operation of the plant in question. Another example is *Lopez Ostra v. Spain*, where the applicant complains about the noise and odors caused by the waste treatment plant located 12 meters from his house. The applicant had to move to his place of residence to avoid disturbance. The Court considered the disturbances serious enough to be interpreted as a violation of Art. 8 and only because the applicant was not the owner of the house in question, the settlement of the case was settled in the light of this article and not in the light of Article 1 Protocol No. 1 ECHR.

However, the general rule of interpretation of these articles is felt in the light of such cases as *Powell and Rayner v. the United Kingdom*, *Hatton v. the United Kingdom* or *Flamenbaum v. France*, where the Court unanimously dismisses the applicants' complaints against noise in our case, caused by airports, stating that the need is an economic interest of the State to maintain night flights or that the presence of that noise pollution has not actually led to a reduction in house prices.

As we can see, it is clear that the causal relationship in replacing these institutions to win a case is rarer than it seems at first glance, but as previously stated, they exist and manifest differently depending on the circumstances of the case. For example, only in exceptional circumstances can the right to property be invoked to show the failure of the state to protect the individual in the event of natural disasters. *Budayeva and others v. Russia* is an example. The case presents a region where the applicant lived with her family - notorious for landslides. In the summer of 2000, for seven days, the town was hit by a series of landslides, which killed at least 8 people, including the applicant's husband. Her youngest son was also seriously injured. The applicants' houses and property were destroyed and, although they were offered other free housing and a flat-rate emergency allowance, their health deteriorated since the disaster. However, the Court found that the State authorities had a wide margin in relation to the right to property to determine what measures would be necessary to deter-

circumstanțele create, delimitând calamitățile naturale de calamitățile cauzate de om și specificând că în cazul celor naturale implicarea statului nu poate fi tratată la același nivel comparativ cu cele cauzate de om, datorită caracterului relativ spontan și imprezvizibil al acestora.

De asemenea, în speța respectivă Curtea diferențiază obligațiile pozitive ale statului ce decurg din art.2 al Convenției de obligațiile pozitive prevăzute în art.1 Protocol nr.1, și anume *„trebuie făcută o distincție între obligațiile pozitive prevăzute la articolul 2 din Convenție și cele prevăzute la articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. În timp ce importanța fundamentală a dreptului la viață impune ca domeniul de aplicare al obligațiilor pozitive în temeiul articolului 2 să includă obligația de a face tot ce stă în puterea autorităților în sfera ajutorului în caz de dezastre pentru protecția acestui drept, obligația de a proteja dreptul la posesia pașnică a bunurilor, care nu este absolută, nu se poate extinde mai mult decât este rezonabil în dependență de circumstanțe. În consecință, autoritățile se bucură de o marjă de apreciere mai largă în a decide ce măsuri să ia pentru a proteja bunurile persoanelor de pericolele meteorologice decât în a decide cu privire la măsurile necesare pentru a proteja viețile.”* [9, para 175]. Deși în cazul dat statul a dat dovadă de neglijență în măsurile luate în asigurarea securității proprietății și a agravat prejudiciile cauzate de calamitățile naturale, aceasta nu a fost unica cauză a existenței prejudiciilor. Drept rezultat Curtea nu a constatat drept o violare a dreptului de proprietate în cazul respectiv, dar prejudiciile aduse proprietății au modelat decizia de condamnare luată ulterior de către Curte în condamnarea statului în baza art. 2 CEDO.

Prin urmare, problema protecției mediului și a dreptului de proprietate este una în continuă derulare și în ceea ce privește jurisprudența CtEDO. Or, în pofida acestui fapt, Curtea a trasat anumite rigori și a stabilit anumite principii de funcționare și aplicare a articolelor pentru soluționarea problemelor respective, deși unele probleme fundamentale ale subiectului dat sunt evitate sau încă nu au fost tratate fundamental pentru a oferi o concepție clară.

mine what is reasonable in the circumstances created, delimiting natural disasters from man-made disasters and specifying that in the case of natural state involvement cannot be treated on the same level as man-made ones, due to their relatively spontaneous and unpredictable nature. Also, in this case the Court differentiates the positive obligations of the State deriving from Article 2 of the Convention from the positive obligations arising from Article 1 Protocol No. 1, and namely *“a distinction must be made between the positive obligations laid down in Article 2 of the Convention and those laid down in Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention. While the fundamental importance of the right to life requires that the scope of positive obligations under Article 2 include the obligation to do everything in the power of the authorities in the field of disaster relief to protect this right, the obligation to protect the right to the peaceful possession of goods, which is not absolute, may not extend beyond what is reasonable depending on the circumstances. Consequently, the authorities enjoy a wider margin of discretion in deciding what measures to take to protect people’s property from meteorological hazards than in deciding on the measures necessary to protect their lives.”* [9, paragraph 175]. Although in this case the state was negligent in the measures taken to ensure the security of property and aggravated the damage caused by natural disasters, this was not the only cause of the existence of damage. As a result, the Court did not find a violation of the right to property in that case, but the damage to property shaped the conviction decision taken later by the Court in convicting the state under art. 2 of the ECHR.

Therefore, as we have seen, the issue of environmental protection and property rights is an ongoing one, as well as in the case law of the ECtHR. But in spite of this, the Court has already laid down certain rigors and established certain principles of operation and application of the articles to solve those problems, although some fundamental problems of the given subject are avoided or have not yet been fundamentally addressed to give a clear conception.

Environmental protection is considered to be in the public interest and examples of this

Protecția mediului este considerată ca fiind de interes public și exemple în acest sens sunt G.I.E.M. S.R.L. și alții v. Italia pct. 295; Bahia Nova S.A. v. Spania; Chapman v. Regatul Unit, pct. 82 [6. P.24] unde Curtea direct acceptă și consacră acest titlu instituției respective, ceea ce a fost stipulat și anterior. Aspectul dat este extrem de necesar de accentuat anume pentru consecințele care le creează în materie de expropriere și limitare a folosinței impuse de necesitățile generate de un interes public. Până la în prezent, Curtea nu a catalogat încă nicio legislație a unei țări membre, ce urmărește scopul de protecție a mediului, drept o violare a art.1 Protocol nr.1 CEDO [1, p. 39].

Curtea oferă o marjă destul de largă în activitatea statului pentru a întreprinde acțiuni ce favorizează direct sau indirect protecția mediului și oferă posibilități extensive de aplicare a diverselor mecanisme, dar cu condiția ca indivizii care au de suferit din cauza acestor acțiuni să fie despăgubiți echitabil. Situațiile de genul dat, când dreptul de proprietate se bate cap în cap cu protecția mediului, se soldau în mare parte anume prin prisma faptului dacă individul a fost sau nu a fost despăgubit echitabil pentru expropriere sau limitare în folosință. Curtea nu atenta practic în niciun caz la dreptul statului și intenția statului de a asigura un mediu sănătos ce cauza acțiunile respective.

În ceea ce privește acțiunea dreptului de proprietate și protecției mediului în unison, Curtea ia o poziție specifică față de situația dată. În mare parte, Curtea disociază ideea de colaborare între aceste două principii, menționând că Convenția nu asigură dreptul persoanei de a se bucura de bunurile sale într-un mediu sănătos și plăcut. După cum a fost menționat anterior, în majoritatea cazurilor Curtea nu oferă un răspuns complementar pe baza problematicei comune iscate de imposibilitatea de a folosi bunurile sale într-un mediu sănătos și prielnic, dar totodată sunt și anumite excepții, când Curtea folosește anumite elemente structurale din art.1 Protocol nr.1 pentru a da argumentări prin prisma violărilor produse drepturilor din art.8 sau art. 2.

Prin urmare putem afirma cu certitudine că Curtea încă nu are o practică unificată în

are G.I.E.M. LLC and others v. Italy, § 295; Bahia Nova S.A. v. Spain; Chapman v. the United Kingdom, § 82 [6. p.24] where the Court directly accepts and enshrines this title to the respective institution, which has been stipulated previously. This aspect is extremely necessary to emphasize precisely the consequences that it creates in terms of expropriation and limitation of the use imposed by the needs born of public interest. So far, the Court has not found any legislation of a member country, which seeks the purpose of environmental protection to be in violation of Article 1 Protocol No. 1 ECHR [1, p. 39].

The Court offers a fairly wide margin in the activity of the state to undertake actions that directly or indirectly favor the protection of the environment and offers extensive possibilities for the application of various mechanisms, but provided that individuals who suffer as a result of these actions are fairly compensated. Situations of this kind, when the right to property clashes with the protection of the environment, were largely settled precisely in terms of whether or not the individual was compensated fairly for expropriation or limitation of use. The court did not in any way infringe on the law of the State and the intention of the State to ensure a healthy environment leading to such actions.

With regard to the action of property rights and environmental protection in unison, the Court considers the situation to be quite specific. The Court largely dissociates the idea of cooperation between these two institutions, noting that the Convention does not guarantee the right of the individual to enjoy his or her property in a healthy and pleasant environment. As mentioned above, in most cases the Court does not provide a complementary answer based on the common problem of the impossibility of using its goods in a healthy and favorable environment, but at the same time there are certain exceptions where the court uses certain structural elements from art.1 Protocol no.1 to give arguments in view of the violations produced to the rights from art.8 or art. 2.

We can therefore say with certainty that the Court does not yet have a unified practice

ce privește soluționarea problemelor de genul dat. Ea oferă un anumit pilon teoretic care este prezent în majoritatea hotărârilor sale, dar totodată vedem că există și abateri de la această normă, ce oferă o întorsătură radicală de la principiile formulate anterior.

of resolving such issues. It offers a certain theoretical pillar that is present in most of its decisions, but at the same time we see that there are deviations from this norm that offer a radical turn from the principles previously formulated.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. G. Winter. Property and Environmental protection in Europe. Europa Law Publishing, 2016. 386 p.
2. Lazaridi v Grecia 31282/04, 13 July 2006.
3. Nukhet Yilmaz Turgut, The European Court of Human Rights and The Right to The Environment, Ankara Law Review, Vol. 4 No.1, Summer 2007.
4. C. Bîrsan. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole - Vol I. Drepturi și Libertăți, All Beck, 2006, 1273 p.
5. Gasus Dosier-und Fördertechnik GmbH v. Netherlands 15375/89 23 February 1995.
6. Ghid privind art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Actualizat la 30 aprilie 2020. https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_1_Protocol_1_ROM.pdf (vizitat. 15.03.2022).
7. O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Irlanda - 44460/16, 7.6.2018.
8. Leon and Agnieszka Kania v. Poland 12605/03, 21 July 2009.
9. Budayeva and others v. Russia 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 and 15343/02, 20 March 2008.

Despre autor:

Mircea GLADCHI,
asistent universitar,
Catedra „Drept privat”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: mircea.gladchi@gmail.com

About author:

Mircea GLADCHI,
assistant professor of the Chair “Private Law”
of the Academy “Stefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: mircea.gladchi@gmail.com

CZU 343.12/.13:342.7

DOI 10.5281/zenodo.6831925

PRINCIPIUL „NON BIS IN IDEM” – GARANȚIE PROCESUALĂ ÎN MATERIE PENALĂ

Olesea CREȚU,
doctorandă

„[...] dreptul [de a nu fi urmărit, judecat de mai multe ori pentru aceeași faptă] derivă din art.21 din Constituție, conform căruia: „Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale”. Din conținutul normei constituționale se deduc trei principii: prezumția nevinovăției, caracterul public al procedurilor penale și posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa. Ultimul principiu consacră ideea că partea apărării dispune de un șir de pârghii care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, inclusiv dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă.

Din cele enunțate rezultă că principiul statuat de art.21 din Constituție – asigurarea tuturor garanțiilor necesare apărării persoanei acuzate de un delict în procesul judiciar – pe lângă alte drepturi procesuale oferă persoanei și dreptul constituțional de a nu fi urmărită, judecată sau pedepsită de mai multe ori pentru aceeași faptă. Principiul în cauză presupune că cel care prin conduită sa a ignorat ordinea de drept va răspunde o singură dată pentru fapta ilicită, pentru o încălcare a legii se va aplica o singură sancțiune juridică. Acest principiu constituțional se aplică nu numai în cauzele penale, dar și în cauzele contravenționale, precum și în orice altă formă de răspundere juridică din aceeași materie de drept (de exemplu - penală sau civilă)[3, pct.5].

Cuvinte-cheie: principiu, non bis in idem, proces penal, încetarea procesului penal, infracțiune, vinovăție, ilegal, bănuț, învinuit, inculpat.

Introducere. Respectul datorat personalității umane constituie o parte integratoare esențială a libertății umane, motiv pentru care s-a impus adoptarea unor reglementări atât la nivel internațional, cât și la cel național, care să creeze un mecanism jurisdicțional de protec-

THE „NOS BIS IN IDEM’ PRINCIPLE”, PROCEDURAL GUARANTEE IN CRIMINAL MATTERS

Olesea CREȚU,
PhD student

„[...] the right, [of not being investigated, tried repeatedly for the same felony] derives from the 21st article from the Constitution, according to which: ‘Any person accused to have committed an offence shall be presumed innocent until found guilty on legal grounds, brought forward in a public trial, safeguarding all the necessary guarantees for his/her defence.’. From the constitutional regulation, one can deduce three principles: the presumption of innocence, the public nature of the legal proceedings and the person’s ability to use all the necessary procedural means for defense. The latter entails that the defense side has a number of advantages that can be used to defend the accused during criminal proceedings, including the right of not being investigated, tried or convicted multiple times for the same transgression.

From what has been stated above, it results that the principle declared by the 21st art. of the Constitution – the insurance of all guarantees necessary for the defense of the accused during the judicial process – aside from other procedural rights, offers the individual the constitutional right of not being investigated, judged or punished multiple times for one felony. This principle implies that whoever violated the legal order shall be held accountable once, and for one breach of law will be applied one judicial sanction. This constitutional rule is applied in both criminal and contraventional matters, as well as any other form of judicial responsibility from the same matter of law (e.g., penal or civil) [3, pt.5].

Keywords: principle, non bis in idem, criminal proceedings, the ceasing of criminal proceedings, felony, guilt, suspect, accused, criminal.

Introduction. The respect owed to a human being represents an essential integrational part of human liberty, which is why it was necessary to adopt national and international regulations that could create a defense legal mechanism against interferences of all nature.

ție a persoanei fizice împotriva imixtiunilor de orice natură. În acest sens sistemul judiciar, în special penal și procesual-penal, necesită ajustări continue, respectându-se standarde înalte de echitate și justiție în vederea protejării persoanei, societății și statului de infracțiuni, astfel ca orice persoană care a comis o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată [9, op.cit., p.128].

Una din instituțiile fundamentale cunoscută încă din dreptul roman, consacrată în dreptul național și cel internațional, este principiul „non bis in idem”, dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori.

Principiul *non bis in idem*, care interzice dubla condamnare, deja de mult timp este unul dintre principiile fundamentale ale dreptului penal. Această regulă își are originea în Roma antică, iar în timp nu i s-a schimbat esența și semnificația, având o largă consacrare atât la nivel național, cât și internațional.

Expresia inițială, în limba latină, provine din dreptul privat roman: *bis de eadem re ni sit actio*, referindu-se la faptul că părțile sunt legate de rezultatul acțiunii, de finalul procesului și că nu mai pot introduce o nouă acțiune [8, p.151].

Garanția la nivel internațional a dreptului de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru aceeași faptă o regăsim în următoarele acte internaționale:

Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217 din 28 iulie 1990 cu privire la aderarea R.S.S. Moldova la Declarația Universală a Drepturilor Omului și ratificarea pactelor internaționale ale drepturilor omului, care prevede în art. 14 paragraful (7), că *nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit din pricina unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă în conformitate cu legea și cu procedura penală a fiecărei țări;*

Protocolul nr. 7 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298 din 24 iulie 1997 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale

In this matter the judicial system, especially penal and criminal procedural, is in need of constant adjustment, so as to respect the high standards of equity and justice in defending the individual, the society and the state from infractions, so that every person who has committed a crime is punished according to their guilt and not one innocent person is tried and convicted [9, read op., p.128].

One of the fundamental institutions, known since roman law, consecrated in national and international law is the principle 'non bis in idem', the right of not being investigated, judged or convicted multiple times.

The *non bis in idem* principle, that prohibits double conviction, has been one of the fundamental principles of the penal law for a long time. This rule originates in Ancient Rome, and in time its essence and meaning has not changed, being largely consecrated on both national and international level.

The initial phrase, in Latin, originates in roman private law: *bis de eadem re ni sit action*, referring to the fact that the sides are bound, obliged by the result of the action, the closing of the process and are unable to introduce a new action [8, p.151].

On an international level, the guaranteed right of not being tried or convicted twice for one deed, can be found in the following documents:

The international treaty of the United Nations regarding civil and political rights, ratified by the Parliament Decision no. 217 from July 28, 1990, about the joining of the S.S.R. Moldova to the Universal Declaration of Human Rights and the ratification of international treaties of human rights, that stipulates in art. 14 para. (7), that *nobody can be investigated or punished because of a crime of which they have already been pardoned or convicted through a final decision in accordance with the law and the criminal proceedings of every State;*

Protocol No. 7 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, ratified by the Parliament Decision no. 217 from July 24, 1997, about the ratification of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as well as a few additional protocols, that states in art. 4, *no one shall be liable to be tried or be*

la aceasta, care stabilește în art.4, că *nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceleiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat.*

În contextul racordării cadrului legal național la standardele internaționale, legislatorul prin adoptarea Codului penal, principiul „non bis in idem” a fost introdus la art. 7 al. (2) C.pen.[6], care prevede că *nimeni nu poate fi supus de două ori urmăririi penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă.* Totodată, prevederea dată a fost prevăzută și în legislația procesuala penală la art. 22 C.pr.pen.[1] care prevede că *nimeni nu poate fi urmărit de organele de urmărire penală, judecat sau pedepsit de instanța judecătorească de mai multe ori pentru aceeași faptă.*

Non bis in idem, reprezintă o garanție procesuală în materie penală. Principiul stabilește interdicția de urmărire, judecare, precum și de pedepsire a persoanei din cauza faptei pentru care anterior a fost sancționată. Esența principiului pornește de la ideea potrivit căreia fiecare infracțiune poate genera în sine doar o singură posibilitate de pedepsire. Aceasta reprezintă o apreciere echitabilă a unui proces de realizare a justiției și tragerea la răspundere penală a făptuitorului pentru fapta comisă. Pentru a garanta un nivel înalt al siguranței și securității fiecărui individ, acest principiu a devenit o regulă prohibitivă care impune statelor de a se abține de la acțiuni arbitrare în acest domeniu[2].

În cadrul unui proces penal pot fi dispuse hotărâri de condamnare, dacă probele administrative dovedesc vinovăția inculpatului, și respectiv hotărâri de achitare, scoatere de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale, dacă se identifică una din circumstanțele care exclude urmărirea penală.

Scoaterea de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale împiedică punerea repetată sub învinuire a aceleiași persoane pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea respectivă. Hotărârea organului de urmărire penală de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale, precum și hotărârea

punished again in criminal proceedings under the jurisdiction of the same State for an offence of which he has already been finally acquitted or convicted in accordance to the law and penal procedure of that State.

In the context of adjusting the national legal framework to international standards, the legislator, by adopting the Criminal Code, has introduced the ‘non bis in idem’ principle in art. 7 para. (2) Crim.C.[6], stating that *no person can be twice subjected to criminal investigation and criminal punishment for one and the same act.* Furthermore, this stipulation is also mentioned in the criminal procedure legislation, in art. 22 of the C.P.C.[1], that states *no one may be prosecuted by criminal investigative bodies, tried or punished by the court several times for the same crime.*

Non bis in idem represents a procedural warranty in criminal matters. The principle establishes the prohibition of investigating, trying and judging a person for a deed for which he has already been sanctioned. The essence of this principle stems from the idea that each felony can generate by itself a single punishment. This is, in fact, a fair appreciation of a process that serves justice and accounts for a committed crime. To guarantee each individual a high level of security, this principle has become a prohibitive rule that enforces states to abstain from arbitrary actions in this domain [2].

During a criminal investigation, decisions of convictions can be made, should the given evidence prove the guilt of the accused, as well as decisions of exoneration, removal from criminal prosecution or termination the criminal proceedings, should one of the circumstances that exclude criminal investigation be identified.

The clearing of charges or the ceasing of the criminal investigation prevents the repeated accusation of the same person for the same act, except the cases when new or recently discovered actions or a fundamental flaw during the criminal investigation has affected the beforementioned decision. The decision of the criminal prosecuting body to clear a person of charges or to cease the criminal investigation, as well as the final judicial decision prevents resuming the criminal investigation, presenting a more severe accusation or establishing a harsher punishment to the same person for the

judecătorească definitivă împiedică reluarea urmăririi penale, punerea sub o învinuire mai gravă sau stabilirea unei pedepse mai aspre pentru aceeași persoană pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea pronunțată[9, p.130].

Conform Ghidului Curții Europene a Drepturilor Omului, privind jurisprudența referitoare la art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului[5], principiul *non bis in idem* este determinat de trei componente de bază:

1. cele două proceduri trebuie să fie de natură „penală”. Sintagma dată presupune că atât procedura inițială cât și cea ulterioară trebuie să fie declanșate în ordine procesuală penală pe componentă prevăzută de partea specială a legislației penale;

2. acestea trebuie să aibă ca obiect aceeași infracțiune, presupune aceeași faptă cu aceeași încadrare juridică;

3. trebuie să fie vorba despre repetarea procedurii penale, un aspect important al acestei condiții se referă anume la o nouă procedură, pe aceeași faptă și nu o reluare a procedurii deja existente și pe prima procedură să existe o decizie definitivă.

Non bis in idem nu se aplică decât „procedurilor penale”. Așadar, nu există nicio piedică pentru ca persoana în cauză să facă, pentru aceeași faptă, obiectul unei acțiuni cu un caracter diferit (de exemplu, al unei proceduri disciplinare, în cazul unui funcționar).

Privit din punctul de vedere al persoanei, principiul *non bis in idem* este destinat să garanteze persoanei condamnate că, atunci când și-a executat pedeapsa, aceasta și-a „achitat datoria” față de societate și poate astfel să revină la normalitate fără a trebui să se teamă de noi procese. Prin urmare, principiul răspunde unei duble cerințe de echitate și de securitate juridică[4].

Din cele relatate, principiul respectiv nu are în vedere numai o dublă condamnare, ci și o dublă urmărire penală sau administrativă pentru aceleași fapte imputate unei persoane.

În același context, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului menționează că art.4 al Protocolului nr.7 are drept scop interzicerea repetării procedurilor penale închise definitiv,

same felony, excluding the cases when new or recently discovered circumstances have been found, or a fundamental mistake during the previous criminal proceedings have affected the issued decision[9, p.130].

According to the Guide of the European Court of Human Rights, concerning the case law of the art. 4 of the Protocol No. 7 to the Convention for the Protection of Human Rights [5], the *non bis in idem* principle is determined by three base components:

both procedures should be of ‘criminal’ nature. This expression implies that the initial and the following procedure must be initiated in criminal procedural order on an element of the special part of the criminal legislation;

1. it should have as object the same crime, involves an identical act with the same legal classification, and

2. it should be about repeating the criminal proceedings, an important aspect of this condition refers specifically to a new procedure on the same act, not a resuming of an already existing procedure and the first procedure should have a final decision.

3. *Non bis in idem* is applied only to ‘criminal proceedings’. Thus, there is no hinderance for the person to make, for the same act, the object of an action with a different character (e.g., a disciplinary procedure, in case of an official).

Judging from the point of view of the person, the *non bis in idem* principle is destined to guarantee a convicted individual that once the punishment has been served, he has ‘paid his debt’ towards society and can resume his place without fearing new proceedings. Therefore, it answers to a double requirement of equity and judicial security. [4]

From what has been stated, this principle does not mean just a double conviction, but a double criminal or administrative investigation for the same act charged to a person.

In the same context, The European Court of Human Rights reminds that art. 4 of Protocol no.7 has purpose to prohibit repeating permanently closed criminal proceedings, avoiding investigating or punishing a person two or more times for the same crime.

The definitive decision is the resolution of a jurisdiction body, against which there are no ordinary means of attack. The enactment of

evitând ca o persoană să fie urmărită sau pedepsită penal de două sau de mai multe ori pentru aceeași infracțiune.

Hotărârea definitivă este decizia unui organ de jurisdicție împotriva căreia nu mai există nicio cale ordinară de atac. Adoptarea unei hotărâri judecătorești care este definitivă nu înseamnă altceva decât un lucru deja judecat [7, op.cit., p.171].

Conform legislației procesual-penale (*art.467 C.pr.pen.*), hotărârile judecătorești definitive sunt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice din țară și au putere executorie pe întregul teritoriu al Republicii Moldova.

Hotărârea primei instanțe rămâne definitivă [1, art.466, alin.(2)]:

1) la data pronunțării, când hotărârea nu este supusă apelului și nici recursului;

2) la data expirării termenului de apel:

a) când nu s-a declarat apel în termen;

b) când apelul declarat a fost retras înăuntrul termenului stabilit;

3) la data retragerii apelului și încetării procedurii de apel, dacă aceasta s-a produs după expirarea termenului de apel;

4) la data expirării termenului de recurs, în cazul hotărârilor nesupuse apelului sau dacă apelul a fost respins:

a) când nu s-a declarat recurs în termen;

b) când recursul declarat a fost retras înăuntrul termenului stabilit;

5) la data retragerii recursului declarat împotriva hotărârilor menționate la pct.4) și încetării procedurii de recurs, dacă aceasta s-a produs după expirarea termenului de recurs;

6) la data pronunțării hotărârii prin care s-a respins recursul declarat împotriva hotărârilor menționate la pct.4).

Astfel, în cazul existenței unei sentințe sau decizii de achitare ori încetare a procesului penal, sau de condamnare în privința unei persoane pentru aceeași faptă, nu se admite începerea sau reluarea urmăririi penale.

Soluționarea cauzei penale la faza urmăririi penale se dispune prin hotărârea procurorului – ordonanță. Ordonanțele procurorului de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală și/sau de clasare a cauzei ori de refuz în pornirea urmăririi penale împiedică pornirea sau continuarea procesului penal în privința aceleiași persoane pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când

a final court decision is nothing other than a matter already judged. [7, op.cit., p.171]

According to the criminal-procedure legislation (*art.467 C.P.C.*), final court judgments and orders of the prosecutor terminating criminal investigations shall be mandatory for all individuals and legal entities nationwide and shall be executable throughout the entire territory of the Republic of Moldova.

A judgment of a court of first instance shall become final [1, art.466, para. (2)]:

1) on the date of pronouncement, if the judgment is not subject to appeal and cassation;

2) on the date of the expiry of the timeframe for filing an appeal:

a) when an appeal is not filed in due time;

b) when an appeal filed is withdrawn within the set timeframe;

3) on the date of withdrawal of an appeal and the termination of the appeal proceeding if it occurs after the expiry of the timeframe for filing an appeal;

4) on the date of the expiry of the timeframe for filing a cassation if judgments are not subject to appeal or if an appeal was rejected:

a) when a request for cassation was not filed in due time;

b) when a cassation filed is withdrawn within the set timeframe;

5) on the date of the withdrawal of cassation filed against the judgments specified in point

4) and the termination of cassation proceedings if it occurs after the expiry of the timeframe for filing a cassation;

6) on the date of the pronouncement of the judgment in which a cassation filed against the judgments specified in point 4) was rejected.

Thus, in case of a sentence or decision of exoneration, termination of the criminal process or of convicting a person for the same act, it is not allowed to begin or resume a criminal investigation.

The solving of the criminal cause in the phase of criminal investigation is ordered by the prosecutor-prescription. The decision of the criminal investigative body to discharge a person or to terminate criminal investigations, and the final court judgment shall prevent from resuming the criminal investigation of the same person for the same act, except when these decisions have been annulled. [1, art.22, para.(3)]

aceste ordonanțe au fost anulate[1, art.22, alin. (3)].

Conform legislației[art.467, alin.(1),(3)], hotărârile (ordonanțele) procurorului privind încetarea urmăririi penale sunt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice din țară și au putere executorie pe întregul teritoriu al Republicii Moldova și sunt documente executorii.

Dacă în cursul urmăririi penale sau judecării cauzei se constată că pentru aceeași persoană și aceeași faptă există o ordonanță de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale și sunt date privind fapte noi ori recent descoperite, ori un viciu fundamental, va face propunere procurorului ierarhic superior să anuleze ordonanța neîntemeiată, dată anterior.

Cele descrise legislatorul național le-a reglementat ca circumstanțe care exclud urmărirea penală în pct.7,8 art.275 C.pr.pen., și anume:

- în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeuri;
- în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații.

La situațiile menționate la pct. 8) al art. 275 din C.proc.pen. se referă și cazul că există o ordonanță neanulată de scoatere de sub urmărire penală a unei persoane privind aceeași faptă sau o ordonanță de clasare a procesului penal, moment neprevăzut în reglementarea procesuală. Astfel, în cazul când există în privința unei persoane o decizie de scoatere de sub urmărire penală sau în privința unei fapte o ordonanță de clasare a procesului penal, neînceperea urmăririi penale sau încetarea urmăririi penale nu poate fi propusă procurorului și acesta nu este în drept să o adopte deoarece nu este expres prevăzută în lege. Găsim susținerea acestei păreri la T. Osoianu și D. Ostavciuc [7, op.cit., p.178], care menționează că o atare situație vine în contradicție cu prevederile art.22 alin.(1) și (3) C.pr.pen., precum și ale art.4 din Protocolul nr.7 CEDO.

În contextul celor menționate, principiul *non bis in idem* este inerent noțiunii de stat și drept. Astfel, atunci când societatea și-a exercitat dreptul legitim de a pedepsi autorul unei

According to the law [art. 467, para. (1),(3)], final court judgments and orders of the prosecutor terminating criminal investigations shall be mandatory for all individuals and legal entities nationwide and shall be executable throughout the entire territory of the Republic of Moldova, and orders of the prosecutor terminating criminal investigations shall be enforceable documents.

If, during a criminal investigation, or trial it is found that for the same person and the same act there is an order of not starting or terminating a criminal investigation and there is data concerning new or recently discovered facts coming to light or a fundamental breach, it will render the proposal of the hierarchical superior prosecutor to annul the unfounded order, issued previously.

The abovementioned have been described by the national legislator as circumstances that exclude the criminal investigation in point 7,8 art. 275 C.P.C., specifically:

- with regard to a person, there is a final court judgment on the same charge or stating the impossibility of conducting a criminal investigation on the same grounds;
- with regard to a person there is an outstanding judgment on the non-initiation of a criminal investigation or on the termination of a criminal investigation on the same charge;

To the situations mentioned in pt. 8), art. 275 of the C.P.C. also relate the instances when there is an available order of clearing a person of the same charge or an order of closing the criminal investigation, which is not mentioned in the procedural regulation. Thus, should there be a decision of removing a person from criminal prosecution, in relation to the individual, or an order of closing the investigation, not initiating criminal prosecution or terminating the criminal prosecution, related to the crime, it cannot be offered to the prosecutor, and he is not allowed to adapt it, as it is not stipulated explicitly in the law. This opinion is also supported in the works of Osoianu T. and Ostavciuc D. [7, op.cit., p.178], where it is mentioned that such a situation contradicts the terms of art.22 para.(1) and (3) C.P.C., as well; as art.4 of Protocol no.7 ECHR.

In the context of what has been discussed, the *non bis in idem* principle is inherent in the

infrafracțiuni după normele sale, aceasta și-a epuizat dreptul de urmărire și nu mai are, așadar, puterea de a sancționa persoana condamnată deja pentru această faptă. Prin urmare, principiul menționat este indisolubil legat cu principiile autorității de lucru judecat, precum și al proporționalității pedepselor, în temeiul căruia sancțiunea trebuie să fie proporțională cu gravitatea faptelor urmărite [8, p.151].

„[...] dreptul [*de a nu fi urmărit, judecat de mai multe ori pentru aceeași faptă*] derivă din art.21 din Constituție, conform căruia: „*Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale*”. Din conținutul normei constituționale se deduc trei principii: prezumția nevinovăției, caracterul public al procedurilor penale și posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa. Ultimul principiu consacra ideea că partea apărării dispune de un șir de pârghii care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, inclusiv dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă.

Din cele enunțate rezultă că principiul statuat de art.21 din Constituție – asigurarea tuturor garanțiilor necesare apărării persoanei acuzate de un delict în procesul judiciar – pe lângă alte drepturi procesuale oferă persoanei și dreptul constituțional de a nu fi urmărită, judecată sau pedepsită de mai multe ori pentru aceeași faptă. Principiul în cauză presupune că cel care prin conduita sa a ignorat ordinea de drept va răspunde o singură dată pentru fapta ilicită, pentru o încălcare a legii aplicându-se o singură sancțiune juridică. Acest principiu constituțional se aplică nu numai în cauzele penale, dar și în cauzele contravenționale, precum și în orice altă formă de răspundere juridică din aceeași materie de drept (de exemplu – penală sau civilă) [3, pct.5].

Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă este un drept fundamental al cetățenilor.

În unele state (de exemplu, Rusia, Azerbaidjan, Albania, Estonia, Letonia, Georgia, Slovacia, Slovenia) acest drept este consacrat expres în Constituție, iar în alte state, inclusiv

notion of State and Law. Therefore, when society has exerted its legal rights to punish, within its own rules, an individual responsible of a crime, it has exhausted the right of persecution and lacks the power to penalise someone already convicted for this deed. Thereby, the mentioned principle is indissolubly linked with the principles of the authority of judged matters, in addition to the proportionality of the punishment, on the basis that the sanction should be directly proportional to the severity of the crime [8, p.151].

„[...] the right, [of not being investigated, tried repeatedly for the same felony] derives from the 21st article from the Constitution, according to which: „ Every individual accused of a crime is presumed innocent until proven otherwise through legal means, throughout a public judicial process, during which all warranties necessary for defense were ensured”. From the constitutional regulation, one can deduce three principles: the presumption of innocence, the public nature of the legal proceedings and the person’s ability to use all the necessary procedural means for defense. The latter entails that the defense side has a number of advantages that can be used to defend the accused during criminal proceedings, including the right of not being investigated, tried or convicted multiple times for the same transgression.

From what has been stated above, it results that the principle declared by the 21st art. of the Constitution – the insurance of all guarantees necessary for the defense of the accused during the judicial process – aside from other procedural rights, offers the individual the constitutional right of not being investigated, judged or punished multiple times for one felony. This principle implies that whoever violated the legal order shall be held accountable once, for one breach of law will be applied one judicial sanction. This constitutional rule is applied in both criminal and contravenational matters, as well as any other form of judicial responsibility from the same matter of law (e.g., penal or civil) [3, pt.5].

The right of not being persecuted, tried or punished more than once for the same deed is a fundamental right of the citizens.

In some states (e.g., Russia, Azerbaijan, Albania, Estonia, Latvia, Georgia, Slovakia, Slovenia) this right is clearly stipulated in the Con-

în Republica Moldova, acest drept derivă din normele constituționale.

Dreptul respectiv este aplicabil ori de câte ori autoritățile competente formulează din nou împotriva unei persoane o acuzație în materie penală, în sensul art.6 § 1 din Convenția Europeană, după pronunțarea unei hotărâri definitive de achitare sau condamnare în același stat, hotărâre care se bucură de autoritate de lucru judecat cu privire la această faptă.

stitution. In other States, such as the Republic of Moldova, this right derives from constitutional regulations.

This right is applicable whenever the competent authorities formulate, once again, an accusation in criminal matters towards a person, in the sense of art.6 § 1 of the European Convention, after delivering a final decision of exoneration or sentencing in the same State, which has the authority of case law regarding this felony.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul de procedură penală, Legea nr. 122-xv din 14 martie 2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104-110/447 din 07.06.2003
2. Groza D., *Importanța aplicabilității principiului non bis in idem în contextul transferului de proceduri în materie penală*, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/110-112_11.pdf
3. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.11.2010, asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din codul de procedură penală, /https://www.legis.md/cautare/getresults?doc_id=13647&lang=ro
4. http://www.euroquod.ro/dokuwiki/lib/exe/fetch.php?media=capitolul_5_-_ne_bis_in_idem.pdf
5. https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_4_Protocol_7_ROM.pdf
6. Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002/ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 104-110, art. 447
7. Osoianu T., Ostavciuc D., *Urmărirea penală*, ed. Cartea Militară, Chișinău, 2021, ISBN 978-9975-157-58-2, CZU 343.123.1(075.8)=135.1=111=161.1
8. Secrieru N., *Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă și încetarea urmăririi penale*, Conferința științifică internațională „Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației”, Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu” din Cahul, 7 iunie 2018, Volumul I, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/150-154_3.pdf
9. Unguranu I., *Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori „non bis in idem”*, Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale, nr. 3, 2010, <https://ibn.idsi.md/>.

Despre autor:

Olesea CREȚU,

doctorandă,

formator, Direcția dezvoltare profesională

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,

e-mail: cretu.olesea@list.ru

About author:

Olesea CREȚU,

PhD student,

Professional Development Department of the

Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,

e-mail: cretu.olesea@list.ru

**PLANIFICAREA PROGRESIVĂ
A EXECUTĂRII PEDEPSEI PENALE
PRIVATIVE DE LIBERTATE**

Alexandr CRUDU,
doctorand

**PROGRESSIVE PLANNING OF THE
EXECUTION OF THE CRIMINAL
SENTENCE OF DEPRIVATION
OF LIBERTY**

Alexandr CRUDU,
PhD student

Planificarea progresivă a executării pedepsei penale privative de libertate constituie una dintre activitățile de bază ale procesului de resocializare a condamnaților, deoarece servește drept temelie pentru întregul proces corecțional. Astfel, în prezentul articol s-a efectuat un studiu al actualului mecanism autohton de planificare a pedepsei, din perspectiva corespunderii lui cu sistemul progresiv de executare a pedepsei. De asemenea, s-a făcut o analiză a etapelor în care Republica Moldova a implementat noul sistem de planificare a pedepselor penale privative de libertate. La final, au fost formulate recomandări în contextul deficiențelor depistate în rezultatul cercetării.

Cuvinte-cheie: penitenciare, planificarea pedepsei, sistemul progresiv, individualizare, planul individual, ajustarea planului, evaluarea riscurilor, identificarea nevoilor, echipa multidisciplinară.

The progressive planning of the execution of the criminal sentence of deprivation of liberty is one of the basic activities of the process of re-socialization of convicts, as it serves as a foundation for the entire correctional process. Thus, in the present article, a study of the current local mechanism of punishment planning was carried out, from the perspective of its correspondence with the progressive system of execution of the punishment. An analysis was also made of the stages in which the Republic of Moldova implemented the new system for planning criminal sentences. Finally, recommendations were made in the context of the shortcomings identified in the research.

Keywords: penitentiaries, punishment planning, progressive system, individualization, individual plan, plan adjustment, risk assessment, identification of needs, multidisciplinary team.

Introducere. Baza unei politici penale care vizează reintegrarea deținuților în societate o reprezintă planul individual de executare a pedepsei, în cadrul căruia trebuie să fie evaluate riscul și nevoile deținutului în ceea ce privește îngrijirile medicale, activitățile, munca, exercițiile fizice, formarea continuă și contactele deținutului cu familia și cu mediul din afara penitenciarului. Acest principiu de bază al științei penologice a fost recunoscut și afirmat în declarațiile provenite de la cele mai înalte autorități politice din Europa și din lume [1, pct. 10].

În așa fel, activitățile corecționale trebuie orientate în vederea soluționării problemei de resocializare individuală a condamnatului, ținând cont de particularitățile lui personale și să ofere răspuns la întrebarea: cum trebuie pregătit condamnatul pentru viața post-penitenciară?

În mod practic, planificarea pedepselor

Introduction. The basis of a criminal policy aimed at the reintegration of detainees into society is the individual sentence execution plan, in which the risk and needs of the detainee in terms of medical care, activities, work, exercise, training and contacts of the detainee with family and exterior must be assessed. This basic principle of penological science has been recognized and affirmed in statements from the highest political authorities in Europe and the world [1, point 10].

In this way, the correctional activities must be oriented in order to solve the problem of individual resocialization of the convict, taking into account his personal particularities and to provide an answer to the question: how should the convict be prepared for post-prison life?

In practice, the planning of sentences is a

este un proces care necesită un nivel ridicat de colaborare între personalul penitenciarului, personalul medical, comunitatea locală și condamnatul însuși. În cea mai completă versiune, planificarea executării pedepsei începe din momentul în care condamnatul este plasat în detenție și nu se încheie decât cu reintegrarea sa în societate după eliberare [2].

Rezultate și discuții. Planificarea executării pedepsei este un proces comprehensiv și, potrivit recomandărilor internaționale [3, regula nr. 94], trebuie inițiat pe cât de curând posibil din momentul plasării deținutului în detenție, prin prisma cunoștințelor obținute despre necesitățile sale, capacitățile individuale și caracterul său după studierea individuală a personalității. Astfel, la modul ideal, planul individual de executare a pedepsei trebuie să fie aprobat în ziua în care se finalizează evaluarea condamnatului.

Potrivit Recomandării Rec. (2003)23, planurile de punere în aplicare a pedepselor trebuie să fie folosite pentru a oferi o abordare sistematică, în special în vederea evoluției progresive a deținutului în cadrul sistemului penitenciar în condiții din ce în ce mai puțin restrictive, până la o etapă finală, care, în mod ideal, ar fi petrecută într-un mediu deschis, de preferat în cadrul comunității, precum și pentru a asigura condiții și măsuri de supraveghere care să favorizeze o viață conform legii și adaptarea la comunitate, după o liberare condiționată [4, pct. 10].

Potrivit lui I. Cepraga, scopul procesului de planificare constă în motivarea și implicarea deținuților în a soluționa problemele care pot avea legătură cu faptele lor infracționale. De asemenea, schimbarea mentalității deținutului poate fi atinsă prin dezvoltarea capacități de a presupune consecințele propriilor acțiuni și de a-și asuma responsabilitatea pentru propriile alegeri. Un alt scop al procesului de planificare este de a-i face pe deținuți să profite de facilitățile oferite în timpul detenției și să obțină rezultate după executarea pedepsei [5, pag. 59]. Cu toate acestea, planificarea activităților de resocializare trebuie să aibă un caracter realist, ținând cont de oferta activităților și programelor de resocializare disponibile la nivelul fiecărei instituții penitenciare. Prin urmare, trebuie planificate acele activități, care pe de o parte corespund nevoilor și riscurilor condamnaților, iar pe de altă parte sunt dispo-

process that requires a high level of collaboration between prison staff, medical staff, the local community and the convict himself. In the most complete version, the planning of the execution of the sentence starts from the moment the convict is placed in detention and does not end until his reintegration into society after his release [2].

Results and discussions. The execution of the sentence is a comprehensive process and, according to international recommendations [3, rule no. 94], should be initiated as soon as possible from the moment the detainee is placed in detention, in the light of the knowledge gained about his needs, individual abilities and character after the individual study of personality. Thus, ideally speaking, the individual plan for the execution of the sentence must be approved on the day on which the evaluation of the convict is completed.

According to Recommendation Rec (2003) 23, sentence plans should be used to provide a systematic approach, in particular to the progressive movement through the prison system from more to less restrictive conditions with, ideally, a final phase spent under open conditions, preferably in the community, as well as to ensure conditions and supervision measures that would favor a life in accordance with the law and adaptation to the community, after a conditioned release [4, point 10].

According to Ig. Cepraga, the purpose of the planning process is to motivate and involve detainees in solving problems that may be related to their criminal acts. Also, the change of the detainee's mentality can be achieved by developing the capacity to assume the consequences of one's own actions and to take responsibility for one's own choices. The purpose of the planning process is to make the detainees take advantage of the facilities offered during detention and to obtain results after the execution of the sentence [5, p. 59]. However, the planning of re-socialization activities must be realistic, taking into account the range of re-socialization activities and programs available at the level of each penitentiary institution. Therefore, it is necessary to plan those activities which, on the one hand, correspond to the needs and risks of the convicts, and on the oth-

nibile de a fi implementate în cadrul instituției unde condamnatul urmează să-și execute pedeapsa penală.

Un plan individual de executare a pedepsei trebuie să aibă la bază trei principii (teoria comportamentului infracțional Andrews Bonta, 1994):

1. Principiul riscului

Intensitatea intervenției trebuie să fie adecvată riscului de recidivă a persoanei în cauză. Cu cât este mai mare riscul, cu atât intervenția trebuie să fie mai intensivă – cazurile cu risc crescut de recidivă răspund mult mai bine la intervenții mai intensive, în timp ce cazurile cu risc scăzut răspund mai bine la intervenții mai puțin intense.

2. Principiul nevoii

Pentru ca un program de intervenție să fie eficient, el trebuie ajustat la factorii care sunt relaționați cu infracțiunea (nevoile criminogene: atitudinile antisociale, legăturile cu modelele antisociale, abilitățile reduse de rezolvare a problemelor și de luare a deciziilor, absența autocontrolului, comportamentul adictiv etc.). În timp ce principiul riscului răspunde la întrebarea cine trebuie să beneficieze de o intervenție mai intensă (cei cu risc ridicat), principiul nevoii răspunde la întrebarea care sunt necesitățile ce trebuie țintite (nevoile criminogene).

3. Principiul responsivității

Stilul profesionistului și tipul intervenției trebuie să fie adecvat stilului și abilităților de învățare ale infractorului. Principiul responsivității răspunde la întrebarea care sunt metodele prin care nevoile criminogene trebuie abordate în intervenție. Principiul responsivității denotă faptul că programul de intervenții trebuie să fie oferit într-o manieră care să faciliteze învățarea unor noi abilități prosoziale de către infractori [6].

Implementarea în cadrul practicii autohtone a planificării individuale a executării pedepsei s-a realizat treptat, odată cu adoptarea, în anul 2006, de către Guvernul Republicii Moldova a noului Statut al executării pedepsei de către condamnați. Așadar, potrivit pct. 410 din Statut, munca educativă cu condamnații se desfășoară în conformitate cu particularitățile individuale ale persoanei condamnatului, utilizând-se instrumente de influență individuale sau în grup, în baza metodelor psihopedagogice,

er hand are available to be implemented within the institution where the convict has to serve his criminal sentence.

An individual sentence execution plan must be based on 3 principles (Andrews Bonta's Theory of Criminal Behavior, 1994):

1. The principle of risk

The intensity of the intervention must be appropriate to the risk of recurrence of the person concerned. The higher the risk, the more intensive the intervention must be - the cases with a high risk of recurrence respond much better to more intensive interventions, while the cases with low risk respond better to less intense interventions.

2. The principle of need

For an intervention program to be effective, it must be adjusted to the factors that are related to the crime (criminogenic needs: antisocial attitudes, links to antisocial models, reduced problem-solving and decision-making skills, lack of self-control, addictive behavior, etc.). While the principle of risk answers the question of who should benefit from more intense intervention (those at high risk), the principle of need answers the question of what needs to be targeted (criminogenic needs).

3. The principle of responsiveness

The style of the professional and the type of intervention must be appropriate to the style and learning skills of the offender. The principle of responsiveness answers the question of the methods by which criminogenic needs must be addressed in the intervention. The principle of accountability indicates that the intervention program must be offered in a way that facilitates the learning of new prosocial skills by offenders [6].

The implementation within the local practice of the individual planning of the execution of the sentence was achieved gradually, with the adoption, in 2006, by the Government of the Republic of Moldova of the new Statute of the execution of the sentence by the convicts. Therefore, according to point 410 of the Statute, the educational work with convicts is carried out according to the individual particularities of the convicted person, using instruments of individual or group influence, based on psycho-pedagogical methods, as well as other activities

precum și alte activități planificate și organizate în cadrul Consiliului educatorilor, activitatea căruia este reglementată prin ordinul directorului Departamentului Instituțiilor Penitenciare [7, pct. 410]. Astfel, potrivit normei citate, Departamentului Instituțiilor Penitenciare (denumirea autorității la acel moment) i s-a pus în sarcina elaborarea cadrului normativ corespunzător și inițierea implementării mecanismului de planificare individualizată a pedepsei persoanelor condamnate, care reprezintă elementul de bază al organizării executării pedepsei conform unui sistem progresiv, unde această execuție este planificată individualizat pentru fiecare condamnat în parte, astfel încât să contribuie la resocializarea lui pe parcursul detenției, ținând cont de particularitățile individuale identificate de personalul de specialitate.

Pentru prima dată, cu suportul misiunii NORLAM, în anul 2007, în cadrul penitenciarelor nr. 4 Cricova și nr. 9 Pruncul, a fost pilotat Programul individual cu privire la planificarea executării pedepsei penale a deținutului. Conform reglementărilor la acel moment, programul individual cu privire la planificarea executării pedepsei penale a deținutului urma a fi elaborat pentru fiecare deținut, indiferent de termenul de executare a pedepsei, infracțiunea comisă sau alte particularități ale acestuia [8, pct. 1 din Anexă]. Elaborarea programului se efectua în termen de o lună de la data sosirii deținutului în penitenciarul de executare a pedepsei. Ulterior, în rezultatul pilotării cu succes a programului respectiv în cele două instituții penitenciare, în anul 2009 s-a dispus implementarea acestuia în toate instituțiile penitenciare, cu luarea în considerare a deficiențelor identificate în cadrul procesului de implementare.

Conform reglementărilor citate, în marea parte responsabilitatea elaborării și implementării programului individual i-a revenit serviciului activate educativă, psihologie și asistență socială (denumirea subdiviziunii la acel moment) din instituțiile penitenciare, în calitate de subdiviziune internă de bază care are drept scop prioritar resocializarea și reeducarea condamnatului. La rândul său, șeful serviciului respectiv a fost numit responsabil de verificarea corectitudinii perfectării și implementării programului, cu înaintarea, după caz, a recomandărilor de rigoare [9, pct. 5 din Anexă].

Totuși, programului individual a obținut

planned and organized within the Council of Educators, whose activity is regulated by the order of the director of the Department of Penitentiary Institutions [7, point 410]. Thus, according to the cited norm, the Department of Penitentiary Institutions (the name of the authority at that time) was tasked with elaborating the appropriate normative framework and initiating the implementation of the mechanism of individualized punishment planning, which is the basic element of organizing the sentence according to a progressive system, where this execution is planned individually for each convict, so as to contribute to his resocialization during detention, taking into account the individual particularities identified by the specialized staff.

For the first time, with the support of the NORLAM mission, in 2007, within the penitentiaries no. 4 - Cricova and 9 - Pruncul, the individual program on planning the execution of the detainee's criminal sentence was piloted. According to the regulations at that time, the individual program regarding the planning of the execution of the detainee's criminal sentence was to be elaborated for each detainee, regardless of the term of execution of the sentence, the crime committed or other particularities thereof [8, point 1 of the Annex]. The elaboration of the program was carried out within one month from the date of arrival of the detainee in the penitentiary for the execution of the sentence. Subsequently, as a result of the successful piloting of the respective program in the two penitentiary institutions, in 2009, its implementation was ordered in all penitentiary institutions, taking into account the deficiencies identified in the implementation process.

According to the cited regulations, most of the responsibility for the development and implementation of the individual program fell to the activated educational, psychology and social assistance service (name of the subdivision at that time) in the penitentiary institutions, as a basic internal subdivision whose priority is resocialization and reeducation of the convict. In turn, the head of the respective service was appointed responsible for verifying the correctness of the completion and implementation of the program, with the submission, as

o însemnătate deosebită pentru condamnații abia în 2017, odată cu modificarea, prin Legea nr. 163/2017, a condițiilor de eliberare condiționată de pedeapsă înainte de termen, lege care a introdus o condiție obligatorie „realizarea programul individual de executare a pedepsei”. Astfel, procesul de planificare individualizată a devenit mult mai eficient având în vedere interesul sporit al condamnaților pentru realizarea programului planificat, deoarece această realizare poate să se materializeze în eliberarea lor anticipată, contribuind astfel la implementarea unui sistem progresiv veritabil.

În anul 2018, procesul de planificare individuală a pedepsei a fost modificat conceptual prin implementarea Planului individual de resocializare, în baza căruia se întocmește programul individual de executare a pedepsei. Potrivit noțiunii reglementate în Ordinul DIP nr. 34/2018, planul individual de resocializare a condamnatului adult reprezintă un ansamblu de activități și/sau programe, stabilite de către o echipă multidisciplinară, în funcție de nevoile și riscurile identificate în procesul de evaluare și care sunt obligatorii pentru fiecare condamnat adult [10, pct. 2 sbp. 6) din Anexa nr. 1].

Planului individual de resocializare a condamnatului cuprinde în sine programele și activitățile educative, de asistență psihologică și socială planificate în baza recomandărilor formulate în urma evaluării multidisciplinare a nevoilor și riscurilor. În Planul individual de resocializare se consemnează toate programele/activitățile obligatorii pentru fiecare condamnat adult (afereent palierele educativ/psihologic/social). Programul destinat informării și adaptării la condițiile privării de libertate, precum și programul destinat pregătirii pentru liberare sunt programe obligatoriu a fi parcurse de către toți condamnații pe parcursul executării pedepsei privative de libertate. În cazul programelor și activităților semistructurate facultative, participarea condamnatului adult se poate face și în baza solicitării acestuia – conform ofertei-cadru de programe și activități, disponibilă la nivelul penitenciarului, precum și potrivit orarului de derulare a acestora, însă acestea nu se consemnează în Planul individual de resocializare, ci doar în documentele mapei-program și în Sistemul informațional automatizat „Registrul persoanelor reținute, arestate și condamnate”. La programe și activități se

apropiate, of the relevant recommendations [9, point 5 of the Annex].

However, the individual program obtained a special significance for convicts only in 2017, with the amendment, by Law no. 163/2017, of the conditions of conditional release of the sentence before the term, law that introduced a mandatory condition “realization of the individual program of execution of the sentence”. Thus, the process of individualized planning has become much more efficient given the increased interest of convicts in the implementation of the planned program, because this realization can materialize in their early release, thus contributing to the implementation of a true progressive system.

In 2018, the individual punishment planning process was conceptually modified by the implementation of the Individual Resocialization Plan, based on which the individual punishment execution program is drawn up. According to the notion regulated in the DPI Order no. 34/2018, the individual plan for the re-socialization of the adult convict represents a set of activities and / or programs, established by a multidisciplinary team, according to the needs and risks identified in the evaluation process and which are mandatory for each adult convict [10, point 2 sbp. 6) of Annex no. 1].

The individual's plan for the socialization of the convict includes the educational, psychological and social assistance programs and activities planned based on the recommendations made following the multidisciplinary assessment of needs and risks. The individual resocialization plan records all the programs / activities required for each adult convict (related to the educational / psychological / social levels). The program of information and adaptation to the conditions of deprivation of liberty, as well as the program of preparation for release are mandatory programs to be completed by all convicts during the execution of the custodial sentence. In the case of optional semi-structured programs and activities, the participation of the adult convict can be done at his request - according to the framework offer of programs and activities, available at the penitentiary level, as well as according to

asigură respectarea nevoilor de priorizare a intervențiilor recuperative [10, pct. 7-12].

Astfel, odată cu implementarea noului concept de planificare duală a pedepsei (planul de resocializare și programul individual de executare a pedepsei), procesul de planificare individuală a pedepsei a devenit mai exact și mai comprehensiv. La fel, personalul penitenciar implicat în procesul de evaluare a fost împuternicit cu competențe suplimentare de influențare pozitivă a condamnatului, prin utilizarea unor instrumente adaptate exact pentru nevoile și riscurile individuale ale deținuților. La fel, potrivit ofertei-cadru de programe de resocializare, programul zilnic al condamnatului poate fi structurat în așa fel încât acesta să fie implicat plenar în activități care vor contribui la resocializarea etapizată a acestuia. Același lucru au punctat și experții CPT, care, în Raportul general CPT pentru anii 2010-2011, au recomandat ca planul individual de executare să fie întocmit de o așa manieră încât să ofere o gamă cât mai completă de activități posibile pentru a umple zilele [11].

Conform opiniei dnei Ir. Kriznik, activitățile desfășurate în penitenciare, regimul și programul individual trebuie să fie îndreptate pe cât posibil către asistarea deținuților pentru reintegrarea în comunitate în urma liberării, întrucât majoritatea se reîntorc în comunitate. Din acest motiv, regulamentele penitenciarelor nu trebuie să restricționeze libertățile deținuților, contactele sociale externe și posibilitățile pentru dezvoltare personală mai mult decât este absolut necesar. Accentul se va pune pe acordarea de asistență și deschiderea de oportunități pentru dezvoltarea potențialului propriu și pentru a putea contribui la reîntoarcerea în mijlocul comunității, proces care este uneori extrem de dificil și dureros. Acest lucru înseamnă cerințe importante pentru administrația penitenciarelor și pentru personalul care se ocupă de deținuți [12]. Susținem plenar ideea accentului în procesul de planificare asupra programelor de dezvoltare comportamentală, în condițiile în care această planificare ar putea fi revizuită regulat, pentru a putea urmări evoluțiile progresului de resocializare și a armoniza (adapta) corespunzător planul individual. De altfel, menținerea unor programe de resocializare neadecvate nevoilor ulterior apărute ar putea mai degrabă periclita

their schedule, but they are not recorded in the Individual Plan for Resocialization, but only in the documents of the program map and in the Automated Information System "Register of detained, arrested and convicted persons". Programs and activities are provided with respect for the need to prioritize recovery interventions [10, points 7-12].

Thus, with the implementation of the new concept of dual punishment planning (resocialization plan and individual punishment execution program), the individual punishment planning process has become more accurate and comprehensive. Likewise, the prison staff involved in the evaluation process was empowered with additional skills to positively influence the convict, by using tools tailored exactly to the individual needs and risks of the detainees. Likewise, according to the framework offer of resocialization programs, the convict's daily program can be structured in such a way that he is fully involved in activities that will contribute to his staged resocialization. The CPT experts also pointed out that, in the CPT General Report for 2010-2011, they recommended that the individual implementation plan be drawn up in such a way as to provide as complete a range of activities as possible to fill the days [11].

According to Ms. Kriznik Ir., the activities carried out in penitentiaries, the regime and the individual program should be aimed as much as possible at assisting detainees in reintegration into the community after release, as most of them return to the community. For this reason, prison regulations must not restrict detainees' liberties, external social contacts and opportunities for personal development more than is absolutely necessary. The focus will be on providing assistance and opening up opportunities to develop one's own potential and to be able to contribute to a return to the community, a process that is sometimes extremely difficult and painful. This means important requirements for prison administration and prison staff [12]. We fully support the idea of focusing in the planning process on behavioral development programs, given that this planning could be regularly reviewed, in order to follow the progress of resocialization progress

procesului de reeducare decât contribui la resocializarea corespunzătoare a condamnatului.

Planificarea excesivă a programelor de resocializare este privită de mulți angajați drept un risc asupra siguranței locului de deținere, pentru că participarea propriu-zisă a condamnaților în activitățile de resocializare presupune per se necesitatea unui mobilități pe parcursul zilei pentru aceștia. Or, ținând cont de numărul mare de deținuți (6396 la data de 01.01.2022), raportat la numărul de personal din instituțiile penitenciare (2610 unități), escortarea permanentă a tuturor deținuților este imposibilă. În acest fel, planificarea programelor de resocializare trebuie să țină cont nu doar de nevoile și riscurile identificate în procesul de evaluare, ci și de capacitățile reale ale instituției penitenciare pentru a asigura participarea condamnaților la aceste programe. Astfel, planificarea programelor trebuie efectuată în așa fel încât inițial se vor stabili acele activități care nu necesită mobilitate din partea deținuților sau pot fi organizate în grup în cadrul sectorului de deținere, iar ulterior, în funcție de progresele înregistrate, odată cu transferul progresiv în condiții mai puțin aspre, pot fi organizate programe de resocializare având în vedere destinderea regimului aplicat.

Procedura de actualizare/revizuire a planului individual de executare este de obicei privită drept un element indispensabil al unui proces execuțional progresiv și răspunde nevoilor de intervenție individualizată pe tot parcursul executării pedepsei, chiar dacă riscurile inițial identificate au dispărut.

Potrivit noțiunii reglemente de Administrația Națională a Penitenciarelor, revizuirea planului individual de resocializare reprezintă procesul de evaluare/reevaluare a gradului de realizare a programelor și activităților stabilite, de către specialiști, în planul individual de resocializare a condamnatului, cu posibila rectificare, în raport de progresele/regresele acestuia, pe parcursul executării pedepsei privative de libertate.

Revizuirea planului individual de executare se axează pe următoarele scopuri de bază: 1) revizuirea listei programelor de resocializare planificate; 2) stabilirea noilor obiective; 3) fixarea progreselor înregistrate; 4) excluderea programelor inutile; 5) formularea propunerilor corespunzătoare pentru tipul regimului

and to harmonize (adapt) the individual plan accordingly. Moreover, the maintenance of resocialization programs that are inadequate to the subsequent needs could jeopardize the re-education process rather than contribute to the proper resocialization of the convict.

Excessive planning of resocialization programs is seen by many employees as a risk to the security of the place of detention, because the actual participation of convicts in resocialization activities implies a *per se* need for mobility during the day for them. However, taking into account the large number of detainees (6396 - on 01.01.2022), compared to the number of staff in penitentiary institutions (2610 units), permanent escort of all detainees is impossible. In this way, the planning of re-socialization programs must take into account not only the needs and risks identified in the evaluation process, but also the real capacities of the penitentiary institution to ensure the participation of convicts in these programs. Thus, the planning of the programs must be carried out in such a way that initially those activities that do not require mobility from the detainees or can be organized in groups within the detention sector will be planned, and later, depending on the progress made, with the progressive transfer under less severe conditions, resocialization programs can be organized in view of the relaxation of the applied regime.

The procedure for updating / revising the individual execution plan is usually seen as an indispensable element of a progressive enforcement process and responds to the need for individualized intervention throughout the execution of the sentence, even if the initially-identified risks have disappeared.

According to the notion of regulation by the National Administration of Penitentiaries, the revision of the individual resocialization plan represents the process of evaluation / re-evaluation of the degree of accomplishment of the programs and activities established by the specialists in the individual resocialization plan of the convict, with possible rectification / his regressions, during the execution of the custodial sentence.

The revision of the individual execution

de executare în care urmează a fi transferat condamnatul. Totuși, potrivit Metodologiei de elaborare și implementare a planului individual de resocializare pentru condamnatul adult, aprobată prin Ordinul DIP nr. 34 din 31 ianuarie 2018, în cazul în care implementarea planului individual de resocializare dă rezultatele așteptate, nu este necesară revizuirea acestuia, ci doar consecvența în punerea în practică, în continuare, a intervențiilor.

Considerăm că revizuirea sau, mai bine spus, actualizarea planului individual de executare este un proces extrem de important, care fixează progresele și regresele condamnatului pe întreg parcursul executării pedepsei, ceea ce permite implementarea progresivă a procesului corecțional prin monitorizarea și planificarea etapizată a evoluției comportamentului condamnatului. Cu toate acestea, în practica penitenciară au fost identificate o serie de lacune a procesului de actualizarea a planului individual de executare a pedepsei, cum ar fi: (1) revizuirea planului se efectuează doar dacă se stagnează procesul execuțional sau dacă comportamentul condamnatului regresează; (2) procesul de revizuire/actualizare nu se supune controlului departamental; (3) componența echipei multidisciplinare, care efectuează revizuirea/actualizarea planului, nu este una echilibrată conform domeniilor de activitatea ale procesului execuțional, fiind compus numai din personal de reintegrare.

Chiar dacă revizuirea planului de resocializare trebuie efectuată în rezultatul evaluărilor periodice anuale care se efectuează de către personalul de specialitate, totuși, în cazuri separate, revizuirea este necesară anterior termenului general de revizuire stabilit, în rezultatul unor regrese comportamentale considerabile sau în caz de comitere a infracțiunilor în locurile de detenție.

Recent, art. 3 din CEDO a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în sensul obligației pozitive de a promova resocializarea condamnaților, în special prin a propune fiecăruia dintre aceștia un plan individualizat de executare a pedepsei sale. În aceste condiții, se va considera că un stat și-a îndeplinit obligațiile care decurg din art. 3 atunci când acesta a asigurat condiții de detenție și mecanisme, măsuri sau tratamente care să permită resocializarea deținutului pe viață, chiar și în

plan focuses on the following basic purposes: 1) the revision of the list of planned resocialization programs; 2) setting new goals; 3) setting the progress made; 4) exclusion of unnecessary programs; 5) the formulation of the corresponding proposals for the type of execution regime in which it is to be transferred to the convict. However, according to the Methodology of elaboration and implementation of the individual resocialization panel for the adult convict, approved by the DPI Order no. 34 of January 31, 2018, in case the implementation of the individual resocialization plan gives the expected results, it is not necessary to revise it, but only the consistency in the further implementation of the interventions.

We consider that the revision or, better said, the updating of the individual execution plan is an extremely important process, which fixes the progress and regresses of the convict during the execution of the sentence, which allows the progressive implementation of the correctional process by monitoring and staged planning of the convict' behavior. However, in prison practice, the updating of the individual execution plan has identified a number of shortcomings in the process of updating the execution plan, such as, for example, (1) the review of the plan is carried out only if the enforcement process is stalled or if the convict's behavior regresses; (2) the review / update process is not subject to departmental control; (3) the composition of the multidisciplinary team, which performs the revision / updating of the plan, is not a balanced one according to the fields of activity of the execution process, being composed only of reintegration staff.

Even if the review of the resocialisation plan is to be carried out as a result of the regular annual assessments carried out by the specialist staff, in expected cases, the review is necessary before the general review deadline, as a result of offenses in places of detention.

Recently, art. Article 3 of the ECHR was interpreted by the European Court of Human Rights in the sense of a positive obligation to promote the re-socialization of convicts, in particular by proposing to each of them an individualized plan for the execution of his sentence. Under these conditions, it will be considered that a state has fulfilled its obligations deriving

cazul în care acesta nu a făcut suficiente progrese în vederea resocializării sale pentru a fi posibil să se concluzioneze că pericolul pe care îl reprezintă pentru societate a scăzut atât de mult încât acesta poate solicita punerea sa în libertate [13, § 111].

În fond, planificarea procesului de executare nu este doar o chestiune de mijloace, ci și de conținut, deoarece conținutul planului individual de executare a pedepsei trebuie să fie standardizat astfel încât să ofere o imagine clară atât pentru personalul penitenciar care urmează să planifice executarea pedepsei, cât și pentru condamnat.

Concluzii. Pentru îmbunătățirea procesului de planificare a individualizării pedepsei, propunem următoarele măsuri:

1. revizuirea condițiilor actuale de aplicare a instituțiilor de liberare de pedeapsă penală, prin reglementarea obligativității executării planului individual de resocializare similar condițiilor introduse prin Legea nr/ 163/2017;

2. transferarea condamnatului în regim mai puțin sever să fie efectuată în rezultatul evaluării nivelului de realizare a planului de executare a pedepsei;

3. planificarea obligatorie a programelor de dezvoltare comportamentală;

4. reglementarea standardizată a planului individual de executare, astfel încât acesta să cuprindă măsuri de intervenție ce rezultă din evaluarea condamnatului;

5. ajustarea planului individual să se efectueze la necesitate în orice moment al executării pedepsei, în baza rezoluției conducerii instituției penitenciare competente, când în procesul de executare a pedepsei sunt necesare schimbări esențiale (în special, schimbarea regimului de executare a pedepsei, întreprinderea măsurilor necesare pentru pregătirea eliberării din detenție etc.);

6. procesul de actualizare a planului individual să fie supus în mod regulat controlului departamental în ordinea prevăzută de art. 178 Cod de executare, de către subdiviziunile interne competente ale Administrației Naționale a Penitenciarelor, pentru a exclude orice abuz sau neglijență din partea personalului implicat în procesul de actualizare a planului;

7. componența echipei multidisciplinare, care efectuează revizuirea/actualizarea planului, urmează să fie una echilibrată con-

from art. 3 when he has provided conditions of detention and mechanisms, measures or treatment to enable the detainee to be resocated for life, even if he has not made sufficient progress towards his resocialisation to make it possible to conclude that the danger represents him for society has fallen so much that he may demand his release [13, § 111].

After all, the planning of the execution process is not only a matter of means but also of content, because the content of the individual execution plan must be standardized so as to provide a clear picture for both the prison staff to plan the execution and for the convict.

Conclusions. To improve the individualization of the punishment planning process, we propose the following measures:

1. the revision of the current conditions for the application of the institutions for release from criminal punishment, by regulating the obligation to execute the individual resocialization plan similar to the conditions introduced by Law no / 163/2017;

2. the transfer of the convicted person in a less severe regime to be carried out as a result of the evaluation of the level of accomplishment of the execution plan;

3. mandatory planning of behavioral development programs;

4. the standardized regulation of the individual execution plan, so that it includes intervention measures resulting from the evaluation of the convict;

5. adjustment of the individual plan to be carried out: if necessary at any time during the execution of the sentence, based on the resolution of the management of the competent penitentiary institution, when essential changes are necessary in the execution of the sentence (in particular, the change of the sentence regime, taking of the necessary measures to prepare for the release from detention, etc.);

6. the process of updating the individual plan to be regularly subject to departmental control in the order provided by art. 178 Enforcement Code, by the competent internal subdivisions of the National Administration of Penitentiaries, to exclude any abuse or negligence on the part of the staff involved in the process of updating the plan;

7. the composition of the multidisciplinary

form domeniilor de activitate ale procesului execuțional, astfel încât să fie compusă din toate subdiviziunile interne ale instituției penitenciare care au competență directă în procesul execuțional.

nary team, which reviews / updates the plan, should be balanced according to the areas of activity of the enforcement process, so as to be composed of all internal subdivisions of the penitentiary institution that have direct competence in the enforcement process.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. C. Khoroshenko vs. Rusia, cererea nr. 41418/04, Opinia concordantă a judecătorilor Pinto Dâde Albuquerque și Turković.
2. Учебный ресурс: Защита прав лиц, приговоренных к смертной казни, пожизненному или длительному сроку лишения свободы. <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2011/05/Training-resource-Protecting-the-Rights-Russian.pdf> (vizitat la 11.02.2022).
3. Ansamblul de reguli minime ale ONU pentru tratamentul deținuților adoptate prin Rezoluția Adunării Generale din 17 decembrie 2015 (Regulile Nelson Mandela).
4. Recomandarea Rec (2003)23 privind gestionarea de către administrațiile penitenciare a condamnaților pe viață și a altor persoane condamnate la pedepse de lungă durată.
5. Moraru V., Cepraga I., ș.a. Ghid privind implementarea programului penitenciar de bază. Chișinău. Institutul de Reforme Penale, 2009. 96 p.
6. Postu D. Pregătirea pentru liberare a deținuților. În: Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, ISSN 1857-2103, 2007, nr.5, p. 244 – 247.
7. Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr 583/2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 16.06.2006, nr. 91-94 art. 676.
8. Ordinul directorului general al Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 183 din 21.09.2007 despre aprobarea Programului individual cu privire la planificarea executării pedepsei penale a deținutului.
9. Ordinul directorului general al Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 30 din 3 februarie 2009 despre aprobarea Programului individual cu privire la planificarea executării pedepsei penale a deținutului.
10. Ordinul directorului Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 34 din 31 ianuarie 2018 cu privire la aprobarea metodologiilor privind Planul individual de resocializare a condamnatului adult și Planul individual de resocializare a condamnatului minor.
11. 21st General Report on the CPT's Activities (2010-2011) (includes sections on access to a lawyer and on solitary confinement of prisoners). <https://rm.coe.int/1680696a88> (vizitat la 15.02.2022).
12. Kriznik Irena. Dezvoltarea și evaluarea programelor în penitenciar. În materialele Conferinței internaționale „Pregătirea pentru eliberare din locurile de detenție” din 18-19 noiembrie 2003, Chișinău.
13. c. Murray vs, Regatul Țărilor de Jos, cererea nr. 10511/10.

Despre autor:

Alexandr CRUDU,
doctorand,
șef al Direcției juridice
a Direcției generale management instituțional
din cadrul Administrației Naționale
a Penitenciarelor,
e-mail: alexandru.crudu@anp.gov.md

About author:

Alexandr CRUDU,
PhD student,
head of the Legal Department
of the General Directorate of Institutional
Management within the National
Administration of Penitentiaries,
e-mail: alexandru.crudu@anp.gov.md

**ELEMENTE DE DREPT PENAL
COMPARAT PRIVIND INFRAȚIUNEA
DE DIVULGARE A SECRETULUI
DE STAT**

Alexandru GAINA,
doctorand

**COMPARED PENAL LAW ELEMENTS
ON THE STATE SECRET DISCLOSURE
OFFENSE**

Alexandru GAINA,
PhD student

Protecția informațiilor cu grad de secretizare în domeniile de interes legitim al statului (apărării și securității naționale, economiei, științei și tehnicii, relațiilor externe etc.) prezintă o importanță deosebită, deoarece divulgarea neautorizată a acestora este de natură să aducă un prejudiciu considerabil securității oricărei țări.

În prezentul articol a fost efectuat un studiu comparativ al răspunderii penale pentru infracțiunea de divulgare a secretului de stat prin prisma legislațiilor penale din statele membre ale Uniunii Europene și din spațiul Comunității Statelor Independente, precum și din alte țări.

În cadrul studiului au fost abordate modalitățile de compromitere și de divulgare a informațiilor secrete, precum și categoriile răspunderii penale, prevăzute pentru asemenea fapte infracționale.

Cuvinte-cheie: informații ce constituie secret de stat, compromiterea și divulgarea secretului de stat, secret de serviciu, prejudiciu, impact negativ, interesele statului, siguranța națională, apărarea țării.

The protection of state classified information in areas of legitimate state interest (national defense and security, economics, science and technology, foreign relations, etc.) is of particular importance, as its unauthorized disclosure is likely to cause considerable damage of the capabilities and / or security of any state.

This article has conducted a comparative study of criminal liability for the offense of disclosing state secrets in the light of criminal law to the Member States of the European Union, to countries within the Commonwealth of Independent States and to other foreign countries.

The study addressed the ways of compromising and disclosing intelligence, as well as the categories of criminal liability, provided for such criminal acts.

Keywords: state classified information, compromise, disclosure of state classified information, trade secret, prejudice, negative impact, state interest, national security, defense of the country.

Introducere. Realizarea unui studiu comparativ al infracțiunii de divulgare a secretului de stat prin prisma legislațiilor penale ale altor țări prezintă importanță pentru dezvoltarea științelor juridice, modernizarea și eficiențizarea cadrului normativ autohton, prin preluarea a bunelor practici și experiențe utilizate în aceste țări.

Analizând legislațiile penale ale altor state, vom constata că la majoritatea din ele legiuitorul a prevăzut răspunderea penală pentru compromiterea și divulgarea informațiilor, care nu sunt supuse dezvăluirii publice în interesul statului sau al unor persoane juridice.

Urmare a efectuării unui studiu al Codurilor penale din statele membre ale Uniunii Eu-

Introduction. Carrying out a comparative study of the crime of disclosing state secrets through the prism of criminal laws of other countries, is important for the development of legal sciences, modernization and efficiency of the domestic regulatory framework, by taking good practices and experiences used in these countries.

Analyzing the criminal laws of other states, we will find that in most of them the legislator has provided criminal liability for compromising and disclosing information, which are not subject to public disclosure in the interest of the state or legal entities.

Following a study of the Criminal Codes of the Member States of the European Union,

ropene și din unele țări din spațiul Comunității Statelor Independente, precum și din alte țări, relevăm unele asemănări conceptuale atât în definirea termenului de informații ce constituie secret de stat, cât și în descrierea modalităților de divulgare a secretului de stat și a impactului negativ asupra intereselor protejate ale statului, drept rezultat al faptelor infracționale.

Rezultate obținute și discuții. În procesul elaborării cadrului legislativ autohton în vigoare în domeniul secretului de stat, legiuitorul a avut drept reper armonizarea acestuia la standardele Uniunii Europene, în special la prevederile *Regulamentului de securitate al Consiliului UE*, aprobat prin Decizia Consiliului din 19 martie 2001 (2001/264/CE) [6], la prevederile legislației statelor europene în domeniul informațiilor clasificate și de interes public, o atenție deosebită fiind acordată Legii Republicii Lituania cu privire la secretele de stat și secretele oficiale, Legii Republicii Letonia, precum și Legii Republicii Cehe cu privire la secretul de stat [2].

Un rol esențial în apărarea informațiilor atribuite la secret de stat, în mod firesc îi revine legislației penale a Republicii Moldova.

Astfel, odată cu adoptarea noului Cod penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002, legiuitorul, în Capitolul XVII „*Infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat*” din Partea specială, prevede răspunderea penală pentru divulgarea secretului de stat, în art. 344, cu următorul conținut:

(1) Divulgarea informațiilor ce constituie secret de stat de către o persoană căreia aceste informații i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute în legătură cu serviciul sau munca sa, dacă nu constituie trădare de Patrie sau spionaj, se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 950 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 4 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

(2) Aceeași acțiune soldată cu urmări grave se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani [1].

Studiind legislația penală europeană și a altor țări, vom observa că legiuitorul a prevăzut răspunderea penală pentru *infracțiunile privind divulgarea secretului de stat* și, similar legislației

of some countries within the Commonwealth of Independent States, as well as of other foreign countries, we reveal some conceptual similarities both in defining the term of information that constitutes state secret and in describing the methods of disclosure of state secrecy and the negative impact on the protected interests of the state as a result of criminal acts.

Results obtained and discussions. In the process of drafting the current legislative framework in the field of state secrecy, the legislator had as a benchmark its harmonization with European Union standards, in particular with the provisions of the EU Council Security Regulation, approved by Council Decision of 19 March 2001(2001/264/CE) [6], the provisions of the legislation of the European States in the field of classified information and of public interest, special attention being paid to the Law of the Republic of Lithuania on State and Official Secrets, the Law of the Republic of Latvia and the Law of the Czech Republic on State Secret [2].

The criminal law of the Republic of Moldova naturally has an essential role in defending the information attributed to state secrecy.

With the adoption of the new Criminal Code of the Republic of Moldova, no. 985-XV of April 18, 2002, the legislator, in Chapter XVII “*Crimes against public authorities and state security*” of the Special Part, provides for criminal liability for disclosure of state secrecy, in art. 344, with the following content:

(1) The disclosure of information that constitutes a state secret by a person to whom this information has been entrusted or has become known in connection with his service or work, if it does not constitute treason or espionage, shall be punished with a fine in size from 550 to 950 conventional units or with imprisonment for up to 4 years, in both cases with deprivation of the right to hold certain positions or to exercise a certain activity for a term of up to 5 years.

(2) The same action resulting in serious consequences shall be punished by imprisonment from 3 to 7 years with deprivation of the right to hold certain positions or to exercise a certain activity for a term of 2 to 5 years [1].

Studying European and other countries’

penale autohtone, acestea se regăsesc în capitole consacrate infracțiunilor contra securității sau capacității de apărare a statului, reieșind din gradul sporit de prejudiciabilitate, care poate fi adus intereselor legitime și/sau securității statului, urmare a divulgării acestora.

Referindu-ne la prevederile legislației penale a României, observăm că în partea specială a **Codului penal Românesc**, Titlul V „*Infracțiuni de corupție și de serviciu*”, capitolul II „*Infracțiuni de serviciu*”, la art. 303 „*Divulgarea informațiilor secrete de stat*” legiuitorul a prevăzut răspunderea penală pentru:

„(1) *Divulgarea, fără drept, a unor informații secrete de stat, de către cel care le cunoaște datorită atribuțiilor de serviciu, dacă prin aceasta sunt afectate interesele unei persoane juridice dintre cele prevăzute în art. 176 (autoritățile publice, instituțiile publice sau alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică), se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;*

„(2) *Deținerea, fără drept, în afara îndatoririlor de serviciu, a unui document ce conține informații secrete de stat, dacă poate afecta activitatea uneia dintre persoanele juridice prevăzute în art. 176, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă [7].*”

Totodată, la alin. (3) al aceluiași articol este prevăzut că „*persoana care deține un document ce conține informații secrete de stat, care poate afecta activitatea uneia dintre persoanele juridice prevăzute în art. 176, nu se pedepsește dacă predă de îndată documentul la organul sau instituția emitentă*”.

De menționat este că, potrivit prevederilor art. 15 din Legea nr. 182 din 12.04.2002 privind protecția informațiilor clasificate a României, informații secrete de stat constituie „*informațiile care privesc securitatea națională, prin a căror divulgare se pot prejudicia siguranța națională și apărarea țării [8].*”

Subsidiar, la art. 304 al Codului penal nominalizat, legiuitorul român a prevăzut răspunderea penală și pentru „*Divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice*”, cu următorul conținut:

„(1) *Divulgarea, fără drept, a unor informații secrete de serviciu sau care nu sunt destinate publicității, de către cel care le cunoaște datorită atribuțiilor de serviciu, dacă prin aceas-*

criminal law, we will clearly see that the legislator has provided for criminal liability for crimes of disclosure of state secrets and, similar to domestic criminal law, they are found in chapters devoted to crimes against security or defense of the state, arising from the increased degree of prejudice, which may be brought to the legitimate interests and / or security of the state, as a result of their disclosure.

Referring to the provisions of the **Romanian criminal legislation**, we note that in the special part of the Romanian Criminal Code, Title V “*Offenses of corruption and service*”, chapter II “*Offenses of service*”, at art. 303 “*Disclosure of state secret information*” the legislator provided for criminal liability for:

“(1) The disclosure, without right, of some state secret information, by the one who knows them due to the service attributions, if by this the interests of a legal person among those provided in art. 176 (public authorities, public institutions or other legal entities that administer or exploit public property), shall be punished by imprisonment from 2 to 7 years and the prohibition of the exercise of certain rights;

“(2) Possession, without right, outside the duties of service, of a document containing state secret information, if it can affect the activity of one of the legal persons provided in art. 176, shall be punished by imprisonment from 3 months to 2 years or by a fine [7].”

At the same time, at paragraph (3) of the same article, it is provided that “the person who holds a document containing state secret information, which may affect the activity of one of the legal persons provided in art. 176, shall not be punished if he immediately hands over the document to the issuing body or institution”.

It should be mentioned that, according to the provisions of art. 15 of Law no. 182 of 12.04.2002 on the protection of classified information of Romania, state secret information, constitute “*the information regarding the national security, through the disclosure of which the national security and the defense of the country may be prejudiced [8].*”

Subsidize art. 304 of the nominated Criminal Code, the Romanian legislator also provided for criminal liability for “*Disclosure of secret or public information*”, with the fol-

ta sunt afectate interesele sau activitatea unei persoane, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Divulgarea, fără drept, a unor informații secrete de serviciu sau care nu sunt destinate publicității, de către cel care ia cunoștință de acestea, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.

(3) Dacă, urmare a faptei prevăzute în alin. (1) și alin. (2), s-a săvârșit o infracțiune împotriva investigatorului sub acoperire, a martorului protejat sau a persoanei incluse în Programul de protecție a martorilor, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani, iar dacă s-a comis cu intenție o infracțiune contra vieții, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani [7].”

Potrivit prevederilor art. 15 din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate a României, informații secrete de serviciu sunt definite ca „informațiile a căror divulgare este de natură să determine prejudicii unei persoane juridice de drept public sau privat [8]”.

Un conținut destul de asemănător legislației penale române îl găsim în mai multe fapte penale descrise în **Codul penal al Republicii Austria**, adoptat prin Legea federală din 23 ianuarie 1974 [9].

Așadar, la Titlul XVI „Trădarea de țară”, la § 253 „Divulgarea secretelor de stat” este prevăzută răspunderea penală pentru „Fapta persoanei care, în temeiul unei obligații legale care îi revine în mod special este ținută să păstreze un secret despre care cunoaște că este un secret de stat și încalcă această obligație în împrejurări în care acest secret poate deveni cunoscut sau accesibil unei puteri străine, unei organizații supra sau interstatuale sau publicului”, care se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani.

La alin. (2) al aceluiași paragraf este prevăzut că „în cazul în care secretul de stat se referă la fapte care pun în primejdie Constituția (potrivit § 252 alin. 3 – sunt acele fapte care relevă intenții de a elimina în mod anticonstituțional construcția democratică, federală sau a statului de drept al Republicii Austria, de a suspenda neutralitatea constantă a acesteia sau de a desființa sau restrânge un drept garantat prin Constituție sau de a încălca în mod repetat un astfel de drept), făptuitorul se pedepsește doar dacă acționează cu intenția de a cauza Republicii Austria un dezavantaj. Presupunerea eronată a unor fapte care pun în primejdie Constituția

lowing content:

“(1) The disclosure, without right, of secret information of service or not intended for publicity, by the person who knows them due to his duties, if this affects the interests or activity of a person, shall be punished by imprisonment from 3 months to 3 years or with a fine.

(2) The disclosure, without right, of some secret information of service or not intended for publicity, by the one who becomes aware of them, shall be punished with imprisonment from one month to one year or with a fine.

(3) If, as a result of the deed provided in paragraph (1) and paragraph (2), an offense has been committed against the undercover investigator, the protected witness or the person included in the Witness Protection Program, the penalty is imprisonment from 2 to 7 years, and if a felony has been committed intentionally, the penalty is imprisonment from 5 to 12 years [7].”

According to the provisions of art. 15 of law no. 182/2002 on the protection of classified information of Romania, secret service information, are defined as “information the disclosure of which is likely to cause harm to a legal person under public or private law [8]”.

A content quite similar to the Romanian criminal legislation, we find it in several criminal acts described in the **Criminal Code of the Republic of Austria**, adopted by the Federal Law of January 23, 1974 [9].

Therefore, in Title XVI “Betrayal of the country”, § 253 “Disclosure of state secrets” provides for criminal liability for “The act of a person who, under a special legal obligation that it is a state secret and violates this obligation in circumstances where this secret may become known or accessible to a foreign power, a supranational or interstate organization or the public”, which is punishable by imprisonment for up to 3 years.

Paragraph (2) the same item provides that “where State secrecy relates to acts which endanger the Constitution (pursuant to § 252 of the rule of law of the Republic of Austria, to suspend its permanent neutrality or to abolish or restrict a right guaranteed by the Constitution or to repeatedly violate such a right) the perpetrator shall be punished only if he acts with intent to cause the Republic of Austria a

nu îl scutește pe făptuitor de pedeapsă”.

În sensul § 255 din Codul penal austriac, *secretul de stat* reprezintă faptele, obiectele sau cunoștințele, în special înscrisuri, desene, modele, formule și informațiile despre acestea care sunt accesibile doar unui cerc restrâns de persoane și care trebuie păstrate confidențiale față de o organizație supra sau interstatatală în scopul de a îndepărta pericolul unui dezavantaj considerabil pentru apărarea Republicii Austria sau pentru relațiile Republicii Austria cu o putere străină sau organizație supra sau interstatatală.

Studiind **legislația penală belgiană**, specific căreia este sistemul de drept romano-germanic, în capitolul II „*Crime și delictes împotriva securității externe a statului*”, la art. 119 este prevăzută răspunderea penală privind detenția de la 6 luni la 5 ani și cu amenda de la 500 la 5000 [de euro] în privința persoanelor care, acționând cu bună știință, livrează sau comunică, total sau parțial, în original sau în reproducere, obiecte, planuri, înscrisuri, documente sau informații din categoria celor vizate la articolul 118 (*obiecte, planuri, înscrisuri, documente sau informații al căror secret față de inamic vizează apărarea teritoriului sau siguranța Statului*), oricărei persoane neautorizate pentru primirea sau cunoașterea acestora.

Totodată, în alin. 2 al aceluiași articol se stipulează că este penalizată cu aceleași pedepse orice persoană care, fără a fi autorizată de către autoritatea competentă, reproduce, publică sau divulgă, total sau parțial, prin orice procedeu, obiectele, planurile, înscrisurile, documentele sau informațiile vizate la articolul 118 [10].

În **Codul penal al Bulgariei** se conțin prevederi asemănătoare legislației penale autohtone în descrierea modalității de divulgare a secretului de stat și anume, în Capitolul XII „*Infracțiuni împotriva capacității de apărare a republicii, cu privire la informațiile reprezentând secret de stat și cu privire la informațiile străine clasificate*”, Secțiunea I „*Infracțiuni cu privire la informațiile reprezentând secret de stat și cu privire la informațiile străine clasificate*”, la art. 357 este prevăzut că „*persoana care dezvăluie informații reprezentând secret de stat, care i-au fost încredințate sau care i-au devenit cunoscute în cadrul serviciului sau locului său de muncă, precum și acelea care dezvăluie astfel de informații, fiind conștient de faptul că ar putea*

disadvantage. The erroneous presumption of facts that endanger the Constitution does not exempt the perpetrator from punishment”.

For the purposes of § 255 of the Austrian Criminal Code, State secret means facts, objects or knowledge, in particular documents, drawings, models and formulas, and information about them which is accessible only to a small circle of persons and which must be kept confidential by a suprem or interstate organization in order to remove the danger of a significant disadvantage for the defense of the Republic of Austria or for the relations of the Republic of Austria with a foreign power or suprem or interstate organization.

Studying the **Belgian criminal legislation**, specific to which is the Romanian-German legal system, in Chapter II “*Crimes and offenses against the external security of the state*”, art. 119 provides for criminal liability for detention from 6 months to 5 years and a fine from 500 to 5000 [euro] in respect of persons who, acting knowingly, deliver or communicate, in whole or in part, in original or in reproduction, objects, plans, documents, documents or information in the category referred to in Article 118 (*objects, plans, documents, documents or information whose secrecy against the enemy concerns the defense of the territory or the security of the State*), to any person unauthorized for receiving or knowing them.

At the same time, paragraph 2 of the same article stipulates that any person who, without the authorization of the competent authority, reproduces, publishes or discloses, in whole or in part, by any means, the objects, plans, papers, documents or information referred to in Article 118 [10].

The **Bulgarian Criminal Code** contains provisions similar to domestic criminal law in describing how to disclose state secrets, namely Chapter XII “*Offenses against the defense capacity of the republic, regarding the information representing state secret and regarding the classified foreign information*” Section I, offenses relating to State Secret Information and art. 357 provides that the person who discloses information representing a state secret, which has been entrusted to him or who has become known to him within his service or place of employment, as well as those who disclose such

surveni prejudicierea intereselor Republicii Bulgaria, dacă fapta nu este supusă unei pedepse mai mari, se pedepsește cu închisoare de la doi la cinci ani”.

Suplimentar, prevederile alin. (2) al aceluiași articol stipulează că, dacă urmare a săvârșirii faptei (prevăzute la alin. (1) au survenit sau ar fi putut surveni consecințe deosebit de grave pentru securitatea statului, pedeapsa este închisoarea de la cinci la cincisprezece ani [11].

Analizând prevederile **Codului penal al Republicii Cehe**, la fel constatăm răspunderea penală pentru acțiuni de divulgare a secretului de stat, care sunt incriminate în Diviziunea a 2-a „Infracțiuni contra securității Republicii Cehe, a unui stat străin sau a unei organizații internaționale”, la art. 317, intitulat „Periclitarea informațiilor clasificate”, care prevede că fapta persoanei care spionează informații clasificate conform prevederilor altui act normativ cu intenția de a le divulga unei persoane neautorizate, care colectează date cuprinzând informații ascunse cu o astfel de intenție sau care divulgă în mod intenționat informații confidențiale unei persoane neautorizate, se pedepsește cu închisoarea de până la trei ani sau interzicerea exercitării activității.

La alin. (2) al aceluiași articol este prevăzut că făptuitorul va fi condamnat la pedeapsa cu închisoarea de la doi la opt ani, în situațiile în care:

„a) divulgă în mod intenționat unei persoane neautorizate informații clasificate, conform altui act normativ, ca „Top secrete” sau „Secrete”;

b) comite fapta prevăzută de sub-sectiunea (1), deși avea obligația protejării informațiilor clasificate,

c) câștigă foloase substanțiale pentru sine sau altul prin săvârșirea unei astfel de fapte sau prin comiterea unei astfel de fapte ce provoacă pagube substanțiale”.

Totodată, alin. (3) al articolului nominalizat prevede că făptuitorul va fi condamnat la pedeapsa cu închisoarea de la cinci la doisprezece ani, în cazuri în care:

„a) fapta prevăzută de sub-sectiunea (1) vizează informații din domeniul asigurării capacității de apărare a Republicii Cehe, clasificate ca „Strict secrete”, conform prevederilor altui act normativ,

b) comite o astfel de faptă în timpul unei

information, being aware that prejudice to the interests of the Republic of Bulgaria may arise if the act is not punishable by two to five years' imprisonment.

In addition, the provisions of paragraph (2) of the same article stipulates that if, as a result of the commission of the deed provided for in paragraph (1), the consequences of imprisonment from five to fifteen years [11].

Analyzing the provisions of the **Criminal Code of the Czech Republic**, we also find criminal liability for actions for disclosure of state secrets, which are incriminated in the 2nd Division “Offenses against the security of the Czech Republic, a foreign state or an international organization”, at art. 317, entitled “Endangering classified information”, which provides that the act of a person spying on classified information in accordance with the provisions of another normative act with the intention of disclosing it to an unauthorized person, who collects data containing hidden information with such intention or confidential information to an unauthorized person, shall be punishable by imprisonment for up to three years or a ban on the activity.

Paragraph (2) of the same article stipulates that the perpetrator will be sentenced from two to eight years in prison, in the following cases:

“a) intentionally discloses to an unauthorized person information classified, according to another normative act, as “Top secret” or “Secret”;

b) committed the act provided for in sub-section (1), although he had the obligation to protect the classified information,

c) gained substantial benefits for himself or another by committing such an act or by committing such an act causes substantial damages”.

At the same time, paragraph (3) of the nominated article stipulates that the perpetrator will be sentenced to imprisonment from five to twelve years, in the following cases:

“a) the act referred to in sub-section (1) concerns information in the field of ensuring the defense capacity of the Czech Republic, classified as “top secret”, in accordance with the provisions of another normative act;

b) commits such an act during a state of

stări de pericol la adresa statului sau al unei stări de război”.

Remarcabil este faptul că, la art. 317 alin. (4) al legii penale cehe, legiuitorul menționează că actele preparatorii, de asemenea, constituie infracțiune [12].

În **legislația penală cipriotă**, legiuitorul definește „*secretul de stat*” ca „*orice document, informație sau incident a cărui dezvăluire ar dăuna securității, economiei sau intereselor Republicii sau ordinii publice ori interesului public general și informații care, prin natura lor, nu ar trebui extinse dincolo de sfera organelor, autorităților sau agențiilor guvernamentale*”.

În același timp, în Codul penal al Republicii Cipriote, la Capitolul „*Diferite infracțiuni împotriva autorității publice*”, la art. 135 „*Încălcarea secretului de serviciu și dezvăluirea secretelor de stat*” este prevăzut că funcționarul public care publică sau dezvăluie informații sau incidente despre care a fost informat ori documente pe care le-a primit în virtutea profesiei sale și pe care are obligația să le păstreze confidențiale, cu excepția persoanei care are obligația de a le publica sau dezvălui, săvârșește un delict; totodată, în situația care acesta, neavând autoritatea legală, sustrage sau copiază documente aparținând angajatorului său săvârșește o faptă care atrage răspunderea penală, este pasibil de răspunderea penală privind amendă de maxim o mie de euro sau cu închisoarea de maxim un an ori cu ambele pedepse.

La fel, persoana care, fără a fi autorizată în acest sens, dezvăluie în orice mod secrete de stat săvârșește un delict, prevăzut de legislația penală cipriotă [13].

Studiind **legislația penală a Croației**, observăm că, legiuitorul, într-un mod destul de laconic, oferă descrierea faptei infracționale privind *dezvăluirea unui secret oficial*, precum și răspunderii penale, prevăzute pentru săvârșirea acestei fapte.

Astfel, potrivit prevederilor alin. (1) art. 300 din Cod „*oricine comunică în mod neautorizat unei alte persoane, îi transmite sau dezvăluie în alt mod informații clasificate care sunt secret oficial, se pedepsește cu închisoarea de până la trei ani*”; în același timp, alin. (2) al aceluiași articol prevede că „*nu există infracțiune dacă fapta menționată la alineatul 1 este comisă în interes predominant public*”.

În sensul codului penal din Croația,

danger to the state or a state of war”.

It is remarkable that, in art. 317 paragraph (4) of the Czech Criminal Law, the legislator mentions that preparatory acts also constitute an offense [12].

In **Cypriot criminal law**, the legislator defines “*state secret*” as “*any document, information or incident the disclosure of which would harm the security, economy or interests of the Republic or public order or the general public interest and information which by their nature should not be disclosed beyond the scope of government bodies, authorities or agencies*”.

At the same time, in the Criminal Code of the Cypriot Republic, in the Chapter “*Various crimes against public authority*”, in art. 135 “*Violation of professional secrecy and disclosure of state secrets*” stipulates that the civil servant who publishes or discloses information or incidents about which he has been informed or documents which he has received by virtue of his profession and which he has the obligation to keep confidential, except for the person who has the obligation to publish or disclose them, commits a crime, at the same time, in the situation where, having no legal authority, he steals or copies documents belonging to his employer commits an act that attracts criminal liability, is liable to criminal liability on a fine of up to one thousand euros or imprisonment for a maximum of one year or both.

Likewise, a person who, without being authorized to do so, discloses state secrets in any way commits an offense under Cypriot criminal law [13].

Studying the **criminal law of Croatia**, we notice that the legislator, in a rather laconic way, offers a description of the criminal act regarding the disclosure of an official secret, as well as criminal responsibilities, provided for its commission.

Thus, according to the provisions of paragraph (1) art. 300 of the Code “*anyone who communicates unauthorized to another person, transmits or otherwise discloses classified information that is an official secret, shall be punished by imprisonment for up to three years*”, at the same time, paragraph (2) the same article provides that, “*there is no offense if the act referred to in paragraph 1 is committed in the public interest*”.

informațiile confidențiale sunt acele informații care, conform unei legi speciale, sunt indicate ca fiind date clasificate. Nu se consideră informații confidențiale informațiile ale căror conținut este contrar ordinii constituționale a Republicii Croația sau informațiile care sunt marcate ca fiind secrete în scopul ascunderii unei infracțiuni, depășirii sau abuzului de putere și altor forme de comportament ilegal în organele de stat [14].

În **Codul penal al Finlandei**, comparativ cu cel al Croației, relevăm o descriere desfășurată a infracțiunii studiate. Așadar, prevederile art. 7 din Cod incriminează *divulgarea unui secret național*, care se manifestă prin publicarea sau transmiterea, furnizarea sau dezvăluirea, în mod ilegal, unei alte persoane sau, în acest scop, obține în mod ilegal informații cu privire la o chestiune care a fost clasificată ca fiind secretă prin lege sau prin ordin administrativ pentru a proteja securitatea națională finlandeză sau care, conform cunoștințelor faptuitorului, creează premisa provocării de daune grave apărării finlandeze.

În același timp, este prevăzută și răspunderea penală pentru *divulgarea din neglijență a unui secret național*, consfințită prin art. 8, care este manifestată prin transmiterea sau divulgarea informațiilor unei alte persoane într-o chestiune care a fost clasificată drept secret prin lege sau prin ordonanță administrativă, pentru a proteja securitatea națională finlandeză, din neglijență gravă și în mod ilegal [15].

Un sistem destul de detaliat de norme cu privire la răspunderea penală pentru divulgarea informațiilor, care nu sunt destinate dezvăluirii publice, este prevăzut în **Codul penal al Republicii Federale Germania**. În partea a doua a Codului, intitulată „*Trădare de patrie și amenințările securității externe*”, legiuitorul oferă definiția *secretului de stat*, care constituie „*fapte, obiecte sau informații, care sunt accesibile doar unui cerc restrâns de persoane și care trebuie păstrate în secret de țările străine, pentru a preveni pericolul cauzării unui prejudiciu securității Republicii Federale Germania*” (§ 93) [18]. În prevederile § 95 este prevăzută răspunderea penală pentru divulgarea secretului de stat, ca infracțiune de sine stătătoare. Totodată, Codul prevede răspunderea penală pentru transmiterea secretului ilegal, care nu este de stat (§ 97a), și de asemenea, pentru divulga-

For the purposes of the Croatian Criminal Code, confidential information – is that information which, according to a special law, is indicated as classified data. Information whose content is contrary to the constitutional order of the Republic of Croatia or information which is marked as secret for the purpose of concealing a crime, overrun or abuse of power and other forms of unlawful conduct in state bodies shall not be considered confidential [14].

In the **Criminal Code of Finland**, compared to that of Croatia, we reveal an unfolding description of the crime studied. Therefore, the provisions of art. 7 of the Code, criminalizes the disclosure of a national secret, which is manifested by the publication or transmission, supply or disclosure, illegally, of another person or, for this purpose, illegally obtains information on an issue that has been classified as being secret by law or administrative order with the purpose to protect Finnish national security or which, to the best of the knowledge of the perpetrator, creates the premise of causing serious damage to Finnish defense.

At the same time, the criminal liability is provided, for the negligent disclosure of a national secret, enshrined in art. 8, which is manifested by the transmission or disclosure of information to another person in a matter which has been classified as secret by law or administrative order, with the purpose to protect Finnish national security out of gross negligence and unlawful conduct [15].

A fairly detailed system of criminal liability rules for the disclosure of information, which is not intended for public disclosure, is provided for in the **Criminal Code of the Federal Republic of Germany**. In the second part of the Code, entitled “*Betrayal and threats to external security*”, the legislator provides the definition of state secrecy, which is “*facts, objects or information, which are accessible only to a small circle of people and must be kept secretly from foreign countries, in order to prevent the danger of causing harm to the security of the Federal Republic of Germany*” (§ 93) [18].

The provisions of § 95 provide for criminal liability for the disclosure of state secrets, as an independent offense. At the same time, the Code provides for crimi-

rea unor date, confundate cu secretul de stat (§ 97b) [3, p. 53].

La fel, este prevăzută răspunderea penală pentru încălcarea secretului apărării naționale, prevăzută la art. 413-9 al **Codului penal francez**, potrivit căruia de caracterul secret dispun date, tehnologii, documente, date informaționale și date din cartotecă, care se referă la apărarea națională, prevăzute de decretul Consiliului de Stat al Franței și care vizează excluderea acestora pentru răspândire sau prezentare persoanelor neautorizate [19].

Studiind **legislația penală italiană** observăm că, legiuitorul oferă definiția *informațiilor cu caracter secret*, care, potrivit art. 256 din Codul penal italian, constituie informații, ce fac parte din sfera interesului politic, intern sau internațional al statului și trebuie să rămână secrete.

În același timp, constatăm aplicarea răspunderi penale pentru *divulgarea secretelor de stat* funcționarului public, căruia aceste informații le-au fost încredințate (*art. 261 din Codul penal al Italiei*), precum și persoanei, care, aflând în mod abuziv despre conținutul care ar trebui să rămână secret, documentelor sau actelor altuia, publice sau private, care nu constituie corespondența acestuia, îl dezvăluie, fără un motiv întemeiat, sau îl folosește în folosul său sau al altuia (*art. 621 din Cod*).

Subsidiar, în Cod este prevăzută răspunderea penală și pentru folosirea secretelor de stat de către un funcționar public sau cel însărcinat cu o funcție publică ce folosește în folosul său sau al altuia invenții sau descoperiri științifice sau noi experimente industriale pe care le cunoaște datorită funcției sau serviciului său, și care trebuie să rămână secrete în interesul siguranței statului (*art. 263 din Codul penal al Italiei*) [17].

Este de menționat faptul că în **Codul penal al Suediei** nu este prevăzută componența infracțiunii de divulgare a secretului de stat, ca faptă separată. Însă, faptul divulgării intenționate unui stat străin sau agenturii străine, este privit ca spionaj diplomatic (art. 267). Divulgarea datelor poate avea loc inclusiv în cazul acțiunilor de spionaj în domeniul politic (art. 272), economic (art. 273) și militar (art. 274). Totodată, la categoria infracțiunilor contra patrimoniului, Codul atribuie acțiuni de divulgare a secretului industrial și comercial (art.

nal liability for the transmission of illegal, non-state secrets (§ 97a), and for the disclosure of data, confused with state secrets (§ 97b) [3, p. 53].

Likewise, the criminal liability for violating the secret of national defense, provided in art. 413-9 of the **French Criminal Code**, according to which secret data, technologies, documents, information data and data from the library, which refer to national defense, provided by the decree of the Council of State of France and which aim to exclude them for dissemination or presentation to unauthorized persons [19].

Studying the **Italian criminal legislation**, we notice that the legislator offers the definition of secret information, which, according to art. 256 of the Italian Criminal Code constitute information, which are part of the sphere of political, internal or international interest of the state and must remain secret.

At the same time, we note the application of criminal liability for the disclosure of state secrets to the civil servant, to whom this information has been entrusted (*art. 261 of the Italian Criminal Code*), as well as to the person who, abusively finding out about the content, must remain secret to the documents or documents of another person, whether public or private, which do not constitute his correspondence, disclose it without good cause, or use it for his own or another person's use (*art. 621 of the Code*).

In the alternative, the Code also provides for criminal liability for the use of state secrets by a public official or a person in charge of a public office using for his or another invention or scientific discoveries or new industrial experiments that he or she is familiar with due to his or her position his service, and which must remain secret in the interests of state security (*article 263 of the Italian Criminal Code*) [17].

It should be noted that the **Swedish Criminal Code** does not provide for the composition of the offense of disclosure of a state secret, as a separate act. However, the fact of intentional disclosure to a foreign state or foreign agency is seen as diplomatic espionage (art. 267). The disclosure of data may take place, including in the case of espionage actions in the political (art. 272), economic (art. 273) and military

162) [20].

Legislația penală din Grecia prevede răspunderea penală pentru *violarea secretului de stat*, consfințită prin art. 146 în Codul penal, ce se realizează prin faptele persoanei, care, în mod intenționat și ilicit, predă sau lasă să ajungă în posesia sau la cunoștința unei alte persoane documente, planuri sau alte lucruri și informații în privința cărora interesele statului sau ale aliaților săi impun a fi păstrate confidentiale față de guvernul străin și se pedepsește cu detenție de până la zece ani, iar aceleași acțiuni săvârșite pe timp de război se pedepsesc cu detențiune pe viață sau cu detenție temporară de cel puțin zece ani [16].

Potrivit **Codului penal al Poloniei**, divulgarea secretului de stat constituie infracțiuni contra protecției informaționale (Capitolul XXXIII). La § 1 art. 265 este prevăzută divulgarea sau utilizarea, contrar prevederilor legale, a informației ce constituie secret de stat. Răspunderea penală se diferențiază, în dependență de adresat, adică este prevăzută răspunderea penală mai dură, în cazul în care persoana acționează din numele sau în folosul agentului străin (art. 265 § 2). Pe lângă asta, la § 3 este prevăzută răspunderea penală pentru dezvăluirea neintenționată a informațiilor, cunoscută persoanei în legătură cu exercitarea funcției publice sau atribuțiilor încredințate. În alt articol, este prevăzută răspunderea penală pentru divulgarea informațiilor de serviciu secrete (art. 266) [21].

Studiind conținutul legislațiilor penale ale CSI, de asemenea atestăm răspunderea penală prevăzută pentru divulgarea secretului de stat.

Așadar, în **Codul penal al Federației Ruse**, care în mare măsură a influențat legislația penală a Republicii Moldova, atestăm reglementări practic analogice, ce se referă la răspunderea penală pentru infracțiunea studiată, însă sunt prevăzute sancțiuni puțin mai blânde pentru săvârșirea acesteia.

Totodată, în sensul Codului penal rusesc, ca și în cel autohton, componența infracțiunii este una formală și se consideră consumată din momentul în care informațiile ce constituie secret de stat au devenit cunoscute chiar și unei singure persoane care nu avea dreptul să le cunoască, iar subiectul infracțiunii este unul special și constituie persoana, care în virtutea funcției deținute, dispune de dreptul de acces

(art. 274) fields. At the same time, in the category of crimes against property, the Code assigns actions for the disclosure of industrial and commercial secrecy (art. 162) [20].

In turn, **the criminal law of Greece** provides for criminal liability for violation of state secrecy, enshrined in art. 146 in its Criminal Code, which is carried out by the deeds of the person, who, intentionally and unlawfully, delivers or lets in the possession or knowledge of another person documents, plans or other things or information in respect of which the interests of the state or his allies are required to remain confidential to the foreign government and are punishable by imprisonment for up to ten years, and the same acts committed in time of war are punishable by life imprisonment or temporary detention for at least ten years [16].

According to the **Polish Criminal Code**, disclosure of state secrets constitutes crimes against information protection (Chapter XXX-III) § 1 art. 265 provides for the disclosure or use, contrary to legal provisions, of information that constitutes a state secret. Criminal liability is differentiated, depending on the addressee, i.e. tougher criminal liability is provided, if the person acts in the name or on behalf of the foreign agent (art. 265 § 2). In addition, § 3 provides for criminal liability for the unintentional disclosure of information known to the person in connection with the exercise of public office or entrusted duties. In another article, the criminal liability for the disclosure of secret service information is provided (art. 266) [21].

By studying the content of the CIS criminal legislation, we also attest to the criminal liability provided for the disclosure of state secrets.

Therefore, in **the Criminal Code of the Russian Federation**, which largely influenced the criminal legislation of the Republic of Moldova, we attest practically similar regulations, which refer to the criminal liability for the studied crime, but there are slightly milder sanctions for committing it.

At the same time, in the sense of the Russian Criminal Code, as in the local one, the composition of the crime is a formal one and is considered consumed from the moment the information that constitutes a state secret became known even to a single person who did

la secretul de stat.

Astfel, la Capitolul 29 „*Infrațiuni împotriva orânduirii constituționale și securității statului*”, prevederile art. 283 al codului nominalizat incriminează divulgarea secretului de stat, care se manifestă prin *divulgarea informațiilor ce constituie secret de stat de către o persoană, căreia aceste informații i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute în legătură cu serviciul sau munca sa, dacă aceste informații au devenit cunoscute altor persoane, ce nu constituie trădare de Patrie*.

Ca pedeapsă fiind stabilită privațiunea de libertate de la 4 până la 6 luni sau cu închisoare de până la 4 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani, iar în varianta agravantă, aceleași acțiuni, care din culpă au dus la urmări grave, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de 3 ani [4, p. 599].

În prevederile **Codului penal al Republicii Belarus**, articolul privind *divulgarea intenționată a secretului de stat, când aceasta nu constituie trădare de Patrie*, este inclus în capitolul „*Infrațiuni împotriva autorităților statului*” (art. 373). Tot acest capitol include și răspunderea penală pentru *divulgarea secretului de stat din imprudență* (art. 377) și *divulgarea intenționată a informațiilor secrete de serviciu* (art. 375).

În ultimul articol, legiuitorul se referă la informații în domeniul economiei, tehnico-științifice sau alte tipuri de date. Ca excepție fiind *spionajul comercial și divulgarea secretului comercial* (art. 254 și art. 255), care fac parte din capitolul „*Infrațiuni din sfera activității economice* [22]”.

Reglementări practic identice legislației penale autohtone le regăsim și în **Codul penal al Ucrainei**, cu excepția răspunderii penale pentru săvârșirea infracțiunii studiate, care poartă un caracter mai sever decât cel prevăzut în art. 344 CP RM.

Așadar, la Capitolul XIV, intitulat „*Infrațiuni în sfera protecției secretului de stat, inalienabilității frontierei de stat, asigurării recrutării și mobilizării*”, art.328 incriminează *divulgarea secretului de stat, care se realizează prin divulgarea informațiilor ce constituie se-*

not have the right to know it, the subject of the crime is a special one and constitutes the person who, by virtue of the position held, has the right of access to the state secret.

Thus, in Chapter 29 “*Crimes against the constitutional order and state security*”, the provisions of art. 283 of the nominated code, criminalizes the disclosure of state secrets, which is manifested by the disclosure of information that constitutes a state secret by a person to whom this information was entrusted or became known in connection with his service or work, if this information has become known to other people, which does not constitute treason.

Imprisonment from 4 to 6 months or imprisonment for up to 4 years, with deprivation of the right to hold certain positions or to carry out a certain activity for a term of up to 3 years, and in the same aggravating factor, the same actions, which, through fault, have led to serious consequences, are punishable by imprisonment from 3 to 7 years with deprivation of the right to hold certain positions or to exercise a certain activity for a term of 3 years [4, p. 599].

In the provisions of the **Criminal Code of the Republic of Belarus**, the article on the intentional disclosure of state secrets, when this does not constitute treason, is included in the chapter “*Crimes against state authorities*” (art. 373). The same chapter also includes the criminal liability for the reckless disclosure of state secret (art. 377) and the intentional disclosure of secret service information (art. 375).

In the last article, the legislator refers to information in the field of economics, technical-scientific or other types of data. As an exception, commercial espionage and the disclosure of trade secrets (art. 254 and art. 255), which are part of the chapter “*Crimes in the sphere of economic activity*” [22].

Practically identical regulations to the local criminal legislation, we also find them in the **Criminal Code of Ukraine**, except for the criminal liability for committing the studied crime, which has a more severe character than the one provided in art. 344 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

Therefore, in Chapter XIV, entitled “*Crimes in the field of protection of state secrets, inalienability of the state border, ensuring recruitment and mobilization*”, art. 328 crimi-

cret de stat de către o persoană, căreia aceste informații i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute în legătură cu serviciul sau munca sa, dacă aceste informații au devenit cunoscute altor persoane, ce nu constituie trădare de Patrie sau spionaj, iar ca pedeapsă este prevăzută închisoare de la 2 până la 5 ani, cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani.

În cazul survenirii urmărilor grave, urmare a divulgării secretului de stat, este prevăzută pedeapsa cu închisoare de la 5 până la 8 ani [5, p. 201].

Concluzii. Rezumând cele menționate, în urma analizei legislațiilor penale ale altor state, conchidem că, în mare parte, în conținutul acestora legiuitorul a prevăzut răspunderea penală pentru infracțiunile privind compromiterea sau divulgarea secretului de stat; asemănător legislației penale din Republica Moldova, acestea se regăsesc în capitole consacrate infracțiunilor contra securității, orânduirii constituționale sau capacității de apărare a statului, reieșind din gradul sporit de prejudiciabilitate, care poate fi adus intereselor legitime și/sau securității statului, urmare a săvârșirii acestor fapte infracționale.

În același timp, după cum am observat, categoriile pedepselor penale prevăzute pentru săvârșirea infracțiunilor de compromitere sau divulgare a secretului de stat sunt diferite și se aplică reieșind din particularitățile specifice ale legislațiilor fiecărui stat.

nalizes the disclosure of state secrets, which is achieved by disclosing information person to whom this information has been entrusted or made known in connection with his service or work, if such information has become known to other persons, which does not constitute treason or espionage, and imprisonment from 2 up to 5 years, with the deprivation of the right to hold certain positions or to exercise a certain activity for a term of up to 3 years.

In case of serious consequences, following the disclosure of the state secret, the punishment with imprisonment from 5 to 8 years is provided [5, p. 201].

Conclusions. Summarizing the above, following the analysis of the criminal laws of other states, we conclude that, in their content, the legislator provided criminal liability for offenses of compromising or disclosing state secrets, and similar to criminal law in the Republic of Moldova, they are found in chapters of crimes committed against the security, constitutional order or defense capacity of the state, arising from the increased degree of prejudice, which may be brought to the legitimate interests and / or security of the state, as a result of the commission of these criminal acts.

At the same time, as we have observed, the categories of criminal penalties provided for the commission of offenses of compromising or disclosing state secrets are different and apply based on the specific features of the laws of each state.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18.04.2002 (Monitorul Oficial Nr. 72-74 din 14.04.2009),
2. Notă informativă la proiectul legii cu privire la secretul de stat (Legea nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat, publicată la 27.02.2009 în Monitorul Oficial Nr. 45-46, art Nr. 123, data intrării în vigoare: 27.05.2009),
3. Борзенков Г. и Комисаров В. Курс уголовного права. Особенная часть. Том 5, учебник для вузов. Москва: ИКД «Зерцало-М», 2002,
4. В.М. Лебедев. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации, – 2-е изд. доп. и испр. – М.: Юрайт-Издат., 2003. – 760 ст.,
5. В.И. Тютюгин. Уголовный кодекс Украины (с изменениями и дополнениями по состоянию на 1 сентября 2008 года). Х.: ООО „Одиссей”. – 2008. 312 с.
6. 2001/264/EC: Council Decision of 19 March 2001 adopting the Council’s security regulations <https://eur-lex.europa>.

- eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX-%3A32001D0264 (vizitat la 19.10.2021),
7. Codul penal al României din 17.07.2009, adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicat în Monitorul Oficial, partea I nr. 510 din 24.07.2009, în vigoare de la 01.02.2014 <http://www.imliasi.ro/Noul%20cod%20penal.pdf> (vizitat la 09.02.2022).
 8. Legea nr. 182 din 12.04.2002 privind protecția informațiilor clasificate a României, actualizată la data de 30.06.2015, publicat în Monitorul Oficial, nr. 248 din 12.04.2002, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/35209> (vizitat la 09.02.2022),
 9. Codul penal al Republicii Austria, adoptat prin Legea federală din 23 ianuarie 1974, publicat în Bundesgesetzblatt (Monitorul Oficial) nr. 60/1974 (nr. GP XIII RV 30 și 1000 AB 959 și 1011 PAG. 84 și 98, BR:, pag. 326), <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Austria-RO.html> (vizitat la 09.02.2022),
 10. Codul penal al Regatului Belgiei, intrat în vigoare la data de 15 octombrie 1967, cu modificările ulterioare <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html> (vizitat la 09.02.2022),
 11. Codul penal al Republicii Bulgaria, în vigoare de la 1 mai 1968, cu modificările ulterioare <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Bulgaria-RO.html> (vizitat la 09.02.2022),
 12. Codul penal al Republicii Cehe, adoptat prin Legea din 8 ianuarie 2009 (40/2009 Coll.) modificată de: 306/2009 Coll.; 181/2011 Coll.; 330/2011 Coll., intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2010 <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Cehia-RO.html> (vizitat la 09.02.2022),
 13. Codul penal al Republicii Cipriote, adoptat prin Legea nr. 131/2013 <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Cipru-RO.html> (vizitat la 09.02.2022),
 14. Codul penal al Republicii Croația, adoptat la 21.10.2011, intrat în vigoare la 01.01.2013 <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html> (vizitat la 10.02.2022),
 15. Codul penal al Republicii Finlanda, adoptat la data de 06.06.2001, în vigoare din 01.09.2002, actualizat la 19.01.2017 <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Finlanda-RO.html> (vizitat la 10.02.2022),
 16. Codul penal al Greciei, în vigoare din 01.01.1951, cu modificări ulterioare, <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html> (vizitat la 10.02.2022),
 17. Codul penal al Italiei <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html> (vizitat la 10.02.2022),
 18. Codul penal al Republicii Federative Germania. http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p2497 (vizitat la 14.05.2019).
 19. Codul penal al Franței. <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?idArticle=LEGIARTI000006418260&> (vizitat la 14.05.2019),
 20. Codul penal al Suediei. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19370083/index.html> (vizitat la 15.05.2019),
 21. Codul penal al Poloniei <http://karne.pl/podstawy.html> (vizitat la 15.05.2019),
 22. Codul penal al Republicii Belarus. <http://xn----ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/> (vizitat la 15.05.2019).

Despre autor:

Alexandru GAINA,
doctorand,

șef de Secție din cadrul Serviciului protecție internă și anticorupție al MAI,
e-mail: alexandru.gaina@mai.gov.md

About author:

Alexandru GAINA,
PhD student,

Head of Section at the Internal Protection Anti-corruption Service of the MIA,
e-mail: alexandru.gaina@mai.gov.md

**ANALIZA COMPARATIVĂ
A CADRULUI NORMATIV CU
PRIVIRE LA PROCEDURA APLICĂRII
POLIGRAFULUI ÎN PROCESUL PENAL
PE PLAN INTERNAȚIONAL**

Vladimir VASILIȚA,
doctorand

Andrei LUNGU,
doctorand

**COMPARATIVE ANALYSIS
OF THE NORMATIVE FRAMEWORK
REGARDING THE PROCEDURE OF
APPLYING THE POLYGRAPH IN THE
INTERNATIONAL CRIMINAL PROCESS**

Vladimir VASILIȚA,
PhD student

Andrei LUNGU,
PhD student

În acest articol ne propunem să facem o analiză a unor aspecte legate de cadrul normativ cu privire la procedura aplicării poligrafului în procesul penal pe plan internațional.

Ne vom axa atenția asupra prevederilor legislative existente în SUA, Canada, Japonia, India, Israel, Polonia, Bulgaria, România, Ucraina, Rusia și Republica Moldova.

Prezentul articol are ca obiectiv realizarea analizei comparative a legislațiilor și a doctrinelor existente pe plan internațional în vederea aplicării testării psiho-fiziologice a persoanelor, precum și formularea recomandărilor pentru cercetările ulterioare în domeniul aplicării poligrafului la investigarea infracțiunilor.

Cuvinte-cheie: poligraf, testare psiho-fiziologică.

In this article we intend to make an analysis of some aspects related to the normative framework regarding the procedure of applying the polygraph in the criminal process at international level.

We will focus on the existing legislation in the USA, Canada, Japan, India, Israel, Poland, Bulgaria, Romania, Ukraine, Russia, Republic of Moldova.

The purpose of this article is to make a comparative analysis of existing laws and doctrines at the international level in order to apply psycho-physiological testing of persons, as well as to formulate recommendations for further research in the field of polygraph application to criminal investigation.

Keywords: polygraph, psycho-physiological testing.

Introducere. În prezent, în peste 70 de țări ale lumii (SUA, Canada, Japonia, India, Israel, Polonia, Bulgaria, România, Ucraina, Rusia, Republica Moldova ș.a.) se folosesc metode de înregistrare și interpretare a reacțiilor psiho-fiziologice a persoanelor cu aplicarea poligrafului pentru stabilirea implicării/neimplicării acestora la săvârșirea infracțiunilor.

Istoria aplicării poligrafului se întinde pe o perioadă de peste un secol, iar natura științifică a acestei metode este indiscutabilă. Însă limitele admisibilității utilizării sale legale rămân a fi destul de diversificate și controversate la noi în țară, precum și în străinătate.

Studiind utilizarea poligrafului în practica internațională, constatăm că domeniul de aplicare al acestuia este foarte extins. Aces-

Introduction. Currently, in over seventy-five countries of the world (The USA, Canada, Japan, India, Israel, Poland, Bulgaria, Romania, Ukraine, Russia, Republic of Moldova, etc.), methods of recording and interpreting the psycho-physiological reactions of individuals are used with the application of polygraph to establish their involvement/ non-involvement in the commission of crimes.

The history of polygraph application spans for a period of over a century, and the scientific nature of this method is indisputable. However, the limits of the admissibility of its use in the practice of police bodies remain quite diverse and controversial in our country and abroad.

Studying the use of the polygraph in in-

te dispozitive sunt utilizate în sfera privată, activități polițienești, armată, servicii speciale și alte structuri de forță. Testările cu aplicarea poligrafului sunt, totuși, cel mai des întâlnite în activitatea organelor de poliție.

Scopul studiului. Autorii își propun să facă o analiză profundă a modelelor existente în SUA, pentru o înțelegere substanțială a particularităților metodologice ale folosirii poligrafului de către organele de aplicare a legii în Statele Unite.

Metode și materiale aplicate. În procesul studiului au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparația și conștientizarea logică. Materialele utilizate le constituie publicațiile savanților din domeniu, precum și legislația națională și internațională corespunzătoare.

Rezultate și discuții. În SUA, unde dezvoltarea și apoi aplicarea poligrafului a cunoscut o evoluție rapidă și fulminantă, activitatea în acest domeniu se concentrează în jurul Asociației Americane a Operatorilor de Poligraf și este coordonată de aceasta. Testarea poligraf, în această țară, vizează activitatea guvernamentală, judiciară și privată; examinările fiind autorizate atunci când sunt în acord atât cu legile statului, cât și cu politicile interne ale unor anumite agenții.

În 1966 a fost fondată Asociația Americană Poligraf (APA) – organizație profesională creată pentru a oferi instruire, elabora metode și standarde ale testării cu aplicarea poligrafului, contribuind la creșterea profesională continuă a specialiștilor poligrafologi. APA este formată din experți și profesioniști de cea mai înaltă calitate în examinări poligraf, cercetători, care împărtășesc un angajament comun față de interesul public prin dezvoltarea și promovarea corectă a practicilor aplicării poligrafului, cu respectarea normelor științifice și etice [1].

Asociația Americană Poligraf în 2019 a standardizat la nivel național procedura testării cu aplicarea poligrafului [2]. La începutul anilor 1970, SUA cunoaște o ascensiune spectaculoasă a utilizării poligrafului în diferite sectoare și în diferite state ale țării. Majoritatea statelor SUA au adoptat legile sale în domeniu, care reglementa utilizarea poligrafului la nivel regional, abordările legislative fiind foarte diferite – de la posibilitatea utilizării rezultatelor în fața instanței judecătorești în calitate de probă

international practice, we find that its purpose is very wide. These devices are used in the activities of special services, the army and other force structures. According to these, polygraph tests are most common in the work of law enforcement agencies.

The purpose of the Study. The authors aim is to provide an in-depth analysis of the existing models in the USA, for a substantive understanding of the methodological peculiarities of polygraph application by international law enforcement agencies.

Materials and methods applied. In the process of the study, the following methods were applied: analysis, synthesis, comparison and logical awareness. The materials used are the publications of scholars in the field, as well as relevant national and international legislation.

Results and discussions. In the United States, where the development and then the application of the polygraph has undergone a rapid and explosive development, the work in this field is centred around and coordinated by the American Association of Polygraph Operators. Polygraph testing in this country is aimed at government, judicial and private activity; examinations being authorized when they are in accordance with both the laws of the State and the internal policies of certain agencies.

In 1966 the American Polygraph Association was founded- a professional organization that exists to provide training, develop methods and standards of polygraph testing, contribute to the continuing professional growth of polygraph specialists. The APA is made up of the highest quality experts and professionals in polygraph examinations, researchers, who share a common commitment to the public interest by developing and promoting sound polygraph application practices with respect to scientific and ethical standards. [1]

The American polygraph Association in 2019 standardized the testing procedure at nation wide with the polygraph application. [2]

In the early 1970's, the United States saw a spectacular rise in the use of the poligraph in different sectors and in different US states. Most US states have adopted their own laws governing polygraphs at the regional level, with very different legislative approaches- from the

până la interzicerea efectuării testelor poligraf în unele sau alte sectoare.

În anul 1983, urmare a cazurilor atestate de scurgere a informațiilor din administrația președintelui, Ronald Reagan a emis directiva „Protecția informației conexe securității naționale”, care legifera utilizarea poligrafului în investigarea cazurilor de divulgare nesancționată a informației clasificate [3]. Sub incidența directivei președintelui nimereau toate persoanele care aveau acces la informațiile ce țineau de secretul de stat – mai mult de 2,5 milioane de funcționari publici și în jurul a 1,5 milioane angajați ai companiilor private contractate de către stat [4].

În anul 1985 a fost adoptată Legea privind aplicarea poligrafului în cazurile scurgerii de informații secrete. Legea reglementa modul și condițiile testării cu aplicarea poligrafului, precum și categoriile de persoane care puteau fi supuse testării. Tot în acel an Congresul SUA a delegat Ministerului Apărării vaste împuterniciri în ce privește verificarea poligraf a mai mult de 4 milioane de angajați, care aveau acces la informații secrete. În anul 1986, pentru realizarea sarcinilor propuse, Ministerul Apărării a înființat Institutul Poligraf, care a devenit unica instituție ce pregătea poligrafologi pentru agențiile federale.

Mai târziu, însă, încep să se resimtă tendințele de restricționare a utilizării poligrafului în anumite sectoare și domenii. Astfel, în anul 1988 a fost adoptată Legea „Cu privire la protecția angajaților de poligraf” (The Employee Polygraph Protection Act of 1988 (EPPA)) [5], care a limitat temeiurile și modul de efectuare a verificărilor poligraf în sectorul public și privat. Către 1990 a fost întocmită lista agențiilor federale, care aveau dreptul în activitatea lor să facă uz de poligraf (the Army; Air Force, Navy; Marine Corps; FBI; CIA; NSA; the US Postal Service; the Secret Service; the Drug Enforcement Administration; the Bureau of Alcohol, Tobacco and Fire Arms; the US Marshal's Service; the US Customs Office and the Defense Investigative Service).

O perioadă îndelungată, testările cu utilizarea poligrafului au fost admise exclusiv ca mijloc de investigare a poliției.

În acest context, practica judiciară nu a găsit temeiuri suficiente pentru a atribui

posibilitatea de a utiliza rezultatele în instanță ca dovadă pentru interzicerea testării poligrafice în unul sau mai multe sectoare.

În 1983, urmând documentate cazuri de scurgere de informații din administrația președintelui, Ronald Reagan a emis directiva „Protecția informației conexe securității naționale”, care legifera utilizarea poligrafului în investigarea cazurilor de divulgare nesancționată a informației clasificate [3]. Sub incidența directivei președintelui nimereau toate persoanele care aveau acces la informațiile ce țineau de secretul de stat – mai mult de 2,5 milioane de funcționari publici și în jurul a 1,5 milioane angajați ai companiilor private contractate de către stat [4].

În 1985 a fost adoptată Legea privind aplicarea poligrafului în cazurile scurgerii de informații secrete. Legea reglementa modul și condițiile testării cu aplicarea poligrafului, precum și categoriile de persoane care puteau fi supuse testării. Tot în acel an Congresul SUA a delegat Ministerului Apărării vaste împuterniciri în ce privește verificarea poligraf a mai mult de 4 milioane de angajați, care aveau acces la informații secrete. În anul 1986, pentru realizarea sarcinilor propuse, Ministerul Apărării a înființat Institutul Poligraf, care a devenit unica instituție ce pregătea poligrafologi pentru agențiile federale.

Mai târziu, însă, încep să se resimtă tendințele de restricționare a utilizării poligrafului în anumite sectoare și domenii. Astfel, în anul 1988 a fost adoptată Legea „Cu privire la protecția angajaților de poligraf” (The Employee Polygraph Protection Act of 1988 (EPPA)) [5], care a limitat temeiurile și modul de efectuare a verificărilor poligraf în sectorul public și privat. Către 1990 a fost întocmită lista agențiilor federale, care aveau dreptul în activitatea lor să facă uz de poligraf (the Army; Air Force, Navy; Marine Corps; FBI; CIA; NSA; the U.S. Postal Service; the Secret Service; the Drug Enforcement Administration; The Bureau of Alcohol, Tobacco and Fire Arms; the US Marshal's Service; the US Customs Office and the Defense Investigative Service).

For a long time, polygraph testing was allowed exclusively as a means of police investigation.

In this context, judicial practice has not found sufficient grounds to attribute "evidential weight" to the results of polygraph testing.

„greutate probatorie” rezultatelor testării cu aplicarea poligrafului. Într-o decizie a Curții Supreme din Pennsylvania se spune: „Pentru ca instanțele americane să accepte rezultatele testării psiho-fiziologice este necesar un studiu profund, care să dovedească cu certitudine fiabilitatea științifică și infailibilitatea poligrafului” [6].

Curtea Supremă din New Mexico, de asemenea, s-a expus cu privire la mărturia obținută ca rezultat al testării poligraf, considerând că este inadmisibilă ca mijloc de probă, chiar dacă participanții la proces și-au exprimat consimțământul scris pentru a fi supuși acestui test [7].

Între timp, ca urmare a evoluției practicii judiciare în SUA, precum și a îmbunătățirii calitative a instrumentarului destinat detecției comportamentului simulat, testările poligraf au obținut calitatea de probă științifică, obținând forță probatorie în instanțele judecătorești ale SUA cu condiția obligatorie ce prezumă faptul, ca rezultatele testării să fie acceptate fără obiecții de participanții la proces.

Foarte clar s-a expus în acest sens Curtea Supremă din Arizona [8]. Instanța a considerat că rezultatul testării cu aplicarea poligrafului este considerat ca probă științifică și se acceptă în calitate de mijloc de probă cu condiția:

- Să existe consimțământul în formă scrisă de acceptare a rezultatelor testării de către partea acuzării și partea apărării.

- Prerogativa admisibilității rezultatelor examinării poligraf, în calitate de mijloc de probă, oricum îi revine judecătorului.

- Participanții la proces au dreptul audierii și formulării întrebărilor expertului poligraf cu privire la metoda și procedura aplicată, precum și la calificarea poligrafologului.

Considerăm că, prin prisma prevederilor legale ale SUA, neadmiterea rezultatelor testării poligraf în instanțele judecătorești contravine prevederilor amendamentului IV al Constituției Statelor Unite ale Americii [9].

În **Canada**, poligraful este folosit, în special, pentru investigațiile criminalistice, selecția personalului în industrie și supraveghere guvernamentală, însă rezultatele nu sunt admise ca proba de către Curtea de Justiție, deși valoarea lor investigativă este incontestabilă.

Sub influența puternică a Marii Britanii

In a Pennsylvania Supreme Court decision it is stated: “For American courts to accept the results of psychophysiological testing, a thorough study is required to prove with certainty the scientific reliability and infallibility of the polygraph.” [6]

The New Mexico Supreme Court has also ruled on testimony obtained as a result of polygraph testing, holding that it is inadmissible as evidence, even if the participants in the trial have expressed written consent to be subjected to the test. [7]

In the meantime, as a result of the evolution of judicial practice in the US, as well as qualitative improvements in instrumentation designed to detect simulated behaviour, polygraph tests have gained the status of scientific evidence, obtaining probative force in US courts on the mandatory condition that the tests results are accepted without objection by the participants in the trial.

The Arizona Supreme Court [8] has made this very clear. The court held that the result of polygraph testing is considered scientific evidence and is admissible as evidence with conditions:

- There must be written consent to accept the test results by the prosecution and the defence.

- The prerogative of the admissibility of the results of the polygraph examination as evidence rests with the judge anyway.

- Participants in the trial have the right to hear and question the polygraph expert on the method and procedure applied and the qualifications of the polygraphist.

We believe that, under US law, the failure to admit polygraph test results in the court is contrary to the Fourth Amendment to the US Constitution. [9]

In Canada, the polygraph is used primarily for forensic investigations, industry selection and government surveillance, but the results are not accepted as evidence by the Court of Justice, although their investigative value is unquestionable.

Under the strong influence of the United Kingdom in the field of legal norms, including-procedural, the polygraph is initially treated with great reservations. In the mid - 1990s

în domeniul normelor de drept, inclusiv – procesual, poligraful este tratat inițial cu mari rezerve. La mijlocul anilor 90 ai secolului trecut în Canada activau aproximativ 120 de poligrafologi. Potrivit experților APA, Canada este al doilea, după Statele Unite ale Americii, „utilizator de poligraf” în lume, aplicându-l, în primul rând, în cadrul investigațiilor penale, și, mai puțin frecvent, pentru screening-ul personalului (atât în guvern, cât și în domeniul privat).

Poliția canadiană folosește poligraful în mod activ, în special în cazurile în care este necesară restrângerea numărului de suspecți; pentru a identifica persoanele implicate/neimplicate la săvârșirea infracțiunilor; pentru a colecta informații suplimentare și a stabili circumstanțele producerii infracțiunilor.

Una dintre primele țări, în afara SUA și Canadei, care utilizează oficial detecția științifică a minciunii, în investigațiile criminalistice, este **Japonia** [10].

Conceptul aplicării poligrafului a fost importat în Japonia de către forțele armate americane. Primul poligrafolog japonez a fost instruit în 1951 la Laboratorul de Criminalistică din Extremul Orient al forțelor de ocupație americane și în acest mod a fost dat startul aplicării poligrafului în activitățile poliției japoneze.

Începutul utilizării pe scară largă a testărilor cu aplicarea poligrafului în Japonia este considerat anul 1956, atunci când departamentele de poliție ale prefecturilor țării au început treptat să fie dotate cu poligrafe fabricate în Japonia.

Începând cu 1969, rezultatele testărilor cu aplicarea poligrafului au fost acceptate de instanțele judecătorești în calitate de mijloc material de probă.

În 1968, Curtea Supremă a Japoniei a acceptat pentru prima dată un raport de expertiză cu privire la rezultatele unui test cu aplicarea poligrafului ca mijloc material de probă și, de atunci, se atestă o multitudine de cazuri în practica judiciară a țării.

În mai 1971, Biroul de Investigații Criminale al Agenției Naționale de Poliție din Japonia a introdus primul standard la nivel național pentru testarea cu poligraful, care era obligatoriu în toată țara.

Pentru ca rezultatele obținute ca urmare a testării poligraf să fie acceptate de instanță

there were about 120 polygraphers working in Canada. According to APA experts, Canada is the second largest polygraph user in the world after the United States, using it primarily in criminal investigations and, less frequently, for staff screening (both in government, as well as in the private sector).

The Canadian police actively use the polygraphs, especially in cases where it is necessary to narrow down the list of suspects; to identify persons involved; to collect additional information and establish the circumstances of the crimes. Most tests are performed on suspects. Witnesses, victims and applicants are also tested.

One of the first countries beside America and Canada, which officially use the scientific detection of lies in forensic investigations is **Japan** [10].

The concept of polygraph application was imported to Japan by the US armed forces. The first Japanese polygrapher was trained in 1951 at the Far East Forensic Laboratory of the American Occupation Forces, and in this was the start of the application of the polygraph in Japanese police activities.

The beginning of the widespread of polygraph testing in Japan is considered to be 1956, when the country's prefectural police departments gradually began to be equipped with Japanese made polygraphs.

Since 1969, the results of polygraph tests have been accepted by the courts as material evidence.

In 1968, the Supreme Court of Japan accepted for the first time an expert report on the results of a polygraph test as a material means of evidence, and since then a multitude of cases have been documented in the country's judicial practice.

In May 1971, the Criminal Investigation Bureau of Japan's National Police Agency introduced the first nationwide standard for polygraph testing, which was mandatory nationwide.

In order for the results obtained as a result of the polygraph test to be accepted by the court as material evidence, the Supreme Court of Japan (the highest court in Japan with powers of judicial review and responsibility for

în calitate de mijloc material de probă, Curtea Supremă a Japoniei (Curtea Supremă a Japoniei – cea mai înaltă instanță din Japonia cu putere de control judiciar și responsabilitate pentru administrare judiciară și formare juridică) a impus următoarele cerințe obligatorii:

- Testarea se va efectua cu un dispozitiv (poligraf) standardizat;
- Se va utiliza metodologia aprobată și prestabilită de statul japonez;
- Testarea va fi efectuată de un specialist-poligrafolog atestat;
- Starea psihică și fiziologică a persoanei testate trebuie să corespundă cerințelor legale;
- Rezultatele testării cu aplicarea poliografului trebuie să fie clare și concludente.

În Asia verificări cu poliograful se efectuează în mai multe țări, cum ar fi: Liban, Emiratele Arabe Unite, Hong Kong, Arabia Saudită, Iordania, Kuweit, Malaysia, Pakistan, Tailanda, Taiwan și Filipine.

În Israel, poliograful este aplicat pe larg, atât în cadrul procesului penal cât și în procesele civile.

În cadrul procesului penal israelian, orice concluzie bazată pe interpretarea reacțiilor psiho-fiziologice, ca urmare a testării poligraf, nu poate fi decisivă în procesul decizional dar acest lucru nu împiedică organele polițienești să fie cel mai mare utilizator de poligraf din țară. De asemenea, un doilea impunător utilizator de poligraf sunt serviciile de securitate, care folosesc poliograful în cursul investigațiilor și în procesul de recrutare a personalului.

Situația este oarecum diferită în procesul civil israelian. Dacă cauza este deja în instanță, iar părțile au convenit în cadrul ședinței că rezultatele testării cu aplicarea poliografului au efect asupra deciziei instanței, câștig de cauză va avea acela care va promova examinarea poligraf. În acest context, rejudecarea cauzei nefiind posibilă.

În Belgia, testarea cu aplicarea poliografului este considerată ca o metodă specială de interogare și poate fi utilizată ca element al investigației infracțiunilor, însă nu poate fi utilizată în calitate de probă, decât în coroborare cu alte mijloace de probă.

În Bulgaria, testarea cu aplicarea poliografului este considerată ca etapă a expertizei psihologice și este admisă în instanțele judecătorești.

judicial administration and judicial training) has imposed the following mandatory requirements:

- Testing will be carried out with a standardised device (polygraph);
- The methodology approved and pre-established by the Japanese state will be used;
- The test will be carried out by a certified specialist-polygrapher;
- The psychological and physiological state of the person tested must meet the legal requirements;
- The results of the polygraph test must be clear and conclusive.

In Asia polygraph checks are carried out in several countries such as Lebanon, United Arab Emirates, Hong Kong, Saudi Arabia, Jordan, Kuwait, Malaysia, Pakistan, Thailand, Taiwan and the Philippines.

In Israel, the polygraph is widely applied in both criminal and civil proceedings. In the Israel criminal process is based on the interpretation of psychophysiological reactions following polygraph testing which cannot be decisive in the making-decision process, but this does not prevent the police from being the largest polygraph user in the country. A second major user of polygraphs is the security services, which use polygraphs during investigations and in the recruitment process.

The situation is somewhat different in the Israel civil process. If the case is already in court and the parties have agreed in the hearing that the results of the polygraph test have an effect on the court's decision, the one who passes the polygraph examination will win. In this context, a retrial is not possible.

In Belgium, polygraph testing is regarded as a special method of questioning and can be used as part of the investigation of offences, but it can only be used as evidence in conjunction with other evidence.

In Bulgaria, the polygraph testing is considered as a stage of psychological expertise and is allowed in court.

For the first time the attitude towards the polygraph was expressed by the UK Royal Commission Criminal Procedure Issues in 1981. Following a study of the US experience in the field, the Commission concluded that,

torești.

Pentru prima dată atitudinea față de poligraf a fost exprimată de Comisia Regală a **Mării Britaniei** privind aspectele de procedură penală în anul 1981. Urmare a studierii experienței SUA în domeniu, Comisia concluzionează că, deși poate fi utilizat în cadrul investigațiilor, poligraful nu poate fi utilizat în practica judiciară a țării, reieșind din incertitudinea lui ca instrument probatoriu.

În anul 2007 este adoptată Legea privind controlul asupra infractorilor (Offender Management Act), prin care se stabilește obligativitatea testării cu utilizarea poligrafului a unor categorii de persoane, cum ar fi minorii condamnați pentru abuzuri sexuale și în privința cărora se examinează eventuala eliberare condițională înainte de termen [11].

În **Polonia**, după o perioadă de stagnare în anii 1998-2003, când testele poligraf practic au fost interzise, catedrele universitare de criminalistă, împreună cu centrele independente de criminalistică de pe lângă poliție și serviciile speciale, au catalizat utilizarea tehnicii poligraf, fiind acumulat un vast și interesant material teoretico-practic în domeniu. Codul de procedură penală a fost amendat și examinarea cu poligraful poate fi administrată de la 1 mai 2003 (art.192a §1 și 2), dar trebuie să fie condusă de către un expert, care să-și prezinte ulterior opinia. Codul prevede că examinarea trebuie să aibă ca scop reducerea numărului de suspecți sau determinarea valorii probatorii a probelor. Astfel, afirmarea tehnicii poligraf în Polonia se datorează utilității tehnicii poligraf în exonerarea celor nevinovați de la urmărire, excluzându-i din grupul de suspecți, făcând mai rapidă stabilirea făptuitorului [12].

Curtea Supremă de Justiție și Curtea de Apel a Poloniei admit în calitate de mijloc de probă rezultatele examinărilor poligraf, dacă sunt îndeplinite două condiții:

- Acceptul/consimțământul persoanei ce urmează a fi testată.
- Concluziile trebuie să fie formulate sub forma unei expertize în conformitate cu art. 200 din Codul de procedură penală al Poloniei [13].

Desigur, expertul trebuie să aibă calificările profesionale și calitățile morale necesare. Nu există reglementări juridice care să inter-

although it could be used in investigations, the polygraph could not be used in the country's judicial practice, given its uncertainty as an evidential tool.

In 2007, the Offender Management Act is passed, making polygraph testing mandatory for certain categories of people, such as minors convicted of sexual abuse and under consideration for early parole. [11]

In **Poland**, after a period of decline, the years 1998-2003, when polygraph tests were practically banned, the forensic departments, along with the independent forensic centers attached to the police and special services, have catalysed the use of polygraph technique, accumulating a vast and interesting theoretical and practical material in the field. The Code of Criminal Procedure has been amended and the polygraph examination can be administered from 1 May 2003 (art. 192a 1 and 2), but must be conducted by an expert, who must present his opinion. The Code stipulates that the examination must be aimed at reducing the number of suspects or determining the probative value of the evidence. Thus, the affirmation of the polygraph technique in Poland is due to the usefulness of the polygraph technique in exonerating the innocent from the prosecution, excluding them from the group of suspects, making it faster to establish the perpetrator [12].

The Supreme Court of Justice and the Polish Court of Appeal admit as evidence the results of polygraph examinations if two conditions are met:

- Acceptance/ consent of the person to be tested.
- The conclusions must be formulated in the form of an expert opinion in accordance with Article 200 of the Polish Code of Criminal Procedure [13].

Of course, the expert must have the necessary professional qualifications and moral qualities.

There are no legal regulations prohibiting the use of polygraphs by private organisations in Poland.

Currently, polygraph examinations are widely used in Poland, in criminal proceedings, in hiring staff and in monitoring their activities.

Of the former USSR countries, **Estonia**

zică utilizarea poligrafului de către organizații private în Polonia. În prezent, examinările poligraf sunt utilizate pe larg în Polonia, în cadrul procesului penal, la angajarea personalului și la monitorizarea activităților acestuia.

Din fostele țări ale URSS, **Estonia** a devenit prima țară care a manifestat un interes sporit în vederea utilizării poligrafului.

În **Lituania** poligraful începe a fi aplicat începând cu anul 1992, însă până în anul 2000 reglementări privind utilizarea poligrafului existau doar în cadrul legal conexe sectorului apărării. La 29 august 2000 a fost adoptată Legea privind cercetarea psihofiziologică cu utilizarea poligrafului, care reglementează modul și condițiile utilizării poligrafului, drepturile și obligațiile poligrafologului și ale persoanei testate, stabilește lista autorităților care pot aplica poligraful. La aceste autorități se atribuie: Departamentul Poliției, Departamentul Pazei Conducerii Statului, Serviciul Protecției Frontierei de Stat de pe lângă Ministerul Afacerilor Interne, Departamentul Serviciilor Operative de pe lângă Ministerul Protecției Regiunii, Departamentul Securității de Stat, Departamentul Vamal de pe lângă Ministerul Finanțelor și Serviciul Investigațiilor Speciale. Legea nr.1907/2000 la art. 3 alin. (2) interzice utilizarea poligrafului de către alte autorități[14]. În 2008 a fost propus în Seimul Lituaniei proiectul de lege, care ar permite folosirea poligrafului de către structurile comerciale.

Potrivit legii nr.1907/2000, poligraful se aplică în testarea funcționarilor publici, persoanelor oficiale, militarilor din autoritățile menționate, precum și candidaților la funcții în cadrul acestor autorități. De remarcat că unele autorități, prin acte departamentale, extind sfera de aplicare a prevederilor legale. Cu titlu de exemplu – decretul Comisarului General al Lituaniei nr. 5-V640 din 21.09.2007 privind aprobarea Concepției aplicării cercetării psihofiziologice cu utilizarea poligrafului în lupta împotriva criminalității, corupției personalului și în recrutarea colaboratorilor poliției.

În **Belarus**, poligraful a început a fi utilizat din anul 1998. Aplicarea pe larg a testelor poligraf a început în 2001, când a fost adoptat Ordinul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Belarus „Cu privire la aprobarea Instrucțiunii ce se referă la modul de interogare a cetățenilor de

became the first country to show increased interest in the use of the polygraph.

In **Lithuania** the polygraph started to be used in 1992, but until 2000 regulations on the use of the polygraph existed only in the legal framework related to the defence sector. On 29 August 2000 the Law on Psychophysiological Investigation with the Use of Polygraph was adopted, which regulates the manner and conditions of polygraph use, the rights and obligations of the polygraphists and the person tested, and establishes the list of authorities that may apply the polygraph. To these authorities are assigned: Police Department, State Security Department, State Border Protection Service under the Ministry of Internal Affairs, Operational Services Department under the Ministry of Regional Protection, State Security Department, Customs Department under the Ministry of Finance and Special Investigations Service. Law No 1907/2000 in Art. 3 para. (2), prohibits the use of polygraphs by other authorities [14]. In 2008 a draft law was proposed in the Seima of Lithuania, which would allow the use of polygraph by commercial structures.

According to the law no. 1907/2000, the polygraph is applied in the testing of civil servants, official persons, military personnel of the mentioned authorities, as well as candidates for positions in these authorities. It must be recognized that some authorities, by departmental acts, extend the scope of the legal provisions. By way of example- the Decree of the Commissioner General of Lithuania No 5-V640 o 21.09.2007 on the approval of the Concept of the application of psychophysiological research with the use of polygraph in the fight against crime, corruption of personnel and in the recruitment of police collaborators.

In **Belarus**, the polygraph has been in use since 1998. The widespread application of polygraph tests began in 2001, when the Order of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Belarus was adopted “On the approval of the Instruction on the interrogation of citizens by the internal affairs bodies of the Republic of Belarus with the use of the polygraph”.

Courts in Belarus do not admit the results of polygraph testing, but often invite polygraph specialists as experts to court to be heard.

către organele afacerilor interne ale Republicii Belarus cu utilizarea poligrafului”[15].

Instanțele judecătorești din Belarus nu admit rezultatele testării cu aplicarea poligrafului, dar foarte des invită specialiștii poligrafologi în calitate de experți în instanță pentru a fi audiați.

În **Ucraina**, poligraful a început să fie folosit din 1998. Promotorul aplicării poligrafului în activitatea organelor polițienești a fost un polițist remarcabil, îndrăzneț, un cunoscut om de stat și avocat, general-locotenentul de poliție Genadii Moskali. Către anul 2012 agențiile de aplicare a legii dispuneau de 50 de poligrafe. Tehnica poligraf a fost utilizată în Ucraina la investigarea mai multor infracțiuni grave. Testarea cu folosirea poligrafului se aplică și în sectorul privat, reieșind din lipsa unor interdicții exprese.

La general, în pofida utilizării în practică a tehnicii poligraf, legislația Ucrainei nu conține reglementări speciale privind poligraful, decât prevederi conținute la nivelul actelor departamentale:

– Ministerul Afacerilor Interne - Ordin MAI al Ucrainei nr. 920/2017 [16].

– Procuratura Generală a Ucrainei - Ordin al Procuraturii Generale a Ucrainei nr. 180/2017 [17].

– Ministerul Apărării al Ucrainei - Ordin MAI al Ucrainei nr. 164/2015 [18].

– Serviciul de Securitate al Ucrainei – Ordin SSU al Ucrainei nr. 45/2016 [19].

Un proiect în acest sens a fost înaintat în legislativul Ucrainei în martie 2013. Proiectul ține de modificarea și completarea Codului de procedură penală, în vederea stabilirii cerințelor generale pentru un test poligraf în cadrul procedurilor penale. Rezultatul testului nu va fi unicul temei pentru a declara o persoană vinovată, proiectul creând oportunități în utilizarea rezultatelor examinărilor poligraf în cadrul procesului penal în fața instanței judecătorești.

În **Rusia**, nu există o lege specială, ce ar reglementa aplicarea poligrafului. Există totuși prevederi la nivelul actelor departamentale, cum ar fi:

– Ordinul FSB nr. 151/2011 [20]

– Norme unice cu privire la examinările cu aplicarea poligrafului, elaborate de MAI al Rusiei [21].

În prezent, în **România** funcționează

În **Ukraine**, the polygraph has been in use since 1998. The promoter of the application of the polygraph in the work of law enforcement bodies was an outstanding, daring policeman, a well-known states man and lawyer, Lieutenant General of Police Genadii Moskali. By 2012 law enforcement agencies had 50 polygraphs. The polygraph technique has been used in Ukraine to investigate several serious crimes. Polygraph testing is also applied in the private sector, due to the lack of express prohibitions.

In general, despite the use of polygraph technique in practice, the legislation of Ukraine does not contain special regulations on polygraph, but only provisions contained at the level of departmental acts:

– Ministry of Internal Affairs – Order of the Ministry of Interior of Ukraine No 920/2017 [16].

– General Prosecutor’s Office of Ukraine – Order of the General Prosecutor’s Office of Ukraine No. 180/2017 [17].

– Ministry of Defence of Ukraine – Order of the Ministry of Interior of Ukraine No. 164/2015 [18].

– Security Service of Ukraine – SSU Order of Ukraine No.45/2016 [19].

A bill to this effect was submitted to the Ukrainian legislature in March 2013. The draft concerns the amendment and supplementing of the Criminal Procedure Code to establish general requirements for a polygraph test in criminal proceedings. The result of the test will not be the sole basis for finding a person guilty, as the draft creates opportunities to use the results of polygraph examinations in criminal proceedings before the court.

În **Russia**, there is no special law regulating the application of the polygraph. There are, however, provisions at the level of departmental acts, such as:

– FSB Order No 151/2011 [20]

– Unique rules on polygraph examinations, developed by the Russian MIA [21]

Currently, there are over 40 county laboratories for the detection of simulated behaviour in Romania, equipped with state of the art, American –made LX6 computerised polygraph systems. In Bucharest, a central polygraph laboratory operates at the National Institute of

peste 40 de laboratoare județene de detecție a comportamentului simulat, dotate cu sisteme poligraf computerizate LX6, ultramoderne, de ultimă generație, de proveniența americană. În București, la Institutul Național de Criminalistică din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române activează un laborator poligraf central, care monitorizează calitatea testelor poligraf la nivel național.

Cadrul legal, ce stă la baza reglementărilor aplicării poligrafului se axează pe:

► CPP a României [22],

Art. 172 – Dispunerea efectuării expertizei sau a constatării

1) Efectuarea unei expertize se dispune când pentru constatarea, clarificarea sau evaluarea unor fapte ori împrejurări ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului în cauză este necesară și opinia unui expert.

(2) Expertiza se dispune, în condițiile art. 100, la cerere sau din oficiu, de către organul de urmărire penală, prin ordonanță motivată, iar în cursul judecății se dispune de către instanță, prin încheiere motivată.

(3) Cererea de efectuare a expertizei trebuie formulată în scris, cu indicarea faptelor și împrejurărilor supuse evaluării și a obiectivelor care trebuie lămurite de expert.

(4) Expertiza poate fi efectuată de experți oficiali din laboratoare sau instituții de specialitate ori de experți independenți autorizați din țară sau din străinătate, în condițiile legii.

(7) În domeniile strict specializate, dacă pentru înțelegerea probelor sunt necesare anumite cunoștințe specifice sau alte asemenea cunoștințe, instanța ori organul de urmărire penală poate solicita opinia unor specialiști care funcționează în cadrul organelor judiciare sau în afara acestora. Dispozițiile relative la audierea martorului sunt aplicabile în mod corespunzător.

(10) Constatarea este efectuată de către un specialist care funcționează în cadrul organelor judiciare sau din afara acestora.

Art. 181¹. – Obiectul constatării și raportul de constatare

(1) Organul de urmărire penală stabilește prin ordonanță obiectul constatării, întrebările la care trebuie să răspundă specialistul și termenul în care urmează a fi efectuată lucrarea.

(2) Raportul de constatare cuprinde descrierea operațiilor efectuate de specialist, a

Forensic Science of the General Inspectorate of the Romanian Police, which monitors the quality of polygraph tests nationwide.

The legal framework, which underpins the regulations for the application of the polygraph, focuses on:

► CPP of Romania [22]

Art.172 – Ordering an expert's report or a finding

1) An expert's opinion shall be required when the establishment, clarification or evaluation of facts or circumstances of importance for the ascertainment of the truth of the case requires the opinion of an expert.

(2) The expert opinion shall be ordered, under the conditions of Article 100, on request by the prosecuting authority, by means of a reasoned order, and shall be ordered during the trial by the court, by means of a reasoned decision.

(3) The request for an expert opinion must be made in writing, stating the facts and circumstances to be assessed and the objectives to be clarified by the expert.

(4) The expertise may be carried out by official experts from specialized laboratories or institutions or by independent experts authorized in the country or abroad, in accordance with the law.

(7) In strictly specialized areas, if specific knowledge or other such knowledge is necessary for the understanding of the evidence, the court or the prosecuting authority may seek the opinion of specialists working within or outside the judiciary. The provisions relating to the hearing of a witness shall apply accordingly.

(10). The finding shall be made by a specialist working within or outside the judiciary.

Art.181. – Subject matter of the finding and report of the finding.

(1) The prosecuting authority shall determine by order the subject matter of the investigation, the questions to be answered by the expert and the time limit within which the investigation is to be carried out.

(2) The finding report shall contain a description of the operations carried out by the specialist, the methods, programmes and equipment used and the conclusions of the

metodelor, programelor și echipamentelor utilizate și concluziile constatării.

► Ordonanța nr. 75 din 24 august 2000 [23]:

Art. 2

(2) Specialitățile de expertiză criminalistică în care se poate obține calitatea de expert criminalist autorizat sunt următoarele:

o) expertiza pentru detecția comportamentului simulat (poligraf).

De asemenea, în România este pe larg aplicat poligraful la examinări în domeniul privat. Legislația aplicabilă:

Legea nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, *înființarea*, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România.

Hotărârea nr. 788/2005 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, *înființarea*, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România.

Cod COR (clasificarea ocupațiilor din România) – 263413 – Expert poligraf.

Expertul poligraf efectuează examinări psihofiziologice cu ajutorul tehnicii poligraf, interpretând reacțiile fiziologice umane corelate cu răspunsurile furnizate de o persoană la întrebări legate de o cauză punctuală, în scopul stabilirii comportamentului sincer sau simulat, referitor la veridicitatea unor fapte, evenimente, depoziții, precum și pentru determinarea adevărului în orice situație în care se impune verificarea sincerității unei persoane.

În **Republica Moldova** utilizarea poliografului este reglementată de Legea privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (nr. 269/12.12.2008) [24].

Legea privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (nr. 269 din 12.12.2008) reglementează aplicarea acestuia în următoarele situații:

– angajarea în câmpul muncii în cadrul organelor Ministerului Afacerilor Interne, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate și Serviciului Vamal.

– efectuarea controlului periodic sau selectiv al activității de serviciu în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate și Serviciului Vamal;

finding.

► Ordinance No 75 of 24 August 2000 [23]
Art.2

(2) The forensic specialities in which the status of certified forensic expert can be obtained are the following:

o) Expertise for the detection of simulated behaviour (polygraph).

Also, in Romania, the polygraph is widely used for examinations in the private sector. Applicable legislation:

Law no. 213/2004 on the exercise of the profession of psychologist with the right of free practice, establishment, organization and functioning of the College of Psychologists of Romania.

Decision No 788/2005 approving the Methodological Rules for the application of Law No 213/2004 on the exercise of the profession of psychologist with the right of free practice, the establishment, organisation and functioning of the College of Psychologists of Romania.

COR Code (Romanian Classification of Occupations)- 263413- Polygraph Expert.

The polygraph expert carries out psychophysiological examinations using the polygraph technique, interpreting human physiological reactions correlated with the answer given by a person to questions related to a specific cause, in order to establish sincere or simulated behaviour, regarding the truthfulness of facts, events, statements and to determine the truth in any situation where it is necessary to verify the sincerity of a person.

In the Republic of Moldova the use of polygraph is regulated by the Law on the Application of Simulated Behaviour Detector Testing (No. 269/12.12.2008) [24].

The law on the Application of Simulated Behaviour Detector Testing (No 269 of 12.12.2008) regulates its application to:

– Employment in the bodies of the Ministry of Internal Affairs, the National Anticorruption Centre, the Intelligence and Security Service and the Customs Service.

– To carry out periodic or selective control of the service activity within the Ministry of Internal Affairs, the National Anti-Corruption Centre, the Intelligence and Security Service, and the Customs Service;

- în cadrul anchetei de serviciu;
- în cadrul activității operative de investigații.

În **viziunea noastră** se impune o revizuire în corpore a Legii nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf). Argumentarea acestei propuneri este fundamentată prin prisma studiilor existente, a practicii internaționale a statelor dezvoltate la acest compartiment, cât și a rezultatelor științifico-practice în domeniul aplicării poligrafului.

Generalizând, ne propunem să punctăm următoarele aspecte:

în cadrul examinării se folosesc mijloace tehnico-științifice necontestate;

Considerăm că mijloacele tehnice aplicate la testări au un profund suport științific.

– testarea cu aplicarea poligrafului echivalează cu o încălcare a principiului prezumpției de nevinovăție prevăzut în Constituția Republicii Moldova și art. 8 (2) al Codului de procedura penală: „nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa”;

Considerăm că trimiterea la dispozițiile art. 8 (2) al Codului de procedura penală este forțată. Prin testarea cu aplicarea poligrafului, persoana nu este obligată să-și probeze nevinovăția, ci are loc stabilirea reacțiilor psiho-fiziologice ale subiectului testat la întrebările stimul. Examinarea se va petrece cu consimțământul în scris al persoanei, fapt ce exclude obligarea ei la o astfel de procedură. Admițând ipoteza că testarea cu aplicarea poligrafului conduce la obligarea persoanei să-și probeze nevinovăția, putem presupune implicit că și alte acțiuni de urmărire penală – audierea, confruntarea, reconstituirea etc. –, recunoscute ca mijloace de probă, încalcă principiul prezumpției de nevinovăție, lucru care nu corespunde adevărului.

– examinarea reacțiilor psiho-fiziologice cu aplicarea poligrafului încalcă normele morale și etice a persoanei testate.

Considerăm că detecția comportamentului simulat reprezintă un procedeu care respectă onoarea, demnitatea, integritatea fizică și psihică ale persoanelor testate. Firele și senzorii poligrafului nu afectează cu nimic integritatea și demnitatea individului care conservă toate calitățile sale volitive și intelectuale și nici nu trebuie măcar să se dezbrace, în timp ce alte tipuri de testări presupun recoltarea de sânge care necesită înțepături

- As part of the service investigation;
- In operational investigative work.

In our view, and in corpore revision of Law 269/2008 on the application of the simulated behaviour detector test (polygraph) is required. The argumentation of this proposal is based on existing studies, on the international practice of developed countries in this area, and on the scientific-practical results in the field of polygraph application.

Generalising, we would like to make the following points:

Uncontested technical-scientific means are used in the examination;

We believe that the technical means applied to the tests have a deep scientific support.

-polygraph testing and applying to a violation of the principle of presumption of innocence provided for the Constitution of the Republic of Moldova and Article 8 (2) of the Code of Criminal Procedure, “no one is obliged to prove his innocence”;

We consider that the reference to the provisions of Article 8 (2) of the Code of Criminal Procedure is forced. By polygraph testing, the person is not obliged to prove his innocence, but the psycho-physiological reactions of the tested subject to the stimulus questions are established. The examination will take place with the written consent of the person, which excludes forcing them to undergo such a procedure. Assuming that polygraph testing leads to the person being forced to prove his innocence, it would implicitly assume that other prosecution actions- hearing, confrontation, reconstruction, etc. – recognized as evidence violate the principle of the presumption of innocence, which is incorrect;

– Examining psycho-physiological reactions with the application of a polygraph violates the moral and ethical norms of the person tested.

We believe that the detection of simulated behaviour is a procedure that respects the honor, dignity, physical and psychological integrity of the tested persons. The polygraph wires and sensors don't affect the integrity and dignity of the individual who retains all his intellectual qualities and does not even have to undress, whereas other types of testing involve blood sampling which requires pricking and

și prelevări corporale [25].

În **concluzie**, menționăm faptul că actualmente mijloacele de detecție a comportamentului simulat și practica judiciară plasează testarea cu aplicarea poligrafului în categoria mijloacelor și proceselor tehnico-tactice pe care criminalistica le pune la dispoziția organelor de urmărire penală. Forța probantă a concluziilor specialiștilor poligraf în acest domeniu nu este unanim acceptată la noi în țară, deținând exclusiv valoarea unor indici orientativi și având forța credibilității rezonabile.

bodily sampling.[25]

In conclusion we would like to mention that at present the means of detecting simulated behaviour and judicial practice place polygraph testing in the category of technical-tactical means and processes that forensic science makes available to the prosecution. The probative force of the conclusions of polygraph specialists in this field is not unanimously accepted in our country, being only indicative indices with the force of reasonable credibility.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. The American Polygraph Association (APA) is a professional association of polygraph examiners. It was established in 1966. It has about 3000 members.
2. APA standards of practice, adopted august 23, 2019.
3. National Security Decision Directives (NSDD) were issued by President Ronald Reagan and his Assistants to the President for National Security Affairs to set forth official national security policy for the guidance of the defense, intelligence, and foreign policy establishments of the United States Government.
4. NSDD 84, Safeguarding National Security Information 11 Mar 1983.
5. Employee Polygraph Protection - EPP - 29 U.S. Code Chapter 22.
6. J. Criminal Law, Criminology and Police Science. 1955. Nov. Dec. № 4. P. 602.
7. State v. Trimble. 68 N.M. 406,362 P. 2d 788 (1961).
8. State v. Valdez. 371 P. 2d 894 (1962).
9. Sixth Amendment (Amendment VI) to the United States Constitution passed by Congress September 25, 1789. Ratified December 15, 1791.
10. Холодный Ю. И. Применение психофизиологического метода детекции лжи в Японии. <https://polygraph.ua/ru/holdnyj-ju-i-primenenie-psihofiziologicheskogo-metoda-detekcii-lzhi-v-japonii/> (vizitat 18.10.2021).
11. Offender Management Act 2007, c. 21 Part 3 Polygraph conditions for certain offenders released on license.
12. Code of Criminal Procedure, act of 6 June 1997, (amended 2003), article 192, § 1- § 2.
13. Polski kodeks postępowania karnego, art. 200. § 1. W zależności od polecenia organu procesowego biegły składa opinię ustnie lub na piśmie.
14. Lietuvos Respublikos 2000 m. rugpjūčio 29 d. įstatymas Nr. VIII-1907 Vilnius.
15. Постановление Министерства внутренних дел Республики Беларусь от 4 ноября 2020 г. № 218, О порядке проведения опроса с использованием технических средств (полиграфа).
16. Приказ Министерства внутренних дел Украины от 13.11.2017 № 920 “Об утверждении Инструкции о порядке использования полиграфов в Национальной полиции Украины”.
17. Приказ Генеральной прокуратуры Украины от 12.06.2017 г. № 180 “Об утверждении Инструкции о порядке использования полиграфа в деятельности органов прокуратуры Украины”.
18. Приказ Министерства обороны Украины 14.04.2015 г. № 164 “Об утверждении Инструкции по организации и проведению психофизиологического исследования персонала с применением полиграфа в Министерстве обороны Украины и Вооруженных Силах Украины”.

19. Приказ СБУ от 04.02.2016 № 45 “Об утверждении Инструкции о порядке проведения служебных расследований и служебных проверок в отношении военнослужащих Службы безопасности Украины”.
20. Приказ Федеральной службы безопасности Российской Федерации от 13 апреля 2011 г. N 151 г. Москва “Об утверждении Инструкции по организации и проведению профессионального психологического отбора в органах федеральной службы безопасности”.
21. БСТМ МВД России. Единые требования к порядку проведения психофизиологических исследований (ПФИ) с использованием полиграфа.
22. Legea nr. 135 /2010, privind Codul de procedură penală a României, publicat în Monitorul Oficial nr. 486 din 15 iulie 2010.
23. Ordonanța nr. 75 /2000 privind organizarea activității de expertiză criminalistică, publicat în Monitorul Oficial nr. 407 din 29 august 2000.
24. Legea Republicii Moldova privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf) nr. 269-XVI din 12.12.2008.
25. Sicot Marcel. A la barre de l’Interpol. Paris: Broche, 1961, p.170-171.

Despre autori:

Vladimir VASILIȚA,
doctorand,
șef al Serviciului juridic
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: vladimir.vasilita@mai.gov.md

Andrei LUNGU,
doctorand,
Școala doctorală „Științe penale și drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
master în psihologie,
e-mail: andrei.lungu@mai.gov.md

About authors:

Vladimir VASILIȚA,
PhD student,
Head of the Legal Service
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: vladimir.vasilita@mai.gov.md

Andrei LUNGU,
PhD student,
The Doctoral School „Criminal Sciences
and Public Law” of the Academy
„Ștefan cel Mare” of the MIA,
master in psychology,
e-mail: andrei.lungu@mai.gov.md

ABORDĂRI DOCTRINARE LA NIVEL NAȚIONAL ÎN MATERIA INSTRUMENTELOR JURIDICO- FINANCIARE DE PROTECȚIE A MEDIULUI

Ivan ȚERUȘ,
doctorand

Cunoașterea spectrului de abordare doctrinară a unui subiect sau altul, pe plan național, constituie un mare avantaj pentru inițierea oricărui studiu în materie juridică. În cazul studiului de față, cunoașterea opiniei doctrinare pe marginea instrumentelor economice de protecție a mediului reprezintă un punct de pornire pentru toți cercetătorii preocupați de domeniul protecției mediului, în special a protecției împotriva impactului negativ generat de activitățile economice.

În context, consultarea materialului editat în Republica Moldova, pe compartimentul analizat, ne permite să identificăm gradul de cercetare a subiectului vizat, problematica, controversile, esența reglementărilor în materie, soluțiile înaintate, precum și aspectele necercetate sau puțin dezvoltate.

Cuvinte-cheie: mediu, producător, poluare, activitate economică, instrumente financiare, organe specializate, impact, degradare, ecologizare, antreprenor, autorizație.

DOCTRINAL APPROACHES AT NATIONAL LEVEL IN THE FIELD OF LEGAL AND FINANCIAL INSTRUMENTS FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION

Ivan ȚERUȘ,
PhD student

Perception of the spectrum of doctrinal approach of one subject or another, at national level, is a great advantage for the initiation of any study in legal matters. In the case of the present study, perception of the doctrinal opinion on the economic instruments of environmental protection represents a starting point for all researchers concerned with the field of environmental protection, in particular, protection against the negative impact generated by economic activities.

Consultation of the material published in the Republic of Moldova, on the analyzed compartment, allows us to identify in this context the degree of research of the subject, issues, controversies, essence of regulations, submitted solutions, as well as unexplored or underdeveloped issues.

Keywords: environment, producer, pollution, economic activity, financial instruments, specialized bodies, impact, degradation, greening, enterpriser, authorization.

Introducere. Orice studiu în materia dreptului, de regulă, începe cu examinarea materialelor existente în domeniu, în scopul evaluării situației existente în planul abordărilor doctrinare, dar și ale celor jurisprudențiale. Este și cazul lucrării noastre ce urmărește, în sine, examinarea cadrului științific existent la nivel național în materia instrumentelor juridico-financiare de protecție a mediului, context în care activitățile economice (activitate cu scop lucrativ, constând în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii)[1, p.13] prezintă cele mai agresive pericole la adresa mediului și societății în ansamblu.

Cu pregnanță, insistăm să identificăm, prin studiu, poziția autorilor autohtoni pe marginea subiectului relevat, cu intenția de

Introduction. Any study in the field of law, as a rule, begins with the examination of existing materials in the field, in order to assess the existing situation in terms of doctrinal approaches, but also jurisprudential ones. This is also the case of our paper, which aims at examining the existing scientific framework at national level in the field of legal and financial instruments for environmental protection, context in which, economic activities (for-profit activity, consisting in the production, administration or alienation of goods or in the provision of services) [1, p.13] presents the most aggressive dangers to the environment and society as a whole.

Strongly, we insist on identifying through the study, the position of local authors on the revealed topic, with the intention of being able

a putea înțelege problematica reală ce stă în calea ineficienței cadrului normativ în domeniul *măsurilor de protecție a mediului contra activităților economice*. Or, *actualmente, subiectul poluării ce are ca sursă activitățile economice este de mare interes pentru doctrina mondială, dar și pentru cadrul juridic de reglementare la nivel internațional*.

Astfel, scopul principal al lucrării este de a estima gradul de cercetare a problemei la nivel național, pentru a putea interveni, prin studii ulterioare, cu soluții noi în planul îmbunătățirii reglementărilor în materia protecției mediului prin măsuri juridico-financiare.

Metode și materiale aplicate. Întru atingerea scopului prestabilit, au fost utilizate, în cadrul cercetării, metode din cele mai eficiente și recomandate pentru asemenea categorii de lucrări, dintre care menționăm: metoda istorică, metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda comparativă, metoda empirică. Sub aspectul doctrinar al abordării problematicii instrumentelor juridico-financiare de protecție a mediului în conținutul *lucrărilor științifice* (teze de doctorat, articole științifice, monografii) exprimăm recunoștință autorilor autohtoni ce s-au dedicat cu desăvârșire domeniului cercetat, oferindu-ne materiale prețioase care ne inspiră și ne determină la sacrificiu în misiunea comună care ne preocupă. Dintre distinșii autori merită a fi menționați profesorul Arcadie Capcelea, dr. Pavel Zamfir, Igor Trofimov, Grigore Ardelean, Alina Rotaru, Gheorghe Duca, Vlad Vlaicu, Andrian Crețu, R. Iordanov, Gabriel Mărgineanu și alții care își dedică zi de zi timpul pentru cercetarea domeniului protecției mediului în Republica Moldova.

Rezultate obținute și discuții. Într-o lucrare mai recentă a distinsului autor **Arcadie Capcelea** sunt aduse la cunoștința publicului larg, oamenilor de știință, practicienilor și altor subiecți preocupați de domeniul protecției mediului, cele mai noi instrumente juridico-financiare aplicabile în cadrul activității economice care urmăresc scopul prevenirii efectelor negative asupra mediului, generate prin această *activitate*. De fapt, majoritatea instrumentelor analizate sunt pe larg aplicate în spațiul european, fiind clasificate de autor în instrumente econo-

to understand the real issue that stands in the way of inefficiency of the regulatory framework in the field of environmental protection measures against economic activities. Or, currently, the subject of pollution that has as its source the economic activities is of great interest for the world doctrine, but also for the legal regulatory framework at international level.

Thus, the main purpose of the paper is to estimate the degree of research on the problem at the national level, in order to intervene, through further studies, with new solutions to improve environmental protection regulations through legal and financial measures.

Methods and materials applied. In order to achieve the predetermined goal, the most efficient and recommended methods were used in the research for such categories of works, among which we mention: historical method, analysis method, synthesis method, deduction method, comparative method, empirical method. From the doctrinal aspect of approaching the issue of legal-financial instruments for environmental protection in the content of *scientific papers* (doctoral theses, scientific articles, monographs) we express gratitude to local authors who have dedicated themselves to the field, offering us valuable materials that inspire us and lead us to sacrifice in the common mission that concerns us. Among the distinguished authors it is worth mentioning Professor Arcadie Capcelea, PhD Pavel Zamfir, Igor Trofimov, Grigore Ardelean, Alina Rotaru, Gh. Duca, V. Vlaicu, A. Crețu, R. Iordanov, G. Mărgineanu and others which dedicate their time day by day to researching the field of environmental protection in the Republic of Moldova.

Results obtained and discussions. In a more recent work by the distinguished author **Arcadie Capcelea**, the latest public legal-financial instruments applicable in the field of economic activity aimed at preventing the negative effects on the environment are brought to the attention of the general public, scientists, practitioners and other subjects concerned with the field of environmental protection. In fact, most of the instruments analyzed are widely applied in the European space, being classified by the author as economic instruments; market instruments; financial-credit instruments to which are added the voluntary instruments

mice; instrumente de piață; instrumente financiar-creditare, la care mai adaugă și instrumente voluntare care, de asemenea, sunt aplicabile domeniului activității economice, din ele fiind analizate: acordurile ecologice voluntare; evaluarea ciclului de viață a produsului; ecobalanța; ecodesignul; asigurarea ecologică; achizițiile ecologice etc. Tot specifice activității economice sunt și alte instrumente prezentate de autor ca măsuri informaționale, acestea fiind: marcarea ecologică; marketingul ecologic; responsabilitatea corporativă socială și de mediu.

În viziunea autorului citat, cu titlu de concluzie generală, „aplicarea eficientă a instrumentelor economico-financiare țin de câteva condiții. Astfel, economiile în care se preconizează aplicarea acestora trebuie să prezinte (sau să facă progrese reale spre) piețe libere, unde drepturile de proprietate sunt clar definite, unde întreprinderile, în mare parte, sunt private, iar normele ecologice sunt stabilite și larg răspândite (fără excepții), unde există un sistem liberalizat al prețurilor” [7, p. 120].

*În plan științifico-doctrinar, cu ocazia cercetării particularităților reparării prejudiciului ecologic, consacratul promotor al valorilor juridice în materia protecției mediului, dr., conf. univ. **Grigore Ardelean**, inițial în lucrarea sa de doctorat [4, p. 139-140], iar ulterior, într-o monografie publicată în editură internațională, abordează subiectul măsurilor economico-financiare de reparare a prejudiciului ecologic din contul fondurilor ecologice, fondurilor constituite din cotizațiile poluatorilor, fondurilor formate din primele de asigurare de mediu obligatorie. În privința ultimelor, autorul afirmă că prin reglementarea lor, acestea „vor avea un impact pozitiv cu caracter de prevenție a potențialelor prejudicii ecologice la adresa persoanei, precum și asupra noilor modalități de desemnare a responsabililor pentru repararea prejudiciilor prin constituirea unor *garanții financiare* anterior survenirii consecințelor prejudiciabile” [3, p. 177]. *În ceea ce privește ideea constituirii unui fond de indemnizare destinat finanțării măsurilor de prevenție sau reparare a eventualelor prejudicii ecologice, autorul susține că aceasta reprezintă o garanție a faptului că prejudiciul va fi reparat, chiar dacă la**

which are also applicable to the field of economic activity, following of them are analyzed: voluntary environmental agreements; product life cycle assessment; eco-balance; eco-design; ecological insurance; eco-friendly purchases, etc. Also specific to economic activity are other tools presented by the author as informational measures, these being: eco-labeling; ecological marketing; social and environmental corporate responsibility.

In the view of the quoted author, as a general conclusion, “the efficient application of economic and financial instruments is subject to a number of conditions. Thus, the economies in which they are expected to apply must present (or make real progress towards) free markets, where property rights are clearly defined, where businesses are largely private and environmental standards are established and widespread (without exception) where there is a liberalized price system” [7, p. 120].

In the scientific-doctrinal plan, on the occasion of researching the particularities of repairing the ecological damage, the consecrated promoter of the legal values in the matter of environmental protection, PhD, associate professor **Grigore Ardelean**, initially in his doctoral dissertation [4, p. 139-140], and later, in a monograph published in the international publishing house, addresses the subject of economic and financial measures to restore ecological damage from ecological funds, funds consisting of polluters’ contributions, funds made up of compulsory environmental insurance premiums. Regarding the latter, the author states that by regulating them, they “will have a positive impact on the prevention of potential environmental damage to the person, as well as on new ways of designating those responsible for repairing damage by providing *financial guarantees* before the prejudicial consequences” [3, p. 177]. With regard to the idea of setting up a compensation fund to finance measures to prevent or repair any ecological damage, the author submits that this is nothing more than a guarantee that the damage will be repaired even if the perpetrator is not known with certainty at the time of production, a measure based on the objective principle and related to risk insurance [4, p. 145].

In another of his works, the author argues

momentul producerii nu se cunoaște cu certitudine făptuitorul, fiind o măsură întemeiată pe principiul obiectiv și conexă asigurării de riscuri [4, p. 145].

Într-o altă lucrare a sa, autorul susține că în condițiile în care făptașii prejudiciului ecologic încearcă să descopere noi căi și modalități de manifestare, se impune cu acuitate promovarea unor noi mecanisme de reprimare ce ar admite o intervenție anticipată, iar ca rezultat ar descuraja sau cel puțin ar determina subiecții la acțiuni mai precaute din partea lor, odată ce vor fi desemnați responsabili de repararea eventualelor efecte negative, admise chiar independent de vinovăție.

În contextul dat, domnia sa încearcă să arate necesitatea consacării juridice a unor instrumente ce ar impune la unele plăți ce ar presupune un fel de reparare cu anticipație, având drept temei unele acțiuni prejudiciabile în desfășurare (cu impact asupra mediului), care luate toate împreună ar forma un prejudiciu caracterizat prin imprezibilitatea și incertitudinea de a fi sesizate ca prejudicii de sine stătătoare [5, p. 76].

Despre importanța și rolul determinant al instrumentelor juridico-financiare de protecție a mediului, aplicabile activității economice, se expune și autoarea **Alina Rotaru** prin conținutul lucrării sale de doctorat în compartimentul ce enumeră dimensiunile indispensabile ale realizării practice și eficiente a misiunii de protecție a mediului. În acest sens, despre dimensiunea tehnico-economică autorul menționează că aceasta este „prezentă prin orientarea organizațiilor din cadrul ramurilor economice spre introducerea de tehnologii curate, programe de eficientizare și reducere a consumului de materii prime și resurse naturale și, nu în ultimul rând, spre crearea de fonduri și resurse financiare destinate protecției mediului” [16, p. 44].

Preocupări ce ating subiectul protecției mediului contra efectelor rezultate din activități economice identificăm și în lucrarea de doctorat a dnei **Ingrid-Ileana Nicolau**, care susține că cel mai dificil este să delimităm raporturile de gestionare a componentelor de mediu de cele civile și comerciale. În acest sens, autoarea

that in the conditions in which ecological damage seeks to discover new ways and means of manifestation, it is necessary to promote new repressive mechanisms that would allow early intervention, and as a result would discourage or at least would lead to more discreet action on their part once they have been appointed responsible for repairing any adverse effects admitted even independently of guilt.

In this context, he tries to show the need for the legal enshrinement of instruments that would require some payments that would involve some kind of early repair, but which are based on some harmful actions in progress (with an impact on the environment) that all taken together they would form a prejudice characterized by the unpredictability and uncertainty of being notified as independent damages [5, p. 76].

The author **Rotaru Alina** also explains the importance and decisive role of the legal-financial instruments for environmental protection applicable to economic activity through the content of her doctoral dissertation in the section that lists the indispensable dimensions of the practical and efficient accomplishment of the environmental protection mission. In this regard, on the technical-economic scale, the author mentions that it is “present through the orientation of organizations in the economic branches towards the introduction of clean technologies, efficiency programs and reduction of consumption of raw materials and natural resources and last but not least, towards creation of funds and financial resources for environmental protection” [16, p. 44].

Concerns related to the subject of environmental protection against the effects of economic activities are also identified in the doctoral dissertation of Ms. **Ingrid-Ileana Nicolau**, who argues that the most difficult thing is to distinguish the management relationships of environmental components from civil and commercial ones. In this sense, the author proposes to complement both the civil legislation and the legislation regulating commercial activity with provisions that would enshrine the principle of prioritizing the use of environmental elements in the interest of environmental protection over other interests, including the economic one” [14, p. 27], and of course, we

propune să se completeze legislația civilă și cea care reglementează activitatea comercială cu prevederi care ar consacra principiul priorității utilizării elementelor de mediu în interes de protecție a mediului, în detrimentul altor interese, inclusiv celor economice [14, p. 27], constatare și recomandare cu care suntem de acord. Or, toate relațiile economice cu caracter comercial, ce implică un efect distructiv asupra mediului, urmează a fi desfășurate cu luarea în strictă considerare a priorităților de protecție a mediului, iar toate instrumentele financiare aplicate activităților economice trebuie concepute și construite pe același principiu.

Despre instrumentele financiare de protecție a mediului, în special despre plata pentru poluare percepută cu anticipație, se aduc valoroase referințe pentru doctrina autohtonă de mediu și de către **dr. Igor Trofimov**, care în unele din lucrările sale susține că răspunderea suportată de către eventualul vinovat este în strictă corespundere cu Legea privind plata pentru poluarea mediului. Mai mult, autorul face referință și la instrumentele de natură fiscală, accentuând că acestea sunt cele mai utilizate metode de asigurare a eventualei răspunderi, având în vedere faptul că cele mai dese ori activitățile economice, care sunt impuse fiscal, fiind cauzatoare de daune, ca rezultat au posibilitatea de a despăgubi anume prin intermediul acestor modalități [17, p. 7].

De asemenea, de-a lungul activității sale științifico-didactice, autorul citat contribuie prin importanțele sale lucrări, deși tangențial, la dezvoltarea tuturor instrumentelor de protecție a mediului aplicabile în cadrul activității economice, dar nu numai, instrumente care se desprind din mecanismul răspunderii de mediu cu pronunțat caracter de anticipare a prejudiciului. Din cele mai valoroase lucrări științifice ale autorului menționăm: Formele și gradele vinovăției în dreptul civil și în dreptul mediului [18, p. 94-100]; Vinovăția pentru cauzarea de daune civile prin poluare de mediu [19, p. 41-49]; Implicații asupra formelor de răspundere în dreptul contemporan [20, p. 5-9]; Probleme curente ale legislației penale și a apelor [21, p. 94-100].

Cu importante abordări asupra instru-

agree with this statement and recommendation. Or, all economic relations of a commercial nature that involve a destructive effect on the environment, are to be carried out with strict consideration of environmental protection priorities, and all financial instruments applied to economic activities must be designed and built on the same principle.

The financial instruments for environmental protection, in particular, about the payment for pollution perceived in advance, are valuable references for the local environmental doctrine and also for **PhD Igor Trofimov**, who in some of his works claims that the liability borne by the eventual is in strict compliance with the Law on Payment for Environmental Pollution. Moreover, the author also refers to the instruments of a fiscal nature, emphasizing that these are the most used methods of insuring possible liability, given the fact that most often the economic activities, which are taxed, are causing damage; and as a result they have the opportunity for compensation through these means [17, p. 7].

Also, throughout his scientific-didactic activity, the quoted author contributes through his important works, although tangentially, to the development of all the environmental protection instruments applicable within the economic activity, but not only, instruments that derive from the mechanism of responsibility of environment with a pronounced nature of anticipation of injury. Among the most valuable scientific works of the author we mention: Forms and Degrees of Guilt in Civil Law and in Environmental Law [18, p. 94-100]; Guilt for Causing Civil Damage through Environmental Pollution [19, p. 41-49]; Implications for Forms of Liability in Contemporary Law [20, p. 5-9]; Current Issues of Criminal and Water Legislation [21, p. 94-100].

The author **Valentin Așevschi**, also imposes important approaches on the economic-financial instruments for environmental protection, taking as a research subject in his paper the prospects for the development of relations between the Republic of Moldova and the EU financial instruments, emphasizing that: "Ecological Funds intend primarily to finance projects that will support the concept of green development and will adopt relevant

mentelor economico-financiare de protecție a mediului se impune și autorul **Valentin Așevschi**, care, în lucrarea *ce are ca subiect de cercetare perspectivele dezvoltării relațiilor dintre Republica Moldova și UE pe segmentul reglementării măsurilor de protecție a mediului, prezintă prioritățile de dezvoltare a instrumentelor financiare, subliniind că:*

„Fondurile ecologice, în mod prioritar, vor finanța proiecte care vor susține conceptul dezvoltării verzi și vor adopta criteriile relevante pentru aprobarea proiectelor date, astfel fiind drept un exemplu de promovare a proiectelor în domeniul dezvoltării ecologic-orientate;

Întreprinderile mici și mijlocii trebuie instruite în elaborarea Planurilor de Management de Mediu, care vor servi drept bază pentru acțiunile vizate la întreprinderi și vor fi incluse în pachetul de documente în cazul solicitării unui credit de la băncile comerciale naționale sau internaționale;

Vor fi examinate posibilitățile de acordare a înlesnirilor fiscale sau scutirii de plată pentru poluare în cazul reciclării deșeurilor, economisirii energiei și resurselor etc., iar plata pentru poluare în sectoarele sau întreprinderile prioritare poate fi convertită pentru acțiuni de mediu” [2, p. 15].

De problematica instrumentelor financiare de protecție a mediului, îndeosebi cele aplicate la nivel internațional, este preocupată și autoarea **Natalia Cărbune**, aceasta relevând în una din lucrările sale că principalele instrumente sunt reprezentate de programul LIFE16 și de Fondul de Coeziune, ambele fiind destinate finanțării activităților, programelor și proiectelor politicilor de protecție a mediului contra impactului negativ provenit din activități economice [12, p. 13].

Într-o altă lucrare, autorul cu ocazia examinării regimului juridic de protecție a mediului în Republica Moldovarecunoaște că unul din obiectivele principale ale politicii de mediu este prevenirea și reducerea impactului negativ al activității economice asupra mediului, resurselor naturale și sănătății populației în contextul dezvoltării durabile a țării [9, p. 6].

În strânsă legătură cu tema cercetată este și studiul autoarei **Aurelia Crivoi**, realizat

criteria for the approval of given projects, thus being an example of promoting projects in the field of green development;

Small and medium-sized enterprises should be trained in the development of Environmental Management Plans, which will serve as a basis for actions intended for enterprises and will be included in the package of documents in case of applying for a loan from national or international commercial banks;

The possibilities for granting tax relief or exemption from payment for pollution in the case of waste recycling, energy and resource saving, etc. will be examined, and the payment for pollution in priority sectors or businesses can be converted to environmental actions” [2, p. 15].

The author Natalia Cărbune is also concerned about the issue of financial instruments for environmental protection, especially those applied at international level, noting in one of her works that the main instruments are the LIFE16 program and the Cohesion Fund, both of which are intended to finance activities, programs, projects of environmental protection policies against the negative impact of economic activities [12, p. 13].

In another paper, the author, during the examination of the legal regime of environmental protection in the Republic of Moldova, acknowledges that one of the main objectives of environmental policy is to prevent and reduce the negative impact of economic activity on the environment, natural resources and population health in the context of sustainable development of the country [9, p. 6].

Closely related to the researched topic is the study of the author **Aurelia Crivoi**, co-authored with **Marina Gheluță**, in which she identifies and presents two priority directions of the environmental policy of the Republic of Moldova, and namely:

Capacity building in the field and inter-sectorial collaboration, which provide: application of principles “*economics through ecology*” and “*cost-benefit*”; strengthening the institutional and managerial potential;

Impact regulation, pollution prevention and environmental remediation, which include: *environmental management in enterprises and ecological certification*; restoring and maintaining the natural potential [6, p. 13].

în coautorat cu **Marina Gheluță**, în care identifică și prezintă două direcții prioritare ale politicii de mediu a Republicii Moldova, și anume:

Consolidarea capacităților în domeniu și colaborarea intersectorială, care prevăd: aplicarea principiilor „*conomie prin ecologie*” și „*cost-beneficiu*”; consolidarea potențialului instituțional și managerial;

Reglementarea impactului, prevenirea poluării și asanarea mediului, care includ: *managementul de mediu la întreprinderi și certificarea ecologică*; restabilirea și menținerea potențialului natural [6, p. 13].

Cadrul doctrinar național în materia mecanismelor de protecție a mediului, specifice activităților economice în plan aplicativ, cunoaște și contribuția autorului **Vladimir Poleacov**, cel care studiază cu ingeniozitate și implicare fenomenul juridic al asigurărilor ecologice, instrument financiar de garanție și impact preventiv asupra efectelor negative generate prin activitățile industriale. În contextul arătat, autorul subliniază într-o lucrare a sa că „în practica occidentală prin asigurarea contra daunelor de mediu se subînțelege, în primul rând, asigurarea de răspundere civilă a proprietarilor de întreprinderi cu un înalt grad de risc în vederea reparării prejudiciului cauzat terței persoane, care a fost condiționat de o avarie tehnologică sau catastrofă” [15, p. 90].

Deși în mod tangențial, dar foarte apropiat și intercalat, de domeniul instrumentelor de protecție a mediului se preocupă autorul **Vlad Vlaicu**, care în una din lucrările sale consideră că „*sumele recuperate pentru daunele aduse mediului trebuie să fie în strictă conformitate cu aceste daune*; aceste sume trebuie să conțină în afară de dauna reală toate celelalte prejudicii aduse activității economico-sociale a societății și în primul rând sănătății populației. În afară de acestea mai trebuie să conțină și un șir de penalități, al căror scop ar fi de a-l aduce pe poluator în rândul celor care respectă legislația ecologică, de a-l descuraja pe poluator să mai polueze, de a crea poluatorului așa condiții, încât să-i fie mai convenabil să protejeze mediul decât să-l polueze” [25, p. 90].

Așadar, înțelegem din afirmațiile autorului că unele măsuri care, de fapt, țin loc de

The national doctrinal framework on environmental protection mechanisms specific to economic activities in application, also knows the contribution of the author **Vladimir Poleacov**, who studies with ingenuity and involvement the legal phenomenon of environmental insurance, financial guarantee instrument and preventive impact on negative effects generated by activities industrially. In this context, the author points out in his paper that “in Western practice, environmental damage insurance means, first and foremost, the liability insurance of business owners with a high degree of risk in order to repair the damage caused to third parties, people who have been affected by a technological breakdown or catastrophe” [15, p. 90].

Although tangential, but very close and interspersed with the field of environmental protection instruments, the author **Vlad Vlaicu** is also concerned, as well as one of his works covers the following: “the amounts recovered for environmental damage must be in strict accordance with these damages, these amounts must contain in addition to the actual damage all other damages caused to the economic and social activity of the company and first of all to the health of the population. In addition, they must contain a series of penalties, the purpose of which would be to bring the polluter among those who comply with environmental legislation, to discourage the polluter from polluting, to create conditions for the polluter to make it more convenient for him to protect the environment than to pollute it” [25, p. 90].

Therefore, we understand from the author’s statements that some measures which, in fact, take the place of financial instruments for environmental protection (costs, amounts, penalties) must be applied to the polluter in various ways with the effect of determining it to activities with low environmental impact facilitated, on the other hand, by the benefits of environmental protection.

As a conclusion to the study on the doctrinal framework that examines at national level the field of environmental protection financial instruments, we can mention that it is a poorly developed one, with very few doctoral papers that approach only tangentially the field in question and none that directly researches that category of tools for environmental protection.

instrumente financiare de protecție a mediului (costuri, sume, penalități, crearea de avantaje), se impun a fi aplicate față de poluator în mod variat cu efect de determinare a sa la activități cu impact redus asupra mediului.

Pentru o mai bună cunoaștere a problemicii instrumentelor economico-financiare de protecție a mediului, considerăm necesar să consultăm și viziunea specialiștilor în domeniu, exprimată în conținutul lucrărilor științifico-didactice din categoria manualelor, suporturilor de curs, ghidurilor, lucrărilor analitice etc.

În acest sens, o considerabilă contribuție la dezvoltarea cadrului doctrinar moldav, ce ține de compartimentul instrumentelor economico-financiare de protecție a mediului, aparține renumitului cercetător, profesor, promotor al valorii dreptului la un mediu sănătos, **Arcadie Capcelea**. Cu această ocazie amintim lucrarea autorului din anul 2000 prin care se pune baza juridico-doctrinară de funcționare a mecanismului economic de protecție a mediului, începând de la enumerarea, descrierea și polemizarea asupra principiilor și funcțiilor respectivului mecanism. Tot aici sunt punctate și analizate toate categoriile de plăți, taxe și fonduri financiare destinate protecției mediului, insistându-se a arăta că „aceste mecanisme (pârghii) specifice de protecție pot, pe de o parte, stimula (sau penaliza) activitatea economică, iar pe de altă parte pot crea condițiile de acumulare a resurselor financiare pentru realizarea măsurilor de protecție a mediului” [8, p. 116-124].

O descriere reușită a măsurilor de protecție a mediului, ce se cer a fi aplicate în cadrul activității întreprinderilor, aparține grupului de autori care au elaborat, sub îndrumarea Profesorului **Gh. Duca**, manualul de Audit ecologic în anul 2001. Încă de atunci, autorii au conștientizat importanța indiscutabilă a recurgerii la măsuri de protecție a mediului chiar în cadrul întreprinderii, acolo unde se generează un impact negativ și inevitabil asupra mediului.

Unele măsuri cu caracter juridic, economic și financiar care, de fapt, sunt valabile și astăzi au fost propuse în conținutul lucrării discutate, autorii insistând asupra următoarelor instrumente:

- Asigurarea continuă a progresului teh-

As for the spectrum of works with a narrower area of research, such as scientific articles in journals, conference materials, monographs, which address exclusively the issue of financial instruments for environmental protection, they are completely missing.

For a better understanding of the issue of economic and financial instruments for environmental protection, we consider it necessary to consult the vision of specialists in the field expressed in the content of *scientific-teaching* papers in the category of textbooks, course materials, guides, analytical papers, etc.

In this sense, a considerable contribution to the development of the Moldovan doctrinal framework in the field of economic and financial instruments for environmental protection belongs to the famous researcher, professor, promoter of the value of the right to a healthy environment **Arcadie Capcelea**. On this occasion we mention the work of the author from the year 2000 which lays the legal-doctrinal basis for the functioning of the economic mechanism of environmental protection, starting from the enumeration, description and collision on the principles and functions of that mechanism. Also here are pointed out and analyzed all categories of payments, taxes and financial funds intended for environmental protection, insisting on showing that “these specific mechanisms (levers) of protection can, on the one hand, stimulate (or penalize) economic activity, and on the other hand, they may create the conditions for the accumulation of financial resources for the implementation of environmental protection measures” [8, p. 116-124].

A successful description of the environmental protection measures that are required to be applied in the activity of enterprises belongs to the group of authors who developed under the guidance of Professor **Gh. Duca**, the textbook of Ecological Audit in 2001. Since then, the authors have been aware of the indisputable importance of using environmental protection measures even within the company, where a negative and unavoidable impact on the environment is generated.

Some measures of a legal, economic and financial nature which, in fact, are still valid today have been proposed in the content of the paper under discussion, with the authors in-

nic, crearea instalațiilor și utilajului modern de protecție a mediului;

– Implementarea proceselor tehnologice noi cu un nivel mai înalt de automatizare, precum și utilizarea deplină a resurselor naturale, fapt care ar micșora deșeurile industriale;

– Întrebuințarea unor tipuri noi de materii prime și materiale, precum și îmbunătățirea celor care se utilizează, condiție care ar corespunde cerințelor ecologice [11, p. 25].

De problema instrumentelor de protecție a mediului se preocupă și autorii **Igor Trofimov, Grigore Ardelean și Andrian Crețu**, care abordează tangențial unele aspecte legate de protecția mediului prin mecanisme financiare în compartimentul ce examinează finanțarea expertizei ecologice, demonstrând *că respectivele costuri sunt în sarcina beneficiarului expertizei, agentului economic solicitant, asociațiilor obștești sau altor organizații responsabile de asigurarea petrecerii expertizei și evaluării impactului eventual asupra mediului* [22, p. 142].

În aceeași lucrare, autorii aduc numeroase idei inovative și soluții la problema aplicării sancțiunilor cu caracter patrimonial pentru activități de degradare a mediului, dar și aplicarea răspunderii patrimoniale pe principii novatoare.

De fapt, consacratul autor **Igor Trofimov** se remarcă în domeniul doctrinei de mediu prin contribuțiile sale numeroase și importante *în materia mecanismelor de protecție a mediului, cu tangențe pronunțate pe segmentul instrumentelor financiare și juridice de protecție*. Menționăm aici lucrarea din anul 2000 (Dreptul mediului. Partea specială) [23, p. 97], iar mai apoi cea din anul 2002 (Dreptul mediului) [24, p. 91], impunătoare în cercetarea domeniului vizat.

Un alt promotor al valorilor juridice în dreptate spre realizarea misiunii de protecție a mediului este și distinsul autor, dr., conf. univ. **Pavel Zamfir**, cel care se *încumetează* printre primii în țara noastră să pună la dispoziția publicului studios materiale care să relateze în detaliu problema și necesitatea protecției mediului, dar să se expună și asupra domeniului răspunderii de mediu pentru prejudicierea fiecărei componente în parte, sancțiuni cu caracter financiar

sisting on the following instruments:

– Continuous technical progress, creation of modern facilities and equipment for environmental protection;

– Implementation of new technological processes with a higher level of automation, as well as full use of natural resources, which would reduce industrial waste;

– The use of new types of raw materials and materials as well as the improvement of those used, which would correspond to the ecological requirements [11, p. 25].

The authors **Igor Trofimov, Grigore Ardelean** and **Andrian Crețu** are also concerned with the issue of environmental protection instruments, where some aspects related to the protection of the environment through financial mechanisms in the compartment examining the financing of the ecological expertise are also addressed tangentially, trying to show that those costs are borne by the beneficiary of the expertise, either the requesting economic agent, public associations or other organizations responsible for ensuring that the expertise is carried out and assessing the possible impact on the environment [22, p. 142].

In the same paper, the authors bring many innovative ideas and solutions to the problem of applying heritage sanctions for environmental degradation, but also the application of property liability on innovative principles.

In fact, the well-known author **Igor Trofimov**, stands out in the field of environmental doctrine through his numerous and consistent contributions in the field of environmental protection mechanisms, with pronounced tangents on the segment of financial and legal instruments of protection. We mention here the work from the year 2000 (Environmental law. The Special Part) [23, p. 97], and then the one from 2002 (Environmental Law) [24, p. 91], quite imposing in the research of the field in question.

Another promoter of the legal values aimed at accomplishing the mission of environmental protection is the distinguished author, PhD, associate professor **Pavel Zamfir**, the one who dares to be among the first in our country to make available to the studios public materials that relate in detail the problem and the need for environmental protection, but also to expose on the field of environmental liability

care în acele timpuri constituiau unicele garanții financiare din contul cărora să se poată asigura refacerea factorilor de mediu afectați prin orice fel de activitate cu impact [26, p. 76].

Într-o lucrare mai recentă identificăm eforturi comune ale autorilor **Andrei Isac, Gabriel Mărgineanu și Alexei Andreev** în ghidarea practicienilor și tuturor celor responsabili de asigurarea protecției mediului în țara noastră, la realizarea măsurilor financiare și juridice de protecție. În acest sens, autorii fac referire la Capitolul VII din Legea nr. 1515/1993, prevederi ce țin de Fondul ecologic și alte mijloace de finanțare ale diferitelor activități de protecție a mediului, inclusiv în zonele umede. În contextul arătat, se mai susține că „Fondul ecologic de stat ar putea deveni un element important al mecanismului „economiei verzi”, asigurând refinanțarea serviciilor ecosistemelor, care sunt foarte importante pentru țară și populație, dar care aproape că nu sunt apreciate și evaluate de piață” [13, p. 37].

O lucrare ce studiază mecanismele de aplicare a legislației ecologice în domeniul agriculturii, care abordează tangențial și mecanismele juridico-financiare de protecție, aparține autorilor **Valentin Ciubotaru și Iurie Senic**. Deși inițial se pare că lucrarea este dedicată domeniului de promovare a agriculturii ecologice prin susținere juridică, de fapt în ea sunt examinate un șir de instrumente economice-financiare de piață pentru protecția mediului contra activităților economice în domeniul agriculturii. Cu această ocazie sunt studiate toate mecanismele economice de protecție, începând de la certificarea ecologică, ecomarketingul, ecodesignul produselor ecologice, urmărirea ciclului de viață a produsului ecologic, consolidarea relațiilor producător-consumator în contextul noilor reguli de piață și terminând cu sugestiile date autorităților în vederea finanțării proiectelor de cercetare și inovare în domeniul promovării produselor agricole ecologice. De asemenea, în lucrarea vizată se susține ideea menținerii vânzărilor cu amănuntul a produselor ecologice, fapt care ar însemna satisfacerea preferințelor consumatorilor, cei care vor să găsească într-un singur loc toate produsele ecologice de care au nevoie [10, p. 3].

for the damage of each component, financial sanctions which at that time were the only financial guarantees against which to ensure the recovery of environmental factors affected by any activity with impact [26, p. 76].

In a more recent paper we identify joint efforts of the authors **Isac Andrei, Mărgineanu Gabriel and Andreev Alexei** in guiding practitioners and all those responsible for ensuring environmental protection in our country, to implement financial and legal protection measures. In this sense, the authors refer to Chapter VII of Law no.1515/1993, provisions related to the Ecological Fund and other means of financing various environmental protection activities, including in wetlands. In this context, it is also argued that the State Ecological Fund could become an important element of the “green economy” mechanism, ensuring the re-financing of ecosystem services, which are very important for the country and the population, but which are almost not appreciated and evaluated by market” [13, p. 37].

A paper that studies the mechanisms of application of environmental legislation in the field of agriculture, which also addresses the legal-financial mechanisms of protection, belongs to the authors **Valentin Ciubotaru and Iurie Senic**. Although initially it seems that the paper is dedicated to the field of promoting organic farming through legal support, it examines a number of economic-financial market instruments for environmental protection against economic activities in the field of agriculture. On this occasion, all the economic protection mechanisms are studied, starting from the ecological certification, eco-marketing, eco-design of ecological products, observance of the life cycle of the organic product, strengthening producer-consumer relations in the context of the new market rules and ending with the suggestions given to the authorities in order to finance research and innovation projects in the field of promotion of organic agricultural products. The paper also supports the idea of maintaining the retail sales of organic products, which would mean satisfying the preferences of consumers, those who want to find in one place all the organic products they need [10, p. 3].

Coming with some conclusions on the study of the content of the scientific-didactic

Venind cu unele concluzii asupra studiului conținutului lucrărilor științifico-didactice destinate analizei instrumentelor economico-financiare de protecție a mediului la nivel național, constatăm o subdezvoltare a respectivului domeniu. Spre regret, marea majoritate a surselor didactice abordează doar tangențial și limitat domeniul în discuție, fără să consacre vreun capitol respectivelor instrumente de protecție a mediului.

În pofida faptului că identificăm unele analize în conținutul unor ghiduri practico-aplicative, acestea sunt foarte puține și superficiale pe segmentul instrumentelor economico-financiare de protecție a mediului contra activităților economice cu impact.

Drept concluzie, studiul realizat în conținutul prezentei lucrări ne permite să elucidăm nivelul actual de reglementare și cercetare – în special, pe plan național – a instrumentelor economico-financiare de protecție a mediului și să constatăm că:

Perioada de până la anul 1998 denotă grija superficială a tânărilor noștri stat față de protecția componentelor de mediu prin măsuri economico-financiare (aproape că nici nu au existat), dar și față de ideea promovării unei politici economice prietenoase mediului.

Chir și în anul 2010 instrumentele economice de protecție a mediului contra impactului negativ provenit de la activitățile economice din Republica Moldova rămân a fi destul de limitate, incluzând doar taxele de mediu pentru utilizarea resurselor naturale, taxele de poluare și amenziile pentru nerespectarea legislației în domeniu.

În ultimii doi ani, prin instrumentele economico-financiare existente în Republica Moldova, s-a reușit obținerea unui fond impresionant pentru nivelul de dezvoltare a țării noastre, însă paradoxul este că resursele financiare acumulate nu au fost cheltuite în scopul lor firesc pentru finanțarea activităților de prevenire și refacere a componentelor de mediu, afectate prin activități de natură economică;

Cadrul doctrinar în materia tălmăcirii esenței instrumentelor economico-financiare de protecție a mediului este unul slab dezvoltat, cu foarte puține lucrări de doctorat, acestea abordând doar tangențial domeniul în discuție, și cu

works intended to the analysis of the economic-financial instruments of environmental protection at national level, we find an underdevelopment of the respective field. We support this, although with great regret, because the vast majority of teaching sources address tangential and limited the field in question, without devoting a chapter to those instruments of environmental protection.

Despite the fact that we identify some analyzes in the content of some practical-aplicative guides, they are very few, examining everything and nothing on the segment of the economic-financial instruments of environmental protection against the economic activities with impact.

In conclusion, the study carried out in the content of this paper allows us to understand the current level of regulation and research of economic and financial instruments for environmental protection and, in particular, at the national level to ascertain that:

The period up to 1998 shows the superficial concern of our young state towards the protection of the environmental components through economic-financial measures (they almost did not even exist), but also towards the idea of promoting an environmentally friendly economic policy;

Even in 2010, the economic instruments for environmental protection against the negative impact of economic activities in the Republic of Moldova remain quite limited, including only environmental taxes for the use of natural resources, pollution taxes and fines for non-compliance with the relevant legislation;

In the last two years, the existing economic and financial instruments in the Republic of Moldova have managed to obtain an impressive fund for the level of development of our country, but the paradox is that the accumulated financial resources were not spent for their natural purpose to finance prevention activities for restoration of the environmental components affected by economic activities;

The doctrinal framework regarding the interpretation of the essence of the economic-financial instruments of environmental protection is a poorly developed one, with very few doctoral papers that approach only tangentially the field in question and none that directly re-

niciuna care să cerceteze nemijlocit respectiva categorie de instrumente destinate protecției mediului. În ceea ce privește spectrul lucrărilor cu arie mai îngustă de cercetare, cum ar fi articole științifice în reviste, materiale ale conferințelor, lucrări monografice, care să abordeze exclusiv problema instrumentelor financiare de protecție a mediului, acestea lipsesc cu desăvârșire.

searches that category of tools for environmental protection. As for the spectrum of works with a narrower purpose of research, such as scientific articles in journals, conference materials, monographs, which address exclusively the issue of financial instruments for environmental protection, they are completely missing.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. APAN R.D. Drept comercial. Vol. I. Ed. Pro Universitaria. București, 2017.
2. AȘEVȘCHI Valentin. Perspectivele prioritare de dezvoltare a relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană în domeniul reglementării juridice a protecției mediului și securității ecologice. În: Noosfera, nr. 8, Chișinău: 2013.
3. ARDELEAN Grigore. Repararea prejudiciului ecologic. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2017.
4. ARDELEAN Grigore. Repararea prejudiciului ecologic. Monografie. Globe Edit, Letonia, 2018, p. 139-40.
5. ARDELEAN Grigore. O nouă modalitate de desemnare a responsabilului pentru repararea prejudiciului ecologic – perspectiva responsabilizării pentru prejudiciul viitor. În: Jurnal Juridic Național nr.5(21)2016. p. 76. p.73-78.
6. CĂRBUNE Natalia. Politica de mediu – componentă a modelului european al dezvoltării durabile. În: Noosfera, nr. 12, Chișinău: 2014.
7. CAPCELEA Arcadie. Sistemul managementului ecologic. Ch: Î.E.P. Știința, 2013.
8. CAPCELEA Arcadie. Dreptul ecologic. Î.E.P. Știința. Chișinău: 2000.
9. CAZACU Oleg, AȘEVȘCHI Valentin, CRIVOI Aurelia. Regimul juridic de protecție a mediului înconjurător în Republica Moldova: probleme și perspective. În: Noosfera, nr. 15, Chișinău: 2015, p. 6.
10. CIUBOTARU Valentin, SENIC Iurie. Măsuri agro-ecologice în Moldova: realizări și probleme, reguli și sfaturi. Ch.: „Elena – V.I.” S.R.L. 2011, p. 23, 186 p., ISBN 978-9975-106-77-1.
11. DUCA Gh., COVALIOV O., JOLONCOVȘCHI AL., COVALIOV V. Auditul ecologic. Editura: Șearec-com S.R.L., Chișinău, 2001.
12. GHELUȚĂ Mariana, CRIVOI Aurelia. Probleme ecologice globale ale mediului. În: Noosfera, nr. 15, Chișinău: 2015, p. 13, 133 p. ISSN 1857-3517.
13. ISAC Andrei, MĂRGINEANU Gabriel, ANDREEV Alexei. Ghid privind legislația în domeniul managementului resurselor de apă și protecției mediului înconjurător. Chișinău: 2014.
14. NICOLAU Ingrid-Ileana. Raportul juridic de drept al mediului. Autoreferat al tezei de doctor. Chișinău: 2012.
15. POLEACOV Vladimir. Asigurarea pentru daune de mediu. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”, Seria Drept privat, nr.2, Ch: S.n. 2003, p. 90.
16. ROTARU Alina. Probleme ale dezvoltării legislației ecologice a Republicii Moldova la etapa actuală. Tz. de doct. în drept. Chișinău, 2012.
17. TROFIMOV Igor. Răspunderea pentru fapta viitoare și determinarea făptuitorului în raportul juridic de răspundere. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”, Seria Drept privat, nr.3, Ch: S.n. 2003, p. 7.
18. TROFIMOV Igor. Formele și gradele vinovăției în dreptul civil și în dreptul mediului În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”, Seria Drept privat, nr.2, Ch: S.n. 2003.
19. TROFIMOV Igor. Vinovăția pentru cauzarea de daune civile prin poluare de mediu. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan

- cel Mare”, Seria Drept privat, nr.4, Ch: S.n. 2004, p. 41-49.
20. TROFIMOV Igor. Implicații asupra formelor de răspundere în dreptul contemporan. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, Seria Drept privat, nr.1 Ch: S.n. 2003.
21. TROFIMOV Igor, ARTENI Dorin. Asigura-rea pentru daune de mediu. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”, Seria Drept privat, nr.2, Ch: S.n. 2003, p. 94-100.
22. TROFIMOV Igor, ARDELEAN Grigore, CREȚU Andrian. Dreptul mediului. Bons Offices. Chișinău: S.n., 2015.
23. TROFIMOV Igor. Dreptul mediului. Partea specială. Chișinău, 2000.
24. TROFIMOV Igor. Dreptul mediului. Chișinău: 2002.
25. VLAICU Vlad. Dreptul de a fi despăgubit pentru dauna ecologică. În: Legea și viața, nr. 9 (177) 2006, Chișinău: 2006, p. 31.
26. ZAMFIR Pavel. Dreptul mediului. Partea specială. Curs introductiv. Chișinău: 1998.

Despre autor:

Ivan ȚERUȘ,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
master în drept,
e-mail: tarusion88@mail.ru

About author:

Ivan ȚERUȘ,
PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
Master in Law,
e-mail: tarusion88@mail.ru

CZU343.8

DOI 10.5281/zenodo.6832016

LIBERAREA CONDIȚIONATĂ DE PEDEAPSĂ PENALĂ ÎNAINTE DE TERMEN

Ecaterina BORTA,
doctorand

Tema abordată în articolul dat prezintă interes deosebit atât pentru știința dreptului penal, cât și pentru societatea civilă, deoarece liberarea de pedeapsa penală reprezintă atitudinea manifestată a legiuitorului sau reacția asupra fenomenului infracțional prin prisma educării și corectării persoanei condamnate în regim de libertate sau excluderii aplicării unei pedepse în mod tardiv ori fără necesitate, ori liberarea de la executarea pedepsei de mai departe.

Calificată drept o instituție complementară regimului de executare a pedepsei închisorii, liberarea condiționată vizează direct conduita condamnatului în timpul executării pedepsei, dacă, în prealabil, se constată că sunt îndeplinite condițiile privind executarea unei anumite părți din pedeapsă.

Modul de redactare a instituției liberării condiționate conduce la interpretarea că aceasta nu se aplică în mod automat după executarea fracțiunii de pedeapsă prevăzută de lege, ci numai dacă instanța, care judecă dosarul, își creează convingerea, ținând seama de conduita condamnatului în timpul executării pedepsei și de antecedentele sale penale, că reeducarea și îndreptarea acestuia sunt posibile și fără executarea în penitenciar a restului de pedeapsă.

Cuvinte-cheie: răspundere penală, pedeapsă penală, alternative ale detenției, liberare de răspundere și de pedeapsă penală, liberare condiționată, condamnare cu suspendare, probațiune.

CONDITIONAL RELEASE OF CRIMINAL PENALTY BEFORE TERM

Ecaterina BORTA,
PhD student

The topic addressed in this study is of particular interest for both the science of criminal law and civil society, because the release from criminal punishment is the attitude of the legislator or the reaction to the criminal phenomenon in terms of educating and correcting the convicted person or excluding the application a sentence of late or unnecessary punishment, or release from further execution of the sentence.

Qualified as an institution complementary to the regime of execution of the prison sentence, conditional release directly concerns the conduct of the convict during the execution of the sentence, if, in advance, it is found that the conditions for the execution of a certain part of the sentence are met.

The wording of the parole institution leads to the interpretation that it does not apply automatically after the execution of the sentence provided by law, but only if the court, which judges the case, creates its conviction, taking into account the conduct of the convict during the execution of the sentence, of his criminal record, that his re-education and correction are possible without the execution of the rest of the sentence in the penitentiary.

Keywords: criminal liability, criminal punishment, alternatives to detention, release from liability and criminal punishment, conditional release, suspended sentence, probation.

Introducere. Multitudinea măsurilor juridico-penale, luate în privința celor care săvârșesc o faptă penală, reprezintă, întâi de toate, pârghiile prin care statul asigură ordinea de drept [1, p. 89], însă, în același timp, urmărește un șir de obiective mai mici care ar asigura ordinea respectivă [2, p. 87]. De altfel, este bine cunoscut faptul că un număr mare din dosarele examinate în instanțele de judecată din Republica Moldova vizează persoane care au săvâr-

Introduction. The multitude of legal and criminal measures, taken with regard to those who commit a criminal act, represent, first of all, the levers by which the state ensures the rule of law [1, p. 89], but, at the same time, pursues a series of objectives. Small ones that would ensure that order [2, p. 87]. In fact, it is well known that a large number of cases examined in the courts of the Republic of Moldova concern persons who have committed minor

șit infracțiuni ușoare sau mai puțin grave. Și în limitele acestei afirmații, fiind întărite și de explicațiile unor autori de la noi [3], instanțelor de judecată le este mai ușor, în prezența anumitor circumstanțe în favoarea condamnatului, să aplice una dintre modalitățile de liberare de pedeapsă penală.

În acest sens, legea penală operează cu un șir de instituții aplicate în funcție de comportamentul condamnatului în timpul executării pedepsei cu închisoarea, una dintre acestea fiind instituția liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen.

Instituția liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen este reflectată în art. 91 din CP al RM [4]. Respectiv, această modalitate de liberare de pedeapsa penală înainte de termen este posibilă doar în urma respectării anumitor condiții stabilite expres în articolul nominalizat.

De altfel, în temeiul alin. (1) al art. 91 din CP al RM, persoanei care execută pedeapsa cu închisoare i se poate aplica liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen dacă a realizat programul individual de executare a pedepsei, a reparat integral daunele cauzate de infracțiunea pentru care a fost condamnată, cu excepția cazului când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să îndeplinească aceste condiții, și dacă se constată că corectarea ei este posibilă fără executarea deplină a pedepsei. Persoana poate fi liberată, în întregime sau parțial, și de pedeapsa complementară.

În același timp, în alin. (2) al art. 91 CP al RM, sunt prevăzute anumite obligații în cazul acordării liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen. Instanța de judecată îl poate obliga pe condamnat să îndeplinească întocmai obligațiile prevăzute la alin. (6) al art. 90 CP al RM: să nu-și schimbe domiciliul fără consimțământul organului competent; să nu frecventeze anumite locuri; să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie, toximanie sau o boală venerică; să acorde o susținere materială familiei; să repare daunele cauzate în termenul stabilit de instanță.

Metode și materiale aplicate. În vederea executării prezentului studiu în limitele unui articol științific, au fost utilizate următoarele metode: dialectică, istorică, logico-juridică, de drept comparat, sistematică și statistică.

or less serious crimes. And within the limits of this statement, being reinforced by the explanations of some authors from us [3], it is easier for the courts, in the presence of certain circumstances in favor of the convict, to apply one of the ways of release from criminal punishment.

In this sense, the criminal law operates with a series of institutions applied according to the behavior of the convict during the execution of the prison sentence. One of them is the institution of parole for premature punishment.

The institution of parole is reflected in art. 91 of the CP RM [4]. Accordingly, this method of early release from criminal punishment is possible only after compliance with certain conditions expressly set out in the nominated article.

Moreover, pursuant to paragraph (1), art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the person serving the prison sentence may be subject to early parole if he has completed the individual sentence execution program, fully repaired the damages caused by the crime for who has been convicted, unless she proves that she had no opportunity to serve them, and if it is found that her correction is possible without the full execution of the sentence. The person may be released, in whole or in part, from the additional punishment.

At the same time, in paragraph (2), art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, certain obligations are provided in case of granting conditional release before the term. The court may oblige the convict to fulfill exactly the obligations provided in paragraph (6), art. 90 [5]: not to change his domicile without the consent of the competent body; not to frequent certain places; to receive treatment in case of alcoholism, drug addiction, poisoning or a venereal disease; provide material support to the family; to repair the damages caused within the term established by the court.

Methods and materials applied. In order to carry out this study within the limits of a scientific article, the following methods were used: dialectical, historical, logical-legal, comparative law, systematic and statistical. At the same time, the research undertaken is based

Totodată, cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei, legislației și practicii judiciare existente în domeniul dat.

La realizarea studiului, drept punct de reper a servit legea penală a Republicii Moldova, precum și literatura de specialitate națională și internațională.

Rezultate obținute și discuții. La momentul actual, este cert faptul că executarea pedepsei stabilite de instanță este utilă doar în măsura în care sunt atinse scopurile pedepsei prevăzute în lege: stabilirea echității sociale; corectarea condamnatului; prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni. În cazul în care s-a reușit stabilirea echității sociale, drept scop principal, și corectarea condamnatului, atunci executarea de mai departe nu are sens și devine inutilă.

De aceea, ținând cont de principiul umanismului, legea acordă instanței dreptul de a libera condiționat de la executarea de mai departe a pedepsei persoanele care au demonstrat că pentru corectarea lor nu au nevoie de executarea în întregime a pedepsei. Totodată, posibilitatea, stabilită prin lege, de a fi supus liberării condiționate de la executarea pedepsei creează la condamnați un stimul enorm la corectare și reîntoarcerea cât mai rapidă la o viață normală în societate [6, p. 363]. Iată de ce, liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen (ca, de altfel, și alte tipuri ale liberării de pedeapsă) are drept scop stimularea condamnaților de a manifesta pe durata detențiunii o comportare ireproșabilă.

Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen conține elemente de probațiune și, din punct de vedere al executării, este foarte asemănătoare cu condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei [7, p. 11-13]. Conform opiniei unor autori [8, p. 89], liberarea condiționată înainte de termen este un drept subiectiv al persoanei. Asemenea afirmație nu definește natura juridică a acestor măsuri penale, ci numai stabilește că persoana condamnată are dreptul de a i se dispune măsura respectivă.

Alți autori [9, p. 26] consideră că instituția dată este un mijloc de stimulare pentru condamnați. Bineînțeles, nu putem nega efectul de stimulare a liberării condiționate, dar esența acesteia constă în „terminarea executării pedepsei cu condiția respectării, în perioada ter-

on the study of the existing doctrine, legislation and judicial practice in this field.

When conducting the study, the criminal law of the Republic of Moldova, as well as national and international literature served as a benchmark.

Results obtained and discussions. At present, it is certain that the execution of the sentence established by the court is useful only insofar as the purposes of the sentence provided by law are achieved: the establishment of social equity; correcting the convict; prevention of new crimes. If it has been possible to establish social equity as the main goal and to correct the convict, then further execution does not make sense and becomes useless.

Therefore, taking into account the principle of humanism, the law grants the court the right to release conditionally from the further execution of the sentence the persons who have demonstrated that for their correction they do not need the full execution of the sentence. At the same time, the possibility, established by law, to be subject to conditional release from the execution of the sentence creates in the convicts an enormous incentive to correct and return as quickly as possible to a normal life in society [6, p. 363]. Therefore, the conditional release from parole (as, incidentally, other types of release) is intended to encourage convicts to show impeccable behavior during detention.

Conditional early release contains elements of probation and, from the point of view of execution, is very similar to the conviction with conditional suspension of the execution of the sentence [7, p. 11-13]. According to some authors [8, p. 89], parole is a subjective right of the person. Such a statement does not define the legal nature of this criminal measure, but only establishes that the convicted person has the right to have that measure ordered.

Other authors [9, p. 26] consider that the given institution is a means of stimulation for convicts. Of course, we cannot deny the effect of stimulating parole, but its essence consists in „ending the execution of the sentence provided that, during the probation period, compliance with certain requirements established by law” [10, p. 114].

menului de probațiune, a unor cerințe stabilite de lege” [10, p. 114].

Totodată, în viziunea autorilor I. Suceavă și Gh. Constantin, instituția liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen are o însemnătate social-juridică independentă, determinată de un șir de circumstanțe, fiind chemată să contribuie la atingerea scopului pus în fața pedepsei penale ca mijloc de schimbare a moravurilor condamnatului [11, p. 307] sau, după cum susține autorul P. Zidaru, ea este percepută ca o executare atenuată a ultimei părți a pedepsei, deci, numai ca o schimbare a regimului execuțional [12, p. 216], or, după cum susține autorul C. Osadci, instituția vizată este văzută ca o individualizare administrativă, ce se referă la durata executării efective a pedepsei [13, p. 123].

Cea din urmă teză asupra liberării condiționate de pedeapsă o putem susține parțial, deoarece aceasta privește atât durata executării efective a pedepsei penale cu închisoarea, cât și regimul de executare a pedepsei în cauză. Însă dacă pornim pe ideea că o astfel de liberare de pedeapsa penală presupune o schimbare evidentă a regimului de detenție într-un regim liber, în afara penitenciarului, dar cu anumite restricții și/sau obligații, atunci o putem considera ca atare. Spre exemplu, are un înțeles mai clar și mai adecvat opinia autorilor P. Ponta, R. Nemeș, M. Mitroi cu referire la instituția liberării condiționate, deoarece ei susțin că aceasă instituție reprezintă un mijloc de individualizare administrativă a pedepsei, ce constă în punerea în libertate a condamnatului din locul de deținere mai înainte de executarea în întregime a pedepsei, cu îndeplinirea anumitor condiții [14, p. 123].

În viziunea autoarei L. Barac, instituția liberării condiționate funcționează ca o modalitate de executare a unei părți din pedeapsa privativă de libertate și de reinsertie socială, înlesnind celui condamnat trecerea de la regimul de executare efectivă a pedepsei închisorii la locul de detențiune, la regim de libertate [15, p. 239]. Autorul român N. Giurgiu susține că liberarea condiționată are drept efect reducerea șederii condamnatului în regim de detenție, dacă acesta demonstrează că s-a îndreptat mai înainte de executarea integrală a pedepsei, constituind un mijloc de stimulare a condamnaților la stăruință în muncă, disciplină și grabnică îndreptare [16, p. 636].

At the same time, in the view of the authors Suceavă I. and Constantin Gh. as a means of changing the morals of the convict [11, p. 307] or as the author Zidaru P, claims, it is perceived as a mitigating execution of the last part of the sentence, therefore, only as a change of the executive regime [12, p. 216], or, as claimed by the author of Osadci C., the institution in question is seen as an administrative individualization, which refers to the duration of the effective execution of the sentence [13, p. 123].

The last sentence on the conditional release of the sentence can be supported in part, because it concerns both the duration of the effective execution of the criminal sentence with imprisonment, and the regime of execution of the sentence in question. But if we start with the idea that such a release from criminal punishment, concerns an obvious change of the detention regime into a free regime, but outside the penitentiary but with some restrictions, obligations, then we can consider it as such. For example, the opinion of the authors Ponta P., Nemeș R., Mitroi M., with reference to the institution of parole, has a clearer and more adequate meaning, because they claim that this institution represents a means of administrative individualization of the punishment, which consists in release of the convict from the place of detention before the full execution of the sentence, with the fulfillment of certain conditions [14, p. 123].

In the view of the author Barac L., the institution of parole functions as a way of executing a part of the custodial sentence, facilitating the convict to move from the regime of effective execution of imprisonment to the place of detention, to the regime of freedom [15, p. 239]. The Romanian author Giurgiu N. claims that parole has the effect of reducing the stay of the convict in detention, if he proves he was justified before the full execution of the sentence, it is a means of stimulating convicts to perseverance in work, discipline and speedy correction [16, p. 636].

Conditional early release may be defined as a category of release from the criminal sentence consisting in the release of the convict from the place of detention before the full ex-

Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen poate fi definită ca fiind o categorie a liberării de pedeapsa penală ce constă în punerea în libertate a condamnatului din locul de deținere înainte de executarea deplină a pedepsei, sub condiția ca până la împlinirea duratei acesteia să nu mai săvârșească infracțiuni sau delict administrative, să nu se eschiveze cu premeditare de la îndeplinirea obligațiilor stabilite de instanța de judecată.

De instituția liberării condiționate poate beneficia orice condamnat la pedeapsa închisorii, indiferent de durata acesteia, condamnații cu trimitere într-o unitate militară disciplinară sau arest, precum și condamnații la detențiunea pe viață. Instanța de judecată este aceea care hotărăște în fiecare caz în parte dacă este sau nu oportună acordarea liberării condiționate.

Liberarea condiționată își are originea în Franța, fiind propusă în 1847 de Bonneville de Marsangy, ca o măsură de natură a îmbunătății regimul pedepselor privative de libertate. Instituția liberării condiționate a fost preluată și de legislațiile altor state europene, printre care se pot menționa Anglia, Portugalia, Germania, Franța, dar s-a dat o reglementare mai amplă liberării condiționate printr-o lege din 1885, numită „Legea mijloacelor de prevenire a recidivei”, care a fost însă deficitară sub aspectul regimului disciplinar și al modului de supraveghere a celor liberați condiționați [17, p. 233]. Ulterior, în 1952, un decret având ca subiect instituția dată, a pus bazele comitetelor de asistență a celor liberați, pentru ca liberarea condiționată să nu constituie numai o recompensă pentru buna conduită a condamnatului, ci să apară și ca o veritabilă măsură de reclassificare socială a acestuia [18].

Codul penal al RM din anul 1961, în redacția inițială, prevedea în art. 51 eliberarea condiționată înainte de termen de pedeapsă și înlocuirea pedepsei prin alta mai blândă [19], articol care a fost modificat de mai multe ori, ultima modificare de la 06.03.2001 fiind esențială și referindu-se la conținutul deplin al acestuia. Cu toate că se referă la același tip al liberării de pedeapsă, eliberarea condiționată înainte de termen de pedeapsă, prevăzută de art. 51 din CP al RM anterior, după conținut se deosebește esențial de instituția liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen din

ecution of the sentence, provided that until the end of his term he no longer commits crimes or administrative offenses, not to be avoided with premeditation from the fulfillment of the obligations established by the court.

Anyone sentenced to imprisonment, regardless of its duration, convicts sent to a military disciplinary unit or detention, as well as those sentenced to life imprisonment may benefit from the institution of parole. It is the court that decides in each case whether or not it is appropriate to grant parole.

Parole originated in France, and was proposed in 1847 by Bonneville de Marsangy as a measure to improve the regime of custodial sentences. The institution of parole has also been taken over by the laws of other European countries, including England, Portugal, Germany and France, there was a broader regulation of parole by an 1885 law called the Means of Prevention of Recidivism Act, which was deficient in terms of disciplinary regime and supervision of paroles. [17, p. 233], a real measure of its social reclassification [18].

The Criminal Code from 1961, in the initial wording, provided in art. 51 parole and replacement of the sentence with a milder one [19], an article that has been amended several times, the last amendment, since 06.03.2001, being essential and referring to its full content. Although it refers to the same type of release from punishment, the conditional release before the term of punishment, provided by art. 51 of the Criminal Code of the previous Republic of Moldova, according to its content, differs essentially from the institution of conditional release before the current criminal regulation.

In the legislation in force, the conditional release from punishment before the term is regulated by the provisions of art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, which stipulate the conditions under which this release may be granted and the effects it produces. This institution is also regulated by the provisions of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova (art. 469-471) [20] and art. 285-289 of the Enforcement Code of the Republic of Moldova [21].

Thus, art. 91 of the Criminal Code, stip-

reglementarea penală actuală.

În legislația în vigoare, liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen este reglementată prin dispozițiile art. 91 din CP al RM, care prevăd condițiile în care această liberare poate fi acordată și efectele pe care le produce. Instituția dată este reglementată, de asemenea, prin dispozițiile Codului de procedură penală al RM (art. 469-471) [20] și art. 285-289 din Codul de executare al RM [21].

Astfel, art. 91 din CP al RM prevede categoriile de persoane cărora le poate fi aplicată această pedeapsă și, totodată, obligațiile ce pot fi impuse de instanța de judecată și sancțiunile în caz de nerespectare a acestora sau de săvârșire a unor noi infracțiuni.

Conform art. 91 din CP al RM, persoanelor care execută pedeapsa cu închisoare, cu trimitere într-o unitate disciplinară sau arest și care au reparat integral daunele cauzate de infracțiunea pentru care sunt condamnate li se poate aplica liberarea condiționată. Iar, conform alin. (2) al art. 91 CP al RM, instanța de judecată îl poate obliga pe condamnat să îndeplinească obligațiile prevăzute în alin. (6) al art. 90 CP al RM în termenul de pedeapsă rămas neexecutat [4]. Sancțiunile în caz de nerespectare a obligațiilor sau de săvârșire a unor noi infracțiuni sunt aceleași ca și în cazul condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

Diferența esențială dintre condamnarea cu suspendarea condiționată și liberarea condiționată înainte de termen constă în faptul că în cazul liberării condiționate sunt stabilite unele termene minime de executare efectivă a pedepsei cu închisoare. Astfel, conform art. 91 CP al RM, aceste perioade de timp sunt următoarele: a) cel puțin jumătate din termenul de pedeapsă stabilit pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave; b) cel puțin două treimi din termenul de pedeapsă stabilit pentru săvârșirea unei infracțiuni grave; c) cel puțin trei pătrimi din termenul de pedeapsă stabilit pentru săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave, precum și din pedeapsa aplicată persoanei anterior liberate condiționat de pedeapsă înainte de termen, dacă liberarea condiționată de pedeapsă a fost anulată în condițiile alin. (8) al art. 91 CP al RM.

Pentru persoanele care în timpul comiterii infracțiunii nu aveau vârsta de 18 ani,

ulatale the categories of persons to whom this punishment may be applied and, at the same time, the obligations that may be imposed by the court and the sanctions in case of non-compliance with them or committing new crimes.

According to art. 91 of the Criminal Code, conditional release may be applied to persons who serve their sentence with imprisonment, with reference to a disciplinary unit or arrest and who have fully repaired the damages caused by the crime for which they are convicted. And, according to paragraph (2), art. 91 of the Criminal Code, the court may oblige the convict to fulfill the obligations provided in paragraph (6), art. 90 Criminal Code in the term of punishment remained unexecuted [4]. The sanctions in case of non-compliance with the obligations or committing new offenses are the same as in the case of conviction with conditional suspension of the execution of the sentence.

The essential difference between a conditional sentence and a conditional release is that in the case of conditional release some minimum time limits for the effective execution of the prison sentence are set. Thus, according to art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, these periods of time are the following: a) at least half of the term of punishment established for committing a minor or less serious crime; b) at least two thirds of the term of punishment established for committing a serious crime; c) at least three quarters of the term of punishment established for committing a particularly serious crime, as well as of the sentence applied to the person previously released conditionally by the sentence before the term, if the conditional release of the sentence was annulled under the conditions of paragraph (8), art. 91 Penal Code.

For the persons who during the commission of the crime did not have the age of 18 years, the respective terms are different, namely: a) at least one third of the term of punishment established for committing a minor or less serious crime; b) at least half of the term of punishment established for committing a serious crime; c) at least two thirds of the term of punishment established for committing a particularly serious or exceptionally serious crime.

termenele respective sunt altele, și anume: a) cel puțin o treime din termenul de pedeapsă stabilit pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave; b) cel puțin jumătate din termenul de pedeapsă stabilit pentru săvârșirea unei infracțiuni grave; c) cel puțin două treimi din termenul de pedeapsă stabilit pentru săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave.

Referitor la condamnarea cu suspendarea condiționată și liberarea condiționată înainte de termen în Republica Moldova, frecvența aplicării acestor instituții se va face în funcție de conștiința și voința instanței de judecată. Această situație este posibilă datorită faptului că legiutorul folosește sintagma „instanța poate aplica...”. Consider că această formulare nu este capabilă să faciliteze, ci, dimpotrivă, împiedică aplicarea răspândită a acestor măsuri penale. Conform legislației în vigoare, primul pas al instanței trebuie să fie stabilirea tuturor condițiilor necesare aplicării măsurii în cauză, iar al doilea, stabilirea posibilității aplicării lor, chiar dacă sunt prezente toate condițiile necesare pentru a dispune măsura dată. Astfel, constatăm prezența a două trepte în procesul de stabilire a condamnării condiționate sau liberării condiționate, însă cu cât mai multe trepte vor exista în procesul de aplicare, cu atât mai mică va fi probabilitatea aplicării acestor măsuri.

În consecință, ne alăturăm opiniei [22, p. 114] conform căreia instanța trebuie să stabilească doar prezența cerințelor necesare și, dacă sunt prezente toate, să dispună, în mod obligator, condamnarea condiționată sau liberarea condiționată, adică să fie stabilit procesul de aplicare a acestor măsuri cu o singură treaptă.

În cazul aplicării liberării condiționate, condamnatul este considerat că se află în continuarea executării pedepsei până la împlinirea duratei pe care a fost condamnat. Timpul în care condamnatul liberat condiționat se află în stare de libertate este inclus în calculul termenului de pedeapsă, aceasta fiind considerată în întregime executată la expirarea ei [23, p. 513].

Întrunirea condițiilor prevăzute de lege nu obligă instanța la acordarea liberării, ci aceasta are dreptul să o acorde sau să refuze beneficiul (aplicarea) instituției, în funcție de împrejurările cauzei și de datele ce caracterizează fapta sau pe infractor. Acest lucru este exprimat

Regarding the conviction with conditional suspension and premature release in the Republic of Moldova, the frequency of application of these institutions will be made according to the conscience and will of the court. This situation is possible due to the fact that the legislator uses the phrase „the court may apply ...”. We believe that this wording is not capable of facilitating, but on the contrary, prevents the widespread application of these criminal measures. According to the legislation in force, the first step of the court must be to establish all the necessary conditions for the application of the measure in question, and the second, to establish the possibility of their application, even if all the necessary conditions are present to order the given measure. Thus, we find the presence of two stages in the process of establishing the conditional sentence or conditional release, but the more steps there will be in the application process, the lower the probability of applying these measures.

Consequently, we agree with the opinion [22, p. 114] that the court must establish only the presence of the necessary requirements and, if all are present, must order the conditional sentence or conditional release, ie to establish the application process of these single-step measures.

In the case of conditional release, the convicted person shall be deemed to have continued to serve his sentence until the end of the period for which he was sentenced. The time in which the convicted person is on parole is included in the calculation of the sentence, which is considered to be fully executed upon its expiration [23, p. 513].

The fulfillment of the conditions provided by law does not oblige the court to grant release, but it has the right to grant it or to refuse the benefit (application) of the institution, depending on the circumstances of the case and the data characterizing the deed or the offender. This is expressed in the law by the words: „parole may be applied to them” [24, p. 88].

In order to ensure the effectiveness of this measure and to avoid the risks of unjustified release from prison, the law provides for certain conditions under which it may be granted.

în lege prin cuvintele: „li se poate aplica liberarea condiționată de pedeapsă” [24, p. 88].

Anume în scopul asigurării eficienței acestei măsuri și pentru a evita riscurile unei nejustificate liberări din penitenciar, legea prevede anumite condiții în care aceasta poate fi acordată.

Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen poate fi aplicată, potrivit alin. (1) al art. 91 din CP al RM, numai față de persoana care a reparat integral daunele cauzate de infracțiunea pentru care este condamnată. Totodată, persoana poate fi liberată, în întregime sau parțial, și de pedeapsa complementară.

Spre deosebire de Codul penal al RM din anul 1961, actuala lege penală nu conține vreo dispoziție cu privire la categoriile de persoane față de care nu poate fi aplicată liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen, fapt ce ne permite să concluzionăm că recidiviștii și, în general, cei cu antecedente penale nu sunt excluși de la posibilitatea acordării liberării condiționate. Suntem de părerea că în cazul respectiv instanța va trebui să examineze cu mai multă atenție comportarea acestor persoane la locul de deținere, din care să rezulte că corectarea lor este reală și că nu există pericolul săvârșirii unor noi infracțiuni.

Un element principal nou al instituției liberării condiționate de pedeapsă se conține în alin. (2) al art. 91 din CP al RM, prin dispozițiile căruia se prevede dreptul instanței de judecată de a-l obliga pe condamnat să îndeplinească anumite obligații stabilite în alin. (6) al art. 90 din CP al RM în termenul de pedeapsă rămas neexecutat. Vedem că în acest caz categoriile obligațiilor coincid, de fapt, cu obligațiile la care poate fi supusă persoana condamnată cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

După momentul în care se produc, efectele liberării condiționate (ca și în cazul condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei) pot fi imediate și definitive [25].

Efectul imediat al liberării condiționate, precum indică denumirea sa, constă în liberarea de îndată a condamnatului, dar cu condiția că executarea pedepsei își urmează virtual cursul ei, deși condamnatul se află în libertate. Dacă față de condamnat s-au aplicat anumite obligațiuni, prevăzute la alin. (6) al art. 90 din CP al RM, ele se vor executa în termenul de pe-

Conditional early release may be applied, according to paragraph (1), in art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova only to the person who has fully repaired the damages caused by the crime for which he is convicted. At the same time, the person may be released, in whole or in part, from the additional punishment.

Unlike the Criminal Code of 1961, the current criminal law does not contain any provision regarding the categories of persons against whom parole can be applied prematurely, which allows us to conclude that recidivists and, in general, those with a criminal record are not excluded from the possibility of being granted parole. We are of the opinion that in this case the court will have to examine more closely the behavior of these persons at the place of detention, from which it will result that their correction is real and that there is no danger of committing new crimes.

A new principal element of the institution of conditional release is contained in paragraph (2), in art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the provisions of which provide the right of the court to oblige the convict to fulfill certain obligations established in paragraph (6), in art. 90 of the Criminal Code of the Republic of Moldova within the term of the sentence remained unexecuted. We see that in this case the categories of obligations coincide, in fact, with the obligations to which the convicted person may be subjected with the conditional suspension of the execution of the sentence.

Once they have taken place, the effects of parole (as in the case of a conditional suspension of the execution of the sentence) may be immediate and final [25].

The immediate effect of parole, as its name suggests, is the immediate release of the convict, but on condition that the execution of the sentence follows its course virtually, even if the convict is at large. If certain obligations have been applied to the convict, provided in paragraph (6), in art. 90 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, they will be executed within the remaining unexecuted sentence. The convicted person on parole must be well behaved in the sense of not committing crimes

deapsă rămas neexecutat. Condamnatul liberat condiționat trebuie să aibă o conduită bună, în sensul de a nu săvârși din nou infracțiuni sau alte încălcări până la expirarea duratei pedepsei.

Efectul definitiv se produce în momentul expirării termenului pedepsei, dacă se îndeplinește condiția ca condamnatul să nu mai fi săvârșit o nouă infracțiune sau încălcări ale ordinii publice, sau să nu se fi eschivat cu premeditare de la îndeplinirea obligațiilor stabilite de instanța de judecată potrivit alin. (6) al art. 90 din CP al RM, starea de liberare condiționată transformându-se în liberare definitivă; efectul principal este acela că pedeapsa se va considera integral executată.

Dacă însă în termenul de pedeapsă rămas neexecutat condamnatul încalcă ordinea publică, pentru care fapt i-a fost aplicată o sancțiune administrativă, sau se eschivează cu premeditare de la îndeplinirea obligațiilor stabilite de instanța de judecată la aplicarea liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen, instanța de judecată, la propunerea organului competent, poate pronunța o încheiere cu privire la anularea liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen și la trimiterea condamnatului pentru a executa termenul de pedeapsă neexecutat (pct. a), alin. (8) al art. 91 din CP al RM).

Dacă în același termen condamnatul săvârșește din imprudență o nouă infracțiune, anularea sau menținerea liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen se decide de instanța de judecată (pct. b), alin. (8) al art. 91 din CP al RM).

Din examinarea acestor două dispoziții înscrise în pct. a), pct. b), alin. (8) al art. 91 din CP al RM, rezultă că anularea liberării condiționate este în principiu facultativă, instanța apreciind situația creată, va putea dispune motivat menținerea sau anularea liberării condiționate.

În cazul în care condamnatul săvârșește cu intenție o nouă infracțiune, instanța de judecată stabilește pedeapsa în condițiile art. 85 din CP al RM (aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe). În această situație anularea este obligatorie, întrucât infracțiunea nou comisă, prin ea însăși și împrejurările în care a fost săvârșită, prezintă un grad prejudiciabil sporit, impunându-se de fapt imposibilitatea

or other offenses again until the expiration of the sentence.

The final effect occurs when the sentence expires, if the condition is met that the convict has not committed a new crime or violation of public order, or has not dodged premeditatedly from fulfilling the obligations established by the court according to paragraph (6), in art. 90 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the state of conditional release transforming into a final release, the main effect being that the sentence will be considered fully executed.

However, if the convicted person violates public order during the term of the sentence, for which fact an administrative sanction was applied, or he deliberately evades the fulfillment of the obligations established by the court to apply the conditional release of the sentence before the term, the court, at the proposal of the competent body, may issue a decision regarding the cancellation of the conditional release of the sentence before the deadline and the sending of the convict to execute the unexecuted sentence (point a), of paragraph (8), in art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova).

If within the same term the convict recklessly commits a new offense, the cancellation or maintenance of the conditional release before the sentence is decided by the court (point b), paragraph (8), art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova).

From the examination of these two provisions inscribed in point a), point b), paragraph (8), art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova shows that the annulment of parole is in principle optional, the court assessing the situation created; may reasonably order the maintenance or cancellation of parole.

If the convict intentionally commits a new crime, the court establishes the punishment under the conditions of art. 85 of the Criminal Code of the Republic of Moldova (application of the punishment in case of a cumulation of sentences). In this case, the annulment is obligatory, since the newly committed crime, by itself and the circumstances in which it was committed, has an increased degree of prejudice, imposing in fact the impossibility of jus-

justificării menținerii liberării condiționate.

În același mod se aplică pedeapsa și în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni din imprudență, dacă instanța de judecată anulează liberarea condiționată înainte de termen de pedeapsă (pct. c) alin. (8) al art. 91 din CP al RM).

Acțiunile de supraveghere a persoanei liberate condiționat de pedeapsă înainte de termen sunt întreprinse de oficiul de executare în a cărui rază teritorială își are domiciliul condamnatul sau, după caz, de comandamentul militar pe durata termenului condiționat.

În cazul anulării liberării condiționate, persoana va urma să execute pe lângă pedeapsa pronunțată pentru noua infracțiune și partea pedepsei rămase neexecutată din momentul când i s-a acordat liberarea condiționată.

Concluzii. În prezentul articol am demonstrat faptul că liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen are un caracter deosebit de complex, lucru ce duce implicit la existența unor trăsături de asemănare cu alte instituții de drept penal, care contribuie, de asemenea, la individualizarea pedepsei în faza de executare.

Se impune concluzia generală că liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen poate fi definită ca o categorie a liberării de pedeapsa penală ce constă în punerea în libertate a condamnatului din locul de deținere înainte de executarea deplină a pedepsei, cu condiția ca până la împlinirea duratei acesteia să nu mai săvârșească infracțiuni sau delict administrative, să nu se eschiveze cu premeditare de la îndeplinirea obligațiilor stabilite de instanța de judecată.

Liberarea condiționată este deci o instituție de drept penal material, complementară, o formă de înlăturare condiționată a continuării executării pedepsei, deoarece condițiile ei trebuie îndeplinite atât înainte de a fi acordată, cât și pentru a deveni definitivă.

Liberarea se acordă în mod facultativ, dacă sunt îndeplinite și constatate de către instanță condițiile legale, fără ca ea să constituie un drept al condamnatului. Astfel, liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen este modalitatea de liberare de pedeapsa penală, care are efectul reducerii executării pedepsei penale și reintegrării sociale, dacă corectarea condamnatului este posibilă, în viziunea instanței de judecată,

tifying the maintenance of conditional release.

In the same way, the punishment is applied in the case of committing a new reckless crime if the court annuls the conditional release before the term of punishment (point c), paragraph (8), art. 91 of the Criminal Code of the Republic of Moldova).

The actions for the supervision of the person released on parole shall be undertaken by the enforcement office in whose territorial area the convicted person resides or, as the case may be, by the military command during the conditional term.

In case of revocation of parole, the person will be executed in addition to the sentence imposed for the new offense and the part of the sentence that has not been executed since the moment he was granted parole.

Conclusions. In this article, we have shown that the conditional release of punishment is prematurely complex, which implicitly leads to the existence of similarities with other institutions of criminal law, which also contribute to the individualization of punishment in the phase of punishment execution.

Moreover, it is necessary to conclude that the conditional release from prison may be defined as a category of release from criminal punishment which consists in the release of the convict from the place of detention before the full execution of the sentence, provided that until the fulfillment for its duration not to commit crimes or administrative offenses, not to avoid premeditatedly from fulfilling the obligations established by the court.

Parole is therefore a material, complementary criminal law institution, a form of conditional removal of the continued execution of the sentence, because its conditions must be met both before it is granted and in order to become final.

Release is granted on an optional basis, if the court meets the legal requirements and does not constitute a right of the convicted person. Thus, the conditional release of the sentence before the term is the way of release from the criminal punishment, which has the effect of reducing the execution of the criminal sentence and social reintegration, if the convic-

fără executarea deplină a pedepsei.

Instituția liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen este modalitatea liberării de pedeapsa penală ce se aplică în situația în care condamnatul a reparat integral dauna cauzată de infracțiune, a participat la munci neremunerate sau remunerate, potrivit prevederilor art. 253 CE al RM, precum și dacă printr-o purtare exemplară pe care a avut-o în timpul executării pedepsei nu mai are nevoie de a executa mai departe pedeapsa stabilită de instanța de judecată.

Deci, instituția liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen reprezintă o elucidare a principiului umanismului în dreptul penal, specificul acesteia constând în liberarea persoanei care execută un anumit tip de pedeapsă, de la executarea de mai departe a acesteia, în prezența unor anumite condiții și prin respectarea unor obligații de către cel liberat condiționat de pedeapsă înainte de termen. Astfel, această formă de liberare poate fi atât condiționată, cât și una necondiționată. Dacă în timpul părții neexecutate din pedeapsă condamnatului i se pune în sarcină să îndeplinească anumite obligații stabilite de instanța de judecată, atunci acestea devin unul din motivele pentru care condamnatul la încălcarea acestora poate fi trimis să execute partea din pedeapsa neexecutată stabilită prin sentința de condamnare. Or, dacă în privința sa nu sunt stabilite anumite obligații, condamnatul urmează să se reintegreze în societate, fără a fi limitat prin acestea.

tion of the convict is possible, according to the court, without full execution of the sentence.

The institution of conditional release from premature punishment is the way of release from criminal punishment that applies in the situation where the convict has fully repaired the damage caused by the crime, participated in unpaid or remunerated work, according to the provisions of art. 253 EC RM, as well as if by an exemplary conduct that he had during the execution of the sentence he no longer needs to further execute the sentence established by the court.

Thus, the institution of parole should be an elucidation of the principle of humanism in criminal law. Its specificity consists in the release of the person who executes a certain type of punishment, from its further execution, in the presence of certain conditions and by the observance of some obligations by the one released conditioned by the punishment before the term. Thus, this form of release can be both conditional and unconditional. If during the unexecuted part of the sentence the convicted person is charged with fulfilling certain obligations established by the court, then these become one of the reasons why the convicted person for their violation may be sent to execute the part of the unexecuted sentence established by the sentence. However, if certain obligations are not established in respect of him, the convict is to be reintegrated into society, without being limited by them.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. I. Tipa. Liberarea de pedeapsa penală în reglementarea legislației penale a Republicii Moldova. Chișinău: USM, 2010, 164 p.
2. D. Lupașcu. Liberarea condiționată. În: Dreptul, 2002, nr. 3, p. 87.
3. C. Macovei. Liberarea condiționată de pedeapsă penală înainte de termen. Chișinău: ULIM, 2015, 190 p.
4. Codul penal al Republicii Moldova. Legea nr. 985-XV din 18.04.2002. Republicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74/195 din 14.04.2009.
5. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 163 din 20.07.2017. Monitorul Oficial nr. 364-370/616 din 20.10.2017.
6. Кудрявцев В.Н., Российское уголовное право. Общая часть, Москва, 1997, 360 с.
7. Новикова Е.В., Осуждение с условным неприменением наказания как форма реализации уголовной ответственности. Автореферат на соискание учёной

- степени кандидата юридических наук, Казань, 1993, 38 с.
8. Улицкий С.Я., Некоторые теории юридической природы условно-досрочного освобождения в советском праве // Ученые записки ДВГУ, том 14, 1968, с. 84-97.
 9. Михлин А.С., Проблемы досрочного освобождения от наказания, Москва, 1982, 243 с.
 10. R. Dragoș. Fundamente de drept execuțional penal. București: A.N.I., 2018, 366 p.
 11. I. Suceavă, V. Marcu, Gh. Constantin. Omul și drepturile sale. București: Tipografia Ministerului de Interne, 1991, 415 p.
 12. P. Zidaru. Drept execuțional penal. București: Edit Press Mihaela SRL, 1997, 270 p.
 13. C. Osadci. Aspecte conceptuale privind individualizarea executării pedepsei cu închisoarea. În: Anuar Științific. Probleme actuale de prevenire și combatere a criminalității. Ediția a VII-a. Acad. Ștefan cel Mare a M.A.I al Republicii Moldova, 2006, p. 123.
 14. I. Oancea. Drept Execuțional Penal. București: ALL Educațional, 1998, 351 p.
 15. L.Barac. Constantele și variabilele dreptului penal. Partea generală, partea specială, jurisprudența penală. București: ALL BECK, 2001, 764 p.
 16. N. Giurgiu. Drept penal general, doctrină, legislație, jurisprudență, ed. II-a. Iași: Can-tes, 2000, 678 p.
 17. D. Balahur. Pluralismul socio-juridic și reglementarea probațiunii: standarde legislative universale și europene // Manualul Consilierului de Reintegrare Socială și Supraveghere, Craiova: editura Themis, 2000, p. 15-56.
 18. Codul penal al RSSM din 24.03.1961. Vestile R.S.S.M., 1961, nr. 10, art. 41.
 19. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Legea nr. 122-XV din 14.03.2003. Republicat: Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 248-251/699 din 05.11.2013.
 20. Codul de executare al Republicii Moldova. Legea nr. 443-XV din 24.12.2004. Republicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 214-220/704 din 05.11.2010.
 21. G. Fletcher, I. Dolea, D. Blănaru. Concepte de bază ale justiției penale, Chișinău: editura ARC, 2001, 411 p.
 22. S. Botnaru, A. Șavga, V. Grosu, M. Grama. Drept penal. Partea generală. Vol I. Chișinău: Cartier, 2005, 624 p.
 23. L. Caciamac ș.a. Raportul misiunii de evaluare a necesităților în domeniul pregătirii pentru liberare a deținuților. Institutul de Reforme Penale. Chișinău: Helmax, 2007, 309 p.
 24. Ș. Daneș, Drept penal, partea generală, București: editura Sylvi, 2011, 365 p.

Despre autor:

Ecaterina BORTA,
doctorandă,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
Consultant al procurorului
în Procuratura raionului Ialoveni,
e-mail: ecaterina.borta@procuratura.md

About author:

Ecaterina BORTA,
PhD student,
Academy "Ștefan cel Mare" of the MIA,
Consultant of the prosecutor
in the Ialoveni District Prosecutor's Office,
e-mail: ecaterina.borta@procuratura.md

APRECIEREA SUFICIENTĂ A PROBELOR LA TERMINAREA URMĂRIRII PENALE

Alexandru STOLEARENCO

Înfăptuirea justiției penale depinde în mare măsură de ansamblul normelor care reglementează administrarea și aprecierea calitativă a probelor. În cadrul dispozițiilor care reglementează desfășurarea procesului penal, normele privitoare la instituția procesuală a probelor și a mijloacelor de probă, precum și rolul subiecților de drept ce aprețiază probele, prezintă o deosebită importanță, atât pentru faptul că ele sunt strâns legate de stabilirea stării de fapt a infracțiunilor, cât și pentru aceea că, în cea mai mare parte a procesului, se pun probleme legate de probe și de mijloace de probă.

Aprecierea probelor reprezintă acel proces mental de evaluare și comparare a probelor pentru a desprinde o concluzie asupra valorii lor, în ceea ce privește stabilirea faptelor și împrejurărilor supuse probațiunii unde organul de urmărire penală și instanța de judecată sunt obligate să lămurească cauza sub toate aspectele, pe bază de probe în vederea aflării adevărului, potrivit convingerii lor.

Cuvinte-cheie: proces penal, probe, organ de urmărire penală, instanță de judecată, convingere proprie, activitate intelectuală, conștiință juridică.

SUFFICIENT ASSESSMENT OF THE EVIDENCE AT THE END OF THE CRIMINAL INVESTIGATION

Alexandru STOLEARENCO

The administration of criminal justice depends to a large extent on all the rules governing the administration and qualitative assessment of evidence. In the provisions governing the conduct of criminal proceedings, the rules on the procedural institution of evidence and means of evidence, as well as the role of subjects of law who assess the evidence, are of particular importance, both for the fact that they are closely related to establishing the state of affairs, of crimes, as well as the fact that, for most of the trial, there are problems with evidence and means of proof.

Appraisal of evidence is the mental process of evaluating and comparing evidence in order to reach a conclusion as to its value in establishing the facts and circumstances subject to proof, where the prosecuting authority and the court are obliged to clarify the case in all respects on the basis of the evidence in order to find the truth, according to their conviction.

Keywords : criminal trial, evidence, the criminal investigation body, the court, own belief, intellectual activity, judicial consciousness.

Introducere. Urmărirea penală presupune activitatea de efectuare a cercetărilor asupra unui caz în urma căruia se administrează probe, iar organul de urmărire penală trebuie să efectueze toate acțiunile în limitele legii pentru a putea descoperi fapta și persoana care a săvârșit această faptă.

Pentru soluționarea cauzelor penale, organele de drept au nevoie de date sau informații care să conducă la concluzia existenței sau inexistenței infracțiunii, vinovăției sau nevinovăției infractorului.

Astfel în scopul stabilirii adevărului în procesul penal, este necesară o activitate cognitivă în care subiecții implicați într-o cauză penală efectuează acțiuni în vederea asigurării cercetării sub toate aspectele, complete și obiective, ale circumstanțelor cauzei, iar în

Introduction. The criminal investigation involves the activity of carrying out investigations on a case in which evidence is administered and the criminal investigation body must carry out all actions within the limits of the law in order to discover the deed, as well as the person who committed this act. In order to solve criminal cases, the law enforcement authorities need data or information leading to the conclusion of the existence or non-existence of the crime, guilt or innocence of the offender.

Thus, in order to establish the truth in the criminal process, it is necessary a cognitive activity in which the subjects involved in a criminal case carry out actions in order to ensure the investigation of all aspects, complete and objective, of the circumstances of the case and in any activity of establishing the truth

orice activitatea de stabilire a adevărului elementele care duc la realizarea cunoașterii sunt dovezile. La fel se întâmplă și în procesul penal, însă aici dovezile care duc la realizarea cunoașterii poartă denumirea de probe.

Metode și materiale aplicate. În contextul studiului efectuat au fost utilizate un șir de metode de cercetare, precum ar fi: metoda analizei, metoda comparativă, metoda logică, metoda sistematică, iar printre oamenii de știință care au investigat sub diferite aspecte tema aprecierii probelor în procesul penal, sunt: I. Dolea, V. Bîcu, I. Tanoviceanu, T. Toader, I. Neagu, A. Tulbure, С. Бурмагин, М. Чельцов, Ю. Орлов și alții.

Rezultate obținute și discuții. Din momentul declanșării procesului penal și până la soluționarea definitivă a cauzei deduse judecării, toate problemele fondului cauzei sunt rezolvate cu ajutorul probelor și, ca urmare a acestui fapt, datorită rolului însemnat pe care îl au probele în administrarea justiției penale, unii autori au afirmat că întregul proces penal este dominat de problema probelor [4, p. 98], și anume administrarea calitativă a acestora, admiterea și anexarea lor la dosarul penal, inclusiv aprecierea lor la faza de urmărire penală, precum și la faza de judecare.

Problema aprecierii suficiente a probelor constă în faptul că în acest sens termenul „suficiența probelor” are o valoare subiectivă ce variază de la caz la caz, dat fiind că în unele situații de investigare a infracțiunii, pentru a constata vinovăția infractorului, este necesar ca organul de urmărire penală să întreprindă numeroase acțiuni de cercetare și să efectueze diverse procedee probatorii, iar în alte situații, indiferent care ar fi gravitatea infracțiunii comise, este acceptabil doar un număr minim de dovezi pentru a remite cauza procurorului cu propunerea de terminare a urmăririi penale.

În acest sens observăm faptul că oricât de simplă ar fi cauza penală aflată în gestiunea organului de urmărire penală, pentru soluționarea ei întotdeauna sunt necesare probe care ulterior vor sta la baza învinuirii infractorului, iar acest lucru se datorează aprecierii lăuntrice a organului de urmărire penală care, constatând că probele administrate sunt concludente și suficiente pentru a termina urmărirea penală, înaintează procurorului dosarul însoțit de un raport motivat ce ulterior servește drept modalitate de sesi-

the elements that lead to the achievement of knowledge are the evidence as in the criminal process, but here the evidence that leads to the achievement of knowledge is called evidence.

Methods and materials applied. In the context of the study, a number of research methods were used, such as: analysis method, comparative method, logical method, systematic method and among the scientists who investigated in various aspects the issue of evidence in criminal proceedings, are: Dolea I, Bîcu V, Tanoviceanu I, Toader T., Neagu I, Tulbure A, Бурмагин С, Чельцов М; Орлов Ю and others.

Results obtained and discussions. From the moment criminal proceedings are initiated until the final resolution of the case before the court, all substantive issues of the case are resolved with the help of evidence and, as a result of this fact, due to the significant role that evidence plays in the administration of criminal justice, some authors have argued that the entire criminal process is dominated by the issue of evidence [4, p. 98], namely their qualitative administration, their admission and annexation to the criminal file, including their assessment at the prosecution and trial stages.

The problem with sufficient evidence is that in this sense the term “sufficient evidence” has a subjective value that varies from case to case, given that in some situations of investigation of the crime, in order to establish the guilt of the offender, it is necessary to the criminal investigation body to undertake numerous investigative actions and to carry out various evidentiary proceedings, and in other cases, regardless of the seriousness of the crime committed, only a minimum amount of evidence is acceptable to remit the prosecutor’s case with the proposal to end the criminal investigation.

In this sense, we note that no matter how simple the criminal case in the management of the criminal investigation body, for its solution there is always necessary evidence that will later be the basis for the accusation of the offender, and this is due to the internal assessment of the criminal body. Criminal investigation, which finds that the evidence administered is conclusive and sufficient to complete the criminal investigation, submits to the prosecutor the file accompanied by a reasoned report which subsequently serves as a means of notifying the court.

zare a instanței de judecată.

Formulările „în dosar nu există probe suficiente care să confirme vinovăția” sau „judecătorul fără temeiuri suficiente a recunoscut vinovat...” sau „pe caz s-au adunat suficiente probe ce confirmă vinovăția” sunt des folosite în practica judiciară [11], iar în acest sens Plenul Curții Supreme de Justiție, prin decizii pe cazuri concrete, dezvăluie esența legii și cerințele conținute în aceasta pentru a lua hotărâri în cazul în care există suficiente probe. În toate aceste cazuri, concluzia că probele sunt suficiente sau insuficiente se bazează pe o apreciere legală și calitativă a ansamblului de probe.

Odată cu mărirea cantității probelor, cu corespunderea obiectivă sau parțială a conținutului lor, crește și siguranța acestora, urmată în continuu și de creșterea siguranței stabilirii circumstanțelor ce intră în obiectul probatoriu. De aceea, în timpul determinării limitelor procesului probatoriu pe un caz concret trebuie de avut în vedere importanța probelor corespunzătoare nu doar pentru stabilirea circumstanțelor ce intră în obiectul procesului probatoriu, ci și pentru verificarea informațiilor deja adunate, pentru evitarea scăpărilor și lichidarea contradicțiilor ce au apărut în materialul probatoriu.

În acest sens, pe un plan particular, pot fi desfășurate câteva acțiuni de urmărire penală pentru stabilirea uneia și aceleiași circumstanțe. Acceptarea în procesul probatoriu a datelor despre unele și aceleiași fapte din diferite surse, interdependente una de alta, sau din aceleiași surse de informație este o rezervare sau legătură paralelă a subsistemelor informațiilor ce influențează efectiv sporirea siguranței tuturor sistemelor în întregime.

Aprecierea probelor în cadrul procesului penal constituie unul dintre cele mai importante momente ale acestui proces, deoarece toate probele acumulate și volumul de muncă depus de către părțile în proces se concretizează în soluția ce va fi dată în urma acestei activități complexe de către instanța de judecată și care, de cele mai multe ori, este extrem de dificil de stabilit.

Astfel observăm că aprecierea probelor în procesul penal formează „materia principală” pe care subiecții activi ai procesului penal o dezvoltă pe întreaga perioadă de desfășurare a procesului și, în rezultat, judecătorul pronunță o soluție conform convingerii personale, întemeiată pe normele de drept și de mo-

The statement “there is insufficient evidence in the case to prove guilt” or “the judge without sufficient grounds found guilty ...” or “if sufficient evidence has been gathered to prove guilt” are used in judicial practice [11], and in this sense the Plenum of the Supreme Court of Justice, through decisions on concrete cases, reveals the essence of the law and the requirements contained in it to make decisions in case there is sufficient evidence. In all these cases, the conclusion that the evidence is sufficient or insufficient is based on a legal and qualitative assessment of the body of evidence.

With the increase of the quantity of evidence, with the objective or partial correspondence of its content, the certainty of the evidence increases, and therefore the certainty of establishing the circumstances that are the subject of the evidence. Therefore, when determining the limits of the evidentiary process in a specific case, it is necessary to take into account the importance of adequate evidence not only for establishing the circumstances of the evidentiary process, but also for verifying the information already gathered, avoiding leaks and eliminating contradictions in the evidentiary material.

On this line, on a particular level, several criminal prosecution actions may be carried out to establish the same circumstances. Receiving in the evidentiary process data about some and the same facts from different interdependent sources or from the same sources of information is a reservation or parallel link of the information subsystems that effectively influences the increase of the security of all systems as a whole.

The assessment of the evidence in the criminal process is one of the most important moments of the criminal process, because all the evidence gathered and the workload submitted by the parties to the trial materialize in the solution that will be given following these complex activities by the court, which is often extremely difficult.

Thus, we note that the assessment of evidence in criminal proceedings forms the “main matter” that the active subjects of the criminal process develop throughout the course of the trial and, as a result, the judge pronounces a solution according to personal conviction, based on the rules of law and moral protection,

rală, cu protejarea drepturilor și intereselor justițiabililor [5, p. 21].

Unii autori susțin ideea precum că principiul liberei aprecieri a probelor nu constituie o categorie parte componentă a independenței judecătorilor, ci este tangență acesteia; însă în literatura de specializare au fost realizate multiple încercări de a face distincție între principiile independenței judecătorului și libertății de apreciere a probelor. Astfel, conform opiniei cercetătorului român I. Neagu [6, pag. 454], aprecierea probelor este unul dintre cele mai importante momente ale procesului penal, deoarece întregul volum de muncă depus de către organele de urmărire penală, instanțele judecătorești și de către părțile din proces se concretizează în soluția ce va fi dată în urma unei activități.

Intima convingere a judecătorului în procesul penal operează concludent cu principiul independenței judecătorului; acest principiu îi implică în activitatea sa cerința soluționării litigiilor fără imixtiunea unui organ de stat sau din partea vreunei persoane [2, p. 87]. Independența este necesară pentru a asigura imparțialitatea față de participanți, judecătorul păstrându-și o atitudine echidistantă față de părțile din proces.

Apreciind probele în scopul de a atinge obiectivul întregului sistem de drept ce rezidă în constatarea tuturor elementelor infracțiunii, precum și în elucidarea circumstanțelor cauzei, care împreună formează obiectul de studiu a probațiunii în procesul penal, subiecții aprecierii discută logic despre stabilirea și verificarea tuturor versiunilor criminalistice cu privire la cauza penală și efectuează operațiuni logice îndreptate spre analizarea probelor, calculând esența și relevanța acestora pentru caz.

Activitatea logico-intelectuală, care însăși compune conținutul aprecierii probelor în procesul penal, nu este strict reglementată de lege, iar subiecții aprecierii sunt independenți în alegerile sale, liberi de a-și expune opinia și de a aplica prevederile legislației în toate problemele apărute conform propriei lor convingeri și chiar nu sunt în nicio măsură obligați de a se justifica în fața cuiva pentru modul în care au înțeles buchia legii și cum aceasta a fost aplicată.

Aprecierea suficientă a probelor este o activitate complexă și se consideră a fi unul din

with the protection of the rights and interests of litigants [5, p. 21].

Some authors argue that the principle of free assessment of evidence is not a constituent part of the independence of judges but is tangential to it, but in the literature many attempts have been made to distinguish between the principles of independence of the judiciary and freedom of assessment samples. Thus, according to the opinion of the Romanian researcher I. Neagu [6, pag. 454], the assessment of evidence is one of the most important moments of the criminal proceedings, because the entire workload of the prosecution, the courts and the parties to the proceedings is embodied in the outcome of a case.

Intimate conviction of the judge "in criminal proceedings operates conclusively with the principle of independence of the judge, this principle implies in his activity the requirement to resolve disputes without the interference of a state body or any person [2, p. 87]. Independence is necessary to ensure impartiality towards the participants, who maintain an equidistant attitude towards the parties to the process.

Appreciating the evidence in order to achieve the objective of the entire legal system which lies in finding all the elements of the crime as well as in elucidating the circumstances of the case, which together form the object of study of probation in criminal proceedings, subjects of assessment, logically discuss the establishment, verification of all forensic versions regarding the criminal case and performs logical operations aimed at analyzing the evidence, its essence and relevance to the case.

This logical-intellectual activity, which is the very content of the assessment of evidence in criminal proceedings, is not strictly regulated by law and the subject of the assessment is independent in his choices, free to express his opinion and to apply the provisions of the law in all matters arising according to his own conviction and is in no way obliged to justify himself to anyone for his understanding of the law and how it has been applied.

Sufficient assessment of evidence is a complex activity and is considered to be one of the most relevant moments of the criminal process regardless of the phase and subject of the assessment and this is explained by the fact

cele mai relevante momente ale procesului penal, indiferent de subiectul aprecierii, iar acest fapt se explică prin aceea că întreaga activitate dinamică a organului de urmărire penală, inclusiv munca ce a fost depusă și toate probele acumulate de către ofițerii de urmărire penală, se materializează în soluția ce va fi pronunțată de către instanța de judecată [12, p. 128].

În pofida celor menționate, nu putem fi de acord cu opinia unor autori care atribuie aprecierea probelor colectate și verificate într-un proces penal la etapa finală a probatoriului, sau o reduc doar la sfârșitul fiecărei etape a procesului penal [10]. Aprecierea probelor este o activitate logico-juridico-rațională efectuată după anumite reguli, care fiind inseparabilă de natura procesului penal, însoțește întreaga activitate procesuală efectuată de autoritățile organului de urmărire penală și după caz a procurorului, iar în final și a instanței de judecată, începând cu pornirea procesului penal prin formele sale de sesizare până la verificarea executării pedepsei de către autoritățile de supraveghere.

Cu alte cuvinte spus, rezultatul aprecierii calitative a probelor în faza finală a probatoriului este realizarea adevărului într-un proces penal, iar în etapele intermediare – stabilirea adevărilor relative, care sunt doar părți ale adevărului în cauză.

Codul de procedură penală expres indică că judecătorul și persoana care efectuează urmărirea penală apreciază probele în conformitate cu propria lor convingere, formată în urma cercetării tuturor probelor administrate, precum că nicio probă nu are putere probantă dinainte stabilită [1, art. 27].

Libera apreciere a probelor înseamnă că legea, indicând mijloacele de probă din care pot fi obținute date prin care se stabilesc circumstanțele necesare de probat, de regulă se abține de la indicarea prin intermediul căror mijloace de probă necesită să fie probate circumstanțele care urmează să fie dovedite în procesul penal. Libera apreciere a probelor exclude posibilitatea oferirii unei puteri dinainte stabilite unei anumite probe. Această regulă este în contrast cu sistemul probelor legale în care mijloacele de probă sunt limitate și ierarhizate de lege, adică au o valoare dinainte stabilită [8, p. 28].

În rezultatul aprecierii libere a probelor de către subiecții aprecierii, sunt adoptate hotărâri cu caracter oficial (ordonanța de pu-

that the dynamic activity of the criminal investigation body, including the work that was submitted and all the evidence accumulated by the criminal investigation officers, is materialized in the solution that will be pronounced by the court [12, p. 128].

Despite the above, we cannot agree with the opinion of some authors who attribute the assessment of the evidence collected and verified in a criminal trial to the final stage of the evidence, or reduce it only at the end of each stage of the criminal trial [10]. The assessment of evidence is a logical-legal-rational activity performed according to certain rules that are inseparable from the nature of the criminal process, it accompanies the entire procedural activity performed by the authorities of the criminal investigation body and, as the case may be, the prosecutor as with startup, the criminal process through its forms of notification until the verification of the execution of the sentence by the supervisory authorities.

In other words, the result of the qualitative assessment of the evidence in the final phase of the evidence is the establishment of the truth in a criminal trial, and in the intermediate stages - the establishment of relative truths, which are only parts of the truth in the case.

The Code of Criminal Procedure expressly states that the judge and the person executes the criminal investigation assess the evidence in accordance with their own conviction, formed after the investigation of all the evidence administered, as well as that no evidence has pre-established probative value [1, art. 27].

Free assessment of evidence means that the law, indicating the means by which data can be established to set the circumstances necessary to prove, usually refrains from indicating by the means of proof necessary to prove the circumstances to be proved in criminal proceedings. Free appreciation of evidence excludes the possibility of giving a pre-stability power to a particular evidence. This rule is in contrast to the system of legal evidence in which the means of proof are limited and ranked by law, meaning they have a value already established [8, p. 28].

As a result of the free assessment of the evidence by the subjects of the assessment, decisions of an official nature are adopted (in-

ner sub învinuire sau ordonanța de scoaterea persoanei de sub urmărire penală, hotărârile privind aplicarea sau revocarea măsurilor preventive, sentințele instanței de judecată ș.a.). Ceilalți participanți ai procesului penal (partea vătămată, bănuitul, avocatul), în urma aprecierii libere a tuturor probelor accesibile pentru ei la etapa actuală a procesului, au dreptul de a înainta cereri și plângeri, care produc efecte doar în urma adoptării unei hotărâri de către organul competent.

Judecătorul, organul de urmărire penală și procurorul apreciază probele în conformitate cu propria lor convingere, formată în urma cercetării tuturor probelor administrate. Convingerea intimă este un rezultat al desfășurării unui proces psihic în cadrul căruia elementele de ordin obiectiv (probele) dau naștere unui sentiment de certitudine în legătură cu existența sau inexistența infracțiunii, existența sau inexistența vinovăției făptuitorului [6, p. 267].

Libera convingere și libera apreciere a probelor nu înseamnă arbitrar, ci libertatea de a aprecia probele în mod rezonabil, imparțial onest, iar instanța de judecată, procurorul și organul de urmărire penală trebuie să-și motiveze convingerea, care pentru a fi controlabilă necesită să fie conștientă, să se sprijine pe certitudinea că nu se poate realiza decât printr-o serioasă cercetare și o desăvârșită valorificare a probelor, atunci când acestea sunt necomplete, echivoce, indirecte și mai ales contrazicătoare [8, p. 69].

Prin urmare, pe baza celor anterior declarate, se observă faptul că aptitudinea și capacitatea deplină de apreciere a probelor o deține doar organul de urmărire penală în faza de urmărire penală și, respectiv, instanța de judecată în faza de judecată.

O condiție indispensabilă privind aprecierea liberă a probelor este neluarea unor decizii fără a se analiza și aprecia legal toate probele existente, coroborându-le unele cu altele. Totalitatea necesară de probe este determinată prin intermediul obiectului probațiunii și pertinentei probelor, regulilor de colectare a probelor și admisibilității acestora. Respectarea regulilor enunțate mai sus reprezintă o garanție importantă a legalității și temeiniciei hotărârilor procesuale adoptate în cadrul examinării și soluționării cauzelor penale, fiind temelia formării intimei convingeri a subiecților oficiali a

dictment order or order to remove the person from criminal proceedings, decisions on the application or revocation of preventive measures, court judgments, etc.). The other participants in the criminal proceedings (the injured party, the suspect, the lawyer) have the right to submit requests, complaints, which are only effective after a decision has been taken by the competent body, after a free assessment of all the evidence available to them at the current stage of the proceedings.

The judge and the criminal investigation body, the prosecutor assess the evidence in accordance with their own conviction, formed following the investigation of all the administered evidence. Intimate conviction is a result of a psychic process in which objective elements (evidence) give rise to a sense of certainty about the existence or non-existence of the crime, the existence or non-existence of the perpetrator's guilt [6, p. 267].

Free conviction and the free assessment of evidence are not unreasonable, but the freedom to assess evidence reasonably, impartially and honestly, and the court, the prosecutor and the prosecution body must state their reasons which, in order to be controllable, must be conscious and national, to rely on the certainty that can only be achieved through serious research and a thorough use of evidence when it is incomplete, equivocal, indirect and especially contradictory [8, p. 69].

Therefore, on the basis of what has been stated above, it is noted that only the prosecuting authority has the full competence and capacity to assess the issues during the prosecution phase and the court during the trial phase.

An indispensable condition for the free assessment of evidence is the lack of decision-making without analyzing and legally assessing all existing evidence in conjunction with each other. The totality of evidence required shall be determined by the object of the evidence and the relevance of the evidence, the rules for the collection of evidence and their admissibility. Respecting the rules set forth above is an important guarantee of the legality and validity of procedural decisions adopted in the examination and settlement of criminal cases, being the foundation of the formation of the intimate conviction of the official subjects

procesului penal [3, p. 107].

Implementarea principiului liberei aprecieri a probelor are drept consecință asigurarea garantată cu mijloace procesuale a independenței judecătorilor și supunerii lor numai legii în cadrul înfăptuirii justiției, precum și formarea unor condiții de garantare a independenței și imparțialității ofițerului de urmărire penală și a procurorului.

În contextul celor relatate, observăm că aprecierea liberă a probelor se constituie într-o garanție a realizării drepturilor și libertăților persoanei și în final determină atitudinea instanței de judecată vizând vinovăția sau nevinovăția inculpatului, în aplicarea pedepsei penale și eliberarea de această pedeapsă. Libertatea de convingere nu poate fi înțeleasă pe deplin decât atunci când ea are ca scop transformarea magistratului dintr-un mecanism de aplicat litera Legii într-un om cu rațiune, care înțelege că are de-a face cu oameni și că rolul său este de a le apăra interesele și a le rezolva conflictele în cel mai adecvat mod cu putință. Firește, toate acestea cer timp, dedicație și o anumită încredere în statutul de judecător, cu o conștientizare a faptului că reprezintă o putere separate și independentă în stat; anume de aceea i s-a dat această putere, independență și libertate în aprecieri: pentru a identifica soluții și pentru a-și asuma răspunderea, în cazul în care este sigur că astfel își îndeplinește cel mai bine sarcina sa nobilă – atât timp cât se află în limitele cadrului legal.

În etica judiciară, independența judecătorului în cadrul procedurii de judecată este determinată și asigurată anume prin aprecierea liberă a probelor, bazată pe convingerea intimă [7, p. 29], iar cel mai relevant moment al aprecierii probelor se manifestă cu ocazia deliberărilor, atunci când instanța de judecată trebuie să-și formeze o părere personală raportată la materialul probator colectat pe parcursul derulării procesului penal.

Prin urmare, observăm faptul că intima convingere a instanței de judecată nu trebuie să constituie o părere pur subiectivă – chiar dacă uneori opinia unui judecător poate să fie diferită de cea a altui judecător din complet –, soluționarea cauzei și felul în care se apreciază probele urmând să fie întemeiate pe evaluarea corectă a faptelor în conștiința judecătorului și pe înțelegerea exactă a circumstanțelor.

of the criminal process [3, p. 107].

The implementation of the principle of free assessment of evidence leads to the guaranteed assurance by procedural means of the independence of judges and their submission only to the law in the administration of justice, as well as the formation of conditions to guarantee independence and impartiality, the prosecuting officer and the prosecutor.

In the context of the above, we note that the free assessment of evidence is a guarantee of the realization of the rights and freedoms of the person and ultimately determines the attitude of the court regarding the guilt or innocence of the defendant, in the application of criminal punishment and release and conviction can only be fully understood when it aims to transform the magistrate from a mechanism for enforcing the letter of the law into a man of reason who understands that he is dealing with people and that his role is to defend their interests, and resolve their conflicts in the most appropriate way possible. Of course, all this requires time, dedication and a certain trust in the status of the judge, but, more precisely, an awareness of the fact that he ensures separate, independent power in the state, which is why he was given this power, independence and freedom, appreciations: to identify solutions and to take responsibility if he is convinced that this is the best way to fulfill his noble task - as long as it is kept within the limits of the legal framework.

In judicial ethics, the independence of the judge in the trial is determined and ensured by the free assessment of evidence based on intimate conviction. [7, p. 29], and the most relevant moment of the assessment of evidence is manifested during the deliberations, when the court must form or personal opinion related to the evidence collected during the criminal proceedings.

We therefore note that the intimate conviction of the court should not be a purely subjective opinion - even if sometimes the opinion of a judge may differ from that of another full judge - the resolution of the case and the way the evidence is assessed will be based on the correct assessment of the facts in the judge's conscience and on the exact understanding of the circumstances.

Din considrentul că sentința pronunțată poate să influențeze în mod radical viața unor persoane, judecătorul trebuie să cunoască pe deplin realitatea tuturor împrejurărilor cauzei penale, astfel încât acesta să fie sigur că sentința pe care o va pronunța este una corectă [9, p. 305].

Analizând atribuțiile judecătorului și esența judecării cauzelor, conchidem faptul că aprecierea probelor în cadrul desfășurării fazei judecării constituie unul dintre cele mai importante momente ale procesului penal și nu doar ale fazei respective, deoarece toate probele adunate în faza de urmărire penală și volumul de muncă efectuat de către toți subiecții procesului se concretizează în soluția ce va fi dată în urma acestei activități complexe de către instanța de judecată.

Astfel, aprecierea probelor puse la baza sentinței este deci o activitate importantă în cadrul procesului judiciar și, prin urmare, ea nu trebuie să existe doar enunțativ, ci să fie realizată prin acordarea și recunoașterea tuturor drepturilor și libertăților procesuale ale părților, mai ales față de inculpat și partea vătămată, în momentul în care procurorul și-a încheiat misiunea de prezentare în ședința de judecată a probelor în sprijinul învinuirii și formulează concluzii de natură a răsturna prezumția de nevinovăție – principiu fundamental ce guvernează întregul proces penal.

Este de menționat faptul că la aprecierea totalității probelor acumulate pot fi incluse atât dovezi veridice, cât și inexacte. Până când nu vor fi apreciate de către instanță toate probele administrate, nu se poate spune care dintre acestea sunt exacte și care pot pune la îndoială situația de fapt. Anume aprecierea întregului probatoriu oferă posibilitatea de a trasa concluzii corecte cu privire la veridicitatea și semnificația fiecărei probe ca element individual. Prin urmare, sesizarea instanței de judecată trebuie să cuprindă nu doar probele coroborante, concludente și utile cauzei, dar și cele care urmează a fi apreciate critic, întrucât nu sunt confirmate și întemeiate.

În așa mod, organul de urmărire penală prin hotărârea sa scoate în evidență aprecierile și concluziile sale, nelăsând loc de interpretări în defavoarea sa.

Din acest considerent este necesar de remarcat faptul că pe parcursul întregului pro-

Considering that the sentence can radically influence the life of some people, the judge must be fully aware of the reality of all the circumstances of the criminal case, so that he can be sure that the sentence he will pronounce is correct [9, p. 305].

Analyzing the duties of the judge and the essence of the trial of cases, we note that the assessment of evidence during the trial phase is one of the most important moments of the criminal trial and not only of the prosecution phase, because all the evidence gathered during the prosecution phase and the amount of work carried out by all the subjects of the trial is reflected in the solution to be given by the court following this complex activity.

Thus, the assessment of the evidence on which the judgment is based is therefore an important activity in the judicial process and, therefore, it must not only be enunciative, but must be achieved by granting and recognizing all rights and procedural freedoms of the parties, in particular, against the defendant and the injured party, when the prosecutor has completed his mission to present evidence at the judicial meeting in support of the accusation and formulates conclusions that could overturn the presumption of innocence - a fundamental principle that governs the entire criminal process.

It should also be noted that both, truthful and inaccurate evidence may be included in the assessment of the totality of the evidence gathered. Until all the evidence is assessed by the court, it is not possible to say which evidence is accurate and which may cast doubt on the factual situation. It is only by assessing all the evidence that it is possible to draw correct conclusions as to the veracity and significance of each piece of evidence as an individual element. Therefore, the referral to the court must include not only corroborating, conclusive and useful evidence, but also that which is to be critically assessed as being unconfirmed and unfounded.

In this way, the prosecuting body's decision highlights its assessments and conclusions, leaving no room for interpretation to its disadvantage.

For this reason, it should be noted that in the whole criminal process, the assessment of

ces penal, aprecierea probelor este efectuată de mai mulți subiecți, iar acest lucru ar putea împiedica determinarea unor chestiuni importante îndreptate spre condamnarea persoanei, sau, datorită pozițiilor diferite a fiecărui subiect de apreciere, pot apărea viziuni eronate asupra naturii și importanței probelor administrate. Astfel, acest lucru scoate în evidență importanța, rolul și angajamentul pe care îl au acești subiecți de drept și care în baza propriilor convingeri se expun asupra soartei celorlalți participanți la proces.

Analizând per ansamblu cele expuse, se conturează ideea că sintagma de „intimă convingere” a subiectului aprecierii probelor trebuie tratată întotdeauna prin prisma existenței a două laturi: cea subiectivă și cea obiectivă, unde din prima fac parte factorii umani: psihologie, sentimente, emoție, în timp ce latura obiectivă reprezintă un vector legal ce definește realitatea și independența de conștiință, iar aceste două componente mereu sunt interdependente.

Generalizând cele expuse, putem conchide că aflarea adevărului în cauzele penale este posibilă doar în baza unei aprecieri libere a probelor conform propriei convingeri de către autoritatea judiciară ce înfăptuiește justiția, iar în acest sens libertatea de convingere a judecătorului sau a organului de urmărire penală poate fi înțeleasă totalmente numai dacă are ca efect „modificarea” acestor participanți la proces dintr-un mecanism de aplicare a legii, într-un subiect care înțelege că rolul său constă în restabilirea echității sociale, chiar și prin necesitatea aplicării unor măsuri de constrângere.

În final, expunându-ne punctul de vedere cu privire la aprecierea suficientă a probelor în cadrul procesului penal, considerăm că pentru stabilirea adevărului într-o cauză penală, un rol foarte important revine controlului judiciar, deoarece întreaga activitatea de înfăptuire a justiției este efectuată de unii subiecți care sunt întâi de toate oameni și deci pot admite din imprudență unele greșeli. Prin urmare, anume controlul judiciar din partea procurorului și a judecătorului face posibilă depistarea la timp și înlăturarea deplină a erorilor judiciare depistate. Aprecierea probelor, efectuată în diferite faze a procesului penal și de către diferiți subiecți oferă garanții suficiente cu referire la efectuarea unui proces echitabil.

evidence is carried out by several subjects, and this could prevent the determination of important issues aimed at convincing people, or different views of a subject may appear different. erroneous views on the nature and importance of the evidence administered. Thus, this highlights the importance of the role and commitment of these subjects of law, who, based on their own beliefs, are exposed to the fate of the other participants in the process.

Analyzing the above as a whole, the idea is outlined that the fear of “intimate conviction” of the subject of the assessment of evidence must always be treated through the existence of two sides: the subjective and the objective where human factors are part of the first: psychology, feelings, emotion, while the objective side is a legal vector that defines the realization and independent of consciousness, and these two components are always interdependent.

In general, we can conclude that finding out the truth in criminal cases is possible only on the basis of a free assessment of evidence according to one’s own conviction by the judicial authority administering justice and in this sense the freedom of conviction of the judge or criminal prosecution body can be understood. totally only if it has the effect of “modifying” these participants in the process from a law enforcement mechanism, in a subject that understands that its role is to restore social equity even by the need to apply coercive measures.

Finally, in expressing our view on the sufficient assessment of evidence in criminal proceedings, we consider that for the establishment of the truth in a criminal case, a very important role belongs to the judicial control, because the entire activity of the administration of justice is carried out by some subjects who are initially human and of course can inadvertently admit some mistakes. Therefore, the judicial review by the prosecutor and the judge makes it possible to detect in time and completely remove the detected judicial errors and the assessment of the evidence carried out in different phases of the criminal process as well as by some different subjects, offers sufficient guarantees regarding a fair trial.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Publicat: 05-11-2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699.
2. Crișu A. Drept procesual penal. Partea generală. Ediția a 4-a. București: Hamangiu, 2020, 255 p.
3. Dolea I. Drepturile persoanei în probatoriul penal. Ed. Chișinău 2009, 417 p.
4. Levasseur G., Chavanne A. Droit pénal et procédure penale. Ed. Sirey, Paris, 1972, 329 p.
5. Lupașco L. , Conceptul „libera apreciere a probelor” vis-a-vis de conceptul „intima convingere a judecătorului”, articol științific în Revista Națională de Drept, Chișinău 2021, 240 p.
6. Neagu I. Tratat de procedură penală, 1997, 732 p.
7. Tulbure A, Tatu M. Despre convingerea organelor judiciare, Revista de Drept Penal 1/02, 76 p.
8. Tonoviceanu I, Tratat de drept și procedură penală, vol. IV, 550 p.
9. Бурмагин С. Соответствие приговора внутреннему убеждению судьи // Сибирские уголовно-процессуальные и криминалистические чтения (Federația Rusă), 2017, nr.1, 305 с.
10. Бюллетень Верховного Суда РСФСР, 1997, №1, с.15; 1998, №1, с.10-11, №4, с.11-12, №5, с.19. <https://supcourt.ru/documents/newsletters/?year=1997> (accesat la 14.03.2022).
11. Сеницын. А. Особенности оценки достаточности доказательств судом в стадии судебного разбирательства в первой инстанции по уголовным делам // Журнал „Закон и право” (Federația Rusă), 2019, nr.7, 128 с.
12. Чельцов М.. „Советский уголовный процесс”. Ed. Moscova 1962, 503 с.

Despre autor:
Alexandru STOLEARENCO,
*ofițer superior al Catedrei „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
master în drept,
e-mail: stolearenco.alex.xd@gmail.com*

About author:
Alexandru STOLEARENCO,
*superior officer at the Chair „Criminal law and criminology”
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: stolearenco.alex.xd@gmail.com*

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Anale Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova = Scientific Annals of the Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova / Departamentul Știință, Central and Eastern European Online Library ; colegiul de redacție: Iurie Larii (redactor-șef) [et al.] ; traducere: Angela Pareniuc. – Chișinău : Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2022 – . – ISBN 978-9975-930-24-6. – ISSN 1857-0976.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Nr 15 : Științe juridice = Legal sciences. – 2022. – 368 p. : fig., tab. – Text paral.: lb. rom.-engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-135-60-3 (PDF).

34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111

A 15

Redactare:

Iulian BOGATU

**Tehnoredactare
și procesare computerizată:**

Natalia CONDRAT

Ala ANTONIUC

Traducere:

Angela PARENIUC

Desing copertă & machetare:

Ruslan CONDRAT

Bun de tipar: 15.07.2022

Formatul 60x84/8.

Coli tipar conv. 42.73.

Departamentul editorial poligrafic
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,

MD-2009, Republica Moldova

e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md